KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD.

I UDDRAG

UDGIVNE VED

L. LAURSEN

AF

RIGSARKIVET.

1571—1575.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1898.

1571.

1. Jan. (**Frederiksborg**). Pantebrev paa Livstid til Fru Anne Lycke, Hr. Otthe Krumpens Enke, paa Ødzlef Kloster, som Hennicke von Hagen nu har i Værge, for 8600 Dlr., som hendes afdøde Husbond har laant Kronen. Hun skal skaffe Klosterjomfruerne Underholdning efter den derom gjorte Skik. P. 302 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Pantebrev paa Livstid til samme paa Medelsom og Sønderliung Herreder med Stiftets Gods og al anden kgl. Rente i Herrederne, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 114 b.

— Aabent Brev, at Fru Anne Lyche, Hr. Otthe Krompens Enke, der har opladt Kronen sit Pantebrev paa Spøttrup og Røding Birk imod Forskrivning paa Ødzlef Kloster, maa beholde Spøttrup og Røding Birk, indtil Kronen betaler Henrich von Hagen de 8000 Dlr., hvorfor han nu har Ødzlef Kloster i Pant. Saasnart dette sker, skal hun straks overlevere Godset med Inventarium og andet til Grev Gunter af Barbye. T. 11, 232 b. K.

2. Jan. (—). Befaling til M. Frandtz Anderssen, Abbed i Ringsted Kloster, der for nogen Tid siden har begæret at blive fri for sin Befaling i Klosteret, straks at overlevere Klosteret med Register, Jordebog, Inventarium, Breve og andet til M. Ifuer Bartelssen. T. 11, 234. K.[1]

— Befaling til Herlof Skafue, Landsdommer i Sjælland, M. Morthen Pederssen, Abbed i Soer Kloster, og Hr. Bartel Sørenssen, Prior i Anduordskou Kloster, at være til Stede, naar M. Ifuer Bar-

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 548.

telssen, hvem Kongen har udnævnt til Abbed i Ringstedt Kloster, overtager Klosteret, besigte det modtagne Inventarium, paase, at han faar hvad han skal have, og give det beskrevet under deres Signeter. T. 11, 233 b. K.

4. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Birgitte, Jørgen Jonssens Enke, af Vardberg paa 1 Gaard, kaldet Piilegaardt, i Vardberg Len, uden Afgift. R. 10, 486. K.

— Kvittans til Peder Hanssen, Renteskriver, paa 300 gl. Dlr., leverede Kongen selv 12. Dec., hvilke bleve givne Povel Bibram til Tæring ind i Tyskland. Udt. i R. 10, 349.

— Kvittans til Borchart von Papenheim, der nu er bleven forløvet fra den Befaling, han en Tid har haft over Skovene under Kiøpnehafn, Friderichsborig, Krogen og Hørsholm. R. 10, 349 b. K.

— Kvittans til Borchart von Papenhiem, Embedsmand paa Abramstrup, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Hørsholm Len i den Tid, han har haft det i Forlening. R. 10, 349 b. K.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at skaffe Caspar Wiisse, hvem Kongen har antaget til Drabanthøvedsmand, rødt Fløjl til et Par Hoser og en Trøje og gult Skellert til Underfoder under Hoserne, for at han selv kan lade dem gøre. K. Udt. i T. 11, 234.[1]

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Da Kongen, der straks til Foraaret vil udruste nogle Orlogsskibe, dertil behøver Boldavit, Kabelgarn og andet og finder det fordelagtigst at bestille det paa Toldboden hos de fremmede Skippere, der løbe igennem, idet man da slipper for den store Fragt, som man hidtil har maattet give, og faar bedre Køb, end naar man lader det bestille af andre, der ogsaa skulle have deres Fortjeneste, skal han, saaledes som han tidligere har gjort, atter købe Boldavit, Kabelgarn, Beg, Tjære og andet til Orlogsskibene og Humle til Kiøpnehafns Slot efter Hofmesterens nærmere Tilsigelse, men han maa paa ingen Maade betale med Tolden og Lastepengene, da Hofmesteren skal skaffe Penge dertil af den paa Renteriet oppebaarne Indtægt. T. 11, 234 b.

5. Jan. (—). Pantebrev til Biørn Kaas, Embedsmand paa

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 245 f.

Malmø Slot, paa Høybye i Oxie Herred, som er 21 Gaarde og 3 Fæster, 4 [Gaarde] i Viibre[1], 1 [Gaard] i Slerød[2], 11 [Gaarde] og 3 Fæster i Thorstrup, Hasle Mølle, 8 [Gaarde] i Hemindstrup, Hemindstrup Mølle, 5 Gaarde i Røde, Røde Mølle og 4 Gaarde og 1 Fæste i Efuerlef for 4000 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 303.

5. Jan. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Jep Pouelssen Quist, der nu har ægtet en Datter af Søfren Staldsvend, forhen Foged paa Abrahamstrup, paa en Gaard i Gamløsse paa Oerøen, hvilken Søfren Staldsvend og et af hans ægte Børn fik Livsbrev[3] paa af Kong Christian III; han skal svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 10, 350. K.[4]

— Aabent Brev, at Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, indtil videre aarlig maa oppebære 80 levende Gedder, 50 levende Brasener og 150 levende Aborrer af Soer Kloster og 30 levende Brasener og 200 levende Aborrer af Andvorskof Kloster. Udt. i R. 10, 412.

7. Jan. (—). Til Otte Brade. Da mange af Bønderne i Skaane have klaget over ikke at kunne svare den dobbelte Kvægskat, skal han i sit Len nøje undersøge Bøndernes Stilling og, hvor Armoden er saa stor, at de ikke kunne svare dobbelt Kvægskat, da kun tage »endobbelt« Kvægskat. Han skal paa Kongens Vegne skrive til de andre Lensmænd der i Landet [Skaane] om at gøre det samme. K. Udt. i T. 11, 235.

11. Jan. (—). Til Othe Brade, Biørn Kaas og Jørgen Marsuin. Kongen har bevilget, at Bønderne i Skaane maa nøjes med at svare det halve af den paabudte dobbelte Kvægskat. Da de tyske Ryttere, med hvem Kongen var bleven enig om, at de ikke skulde betale Bønderne noget til sidste Jul, have klaget over, at Bønderne alligevel mane dem og true med at ville arrestere deres Heste og Rustning, skulle de forbyde Bønderne at kræve nogen Betaling af Rytterne til denne Dag og at befatte sig med deres Heste og Rustning. De skulle instruere de andre Lensmænd i Landet i Overensstemmelse hermed, dog skal den Skat, der allerede er oppebaaret i Henhold til det første Brev, komme Kongen til Bedste. T. 11, 235 b. K.

12. Jan. (—). Forleningsbrev for Nils Paasche, Slots-

[1] Veberöd, Torne H. [2] Slätteröd, Vemmenhøg H. [3] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 321 f. [4] Tr.: Annaler for nord. Oldkynd. 1855 S. 91 f.

skriver paa Kiøpnehafns Slot, paa 1 Gaard, kaldet Kongens Gaard, i Store Heddinge, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 351.

13. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Hans Lauritzen i Morum, Herredsfoged i Holbo Herred, fritages for Landgilde, Ægt og Arbejde af sin Gaard, saa længe han er Herredsfoged. K. Udt. i R. 10, 351.

14. Jan. (—). Stadfæstelse af Laugholm Bys Privilegier. K. Udt. i R. 10, 486 b.

— Aabent Brev, hvorved Borgerskabet i Laugholm, der under Krigen har lidt stor Skade baade af Fjenden og af Kongens egne Krigsfolk, fritages for Byskat og alle andre Skatter og for Rytter- og Landsknægtehold i de følgende 3 Aar. K. Udt. i R. 10, 486 b.

— Til Othe Brade, Jørgen Marsuin og Biørn Kaas. Da de tyske Ryttere, der skylde Borgerne i Købstæderne i Skaane Penge, erklære, at de ikke kunne betale nu, skulle de, for at Borgerne ikke skulle lide noget Tab, forhandle med Borgerne om at faa udleveret Rytternes Haandskrift for Gælden mod deres Breve paa, at Kongen vil betale dem med Korn, Smør og andre Købmandsvarer; de Borgere, der nok have Penge til gode hos Rytterne, men ikke have Brev og Haandskrift derfor, skulle overlevere klare Registre derpaa. Alle Haandskrifter og Registre skulle straks sendes til Rentemesteren, for at Gælden kan blive afkortet i den Betaling, Rytterne nu skulle have. Kongen lover at holde ovennævnte 3 Mænd skadesløse for de af dem udstedte Breve og at ville give Borgerne kgl. Breve paa deres Tilgodehavende, hvis det maatte ønskes. T. 11, 237 b. K.

17. Jan. (**Antvorskov**). Til Holger Rossenkrantz, Hr. Jørgen Lyche, Erich Rossenkrantz og Erich Rud. Som de vel huske, begærede Kongen, da Raadet sidst var samlet i Kiøpnehafn, at de vilde vente dér, indtil de til Fredsforhandlingen i Stetin udsendte Raader kom tilbage, men de mente, at det ikke behøvedes, da de vilde lade deres Signeter blive i Kiøpnehafn, for at intet skulde blive forsømt. Nu ere Raaderne komne tilbage med Fredstraktaten, der indeholder den Bestemmelse, at Ratifikationen skal forsynes med Kongens og Danmarks Riges Raaders Segl og egenhændige Underskrifter og derefter sendes til de Svenske paa Grænsen. Da Raadet er splittet ad og Kongen formedelst den hastigt paakomne strænge Vinter er bange for, at Ratifikationen ikke skal blive færdig til den

bestemte Tid, og vil være undskyldt, hvis Riget af den Grund lider Skade, befales det dem straks at begive sig til Nyborg og blive der, indtil Ratifikationen kan blive forseglet og underskrevet. T. 11, 238 b. K.

24. Jan. (**Antvorskov**). Befaling til Niels Krabbe til Vegholm, der for nogen Tid siden har faaet Ordre til at møde i Kolding 4. Febr. for at følge Kongen paa et Tog ind i Holsten, foreløbig at blive hjemme, da det er faldet i med haard Frost og Bæltet er tillagt med Is, saa Rejsen ikke kan gaa for sig nu, med mindre Vejret bliver anderledes; dog skal han holde sig rede, saa han straks kan møde med Svende og Heste, naar han faar Bud. Orig.

— Lignende Befaling til Koruitz Viffert, Embedsmand paa Hald. Orig.

27. Jan. (—). Tilladelse for Albrit Smed til at bygge en Smedje ved sit Hus i Pedersborig og bruge sit Haandværk der. Udt. i R. 10, 351.

28. Jan. (—). Fuldmagt for Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg Slot, og Niels Kaas, Sekretær, til at overlevere den danske Ratifikation af Fredstraktaten til de svenske Befuldmægtigede paa Grænsen mellem Knerødt og Ulfsbeck 16. Febr. og i Stedet modtage den svenske Ratifikation samt forhandle med de svenske Befuldmægtigede om en fælles Udsendelse af en Flaade i Østersøen mod de mange Fribyttere og om et Møde paa Grænsen af Kongerne og nogle af begge Rigers Raader. T. 11, 239 b. K.

29. Jan. (—). Forleningsbrev for Jens Elkier, Stiftsskriver i Sjællands Stift, paa det Vikarie i Roskilde Domkirke, som Jørgen Succentor nu har i Værge, dog først efter dennes Død. Naar han ikke længere er Stiftsskriver, skal han residere ved Domkirken. K. Udt i R. 10, 351 b.

30. Jan. (—). Livsbrev for Hr. Christoffer Knopf, Kongens tyske Prædikant, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter afdøde M. Pouel Noviomagus, med samme Frihed og Rettighed, som M. Pouel havde; dog skal han, naar han overtager dette Kannikedømme, straks resignere sit Kannikedømme i Roskilde Domkirke og give Afkald paa den ham tillagte aarlige Pension og al den Fetalje og Ved, som leveres ham af Kiøpnehafns Slot. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. K. Udt. i R. 10, 115.

30. Jan. (**Antvorskov**). Forleningsbrev for Jacob Vind, kgl. Sekretær, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Hr. Christoffer Knopf, Kongens Hofprædikant, med kgl. Tilladelse har afstaaet til ham. Naar han ikke længere tjener i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. K. Udt. i R. 10, 115.

— Ekspektancebrev for Matz Nilssen, Renteskriver, paa det første ledige Kannikedømme eller Vikarie i Lunde Domkirke. K. Udt. i R. 10, 486.

— Til Fru Margrette Bassesdatter. Kongen gav hende paa hendes Begæring gennem Erick Rud for nogen Tid siden et Forleningsbrev[1] paa Rolerup Gaard, hvori der staar, at Prioren i Anduordskof Kloster skal anvise hende Bygningstømmer, Ildebrændsel og Gærdsel til Skellighed i Klosterets Skove. Da hun nu imidlertid, uagtet hun i mindre end 5 Maaneder har faaet 300 Læs Ved til Ildebrændsel, uden Priorens Tilladelse hugger baade i Enemærket og Klosterets Skove, forbydes det hende herefter at hugge uden Anvisning, da hun ellers vil miste baade Gaarden og de Penge, hun har givet Kronen. T. 11, 241 b. K.

31. Jan. (—). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Kongen har bragt i Erfaring, at der sælges af Universitetets Gods, men ikke ved noget bestemt derom, skulle de straks sende Kongen klare Registre over det hidtil afhændede Universitetsgods. T. 11, 242[2]. K.

— Til Seuerin Kier, Tolder i Kollinge. Kongen har tilladt Dr. Jochim Hinck, Domdechant i Bremen og Kongens Raad, toldfrit at lade drive 50 Staldøksne ud af Riget i Aar. K. Udt. i T. 11, 242 b.

2. Febr. (—). Lejebrev til Hans Pil i Korsør paa en Kronens Grund smstds., som er 2 Gaardes Eje paa Nørregade, hvilke Kongen har faaet af Johan Fris; han skal aarlig svare Kronen 5 Dlr. i Landgilde deraf og sætte god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. Naar dette er sket, skal han blive enig med Kongen om, hvad han skal give i Jordskyld deraf. Saalænge han holder Gaarden i Stand, svarer sin Jordskyld og Landgilde og viser sig lydig, vil Kongen ikke bortfæste Gaarden til nogen anden. R. 10, 351 b. K.

3. Febr. (**Sorø**). Aabent Brev, at Hans Kok uden nogen

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 556. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 227 f.

Afkortning skal beholde sin nuværende Løn, saa længe han tjener i Anduordskouf Kloster. K. Udt. i R. 10, 352 b.

4. Febr. (**Sorø**). Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone. Marine Kræmmers i Holbeck har berettet, at hendes Søn, der for nogen Tid siden blev henrettet i Skaane for en Tyverisag, kort Tid forinden havde optinget til Jørgen Marsuin for en anden Tyverisag og lovet nogle Penge derfor, hvorfor nogle Mænd gik i Borgen. Da hun nu kræves af disse Mænd og har begæret Eftergivelse af en Del af Summen, befales det ham at eftergive hende 20 Dlr. Orig.

8. Febr. (**Frederiksborg**). Pantebrev til Herluf Skafue, Landsdommer i Sjælland, paa 1 Gaard i Søsterup i Anderoms Sogn i Albo Herred i Skaane for 300 Jochimsdlr., som han har laant Kronen. P. 306 b. Orig. (skaaren).

— Skøde til Jørgen Bylde til Ellinge. R. 10, 487. K. (Se Kronens Skøder.)

9. Febr. (—). Aabent Brev, at Byrge Pederssen, hvis Gaard er brændt og Gods røvet af Fjenden, men som nu vil drage til Halland for igen at opbygge sin Gaard, maa være fri for Skat, Landgilde og al anden Tynge i de følgende 3 Aar. R. 10, 487 b. K.

— Til Hr. Jørgen Lyche, Embedsmand i Mariagger Kloster. Da Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, for nogen Tid siden har faaet 1 Gaard, kaldet Bonderup, af Niels Pederssen i Kongens Tistedt, men Kongen mener at have Rettighed i Gaarden, befales det Hr. Jørgen Lyche at undersøge Sagen, forfølge den og tage beskreven Dom deri. T. 11, 244 b. K.

— Befaling til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, at hjælpe Hr. Jørgen Lyche saa meget, som Ret er, naar ovennævnte Sag kommer til Landstinget. T. 11, 243 b. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Nogle Bønder i Skaane, der have Trætte med Erick Gris angaaende de ved Gislef ihjelslagne Bønder, have nu haft Fuldmægtige hos Kongen, ligesom ogsaa Erick Gris har været til Stede; da de ikke bleve forligte, har Kongen henvist dem til Peder Oxe og befaler derfor denne at stævne dem i Rette til en bestemt Dag paa Kjøpnehafns Slot, kalde Otthe Brade til og i Forening med ham, Biørn Anderssen og Eyller Grube dømme i Sagen. Han skal forespørge Biørn Kaas, om denne har noget at sige i Sagen, i hvilket Tilfælde denne da skal møde samme Tid,

og kalde dem i Gislef i Rette, som efter Erick Gris's Udsagn vide noget om Sagen. T. 11, 244. K.

10. Febr. (**Frederiksborg**). Bestalling for Zorobabel Milich at være Tolder i Nyborg sammen med Peder Holst, Borgemester smstds.; han skal have 100 Dlr. i aarlig Løn. R. 10, 173. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har i Aftes modtaget hans Skrivelse om de lubsche Sendebuds Hverv, hvorpaa han har lovet at skaffe dem Kongens Svar. Han skal paa Kongens Vegne sige dem, at Kongen er gunstig stemt mod de Lubsche og som hidtil vil vise dem alt godt. Kongen havde allerede, før han fik Peder Oxes Brev, besluttet, at de lubsche Sendebud skulde have fri Befordring til Grænsen, da de følge med Kongens Forordnede, hvilket Peder Oxe derfor skal skaffe. Han skal sige til Sendebuddene, at Borgemestre og Raad i Lubeck toldfrit maa udføre den begærede Skibsladning Tømmer fra Norge. Orig.[1]

12. Febr. (—). Til samme. Kongen sender ham en Supplikats fra de Bøsseskytter, der vare paa Vardberg, hvori disse erindre om Kongens Løfte til dem, da de droge ind paa Huset. Da de have skikket sig vel paa Vardberg og Kongen godt husker, at han lovede dem, at de, saalænge de vare paa Slottet, skulde have samme Løn, som de havde til Skibs, og deres Underholdning, er det billigt, at dette bliver holdt. Han skal derfor afregne med Bøsseskytterne for den Tid, de have været paa Slottet, og betale dem. Orig.

— Til Bønderne, hvem de end tjene. I den i Stetin sluttede Fred er det bestemt, at Kongen skal have de Skibe og det Skyts tilbage, som ere fratagne ham i denne Fejde. Da han derfor straks til Foraaret vil lade nogle Orlogsskibe løbe ud for at hente Skibene og Skytset hjem og til disse Orlogsskibes Proviantering behøver en stor Mængde Fetalje, have Danmarks Riges Raader bevilget en Madskat, saaledes at hver 10 Mænd skulle lægges i Læg og give 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 1 Fjerd. Smør, 5 Tdr. velbagt Kavringbrød, 10 gode Tdr. Øl med 10 Baand paa hver Tønde og 3 Skpr. Gryn; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Skatten skal sendes til Kiøpnehafns Slot, i Sjælland og Fyen inden 4 Marts, i Jylland inden 25 Marts. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri for Skatten, og Lensmændene skulle være

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 246.

ansvarlige for, at ingen med Urette regnes for Ugedagsmænd. K. T. 11, 246.

12. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene[1] i Sjælland, Smaalandene, Nørrejylland, Fyen, Langeland og Taasinge straks at forkynde ovenstaaende aabne Brev, indkræve Madskatten og sende den til Kiøbenhafns Slot til den bestemte Tid enten til Vogns eller til Skibs (i de jydske og fyenske Breve: de skulle fragte Skuder til at fremføre den). T. 11, 245. K.

— Aabent Brev, hvorved det i Anledning af, at meget af Kronens Gods i tidligere Kongers Tid er pantsat og forlenet til Adelen og andre og nu skiftes og deles ligesom andet Arvegods, hvorved det med Tiden vil komme fra Kronen, paabydes alle, der have Krongods i Værge, det være lidet eller meget, inden Midfaste at sende Rentemesteren en klar, egenhændig underskreven Jordebog over Godset med Oplysning om dets Beliggenhed, dets Rente, de derpaa boende Bønders Navne og Forlenings- eller Pantevilkaarene. Forsøger nogen med Urette at tilholde sig Kronens Gods, skal han have sit Len eller Pant forbrudt og straffes som ulydig. Orig.

13. Febr. (—). Forleningsbrev for Dr. Morthen Ædituus, Kongens Livlæge, paa 2 Gaarde i Giefuersløf[2] og 1 Gaard i Svansbierg i Biefuerskofs Herred, 2 Gaarde i Dalby, 4 Gaarde i Kløfuestedt, 1 Gaard og 1 Gadehus i Ørstedt, 1 Gaard og 1 Gadehus i Ladagger og 1 Gaard i Salbytorp i Ramsø Herred, 2 Gaarde i Pefringe i Faxe Herred og 2 Gaarde i Oelstrop i Hammers Herred, uden Afgift, saa længe han er i Kongens Tjeneste. R. 10, 352 b. K.

14. Febr. (—). Stadfæstelse for Borgerskabet i Sebye af en Havnevedtægt for Sebye Havn, dat. 9. Jan. 1570, vedtagen af Jørgen Jesperssen og Michel Riber, Borgemestre, Cristen Glarmester, Byfoged, og 10 Raadmænd og Borgere i Sebye samt nogle gode Mænd og Bønder, der eje Ejendomme i Byen, nemlig Mogens Jul til Knifholt, Thomes Suendssen til Ellingardt, Erick Kaas til Aas, Lauritz Nilssen til Tveden, Tyge Galskiøt til Huidstedgaard, Jep Perssen i Ørviidt, Jens Perssøn i Knefuerhede og Jens Christenssøn i Flodeholt. R. 10, 115 b. K. (Se Secher, Forordninger etc. I. 473 ff.)

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at gøre sit bedste for at skaffe Jochim Leist de 160 Dlr., som han har til gode for

[1] De opregnes alle med deres Len i T. 11, 247. [2] Gørslev.

sin Tjeneste under Greven af Suartzburg, og tage endelig Kvittans af ham paa, at han intet mere har at kræve. T. 11, 248 b. K.

15. Febr. (**Frederiksborg**). Skøde til Frantz Banner til Kokedal paa Vor Frue Klosters Gaard i Roschilde med tilliggende Grund i Stedet for de 2 Søsterlodder i det store Stenhus paa Amagertorv i Kiøpnehafn, som Cristoffer Rossenkrantz til Skierne har ejet, og som Frantz Banner nu har tilskødet Kronen. R. 10, 354 b. K.

— Bestalling for Hans Pederssøn, Borger i Korsør, som Byfoged i Korsør. R. 10, 353 b. K.

16. Febr. (—). Stadfæstelse af Korssøer Bys Privilegier. K. Udt. i R. 10, 354 b. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

19. Febr. (—). Aabent Brev, at Jacob Suitzer skal ride paa Kronens Skove under Sore og Anduordskouf Klostre, paase, at Kongens Vildtbane fredes, melde Kongen, hvis nogen skyder Vildt, og ikke se igennem Fingre med nogen. Han skal aarlig have 10 Dlr., en sædvanlig Hofklædning og Underholdning til sig selv og en Klipper i Sore og Anduordskouf Klostre, naar han opholder sig der. K. Udt. i R. 10, 355 b.

— Befaling til Lauritz Brochenhus til Brangstrup, der i Kiøpnehafn for nogen Tid siden ved Nattetid har begaaet et Mord paa en Kvinde uden nogen skellig Aarsag, at møde for Kongen og Danmarks Riges Raad paa Otthensegaard Mand. efter Dominica quasimodogeniti [23. April]. T. 11, 249. K.

— Befaling til Erich Rossenkrantz at lade ovenstaaende Stævning forkynde for Lauritz Brochenhus personlig, hvis han er i Fyen, men hvis han ikke er det eller ikke vil lade sig finde, da 3 Gange med 2 Dages Mellemrum paa hans Hovedgaard Brangstrup og befale hans Folk at melde ham det. Han skal tage Vidnesbyrd om, at Stævningen er forkyndt, skrive paa den, naar den er læst og i hvis Overværelse, og atter sende Kongen den. T. 11, 249 b. K.

— Befaling til Erich Rossenkrantz og Axel Viffert at undersøge, om Lauritz Brochenhus til Brangstrup opholder sig i Fyen, enten paa sin Gaard eller andensteds, og tage Haanden af ham paa, at han vil blive til Stede og staa til Rette for sin Misgerning. T. 11, 250[1]. K.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 598 f.

20. Febr. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Christoffer von Festenburg, kaldet Pakisch, Staldmester, paa 3 Gaarde og 1 Pendingehus i Bendebo og 1 Pendingehus ved Dynderop med en Enemærkeskov, kaldet Skariidt, uden Afgift. R. 10, 355 b. K.

— Aabent Brev, at Tord Nilssen, der nu vil genopbygge den ham efter hans Fader tilfaldne halve Gaard i Blegstorp[1] i Hundestad Sogn i Nørrehalland, hvilken blev afbrændt af Fjenden, maa være fri for Skat, Landgilde og al anden Tynge i de følgende 3 Aar. K. Udt. i R. 10, 488.

— Til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane. Da Kronens Bønder i Kulden have berettet, at de ikke formaa at købe Sædekorn, og at der ikke kan blive saaet i Jorden, medmindre de faa Hjælp, skal han, naar de henvende sig til ham, undersøge deres Forhold og, hvis de ere saa forarmede, laane dem Sædekorn af Tiendekornet. T. 11, 250 b. K.

— Til Jens Elkier, Stiftsskriver i Sjællands Stift. Kongen har bevilget, at Hr. Christoffer Bierg, der har klaget over, at den Tiende, som han plejer at oppebære af Birkerødt Sogn, forkortes ham noget, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Herstedvestre Sogn, dog skal han betale Jens Elkier hvad den overstiger 8 Pd. Korn. T. 11, 251.

21. Febr. (—). Til Tolderne i Kolding, Ribe, Assens og Medelfardt. Da Kongen til Paaske skal betale en stor Sum Penge, tilbagekaldes alle tidligere udgivne Ordrer af Kongen eller Hofmesteren om Udbetalinger af Tolden til Købmænd eller andre, og det befales dem i Tide at underrette de Købmænd, der drive Øksne ud af Riget, om, at de skulle give enkelte gl. Dalere i Told og betale denne 14 eller 8 Dage før Paaske i det allerseneste. Naar de have oppebaaret Tolden, skulle de straks, inden Paaske, begive sig til Hofmesteren med den. T. 11, 251 b.

— Mageskifte mellem Erich Ottessen og Kronen. R. 10, 356 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Fru Inger Oxe til Thostrup, Jørgen Bradis Enke, og Kronen. R. 10, 440 b. K. (Se Kronens Skøder under 29. Jan. 1571.)

— Tilladelse for Johan Jellissen Falckner, Købmand i Amsterdam, til i Aar at besejle Torlox og Ørebacke Havne paa Island

[1] Blixtorp, Himle H.

og udføre de Varer, som falde i disse Havne; han maa i de Sysler, hvori Havnene ligge, lade grave efter Metal, Malm, Svovl, Kobberrøg, Allun og andet, føre det opgravede ud af Landet, lade det probere og skaffe Kongen god Prøve deraf og bestemt Besked derom. Han skal tilføre Indbyggerne Klæder og Føde til en rimelig Pris og svare Kronen sædvanlig Told. Det befales Lensmænd, Sysselmænd og Havnefogder paa Island at skaffe ham Hjælp til Gravningen og Udførselen. R. 10, 579 b.

22. Febr. (**Kbhvn.**). Kvittans til Hans von Dalhussen, Møntmester i Kiøpnehafn, paa hans i Hofmester Peder Oxis, Rentemester Otte Brokenhussis og Renteskriver Peder Hanssens Nærværelse aflagte Regnskab for hans Oppebørsel og Udgift og for Slagskat fra 9. Okt. 1564 til 27. Jan. sidst forleden. Han blev intet skyldig. R. 10, 357 b. K.

— Gavebrev til Kiøge By. R. 10, 377. (Se Kronens Skøder.)[1]

23. Febr. (—). Bestalling for Jørgen Pederssøn som Sisemester i Korsør. R. 10, 358.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle Bønder at bruge Laksefiskeri i den fra Laugholm Slot løbende Aa om Foraaret før St. Valdburgs Dag [1. Maj] og paabydes dem, naar de ville fiske Laks i den tilladte Tid, da først at tilkendegive det for Lensmanden paa Laugholm, tage Tegn af ham og svare sædvanlig Afgift derfor, da Hr. Peder Skram har klaget over, at de Bønder, der have Paaløb paa Aaen, ikke ville overholde disse Bestemmelser. Vise de sig ulydige, maa han fratage dem hvad de have med at fare og tiltale dem som for uhjemlede Koster. T. 11, 252 b. K.[2]

26. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, mod Kvittans at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, al den Rug og Malt, som Tienden i Aarhus Stift i Aar kan beløbe sig til, og som han kan skaffe til Veje, da Kongen har lovet Marcus Hess det for hans Forstrækninger. T. 11, 255. K.

— Lignende Befaling til Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viborg Stift. Udt. i T. 11, 255 b. K. (i Udt.).

---

[1] Tr.: Carlsen, Efterretn. om Gammelkjøgegaard I. 256 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger '. 473 f.

28. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved noget fra Vordingborge Slot pantsat, men nu igen indløst Gods, nemlig Salerup By, 7 Gaarde i Koestrede, 2 Gaarde i Stoebye, Torpegaardt, Skoufgaardt, 2 Gaarde i Lundbye, Afnøe, som er 4 Gaarde, 1 Gaard i Hyldit, 1 Gaard i Tulstrop og 3 Gaarde i Ring, hvilke Kongen nu har indløst fra Eyller Grubbe, Rigens Kansler, samt 6 Gaarde i Lundbye, 1 Gaard i Sverborig, 1 Gaard i Ring og 1 Gaard i Torp, hvilke Kongen nu har indløst fra Knud Stenssen, atter lægges under Vordingborge Slot, hvis Lensmand Peder Oxe maa beholde det paa de samme Betingelser, som han har Vordingborge Slot. R. 10, 358 b. K. Orig.

— Aabent Brev, at Jacob Claussen, der nu vil bosætte sig her i Riget og tage Ophold i Kiøpnehafn, maa blive boende der og bruge sit Skrædderembede uden at besværes med at give noget til Lavet. K. Udt. i R. 10, 359.

— Aabent Brev, at Gunther von Dresen, der har købt en af Fjenden afbrændt jordegen Bondegaard, kaldet Arløsse Skattegaard, i Snedstrup Sogn i Tundersø Herred i Halland og nu vil bosætte sig paa den, maa være fri for Landgilde, Skat og al anden Tynge i de følgende 2 Aar. K. Udt. i R. 10, 488.

— Til Abbeden i Ringsted Kloster. Da nogle Borgere i Ringsted i tidligere Abbeders Tid have faaet nogle Slader Jord af Klosterets Ejendom, liggende blandt Klosterets Jorder og i Klosterets Mark, i Leje for en saa ringe Afgift, at Klosteret kunde have større Fordel af selv at bruge dem, skal han straks igen lægge dem under Klosteret. T. 11, 255 b. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Prioren i St. Knudts Kloster i Ottense at levere Diderich von Bergen $6^1/_2$ Læst 5 Tdr. Byg sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 42 Tdr. og til en Pris af 60 Dlr. i Mønt. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 255 b.

1. Marts (**Frederiksborg**). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Anne Jørgensdatter, Borgerske i Kiøpnehafn, har berettet, at hun for nogle Aar siden er bleven trolovet med Jørgen Brøgk, men at han kort efter deres Bryllup har forladt hende og nu har været borte paa sjette Aar uden at sende hende hverken Bud eller Brev, saa hun ikke ved, om han er levende eller død, ligesom hun har faaet at vide, at han før sin Bortrejse har sagt til andre, at han aldrig vilde komme tilbage. Da hun mener ikke at have givet ham nogen Grund hertil og derfor har begæret, at hun igen maa gifte

sig, hvis der bliver budt hende gode Kaar og hun kan blive ærlig forsørget, skulle de tage denne Sag for, undersøge, om hun igen maa gifte sig eller skal vente længere, og dømme skriftlig derom. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 183[1].

6. Marts (Frederiksborg). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen bifalder hans Ordning med Hensyn til de i Roskilde og Kiøge liggende Knægte og deres Befalingsmænd. Brevet til Jørgen von der Schweynitz sendes ham underskrevet og beseglet til videre Besørgelse. De Købmænd, der have gjort Tilførsel til Sverrig og ere blevne fangne her i Landet, maa komme løs mod Orfejde. Kongen mener, efter hans Betænkning, at man skal opsætte at give de Lybsche Svar paa deres skriftlig fremsendte Hverv, indtil Raadet kommer til Kiøpnehafn. Kongen billiger hans Forslag om at udstede Breve til Købstæderne, at alle, hvem de polnische og dantziger Fribyttere have frataget noget, skulle give det tilkende, og befaler ham at lade saadanne Breve udgaa til de Købstæder, hvor man kan vente at erfare saadant. Med Hensyn til den Skotte, som er kommen fra Sverrig og har Kong Johans 1 Aar gamle Pasbord, kan Kongen ikke mindes, at han her skulde have faaet kgl. Skrivelse til Peder Oxe, men da de Svenske begære, at de, der komme fra Sverrig uden Pasbord, maa blive sendte tilbage igen, og hans Pasbord er saa gammelt, mener Kongen det rigtigst, at Peder Oxe igen sender ham til Grænsen med en Skrivelse om, hvorledes det forholder sig hermed. Orig.[2]

7. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Fuldmægtige for Bønderne paa Ferrøe over, at de Fogder, der skulle forsyne Landet med Varer, sætte Prisen paa Varerne saa højt, at Bønderne ikke kunne betale den, medens de kun ville give halv Værdi for de Varer, Bønderne skulle sælge, bevilger, at Bønderne selv maa afhænde deres Varer hjemme eller ude, saafremt de ville svare samme Afgift som Fogderne og Købmændene, nemlig 1 gl. Dlr. for hver ferrøesch Gyldens Oppebørsel paa Landet; Kongen vil selv indsætte en Skriver til at oppebære Varerne og Renten og levere Bønderne den. Da ovennævnte Fuldmægtige ikke have haft Fuldmagt til at bevilge noget, men have lovet med det første at skaffe Besked, har Kongen tilladt, at

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 228 f. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 247.

Bønderne i den Mellemtid maa holde et Skib paa 24 Læster til at hente Bygningstømmer fra Norge. R. 10, 582 b.[1]

8. Marts (Frederiksborg). Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone. Kongen har eftergivet Henning Nilssen og Villaus Karlssen i Quistofte den Fjerd. Smør, som de restere med, da de for Armods Skyld ikke kunne svare den. Orig.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø, Landtzkrone, Helsingborg, Trelleborg, Ysted, Kiøge, Olborg og Helsingøer straks at optegne, hvilke Borgere i disse Byer der i Østersøen have lidt Skade af de dantzige Fribyttere, hvad Skade de have lidt, og hvor de have lidt den, og sende Registrene til Renteriet. K.[2] Udt. i T. 11, 256.

13. Marts (—). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, Frederich Leil og Dauid Hanssen, Toldskrivere smstds., der i Overværelse af Peder Oxe, Hofmester, Otte Brokenhus, Rentemester, og Peder Hanssøn, Renteskriver, have gjort Regnskab for deres Indtægt og Udgift af Told, Fyrpenge, Lastepenge og Toldsalt, oppebaarne i Øresundt i 1569. De kom til at skylde (heri beregnet deres Restance fra 1568) 2 gl. Dlr., som de straks efter Kongens Befaling gav til fattige Folk. R. 10, 359 b. K.

— Til Bønderne paa Bornholm, hvem de end tjene. Da Kongen nu har faaet en god Fred med Sverrig og derfor med det allerførste vil aftakke de fremmede Krigsfolk, hvortil der dog behøves en stor Sum Penge, som Kongen selv ikke saa hurtig kan skaffe, have de tilstedeværende Danmarks Riges Raader bevilget Kongen en Skat, saaledes at hver Mand, der bor paa Sædegaarde, skal give 2 Dlr., hver jordegen Bonde 4 Dlr. af den Gaard, han selv besidder, og ligesaa af hver Bondegaard, han ejer og har udlejet til andre, dog skal den Bonde, som har lejet Gaarden og bor paa den, betale ham 2 Dlr. til Hjælp; hver vorned Bonde skal give 2 Dlr., hver Ugedagsmand, hvem han end tilhører, hver Hospitalsbonde, Møller, Smed, Skomager, Skrædder og Pebersvend, som bor paa Landsbyerne, 1 Dlr. Da mange ville fri sig for Skat under Paaskud af at høre til Adelen, hvilket ikke er rigtigt, maa kun de regnes for Adel, der fra Arilds Tid have været fri og kunne bevise deres fuldstændige Frihed; alle andre skulle betale 4 Dlr. hver, og de, der i tidligere

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 678 f. [2] K. har en Paategning om, at Holger Rosenkrantz skal sørge for, at de andre Købstæder i Jylland, der maatte have lidt Skade, ogsaa indsende Registre.

Aar af den Grund ikke have betalt, skulle nu betale hvad de restere med. Skatten skal betales i enkelte Dalere inden 1. Maj og skal oppebæres af M. Dauidt Thomessen, Kannik i Lunde Domkirke. T. 11, 256 b. K.

13. Marts (**Kbhvn.**). Til Købstæderne og Fiskerlejerne paa Bornholm. Da Kongen osv. (som i ovenstaaende Brev til Bønderne) have de tilstedeværende Danmarks Riges Raader bevilget Kongen en Hjælp af dem, hvilken M. Dauidt Thomessen, Kannik i Lunde Domkirke, skal opkræve efter den ham medgivne Takst. Skatten skal betales inden 1. Maj, i Købstæderne i enkelte Dalere, i Fiskerlejerne i Torsk. T. 11, 259. K.

— Befaling til Sueder Kietting, Embedsmand paa Hamershus, at hjælpe M. Dauidt Thomessen, Kannik i Lunde Domkirke, med Skrivningen og Opkrævningen af Skatten paa Bornholm. T. 11, 258 b. K.

15. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Indbyggerne i Fyen, at Morthen Brock skal være Landsdommer i Fyen. K. Udt. i R. 10, 171 b.

16. Marts (—). Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landskronne. Da Hans Kreye, Kromand ved Frederichsborg Slot, har klaget over, at Jørgen Marsuins Foged har krævet hans Kvinde i hans Fraværelse for resterende Landgilde af en Vejrmølle udenfor Lundt, som Kongen har undt ham afgiftsfri, forbydes det Jørgen Marsuin at kræve nogen Landgilde af ham. T. 11, 260. K.

— Pasbord for Carolus de Mornaye og Pontus de la Garde, der en Tid have været fængslede her i Riget, at de nu uhindret maa begive sig ind i Sverrig igen. T. 11, 260 b. K.[1]

19. Marts (—). Forleningsbrev for Nils Kaas, kgl. Sekretær, paa det Kannikedømme i Viiborg Domkirke, som er ledigt efter M. Kield Jul. Naar han ikke længere tjener i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. K. Udt. i R. 10, 117 b.

21. Marts (—). Til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg. Da Hr. Lauritz Hanssen, Sognepræst i Nyeborg, har klaget over, at en Have, som i Frandtz Brochenhussis Tid blev lagt til Præstegaarden i Stedet for en Præstegaarden tilhørende Have, der henlagdes til Slottet, nu i nogle Aar er bleven forholdt ham, befales

[1] Tr.: P. v. Möller, Bidrag till Hallands Hist. I. 239 f. (for Charles de Mornay). Lossius, Die Urkunden der Grafen de la Gardie in der Universitätsbibl. zu Dorpat S. 3 (for P. de la Gardie).

det Axel Viffert at sørge for, at han faar en af Haverne. T. 11, 261. K.

22. Marts (Frederiksborg). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at give denne Brevviser Christoffer Ibssen nogen Fetalje, da han har klaget over, at alt hans Gods er blevet røvet ved Varbiergs Erobring af de Svenske, og at han selv i nogle Aar har været fængslet i Sverrig og nu efter sin Løsgivelse intet har til at ernære sig og sin Hustru med. Orig.

24. Marts (—). Til Johan Bockholt, Befalingsmand paa Island. Da Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, der har faaet Tilladelse til at besejle Boesandt Havn paa Island, har klaget over, at nogle Hamborgere til Trods herfor bruge Handel i denne Havn, befales det ham at sørge for, at hverken Hamborgerne eller andre bruge Handel i denne Havn imod Marcus Hess's Vilje, og straffe dem, der gøre det. T. 11, 261 b.

25. Marts (—). Befaling til Slotsskriveren paa Nyborg at levere Dauid Ree, Borger i Ydsted, der har 498½ Dlr. til gode hos Kongen, 7½ Læst Malt, hver Læst beregnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal og til en Pris af 50 Dlr. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 262 b.

26. Marts (—). Befaling til Tolderne Henrich Mogensen, Peder Holdst og Zerobabel Milch kun at tage imod gamle Dalere i Told og Lastepenge. T. 11, 264. K.

— **(Kbhvn.).** Memorial for Jens Kaas om hvad han skal udrette paa Elfsborg og Baehus: Han skal overveje, med hvilken Besætning Baehus kan holdes, og gøre Indberetning derom ved sin Hjemkomst, forhandle med Knægtene paa Elfsborg og Baehus om at begive sig herned, hvor Kongen saa vil stille dem tilfreds; Kongens Gallej skal tage Knægtene ombord og føre dem hid. Kongen vil straks sende 110 Knægte til Elfsborg, hvor de skulle blive liggende, indtil Slottet bliver overleveret til Kongen af Sverrig, og Jens Kaas skal paase, at der ikke holdes for mange Folk og Heste eller gøres anden unyttig Bekostning paa Elfsborg, da Kongen jo med det første skal levere det fra sig. T. 11, 263 b.[1] K.

28. Marts (—). Befaling til Folmer Rossenkrandtz, Embedsmand paa Aarhusgaard, mod Kvittans at levere Henrich Massebeck, Borger i Lubeck, der har 542 Dlr. til gode hos Kongen og har faaet Løfte om Korn i Betaling, 18 Læster 2 Tdr. Rug eller

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 680.

Malt til en Pris af 30 Dlr. pr. Læst; han skal levere Kornet ved Skibet og hjælpe Henrich Massebeck med at faa det indskibet. T. 11, 264 b.

29. Marts (Kbhvn.). Pantebrev til Fru Margrette Bild, Henrich Friissis Enke, paa Kronens Gods i Ørbeck By i Vindinge Herred og Aas Mølle for 4193 Dlr. 17 Sk. lybsk, som hun har laant Kronen. P. 307. Orig.

— Aabent Brev, at Jacob Høyer, der i nogle Aar har tjent som Kancelliskriver i Tyske Kancelli og nu har lovet at tjene Kongen sin Levetid, ikke fjerne sig fra dennes Hof uden Tilladelse, medmindre han da bliver ramt af Livssygdom eller bliver brugt andre Steder, og ikke aabenbare for nogen hvad der bliver betroet ham, herefter skal have 100 Dlr. i aarlig Løn, Underholdning til sig selv og en Dreng og 2 sædvanlige Hofklædninger; desuden vil Kongen give ham Livsbrev paa det første ledige Kannikedømme i Roschilde Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede, og vil, indtil han faar Kannikedømmet, aarlig give ham 50 Dlr. i Stedet. Vil han gifte og bosætte sig, vil Kongen skaffe ham fri Bolig eller Huslejegodtgørelse og nogen Fetalje til hans Køkken. Bliver han formedelst Sygdom eller Alderdom nødt til at tage sin Afsked, skal han alligevel beholde sin Besolding. R. 10, 361. K.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, mod Kvittans at levere Jørgen Diderichssen, Hans Graatop, Valther Albertssen, Hans Jacobssen, Villom Rather, Hans Atzerssen, Villom Anderssen, Albret Rafuen og Anne Pallis, Borgere i Malmø, der have 319 gl. Dlr. 20 Sk. til gode for Klæde, leveret til Krigsfolket, 160 Tdr. Rug, hver Læst til en Pris af 80 gl. Dlr., af den i Malmø liggende Tienderug. Rel. Otthe Brochenhus. T. 11, 265. K.

— Befaling til Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, mod Kvittans at levere Arent Hofslaeg alt dette Aars Tiendekorn af Vendelboe Stift. Udt i T. 11, 265 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Chrestiern Lange, Stiftsskriver i Riber Stift, mod Kvittans at levere Arnt Hofslag alt det, som Tiendekornet i Riber Stift maatte overstige de 100 Læster, Christoffer Føgler skal have. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 265 b. K. (i Udt.).

— Til Fru Birgitte Gøye, Herluf Troldis Enke. Kongen, der ved denne langvarige Krig er kommen i stor Gæld, maa for at komme til Rette dermed, indrette sin Hofholdning anderledes og vil

derfor opholde sig mere end tidligere i Nørrejylland og holde Hoflejr der, hvortil han ikke ved noget bekvemmere Sted end Skanderborg Slot, som han da ogsaa straks vil lade sætte i Stand. Da det imidlertid vil falde de til Slottet liggende Bønder meget besværligt at udføre det daglige Arbejde til Slottet og Slottets Rente ikke er tilstrækkelig til Kongens og hans Følges Underholdning, ser Kongen sig nødt til at indløse Ring Kloster fra hende til førstkommende 1. Maj og beder hende derfor modtage Pengene og afstaa Klosteret. Hvis Kongen ikke selv vilde bruge det og kunde lade det være pantsat, vilde han gerne unde hende fremfor nogen anden det. Orig.

30. Marts (Kbhvn.). Pantebrev til Otthe Emmichssen til Refssøe paa Rudgaard for 1589 gl. Dlr., hvorfor han tidligere havde Sebyegaard paa Sjælland i Pant, 2252 Dlr. 28 Sk. 2 Alb. lybsk, hvormed han til førstkommende 1. Maj skal indløse Rudgaard fra Palle Ulfeldtz Hustru og Arvinger, og 158 Dlr. 2 Sk. 1 Alb. lybsk, som han nu har laant Kronen, ialt 4000 Dlr. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste, aarlig til 1. Maj svare 100 Dlr. og underholde Kongen med Hofsinder og Følge, saa ofte deres Vej falder der forbi, og de kgl. Tjenere, der komme til ham med kgl. Pasbord. P. 307 b (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at den af Hr. Otte Krompen med kgl. Tilladelse indsatte Herredsskriver i Fiendz Herred, Visti Christiernssen i Jegebierg [1], i hvis Sted der nu skal være indsat en anden Herredsskriver, uden at Kongen dog kan se nogen rimelig Grund for Visti Christiernssens Afsættelse, straks igen maa blive Herredsskriver; han skal holde Tingbogen klar og give de Domme, Vidnesbyrd og Breve, som skulle udgives paa Tinget, beskrevne fra sig, saaledes som de ere afsagte og vundne. K. Udt. i R. 10, 117 b.

— Til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Hald. Da hans Foged forfølger Visti Christiernsen i Jeggebierg for en Sag, som for 10—11 Aar siden blev aftalt med Hr. Otthe Krompen, og vil gøre ham nederfældig, befales det ham at give sin Foged Ordre til herefter ikke at tiltale Visti Christiernsen. T. 11, 266. K.

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøge indtil videre maa oppebære 8 Sk. danske af hvert Pd. Malt, som brygges i Byen, og 4 Sk. danske af hver Læst Gods, som ud- og indskibes for Byen, til Istandsættelse af deres byg-

[1] Egebjærg, Fjends H.

faldne Havn, Bolværk og andet; de skulle aarlig gøre Regnskab derfor. R. 10, 362 b. K.[1]

30. Marts (**Kbhvn.**). Livsbrev for Ogge Brun paa 1 Gaard, kaldet Syndra[2], i Halmstadt Herred, uden Afgift. R. 10, 488. K.

— Beskærmelsesbrev for Agge Brun; alle, der have Tiltale til ham, skulle tiltale ham paa lovlig Vis. R. 10, 489. K.

— Befaling til alle Regnskabslensmænd at slutte deres Regnskab til 1. Maj og sende deres Skriver til Kiøpnehafn med det senest 8 Dage efter for at forklare det. T. 11, 266.

— Ny Forordning om Lastepenge af de Varer, som føres gennem Øresund. Orig. (Se Secher, Forordninger etc. I. 476 f.)

31. Marts (—). Pantebrev til Eiler Grubbe, Rigens Kansler, paa noget Soer Klosters Gods i Nørrehalland, nemlig Munckegaard, Munckegaardtz Mølle, Kiergaard, Fasterup, Brogaard, Gaassekold, Mossegaard, Smørte[3], Siig, Hørmentzløcke[4], Skidengade, Bøgeraas, Fauerød, Thageboe, Høgerødt, Munckeskouf, Ledzgaard, Rønneaas, Vraaen, Birckeenge, Smedtzgaard, Birckeengelille, Udroes[5], Saltebeck[6], Thoagger og 1 Mølle, kaldet Underaas Mølle, for 2252 Dlr., hvorfor han tidligere havde noget Gods i Sjælland i Pant, som han nu har opladt Kronen. P. 308 b.

— Pantebrev til samme paa 2 Gaarde i Husum i Sockelundtz Herred for 500 Dlr., hvormed han har indløst Gaardene fra Hans Nielssen, Borger i Kiøpnehafn. P. 309 b (overstreget).

— Gavebrev til Hospitalet i Helsingør paa 6 Kalke og Diske og til Kirken og Skolen paa nogle Bøger, hvilke ere fundne hos nylig afdøde Karine Rasmus's i Helsingør og ere gjemte hos hende af Graamunkene for nogle Aar siden. K. Udt. i R. 10, 363.[7]

— Aabent Brev, at Loduig Ritzou, der nu vil bosætte sig i Trelborg, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 10 Aar. Han skal lade sig bruge som andre Enspændere, inden Riget paa Kongens Pasbord og uden Riget paa Kongens Bekostning. R. 10, 489. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har erfaret, at der i Malmøe ved Salg af Humle finder stor Strid Sted om Maal og Vægt, bestemmer, at hver Wismar Tremmet Humle, som indføres, skal veje $4^1/_2$ Lispund, hver lybsch Tremmet 3 Lispd., og hver

[1] Tr.: Petersen, Kjøge Byes Hist., Aktst. S. 10. [2] Söndrum, Halmstad H. [3] Smurte, Himle H. [4] Hermanslycka, samme H. [5] Utterås, samme H. [6] Vist Fejl for Gallebæk. [7] Tr.: Hofman Fundationer VII. 83 f.

Rostocks Tremmet 5 Lispd., medens Humle, indført i Tønder, skal sælges enten efter Pakning eller efter Vægt. Forser nogen sig herimod, skal han have forbrudt hvad han har med at fare. R. 10, 490. K.[1]

1. April (**Kbhvn.**). Befaling til Erich Rossenkrantz til Valsø, Erich Rud, Mouritz Podbusk og Niels Lycke om efter nærmere Tilsigelse af Fru Sibilla Guldenstiern, Eskild Gøyes Hustru, at være til Stede, naar Axel Viffert overtager Inventariet paa Nyborg Slot, have Tilsyn med hvad Inventarium han modtager og give det beskrevet fra sig. T. 11, 266 b. K.

— Til Oluf Skriver i Roskild. Kongen har bragt i Erfaring, at han i tidligere Aar har solgt Gaarde og Grunde, tilhørende Altre og Vikarier i Roskild Domkirke, og oppebaaret Penge derfor til Kongen, uagtet Salget ikke er sket med dennes Tilladelse, men alene efter Ordre af Jachim Beck. Da Kongen imidlertid paa ingen Maade vil afhænde Kannikegods, Vikariegods eller andet Domkirken tilhørende Gods, skal han straks for de oppebaarne Penge købe det solgte Gods tilbage til Kapitlet. T. 11, 267. K.

2. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover at betale til 2. April 1574 de 14,000 Dlr., hvorfor Henrich Friis til Ørlund[2] havde Dalum Kloster i Pant; Henrich Friis havde nemlig før sin Død lovet at afstaa Klosteret til Kronen, men alligevel lade Pengene blive staaende hos Kronen en Tid; da der imidlertid ikke blev opsat noget Brev herom, har Niels Friis til Hesselager nu opladt Kronen Klosteret og paa sin Moders, sine egne og sin Broders og Søsters Vegne bevilget, at Pengene maa staa rentefrit i 3 Aar. Betales de 14,000 Dlr. ikke til 2. April 1574, skulle Niels Friis og hans Medarvinger straks igen have Dalum Kloster i Pant. P. 310 (overstreget).

— Befaling til Henrich Mogenssen om i Kongens Navn og til samme Pris, som han giver for Kongens Vin, at købe 80 Amer rigtig god Vin i Sundet til Hertug Johan Friderich af Pommerns eget Brug og lade Hertugens Fuldmægtig passere toldfrit med den; dog skal denne betale hvad Vinen kommer til at koste. K.

— Aabent Brev, at Cristiern Olborg og hans Hustru maa bo i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge, saa længe de leve. Udt. i R. 10, 363.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 478. [2] o: Ørbæklunde.

2. April (Kbhvn.). Følgebrev for Hr. Ture Bielcke, Hr. Hagenskildt Bielcke og deres Medarvinger til Bønderne paa det Gods i Danmark, som de havde i Værge før Fejdens Begyndelse, at Bønderne herefter paany i Henhold til den sluttede Fred skulle svare hines Fuldmægtig Frandtz Brixen, Borgemester i Otthense. T. 11, 267 b. K.

3. April (—). Aabent Brev, at Hr. Thure Bielcke, Hr. Hogenskiel Bielcke og deres Medarvinger indtil videre maa være fri for i Fredstid at stille Svende og Heste til Mønstring af det Gods, de have her i Riget, da de have klaget over, at deres Fogder ved saadanne Lejligheder beregne dem meget stor Omkostning, fordi de ikke selv ere til Stede; derimod skulle de møde med deres Rustning, naar der skal gøres et Tog og Kongen skal bruge den. R. 10, 171 b. K.

— Pantebrev paa Livstid til Holger Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland og Embedsmand paa Skanderborg, og til hans Hustru, Fru Karine Guldenstierne, saa længe hun sidder som Enke, hvis hun overlever ham, paa St. Hans Kloster i Horsens, som han nu selv har det i Værge, for 5733 Dlr., som han nu har laant Kronen. P. 311 (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Stenløsse Sogn, som M. Povel Noviomagus sidst havde, henlægges til Superintendentembedet i Sjællands Stift i Stedet for Kronens Part af Tienden af Birkerødt Sogn, som Kongen nu har taget. R. 10, 363 b. K.

— Forleningsbrev for Nichel Suob paa 1 Gaard, kaldet Kiøbstedzhafn, i Varberg Sogn i Hallandt, uden Afgift i de 2 første Aar og derefter for sædvanlig Afgift. R. 10, 490 b. K.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at gøre Bodel, Lauritz Mussis Enke, Hinder paa den Toft i Vardberg ved den store Brygge, som har tilhørt hendes Forældre, og hvortil hun paa sin Moders Vegne er nærmeste Arving, medmindre da nogen kan bevise at være nærmere Arving dertil. R. 10, 491. K.

— Aabent Brev, at Hans Schnelle, der vil bosætte sig i Rodnebye, maa bruge sin Handel dér som andre Borgere og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 10 Aar. R. 10, 492. K.

— Befaling til Holger Rossenkrants at uddele 10—12 Læster Korn blandt de Kronens Bønder i Skanderborg Len, der

mangle Sædekorn, og opskrive, hvem der faa det, for at disse kunne betale det tilbage af den kommende Grøde. T. 11, 268 b.

3. April (Kbhvn.). Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe. Kongen har eftergivet Jens Jude i Refuestad 1 Aars Landgilde. Udt. i T. 11, 269.

— Til Jørgen Rossenkrandts, Embedsmand paa Kaløe. Da Borgemester og Borgere i Grindov for nogen Tid siden i hans Fraværelse og uden at have spurgt ham ad have indsat endnu en Borgemester, skønt der hidtil kun har været en Borgemester, skal han igen afsætte den af Borgerne indsatte og forbyde dem herefter at indsætte Borgemester uden Kongens eller i hans Fraværelse Lensmandens Tilladelse. T. 11, 269. K.

4. April (—). Forleningsbrev for Stii Pors paa Kronens Part af Tienden af Homble Sogn paa Langeland, uden Afgift. Udt. i R. 10, 172.

— Lignende Brev for Rubeck Pors paa Tienden af Lindesse Sogn paa Langeland. Udt. i R. 10, 172.

— Forleningsbrev for Eiler Grubbe, Rigens Kansler, paa 2 Gaarde i Aastrup i Sjælland, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 364.

— Aabent Brev, at Kongen har antaget Jørgen Abbildgaard som Skibshøvedsmand med en aarlig Løn af 200 Dlr. i Mønt, 2 sædvanlige Klædninger samt, naar han er her til Stede, Kostpenge til ham selv og en Dreng; disse Kostpenge skulle afkortes ham, naar han bruges til Skibs eller andensteds. R. 10, 364.

— Aabent Brev, at Erasmus von dem Brucke maa bosætte sig i Malmø, oprette et Apothek og være fri for Skat og al anden kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han lever. Der maa ikke oprettes andet Apothek i Skaane, men han skal saa ogsaa holde forstandige Svende og gode uforfalskede Urter og sælge disse til en billig Pris; viser han sig i nogen Maade forsømmelig, skal Brevet være forbrudt. R. 10, 492 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen efter nogle gode Mænds Forbøn bevilger, at Frederich Anckerssøn, der en Tid har været Skriver paa Malmø Slot og er bleven Kongen en stor Sum Penge, Fetalje og andet skyldig, som han ikke kan betale, maa slippe med at betale 1000 Dlr. i dansk Mønt, hvilke Biørn Kaas straks har udlagt og paa Kongens Vegne betalt til Lorentz Fittinghof. R. 10, 493. K.

4. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at 4 Kronens Bønder i Giølle[1] i Skiødtz Herred, der hidtil have gjort Ugedage og Arbejde til Lindholm Gaard, men alligevel maattet svare Skat ligesom andre Herredsmænd, der ingen Ugedage have gjort, herefter ikke skulle besværes med større Tynge end andre Kronens Bønder i Byen, da de nu have været i Kongens Minde derfor og givet 50 Dlr. til Lensmanden. K. Udt i R. 10, 493 b.

— Aabent Brev, at den Pengeskat, nemlig 1 enkelt Dlr. eller 2 Lod Sølv af hver Bonde aarlig i de første 7 Aar, hvilken Danmarks Riges Raad nu i Betragtning af Rigets store Gæld baade til udenlandske Fyrster og til Krigsfolket har bevilget, udelukkende skal bruges til Gældens Betaling og ikke skal regnes Rigsraadet og Adelen til nogen Pligt eller Sædvane eller komme dem og deres Efterkommere til Skade paa deres Friheder og Privilegier, men skal betragtes som en velvillig Foræring; Kongen vil i disse 7 Aar ikke besvære deres Bønder med yderligere Skat. T. 11, 269 b. Orig.[2]

— Aabent Brev, hvorved det befales alle at hjælpe M. Ifuer Bartelssen, Abbed i Ringstedt Kloster, med at faa det Gods tilbage, som han kan opspørge af det, der blev frataget ham, da han sidste Gang blev fængslet, og som han siden ikke har kunnet faa, skønt han har krævet det af nogle af dem, der dengang fik det; dog undtages, hvad der bevisligt er anvendt til at betale hans vitterlige Gæld med. T. 11, 271. K.

5. April (—). Aabent Brev, at Skipper Knudt Søfrenssøn, der har været i Kongens Tjeneste, siden hans Gaard i Falckenberg blev afbrændt af Fjenden, og nu vil bosætte sig i Kiøpnehafn, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 2 Aar. K. Udt. i R. 10, 493 b.

— Til Borgerskabet i Halmstad, Laugholm og Falchenberg. Bønderne i Halland have klaget over, at de mangle Korn baade til Udsæd og til deres Huses Ophold, men ikke maa faa Lov at købe det af de fremmede, som indføre Korn til ovennævnte Byer, fordi dette strider mod disses Privilegier; da de imidlertid ere saa fattige, at de ikke kunne hente det andre Steder, og det vil blive for dyrt for dem, naar de atter skulle købe det af Borgerne, der have indkøbt det, har Kongen bevilget, at de i Aar maa købe Korn

[1] Gylle, Skyts H. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 479 f.

af fremmede og andre, der have Korn til Salg, dog Byernes Privilegier dermed uforkrænkede. T. 11, 272 b. K.

5. April (Kbhvn.). Til Peder Holdst og Zerobabel Milich, Toldere i Nyeborg. Da den sidste Ordre om Lastepenges Oppebærelse i Bæltet er bleven forandret noget, sendes der dem hermed en Rulle og et aabent Brev, hvorefter Lastepengene for Fremtiden skulle oppebæres. De skulle med dette Bud straks sende det tidligere Brev tilbage. T. 11, 273. K.[1]

— Til Holgierd Rosenkrandtz, Statholder i Nørrejylland. Da Otthe Guldenstierne, der ihjelslog sin Broder Niels Guldenstierne, ikke alene ikke er bleven tiltalt, saaledes som det burde sig, men endogsaa har taget Arv efter Broderen og solgt den til dem, der skulde have forfulgt Sagen, skal Holgierd Rosenkrandtz, da Kongen paa ingen Maade vil lade en saadan Misgerning gaa ustraffet hen, tage Haanden af ham paa, at han vil blive til Stede og staa til Rette for sin Misgerning. Vil han ikke lade sig gøre haandfast, men stiller sig modvillig eller griber til Værge mod Holgierd Rosenkrandtz og kommer i nogen Skade derved, maa han tage Skade for Hjemgæld. T. 11, 273 b. K.

9. April (Frederiksborg). Til Fru Sibla Guldenstierne, Eskild Giøes Hustru. Da hun i Anledning af Kongens Anmodning til hende om at afstaa Rønbecksholm, som hendes Husbond har i Pant, mod Udlæg af andet lige saa godt Gods, indtil Pengene kunne blive betalte tilbage, har begæret enten at maatte beholde Gaarden eller at faa hele Summen tilbagebetalt, beder Kongen hende paany om at afstaa Gaarden mod Vederlag, da han formedelst de store Pengeudgifter til de fremmede Krigsfolks Betaling ikke nu kan skaffe Pengene; hun skal dog saa snart som muligt faa dem. Kongen begærer straks et skriftligt Svar. T. 11, 274 b. K.

— Tilladelse for Kune Quitzov til at indløse Lønborggaard fra Fru Eline Bang. T. 11, 275. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Bønderne i Aarested Herred i Sønderhalland bevilger, at de formedelst den Skade, de have lidt af Rigets Fjender og Kongens egne Krigsfolk, i ét Aar efter dette Brevs Datum maa handle i Købstæderne og paa Landet med fremmede og Indbyggerne om Korn og andet og maa faa Bygningstømmer i Kronens Skove; dog skal

[1] Tr: Secher, Forordninger I. 480 f.

Lensmanden anvise dem Tømmeret, hvor der sker mindst Skovskade. T. 11, 276.

9. April (**Kbhvn.**). Til Mouritz Podbusch, Embedsmand paa Tranekier. Da Jens Huas og hans Søn Melchior have overfaldet Præsten Hr. Jørgen i Tryggelef, saaret ham ilde og dræbt hans Dreng, skal han straks tage Haanden af dem paa, at de ville blive til Stede og svare til deres Gerning; ville de ikke det, skal han fængsle dem. T. 11, 275 b. K.

10. April (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hans Lauritzen, der flittig har begyndt sine Studier og fremdeles vil fortsætte dem, til sine Studiers Fuldendelse udenlands maa oppebære 30 enkelte Dlr. aarlig i de næste 3 Aar til hver Pinsedag af Lensmanden paa Riiberhus. R. 10, 117 b.

— Aabent Brev, at de Borgere i Vee, der have faaet deres Gaarde brændt og deres Gods røvet ved Fjendens Indfald i Skaane, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de følgende 2 Aar. K. Udt. i R. 10, 494.

11. April (—). Fæstebrev for Peder Hallandtzfar paa 1 Gaard, kaldet Gaassekuldt, i Halland, der er afbrændt af Fjenden og nu staar øde, uden Afgift i de 3 første Aar og derefter for sædvanlig Landgilde. Han skal genopbygge Gaarden og være Lensmanden paa Varberg lydig. R. 10, 494. K.

— Aabent Brev, at Nils Holst af Varberg uden Indfæstning maa faa Færgehuset ved Aasse Kloster med alt dets rette Tilliggende mod at svare Kronen sædvanlig Landgilde og Afgift deraf, genopbygge det af Fjenden brændte Færgehus og skaffe en ny Færge i Stedet for den gamle, der er sunket og bortkommet. Han skal være Lensmanden paa Varberg lydig. R. 10, 494 b. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har bevilget, at de 50 Dlr., som Albret Friis har laant af Kongens Penge, da han var i Stetin, maa gaa af i hans tilgodehavende Kostpenge, som ere noget over 60 Dlr. Orig.

12. April (—). Ekspektancebrev for Seueren Glad paa en Gaard, kaldet Bogens, paa Hindtzholm, som Matz Borgeleiger nu bor i. R. 10, 172 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne over hele Danmark, at Kongen, der i den sidste Fejde er bleven forhindret i at holde Herredag, skønt han gerne vil hjælpe fattige Folk, der lide Uret, nu har bestemt at ville holde en Herredag hvert Aar Hell. Trefold. Søndag

paa et bekvemt Sted; da han imidlertid ved forskellige vigtige Forretninger er forhindret i personlig at gøre det i Aar, har han befalet nogle Raader og gode Mænd at mødes i N til den bestemte Tid, høre alle Sager, som ikke ere Herreds- og Landstingssager, og hjælpe hver Mand til Ret. Det befales alle, der have Sager, at tage Stævning over deres Modpart hos de beskikkede Mænd og søge deres Ret hos disse. T. 11, 278 b. K.

12. April (**Frederiksborg**). Befaling til Stiftslensmændene i Nørrejylland at lade ovenstaaende Brev forkynde i deres Stift og sende Kopi deraf til alle Herredsting, for at det kan blive læst der. T. 11, 280. K.

— Befaling til Landsdommerne i Nørrejylland straks at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Viburg Landsting og siden opbevare det vel. T. 11, 281. K.

— Befaling til Holgerd Rosenkrandtz, Hr. Jørgen Lyche, Jørgen Rossenchrantz, Axel Jul og Palle Jul at mødes Hell. Trefold. Søndag [10. Juni] i Viborg, kalde de indstævnede Sager, der ikke skulle til Herredsting eller Landsting, for sig og afsige skriftlig Dom deri. — (I Brevet til Holgerd Rosenkrandtz tillige: Kongen sender ham de aabne Breve med Befaling til straks at sende dem til Stiftslensmændene og Landsdommerne). T. 11, 277. K.

— Lignende Befalinger til Erich Rossenkrandtz, Axel Viffert og Morthen Brock i Fyen (Mødested Otense), til Peder Oxe, Biørn Anderssen, Eyller Grubbe og Herlof Schafue i Sjælland og Smaalandene (Mødested Ringsted), til Otthe Brade, Biørn Kaas, Jørgen Tidmand og Jørgen Marsuin i Skaane (Mødested Lund). Udt. i T. 11, 279 b.

— Til Biørn Anderssen paa sin Hustrus[1] Vegne og Børge Trolle paa Niels Trolles Børns Vegne. Da Nils Friis til Hesselagger paa sin Moders og paa egne og Søskendes Vegne har opladt Dalum Kloster til Kronen til førstkommende 1. Maj og bevilget, at Pantesummen maa blive staaende rentefrit hos Kronen i 3 Aar, beder Kongen dem, der ogsaa have noget deri at sige, om ligeledes at indvillige heri og sende Kongen skriftlig Besked derom. K. T. 11, 280 b.

13. April (—). Til Jørgen Daae. Der sendes ham Bestalling paa de Skibe, han skal modtage i Sverrig og føre til Kiøpnehafn,

[1] Karen Friis.

med Befaling til at skynde sig saa meget som muligt og ikke forsømme noget af det, han skal udrette. Da Kongen har nogle sammenhuggede Huse liggende paa Gotlandt, skal han lade nogle af de drægtigste Skibe løbe til Gotlandt for at indtage Tømmeret og føre det til Kiøpnehafn. — Seddel: Da Kongen har bevilget, at Otthe Rudtz's Lig maa hjemføres med Orlogsskibene, skal han indsætte Liget paa et af de ringeste Skibe, medens han løber gennem Søen, og, naar han kommer ind paa Dragøer Strømme, lade det sætte ind paa Jægermesteren og føre til Kiøpnehafns Slot. T. 11, 281 b. K.

13. April (Frederiksborg). Aabent Brev, at Kongen i Anledning af Klager over, at Fribyttere i Vestresøen overfalde de søfarende og føre det tagne Gods ind under Norge og dele det dér, har sendt Henrick Guldenstiern ud som Admiral med nogle Orlogsskibe for at løbe i Vestresøen under Norge og forhindre saadant. Han maa ikke tilføje de søfarende nogen Skade. — Henrich Guldenstiern, Admiral, paa Leoparden, Erich Morthensen paa Nattergalen, Rudbech Pors paa Svalen, Hans Knabstob paa Maagen, Herman N. paa Jupiter, Raf Clethoen paa Danske Gallej, Gelbert Junge paa Norske Gallej og Jan de la Rue paa Franske Gallej. T. 11, 299 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Ottensee at skaffe de 40 Knægte, som en Tid skulle blive liggende i Byen, Herberg og nødtørftig Underholdning indtil videre; de skulle saa snart som muligt igen blive fri for dem. Orig. i Provinsark. i Odense.

14. April (—). Gavebrev til Zorobabel Millich, Tolder i Nyborg, paa alle de Tinfade, Tintallerkener, Bækkener, Lysestager og andet Messingtøj, Kedler, Gryder og andet Køkkentøj, Dyner, Hoveddyner, Lagner og Sengeklæder, Stole, Bænkedyner og Hynder samt de 3 Køer, 1 Okse og 23 Sider Flæsk, som Jørgen Vale har efterladt sig. R. 10, 172 b. K.

— Stadfæstelse for Hr. Gudbrand Torlackssøn, Superintendent i Hole Stift paa Island, paa 3 Breve. R. 10, 584.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da der kommer adskillige fremmede Folk til Byen og bliver liggende der, uden at man dog ved, hvem de tilhøre og hvad deres Ærinde og Bestilling er, skal han kalde Menigheden sammen paa Raadhuset og forbyde den herefter at herberge andre fremmede Gæster end Skippere eller Købmænd, der drage bort, naar deres

Skibe ere fortoldede; opholde ubekendte fremmede sig længere skulle deres Værter melde det til Borgemestre og Byfoged, saafremt de ikke ville have deres Boslod forbrudt, den ene Halvdel til Kongen, den anden til Byen. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.[1]

16. April (Frederiksborg). Til Fru Birgitte Gøye. Kongen, der tidligere har skrevet til hende om Indløsningen af Ring Kloster, sender nu sin Skænk Morthen Venstermandt over til hende med Pantesummen. Hvis han havde kunnet undvære Klosteret eller havde i Sinde at overdrage det til en anden som Len eller Pant, vilde han have bevilget hende fremfor nogen anden det. T. 11, 286. K.

23. April (Kallundborg). Til samme. Kongen har i Henhold til Fredstraktaten bevilget, at den svenske Doktor Oluf Jacobssen maa løslades, og fritager hende for hendes Forskrivning for ham. T. 11, 300 b. K.

— Til Otte Brade, Embedsmand paa Helsingburg. Da denne Brevviser, Melchior Huskor, en Berggesell, har været i Kulden for at bese det der begyndte Bjærgværk og mener, at det nok er værd at forfølge det, hvorfor han med nogle Berggeseller vil begynde at arbejde dér, skal Otte Brade skaffe dem det nødvendige Ved i Kronens Skove paa Kuldeberg og forhandle med Bonden Kuldegaarden om at skaffe dem Bolig dér, indtil man kan se, hvordan det gaar, og derefter træffe en anden Ordning. T. 11, 301.

24. April (Frederiksborg). Til Axel Viffert, Embedsmand paa Riberhus. Da Kongen har bevilget, at Anne, M. Robertz[2] Enke, formedelst hendes Armod maa beholde den hendes Mand af Kongens Fader tillagte Fetalje i ét Aar efter Mandens Død, skal han levere hende den og indskrive det i Regnskabet. T. 11, 301 b.

27. April (—). Befaling til Mouritz Podbusch, Embedsmand paa Thrannekier, der i Henhold til Kongens Ordre til alle, som have Krongods i Pant eller Forlening, om at sende Renteriet Oplysning om Godset, Pantesummens Størrelse og Lensvilkaarene, nok har indsendt et Register paa det Gods i Fyen, han har i Pant, men intet har oplyst om Pantesummens Størrelse, straks at indsende Oplysning herom. T. 11, 302.

28. April (—). Forleningsbrev for Axel Viffert paa Nyborg Slot og Len, som Eskild Gøie hidtil har haft det i Værge;

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 481. [2] Robert Geispuscher.

han skal fra førstkommende 1. Maj aarlig oppebære følgende Genant: 1500 Mk., 10 Læster Rug og Mel, 16 Læster Byg og Malt, 9 Læster Havre, 1 Læst Gryn, 1 Læst Smør, 100 Svin, 30 Øksne, 150 Lam, 150 Gæs, Tredjeparten af den uvisse Rente samt al Ladegaardens Avl, dog skal han saa forsyne Kongens og Hofsindernes Heste med Hø og Strøelse, naar Kongen kommer did. Han skal have god Opsigt med Kongens Stod ved Slottet og paa Sproe og Remsø, dog forbeholder Kongen sig Affødningen, da han selv vil forsyne Stoddene med Hingste, men Axel Viffert skal i rette Tid optage Folerne, forsyne dem med Foder og lade dem røgte, indtil Kongen lader dem hente. Kongen forbeholder sig alt Vrag. Axel Viffert skal holde Slottet i en Slotslov, tjene Riget med 10 geruste Heste og holde Slottet, Møllen og Ladegaarden vedlige, derimod vil Kongen selv bekoste det, naar der skal bygges noget særligt. Han skal ogsaa have Eskeberg Gaard paa Hindtzholm i Befaling, selv oppebære den visse Rente deraf, men gøre Regnskab for den uvisse. Han skal paase, at der i Eskeberg Ladegaard ikke holdes flere Folk, end der behøves til at drive Avlen og holde Gaarden i Stand. R. 10, 175.

28. April (Frederiksborg). Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbnehafn. Da Kongen ved Helsingøer har ladet arrestere et Skib med Fribyttere, der vilde til Vestresøen, og har befalet Tolderen i Helsingøer at sende 3 Kaptejner med Skipper, Styrmænd og de fornemste, som vare paa Skibet, over Land til Kiøpnehafn, skal Biørn Anderssen, naar de komme did, sætte dem i god Forvaring skilte fra hverandre paa det blaa Taarn og andensteds paa Slottet. Naar de gemene Folk, som Tolderen skal sende til Kiøpnehafn paa Skibet, komme did, skal han indlægge dem i Herberg hos Borgerne og sørge for, at de ikke slippe bort. T. 11, 303.[1]

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Da Thomes Thennecker, Johan Fuxels Tjener, som af sin Herre har faaet Ordre til at forstrække nogle Engelske, der komme til Sundet, med Penge til Lastepenge og andet, har klaget over, at han ikke kan skaffe disse Penge, og har begæret, at Lastepengene maa gaa af i Johan Fuxels Tilgodehavende hos Kongen, befales det Henrich Mogensen at afskrive Lastepenge til et Beløb af højst 300 Dlr. for de Engelske, som Thomes Thennecker udpeger,

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. IV. 599.

tage dennes Kvittans derfor, for at Pengene kunne blive afkortede i Fuxels Fordring, og underrette Rentemesteren derom. T. 11, 302 b.

28. April (**Frederiksborg**). Til Johan Bucholt, Befalingsmand paa Island, og Hr. Gudbrand Torlackssøn, Superintendent i Hole Stift. Da Sognepræsterne i Hole Stift skulle være forarmede og hverken være forsynede med bekvemme Boliger eller nødtørftig Underholdning, skulle de med det allerførste undersøge, hvorledes Præsterne kunne blive forsørgede med Boliger, og blandt de fattige Præster uddele de 100 Dlr., som Kongen har bevilget Præsterne aarlig af Mødrevalde Kloster i Hørgerdal. De skulle sende en skriftlig Beretning om deres Ordning til Kongen, der saa vil lade udgaa Brev derom.[1]

— Befaling til Johan Bucholt at straffe alle paa Island, der gøre sig skyldige i stor Synd og Last, og befale Superintendenterne at gøre den Anordning i deres Stifter, at Ordinansens Bestemmelser om Ægteskabssager skulle overholdes, da der hidtil har fundet mange Misbrug Sted med Hor, Kætteri og Blodskam. Vil nogen ikke rette sig efter Superintendenten eller Sognepræsten, skal han straffe ham.[2]

30. April (—). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at lade Hertugen af Preussens Tjener Anthonius Paderspachen passere toldfrit gennem Sundet med de 30 Foder Rinskvin, som han har købt til Hertugens eget Brug og nu ligger i Sundet med. T. 11, 304.

— Befaling til M. Hans Laugessen, Superintendent i Riiber Stift, at hjælpe Hr. Augustinus Ludickssen, der efter sin Supplikats har haft et lille Annekssogn i Jylland, som han formedelst den ringe Indkomst blev nødt til at forlade, og nu en Tid har studeret ved Universitetet i Kiøpnehafn, hvilket han ogsaa formedelst Armod nødes til at forlade, til at faa et Kald der i Stiftet, dog saaledes at alt gaar efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

2. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster et af Kong Christiern I i Holstebroe 1460 udgivet Privilegium for Nykiøping paa Mors, at ingen maa købslaa andre Steder paa Mors end i Nykiøping, hvilket Brev, hvoraf de havde en Vidisse under Hr. Niels Langes og Gunde Langes Segl, tillige med

---

[1] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 17. M. Ketilson, Forordninger til Island II. 64 f. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 96 f. [2] Tr.: M. Ketilson, Forordninger til Island II. 66 f.

andre af Byens Privilegier er gaaet tabt ved den Byen sidste Gang overgaaede Ildebrand. Desuden bevilger Kongen, at herefter ingen maa ligge paa Mors eller drage omkring i Landet eller handle og købslaa i Havnene, men skal handle alene i Nykiøping under Tab af det Gods, han har med at fare. Findes saadanne Forprangere paa Kronens eller Adelens Gods, skulle Kronens Lensmænd og Fogder og Adelen lade Borgemestre og Raad i Nykiøping faa Arrest paa Forprangerne og deres Gods, og Borgerne i Nykiøping maa forfølge disse med Loven, men skulle saa ogsaa være forpligtede til at holde Humle, Staal, Salt og andet, som Bønderne have Brug for, fal til en rimelig Pris. Bønderne maa i lovlige Havne købe Tømmer og Deler til deres Huses Bygning af Hallandsfarere og Norbagger og betale med Korn og andre Varer, som det er tilladt at udføre; men bruge de andet Købmandsskab, skulle de staa til Rette derfor. R. 10, 118 b.[1]

2. Maj (Frederiksborg). Befaling til Peder Bilde, Peder Munch og Jacob Ulfeld[2] at møde i Ringstedt [og Odense] Hell. Trefold. Søndag [10. Juni] for i Forening med Kongens tilforordnede Raader og gode Mænd at sidde Retterting og høre de Sager, som stævnes for dem af Indbyggerne i Sjælland, Laaland, Falster og Møen [og Fyen] og ikke først bør paadømmes paa Herredsting og Landsting. T. 11, 305.

— Til M. Nils Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Denne Brevviser Christoffer Rasmussen i Bogense har berettet, at han for nogen Tid siden er kommen i Handel med et Kvindfolk, der har paastaaet, at han har lovet hende Ægteskab, og at de derefter have været i Rette for Superintendenten i Otthense, hvor de ere dømte til at blive sammen; nu begærer han imidlertid, at de maa blive skilte ad, da Kvindfolket er villigt dertil. Da Kongen ikke vil befatte sig med saadanne Sager, har han henvist ham til Superintendenten, der skal kalde Sagen for sig, naar Ægteskabssagerne skulle høres, og dømme deri. Orig i Provinsark. i Odense.

3. Maj (—). Fornyede Befalinger til Seueren Kier, Peder Heggelund, Pouel Bang og Hans Bang om med al Flid at indkræve og oppebære Øksentolden og straks begive sig til Kiøpnehafns Slot med den, saa de sikkert ere der senest 8 Dage efter førstkommende Paaskemarked. T. 11, 305 b.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 482 f. [2] Ovenover er skrevet: Peder Bilde og Peder Munch i Ringstedt, Jacob Ulfeld i Othense.

4. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbnehafn, straks at afskedige de to Guldsmede, der hidtil have arbejdet paa Slottet for Kongen, og tage de Redskaber og andet, som Kongen selv har bekostet, med hvad andet der findes paa Kammeret til sig; hvad der tilhører Guldsmedene, maa disse beholde. Kongen har selv Register paa det Guld, Sølv og Ædelstene, han har leveret dem til Forarbejdning, og vil give dem deres »Afsked« derpaa, naar de komme til ham. T. 11, 306[1].

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at det tidligere Paabud[2] om Fredning af Jagten paa Langeland ikke overholdes, paany forbyder alle indtil videre at skyde Daavildt eller Raadyr paa Langeland; enhver ulydig vil blive tiltalt, og træffes nogen jagende paa Kronens Enemærker, skal Lensmanden tiltale ham derfor som for uhjemlede Koster. T. 11, 306 b[3].

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, som har henvist Hertug Adolf af Holstens Tjener, der ligger med et Hertugen tilhørende Skib i Sundet, til Kongen om Besked, at tage sædvanlig Told af Skibet og i Lastepenge af Godset 3 Gange saa meget, som andre give, og ikke lade Skibet passere, førend han har faaet Betaling i rede Penge. T. 11, 307.

5. Maj (—). Forleningsbrev for Hr. Oluf Seuerensen, Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Otthense, paa Kronens Part af Tienden af Seden Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 173 b.

7. Maj (—). Til nogle af Kongens Raad. Da der i Stetin blev sluttet en Kontrakt mellem Kejserens Kommissærer og Kongens Forordnede om de Lande i Lifland, som Kongen af Sverrig i denne Fejde har frataget den danske Konge, og Kongens Konfirmation deraf, beseglet og underskrevet af Rigsraadet, skal leveres 24. Maj i Rostock til Kejserens Sendebud, befales det dem, Dag og Nat uspart, at begive sig til Kiøpnehafn for at besegle og underskrive Konfirmationen, efterdi Tiden ikke tillader at sende den rundt til hver enkelt Rigsraad. T. 11, 308.

8. Maj (—). Befaling til Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingøer, at levere Peder Olssen i Kuldegaarden 30 Dlr. Mønt til Talg til Lygten paa Kuldeberg og indskrive dem i sit Regnskab. T. 11, 308 b.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 599 f. [2] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 466.
[3] Tr.: Secher, Forordninger I. 483 f.

10. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Peder Hanssen, Renteskriver, paa det Provsti i Mors og Han Herred, som Otte Brade sidst havde i Værge, uden Afgift. Han skal have nøje Opsyn med Kirkernes Regnskab. K. Udt. i R. 10, 120.

— Følgebrev for Henrich Guldenstierne til Aagaard til Bønderne paa Villested Gaard og Gods, som Niels Jul til Astrup nu har opladt ham. K. Udt. i R. 10, 120 b.

— Aabent Brev, at Jacob Møller og Hans Sukkerbager, Borgere i Malmø, hvis væsentligste Virksomhed er Sildesalteri under Fiskeriet, selv maa lade lave alle de Tønder, de behøve, baade Øltønder og Tønder til at salte i; de mangle nemlig i høj Grad Tønder, men Bødkerne i Byen ville ikke tillade dem selv at lade saadanne lave, uagtet de hos Bødkerne hverken kunne faa tilstrækkelig mange eller gode Tønder. R. 10, 497.

11. Maj (—). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at levere Benedicts von Anefeld, Hofsinde, de Kostpenge, som Christoffer, Borggreve von Dohna, har til gode for sin Tjeneste til Skibs; Benedicts von Anefeld skal kvittere for dem. Orig.

12. Maj (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 1575 Dlr. og 2 Portugaløser, som han i Dag har indleveret i Kongens Kammer, og $1633^1/_2$ Dlr., som han har oppebaaret af Hans Mule, Borger i Otthense, for Staldøksne og for nogen Tid siden har leveret Kongen selv. R. 10, 371. K.

14. Maj (—). Aabent Brev, hvorved det Kannikedømme og Vikarie i Lunde Domkirke, som Hr. Hans Spandemager sidst havde i Værge, henlægges til Sognepræsteembedet ved Lunde Domkirke. R. 10, 498.

— Skøde til Anders Lefler, Kongens Mundkok, paa et Hus paa Nørregade i Kiøpnehafn lige ved (»hart emod«) Nørreport. Han skal sætte god Købstadsbygning med Tegltag derpaa. R. 10, 371 b. K.

— Til Stiftslensmændene og Superintendenterne. Skønt Kongens Fader befalede Lensmændene og Superintendenterne i alle Stifterne at undersøge, hvilke Sognepræster der manglede Underholdning, og siden efter disses Erklæring forbedrede Sognepræsternes Underholdning ved aabne Breve, som findes ved hvert Stift, klages der dog over, at en Del af Sognepræsterne tvært imod de kgl. Breves Bydende lide stor Uret paa deres Underholdning, ligesom over at den gejstlige Ordinans ikke sker Fyldest, idet en stor Del af Præsternes

Rente og af den til deres Præstegaarde liggende Ejendom er bortkommen. For at raade Bod herpaa og faa en Ende paa de stadige Klager fra Præsterne skulle Stiftslensmændene og Superintendenterne undersøge, hvad der er bortkommet af det, som Kongens Fader henlagde til Sognepræsterne, hvad der er kommet fra disses Gaarde siden Ordinansens Udstedelse, og i hvilke Maader ellers Ordinansen ikke er sket Fyldest, samt hvilke Mangler Præster og Skoletjenere i det hele have paa deres Underholdning, og inden Aarsdagen efter dette Brevs Udstedelse sende Kongen en skriftlig Beretning derom, hvorefter Kongen saa kan rette sig. Origg. (til Stiftslensmændene og Superintendenterne i Aarhus, Ribe og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.[1]

15. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Peder Bilde paa Sebygaardt mod aarlig at svare $^1/_2$ Læst Korn deraf. Han maa nyde Ægt og Arbejde af de til Gaarden liggende Ugedagsbønder, der skulle svare deres Landgilde til Kallundborg Slot. Udt. i R. 10, 372.

27. Maj (—). Til de højlærde i Kiøbnehafn. Da Kapitlet i Viborig i Forening med alle Provsterne i Stiftet have udvalgt M. Peder Tøgerssen til Superintendent i Viborig Stift efter afdøde M. Kield Jul og sendt ham til Kongen for at aflægge Ed, skulle de straks grundig eksaminere ham og straks i Morgen tilskrive Kongen deres Vidnesbyrd om, hvorvidt han er duelig til at forestaa Embedet. T. 11, 283. K. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 184 (med urigtigt Aarstal 1572).[2]

29. Maj se 29. Maj 1572.

— (—). Til Peder Holdst og Zerobabel Milich, Toldere i Nyeburg. Jahanne Maltisdatter, Borgerske i Alborg, har berettet, at en Skipper, der var sendt afsted med hendes Bojert og Gods, har forløbet Tolden i Bæltet, hvorfor Bojert og Gods ere blevne arresterede. Da hun erklærer, at det er sket uden hendes Vidende og Vilje, har Kongen bevilget, at hun maa faa sin Part af Skib og Gods tilbage, hvilken de derfor skulle lade hendes Fuldmægtig faa; da Skipperen ogsaa har en Part i Bojerten, skulle de lade denne vurdere og tage Betaling af hendes Fuldmægtig for Skipperens Part;

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 386 ff. (Brevet til Sjællands Stift efter en Afskrift, dat. 15. Maj) og derefter i Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 152 ff. Afskrifter af Brevene til Skaane og Fyens Stifter findes henholdsvis i Kgl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 1128 4to, og Karen Brahes Mnskr. 280. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 658 f. (efter Orig.).

hvis Skipperen har Gods paa Bojerten, skulle de tage det som forbrudt Gods. T. 11, 283 b. K.

29. Maj (Frederiksborg). Instruks for de Forordnede, der skulle overlevere Elfsborg til Kongen af Sverrigs Kommissærer og modtage de Penge, 75,000 Dlr., som Kongen af Sverrig skal betale til samme Tid. De skulle møde paa Elfsborg Onsd. efter Pinsedag [6. Juni], og overlevere Slottet til de svenske Kommissærer, naar disse have betalt Pengene og udleveret den af de danske Raader i Stetiin udgivne Obligation paa 200,000 Dlr. De maa, hvis Kongen af Sverrig ikke har enkelte Dalere nok og sender Sølv og rinske Gylden i Stedet, tage 2 Lod Sølv for 1 Dlr. og 1 rinsk Gylden for 1 Dlr. 2 Sk. lybsk, men først naar Kongens Møntmester, der følger med, har prøvet Guldet og Sølvet. De maa ikke indlade sig i Disputats om andre Artikler og skulle skaffe Oplysning om Restitutionen af Herredalen og Jemptheland og den gejstlige Jurisdiktion smstds. og af Skibene. T. 11, 284. K.

— Forleningsbrev for Oluf Mouritzen til Bollerup paa Helsingborg Slot, som Otte Brade sidst havde det i Værge; han skal i aarlig Genant have 2000 Mk. danske, 10 Læster Rug og Mel, 20 Læster Byg og Malt, 15 Læster Havre, 55 levende Skattekøer, 375 Skattefaar og Lam, 350 Gæs, alle de Høns, der svares af Lenet, 2 Læster Smør, 131 Bolgalte, 62 Sider Bolflæsk, 4 Tdr. Honning, 2 Læster saltet Fisk, Halvdelen af Gæsteriet, al Avlen og Halvdelen af den uvisse Rente. Han skal tjene Riget med 24 geruste Heste, ikke beregne Kongen nogen Tæring, naar han bruges indenlands, og gøre Regnskab for al Told, Sise og Vrag, som falder i Lenet. Han skal holde en Slotsskriver, der skal sværge til Kongen og lønnes af denne. R. 10, 498.

30. Maj (—). Befaling til Fru Beathe Bilde, Otte Bradis Enke, at overlevere Oluf Mouritzen Helsingborg Slot med Inventarium, Jordebøger, Registre og andet. T. 11, 309.

31. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen i Henhold til den Ret, Haandfæstningen giver ham, giver Michel Pedersen, kaldet Giønge, der i Krigen som Høvedsmand for en Fænnike Knægte har gjort Riget god Tjeneste, og hans ægte Børn adelig Frihed med følgende Vaaben: 2 lange Bøsser i et blaat Felt med gule Stokke og isenfarvede Piber og Laase paa Rørene, et hvidt Lod for neden i Skjoldet mellem begge Rørene, et Lod midt i Skjoldet paa hver Side af Rørene og en rød Rose øverst i Skjoldet

mellem begge Piberne; som Hjelmtegn en halv Mand med en rød, udskaaren Køllert, gule, udskaarne Ærmer, et Rør i den ene Haand og en isenfarvet Stormhue paa Hovedet. R. 10, 495 b. K. Orig.[1]

31. Maj (Frederiksborg). Befaling til Erich Podbusch, Embedsmand paa Aalborghus, mod Kvittans at levere Jens Bildis Fuldmægtig 28 Læster Malt, hver Læst beregnet til 24 Tdr., og indskrive det i sit Regnskab. Udt. i T. 11, 309.

1. Juni (—). Til Oluf Mouritssen, Embedsmand paa Helsingborg. Da den i Kuldegaarden boende Mand, der skal passe Lygten smstds., viser sig meget forsømmelig, skal han straks opsige ham og hans Kvinde Gaarden, lade den Bjærgmand, der er kommen did, faa Gaarden og alvorlig befale ham at holde Lygten i Stand. Det Talg, som Manden i Kuldegaarden i Aar har oppebaaret til Lygtens Vedligeholdelse, skal han fratage ham og overlevere til Bjærgmanden. T. 11, 287 b. K.

3. Juni[2] (—). Til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg. Da der blandt det af ham paa Nyeborg Slot overtagne Inventarium findes en Del gamle Klæder, der ikke kunne bruges paa Slottet, skal han uddele dem til fattige Husarme; ligeledes skal han, da Husene paa Slottet og i Ladegaarden ere meget forfaldne og taglamme, lade dem gøre i Stand og indskrive Bekostningen i Regnskabet. T. 11, 288. K. Orig.

— Til Mouritz Podbusch, Embedsmand paa Tranekier. Da Jens Huas, der tillige med sin Søn er bleven greben, fordi de have overfaldet en Præstemand, ihjelslaaet dennes Svend og bedrevet anden utilbørlig Handel, paastaar, at han er født af adelig Slægt, og at han ikke har været i Raad og Gerning med Sønnen, men tværtimod har hjulpet Præsten og stillet alting til det bedste, skal han undersøge disse Paastandes Rigtighed og straks tilskrive Kongen Besked derom. T. 11, 289. K.

4. Juni (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har faaet en Skrivelse fra Henrick Rantzou, Statholder i Fyrstendømmet, hvori denne paa det haardeste beklager sig over, at han ikke kan komme til nogen Ende med sin Trætte med Erick Rossenkrantz, skønt baade Holger Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland, og Jørgen Rossenkrantz have gjort deres Bedste for at bilægge den, og begærer, at Kongen personlig, da Henrick Rantzou er en frem-

[1] Tr.: Hofman, Efterretn. om danske Adelsmænd I. 78. Blad for Boghandlermedhjælpere 1876—77 S. 22 f. [2] T. har urigtig: Maj.

med her i Riget, med nogle af sine Raader vil møde paa de omstridte Aasteder og dømme i Trætten, hvilket Kongen ikke gerne vil nægte. Saasnart Hertug Hans har været hos Kongen, vil denne begive sig til Anduordskof Kloster og deromkring for at forlyste sig med Jagt nogle Dage; da man derfra paa en 2 Dages Tid nok kan drage til Rantzouholm, vil Kongen samtidig selv i Forening med nogle Raader ride over Markeskellet; efterdi han hertil vil bruge Peder Oxe og de andre Raader, der skulle bese Godset paa Møen, skal denne straks underrette Kongen om, hvor snart Rejsen til Møen og Forretningerne der kunne endes, for at Kongen kan give Henrick Rantzou bestemt Besked. T. 11, 309 b.

5. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Kongen har antaget Arnoldus de Fine som Sangmester med samme Løn som hidtil, dog skal han ikke længere oppebære det Korn, Fetalje og Ved, som han hidtil har faaet af Kiøpnehafn Slot, men skal i Stedet have det Vikarie i Roskylde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Hans Pouelsen. Han skal flittig oplære de unge Børn, som blive overleverede ham i Kantoriet. R. 10, 365. K.

— Aabent Brev, at Hans Lauritzen, der har lovet at tjene Kongen de to følgende Aar som Organist, i aarlig Løn skal have 10 Dlr., 1 sædvanlig Hofklædning og fri Underholdning med Mad og Øl eller 30 Dlr. i Kostpenge. R. 10, 366. K.

6. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Hunderup By, der fra Arilds Tid har ligget til St. Albani Sogn i Otthense, indtil Johan Friis for nogen Tid siden har lagt den til Dalum Klosters Kirke, atter lægges tilbage til St. Albani Sogn, da Sognepræsten ved St. Albani Kirke har berettet, at han ikke har Underholdning nok og er bleven forurettet ved at miste Tienden og anden Rettighed af Hunderup By. R. 10, 173 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at en Del af de til Almindeligt Hospital i Otthense henlagte Tiender ere bortfæstede for en ringere Afgift, end Tienden kan taale, erklærer de derom udgivne Fæstebreve for ugyldige og befaler Forstanderne at tilbagekalde dem og herefter bortfæste Tienderne for saa høj en Afgift som muligt. R. 10, 174 b. K.

— Aabent Brev, at Sognefolket i St. Hans Sogn i Ringstedt herefter skal søge til Ringstedt Klosterkirke og svare Tiende og anden Rettighed dertil, for at Ringstedt Klosterkirke og de deri begravede Kongers og Dronningers Lejersteder bedre kunne blive holdte i

Stand. Alle i St. Hans Kirke værende Ornamenter og Stole gives til Klosterkirken, og Abbeden eller Forstanderen i Klosteret skal herefter oppebære Kronens Part af Tienden af St. Hans Sogn. R. 10, 366 b[1]. K.[2]

6. Juni (Frederiksborg). Til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster. Da Kongen har henlagt St. Hans Sogn i Ringstedt til Ringstedt Klosterkirke, skal han for at skaffe Plads i Kirken lade de gemene Altre nede i Kirken, som ikke ere stiftede af tidligere Konger og Dronninger, nedbryde og i Stedet opsætte Stole, hvori Sognefolket kan staa og høre Prædikenen. T. 11, 289 b. K.[3]

7. Juni[4] (—). Aabent Brev, at Agdrup og Seden Kirker med Præstegaarde og disses Tilliggende altid skulle være Annekser til Vor Frue Kirke i Otense, da de fra Arilds Tid have været Annekser til hinanden og siden Kongens Faders Brev om de nærmeste Landsognes Anneksion til Sognekirkerne i Købstæderne i Fyen have været henlagte til Underholdning for Sognepræsten ved Vor Frue Kirke i Otense, indtil Jørgen Skenkel som Lensmand paa Otensegaard formedelst en Forsømmelse fra Sognepræstens Side har henlagt Agdrup til en anden Kirke. Da Agdrup nu igen er bleven ledig, skal den gamle Ordning atter træde i Kraft. Sognepræsten til Vor Frue Kirke skal dog holde en duelig Kapellan til at gøre Tjeneste i Sognene. R. 10, 148.

— Til Henrich Guldenstiern, Kongens Admiral i Vestersøen. Hans Skrivelse til Hans Schougaardt om de Skibe, som tidligere og nu ere udrustede i Vestresøen, er ankommen 6. Juni og er bleven forelæst for Kongen. Paa hans Begæring om at maatte faa 2 Gallejer svares, at Kaptejn Jan de la Ru for omtrent 3 Uger siden er sendt afsted til ham med en Gallej og forhaabentlig nu er hos ham; den anden skal blive gjort i Stand, men Kongen vil ikke bestemt love, naar den kan komme. Kongen bifalder, at han har taget Skipper Frederich og sendt ham til Kiøpnehafn. Fetalje er i denne Time paa Vejen til ham. Saasnart Vinden vil føje sig, skal han i Forening med Christoffer, Borggreve von

---

[1] Det samme Brev er indført i R. 10, 378 (K.), dog tales her ikke noget om Kronens Part af Tienden af St. Hans Sogn. [2] Tr.: Dsk. Mag. VI. 367 f. Reyersen, Beskrivelse over St. Bendts Kirke i Ringsted S. 8 f. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 368. Reyersen, Beskrivelse over St. Bendts Kirke i Ringsted S. 12. [4] Brevet har oprindelig været dateret: 17. Sept. 1568.

Dohna, og de andre Kaptejner begive sig under Norge og udrette alt saaledes, at det kan være Riget til Ære. Han skal stadig underrette Kongen om, hvad der forefalder. T. 11, 293. K.

9. Juni (Frederiksborg). Aabent Brev, at Kierstine, Tønnes Judes, i Helsingborg i 1 Aar maa beholde en Kronens Ejendom, kaldet Munckeuang, udenfor Helsingborg, hvilken hendes Husbond sidst havde i Værge. Udt. i R. 10, 497. K. (i Udt.).

— Forløningsbrev for Bendt Vind, Slotsskriver paa Helsingborg, paa ovennævnte Munckevang, dog først at tiltræde om 1 Aar. Udt. i R. 10, 497. K. (i Udt.).

— Befaling til Folmer Rossenkrandts, Embedsmand paa Aarhusgaard, der staar til Restance med en stor Hob Havre af sit Regnskab, at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, der har nogle Penge til gode hos Kongen, 2500 Tdr. Havre til $^1/_2$ gl. Dlr. pr. Tønde. Hvis han ikke kan skaffe saa megen Havre, skal han skaffe ham Penge i Stedet. T. 11, 294 b. K.

10. Juni (—). Til Erich Lyche, Embedsmand paa Riberhus. Da Jørgen Pouelssen i Fardup har klaget over, at Erich Lyche vil formene ham at bruge 4 Stykker Agerjord, som han har fæstet af Axel Viffert, uagtet denne har oppebaaret Indfæstningen og indskrevet den i sit Regnskab, forbydes det Erich Lyche at gøre dette. T. 11, 310 b.

12. Juni (—). Befaling til samme, der tidligere har faaet Ordre til at indløse til Riiberhus det Gods i Jerne Sogn, som Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg, har i Pant, at afkvitte Indløsningssummen i Afgiften af Riberhus. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne. T. 11, 296 b. K.

— Befaling til Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrup, at paatage sig Værgemaalet for Fru Bodel Vogensdatter i Steenshiedes faderløse Barn, da hun er bange for, at hendes afdøde Husbonds Broder[1], der er nærmest til at være Barnets Værge, vil øde dets Gods, ligesom han har ødt sit eget. T. 11, 296. K.

— Til Biørn Anderssen og Jens Kaas. Da Kong Johan af Sverrig har skrevet, at hans Forordnede ikke komme til den i Traktaten fastsatte Tid for at modtage Elfsburg og betale Pengene, skulle de afvente de svenske Forordnedes Ankomst og siden udrette deres Hverv; i Mellemtiden skulle de begive sig til Bahus Len og

[1] Las Godskesen Vognsen.

deromkring, undersøge hvad der er brændt i Lenet og, hvis Indbyggerne besværes med Urette, da forhøre deres Sager og opskrive dem, saa de siden kunne give Kongen al Besked derom. Strækker Tiden til, skulle de gøre det samme i Vardbergs Len. T. 11, 297. K.

13. Juni (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da Knud Skriver, forhen Borgemester i Kiøpnehafn, har haft nogle Bestillinger for Kongen, men hans Regnskab derfor endnu ikke er klargjort, og da andre af hans Kreditorer ville lægge Beslag paa hans efterladte Gods, maa de ikke tillade nogen at befatte sig med dette eller mane og tiltale hans Hustru, førend hans Regnskab er gjort klart, saa Kongen, hvis han har noget til gode, kan faa sin Betaling. T. 11, 298[1].

14. Juni (—). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg. Da nogle trods den kgl. Ordre[2] om Henlæggelsen af Markederne i Holmstrupe i Dragsholm Len til Kallundborg alligevel holde Marked i Holmstrupe, befales det ham at paase Overholdelsen af Kongens Ordre og straffe Overtrædelser deraf; særlig paalægges det ham, hvis nogle nu holde Marked i Holmstrupe til St. Hans Dag, da at fratage dem deres Gods og indlægge det i god Forvaring »paa en Ret«. T. 11, 298 b. K.

16. Juni (—). Aabent Brev, at Jesper Skamelsen, der har paataget sig at passe Kongens Vinkælder paa Kiøpnehafns og Frederichsborg Slotte, skal have samme aarlige Løn som Jonas Vintapper; da han selv skal holde sin Kost i Byen, skal han aarlig have 2 levende Øksne, 3 fede Svin, 1 Td. Sild, 1 Td. Smør, 2 Voger Bergerfisk, 3 Pd. Malt, 2 Pd. Mel, $^1/_2$ Td. Gryn og $^1/_2$ Td. Ærter til sin Underholdning af Kiøpnehafns Slot. R. 10, 372 b. K.

— Skøde til Caspar Paselich paa Rønnebecksholm. R. 10, 378 b. K. (Se Kronens Skøder.)

[**c. 16. Juni.**] Pantebrev til Fru Sibila Guldenstiern, Eskild Gøyes Hustru, der har opladt Kronen Rønebecksholm med tilliggende Gods, som hun havde i Pant for 4000 Dlr., hvilke hendes Husbond havde laant Kronen, paa Grimelstrup Birk paa Falster, som er 6 Gaarde i Egit, 6 Gaarde i Grimelstrup, 1 Gaard

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 600. [2] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 391.

i Testrup[1], 5 Gaarde i Mielse, 2 Gaarde i Stangerup, 2 Gaarde i Maglebrende, 1 Gaard i Horrebye og 1 Gaard i Hullebeck, og noget Aalleholms Gods, som er 3 Gaarde i Skierne i Nørre Herred paa Falster, i Stedet. P. 312 (overstreget).

18. Juni (**Frederiksborg**). Til Peder Holdst og Zorobabel Milich. Da Borgemestre og Raad i Lubeck have berettet, at deres Skipper er kommen til Bæltet med nogen hed Vin, som de have ladet hente i Nederlandene til deres gemene Vinkælders Behov, men uagtet Forevisning af deres Certifikats ikke kunde faa Lov at passere uden at svare sædvanlig Told, hvilken er opkrævet med 2 Piber Vinsek eller Romenii og 1 Ame Malvasier, befales det dem at tilbagelevere Borgemestre og Raad i Lubecks Fuldmægtig den afkrævede Vin, da Kongen har bevilget, at Vinen maa føres toldfrit igennem. T. 11, 311.

20. Juni (—). Forleningsbrev for Thomas Knudsen, Underskriver paa Kallundborg, paa Kronens Part af Jørløse[2] Sognetiende for den Afgift, som han kan blive enig med Stiftsskriveren om. Udt. i R. 10, 381 b.

23. Juni (—). Til Jacob Søfrenssen, Byfoged i Kiøpnehafn. Da Kongen har tilladt Henrick Piphering, Borger i Aalborg, igen at faa sit i Kiøpnehafn arresterede Gods, befales det ham straks at oplukke Henrick Pipherings Krambod og ikke gøre ham Hinder paa Godset. T. 11, 311 b.

— Til Biørn Anderssen og Jens Kaas. Da det ved Jørgen Daas Tilbagekomst fra Sverrig med de der hentede Skibe har vist sig, at der mangler en stor Del af det bedste Skyts, som efter Fredstraktaten skulde tilbageleveres med Skibene, vil Kongen straks lade undersøge, hvor meget hvert af de Stykker vejer, for hvilke Kongen skal have Fyldest paa Elfsborg, og med det allerførste sende dem en Fortegnelse derover; forinden dennes Ankomst og nærmere kgl. Ordre maa de ikke overlevere Slottet. T. 11, 312.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har givet ham og andre Raader og gode Mænd Ordre til at møde førstkommende 30. Juni i Anledning af Trætten mellem Henrick Rantzou og Erick Rossenkrantz, men tillige befalet ham forinden at møde Kongen i Anduordskouf Kloster. Da imidlertid Hertug Hans bliver her til Mandag [25. Juni] og Kongen selv først bryder op herfra

[1] Nørre Tostrup, Sønder Herred. [2] Jordløse, Skippinge Herred.

Onsdag eller Torsdag, vil den fastsatte Tid for Trættens Behandling blive overskreden, hvis Peder Oxe forinden skal til Kongen, hvorfor det befales ham først at møde i Trætten til den bestemte Tid og derefter begive sig til Kongen i Anduordskouf Kloster eller hvor Kongen er paa Jagt. Kongen har forhandlet med Niels Joenssen om at overtage Visborg Slot og Gotlandt, men denne har undslaaet sig, hvorfor der i Tide maa tænkes paa en anden. Hertug Hans har uden nogen Begæring fra Kongens Side skænket denne de 8000 Dlr., Kongen skyldte ham, saa det Gæstebud, Kongen nu har gjort, er gaaet af uden Skade for denne; kunde Kongen gøre flere saadanne, vilde han gerne gøre et hver 14. Dag. Peder Oxe skal straks med dette Bud sende Kongen Register paa det Krongods, Fru Birgitte Gøye har her i Landet, med Angivelse af Pantesummen. T. 11, 312 b.

24. Juni (Frederiksborg). Til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Hald, og Kapitlet i Viborg Domkirke. Da der er Trætte paa Børlum Klosters Gods og der i Kongens Brevkiste i Sakristiet i Viborg Domkirke skal findes nogle Breve angaaende det omstridte Gods, skulle de med det første opsøge disse Breve, tage dem ud, levere dem til Frantz Banner, Embedsmand i Børlum Kloster, mod en Reversal, at han vil levere dem tilbage, naar de ere brugte, og indlægge Reversalen i Brevkisten. T. 11, 313 b.

— Til Peder Munch, Admiral, og Chrestiern Scheel. Da der er Trætte paa Børlom Klosters Gods og Albret Skeel skal have haft nogle Breve vedrørende dette Gods og nogle Lavhævder, som han selv har gjort paa Godset til Kronens Bedste, medens han havde Klosteret i Forlening, hvilke Breve han ikke har leveret fra sig, da han kom af med Klosteret, skulle de med det allerførste opsøge alle Breve vedrørende Børlom Kloster og dettes Gods og levere dem til Frandtz Banner mod Kvittans. T. 11, 314.

— Til Frandtz Banner, Embedsmand i Børlom Kloster. Da der er pantsat Gods fra Børlom Kloster, hvilket efter Panthavernes Død deles mellem deres Arvinger ligesom deres øvrige Ejendomme, hvorved Godset med Tiden vil blive fravendt Klosteret, skal han undersøge, hvad Gods der i saa Maade er pantsat fra Klosteret, og igen indløse det. T. 11, 314 b.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at gøre sig al mulig Umage for at skaffe de Penge, som Thomes Tenneker, Johan

Fuxals Faktor, paa sin Herres Vegne i vedlagte Supplikats begærer at maatte faa som Afbetaling paa Kongens Gæld til ham. Orig.

25. Juni (Frederiksborg). Aabent Brev til Indbyggerne i Sjælland, at Kongen har udnævnt Lauge Beck til Landsdommer i Sjælland. R. 10, 381 b. K.

26. Juni (—). Forleningsbrev for Hr. Christoffer Jespersen, Sognepræst til Herlef Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Snaadstrup Sogn. Udt. i R. 10, 382. K. (i Udt.).

— Til Jacob Søfrenssen, Byfoged i Kiøpnehafn. Da Johan Vorm, Borger i Aarhus, har klaget over, at han ved Paalæget af en Hjælp paa de fremmede Kræmmere i Kiøpnehafn er bleven regnet med til disse, og at hans Gods i den Anledning er bleven arresteret, befales det Jacob Søfrenssen at fritage ham for Hjælpen, oplukke hans Krambod og lade ham beholde sit Gods, da Kongen har ophævet Arresten, fordi han bor i Aarhus og der skatter som andre Borgere. T. 11, 316 b[1].

— Til samme. Eduart Leochnar har berettet, at han ikke vil lade ham faa en Arv, som er tilfalden ham paa hans Hustrus Vegne efter hendes Søster[2] Claus Fonthems Datter, medmindre han vil sætte Borgen for, at han vil staa til Rette, hvis nogen skulde komme og kræve Arven. Da Arven imidlertid nu har staaet paa 3. Aar eller længere og det er vitterligt, at Eduart Leochnars Hustru er Claus Fonthems Barns Modersøster, befales det ham at levere Eduart Leochnar Arven. T. 11, 318[3].

— Til Oluf Mouritzen, Embedsmand paa Helsingborig. Da Melchior Huschor har berettet, at han har fundet Stenkul tæt ved Helsingborg paa Byens Grund, skal Oluf Mouritzen befale Borgemestre og Raad i Helsingborg at tillade Melchior Huschor at opgrave disse Stenkul, ligesom han ogsaa selv skal tillade denne at grave, hvis han finder Stenkul paa Kronens Grund i Lenet. Han skal sørge for, at den Mand og Kvinde, som nu bo i Kuldegaarden og passe Lygten, straks fraflytte Gaarden og ikke faa mere med Lygten at bestille samt erstatte den Skade, Smedjen har lidt, og de bortkomne Smederedskaber og tilbagelevere, hvad de have oppebaaret til at holde Lygten vedlige med; dette skal han derefter levere Melchior Huschor. T. 11, 318 b.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 600 f. [2] Utvivlsomt Fejl for: Søsterdatter. [3] Tr. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 601.

26. Juni (Frederiksborg). Til Biørn Anderssen og Jens Kaas. Kongen sender sin Arkelimester og Bøssestøber til dem med et Register over det Skyts, som mangler paa de fra Sverrig nedkomne Skibe, og befaler dem i Forening med disse at beregne, om Kongen i Skytset paa Elfsborg kan faa Fyldest for det manglende Skyts, og underrette Kongen derom. Før de faa Svar fra Kongen herpaa, maa de ikke overlevere Elfsborg. T. 11, 317.

27. Juni (—). Til samme. Den tidligere Ordre til dem om i Anledning af Manglerne ved det med Skibene nedsendte Skyts foreløbig at opsætte Overleveringen af Elfsborg Slot ophæves, og det befales dem, naar de svenske Kommissærer kræve Slottets Overlevering, da at modtage af dem saa meget af det paa Slottet værende Kobberskyts, som i Følge den med Roluf Arkelimester opsendte Fortegnelse mangler paa Skibene, dog heri ikke beregnet de 4 Stykker, nemlig Strudsen, den vredne Slange og 2 Liljekartover, om hvilke Kongen har skrevet til Kongen af Sverrig, at han ikke kan undvære dem, og som denne skal lade tilbagelevere paa et belejligt Sted ved Søsiden. Hvis der ikke er Skyts nok paa Elfsborg, skulle de med bedste Lempe forlange noget af det Skyts, som Kongen af Sverrig har ladet føre til Guldborig, og paase, at Kongen faar godt Skyts. Med Hensyn til Jærnskytset, som beløber sig til en stor Sum, maa de træffe en rimelig Overenskomst med de svenske Kommissærer og enten kræve 2—4 Kartover eller halve Kartover eller lige saa mange gode Feltslanger derfor eller ordne Sagen paa anden Maade, dog saaledes at Handelen ikke derover skal blive »opstudsig«. De skulle postvis lade Kongen vide, naar de svenske Sendebud ere ankomne. T. 11, 315.

— Aabent Brev, at Niels Oelsen, der har tilsagt Kongen Tjeneste som Krudtmager, aarlig skal have 20 Dlr. i Løn. Han skal paa egen Bekostning lave saa meget Krudt, Kongen befaler, og have samme Betaling for Krudtet, som andre tage. Udt. i R. 10, 382 b.

— Befaling til Niels Paasche, Slotsskriver paa Kiøbnehafn, straks at sende 10 Skippd. Stangjærn og 12 Tylter Savdeler hid. T. 11, 319.

28. Juni (—). Til samme. Da Peder Oxe, Hofmester, hvem Kongen har givet Ordre til i Kiøpnehafn at bestille 12 eller 14 Læster ny Tønder til at salte Vildtbrad i, ikke er til Stede, skal han straks lade Tønderne sende til Roskild og skrive til Fogden paa Roskildgaard om at sende dem videre til Soer Kloster. Han skal

skaffe Rasmus, Kongens Sporemager, 2 Læster Stenkul, 1 Skippd. Stangjærn og hvad andet han behøver til Kongens Arbejde. T. 11, 320 b.

28. Juni (Frederiksborg). Til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborig. I Anledning af at Kongen under sit sidste Ophold paa Nyborg Slot lod ham forstaa, at han maatte indløse Kierstrup Gaard fra Christoffer Gadendorf, meddeles ham nu, for at han ikke skal gøre sig Skade med at skaffe Pengene, at Pantet i Følge Pantebrevet skal opsiges Christoffer Gadendorf til 1. Maj ét Aar i Forvejen og derefter indløses til næste Omslag derefter, saa det altsaa først kan indløses til næste Omslag om et Aar. T. 11, 320.

— Befaling til samme at lade Petther von Mentz faa den Underholdning, han har Kongens Livsbrev paa, og ikke, som der er klaget over, gøre ham Hinder derpaa. T. 11, 321.

30. Juni (Ringsted Kloster). Til [Fru Birgitte Gjøe, Herluf Trolles Enke]. Da Kongen straks vil indløse Capellegaard og hendes øvrige Pantegods her i Landet til Kiøpnehafns Slot og nu har sendt sin Enspænder Jens Fux til hende med Pantesummen, befales det hende at modtage Pengene og levere Jens Fux Pantebrevene. Orig.

2. Juli (Sorø). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle ind- og udlændiske at udføre Ved af Riget, da der klages meget over, at Kongens Undersaatter baade i Købstæderne og paa Landsbyerne mangle Ved til Ildebrændsel, fordi en stor Del af Kongens Undersaatter trods Recessens Forbud herimod fører den Ved, de have at sælge, til Stralsund, Rostock og andre fremmede Steder. De Udlændinge, der forbryde sig herimod og blive grebne, skulle have forbrudt Skib, Gods og hvad de have med at fare, Kongens egne Undersaatter tillige deres halve Boslod til deres Herskab. Se Kongens Lensmænd gennem Fingre med nogen, skulle de staa til Rette derfor. T. 11, 321 [1].

— Befaling til Lensmændene Peder Oxe i Falster, Vordingborg og Rafuensborg Len, Albret Oxe i Oleholm Len, Biørn Anderssen i Kiøpnehafns Len, Peder Bilde i Kallundborg Len, Peder Munck paa Møen, Oluf Mouritzen i Helsingborg Len, Axel Viffert i Nyeborg Len, C. Gadendorff paa Thossing, Jossua von Qualen i Hagenskov Len, Mouritz Podbusk paa Langeland, Jørgen Sedstedt i Hindzgafuel Len,

---

Tr.: Secher, Forordninger I. 484 f.

Erick Rossenkrantz i Nesbyehofuit Len og Salling Herred, M. Suendssen i Kolding og Hønborg Len, Fru Birgete Gøye i Aaekier Len, Folmer Rossenkrantz i Aarhus Len, Jørgen Rossenkrantz i Kallø Len og Erich Podbusk i Aalborg Len straks at forkynde ovenstaaende Brev og paase, at der intet Brændeved udføres. T. 11, 322.

2. Juli (**Sorø**). Befaling til Landsdommerne Lauge Beck i Sjælland, Jørgen Tidemand i Skaane, Axel Jul og Palle Jul [i Nørrejylland], Morthen Brock i Fyen og Lauge Venstermand i Smaalandene straks at forkynde ovenstaaende Brev og derefter opbevare det vel. T. 11, 322 b.

3. Juli (**Rosted**). Befaling til Kapitlet i Riber Domkirke at lade Biørn Kaas faa en af Kapitlets Gaarde i Gresse til Mageskifte, men paase, at Kapitlet faar Fyldest derfor. T. 11, 323 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

4. Juli (—). Tilladelse for Palle Griis til straks at indløse Burholt i Vendsyssel fra Christoffer Blicks Arvinger og beholde det som Pant. Udt. i R. 10, 120 b.

— Aabent Brev, at Statholder i Fyrstendømmerne Henrich Rantzovs Bønder i Salling Herred i Fyen herefter maa søge til Rantzovholms Birketing. Orig. i Provinsark. i Odense. Udt. i R. 10, 177 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Ofue Rantzou har berettet, at han har udlagt og fortæret nogle Penge i Rigets Bestilling og i nogle Aar ikke har faaet sin Hofklædning, befales det Peder Oxe at beregne hans Tilgodehavende og sende ham det. T. 11, 324.

— Til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg. Da de Raader og gode Mænd, der fik Ordre til at dømme i Trætten mellem Henrick Rantzov, Statholder i Holsten, og Erick Rossenkrantz, nu have været paa Aastederne, tilintetgjort det af Sandemændene i Salling Herred sidst gjorte Markeskel og tildømt dem at udvise det gamle Markeskel, hvorpaa Henrick Rantzovs Sandemændsbrev lyder, skal han, da Sandemændene i Salling Herred ere dømte nederfældige, saa de ikke kunne gøre Tov, opkræve Sandemændene i det nærmeste Herred, han har i Befaling, og lade dem udvise det gamle Sandemændstov med Sten og Stabel. Da Henrick Rantzov formedelst Kongens Ærinder ikke kan blive saa længe i Landet [Fyen], at alt kan blive bragt i Orden, skal Axel Viffert i hans Fraværelse tage sig af hans Sag. Han skal undersøge Trætten

mellem Erick Rossenkrantz og en af Henrick Rantzovs Bønder i Ovbye[1] og paase, at Bonden ikke lider Uret. T. 11, 324.

4. Juli (**Rosted**). Til Jørgen Gundessen, Lucas Krabe og Michel Nielsen. Jens Huas, der boede paa Kaas, sluttede sig under Skipper Clementz Opløb til denne, hvorfor han blev dømt fra Halsen og hans Gods tildømt Kronen. Da de nu imidlertid lade sig forlyde med, at de have Kongens Faders Brev paa, at Jens Huas's Gods skal være hans Arvinger tilbagegivet, men Kongen intet bestemt ved derom, skulle de straks med dette Bud sende Kongen klare Kopier af de Kongebreve, de have angaaende Jens Huas's Gods, da Kongen ellers, hvis han ikke faar bestemt Besked, vil lade Jens Huas's Gods forfølge med Retten. T. 11, 325 b.

5. Juli (—). Fredebrev for Bartel Seuerenssen i Bronemosse, der kom for Skade at ihjelslaa Knud Jenssen i Flackeberg og blev svoren fredløs derfor, men nu har stillet den dødes Slægt og Venner tilfreds. T. 11, 326.

6. Juli (—). Aabent Brev, at Jep Nielsen i de 3 følgende Aar maa være fri for Landgilde og Afgift af sin Gaard. Udt. i R. 10, 382 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender ham en Skrivelse fra Dronningen af England, hvori hun begærer, at Kongen vil lade de Lastepenge falde, som ere paalagte hendes Undersaatter i Sundet, da andre fritages derfor, og befaler ham at opsætte Svar derpaa. Kongen har formedelst de mange Fribyttere i Vestresøen og i Østresøen maattet udruste 2 Flaader, en i Vestresøen og en i Østresøen, til Bekæmpelse af Fribytterne og har for denne Bekostnings Skyld opkrævet Lastepenge baade af Dronningens og andre Potentaters og Stæders Undersaatter, hvorfor Kongen haaber, at Dronningen ikke vil have noget derimod. Forøvrigt kan Peder Oxe selv bedre overveje, hvorledes Svaret skal lyde, end Kongen nu kan skrive ham det til. T. 11, 326 b.

7. Juli (**Sorø**). Til Biørn Anderssen og Jens Kaas. Da de melde, at Hr. Benthe Gylthe og Mogens Erichssen nu ere paa Vejen ned til Elfsborg med den første Termins Penge, som skulle betales Kongen for Elfsborg Slots Overlevering, og begære nærmere Ordrer med Hensyn til det Skyts, som de skulle kræve i Stedet for det paa Skibene manglende Skyts, meddeler Kongen dem, at

[1] V. Aaby, Salling H.

Kongen af Sverrig har skrevet herned, at en Del af det Skyts, som var paa Orlogsskibene, er sønderskudt og en Del ikke saaledes ved Haanden, at det kan leveres til den bestemte Tid, hvorfor han beder Kongen tage det manglende af det Skyts, som findes paa Elfsborg. Da de efter deres Skrivelse at dømme endnu ikke have vejet det Skyts, som endnu ligger i Skibene, skulle de straks lade alt det Skyts veje, som findes paa Elfsborg, ligesom ogsaa det, de have ført did, og som tidligere er erobret dér, og derpaa efter Vægt tage Fyldest for det paa Orlogsskibene manglende Skyts, dog ikke for de fire Stykker, Strudsen, den vredne Slange og de to Liljekartover, som Kongen ikke vil undvære, men vil lade hente fra Sverrig med sine egne Skibe. De skulle se at faa saa meget Kobberskyts som muligt for Jærnskytset, men hellere end at Handelen skal »stutse« derover, ser Kongen, at den Sag opsættes indtil videre. Hvis de svenske Kommissærer ikke have Skyts nok til Stede, skulle de med bedste Lempe opholde dem og tilkendegive dem, at de hurtigst muligt ville indhente Kongens Ordre derom og inden en 4—5 Dage faa Besked. Saasnart de svenske Kommissærer komme, skulle de underrette Kongen om, hvorledes alt gaar. T. 11, 328.

9. Juli (**Sorø**). Aabent Brev, at Kirkeværgerne for de Kirker i Blekinge, der enten ere blevne afbrændte i sidste Fejde eller have mistet deres Kalke, Diske, Messeklæder og andet, i de følgende 2 Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af de Sogne, hvori Kirkerne ligge, til Kirkernes Bygning og Forbedring; de skulle gøre Regnskab derfor. R. 10, 499 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tillader M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Lunde Stift, der hidtil har faaet den ham tillagte Kronens Part af Tienden i Halland og Bierge Herred i Penge, uagtet Kirkerne og Sognepræsterne ellers faa deres Part i Korn og andet, at forhandle med Bønderne om i Stedet for Penge at svare Korn eller Smør. Kongen giver sit Samtykke til det, de godvillig blive enige om, men M. Tyge maa ikke anvende nogensomhelst Tvang. R. 10, 500 b.

— Aabent Brev, at de Sognepræster i Villandtz og Giers Herreder, hvis Gaarde ere blevne brændte og Gods røvet i sidste Fejde, indtil videre maa være fri for at svare Alterhavre. R. 10, 501.

— Befaling til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone, herefter ikke at kræve eller tiltale Herredsprovsterne i

Skaane for Alterhavre og Fodermarskgæsteri, da de have været fri derfor i Kongens Faders og Kongens egen Regeringstid og ingen tidligere Lensmænd have krævet det. T. 11, 329 b.

9. Juli (**Sorø**). Til Fru Gøruel Fadersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke. Da der i et til Helnekiercke Kloster liggende Sogn, hvortil hun har Jus patronatus, findes en gammel Præst, der formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke kan gøre tilbørlig Tjeneste og derfor med Superintendentens Tilladelse har taget sig en Kapellan, som ogsaa er kendt duelig af Superintendenten, befales det hende, der desuagtet ikke vil tillade Kapellanen at prædike og gøre Tjeneste i Kirken, at rette sig selv heri og ikke befatte sig mere dermed end hun har Ret til. T. 11, 330.

11. Juli (**Kbhvn.**). Befaling til Hans Johanssen, Embedsmand paa Sylcheborg, at levere Johan Hofman af Deuenter 5 Læster 10 Tdr. Malt sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 42 Tdr. og til en Pris af 50 Dlr., og $6^1/_2$ Læst Rug sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 36 Tdr. og til en Pris af 60 Dlr. Rel. Jochim Beck. Udt. i T. 11, 330 b.

12. Juli (**Sorø**). Til Hans Spare, Fru Margrette, Lauge Brockis, og Fru Sibilla, Eschild Gøyes. Da Kongen med det allerførste vil tilmageskifte sig det Gods, de eje paa Møen, befales det dem intet Vildt at skyde eller ødelægge paa Møen i Aar. T. 11, 330 b.

14. Juli (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender disse 2 Brevvisere, Fuldmægtige for Borgerne i Visbye paa Gotlandt, til ham tillige med en af dem overleveret Supplikats og Kopi af den Afsked[1], som Kong Christian III gav Borgerne i Visbye, medens Otthe Rud havde Visborg Slot i Befaling. Da der i Supplikatsen klages over, at Udlændinge besøge nogle Havne paa Gotlandt og drive Handel dér hele Aaret igennem, at fremmede ligge hele Aaret i Visbye og købslaa, og at en Del af Slotsfolket paa Visborg har Huse og Gaarde i Visbye og driver Handel dér ligesom andre Borgere uden dog at svare borgerlig Tynge, skal han straks lade denne Sag grundig undersøge, lade gøre en Skik derom, saa alt kan gaa ret til, og sende Kongen den til Gennemlæsning og Udfærdigelse. T. 11, 331.

— Til samme. Da Kongen i Aar vil opstalde nogle Stald-

[1] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 386.

øksne paa Ladegaardene ved Frederichsborg Slot, skal han for Kongens Regning købe saa mange Øksne som muligt her i Landet og det ret skønne, gode og »paa Love«. T. 11, 332.

15. Juli (Sorø). Følgebrev for Peder Munck, Admiral, til Bønderne i Øster Herred paa Møen, hvilke Fru Øllegaardt, Peder Falsters Enke, hidtil har haft i Værge, men som nu skulle svare til Stegehus. K. Udt. i R. 10, 383.

— Til M. Ifuer, Abbed i Ringsted Kloster. Superintendenten her i Stiftet har berettet, at Sognepræsten i Ringsted skal have nogen Tiende af Borgerne smstds., men ikke faar den saa redelig, som det burde sig; da Borgerne i Ringsted imidlertid bruge noget af Klosterets Ejendom til Byen og svare en vis Landgilde deraf, hvori ogsaa ovennævnte Tiende skal være medregnet, skal han, for at enhver kan faa sin Part, lade 13 Oldinge sætte denne Ejendom for Landgilde og lade indskrive i Jordebogen, hvor meget der aarlig skal svares i Landgilde af hver Fjerding Jord, samt sørge for, at Brugerne af Ejendommen tiende efter Recessen, og at Tienden bliver delt i 3 Parter, en til Kronen, en til Kirken og en til Præsten. T. 11, 332 b.

16. Juli (—). Til Biørn Anderssen og Jens Kaas. Kongen ser af deres Skrivelse, at de svenske Kommissærer ere komne med det Sølv og de Penge, som skulle betales for Elfsborgs Restitution, at Størstedelen er i Sølv og omtrent 8000 Dlr. i svenske møntede ungerske Gylden og Kroner, hver Gylden beregnet til $1^1/_2$ Dlr. og hver Krone til 1 Dlr. 1 Ort, og at Møntmesteren mener, at det er godt Guld. Da de ikke uden nærmere Ordre have villet modtage disse Gylden og Kroner, fordi deres Instruks ikke indeholder nogen Bemyndigelse dertil, befales det dem at modtage dem til den beregnede Værdi. Kongen har for nogle Dage siden skrevet til dem, at de skulle overlevere de svenske Forordnede Huset med det Skyts, der fandtes derpaa, da det blev erobret, eftersom Kongen af Sverrig har skrevet til Kongen, at denne igen skal faa det Skyts, der manglede paa Orlogsskibene. — Seddel: Kongen billiger deres eget Forslag om, at de først modtage Sølvet og Pengene, sende Sølv og Penge til Bahus eller et andet Sted, hvor det kan være forvaret, og indstille sig paa Guldborg som Gisler, indtil Elfsborg bliver restitueret. T. 11, 333.

17. Juli (—). Forleningsbrev for Hr. Pouel Ibsen paa det Vikarie i Viiborg Domkirke, som er henlagt til Succentors

Underholdning, og som hans Fader Hr. Ib Pouelsen, Succentor i Viiborg Domkirke, der i nogle Aar har været saa svag, at han ikke selv har kunnet forestaa sit Embede, under Forbehold af kgl. Approbation har opladt ham; dog skal Hr. Pouel Ibsen saa forestaa Succentors Befaling. R. 10, 121.

17. Juli (**Sorø**). Til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallund Kloster. Kongen ser af hans Skrivelse om den forhenværende Prior i St. Knudtz Kloster Hr. Chrestiern Pouelssens Underholdning, at denne intet faar til sig selv, men kun en Ret eller to til sine Drenge, eftersom der koges til Arbejdsfolkene i Klosteret; da Hr. Chrestiern Pouelssen har forestaaet Klosteret i mange Aar og skilt sig vel derved, skal han give ham tilbørlig Underholdning baade til ham selv og hans Drenge den korte Tid, han endnu kan leve. T. 11, 334 b.

18. Juli (—). Til Dr. Pauel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift. Denne Brevviser Hr.[1] har udstedt et falsk Pasbord i Kongens Navn ved at tage Kongens Segl fra et andet Brev og trykke det derpaa og er bleven greben dermed paa Helsingborg Slot. Skønt dette er halsløs Gerning, har Kongen dog skænket ham Livet, men som advarende Eksempel for andre maa han herefter ikke beklæde noget Præsteembede, hvorfor Dr. Pauel skal afsætte ham og herefter ikke tillade ham at komme i nogen Kirketjeneste. T. 11, 335.

— Til Tolderne i Helsingøer og Nyeborg. Kongen har paa Begæring af Borgerne i Flensborg bevilget, at de, der jo ere Kongens egne Undersaatter, herefter ikke skulle besværes mere i Sundet og Bæltet end Borgerne fra Købstæderne her i Riget, dog skulle de præstere nøjagtige Certifikatser fra deres Borgemestre og Raad om, at det Gods, de have inde, tilhører dem selv; have de Gods, tilhørende andre, inde, skal der tages Told og Lastepenge deraf som af fremmede. Fører nogle fremmed Gods gennem Sundet og Bæltet under Paaskud af, at det er deres eget, skulle de have forbrudt denne Frihed og det Gods, de have med at fare, og skulle desuden straffes som Falsknere. T. 11, 336 b[2].

19. Juli (**Bastebjærg i Ramsø Herred**). Mageskifte mellem Tames Suendsen og Kronen. R. 10, 121 b. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] Der er ladt Plads aaben til Navnet. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 485 f.

20. Juli (**Khhvn.**). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, Frederich Leygel og Dauit Hansen, Toldskrivere smstds., der nu i Overværelse af Peder Oxe, Hofmester, have gjort Rentemester Jochim Beck og Renteskriver Peder Hansen Regnskab for deres Oppebørsel og Udgift fra 5. Jan. 1570 til 23. Dec. s. A. De bleve skyldige 16 Dlr. 6 Sk. danske af Tolden og $22^1/_2$ Dlr. 1 Ort af Lastepengene, hvilket de straks betalte. R. 10, 383. K.

22. Juli (**Iløed**). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har eftergivet Borgerne i Lund, der nu til førstkommende St. Morthens Dag restere med 3 Aars Byskat, de to Aars Byskat formedelst Borgernes Armod og de store Besværinger, der i de sidste Aar have paahvilet Byen. T. 11, 337.

23. Juli (—). Til samme. Der er kommet Skrivelse fra Kongen af Sverrig, hvori denne melder, at der findes nogle Mangler i det ham tilsendte Register, og at det Skyts, som manglede paa Orlogsskibene, nu straks vil blive ført til Calmarn, hvor han begærer, at Kongen vil lade det hente. Peder Oxe skal derfor sende et Skib til Calmarn efter Skytset og skal, da de polske Fribyttere ere meget stærke i Søen, udruste endnu et Skib til Forstærkning af Jørgen Daa. T. 11, 338.

25. Juli (—). Til Abbederne i Ringsted og Soer og Prioren i Anduordschouf. Det forbydes dem herefter at laane Vogne til andre end dem, der have Kongens Pasbord, og Rigens Raader, naar de forskrives til Herredage eller i andre Bestillinger, da Ringsted Klosters Bønder have klaget stærkt over den overmaade store Besværing, der paahviler dem med daglige Ægter, idet de maa befordre baade Adelen og andre, der rejse gennem Landet i deres eget Ærinde, hvorved de, medmindre der findes Raad derimod, ville blive tvungne til at forlade deres Gaarde; de have endogsaa maattet befordre Adelige, der have deres egne Arvetjenere boende lige ved Klosteret. T. 11, 375[1].

26. Juli (**Bastebjærg**). Til Thomes Suendssen i Bering. Da Anders Jepssen, der boede i Traberg i Lundenes Len, skal have underslaaet sig noget forbrudt Bondegods, hvilket hans Arvinger endnu besidde, skal Thomes Suendssen, der har været Hr. Erick Krabis Foged paa Lundenes og tidligere har talt paa

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 486 f.

dette Gods, men ikke har forfulgt Sagen til Ende, straks tale paa alt det af ovennævnte Bondegods, som ikke er købt fri efter Skipper Clementz Oprør, og forfølge Sagen til Ende. Der sendes ham Fuldmagtsbrev. T. 11, 339.

26. Juli (Bastebjærg). Fuldmagt for samme til at forfølge ovennævnte Sag. T. 11, 340 b.

— Til Hans Speigel. Da menige Jerrested Herredsmænd have berettet, at Rørum[1] Mænd have indhegnet nogle Løkker og dermed tæppet hine fra deres Alminding og Skovhugst, uagtet der paa Landstinget er dømt, at Jerrested Herredsmænd bør nyde den Skovhugst, de have haft fra Arilds Tid, og da Baltzer Lepel har klaget over, at Rørum Mænd have forment ham hans Møllevej, ligesom ogsaa Fiskerne i Kiøbeuig have klaget over, at Suinbergs Mænd, Meelbye Mænd og flere Bønder der omkring formene dem den Fædrift, de have haft fra gammel Tid, skal Hans Speigel undersøge denne Sag, befale Rørum Mænd at rette sig efter Landstingsdommen og hverken gøre Jerrested Herredsmænd Hinder paa deres Alminding og Skovhugst eller Baltzer Lepel paa hans Møllevej samt sørge for, at Fiskerne i Kiøbeuig beholde deres Fædrift. T. 11, 339 b.

27. Juli (—). Aabent Brev, at Kongen har befalet M. Ifuer Bertelsen, Abbed i Ringsted Kloster, at nedbryde Slanerup Kapel og bruge Sten, Tømmer og andet derfra til Klosterets Bygning, hvorfor de Bønder, der hidtil have søgt til Kapellet, herefter skulle søge Ringsted Klosterkirke. R. 10, 384 b.

29. Juli (Kastholm). Til M. Tygge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift. Da en stor Del af de Penge, som Kirkerne i Skaane og Halland skulle give til Universitetet i Kiøpnehafn, ikke er betalt i nogle Aar, har Kongen ladet aabent Brev udgaa til Herredsprovsterne, at de straks skulle indkræve Restancerne og sende dem til Eyller Grube, Rigens Kansler. Han skal befale Herredsprovsterne at rette sig herefter og for Fremtiden indkræve og indbetale Pengene i rette Tid. T. 11, 347.

— Aabent Brev til Herredsprovsterne i Skaane angaaende det samme. T. 11, 347 b.

30. Juli (Kornerup). Aabent Brev, at Ringsted Klosters Bønder i Querckebye, der have klaget over, at de hidtil have

[1] Dette har Brevet i Begyndelsen, men senere: Røruig.

maattet befordre baade Adelige og andre, der rejste gennem Landet i deres eget Ærinde, hvorover de med Tiden ville blive nødte til at opgive deres Gaarde, herefter kun skulle befordre dem, der have Kongens Pasbord, og Rigsraaderne, naar de forskrives til Herredag eller i andet Kongens Ærinde, samt gøre Ægt og Arbejde til Klosteret efter Abbedens Tilsigelse. R. 10, 385. K.

31. Juli (Kornerup). Forleningsbrev for Morten Brock som Landsdommer i Fyen paa de samme Gaarde i Fyen, som de tidligere Landsdommere have haft i Forlening, nemlig 2 Gaarde i Nerrutorp, 1 Gaard i Nerruf[1], 1 Gaard i Ladbye, 1 Gaard i Brobye, 1 Gaard i Langsted, 1 Gaard i Bregnemoesse, 3 Gaarde i Glamsberg og 1 Kirkebolig, som ligger til Øxendrup[2] Kirke, uden Afgift. R. 10, 177 b.

— Aabent Brev, hvorved Pouel Huitfeldt, Embedsmand paa Snedstrup, fritages for de følgende 2 Aars Afgift af Snedstrup, aarlig $^1/_2$ Læst Smør, da en stor Part af det til Gaarden liggende Gods er bleven afbrændt i sidste Fejde og Bønderne plyndrede baade af Fjenden og Kongens egne Krigsfolk og derfor ikke kunne svare deres Landgilde. R. 10, 501 b. K.

— Til Lensmændene i Fyens Stift. Da en stor Del af Lensmændenes Fogder ikke har efterkommet den kongelige Ordre til Lensmændene og deres Fogder om at hjælpe Stiftsskriver Christoffer Bang med at opkræve den Afgift, der skal svares af de bortfæstede Tiender, og skaffe ham Vogne til Befordring af Kornet, befales det Lensmændene baade selv og ved deres Fogder at hjælpe ham med Indkrævningen af Afgiften, give deres Fogder Ordre til at forfølge Kongens Sager efter Stiftsskriverens Tilsigelse og paalægge Kronens Bønder at møde med Heste og Vogne, hvor Kornet er indlagt, og føre det hen, hvor Christoffer Bang befaler. T. 11, 351 b.

— Beskærmelsesbrev for Hr. Hans Nielssen, Sognepræst i Stadagger og Nørre Kierckebye Sogne, hans Hustru, Børn, Tjenere og Gods. De, der ville tiltale ham, skulle gøre det hos Bispen og Provsten. T. 11, 352.

— Til Bønderne under Kierstrup paa Taasinge. Da Christoffer Gadendorff, Embedsmand smstds., har klaget over, at en Del af dem er ulydig med Ægt, Arbejde og andet, befales det

[1] S. Næraa, Aasum H. [2] Oksendrup, Gudme H.

dem herefter at være ham lydige og svare Landgilde og gøre Ægt og Arbejde ligesom i tidligere Lensmænds Tid. T. 11, 353.

1. Aug. (**Kornerup**). Bestalling for Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, og Knud Jørgenssen, Raadmand i Ottense, som Forstandere for Almindeligt Hospital i Ottense; Hospitalsmesteren skal selv oppebære al Hospitalets Indkomst og hvert Aar til 1. Maj gøre dem Regnskab derfor i Superintendentens, Provstens og Sognepræstens Overværelse. R. 10, 178 b.

— Aabent Brev, at Sognepræsten til St. Hans Kirke i Otthense, der har meget ringe Underholdning, herefter altid maa oppebære den af Kongens Fader til Lønnens Forbedring henlagte aarlige Genant, nemlig fri Græsgang til hans Kvæg i Ladegaardens Mark, fri Ildebrændsel og fri Olden til hans egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove og 12 Læs Hø, hvilket det derfor befales Lensmanden paa Otthensegaard aarlig at yde. R. 10, 179[1].

— Følgebrev for Biørn Andersen til Bønderne under St. Agnete Kloster i Roskilde, hvilke Børge Trolle sidst havde i Værge, men som nu skulle svare til Kiøpnehafns Slot. Udt. i R. 10, 386. K. (i Udt.).

— Mageskifte mellem Kronen og Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn. R. 10, 386. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallund Kloster, herefter at holde Kirken i St. Knudtz Kloster i Otthense, hvori Kongens Fader og andre Konger have deres Begravelse, i Stand, da Prioren, der før ham havde Klosteret i Befaling, har gjort dette, betale Læsemesteren i Otthense samme Løn og Pension, som Prioren tidligere i Henhold til Kongens Faders Brev har givet ham, og levere den blinde Hr. Pouel Lauritzen samme Underholdning, som Prioren aarlig gav ham, nemlig 12 Dlr., 10 Læs Ved og 4 Tdr. Øl. T. 11, 356 b.

2. Aug. (—). Til Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland. Da Jørgen Gundessen, Lucas Krabbe og Michel Nielssen tilholde sig Kaas og mere af Jens Huassis Gods, som skal have været forbrudt i Grevens Fejde, uagtet de hverken have Kongens Faders eller Kongens Brev derpaa, skal han tiltale Jens Huassis Ar-

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 156 f.

vinger for Godset og tage Dom i Sagen paa Herredsting, Landsting og andensteds, hvor det gøres behov. T, 11, 359.

2. Aug. (**Tudse**). Til Peder Oxe, Hofmester. Denne Høvedsmand, Jørgen von Minden, der har omtr. 668 Dlr. til gode hos Kongen for Løn og Udlæg, har paany været hos Kongen og berettet, at han trods en tidligere kgl. Ordre endnu ikke har faaet sin Betaling, men er bleven holdt hen til stor Bekostning og Skade for sig. Da Eyller Grubbe har erklæret, at Tilgodehavendet er rigtigt, og Jørgen von Minden altid har tjent Kongen tro, skal Peder Oxe straks betale ham 200 Dlr. eller saa meget, han kan blive enig med ham om, give ham Forsikring paa 1 eller 2 Aar for Resten og sørge for, at han saa snart som muligt faar sin Afsked. T. 11, 357.

— Aabent Brev, at Sognemændene i de Sogne her i Landet, hvoraf Kronens Part af Tienden er henlagt til Underholdning for de fattige i Duebrødre Hospital i Roskild, skulle levere Tienden, hvor de fattiges Forstander befaler, og ingen Mad eller Øl kræve derfor, medens de hidtil have forlangt saa megen Mad og Øl, at det er løbet op til en stor Sum. Vil Forstanderen velvillig give dem noget, maa det staa til ham selv. Enhver, der viser sig ulydig herimod, vil blive tiltalt. T. 11, 358.

— Til Fru Birgette Bilde, Christoffer Gallis Enke. Kongen, der vil lade bygge et Jagthus paa Suenstrup Gaard, som hun har i Pant, sender hende nu Pantesummen og befaler hende at modtage den og overlevere ham Gaard og Gods med Pantebrevene. T. 11, 359.

5. Aug. (**Avnsø**). Aabent Brev, hvorved Borgerskabet i Aahus, der har lidt stor Skade af Rigets Fjender i sidste Fejde, fritages for al Skat og Tynge i de følgende 2 Aar for bedre at kunne genopbygge dets afbrændte By. R. 10, 502.

— Til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg. Kongen har bevilget, at Oluf Tyggessen, Borger i Slaugelse, hvis Hustru formedelst hendes Misgerninger af Nævninger er bleven svoret til en Ild, og hans Børn maa beholde hans Hustrus til Kronen forbrudte Boslod, hvorfor Peder Bilde ingen Hinder maa gøre ham derpaa. T. 11, 359 b.

6. Aug. (**Nyborg**). Aabent Brev, at Vissenberg Sognepræst, der ikke har tilstrækkelig Græsgang til sit Kvæg, maa drive sit

Kvæg over hele Vissenberg Sogns Grund, saa vidt det kan gøres uden at skade Eng og Korn. R. 10, 150 b[1].

7. Aug. (**Avnsø**). Aabent Brev, at Erick Lycke, Embedsmand paa Riberhus, der nu har indløst til Riberhus noget Gods i Jerne Sogn fra Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg, for 2253 Dlr., maa oppebære denne Sum tillige med 1 Aars Rente af Pengene af Riberhus Lens Indkomst. T. 11, 327 b.

8. Aug. (**Kallundborg**). Tilladelse for Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, til hvert Aar at lade et Skib paa 50 Læster løbe gennem Sundet til Naruen med Salt uden at svare Told og Lastepenge. Udt. i R. 10, 387.

— Lignende Tilladelser for Frederich Leyel og Dauit Hansen, Toldskrivere smstds., hver lydende paa et Skib paa 30 Læster. Udt. i R. 10, 387.

— Følgebrev for Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg, til Bønderne i Fulledemagle i Ars Herred og i Blesinge, Ulstrup, Giørløf og Rygge i Løfue Herred, hvilke Byrge Trolde hidtil har haft i Værge til St. Angnethe Kloster i Roskilde. K. Udt. i R. 10, 387 b.

11. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg, der har berettet, at Kronens Bønder i Lenet klage over stor Mangel paa Bygningstømmer, Vogntømmer og Brændeved, og har begæret Ordrer desangaaende, at undersøge, hvorledes man har forholdt sig hermed i Frandtz Brockenhussis og tidligere Lensmænds Tid og rette sig derefter; dog skal han paase, at Bønderne faa det, de skulle have i Skovene, hvor der sker mindst Skovskade. T. 11, 361 b.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at hugge i Kronens Skove paa Romsø i Bæltet uden Tilladelse af Lensmanden paa Nyeborg Slot, da hidtil de søfarende Folk, der ere blevne arresterede af Vinden under Romsø, ere gaaede i Land der og uden Tilladelse have hugget i Skovene. Gør nogen herimod og lider Skade derved eller bliver paagreben, skal han have det for Hjemgæld og staa til Rette derfor. T. 11, 362[2].

12. Aug. (—). Aabent Brev, at Knud Daa har berettet, at der for nogen Tid siden blev sluttet en Handel mellem hans Fader-

---

[1] Brevet er indført i Registranten med en Haand fra Midten af det 17. Aarh. med Tilføjelse af, at det er indført efter Originalen. Hvis Dateringen er rigtig, maa Dateringsstedet være forkert. Tr.: Secher, Forordninger I. 487 f.

søster Fru Sophie Daa, Otte Huides Enke, og Albrit Friis og hans Medarvinger, hvorved hun forpligtede sig til at betale dem 6000 Dlr., og at Steen Bilde, Jacob Brockenhus og Christoffer Valckendorp gik i Borgen for Pengene, da hun ikke straks kunde betale, mod at hun satte dem sit Gods til Pant med en stærk Forskrivning, at hun intet maa afhænde deraf, førend hun har betalt de 6000 Dlr., hvilken Forskrivning er medbeseglet af Knud Daa som rette Værge og hans Broder. Da han nu er bange for at komme til at lide Skade, hvis noget af Godset afhændes, og Fru Sophie Daa formedelst Alderdom ikke skal være ved sin rette Forstand, forbydes det alle at købe eller pante af hende uden Samtykke af Knud Daa og hendes nærmeste Slægt. T. 11, 362 b[1].

14. Aug. (**Frederiksborg**). Kvittans til Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, Jens Kaas, Øverste, og Hans Delhusen, Møntmester, paa 3086 gl. Dlr., 777 ungerske Gylden, hver regnet til $1^1/_2$ Dlr., altsaa $1165^1/_2$ Dlr., og 4233 Kroner, hver regnet til 37 Sk. lybsk, altsaa til $5052^1/_2$ Dlr., ialt 9304 Dlr., hvilke Penge Hans Delhusen har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Frederichsborg Slot af den Sum, som Biørn Andersen og Jens Kaas have modtaget af de svenske Kommissærer paa Guldborg som første Termins Betaling for Elfsborg Slots Restitution. R. 10, 387 b. K.

15. Aug. (—). Til Biørn Andersen. Kongen har faaet de Dalere og det Guld, som han og Øverste Jens Kaas have modtaget af de svenske Kommissærer paa Guldberg og have sendt hid med Møntmesteren, og sender ham Kvittans derfor. Det Korn, som Fru Birgitte Bilde skal levere i Inventarium paa Suenstrup, maa afkvittes imod den nu dér værende Avl, da Avlen var i Hus, dengang hun modtog Gaarden, og Peder Bilde lod det Korn, hun modtog i Inventarium, aftærske af den, saa hun derudover ingen Avl modtog til Gaarden. T. 11, 363.

— Forleningsbrev for Matz Pomer paa Kornerup Hovgaard, uden Afgift i 10 Aar og derefter for sædvanlig Landgilde; han maa ikke fiske i de tilliggende Søer og skal i de første 10 Aar tjene Riget med 1 gerust Hest. K.[2] Udt. i R. 10, 388 b.

16. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Aruidt Huitfeld og Jacob Huitfeld, Sekretærer, der paa deres Moders,

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 168 f. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3 R. V, 407 f.

Fru Øllegaard Trollis, Vegne have opladt Kongen St. Agnethe Kloster i Roskylle og bevilget, at de 6500 Dlr., hvorfor deres Morbroder Børge Trolle havde Klosteret i Pant, maa staa rentefrit hos Kronen i 3 Aar, at han efter de 3 Aars Forløb vil betale dem Pengene eller igen lade dem faa Klosteret i Pant. Orig.[1] (skaaren).[2]

16. Aug. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Eyler Grube. Kongen har modtaget deres Skrivelse om de af dem efter kgl. Befaling forhørte lubske Sendebuds Ærinde og det Svar, de have givet disse, og ser deraf endvidere, at de lade forfatte skriftlige Beretninger af Kongens Undersaatter imod de Lubskers Klager og Besværinger, hvilke ville blive disse tilstillede i Dag eller i Morgen. Kongen bifalder dette og befaler dem at konferere de Lubskers Klager og Kongens Undersaatters Gensvar med hinanden, forhøre begge Parter sammen og paase, at ingen af dem lider Skade paa deres Friheder og Rettighed. Kongen bevilger, at de Lubsker maa faa de Skibe tilbage, som de Dantziger Fribyttere have frataget dem, og som Kongens Skibe igen have frataget disse, dog vil Kongen beholde hvad Kabelgarn, Hamp og andet Gods der har været paa disse Skibe og kan bruges paa Kongens Orlogsskibe til den Pris, de selv have givet for det i Naruen, da han ikke har faaet det uden stor Bekostning. De skulle med det første forhøre de Dantziger Sendebud og tilskrive Kongen klar Besked om disses Ærinde, for at Handelen med dem des snarere kan blive foretaget. T. 11, 364.

18. Aug. (—). Forleningsbrev for Christiern Vogenssen, Foged paa Fauerholm Ladegaard, og hans Hustru Anne, Ladegaardskvinde smstds., paa Hetztangis Mølle, uden Afgift, saa længe de ere i Kongens Tjeneste, og siden for sædvanlig Afgift; de skulle til Gengæld herefter opgive den Løn, de hidtil have haft. K. Udt. i R. 10, 389.

— Til Christoffer von Vestenberg, kaldet Packs, Embedsmand paa Holbech. Da Kongen sidste Gang var i Kallundborg Len og dér omkring og derfra drog gennem Holbeck Len, blev en Del af Kongens Gods og Fadebur liggende dér, fordi der ikke var Heste og Vogne til at transportere det. Kongen har nu faaet at vide, at

[1] Brevet har følgende Paategning af Peder Oxe: Dette Brev haver Per Oxsse indløst og stillet Aril Huitfeldt tilfreds med sine egne Penge. [2] Tr.: Rørdam, Arild Hvitfeldt, Tillæg S. 8.

en stor Del af de nærmest boende Herremænds Tjenere ikke har villet befordre Kongens Folk og Fadebur, og at en Del af Adelen har forbudt deres Tjenere at gøre det, skønt de i god Tid vare tilsagte af Christoffer von Vestenbergs Foged. Da imidlertid Recessen byder, at saavel Adelens Tjenere som andre skulle befordre Kongens Folk og Fadebur, naar denne selv drager gennem Riget, hvilket ogsaa har været Skik fra Arilds Tid af, skal han nøje undersøge, hvilke af Adelens Tjenere der ere blevne hjemme, skønt de vare tilsagte til at køre, lade dem tiltale og ikke se gennem Fingre med nogen; hvis noget Herskab vil være sine Tjeneres Hjemmel til denne Ulydighed, skal han med det første lade Kongen deres Navne vide, for at denne kan finde tilbørlige Raad derimod. Da der klages stærkt over, at nogle af Broerne i Lenet ere meget forfaldne og Vejene meget ufærdige, skal han sørge for, at disse blive satte i Stand, og, hvis nogle af Kronens eller Adelens Bønder nægte at hjælpe til dermed, lade dem tiltale. Han skal sørge for, at disse Ordrer efterkommes, da Kongen ellers vil kræve ham til Regnskab derfor (»vide det hos dig«). T. 11, 366 b.

18. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Sitzle Knud Pedersens at lade Ugedagsmændene til Beckeskof være fri for den sidst paabudte Skat, som hun nu forfølger dem for, da Fru Gøruel Guldenstiern, Lauge Ulfstandtz Enke, har berettet, at de formedelst Armod ikke kunne svare den, hvilket ogsaa forholder sig rigtigt. T. 11, 367 b. K.

19. Aug. (—). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da Christoffer Fogler paa Raadhuset i Kiøpnehafn har ført nogle Vidner til Stede, som have vidnet og certificeret i en ham vedrørende Sag, og har begæret Forskrift til dem om at give disse Vidnesbyrd beskrevne, befales det dem straks at give ham disse Vidnesbyrd beskrevne under Stadens Segl. T. 11, 368[1].

21. Aug. (**Kbhvn.**). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen sender nu de Fribyttere, som Kongens Orlogsskibe sidst have taget i Østresøen, til Helsingøer, for at de, saaledes som de ere dømte til, skulle staa deres Ret dér. Henrich Mogenssen skal straks lade dem pinlig forhøre og udspørge dem om, hvem der er deres Udredere, hvor de høre hjemme, og hvem der ere delagtige i deres Fribytteri, samt artikelvis forelægge dem hvad han

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 601.

ellers kan tænke, at det kan være nødvendigt at spørge dem om. Han skal opskrive og sende Kongen Fribytternes Bekendelser og siden lade dem staa deres Ret efter Professens nærmere Anvisning. T. 11, 366.

21. Aug. (**Kbhvn.**). Til Loduig Munch Olufssøn, Embedsmand paa Ørum. Da Chrestiern Anderssen, der boede paa Jegenøe, selv skal have ladet gøre sig et Brev i Kongens Navn og under dennes Segl og har bekendt, at Mats N. i Flarup har skaffet ham dette Brev, saaledes som denne Brevviser, Peder Skriver i Refshofdt[1], nærmere kan berette ham, befales det ham straks at sende Mats velforvaret hid til Biørn Anderssen, for at denne Misgerning kan blive straffet. T. 11, 368 b.

— Følgebrev for Christoffer Valckendorff til Bønderne paa Gotlandt. Udt. i R. 10, 502 b.

— Følgebrev for samme til Borgerskabet i Vesbye paa Gotlandt. Udt. i R. 10, 502 b.

— Forleningsbrev for Niels Kaas[2] paa Rynckeby Gods i Fyen, som Lauritz Brockenhus tidligere havde i Værge, og som nu er lagt til Nyborg Slot, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Udt. i R. 10, 180.

22. Aug. (—). Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. K. Udt. i R. 10, 180 b.

— Aabent Brev, at Kongen har overdraget Christoffer Valckendorff Befalingen over Visborg Slot med Gotland. Han skal i aarlig Løn for sin egen Person have 200 Dlr., 2 Amer Rinskvin og 1 Læst Rostockerøl samt Klæder og Penge til 12 Karle, frit Foder og Maal til sine egne Heste, den tiende Pending af alt Sagefald og Gaardfæstning og Halvparten af den aarlige Forbedring af Stoddet. De 6 Peblinge i Skolen i Visbye, der hidtil have haft deres Underholdning paa Slottet, skulle fremdeles beholde den. Han maa ikke bruge Handel eller Købmandsskab til Forprang for Borgerne og Almuen. R. 10, 504.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Befolkningen i flere Ting paa Gotlandt er næsten uddød, saa der flere Steder kun findes 4 eller 6 bosiddende Mænd i Tinget, hvilke dog maa svare samme Afgift som de Ting, hvori der bo 20 eller flere Bønder, befaler Christoffer Valckendorf, Embedsmand

[1] Vel Refstorpgaard, Refs H. [2] Derefter er i R. ladt Plads aaben til hans Stilling.

paa Visborg, i Forening med Lagmanden og 3 andre agtede Dannemænd at gøre en for den fattige Almue lidelig Skik herom, som Kongen saa siden vil stadfæste, dog maa Kronens Rettighed ikke i nogen Maade forkortes. R. 10, 503.

22. Aug. (**Kbhvn.**). Pantebrev til Peder Oxe, Hofmester, paa Jungshofuit Slot og Len for 6528 Dlr., 472 ny Dlr., 3300 Mk. i dansk Mønt og 106 rinske Gylden, hvormed han har indløst det fra Byrge Throldis Arvinger. P. 315 (overstreget).

— Forleningsbrev for Peder Mortensen, Slotsskriver paa Nykiøping i Falster, paa Kronens Part af Tienden af Marslef Sogn i Bierge Herred i Fyen for en aarlig Afgift af $5^1/_2$ Pd. Rug, 5 Pd. Byg og 1 Pd. Havre. Udt. i R. 10, 181 b.

— Tilladelse for Erich Grubbe til at indløse Høuby Birk paa Laaland fra Peder Huitfeld. Udt. i R. 10, 441 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne i Høuby Birk. K. Udt. i R. 10, 442.

— Forleningsbrev for Skipper Niels Oelsen paa Vendelsø i Viske Herred i Halland med den paa Øen liggende Gaard, uden Afgift. Han skal, naar han tilsiges, lade sig bruge i Kongens Tjeneste som Skipper. R. 10, 502 b.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, om efter nærmere Ordre af Oluf Mouritzen, Embedsmand paa Helsingborg, at betale de to Læster Rug, som denne har faaet Ordre til at skaffe i Giers Herred til Kongens eget Brug, af Kronens Part af Tienderugen for i Aar. T. 11, 369.

23. Aug. (—). Kvittans til Eskild Gøie til Skiøringe paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nyborg og Eskeberg Len i den Tid, han har haft dem i Forlening. De Penge, han blev skyldig, har han betalt Rentemester Otte Brockenhus og Renteskriver Peder Hansen, derimod har Kongen eftergivet ham $4^1/_2$ Læst $1^1/_2$ Pd. 9 Skpr. Mel, 8 Læster 1 Pd. $3^1/_2$ Skp. Havre, 57 Sider Flæsk, og $134^1/_2$ Krop 1 Fjerd. Nødkød, som han blev skyldig af sidste Regnskab. Ejendomsbrevene paa Kronens Gods og Inventariet har han leveret Axel Viffert. R. 10, 180 b. K.

— Bestalling for Geert van Bremen som Berider. Han skal blive liggende paa Abramstorp, have sin Underholdning dér indtil videre og med al Flid beride de Foler, som falde paa det derværende Stod. Han skal i aarlig Løn have 15 enkelte Dlr.,

en Hofklædning med alt Tilbehør og 4 Al. Engelst, 4 Al. Sardug og 4 Al. Lærred til en Vinterklædning. R. 10, 389 b. K.

23. Aug. (Kbhvn.). Skøde til Rasmus Hansen, Kongens Sporemager, paa den Bod paa Østregade i Kiøpnehafn, som han nu selv bor i; han skal holde god Købstadsbygning paa den. R. 10, 390. K.

— Forleningsbrev for Otthe Brockenhus, Rentemester, paa 1 Gaard i Valdbye i Sjælland, som Hans Rosberg boede i, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 391.

— Stadfæstelse af Vesbyes Privilegier, dog forbeholder Kongen sig at forandre dem, hvis han og Rigsraadet finde det gavnligt. R. 10, 505[1].

— Aabent Brev, at alle Slotstjenere paa Visborg, der have Huse og Gaarde i Vesbye eller bruge Handel og borgerlig Næring, skulle skatte og skylde med Borgerne efter deres Evne og Borgemesters og Raads Ansættelse, hvilket de hidtil ikke have gjort. Vægrer nogen sig herved, maa Borgemester og Raad arrestere hans Gods, indtil han betaler. R. 10, 506[2].

— Livsbrev for Peder Jude, Borgemester i Malmø, paa 1 Gaard paa Østregade i Malmø, hvilken er tilfalden Kronen efter Hans Lauritzen, forhen Byfoged i Malmø, der tog sig selv af Dage; dog forbeholder Kongen sig Loftsrum i Gaarden til at lægge Korn paa. Han skal aarlig svare 18 Mk. danske til Kronen foruden den Jordskyld, der skal svares til Kapitlet i Roskylde Domkirke. R. 10, 505 b. K.

— Til Kronens Bønder i Blekinge, som Jørgen Bilde, Embedsmand paa Syluitzborg, har i Forsvar. Da nogle nægte at svare Landgilde, uagtet de ikke ere saa forarmede, at de ikke kunne, og en Del paaberaaber sig nogle Privilegier af tidligere Konger vedrørende Indfæstning og andet, befales det strengelig alle, der have saaet i Aar, at svare Jørgen Bilde sædvanlig Landgilde, medens de, der ikke have gjort det, maa være fri, og dem, der paaberaabe sig Privilegierne, at sende deres Fuldmægtige hid med disse, for at Kongen kan se, hvorledes det forholder sig dermed. Ere de rigtige, vil Kongen ikke gøre dem Hinder derpaa. T. 11, 341 b.

---

[1] Tr.: H. N. Strelow, Den Guthilandiske Cronica S. 272 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 489 f.

23. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Biørn Kaas, Eiller Grubbe, Rigens Kansler, Herlof Schafue og Erick Grube med det allerførste at besigte Kronens Skove i Rafuensborg Len, da Kongen nu har givet Peder Oxe, Hofmester, dette Len i Forsvar, og give deres Besigtelse beskreven fra sig under deres Signeter. T. 11, 370.

— Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Da Kongen skylder de Krigsfolk, der nu sidst bleve forløvede af Landet, en stor Sum Penge og har givet dem Brev paa, at de med det første skulle faa Betaling, have Danmarks Riges Raader bevilget en almindelig Skat, saaledes at hver 10 fri jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 enkelte Dlr., hver 10 Bønder, som ikke have eget Bondegods, men have fæstet Gaarde og bruge Avl, 10 enkelte Dlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand, Kæltring og Møller, som bor paa Landsbyerne og bruger Avl, 2 enkelte Dlr., og de, der ikke bruge Avl, 1 Dlr.; hver Pebersvend og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 1 Dlr.; hver Husmand og Indeste samt hver Ugedagsmand, som bor for Kongens egne Slotte, Klostre eller Gaarde, $^1/_2$ Dlr. Skatten skal være ude inden Juledag. Kun de Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skriverne maa ikke oppebære Penge for at skrive Skatten. T. 11, 370 b.

— Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Langeland, Taasinge, Smaalandene, Sjælland, Møen og Skaane straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg, indkræve Hjælpen og med klare Mandtal sende den til N. N. T. 11, 372.

— Befalinger til Peder Oxe for Fyen, Sjælland og Smaalandene, Holger Rossenkrantz for Nørrejylland og Biørn Kaas og Oluf Mouritzen for Skaane at modtage Skatten af Lensmændene, kvittere for den og opbevare den indtil nærmere Ordre. De skulle selv hjælpe til med at befordre Skattens Betaling. T. 11, 373.

24. Aug. (**Frederiksborg**). Gældsbrev til Fru Øllegaard Throlle paa 6500 Dlr., som hendes Broder Byrge Throlle havde St. Agnete Kloster i Pant for, at tilbagebetale om 3 Aar. Udt. i P. 321 (overstreget).

26. Aug. (**Sorø**). Til Abbeden af Soer. Da Klosterets Bønder i Braabye have klaget over, at deres Gaarde ere satte for højt i Landgilde, og at de paa den tilliggende Jord ikke kunne

[1] De opregnes alle med deres Len i T. 11, 373 b.

avle saa meget Korn, som de skulle svare i Landgilde og igen saa i Jorden, skal han undersøge denne Sag og, hvis deres Beretning er sand, lade Oldinge og andre uvildige Dannemænd undersøge, om de have Jord nok i Forhold til deres Landgilde. Hvis de da findes brøstholdne, maa han nedsætte Landgilden saa meget, som billigt og ret kan være. T. 11, 375 b.

26. Aug. (**Sorø**). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender ham til Gennemlæsning nogle Breve, Kammerretshandler og andet, som Henrich Rantzov, Statholder i Fyrstendømmerne, har sendt hid. Da Kongen, som Peder Oxe jo ved, saa vidt muligt intet vil have at gøre med den udenlandske Handel, skal Peder Oxe overveje, hvorledes Kongen bedst kan komme af med saadanne udenlandske Bestillinger, og opsætte et saadant Svar paa Brevene, at det kan forstaas, at Kongen intet vil have at gøre med den Bestilling. T. 11, 376.

28. Aug. (**Korsør**). Aabent Brev, at M. Morten Pedersen, Abbed i Soerd Kloster, aarlig maa oppebære 100 Dlr. af Klosterets Indkomst til sig selv, indtil han kan faa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke. R. 10, 391.

— Bestalling for Jørgen Abildgaardt, Skibshøvedsmand, der skal blive liggende i nogen Tid i Bæltet med 4 Orlogsskibe for at paase, at ingen løber forbi Toldstedet i Bæltet uden at svare Told, og at ingen Fribyttere eller andre Sørøvere løbe gennem Kongens Strømme og plyndre der. Han skal faa nærmere Ordre, naar han skal begive sig andensteds hen. T. 11, 376 b.

2. Sept. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Kongen, der i nogle Aar formedelst Fejden har været nødt til at oppebære Kirkernes Part af Tienden til Rigets Brug, nu efter Krigens Ophør ikke mere vil befatte sig med Kirkernes Tiende og øvrige Rente, som herefter skulle oppebæres af Kirkeværgerne og anvendes til Kirkernes Bedste. Stiftslensmændene skulle paase, at Kirkernes Tiende og Rente udelukkende anvendes til Kirkernes Brug, og straffe de Kirkeværger, der maatte anvende noget deraf til eget Brug. T. 11, 377[1].

— Befaling til Stiftslensmændene straks at forkynde ovenstaaende Brev paa alle Herredsting i deres Stift og paase, at Kirkevær-

[1] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods i Skåne, Halland och Blekinge II. 39 f. (i svensk Oversættelse). Secher, Forordninger I. 490 f.

gerne anvende Kirkernes Tiende og øvrige Rettighed til Kirkernes Bedste. T. 11, 378.

2. Sept. (**Skanderborg**). Befaling til Stiftsskriverne over hele Riget om uhindret at lade Kirkeværgerne oppebære Kirkernes Tiende og anden Rettighed ligesom før Krigen og ikke herefter befatte sig noget dermed. T. 11, 379.

— Til Fru Margrette, Hr. Erich Krabis Enke. Kongen har givet denne Brevviser Thomes Suendssen Fuldmagt til paa Kronens Vegne at forfølge noget frit Bondegods, som er blevet forbrudt til Kronen, men som nu Arvingerne efter Anders Jepssen i Traberg tilholde sig. Da Thomes Suendssen imidlertid for nogen Tid siden har leveret hende nogle Breve vedrørende noget af dette Gods, nemlig nogle Tingsvidner, lydende paa Grassandt[1], en Gaard i Høstrup og en Gaard i Tenneckerdal[2], og en Herredstingsdom om de Enge i Simelkier, som bruges til Silckegaard i Feldborg, befales det hende at tilbagelevere ham disse Breve tillige med et Kronens Laasebrev paa de Enge i Simelkier, der bruges over Markeskellet til Neder Feldborg, og et Genbrev, som Hr. Erich Krabe havde taget i deres Laas, som de havde begyndt at forfølge paa samme Gods. T. 11, 379 b.

— Befaling til Landsdommerne i Nørrejylland om efter nærmere Tilsigelse af Thomes Suendssen at stævne Arvingerne efter Anders Jepssen i Thrabierg for sig med deres Beviser for, at Anders Jepssen har købt Godset af de rette Ejere før Skipper Clementz Opløb, og at det igen er købt af Fald efter Fejdens Slutning, og særlig med deres Adkomster paa Graasand og Gaarden i Kysom[3], afsige Dom derom samt om, hvorvidt den Lavhævd, som Anders Jepssen har gjort paa Gaarden i Kysom, i nogen Maade kan komme Kronen til Skade, og hjælpe Thomes Suendssen saa meget, som Ret er. T. 11, 380 b.

3. Sept. (—). Livsbrev for Seuerin Rasmussen, Borger i Randers, der har pantsat sin Gaard i Randers til Kongen og undladt at betale Pengene tilbage til den fastsatte Tid, hvorfor Gaarden er forbrudt til Kongen, paa samme Gaard, uden Afgift; efter hans Død skal den straks tilfalde Kronen. R. 10, 122 b. K.

— Til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift. Da Jossue von Quallen nu kommer af med Hagenskouf, skal han paa Kon-

[1] Graasandgaarde, Ginding H. [2] Tinkerdal, Hjerm H. [3] Kisum, Ginding H.

gens Vegne i Aar lade saa Rug til Slottet. Der er skrevet til Jossue von Quallen om at sørge for, at Bønderne pløje og bearbejde Jorden, naar Christoffer Bang tilsiger. T. 11, 381.

4. Sept. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at herefter ingen Heste, Øksne eller andet Fæ maa uddrives fra Nørrejylland paa andre Steder end over Gredsted Bro og gennem Koldinge, da Kronens Told hidtil er bleven forringet ved, at mange, baade Kronens Undersaatter og fremmede, have uddrevet Øksne, Heste og Slagtefæ til Hertugdømmet paa usædvanlige Steder mellem Koldinge og Gredsted Bro. De, der ville drive over Gredsted Bro, skulle melde det til Tolderen i Riibe, betale ham Tolden og faa en Seddel af ham paa, hvor meget Fæ de have; omboende Købmænd og Bønder, som drive og sælge Fæ smstds. uden at have fortoldet det, skulle gøre Lensmanden paa Riiberhus Rede for, til hvem de have solgt det. Overtrædelse af dette Brev medfører Konfiskation af Varerne og Straf for Tyveri. R. 10, 123 b. K.[1]

— Forleningsbrev for Seueren Vildesø, Byfoged i Grindou, paa Grindou Bro, som Seuerin Glad nu har i Værge, uden Afgift, men mod at holde Broen i god Stand. R. 10, 124 b. K.

— Befaling til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riiber Stift, at hjælpe Hr. Hans Nilssen, der i 4 Aar har tjent som Feltpræst ved Krigsfolket, men nu ikke har nogen Underholdning, til at faa det første ledige Kald i Stiftet, dog skal alting gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

7. Sept. (**Nyborg**). Forleningsbrev for Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborig Slot, paa Sprove, uden Afgift, saa længe han har Nyborig Slot i Befaling; han skal straks lade bygge et godt Hus paa Sprove og sørge for, at alle, der komme did Sommer eller Vinter, kunne faa Bolig i Huset og nødtørftig Underholdning med Mad og Øl for Betaling. K. Udt. i R. 10, 182.

9. Sept. (**Sorø**). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at skaffe Jørgen Abildgaardt, Skibshøvedsmand, noget temmelig godt rødt Klæde til Skipper, Styrmand, Baadsmænd og Pøker paa Snuekatten, saa hver faar til en stakket Kjortel, 2 lange Baadsmandsbukser og en ru, rød Baadsmandshat. T. 11, 381 b.

— Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Niels Henrichssen til Thøstrup og menige Sognemænd i Rysling og

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 491 f.

Elfuestedt Sogne have berettet, at deres Sognepræst for nogen Tid siden er død, og at de i Overensstemmelse med Ordinansen og med Provstens Samtykke have valgt en Person fra Universitetet, ved Navn Sonne Hanssen, til Præst i hans Sted, men at Superintendenten, der da ikke var hjemme, siden har ansat en Kapellan fra Otthense som Sognepræst og, da de ikke vilde antage ham, har sendt dem en Skibspræst, der havde Kongens Brev paa det første ledige Kald. Da de ikke mene at kunne tage deres Valg, der jo ogsaa er lovligt, tilbage, og da Kongen i sit Brev til Skibspræsten har forbeholdt sig, at alt skal gaa efter Ordinansen, skal M. Niels straks eksaminere Sonne Hanssen og, hvis han findes duelig, ordinere ham og sende ham til Lensmanden, for at denne kan give ham Kollats. T. 11, 382. Orig. i Provinsark. i Odense[1].

10. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at levere Henrich Brade 500 Dlr., som Kongen har laant denne, og indskrive dem i sit Regnskab. T. 11, 383.

11. Sept. (—). Frederik II's ny Fundats for Universitetet. Orig. i Universitetskvæsturens Arkiv. R. 10, 399. K. (Se Rørdam, Kbhvns Universitets Historie 1537—1621 IV. 230 ff.)

12. Sept. (—). Aabent Brev, at Hans Bang, Søn af Borgemester i Assens Pouel Bang, skal være Sognedegn til Gamtofte Kirke, da Jørgen Matzen, der havde Kong Frederich I's Brev paa at maatte være Degn til Gamtofte Kirke, nu er død. K. Udt. i R. 10, 183 b.

— Til Kronens Bønder under Nyeborg Slot. Da Kongen har befalet Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg Slot, at indhegne og indkaste nogle Enemærker og gøre nogen Bygning til Slottet færdig, skulle de, naar han tilsiger dem, hjælpe til med at indhegne og indgrave Enemærkerne og gøre Bygningen færdig. T. 11, 383.

— Streng Befaling til alle de Kirketjenere, der hidtil have svaret til Nyeborg Slot, om fremdeles at svare til Slottet. Naar der er Olden, skulle de inddrive deres Svin paa Kronens Skove under Nyeborg Slot, og Axel Viffert skal tage en rimelig Oldengæld derfor. T. 11, 383 b.

— Befaling til alle ind- og udlændiske, der drive Sildefiskeri

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 158 f.

i Bæltet, at svare deres Aaresild, Baadesild og anden Afgift til Kronen til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg Slot, eller hans Fuldmægtig; han skal igen aarlig gøre Kronen Regnskab derfor. T. 11, 384.

14. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at bestille Vester paa 30 eller 40,000 Tagsten til Bygningen paa Skanderborg Slot og lade dem føre ind til Aarhus, hvor saa Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, skal lade dem hente. T. 11, 385 b.

15. Sept. (—). Befaling til Frandtz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, straks at hidsende saa meget Slagtefæ, han kan undvære, og levere det til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg. T. 11, 385 b.

— Til Kapitlet i Riibe Domkirke. Da Kongen har erfaret, at mange af Præsterne i de Sogne, hvortil Prælater og Kanniker have Jus patronatus, ikke have tilstrækkelig Underholdning, fordi de, der have Sognene i Forsvar, oppebære største Delen af den Rente, Præsten skal leve af, befales det Kapitlet, eftersom Kongen, der nu har konfirmeret Kapitlernes Privilegier, af den Grund ikke selv vil gøre nogen Forandring deri, i Forening med Superintendenten at gøre en Ordning derom og selv indbyrdes ordne det saaledes, at alle de Præster, Kapitlet har Forsvar over, faa Præstegaarde, som de selv maa bebo, og Ret til selv at oppebære Tienden mod at svare den Prælat eller Kannik, der har Jus patronatus, en rimelig Afgift. De skulle give deres Ordning beskreven under Kapitlets Segl og inden Jul sende den til Kongen, der saa vil stadfæste den. Hermed Kapitlets Statuter i alle Maader uforkrænkede. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Lignende Brev til Kapitlet i Roskilde Domkirke. Orig.[1]

16. Sept.[2] (—). Forleningsbrev for Morten Brock, Landsdommer i Fyen, paa Kronens Part af Tienden af Dreislette Sogn, saa længe han er Landsdommer, da Kronens Part af Tienden af Gamtofte Sogn, der tidligere har ligget til Landsdommerembedet, nu er henlagt til Underholdning for nogle Degne i Otthense. R. 10, 184. K.

— Befaling til Axel Urne, der til Kongens Forundring trods

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 388 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 160 f. Lignende Breve ere sikkert ogsaa udgaaede til de andre Kapitler. [2] R. har urigtig: 1572.

den tidligere Ordre endnu ikke har været i Kiøpnehafn for at forklare sit Regnskab, om nu ufortøvet at møde. Da han er forlenet med et Kannikedømme i Roskild Domkirke, men alligevel ikke residerer dér, befales det ham straks at gøre dette og gøre Tynge og Tjeneste som andre Kanniker i Kapitlet, saafremt Kongen ikke skal give Kannikedømmet til en anden. T. 11, 386.

16. Sept. (**Frederiksborg**). Til Folmer Rossenkrantz, Embedsmand paa Aarhusgaard. Da Hospitalet i Aarhus i nogle Aar ikke har faaet de 2 Læster Korn aarlig af Aarhusgaard, som Kongens Fader har givet det Brev paa, befales det ham straks i Aar og for Fremtiden at levere Hospitalet Kornet og indskrive det i sit Regnskab. T. 11, 386 b.

20. Sept. (—). Til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift. Da Mogens Pederssen, der for nogle Aar siden fik Brev[1] paa Kronens Part af Tienden af Søfuind og Gangsted Sogne, uden Afgift, har berettet, at han alligevel har svaret aarlig Afgift deraf, befales det Peder Skriver at lade Mogens Pedersen nyde Tienden i Overensstemmelse med Kongens Brev. T. 11, 387.

21. Sept. (—). Forleningsbrev for M. Niels Huiid, Sognepræst til Helliggejsthus Kirke i Kiøpnehafn, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Jacob Nielsen, forhen Sognepræst til St. Nicolai Kirke i Kiøpnehafn. Naar han ikke længere er Præst ved Kirken, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 507. K. Udt. i R. 10, 509.

— Livsbrev for Peder Lauritzen i Høigelandt, der har tjent Riget tro i sidste Fejde og har faaet sin Gaard brændt og sit Gods røvet af Fjenden, ligesom han ogsaa har lidt stor Skade af Kongens egne Krigsfolk, og hans Søn Hellie Pedersen paa den Gaard i Høigelandt, som han selv bor i, 1 Gaard i Leerbierg og Tredjeparten af en Halvgaard i Jerditze, uden Afgift. R. 10, 508.

22. Sept. (—). Befaling til M. Jørgen Boringholm, Superintendent i Vendelboe Stift, at hjælpe Hr. Thomes Marthenssen, der en Tid har tjent som Prædikant paa Orlogsskibene og er bleven fangen, hvorved han er kommen i stor Armod, med at faa et ledigt Kald i Stiftet, dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

25. Sept. (—). Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøben-

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 85.

hafn. Da Vejene mange Steder ere dybe og onde og Broerne saa skrøbelige, at man somme Steder ikke kan komme frem uden Livsfare, skal han, saa vidt Kiøpnehafns Len strækker sig, sørge for, at Vejene blive gjorte i Stand og forsynede med Broer med stærke Pæle, tykke Bulfjæl og faste Rækker, og at de Stenbroer, der ere forkørte, blive fornyede; Vejene mellem Kiøpnehafn og Vindbyeholt skulle straks gøres i Stand. Han skal befale Bønderne i sit Len straks at gøre deres Vogne lige saa brede som de jydske og udvide Vejene derefter. Der sendes ham et Mønster, hvorefter han kan give Bønderne Maal paa, hvor lange deres Vognrader skulle være. T. 11, 387 b[1].

26. Sept. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Da denne Brevviser Oluf Lorber har tilkendegivet, hvad Skade de af Stralsund have paaført ham, særlig fordi han har været Kongen og dennes Riger hengiven, har Kongen for hans Armods Skyld bevilget ham 100 Dlr. og Forskrifter til Hertugen af Pommern og dem af Stralsund; Peder Oxe skal derfor betale ham de 100 Dlr. og sørge for, at han faar de ommeldte Forskrifter. T. 11, 388 b.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, at levere M. Niels Michelssen, Sognepræst i Quigende og Sønderløf, 4 Pd. Korn, som Kongen har givet ham til hans Underholdning. T. 11, 389.

27. Sept. (—). Forleningsbrev for Jacob Ulfeld paa Dalum Kloster og St. Knudtz Kloster i Ottense mod aarlig at svare 3837 gl. Dlr., den ene Halvpart til St. Michaelis, den anden til 1. Maj, Halvdelen af den uvisse Rente af Dalum Kloster og de to Tredjedele af den uvisse Rente af St. Knudtz Kloster; han skal tjene Riget med 8 geruste Heste, skaffe Jomfruerne i Dalum Kloster sædvanlig Underholdning og lade de Staldøksne, der tilfalde Kongen af Gaardfæstning og Sagefald, stalde hos de Bønder i Dalum Klosters Len, der ere pligtige at holde Staldøksne. R. 10, 182 b. K.

28. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved det i Anledning af, at mange, naar der holdes Marked i Olborg, drage over til Sundbye og drive deres Handel der, hvorved Kronens Told forkrænkes og Borgerne i Olborg lide stor Skade, paabydes alle, der ville handle, at besøge Markedet i Olborg By, naar det holdes, og ikke i

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 602.

Sundbye. Gør nogen herimod, har han forbrudt hvad han har med at fare og skal straffes som ulydig. R. 10, 125. K.

28. Sept. (**Frederiksborg**). Til Jørgen Rudt til Vedbye. Den tidligere Ordre til ham om at møde med sine Heste og Folk i Kiøpnehafn 21. Okt. forandres til, at han skal møde samme Tid i Kiøge. Orig.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø og Skaannøe straks at opgive det Forbud mod Udførsel af Korn, som de efter Beretning af Borgemestre og Raad i Lubeck paa egen Haand have udstedt, og herefter ikke understaa sig til at gøre saadant uden kgl. Tilladelse. T. 11, 389.

29. Sept. (—). Forleningsbrev for Otte Emicksen paa Kronens Part af Svaninge Sognetiende, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 184 b.

30. Sept. (—). Til Otte Brochenhus, Rentemester. Da Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, har klaget over, at han trods Kongens Eftergivelse[1] forrige Aar af Halvparten af det, som Erich Podbusch's afdøde Skriver skyldte baade af Skat og anden Oppebørsel, ikke vil give ham Kvittans for det nu aflagte Regnskab, førend han har betalt hele Restancen af Skatten, befales det ham at give Erich Podbusch Kvittans. T. 11, 389 b.

2. Okt. (—). Stadfæstelse for Hospitalsforstanderne i Olborg paa et af Kong Christian III udstedt Brev, dat. Aarhus, Fastelavns Søndag [7. Marts] 1546, hvorved han tager Helligaands Hospital i Olborg i sin Beskærmelse og stadfæster dets Privilegier. K.[2] Udt. i R. 10, 126 b.

— Kvittans til Claus Plum, Hofskrædder, der nu har gjort Kongen Regnskab for 1250 gl. Dlr. og 150 ny Dlr., ialt regnet til 1395 gl. Dlr. 5 Styvere, for hvilke han Vester paa har købt Silketøj, Klæde, Lærred, Tinfade, Tintallerkener og andet. Han fik til gode 158 gl. Dlr. 11 Styvere og 4 Pend., hvilke Tolderen i Helsingøer betalte ham. R. 10, 392. K.

— Til Zerobabel Milich og Peder Holdste, Toldere i Nyeborg. Da Kongen har tilladt Borgemestre og Raad i Lubeck nu at føre 200 Foder Vin toldfrit gennem Bæltet og Ørsundt, skulle de lade disses Fuldmægtig passere frit med Vinen mod Certifikats paa, hvor megen Vin de ville lade føre gennem Bæltet og

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 612. [2] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 155 f.

hvor megen gennem Sundet. De Lubsche maa indtil videre være fri for Lastepenge af deres eget Gods, som de føre gennem Bæltet, dog skulle Tolderne paase, at intet andet Gods føres igennem under det Skin. T. 11, 390.

2. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Hans Due i Nedenschof, Anders Bunde i Oustrup, Søfren Jenssen i Eyer, Peder Pederssen i Bordum, Seueren Pederssen i Messing og Peder Chrestiernssen i Folbye om efter nærmere Tilsigelse af Holger Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland, at møde paa Jorderne under Emborg, hvilke Kongen nu vil fæste bort til Bønder, dele dem i to lige store Parter og sætte disse for Landgilde, vurdere Avlen, der nu er i Laden, og beregne, hvad hver af de to Bønder, der skulle have Jorderne, skulle give derfor; ligeledes skulle de sætte Engene, der tidligere brugtes til Klosteret og nu skulle bruges af Bønderne, for Landgilde. De skulle give deres Deling og Vurdering skriftlig fra sig. T. 11, 391.

—[1] Aabent Brev, hvorved Jacob Sefeld til Visborg faar Birkeret til Visborg Gaard, alt det Gods, han har eller faar i Visborg By og Sogn, 1 Gaard ved Korup Mølle, 1 Gaard, kaldet Glashytten, en By, kaldet Glerup, 1 Gaard, kaldet Øster Korup, og Korup Mølle i Solbierg Sogn, en Enemærkeskov og Kær, kaldet Lunkier, saa vidt han har Lod og Del deri, og alt det Gods, han har eller faar i Vifue By og Sogn; Bønderne paa alt dette Gods skulle søge Visborg Birketing som deres rette Værneting, og Jacob Sefeld skal holde en Birkefoged der. Viser det sig, at denne Birkeret i nogen Maade er Kronens Ejendom til Skade, skal dette Brev ingen Magt have. R. 10, 125 b. K.

4. Okt. (—). Aabent Brev, at Kiettrup Kirke skal nedbrydes og Sognefolket søge til Indstrup Kirke, da Kiettrup Sogn for største Delen skal være ødelagt af Sand og Sognefolket ikke formaar at svare den samme Tiende og Præsterente som hidtil. Hvad Tømmer, Sten og Ornamenter der findes i Kiettrup Kirke skal anvendes til Indstrup Kirkes Forbedring, derimod skal Blyet paa Kiettrup Kirke sendes til de Steder, som Kongen har befalet. K. Udt. i R. 10, 127 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at nogle tilholde sig en Del af Indtægten af det Vikariegods, som af Kongens

[1] R. har: 2. Nov.

Fader er henlagt[1] til Underholdning for Kirketjenerne i Kiøpnehafn, og ville bruge Bønderne til Ægt og Arbejde, bestemmer, at Kirketjenerne selv skulle raade for Godset og oppebære al Renten deraf. Sognepræsten til Vor Frue Kirke skal oppebære Renten det første Aar, Sognepræsten til Helliggejstkirke det andet og Sognepræsten til St. Nicolai Kirke det tredje og saa fremdeles og uddele den blandt Kirketjenerne, saa hver faar sin Part, samt aarlig gøre Superintendenten og de 2 ældste Borgemestre Regnskab for al Oppebørselen. Superintendenten og de 2 Borgemestre skulle hjælpe Prædikanterne med at forsvare Godset og paase, at intet bortkommer paa ulovlig Vis, men de maa ikke befatte sig med de til Vikarierne hørende Bønder eller oppebære noget af Renten. Viser det sig, at noget Vikariegods med Urette er bortkommet, vil Kongen saa vidt muligt sørge for, at det kommer tilbage igen. Sognepræsterne maa ikke bortbytte, pantsætte, sælge eller paa anden Maade afhænde noget af Vikariegodset; alle saadanne Handeler skulle være ugyldige og de, der have handlet med Sognepræsterne, have forbrudt hvad de have givet for Godset; ej heller maa de give nogen Ejendomsbreve paa noget Købstadsgods, medmindre der aarlig svares Kirketjenerne en aarlig Leje og Jordskyld deraf og Brevene komme til at lyde paa Tilbagekøb og andet, saaledes som saadanne Breve bør lyde; forse Sognepræsterne sig herimod, skulle Superintendenten og de 2 Borgemestre underrette Kongen derom, der saa vil lade det straffe. Superintendenten og de 2 Borgemestre skulle opsøge alle Fundatser og Breve vedrørende Vikariegodset, indlægge dem i Vikariekisten, hvori ogsaa alle herefter udgivne Genbreve skulle indlægges, og lade gøre 3 forskellige Laase dertil, hver med sin særskilte Nøgle; den ene Nøgle skal opbevares af Superintendenten, den anden af Provsten og Sognepræsterne i Kiøpnehafn og den tredje af de 2 ældste Borgemestre. R. 10, 392 b.

6. Okt. (**Frederiksborg**). Til Jørgen Marsuin, M. Tygge Asmundssen og Kapitlet i Lunde Domkirke. Da Kongen har bevilget Steen Felixsen, Hofsinde, at faa noget Lunde Kapitels Gods til Mageskifte, saafremt han udlægger Kapitlet lige saa godt Gods igen, skulle de besigte begge Parters Gods, give deres Ligning beskreven fra sig og paase, at Kapitlet faar Fyldest. T. 11, 393.

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 350.

7. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at levere Hr. Christoffer Knopf 100 Dlr. Udt. i T. 11, 394 b.

— Til Kapitlet i Roschild. Da Kongen har tilskrevet Axel Urne, at han skal afstaa sit Kannikedømme i Roskilde Domkirke, fordi han intet Brev har derpaa og ej heller har residered ved Domkirken, og Kapitlet derefter efter Kongens Befaling har ladet Optatsen (»wpratzen«) gaa for sig, maa Axel Urne ikke i Aar befatte sig med noget af Kannikedømmets Rente, hvorfor det skal forbydes Bønderne at yde ham noget. T. 11, 395 b.

9. Okt. (—). Aabent Brev, at Diderich Laets i 1 Aar fra førstkommende Paaske af maa være fri for Lastepenge af det ham selv tilhørende Gods, som han lader løbe gennem Øresund, og i 3 Aar efter dette Brevs Datum maa besøge det norske Fiskeri ved Marstrandt og nyde samme Frihed som andre Kongens Undersaatter her i Riget, der besøge samme Fiskeri. Til Gengæld skal han aarlig i disse 3 Aar skaffe 2000 levende Krebs ind i Riget og paa egen Bekostning levere Kongen dem. Udeblive Krebsene, er Brevet forbrudt. K. Udt. i R. 10, 395.

10. Okt. (—). Til Lauritz Brochenhus. Da han har lovet at betale Kongen 10,000 Dlr. for det Drab paa en Kvinde, han begik i Kiøpnehafn, og han har 3 Gaarde i Bierge og Otthense Herreder i Pant, hvilke Gaarde hans Fader for 300 Goltgylden indløste fra Michel Pederssen, Borgemester i Otthense, og 1 Gaard i Salling Herred, som Lauritz Skenckel for 100 Goltgylden indløste fra Hr. Ifuer Pederssen, Sognepræst til Hørnig[1] Sogn, ligesom han ogsaa i Forening med sine Medarvinger har noget Gods i Framlof[2], som Lauritz Skenckel i tidligere Kongers Tid har faaet i Pant for 314 rinske Gylden 1 Ort Guld og 200 Mk. lubsk, og Øerne Lyøe og Biørnøe, pantsatte samme for 1500 Mk. lubsk, hvilket Gods Kongen nu vil lægge ind under Nyeborg Slot, skal han indfri Pantebrevene fra sine Medarvinger og sende dem tillige med sine egne Pantebreve til Kancelliet samt overlevere Godset til Axel Viffert. Pantesummen skal saa blive afkvittet i den Sum, han skal betale til førstkommende Omslag. T. 11, 396.

— Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, at lægge ovennævnte Gods ind under Nyborg Slot. T. 11, 397.

11. Okt. (—). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at

---

[1] Vel Horne, Salling H. [2] Fremmelev, Lunde H.

levere Jeremias Lakej 16 Dlr. til Bartskærløn. Udt. i T. 11, 397 b.

13. Okt. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hack Ulfstandt paa Vardberg Slot og Aas Kloster. Han skal i aarlig Genant, beregnet fra førstkommende 1. Maj, have 1000 Mk., 10 Læster Rug og Mel, 16 Læster Byg og Malt, 700 Tdr. Havre, $1^1/_2$ Læst 12 Pd. Smør, $40^1/_2$ Ko, 116 Svin, 242 Lam, $214^1/_2$ Gaas, 318 Par Høns, 4 Tdr. saltet Laks, 9 Spegelaks, 16 Pd. Aal, 18 Skpr. Gryn, alt Ved og Næver, som opføres i Jordebogen, Tredjeparten af Sagefald og Gaardfæstning, samt al Slottets Avl, hvoraf han dog, naar det befales, skal stalde alle de Øksne, som tilfalde Kongen af Sagefald og Gaardfæstning. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste, holde Laksefiskeriet i Orden og gøre Regnskab for de fangede Laks med Undtagelse af de 4 Tdr., han skal have i Genant, holde Husene i Stand, naar der kun er Tale om mindre Byggearbejder, derimod vil Kongen selv bekoste det, naar der skal bygges noget større; ligeledes skal han paa egen Bekostning holde Teglgaarden i Stand og bruge det ham tillagte Ved dertil, saavidt det kan strække til; han maa til Gengæld beholde Halvparten af de Sten, der brændes. Kongen forbeholder sig Aas Klosters Ladegaard og alt det Vrag, som strander i Lenet. R. 10, 509 b. K.[1]

— Bestalling for Niels Ulfstandt til Barsebeck som øverste Falkemester. Kongen vil aarlig til 1. Maj give ham 200 enkelte Dlr. i Løn, holde og bekoste 3 Flugter Falke med Tilbehør om Aaret, selv lønne Folkene med Klæder og Penge og skaffe dem Underholdning, Heste med Tilbehør og Foder til disse, dog skal Niels Ulfstandt selv skaffe Tæring til de Falke, som Kongen sender til ham af ovennævnte 3 Flugter, og som behøve at være i Muteriet, og holde dem i Varetægt. Naar Niels Ulfstandt sender Folk til Kiøpnehafn med Falke, vil Kongen straks skaffe dem Herberg og Underholdning. Niels Ulfstandt skal have Fuldmagt til at antage Folk til Falkeriet og igen afskedige dem og skal have fri Underholdning, naar han besøger Falkeriet. Naar han vil fratræde dette Embede, skal han underrette Kongen derom et Fjerdingaar i Forvejen. R. 10, 512[2].

— Fuldmagt for Frandtz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, til

---

[1] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andelígt gods i Skåne, Halland och Blekinge II. 40 ff. (i svensk Oversættelse). [2] Tr.: Nyt hist. Tidsskrift II. 413 f.

at forfølge nogle Borgere i Holbech, der uden Kongens Tilladelse ere dragne ind i Dragsholm Birk og dér have udtaget et Skib, som Frandtz Lauritzen havde arresteret paa en Ret. T. 11, 397 b.

13. Okt. (**Frederiksborg**). Til Morthen Suendssen, Claus Huitfeld og Fru Birgette Gøye. Da Slottene Koldinghus, Drotningborg og Aaekier nu ved Kongens Moders Død igen ere faldne tilbage til Kronen, befales det dem herefter intetsomhelst at lade bortkomme af det, der findes paa Slottene, eller af Slottenes Rente, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor. T. 11, 398.

14. Okt. (—). Stadfæstelse for Lauritz Schram til Hastrup og Jørgen Schram til Thiele paa det af Erich Lange til Engilstholm og Claus Glambeck til Raske mæglede Forlig[1], dat. Thiele, 10. Sept. 1571, mellem ovennævnte Lauritz og Jørgen Schram og deres Søster Jomfru Anne Schramsdatter paa den ene Side og Knud Mogensen til Lofuitstrup paa den anden. K. Udt. i R. 10, 128.

— Bestalling for Dr. Peder Seuerenssen som Kongens Livlæge. Han skal følge Kongens Hof, naar det befales, selv tilberede Medicinen til Kongen og ikke lade den komme i fremmede Hænder og bevare streng Tavshed om det, der betros ham om Kongens Livs Lejlighed og Svaghed, og om de hemmelige Ting, som han i Kongens Kammer og ellers erfarer om Kongen og Riget. Han skal i aarlig Løn have 200 Dlr., fri Underholdning eller Kostpenge til sig selvanden, sædvanlig Hofklædning til sig selv og en Dreng, fri Bolig til at tilberede Medicinen i og et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, naar et saadant bliver ledigt. R. 10, 395 b. K.[2]

15. Okt. (—). Skøde til Arrild Olssen paa al den Part, nemlig Halvparten og Ottendeparten, i en Gaard paa Østregade i Kiøpnehafn, som er forbrudt til Kronen efter Skipper Clemendtz første og anden Hustru. Der skal holdes god Købstadsbygning derpaa. R. 10, 396 b. K.[3]

17. Okt. (—). Til Steen Bilde, Embedsmand i Heridtzuadt Kloster. Kongen sender en Tømmermand til ham efter de Egeplanker, som han tidligere har faaet Ordre til at lade save til

---

[1] Forliget er indført. [2] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinal-Hist. I. 17 f. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 449 f.

en Vandkunsts Bygning her ved Slottet; hvis Plankerne endnu ikke ere skaarne, skal han straks lade dem save og skære i Længden, Bredden og Tykkelsen efter denne Brevvisers nærmere Anvisvisning; hvis Plankerne, hvad Kongen dog ikke venter, ere komne andensteds hen til Kongens Brug, skal han straks lade hugge og skære andre i Stedet, 100 Planker og 20 store Stykker Tømmer, og straks lade dem føre til Ladestedet. T. 11, 398 b.

18. Okt. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Borgerne i Falckenberg over altfor stor Besværing med Ægt, hvilket tilsidst vil nøde dem til at flytte bort, bestemmer, at de herefter ikke skulle være forpligtede til at befordre nogensomhelst, der ikke har Kongens egenhændig underskrevne Pasbord. R. 10, 513. K.

— Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbnehafn. Da Thomes Thennecker har berettet, at han og nogle andre engelske Købmænd have noget Gods om Bord paa et i Dantzig hjemmehørende Skib, der for nogen Tid siden er kommet til Sundet og efter kongelig Befaling er ført til Kiøpnehafn, og Kongen har bevilget, at han og de engelske Købmænd maa faa deres Gods udleveret, skal Biørn Anderssen undersøge Sagen, udlevere dem deres Gods og lade dem føre det paa Markedet; dog skulle de bevise, at Godset hører hjemme i England og tilhører dem. T. 11, 399.

19. Okt. (—). Til Bønderne i Øster Herred i Blekinge. Paa deres Begæring om Fritagelse for den sidste Skat og om Stadfæstelse af deres Privilegier svares, at Kongen venter, at de ville svare Skatten, da de jo vide, hvilke store Udgifter Kongen og Riget hidtil have haft, og de hidtil altid ere blevne fritagne; hvad Privilegierne angaar, have de tidligere faaet Ordre til at indsende dem til Gennemlæsning; Kongen og Rigsraadet ville da overveje dem og siden stadfæste dem, der ere lidelige for Kongen og Riget. T. 11, 399 b.

— Til Peder Holdst og Zerobabel Milich, Toldere i Nyeborg. Kongen har bevilget, at et Skib, som Pouel Rantzou vil sende op til det norske Fiskeri for at salte Sild og derfra til Frankrig, maa være fri for Told og Lastepenge baade paa Ud- og Hjemrejsen, hvilket meddeles dem til Efterkommelse. T. 11, 401.

— Aabent Brev, hvorved det paabydes alle Lensmænd strengt at vaage over, at ingen Bønder eller ledige Karle rejse eller vandre over Markerne med Bøsser og lange Rør, og

at alle, der have saadanne, forvare dem i deres Hus eller indlægge dem i deres Sognekirke, da det, at mange Bønder og ledige Karle som nu gaa med de Bøsser og Rør, de have haft under Fejden, let kan medføre, at vejfarende Folk blive overfaldne og plyndrede og Vildtet ødelagt. Bruger nogen alligevel sine Rør, skal han bøde 10 Mk. danske til den, der paataler det og fratager ham Rørene, og et Par Øksne til sit Herskab; ser en Lensmand gennem Fingre med nogen, vil han komme til at staa til Rette. T. 11, 401 b.[1] Orig.

19. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene[2] i Jylland, Fyen, Langeland, Taasinge, Smaalandene og Sjælland straks at forkynde ovenstaaende aabne Brev og paase dets Overholdelse, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. T. 11, 402 b. Orig. (til Jutte Podebusk).

20. Okt. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Aarhus at skaffe 10 Bøsseskytter, der en kort Tid skulle have Borgeleje i Byen, Herberg og Underholdning, dog skal ingen have mere end 2 Maaltider Mad og 6 Potter Øl om Dagen; hvad de yderligere fortære, skulle de betale. Opføre Bøsseskytterne sig utilbørligt, skulle Borgemestre og Raad have Fuldmagt til at sætte dem fast og straffe dem. Orig. i Raadhusarkivet[3].

21. Okt. (—). Forleningsbrev for Jacob von Dam paa en Gaard, kaldet Lillebacke, i Torpe Sogn i Nørrehalland, uden Afgift. Han skal tjene Riget med 1 gerust Hest, være Lensmanden paa Vardberg lydig og, naar det behøves, lade sig bruge i Slotsloven paa Vardberg. R. 10, 514. K.

— Til Oluf Mouritzen, Embedsmand paa Helsingborg. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra disse Brevvisere, Christoffer Pederssen og Jens Olssen i Bosserup, paa menige Nævningsmænds Vegne, der have sagt paa en Troldkvinde. Da Kongen tidligere har eftergivet dem en Del af den Sum, de have lovet for deres Faldsmaal, skal Oluf Mouritzen forespørge hos Slotsskriveren, hvorledes det forholder sig dermed, og sørge for, at de blive fri for den eftergivne Del. T. 11, 404 b.

22. Okt. (—). Befaling til Morthen Suendssen, Claus Huitfeld og Fru Birgette Gøye straks at lade skrive en klar Jordebog paa N[4] Slots Indkomst og med det allerførste sende den til Kongen. T. 11, 405.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 493 f. [2] De opregnes alle med deres Len. [3] Tr.: Hübertz, Aktst. vedkommende Aarhus I. 191 f. [4] Henholdsvis Koldinghus, Dronningborg og Aakær.

23. Okt. (**Frederiksborg**). Til Morthen Suendssen. Da Sognepræsten til Gafuerslundt Kirke har klaget over, at noget af Præsterenten for nogle Aar siden er kommet fra Gafuerslundt Sogn og nu svares til Koldinghus, saaledes som hoslagte Fortegnelse fra Superintendenten i Riber Stift nærmere viser, skal han undersøge Sagen og, hvis Præstens Beretning er rigtig, igen lade denne faa Renten; hvis Præstens Beretning ikke er rigtig eller han selv har noget at sige derimod, skal han underrette Kongen derom, for at denne kan give Besked, hvis Sagen atter kommer til ham. T. 11, 405.

— Befaling til Fru Rigborg Tegenhus at modtage de sendte 4000 Dlr., som ere Pantesummen for Hundtzbeck, og levere denne Brevviser Pantebrevet, da Kongen nu vil lægge Hundtzbeck under Koldinghus. T. 11, 407[1].

24. Okt. (—). Til Christoffer Valchendorff. Da det paa Gotlandt gaar meget uskikkeligt til med Religionen og andre gejstlige Sager, særlig fordi der ingen Superintendent er, skal han straks til Foraaret sende en af de lærdeste Provster paa Landet til Kiøpnehafn, for at denne kan blive eksamineret af Superintendenten og de højlærde og derefter ordineret til Superintendent paa Gotlandt. T. 11, 407 b.

— Til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg. Da Kongens Moder nu er død og Kongen derfor vil lægge noget Gods paa Alsse og Erre med Kronens Part af Tienden og al Herligheden af Kirkegods, Præstegæsteri og andet, hvilket Kongens Moder med Kongens Tilladelse har beholdt til Synderborg Slot sin Livstid, ind under Nyeborg Slot, skal han straks begive sig til Alsse og Erre, overtage Godset og herefter gøre Regnskab for det. Der sendes ham et Register over Godset, hvoraf han nogenlunde kan se, hvad det er, men desuden skal han hos Præster og gamle Bønder og ellers, som han bedst kan, skaffe sig Oplysning om det Gods, hvorom der ikke findes bestemt Oplysning i Registret, og ligeledes overtage det. Han skal have Præsterne i Forsvar, tage dem i Ed og oppebære Kronens Part af Tienden samt al Herligheden af Kirkegods, Præstegæsteri og andet. Der sendes ham Følgebreve baade til Præsterne og Bønderne. Der sendes ham Brev til Jacob Ulfeldt angaaende det Gods, som har ligget til Dalum Kloster, og hvorom der ingen Oplysning findes i Registret. T. 11, 405 b.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Hist. Efterretn. om Malt Herred S. 87.

24. Okt. (Frederiksborg). Til Bønderne paa Alsse og Erre. Da Kongen har befalet Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, herefter at oppebære Kronens Part af Tienden med Herligheden af alle Kirker, Kirkegods og Præstegæsteri i disse Lande, hvilket alt tilhører Fyens Stift, men en Tid med Kongens Faders Tilladelse har været brugt til Sønderborg Slot, dog ikke som Ejendom, skulle de herefter svare ham dette. T. 11, 408.

— Til alle Provster, Sognepræster og Degne paa Alsse og Erre. Da Bisperne i Fyen altid have haft den gejstlige Jurisdiktion paa Alsse og Erre og Kongen nu efter sin Moders Død har befalet Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg, at have dem i Forsvar og i Forening med M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at begive sig til Alsse og Erre for at gøre en Skik om den gejstlige Jurisdiktion og Religionen, befales det dem at svare Axel Viffert den Rettighed, de fra Arilds Tid have plejet at svare, og at være Superintendenten i Fyens Stift og i hans Fraværelse den af ham indsatte Provst lydig. T. 11, 409[1].

— Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Da Kongens Moder, der med Kongens Tilladelse har brugt den gejstlige Jurisdiktion paa Alsse og Erre til Sønderborg sin Livstid, nu er død, skal han straks i Forening med Axel Viffert begive sig til disse Lande og gøre en Skik om, hvorledes man skal forholde sig med Religionen og de gejstlige Sager. Han skal befale Præsterne at være Ordinansen undergivne, visitere aarlig og i sin Fraværelse indsætte en Provst til at have Opsyn med de gejstlige Sager. T. 11, 410.

— Til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dalum Kloster. Da Kongen vil lægge noget Dalum Klosters Gods paa Alsse og Erre, der i Kongens Faders Tid kom til Sønderborg Slot mod Vederlag til Klosteret af Kronens Gods i Fyen, ind under Kronen igen, skal han straks i de i Klosteret værende Jordebøger undersøge, hvad Gods det er, hvor det ligger, og hvor meget det renter, og sende Axel Viffert, der skal overtage Godset, Register derpaa. T. 11, 410 b.

— Til Jørgen Rudt til Vedbye. Kongen, der behøver en Jagtklipper, anmoder ham om at overlade sig den graa Klipper, han har faaet af en Bonde, og sende den til Kongens Stald ved Kiøpnehafns Slot. Orig.[2]

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 162 f. [2] Tr.: Vedel Simonsen, Efterretn. om de danske Ruder II. 57.

25. Okt. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Claus Lude[1] af Bremen til indtil videre at besejle Grindeuig Havn for Sønden paa Island og drive Handel der mod at svare sædvanlig Told, sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris og bruge ret Maal og Vægt. R. 10, 601.

— Aabent Brev, at Kongen har ladet sin Unaade mod Lauritz Brochenhus formedelst det af ham begaaede Drab paa en Kvinde i Kiøpnehafn falde, da han nu har tilfredsstillet Kongen for denne Forseelse; dog skal han, hvis det ikke allerede er sket, stille den dødes Slægt og Venner tilfreds. T. 11, 412.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Kiøpnehafns, Roschildgaardtz og Schioldenes Len at skyde, fange eller ødelægge Ræve og Maarer, saaledes som de hidtil have gjort, da ogsaa andre Dyr under det Skin skydes og ødelægges. Overtrædelse af dette Forbud medfører Straf som for Tyveri. Dølge nogle med hverandre, skulle de lide samme Straf som dem, der udføre Gerningen. T. 11, 418[2].

— Befaling til Biørn Anderssen straks at lade ovenstaaende Brev forkynde paa alle Herredsting i ovennævnte Len og sørge for, at de, der overtræde det, blive straffede. T. 11, 419.

— Befaling til Peder Munch, Admiral, at paatage sig Værgemaalet for Fru Kirstine Guldenstierne, Greers Bryskes Enke, og hendes Søster, Jomfru Margretthe Guldenstierne, og forsvare deres Gods, da de klage over, at der paaføres dem Trætte paa dette, og at de ikke have noget synderligt Forsvar af deres Broder[3], og derfor have begæret, at Kongen vil sætte en af sine Raader til at forsvare deres Gods. T. 11, 420.

— Befaling til Fru Jutte Podbusch, Knud Guldenstierns Enke, at indløse de 3 Gaarde i Telstedt, som Enuold i Slomstrup havde i Pant fra Vesteruig Kloster, til Klosteret. Naar Kongen indøser Klosteret, vil han betale hende Indløsningssummen for Gaardene. T. 11, 420 b. K.

26. Okt. (—). Befaling til Johan Jellessen, Borger i Amsterdam, at skaffe Mats Skeel, Embedsmand i Vardhus Len, der skal bestille nogle Varer til Indbyggerne i Norge, de Varer, han skriver om, og igen sælge de Varer, som Mats Skeel sender til ham. T. 11, 421.

---

[1] I Brevets Overskrift: Liide. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 494 f. [3] Otte Gyldenstjerne.

28. Okt. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Matz Hansen og Otte Otte, Borgere i Rodnebye, der i sidste Fejde have mistet alt deres Gods og selv siddet i Fangenskab i Sverrig en Tid lang, hvorved de ere komne i stor Fattigdom, fritages for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 5 Aar. R. 10, 515. K.

— Stadfæstelse for Borgerne i Rodnebye og Lyckov i Blekinge paa et Brev[1], dat. Aahus, Tirsdag efter[2] St. Mikkelsdag 1550. R. 10, 515 b.

29. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Baltzer Kaus, Bogfører i Kiøpnehaffun, faar Eneret i 6 Aar paa at trykke og sælge den danske Reces samt Kongens Haandfæstning, Søret og Gaardsret, hvilke han nu paa egen Bekostning vil udgive, da de tidligere Udgaver for største Delen ere opkøbte. Eftertryk og Salg af disse Bøger i ovennævnte Tid medføre Konfiskation af Bøgerne og en Bøde paa 10 lød. Mark rent Sølv, den ene Halvdel til Kongen, den anden til Baltzer Kaus. R. 10, 397.

— Aabent Brev, at Hans Thiilessen, der i lang Tid har tjent Kongens Fader og Kongen selv som Vogndriver, men nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan bruges dertil, herefter maa blive i den øverste Port for Kiøpnehafns Slot og faa Kostpenge som andre Liggere smstds. samt desuden beholde samme Løn som hidtil, nemlig 8 Dlr. om Aaret, og samme Klædning som andre Vogndrivere. Naar han ikke længere kan ligge i Porten, skal han alligevel beholde ovennævnte Løn og Klædning, saa længe han lever. K. Udt. i R. 10, 398.

— Stadfæstelse for Fru Edle Hardenberg, Frandtz Bildis Enke, paa to af Kong Hans udstedte Skødebreve: 1. Skøde, dat. Kiøpnehafn, 4. Pinsedag [14. Juni] 1508, til Torben Bilde, Embedsmand paa Vordingborg, paa en Mølle, kaldet Suaning eller Grubbe Mølle, i Suaning Sogn i Saling Herred i Fyen. Møllen er af Hr. Pouel Laxmandtz Gods. — 2. Skøde, dat. Nyborg, Lørdag efter Pinsedag [2. Juni] 1509, til samme paa Horne Mølle i Horne Sogn i Saling Herred, der ligeledes er af Hr. Pouel Laxmandtz Gods. T. 11, 415.

30. Okt. (—). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at

---

[1] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 453 f. [2] R. har her urigtig: for.

levere Hans Skenck, Kongens Armbrøster, der har Løn og Hofklædning til gode, nemlig 20 Dlr. og 2 Hofklædninger aarlig, hans Tilgodehavende. T. 11, 412 b.

30. Okt. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Søfren Storm, der imod Kongens Forbud har villet udføre noget saltet Kød til Tyskland og derfor er bleven dømt i Kongens Naade og Unaade, denne Forseelse og tilladt, at han igen maa komme ind i Riget og ernære sig som andre Borgere. T. 11, 413.

— Aabent Brev, hvorved det paany forbydes Købstadsmænd, Bønder, ledige Karle og andre i Skaane at skyde eller ødelægge Vildt i Skovene eller paa Marken, da mange, særlig de, der i sidste Fejde have tjent mod Fjenden, trods det tidligere Forbud alligevel jage i Kongens Vildtbane og andensteds. Bliver nogen greben heri, skal han have forbrudt 100 Mk. danske til Kronen og sin Boslod til sit Herskab; se Lensmændene gennem Fingre med nogen, ville de blive straffede. T. 11, 414 b[1].

— Befaling til Lensmændene i Skaane straks at forkynde ovenstaaende Brev i deres Len og paase, at det bliver overholdt. T. 11, 414.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Melchior Potlitz, Borger i Kiøpnehafn, har begæret at maatte faa de 140 Dlr., som han endnu har til gode for Varer, leverede Kongens Teltmager, skal Peder Oxe gøre op med ham og med det første betale ham. Orig.

31. Okt. (—). Pantebrev til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Haldt, paa Thuedstrup Gaard og Kronens Part af Tienden af Blentrup og Freer Sogne for 200 Dlr., hvormed han har indløst Gaard og Tiender fra Palle Griis. P. 317 (overstreget).

— Gavebrev til Borger i Kiøpnehafn Peder Syndergades Børn, Niels Pederssen og Lucie Pedersdatter, paa al den Part i deres Faders Gaard, som er tilfalden Kronen efter deres Fader, der druknede sig. K. Udt. i R. 10, 398 b.

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøpnehafn. Da denne Brevviser Christoffer von Stetin, der i sidste Krig har tjent til Skibs og i andre Maader ladet sig bruge, nu vil nedsætte sig som Bartskær i Kiøpnehafn, men klager over, at nogle ikke ville til-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 495 f.

lade ham at bruge sit Embede, skønt han er villig til at gøre sin borgerlige Pligt, skulle de tilstede og befale ham at udhænge Stang og Bækken og bruge sit Haandværk og forsvare ham mod Overlast. T. 11, 423 b[1].

31. Okt. (**Frederiksborg**). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt, at Dirich Lassen, Borger i Stralsund, i næste Aar maa være fri for Lastepenge af det ham selv tilhørende Gods, som han fører gennem Sundet; dog skal han med nøjagtige Certifikatser bevise, at det er hans eget Gods. T. 11, 424.

1. Nov. (—). Forleningsbrev for Seueren Glad paa en Messinge Kirkes Gaard paa Boense Hegnet paa Hindtzholm, hvilken Matz Borgeleiger sidst boede i, med gamle Engemad og Endebiergs Græs mod aarlig at svare 1 Mk. danske og gøre 3 Dages Arbejde til Messinge Kirke og svare 1 Otting Smør til Nyborg Slot. R. 10, 184 b. K.

— Kvittans til Emmicke Kaas til Gelskof, der nu ved Jørgen Blancke, forhen Slotsskriver paa Elfsborg, har gjort Rentemester Otthe Brockenhus og Renteskriver Peder Hanssen Regnskab for al den Fetalje, han har oppebaaret til Krigsfolkets Underholdning paa Elfsborg, for Brandskat, Sagefald og Arbejdspenge, oppebaarne af de svenske Bønder, for Penge, oppebaarne af Jørgen Pederssøn, Tolder i Marstrand, for solgte Varer og af Biørn Anderssen, der havde laant Penge til Slottets Behov af Jørgen Skram, for Told, oppebaaren af Skibe og Gods, som indkom til og udløb fra Sverrig fra 1. Jan. 1570 til 24. Juli 1571, og for det efter Jens Kaas modtagne Inventarium. Udgiften fraregnet blev han intet skyldig. R. 10, 606[2]. K.

— Til Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus. Kongen vil, at hans Moders Paabud til Borgerne i Kolding og Kronens Bønder der omkring om at føre det Korn, de skulle have malet, til den ny Mølle ved Kolding og lade det male dér, fremdeles skal staa ved Magt, og sender ham aabne Breve desangaaende til Forkyndelse. T. 11, 424 b.

— Aabne Breve om det samme til Kronens Bønder under Koldinghus og i de nærmest liggende Herreder samt Borgerne i Kolding[3]. Lader nogen male Korn paa andre Møller, vil han blive straffet. T. 11, 425.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 602 f. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 701 f. [3] Efter Overskriften til Brevet. Det indførte Brev er kun rettet til Bønderne.

2. Nov. (**Frederiksborg**). Til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift. Da Kongen har bevilget, at Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, maa faa alt Kronens Tiendekorn i Aarhus Stift for nærværende Aar i Betaling paa sit Tilgodehavende hos Kongen, skal Peder Skriver straks indkræve Tienden og lade den føre hen til belejlige Steder, saa den kan ligge rede til Foraaret, naar Marcus Hess sender Skibe efter den. T. 11, 425 b.

3. Nov. (—). Aabent Brev, at Christen Vogensen og hans Hustru Anne maa beholde Hestangs Mølle, som de nu have i Værge, uden Afgift i de to nærmest følgende Aar. Udt. i R. 10, 399.

4. Nov. (—). Befaling til Arild Olssen, Befalingsmand paa Holmen for Kiøpnehafn, uden videre Forhaling at skaffe Godskalck Tamme, Skipper Peither Hein og deres Medredere i Dantzigk, hvem Kongen har bevilget igen at maatte faa Skibet Abraham, som Kongen i nogen Tid har brugt i Rigets Tjeneste, alle de Skibsredskaber og det Skyts, som fandtes paa Skibet, da Kongen tog det; de have nemlig klaget over, at der endnu forholdes dem en Del deraf. T. 11, 426.

11. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, at lægge Ebleø ind under Nyborg Slot, hvis det er rigtigt, som det er berettet Kongen, at Fru Karine, Jørgen Suobis Enke, er død. T. 11, 426 b.

— Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafn. Kongen sender ham en Fortegnelse til Hofskrædder Claus Plum til et Fløjlstapet, som denne skal gøre, med Befaling til straks paa Kongens Vegne at skaffe Claus Plum det paa Fortegnelsen opførte sorte Fløjl, Silke og andet og befale ham straks at gøre Tapetet færdigt; Biørn Anderssen skal derefter straks sende Tapetet hid, saa det kan være her inden førstkommende Onsdag [14. Nov.]. Han skal ligeledes udtage saa meget sort Damask og Dvælg, som er opført paa Fortegnelsen, og sende det hid til samme Tid. Der sendes ham et Brev fra Kongens Apotheker om det, denne skal bruge, med Befaling til at bestille det og sende det hid samtidig med Tapetet. T. 11, 427.

12. Nov. (—). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, straks at bestille det paa vedlagte Seddel opførte til Orlogsskibenes Udrustning østværts og vestværts, hvor det bedst kan faas, saa Kongen sikkert kan have det i god Tid til næste Foraar.

Han skal, hvis han har en Parmesanost, straks sende den hid, hvis ikke, da med det allerførste skaffe Kongen en. — Seddel: 1200 Skippd. Hamp og Kabelgarn, 500 Stykker fransk Boldavit, 200 Stykker dantzigker Boldavit, 100 Stykker stettinske Lærred, 40 Stykker Peklin, 60 Læster dantzigker Tjære, 40 Læster Beg, 400 Skippd. Stangjærn, 12 Skippd. Bly, 1 Læst Overløbsspigre, 1 Læst Middelspigre, 1 Td. Lapspigre, $^1/_2$ Td. Skodtzspigre til Mærs, 1 Td. Pumpespigre, 1 Td. store Blyspigre, der skulle bestilles i Lubke, 300 temmelige store Laase, 100 Ankere efter Arild Olssens nærmere Anvisning, 100 store og smaa Kompasser, 200 Natglas med hvidt Sand i, 300 store Lanterner, 10 Deger hollandske Pumpelejer, 30 Stykker rødt Haardug 1 Al. bredt, 10 Stykker hvidt Haardug $^1/_2$ Al. bredt, hvilke skulle bestilles i Lubke, og 2 Fade Talg til at smøre Skibene med. T. 11, 427 b.

14. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Tilladelse for Borgemestre og Raad i Lubeck til at købe 200 Læster Korn af Adel, Prælater, Kanniker og Købstadsmænd i Danmark og udføre dem; dog Kronens Told hermed uforkrænket. T. 11, 429.

16. Nov. (—). Følgebrev for Jacob Borenholm, Jurisdiktsfoged paa Bornholm, til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne, Kirkeværger og Kirketjenere paa Bornholm. Han skal aarlig gøre Regnskab for sin Oppebørsel af dem. K. Udt. i R. 10, 518[1].

— Til Kapitlet i Roschild. Kongen har til sin store Forundring erfaret, at den Ordre, han for et Aars Tid siden gav det til straks at tage Faxinge By og det øvrige Gods, som Rentemester Jochim Beck ved vrang Undervisning havde faaet til Mageskifte af Kapitlet, tilbage og tilbagelevere ham hans Gods, endnu ikke er bleven udført, og har derfor befalet Peder Oxe straks at lægge Faxinge By ind under Vordingborg Slot. De skulle lade Jochim Beck faa hans Gods tilbage, kræve Kapitlets Mageskiftebrev, Kongens Konfirmation derpaa og alle andre Breve vedrørende Mageskiftet tilbage fra Jochim Beck, saafremt de ikke selv ville staa Rette. Da nogle i Kapitlet skulle have gjort Fremlaan af det Gods og de Herligheder, de have i Forlening, skal Kapitlet straks sende Kongen klare Registre over det, der er forlenet fra Prælaturer og Kannikedømmer, og drage Omsorg for, at enhver igen faar det tilbage, som

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 369 f.

hører til hans Forlening, da Kongen ellers vil lade det lægge under Kronen. T. 11, 429 b.

16. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Morthen Suendssen, Claus Huitfeld og Fru Birgette Gøye straks at sende Peder Oxe Registre paa alt det, de have i Førraad eller have til gode, og paa de Svin i Skovene, der kunne tilfalde Kronen. T. 11, 431.

24. Nov. (—). Pantebrev til Henrich Rantzou til Bredenborg, Statholder i Slesvig og Holsten, paa Salling Herred for 7000 Dlr., 3000 ny Dlr. og 500 Mk. danske, hvormed han har indløst Herredet fra Erick Rossenkrantz til Valssøe. Kongen kan kun indløse Pantet med et halvt Aars Varsel. P. 316 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Da Hr. Jacob Land, Sognepræst til Riisse Kirke paa Erre, har berettet, at han formedelst urigtig Klage er bleven afsat fra sit Embede, som han har beklædt i 22 Aar, skal M. Niels straks igen indsætte ham i Embedet og sørge for, at han faar baade sin Præstegaard, som han med stor Bekostning har opbygget, og al Præsterente og Herlighed ligesom tidligere. T. 11, 432.

27. Nov. (—). Aabent Brev, at Lauritz Tydsk i Vester Tors skal være Færgemand paa Færgestedet ved Vester Tors mellem Laaland og Langeland og have Eneret paa Overførsel; han skal holde en god Skude med Tilbehør, der kan rumme 10 Heste. Naar han hyres for fuld Ladning, skal han om Sommeren have 3 Mk. og om Vinteren 4 Mk. for Overførelsen; betaler nogen fuld Fragt, skal han straks sætte ham over, selv om der ikke er fuld Ladning, men ellers skal han for hver Fodgænger have 4 Sk. og for hver Hest og Karl 8 Sk. for Overførelsen. K. Udt. i R. 10, 442.

— Livsbrev for Hans Kiøn paa Kroen i Gedzbye, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Han skal skaffe de vejfarende nødtørftig Underholdning og Foder til deres Heste for en rimelig Pris og opføre sig saaledes, at der ikke kommer Klager over ham, da Brevet forbrydes, hvis han forser sig. K. Udt. i R. 10, 443.

— Aabent Brev, at Hans Holdst, Borger i Nykiøping paa Falster, indtil videre maa være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge. K. Udt. i R. 10, 443.

27. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Tilladelse for Gabriel Bruckmandt, meklenborgsk Rentemester, til herefter at føre sit Gods gennem Øressundt og Bæltet baade øst- og vestpaa uden at svare Told og Lastepenge; dog skal han nøjagtig certificere for Tolderne, at det er hans eget Gods. Fører han andet igennem, skal dette Brev være forbrudt. T. 11, 433.

1. Dec. (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe, alene at opkræve den sidst paabudte Skat i Skaane, da Oluf Mouritzen, der sammen med ham skulde gøre det, er hos Kongen og ikke saa snart kan blive forløvet derfra. T. 11, 434.

3. Dec. (—). Aabent Brev, at Borgemester og Raad i Kiøge til eget Bedste maa oppebære al Kronens Sise af det til Byen indførte Tyskøl fra sidste 6. Nov. til førstkommende Paaske. Udt. i R. 10, 406 b.

— Til Fru Abel Schiel, Hr. Niels Langis Enke. For nogen Tid siden gav Kongen Thomes Bernssen, der berettede, at Niels Ibssen i Quistgaard havde faaet noget Gods til Mageskifte[1] af Kongens Fader uden at have udlagt Fyldest derfor, en aaben Befaling til Riddermændsmænd om at undersøge denne Sag. Da Tiden nu næsten er udløben og Kongen ikke ved, om Befalingen er udført, medens ogsaa andre klage over Mageskiftet og mene, at Thomes Bernssen har undertrykt Kongens Befaling, skal hun straks undersøge, hvorledes det forholder sig med Mageskiftet, og straks underrette Kongen derom. Hvis Thomes Bernssen ikke har ladet Kongens Befaling udføre, skal hun straks tage den til sig og sende den til Kongen. T. 11, 434 b.

4. Dec. (—). Befaling til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafn, at lade den fra Dytmersken komne Licentiat Micael Poy blive i Fogdens Kammer paa Kiøpnehafns Slot og indtil videre skaffe ham Underholdning. T. 11, 435.

— Til Jens Elkier, Stiftsskriver i Sjællands Stift. Da Peder Oxe tidligere har befalet ham at sende al Tiendehavren fra Sjællands Stift hid, men den endnu ikke er kommen, befales det ham paany straks at sende den, saafremt han ikke vil staa til Rette derfor. T. 11, 435 b.

5. Dec. (—). Aabent Brev, at Kongen i Anledning af Klager fra Adelen og andre i Nørrejylland over Mangel paa en Medikus

[1] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 401.

har forhandlet med Dr. Johannes Paludane, der ogsaa har lovet at bosætte sig i Viiborg og lade sig bruge som Doctor medicinæ. Hvis Kongen selv har Brug for ham, skal han, naar Kongen befaler, begive sig til Kongen paa dennes Bekostning og lade sig bruge som de andre Livlæger, saa længe Kongen har Brug for ham. Som Løn tillægges ham straks det Kannikedømme i Viiborg Domkirke, som er henlagt til en Medikus's Underholdning, og desuden faar han Løfte paa det første ledige Prælatur i Viiborg Domkirke; indtil et saadant bliver ledigt, skal Lensmanden paa Hald aarlig betale ham 100 enkelte Dlr. i Løn. R. 10, 131. K.[1]

6. Dec. (**Frederiksborg**). Befaling til Kapitlet i Viborg Domkirke straks at lade Dr. Johannes Paludanus faa det Kannikedømme smstds., som Kongen har henlagt til Underholdning for en Doctor medicinæ i Nørrejylland. T. 11, 435 b[2].

— Skøde til Henrich Rantzov, Statholder. R. 10, 185. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland. Holger Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland, har berettet, at der er Trætte mellem en af hans Bønder, Jørgen Nielssen i Ustrop, og Søfren Bruncksen i Kleisse, Herredsfoged i Bierre Herred, idet Herredsfogden uden lovlig Advarsel har udgivet og beseglet et Vidnesbyrd mod Jørgen Nielssen, skønt Vidnesbyrdet gælder dennes Ære, har indsat nogle Mænds Navne i Vidnesbyrdet, som ikke have vidnet i Sagen, har givet beskrevet, at Jørgen Nielssen selv har været til Vedermaalsting, da Vidnesbyrdet aflagdes, skønt de Vidner, som Tingsvidnet lyder paa, nægte at have vidnet det, og har dømt det Vidnesbyrd unøjagtigt, som han selv tidligere har udgivet og beseglet. Da de, skønt Sagen i sig selv er saa klar, at det ikke kan regnes at være sket formedelst Uvidenhed eller vrang Undervisning, men snarere maa formodes at skyldes Gunst og Gave, alligevel ikke have villet dømme endelig i Sagen eller fælde Herredsfogden, men have dømt de Mænd fri, der have vidnet mod Jørgen Nielssen, uagtet Vidnesbyrdet er blevet læst for dem, inden det udgik, uden at de have protesteret, befales det dem alvorligt, da ogsaa andre have klaget over, at de ikke kunne faa endelig Dom i saadanne Sager, at dømme om, hvorvidt Vidnemændene have vidnet

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinal-Hist. I. 30 ff. [2] Tr.: Smstds. I. 103 f.

rigtigt eller urigtigt, og om Herredsfogden bør være fældet eller ikke, medens deres tidligere Dom kun lød paa, at han havde handlet urigtigt. T. 11, 436 b.

9. Dec. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Elias Eysenberg, Sekretær, aarlig maa oppebære 2 Læster Korn af Kiøpnehafns Slots Loft, indtil han ved Casper Fuxes Død kan faa Provstiet i Assens. K.[1] Udt. i R. 10, 412 b.

— Til Peder Oxe. Hans Foxal, Købmand i Lunden, har paany krævet sit Tilgodehavende og berettet, at den Tid, da Pengene i Følge Kongens Brev skulde have været betalte, forlængst er forbi. Da Kongen ellers hidtil har fyldestgjort sine Breve og Peder Oxe jo selv raadede Kongen til at give Hans Foxal Brev paa Pengene, saa Kongen ogsaa gerne, at denne blev betalt. Peder Oxe skal derfor betale ham af Riget Indkomst, da det, han har sendt ind i Riget, er kommet dette til Bedste. T. 11, 439 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender de lubsche Spillemænd til ham med Ordre til at blive enig med dem om deres Indtrædelse i Kongens Tjeneste og skaffe dem Underholdning paa Slottet, saa længe de vente dér. Da Kongen igen vil have dem hos sig her paa Slottet til førstkommende Jul, henstiller Kongen til ham, om de skulle hjemforløves med Ordre til at være tilbage inden Jul eller skulle vente dér saa længe. — Seddel: Da Spillemændene vanskelig kunne komme tilbage fra Lubeck inden Jul, mener Kongen, at de til denne Tid bør blive i Kiøpnehafn, hvor Peder skal skaffe dem Underholdning paa Slottet. Orig.[2]

10. Dec. (**Kbhvn.**). Til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift. Af de 4 Læster Sædebyg, som han efter kongl. Befaling har uddelt til Bønderne i Villandz Herred, og som skulde have været betalte til sidste St. Mikkels Dag, har Kongen eftergivet Bønderne Halvdelen formedelst deres Armod og bevilget Henstand med Resten til den kommende Høst, hvorfor han ikke maa tiltale dem derfor. T. 11, 440.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at lade Gabriel Bruckmahn, meklenborgsk Rentemester, eller hans Fuldmægtig passere gennem Sundet med hans eget Gods uden at svare Told og Lastepenge, men paase, at

---

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. III. 272 f. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 256 f.

han nøjagtig beviser, at det er hans eget Gods, og at der ikke under det Skin føres andet Gods igennem. T. 11, 441 b.

10. Dec. (**Frederiksborg**). Lignende Befaling til Peder Holdst og Zerobabel Milch, Toldere i Nyeborg, for Bæltets Vedkommende. Udt. i T. 11, 442.

— Til Holger Rossenkrantz. Da en Del af Kamrene paa Koldinghus ere forseglede og der deri findes Boskab, Sengeklæder og andet, som bør have Tilsyn, skal han med det allerførste begive sig til Koldinghus, oplukke de forseglede Stuedøre, Kamre og Kister, opskrive hvad der findes deri tillige med det, Jomfru Engel Landzberg leverer fra sig, og hvad andet der findes paa Slottet og i Ladegaarden, og i Forening med Erich Lycke, Embedsmand paa Riberhus, og Otthe Emickssen, Embedsmand paa Rudtgaardt, optage Inventarium derover og besegle dette. Han skal overlevere Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, et Eksemplar deraf tillige med alt det, som findes paa Slottet og i Ladegaarden, sende et til Rentekammeret og selv beholde et. Han skal levere Kongens Moders Hofmesterinde og Hofjomfruer de dem tilhørende Klæder samt, saa vidt Kongens Part strækker sig, de Silkeklæder og andre Hofklæder, som ere gjorte til dem. T. 11, 442.

11. Dec. (—). Befaling til Fru Birgette Gøye, Herlof Trollis Enke, at sende de 24 Slagtestude, som staa paa Foder paa Aakier og vrages (»skiudes«) af Købmændene, fra Aakier til Koldinghus tillige med 200 saltede Gaasekroppe og 1000 Tdr. Havre. Rel. Othe Brochenhus. Udt. i T. 11, 443.

— Befaling til Claus Huitfeld at sende 31 Slagtestude, som ikke ere tjenlige til Købmænd, og 330 saltede Gæs fra Drotningborg til Kollinghus. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 443.

— Befaling til Erick Lycke at sende 6500 Hvillinger og 300 Tdr. Havre fra Riberhus til Koldinge. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 443.

— Befaling til Chrestiern Lange, Stiftsskriver i Riber Stift, at sende 200 Tdr. Havre af Tiendehavren i Riber Stift til Kolling tillige med al den Havre, han blev skyldig af forrige Aars Regnskab. Rel. Otthe Brochenhus. Udt i T. 11, 443 b.

12. Dec. (—). Aabent Brev, at Christoffer Flachinger maa bosætte sig i Aarhus som Skomager mod at være Kongen og Borgemestre og Raad lydig og efter Evne gøre borgerlig Tynge ligesom de andre Borgere. K. Udt. i R. 10, 132 b.

13. Dec. (**Frederiksborg**). Skøde til Sebastian Schuende, Sekretær. R. 10, 407. K. (Se Kronens Skøder.)

14. Dec. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Skønt Kongen for nogen Tid siden har ladet opslaa aabne Breve paa alle Kirkedøre, at alle fremmede Nederlændere og andre, der ville bosætte sig her i Riget, skulle gøre Ed paa nogle Religionsartikler, som Kongen har ladet de højlærde forfatte, skal der dog findes 4 Personer i Kiøpnehafn, nemlig Henrich von Arssen, Jeronimus Vinfører fra Horn i Geleren, Dirich Johanssen og Jeronimus, en Guldsmedesvend, der for to Aar siden ere blevne opfordrede til at aflægge Ed paa Artiklerne, men endnu ikke have gjort det og have undskyldt sig med, at deres Gods i Nederlandene vil blive konfiskeret, hvis de aflægge Eden. Da Kongen imidlertid ikke vil tillade nogen, der ikke har aflagt Ed paa Religionsartiklerne, at bosætte sig her i Riget, skal han straks befale Borgemestre og Raad at lade ovennævnte Nederlændere eksaminere og, hvis de ikke ville gaa ind paa Religionsartiklerne, forvise dem af Riget og indtil videre arrestere deres Gods. T. 11, 443 b.

17. Dec. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Tyge Brade til Tundbyeholm paa Gislegaard i Skaane, som Jørgen Tiidemand sidst havde i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 518 b. K.

— Forleningsbrev, fra førstkommende 1. Maj af, for Holger Brade til Hammer paa Espholdtz Len i Skaane, som Lauritz Jensen sidst havde i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 519. K.

18. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Bønderne paa Ferø over, at Kongens Fogder, der hidtil have besøgt Landet, forurette dem, idet de sætte de Varer, de skulle sælge Bønderne, saa højt, at disse ikke kunne købe dem, medens de nøde Bønderne til at sælge deres Varer til halv Pris — bevilger, at Indbyggerne herefter selv maa beholde alle de Varer, som falde paa Landet og tilkomme Kronen, tilligemed al Kronens øvrige Indkomst af Landet og sælge det der paa Landet eller andensteds mod at svare Kronen en god gl. Dlr. for hver feroesche Gyldens Værd, som falder paa Landet, og levere Pengene til Slotsskriveren paa Bergenhus til hver 1. Maj. Kongen vil indsætte sin egen svorne Skriver paa Landet, der skal oppebære al Kronens Indkomst, levere den til Indbyggerne og siden gøre Kongen

Regnskab derfor. Naar Afgiften leveres paa Bergenhus, skal Skriveren paa Ferø underrette Slotsskriveren paa Bergenhus om, hvor meget Kronens Indkomst beløber sig til, for at denne kan vide, hvor meget han skal have. Ingen andre end Indbyggerne selv maa herefter bruge Handel paa Ferø. Indbyggerne paa Ferø maa holde alle de Skibe, de kunne, og søge deres Næring med dem. R. 10, 610[1]. K.

18. Dec. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Indbyggerne paa Ferø over, at det forbydes Personer, der ere beslægtede i tredje og fjerde Led, at indgaa Ægteskab, uagtet disse Ægteskaber ikke ere forbudte i den gejstlige Ordinans og Landet er saa trangt og Folket saa forbundet med Slægt og Svogerskab, at der ikke findes mange, som ikke ere saa nær beslægtede med hinanden — bestemmer, at saadanne Ægteskaber skulle fuldbyrdes af Sognepræsterne med sædvanlig Skik og Ceremonier; dog skal der passes paa, at der ikke under det Skin indgaas Ægteskab af Personer, som ere beslægtede i forbudte Led. R. 10, 612[2].

— Til Borgemestre og Raad i Halmstadt. Da Pouel Huitfeld, Embedsmand smstds., har berettet, at Kronen har nogle øde Jorder i Halmstadt, der ligge ubebyggede og ikke ere satte for Grundleje, skulle de i Forening med Pouel Huitfeld undersøge, hvilke øde Jorder Kronen har i Byen, og med hans Raad beflitte sig paa, at de kunne blive bebyggede og satte for Grundleje. T. 11, 445.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af, at Borgerne i Falckenberg hugge og ødelægge i Kronens fri Enemærkeskov til Skouftorp, skønt de hverken have Del deri eller Tilladelse af Lensmanden, forbyder alle og særlig Borgerne i Falckenberg at hugge eller ødelægge noget i ovennævnte Skov, førend gode Mænd eller Oldinge faa undersøgt, hvad Rettighed Borgerne have dertil; gør nogen det, skal Lensmanden have Fuldmagt til at forfølge og straffe ham. T. 11, 445 b.

— Til Biørn Anderssen, Abbeden af Ringsted, Abbeden af Soer, Prioren af Anduordschouf, Fru Pernille Oxe, Axel Viffert, Erich Rossenkrantz og Medelfar By. Da Kongen som tidligere meldt i Forening med Hertug Ulrich af Meklenborg, dennes Gemalinde og Kongens Følge vil komme til dem paa Vejen til Nørrejylland, skulle

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 705 f. [2] Tr.: Smstds. I. 707.

de tage Kvittanser af Marskalken, Køgemesteren og Skænken for hvad de nu eller paa en anden Tid levere til Udspisning og Foder og indsende dem med deres Regnskab. T. 11, 446.

18. Dec. (**Kbhvn.**). Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyeborg, at modtage de 18,936 gl. Dlr. af Erick Hardenberg til Mattrup, hvormed denne skal indløse Hagenskouf Slot, give ham Kvittans derfor og opbevare Pengene paa Slottet, indtil han faar nærmere Ordre af Peder Oxe om, hvorhen de skulle sendes. T. 11, 446 b.

— Til Arild Uggerup, Embedsmand paa Aahusgaard. Da Oxebroen i hans Len skal være i Stykker, saa man ikke uden stor Livsfare kan komme over den, skal han straks befale Bønderne i sit Len eller hvem andre, Istandsættelsen paahviler, at gøre den i Stand. T. 11, 447.

20. Dec. (—). Kvittans til Eyler Grubbe, Rigens Kansler, der nu har gjort Regnskab for sin Indtægt og Udgift til Rytternes Besolding her i Riget fra 1. Maj 1569 til St. Hans Dag 1571, da han blev Rentemesterbestillingen kvit, og desuden har indleveret 5 Kvittanser paa sine Regnskaber, daterede 31. Jan. og 9. Marts 1562, 20 Dec. 1565, 12. Juli 1568 og 22. Maj 1570. Han blev derefter intet skyldig, R. 10, 409. K.

28. Dec. (**Frederiksborg, 1572**). Aabent Brev, at Niels Jude af Ydsted, der har vist sig som en ærlig Karl mod Rigets Fjender og har faaet Saar og Skade derved, herefter aarlig skal have 2 Pd. Korn af Malmøhus til sin Underholdning, indtil de opsiges ham med Kongens eget Brev. Udt. i R. 10, 520.

— Befaling til N. N. af Tolden at betale Fru Karine Krabe, Niels Skiels Enke, ét Aars Rente, 6 Dlr. af Hundredet, af de 2833 Dlr., som hun har laant Kronen, tage Kvittans derfor og indskrive det i sit Regnskab. T. 11, 447 b.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, med det første at kalde Tolderen og Toldskriverne i Helsingøer til sig med deres Regnskab for sidste Aar, høre det og gøre det klart. T. 11, 448.

29. Dec. (—). Forleningsbrev for Hans Mule, Borger i Otthense, paa Sanderomgaard i Fyen mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 10, 186.

— Forleningsbrev for Gregers Ulfstandt til Estrup paa Solt Slot, som han nu selv har i Værge. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste og aarlig til 1. Maj betale 400 Dlr. og

gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. R. 10, 410. K.

29. Dec. (Frederiksborg, 1572). Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Borgemester og Raad i Kiøge tillader dem at nedbryde Gamle Kiøge Kirke, hvori der i en 40 Aar ikke er holdt Gudstjeneste, og bruge Kalk, Sten, Tømmer og andet derfra til Istandsættelse af deres bygfaldne Bykirke. R. 10, 411 [1].

30. Dec. (—). Pantebrev til Fru Beatthe Bilde, Otthe Bradis Enke, paa Frosthe Herred i Skaane for 6000 Dlr., 201½ Lod ungersk Guld og 1522 Lod gjort Sølv, som hendes Husbond har laant Kronen. P. 318 (overstreget).

— Til alle fri, jordegne Bønder over hele Riget. Da Kongen til Foraaret agter at udruste nogle Orlogsskibe og dertil behøver nogen Fetalje, skulle hver 10 Bønder lægges i Læg og give 1 Okse, 10 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 20 Gæs, ½ Td. Smør, ½ Td. Gryn, 8 Tdr. Brød og 20 Tdr. Øl, vel forvarede i gode Tønder med 8 Baand om hver; den rige skal overalt hjælpe den fattige. Skatten skal være ude inden førstkommende Midfaste Søndag [16. Marts], og ingen, som har frit, jordeget Bondegods, hverken Skrivere eller Fogder, skal være fri for Skatten. T. 11, 448.

— Befaling til Lensmændene i Sjælland, Møen, Fyen, Langeland, Taasinge, Smaalandene, Nørrejylland, Skaane og Bornholm [2] straks at forkynde ovenstaaende Brev, skrive Skatten, oppebære den og sende den til Kiøpnehafns Slot til den bestemte Tid. T. 11, 449.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Borgemestre og Raad i Lubeck ikke have benyttet den i Aar givne Tilladelse til at føre 200 Foder Vin til deres egen Vinkælder gennem Øressund [og Bæltet] uden at svare Told og Lastepenge, fordi de ikke have kunnet faa Vinen, har Kongen bevilget, at Tilladelsen maa gælde for næste Aar, hvorfor han skal lade deres Fuldmægtig passere med Vinen, naar han nøjagtig beviser, hvor megen Vin de tillige føre gennem Bæltet, og det tilsammen ikke overstiger 200 Foder. T. 11, 451.

— Lignende Befaling til Peder Holdst og Zerobabel Milch, Toldere i Nyeborg. Udt. i T. 11, 451 b.

31. Dec. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kronens Bønder i Nøble og Orne[3] Birker paa Laaland skulle være satte

[1] Tr.: Carlsen, Efterretn. om Gammelkjøgegaard I. 257 f. [2] Lenene opregnes. [3] o: Nybølle og Urne.

meget lavt i Landgilde og kun svare Penge i Landgilde, skønt mange andre Bønder i Landet, der have endnu ringere Ejendom, svare Kornlandgilde, skal han opkræve 12 Oldinge, lade dem komme paa Bøndernes Ejendomme og sætte disse for en til Ejendommenes Størrelse passende Kornlandgilde. Oldingene skulle give deres Ansættelse beskreven fra sig. T. 11, 451 b.

1572.

3. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen overdrager Bendt Vindt, Slotsskriver paa Helsingborg, at holde Lygten paa Kulden vedlige med Lys, da de søfarende Folk, der sejle gennem Øresund, have klaget over, at den hidtil ikke er holdt i Stand, saa de ikke have kunnet rette deres Sejlads efter den om Natten. Han skal have Kuldgaarden kvit og fri, saa længe han skal holde Lygten i Stand, og 30 Dlr. aarlig af Byfogden i Helsingøer til at købe Talg for til Lys. Han skal sørge for, at Lygten bliver tændt, saa snart Solen gaar ned, og brænder lige til Dag, saafremt han ikke vil staa til Rette for mulige Klager. Sk. R. 1, 1.

— Aabent Brev til Indbyggerne paa Ferrø, at Kongen har udnævnt Joen Haynssen til Lagmand paa Ferrø. N. R. 1, 1.

5. Jan. (—). Forleningsbrev for Dr. Peder Seuerenssen, Kongens Livlæge, paa det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som Bartolomeus N hidtil har haft, at beholde, indtil han faar det Kannikedømme i Roskild Domkirke, som hans Bestalling lyder paa; han skal indtil samme Tid have det Skiftegods, han har faaet eller herefter faar i Viborg Domkirke. J. R. 1, 1.

— Aabent Brev, at Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, indtil videre aarlig skal have 80 levende Gedder, 50 levende Brasener og 150 levende Aborrer af Soer Kloster og 30 levende Brasener og 200 levende Aborrer af Andvorskof Kloster. Udt. i R. 10, 412.

6. Jan. (—). Befaling til Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingøer, om efter nærmere Ordre af Hendrich Mogenssen, Tolder smstds., der har faaet Befaling til at istandsætte Husene i Lundegaard udenfor Byen med Loft og Tag, saa de italienske Glasmagere

kunne bo der, at betale hvad dette koster og indskrive det i sit Regnskab. Sj. T. 12, 1.

6. Jan. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender ham en Supplikats fra denne Brevviser Peder Bretzigk angaaende noget Gods, som Kongens Skibe have frataget denne ved Revel. Da baade Kurfyrsten og Kurfyrstinden af Saxen og andre af Kongens Slægtninge have interveneret til Gunst for ham, skal Peder Oxe se at blive enig med ham om en Erstatning, der ikke er Kongen til for stor Skade, og lade ham forpligte sig til ikke at omtale det til nogen, for at Kongen ikke af den Grund skal blive overrendt af andre. Naar de ere blevne enige, skal Peder Oxe modtage det Klenodie, som Peder Bretzigk har lovet at forære Kongen, og straks sende det til Kongen. Orig.[1]

7. Jan. (—). Befaling til Folmer Rossenkrantz at levere denne Brevviser Nis Matzen, der skal have forstrakt Jørgen von der Schuenitz, Høvedsmand, og hans Knægte paa Vardberg med Brød, Øl og andet til et Beløb af $546^1/_2$ Dlr. i Mønt, hvilke ere blevne afkortede i deres Besolding, $7^1/_2$ Læst 3 Tdr. 2 Skpr. Byg eller Malt, hver Læst beregnet til 36 Tdr. og hver Td. til en Pris af 6 Mk. danske, og indskrive det i sit Regnskab. J. T. 1, 1.

8. Jan. (—). Stadfæstelse for Bønderne i Skibbye i Horns Herred paa Kong Christian III's Brev[2], dat. Abramstrup, Tirsdagen efter Vor Frue Dag nativitatis [12. Sept.] 1553; dog forbeholder Kongen sig at forandre Brevet, hvis Bønderne blive saa formuende, at de kunne svare hel Skat. J. R. 1, 1 b.

9. Jan. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen har givet Hans Pederssen alt det Gods, som blev forbrudt til Kronen efter hans Moder Kirstine Peder Bryggers, der blev brændt der for Byen, skal Peder Oxe sørge for, at han straks faar det. Sj. T. 12, 1.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Skaane, at Kongen har udnævnt Biørn Saxtrup til Osbye til Landsdommer i Skaane. Sk. R. 1, 2.

— Forleningsbrev for Biørn Saxtrop paa Berckagger[3] Len og 1 Gaard, kaldet Lercke, som tidligere have ligget til Landsdommerembedet, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer. Sk. R. 1, 2 b.

10. Jan. (—). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Hel-

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 257 f. [2] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 255. [3] Barkåckra.

singøer, at lade Jacob Duplicis af Malesia, der for nogen Tid siden kom til Sundet med noget Skyts, som blev arresteret med den Besked, at Kongen vilde have det af Skytset, han kunde bruge, passere toldfrit med Resten af Skytset, da Kongen nu har faaet det, han behøvede. Sj. T. 12, 1 b.

10. Jan. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Adrian von Murbech, Gerhart Jossen og deres Medforvante til indtil videre at syde Salt i Nørrejylland og sælge det til Indbyggerne for en rimelig Pris; det forbydes alle at hindre dem heri. J. R. 1, 2 b.

11. Jan. (—). Aabent Brev, at Henrich Flønderisen maa blive boende i Kiøpnehafn og være fri for at gøre Gilde eller Gæstebud for Smedene og for at være deres Lav under given. Udt. i Sj. R. 11, 4.

13. Jan. (—). Befaling til Biørn Kaas, Høvedsmand paa Malmø, at overlade Doretthe Rubbertzdatter hendes afdøde Mand Frederich Anckerssens efterladte Gods, hvilket paa Kongens Vegne var blevet arresteret i Malmø, da hendes Mand havde efterladt sig stor Gæld og særlig var bleven Kongen en stor Sum skyldig i sit Regnskab; Kongen har nemlig efter Hertuginde Elisabet af Meklenborgs Forbøn givet hende og hendes Barn alt dette Gods. Sk. T. 1, 1.

16. Jan. (—). Fæstebrev for Enuold Paaske, der i Krigen har tjent som Landsknægt, paa en Mølle i Engelsebeck i Bierge Herred i Skaane, hvilken svarer Stedsmaal til Kronen og Landgilde til Thoreke Kirke og sidst har været beboet af Trud Lang, uden Stedsmaal, men mod at svare sædvanlig Landgilde til Kirken. Sk. R. 1, 3.

— (**Sorø**). Til Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift. Bønderne i Bierre Sogn i Flackebiergs Herred have berettet, at deres Sognepræst for Alderdoms og Svagheds Skyld har holdt en Kapellan, som de nu efter Sognepræstens Død gerne ville have til Sognepræst, men at Hr. Michil, Sognepræst i Ørslef Sogn, med Magt vil tilholde sig Bierre Sogn til Ørslef Sogn, skønt de ikke have kaldet ham, Sognene aldrig tidligere have været under én Sognepræst og de ere villige til selv at underholde deres Sognepræst. Dr. Pouel skal derfor undersøge Sagen og, hvis Bøndernes Fremstilling er rigtig, lade dem faa deres egen Sognepræst, men hvis Kongens Fader har truffet anden Bestemmelse eller han selv har noget at indvende, da straks underrette Kongen derom. Sj. T. 12, 2 [1].

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 446 f.

17. Jan. (**Sorø**). Forleningsbrev for Lauge Beck, Landsdommer i Sjælland, paa Roskylde Gaard og Len og Skioldenes Len, saaledes som Biørn Anderssen nu har dem i Værge. Han maa til sin og sine Folks Underholdning oppebære al Avlen til Gaarden og sin Fogedgylden, som er den 10. Pending af alt Sagefald og Gaardfæstning, men skal ellers gøre Regnskab for al anden vis og uvis Rente. Han maa ikke beregne Kongen nogen Bekostning for de enlige Folk, der i Kongens Rejse opholde sig en Nats Tid paa Gaarden, derimod skal den Bekostning, der foraarsages ved, at Kongen selv kommer did eller hans Jægere eller andre af hans Folk ligge der, indskrives i Regnskabet. Han skal bo paa Roskyldegaard. Sj. R. 11, 1 b.

— Følgebrev for samme til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne, Kirke- og Præstetjenere i Sjællands Stift, hvilke Biørn Andersen hidtil har haft i Forsvar. Sj. R. 11, 1.

18. Jan. (**Korsør**). Aabent Brev[1], hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at en Del af de Nederlændere og andre fremmede, som bo i Kiøpnehafn og af Kongen ere blevne fritagne for Skat og Tynge i nogle Aar, ikke har aflagt Ed til Borgemestre og Raad og ikke retter sig efter den i Byen gjorte Skik og Orden — befaler alle saadanne at være Borgemestre og Raad lydige, aflægge Ed til dem paa Kongens Vegne og rette sig efter den Skik og Orden, som er gjort eller gøres i Byen; deres Frihedsbreve hermed dog uforkrænkede. Enhver ulydig vil blive straffet. Sj. T. 12, 2 b[2].

20. Jan. (**Nyborg**). Følgebrev for Fru Pernille Oxe, Otte Rudtz Enke, til Borgemestre, Raad, Byfogder og menige Borgere i Skelskør og Kaarsør. De skulle være hende lydige, og Borgemestre og Raad skulle være Byfogden behjælpelige med at indkræve Kronens Rente og Rettighed i Byerne. Sj. T. 12, 3.

— Til Erich Løcke. Da der i Riibe holdes 2 Fogder, en, som oppebærer Kronens Rettighed og kaldes Herskabsfoged, og en anden, som er Byfoged og udelukkende har med Byens Sager at gøre, medens det i andre Købstæder er saaledes, at Byfogden tillige sværger til Lensmanden og oppebærer Kronens Rettighed, skal han

---

[1] Borgemestre og Raad i København fik Brevet. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. I. 450 (efter en Vidisse). Secher, Forordninger I. 497 f.

straks ordne det saaledes, at Herskabsfogden tillige bliver Byfoged. Da denne Brevviser Niels Pouelssen en Tid lang har været Herskabsfoged og som saadan har skikket sig vel, skal han tage ham i Ed og indsætte ham til Byfoged. J. T. 1, 1 b.

20. Jan. (**Nyborg**). Tilladelse for Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, til i de følgende 4 Aar at købe alt det Svovl, Tran og andre Varer, som kunne faas i Havnene Egefiord, Skagefiord og Husseviig paa Island, og bruge al den Handel dér, som Kongen selv hidtil har brugt, mod at svare en aarlig Afgift af 4500 Dlr. og 2 Læster lutret Svovl. Han skal aarlig skaffe Kongen de til Hofsinderne og de andre Hoftjenere nødvendige Hofklædninger til samme Pris, som de kunne købes for af andre, og Betalingen herfor skal gaa af i ovennævnte Afgift. Han maa lade det Svovl, han køber og faar, lutre og oplægge i Svovlhuset ved Kiøpnehafns Slot. Det forbydes alle andre at drive nogensomhelst Handel i disse Havne; gør nogen det, skal han have forbrudt Skib og Gods til Kronen og det Svovl, han maatte have inde, til Marcus Hess. N. R. 1, 2.

24. Jan. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for Peder Holdst, Borgemester i Nyborg, paa Kronens Part af Tienden af Afuindtzlef Sogn i Fyen, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 1.

25. Jan. (—). Stadfæstelse for Lic. Caspar Paselich paa et Skøde, udstedt til ham af Magdalene von der Hamsfort, Dr. Hieronimus Thenners efterladte Hustru, med hendes Faders og Brødres Samtykke, paa den Gaard i Kiøpnehafn, hvori Caspar Paselich nu selv bor, og som Kongen for nogle Aar siden gav Dr. Hieronimus. Sj. R. 11, 2 b.

— Befaling til Fru Jutthe Podebusk med det allerførste at indløse det Gods, som i Provsternes Tid er pantsat fra Vesteruig Kloster til Adelen og andre, for at det ikke skal komme fra Klosteret. Pengene til Indløsningen vil Kongen tilbagebetale hende, naar han indløser Klosteret. J. T. 1, 2.

— Til alle Lensmænd i Nørrejylland, som have Herreder. Da Holgier Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland, til hvem de have faaet Ordre at levere den sidst paabudte Skat, ved anden Rigens Bestilling er forhindret i at være til Stede og modtage Skatten, har Kongen befalet Renteskriver Pouel Harboe at drage omkring til Lenene og oppebære Skatten; de skulle derfor levere det oppebaarne til ham, indkræve Restancerne, med det allerførste levere

ham dem og siden sende deres Skrivere til Rentemesteren med klare Mandtal for at gøre Regnskab for Skatten. J. T. 1, 2 b.

25. Jan. (**Koldinghus**). Til Axel Juel, Landsdommer i Nørrejylland, Otthe Banner til Asdal, Erich Kaas til Lindberg og Niels Jonssen til Torstedlund. Da Grev Gunther til Barby og Mylingen, hvem Kongen har givet alt det Inventarium paa Spøtterup, som Hr. Otthe Krumpen har modtaget efter Christopher Rossenkrantz, er hos Kongen og derfor ikke selv kan være til Stede, naar Fru Anne Lycke, Hr. Otthe Krumpens Enke, skal overlevere Inventariet, skulle de møde til denne Tid og paase, at Grev Gunther faar hvad han skal have. Hvis det rigtige, skrevne Inventarium ikke kommer til Stede, saa de kunne rette sig efter det, skulle de kalde gamle og agtede Bønder fra Omegnen til og af dem faa nøjagtig, edelig bekræftet Oplysning om, hvad Hr. Otthe modtog paa Spøtterup. Vil Fru Anne ikke gøre hvad Ret er, skulle de afsige skriftlig Dom om, hvad hun skal levere fra sig. J. T. 1, 3 b.

26. Jan. (—). Befaling til M. Peder Tøgerssøn, Superintendent i Viiborig Stift, at ordne det saaledes, at Hr. Jacob Seuerinssøn, Sognepræst til Voxløf Sogn, der er bleven dømt til at flytte til Nybe og bo der, maa blive boende i den Gaard, han nu bor i, til førstkommende 1. Maj og udtære sit Foder der, da Vinteren nu er for Haanden og det vil falde ham besværligt at flytte til Nybe straks. Orig. i Provinsark. i Viborg.

27. Jan. (—). Aabent Brev, at Langinus, Kongens Mundkok, der har klaget over, at han i denne dyre Tid ikke kan underholde sig selv, Hustru og Folk med den Besolding, han nu faar, indtil videre yderligere skal have 1 levende Okse, 4 fede Svin, $^1/_2$ Td. Smør, 2 Pd. Mel og 3 Pd. Malt aarlig af Kiøpnehafns Slot. Sj. R. 11, 3 b.

— Til Eiller Grubbe. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne i Trygeuelde Len, da det ligger saa afsides, at Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot ikke godt kan forestaa det uden at forsømme Kronens Bestillinger i Kiøpnehafns Len. Naar Kongen selv kommer derover, vil han træffe Aftale med ham om Forleningsvilkaarene. Han skal straks overtage Lenet. Sj. T. 12, 3 b.

28. Jan. (—). Befaling til Bønderne i Koldinghus Len at gøre Tilførsel til Kolding med saa megen Fetalje, Hø, Havre og Straafoder som muligt og sælge det dér til en rimelig Pris, da Kongen med sine Hofsinder, Folk og Heste nu er kommen til

Koldinghus, hvor han vil holde Hoflejr i nogen Tid, men erfarer, at der i Kolding er Mangel paa Hø, Havre og andet. Kongen har befalet, at de skulle have rede Betaling for det tilførte, og har fastsat følgende Takst for Betalingen: 10 Alb. for 1 Skp. Havre, 2 Mk. for 1 Læs Hø, 1 Mk. for 1 Læs Strøelse, 6 Sk. for 1 Læs Ved, 6 Sk. for 1 Td. Kul, 4 Sk. for 1 Par Høns, 6 Sk. for 1 Gaas, 20 Sk. for 1 Faar, $^1/_2$ Dlr. for 1 Gældvædder, 8 Sk. for 1 Skp. Rug og Mel og $7^1/_2$ Sk. for 1 Skp. Byg og Malt. J. T. 1, 4 b.

28. Jan. (**Koldinghus**). Lignende Befaling til Bønderne i Skodborrig Len. Udt. i J. T. 1, 15.

29. Jan. (—). Livsbrev for Atzer Søfrenssen paa en under Aaekier Slot liggende Gaard, kaldet Puosborig, uden Afgift; han skal tjene Kongen, naar denne har Brug for ham. J. R. 1, 3.

— Befaling til M. Jens Viiborg, Ærkedegn, og M. Thomes Knudssen, Kannik og Kirkeværge i Riiber Domkirke, der forholde Peder Trellund og Hans Bartskær, Forstandere for Almindeligt Hospital i Riibe, nogen Jord, som er kommen fra Hospitalets Gaard Puggaardt i Sønder Farup, uagtet Forstanderne have Dom for, at Jorden bør følge Puggaardt, om at rette sig selv heri og ikke gøre Forstanderne Hinder paa Jorden, saafremt Kongen ikke skal gribe til andre Forholdsregler. J. T. 1, 15 b.

8. Febr. (**Gottorp**). Tilladelse for Søfren Pederssen, Borger i Koldinge, til i Sommer sisefrit at indføre 10 Læster Rostockerøl fra Rostock til Danmark. J. R. 1, 3 b.

24. Febr. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for Otte Emichssen, Embedsmand paa Rudgaardt, paa Ebeløe, som Jørgen Suob sidst havde den i Værge, mod aarlig at svare 50 Dlr. deraf og frede Skovene paa Øen. F. R. 1, 1.

— Til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Haldt. Da Kongen med det første venter Hertugerne Hans og Adolf med nogle af de fornemste af Adelen i Holsten hid og antager, at de ville blive her nogle Dage, skal han møde her 12. Marts med sine bedste Klæder og hjælpe til med at vare paa ovennævnte Herrer og med bedste Flid traktere de andre fremmede. Da der kun er ringe Plads i Byen, skal han kun tage en Karl og en Dreng med sig. Orig.

26. Febr. (—). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Kongen har tilladt Dr. Rasmus Glad, Professor theologiæ, at rejse udenlands et Aars Tid mod at holde en i sit Sted til at besørge sine

theologiske Forelæsninger, skulle de uagtet hans Fraværelse lade ham nyde hans sædvanlige Løn. Sj. T. 12, 4[1].

26. Febr. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Knud Pederssen i Virste[2] i Anst Herred og hans Hustru Kirstine Seuerinsdatter maa beholde de 2 Parter i den Kronens Gaard i Virste, som de nu selv bo i, saalænge de svare den skyldige Afgift deraf til Koldinghus, ere Lensmanden smstds. lydige, holde Gaarden i Stand, ikke bortleje noget af den tilliggende Ejendom og ikke forhugge Skovene dertil. J. R. 1, 4.

— Aabent Brev, at Morthen Guldsmed, Borger i Kolding, der skal gaa omkring paa Slottet og i Byen med de fattiges og husarmes Tavle, indsamle hvad Godtfolk vil give de fattige og siden uddele det blandt disse, for sin Umage hermed indtil videre aarlig skal have af Lensmanden paa Koldinghus 1 Fjerd. Smør, 1 Ørt. Rug og 1 Ørt. Malt til sin Underholdning og 1 Klædning. J. R. 1, 4 b.

— Tilladelse for Søren Kier, Borgemester i Koldinge, og Jacop Arp, Borger smstds., til indtil videre at holde en aaben Vinkælder i Koldinge; de skulle altid holde Kælderen vel forsynet med god Vin, saa Kongens Folk under Kongens Ophold paa Koldinghus og andre, der gæste Byen, kunne faa Vin til Købs til en rimelig Pris. Det forbydes under Straf alle andre at udtappe Vin i Kander, Stobe eller Potter uden Huset, saa længe dette Brev gælder. J. R. 1, 5.

— Forleningsbrev for M. Jens Pouelssen, Sognepræst til Hialløsse Sogn, der lider Mangel paa Underholdning, fordi der er kommen en By fra hans Sogne, paa Kronens Part af Tienden af Hialløsse Sogn, uden Afgift. J. R. 1, 6. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Aabent Brev, at Sognepræsteembedet til Gauerslundt Sogn herefter skal være frit for den Afgift, som det hidtil har svaret til Koldinghus, da den nuværende Sognepræst har klaget over, at han kun har ringe Underholdning og derfor ikke kan svare Afgiften. J. R. 1, 6.

— Livsbrev for Christiern Dværg og hans Hustru Hebbicke Dværginde paa den Kronens Bod nærmest ved Koldinghus Slot, som de nu selv have i Værge, uden Afgift. Da de

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 236 f. [2] Verst.

ere svage Mennesker, som ikke kunne ernære sig selv, skulle de aarlig, saa længe de leve, af Lensmanden paa Koldinghus have 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, $^1/_2$ Nødkrop, 1 Fjerd. Smør, 2 fede Svin, 2 Faar, 4 Sider Flæsk, 1 Td. Sild, 4 Gaasekroppe, 1 Fjerd. saltet Aal, 3 Skpr. Lønborgsalt, 16 Skpr. Humle, 14 Læs Ved og 4 Dlr. til Hjælp til Sko og Klæder. J. R. 1, 6 b.

26. Febr. (**Koldinghus**). Tilladelse for Fru Anne Løcke, Hr. Otthe Krumpens Enke, til i Kronens Skove i Sønderliung og Medelsom Herreder, som hun selv har i Befaling, at lade hugge hallend Tømmer, Vindfælder og andet, som ikke er til Skovskade, til Istandsættelse af Ostløf[1] Kloster, der er saa bygfaldent paa Tømmer, Sten og Tag, at en Del af Husene kan befrygtes helt at ville falde ned, saafremt der ikke i Tide hjælpes paa dem; dog skal Tømmeret udelukkende bruges til Klosterets Istandsættelse. J. T. 1, 5.

— Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe Slot, Axel Juel og Palle Juel, Landsdommere i Nørrejylland, og Erich Kaas til Lindbierggaard. Da Fru Anne Løcke, Hr. Otthe Krumpens Enke, har berettet, at der ikke er sket Kronen Fyldest ved det Mageskifte, hvorved Thomes Suendssen i Bieringe fik en Gaard, kaldet Otzgaard, i Medelsom Herred for noget af sit Bondegods, skulle de med det første mødes paa Otzgaard og det derfor udlagte Gods, besigte og ligne Godset og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 5 b.

— Befaling til at sende 20 Øksne, 50 Faar, 30 Lam, 2 Tdr. Æg, 2 Tdr. Ost, 6 Tdr. Æbler, 20 el. 30 af de bedste Laks, 100 tørre Gæs og 200 Kroppe røget Faarekød fra Randers til Koldinghus. Udt. i J. T. 1, 6.

— Befaling til at sende 100 Kroppe røget Faarekød, 100 tørre Gæs, 1 Td. Æg, 4 Tdr. Æbler og 1 Td. Ost fra Aakier til Koldinghus. Udt. i J. T. 1, 6 b.

28. Febr. (—). Stadfæstelse for Hospitalsforstanderne i Koldinge paa Kong Christian III's Fundats[2] for Hospitalet i Koldinge, dat. Koldinghus, Tirsdagen efter St. Lucie Dag [15. Dec.] 1558[3]. J. R. 1, 7 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Gavebrev til Hospitalet i Koldinge paa noget Gods

---

[1] Ørslev. [2] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 235. [3] R. har her ved en Skrivefejl: 1572.

og paa 30 Læs Ved aarlig af den Ved, Bønderne i Lenet yde til Koldinghus; Veddet skal leveres i Hospitalet. J. R. 1, 9. (Se Kronens Skøder.)

28. Febr. (**Koldinghus**). Stadfæstelse for Hr. Villatz Nielssen, Sognepræst til Haritzløf Sogn, paa en af Folmer Rossenkrantz, Embedsmand paa Aarhusgaard, M. Lauritz Barttelssen, Superintendent i Aarhus Stift, og Kapitlet i Aarhus Domkirke afsluttet Kontrakt mellem Hr. Michel Nielssen, forhen Sognepræst til Haritzløf og Albeck Sogne, og menige Sognemænd i Haritzløf Sogn, hvorefter de følgende Sognepræster skulle være forpligtede til at bo i Haritzløf Præstegaard og, da denne kun har ringe Eng, dertil have 2 Stykker Eng, kaldede Digeeng og Pilleholm, som nu ligge til Kirkegaarden i Albeck, mod en passende Nedsættelse af Kirkegaardens Landgilde. J. R. 1, 11.

29. Febr. (—). Til Peder Oxe. Kongen ser af hans Skrivelse, at han har faaet Brev fra de svenske Raader om, at de have talt med Kongen af Sverrig angaaende det Møde, der skal holdes paa Grænsen for at forhandle om Spørgsmaalet om de 3 Kroner, hvilket i den stetinske Traktat blev henvist til Voldgiftsmænd, og at Kongen af Sverrig billiger Mødets Afholdelse og anser det for raadeligere, at Striden bliver afgjort af begge Rigers Forordnede, end at den henvises til fremmede. Da Kongen af Sverrig har foreslaaet, at Mødet skal holdes ved Bremsebroe 1. Maj, og Tiden vil blive for kort til at skrive frem og tilbage om Valget af et andet Sted, gaar Kongen ind paa Kongen af Sverrigs Forslag, da Stedet jo ogsaa ligger ved begge Rigers Grænse. Peder Oxe skal straks sende Bud til de svenske Raader herom og skrive til Jørgen Bilde, Embedsmand i Blekinge, om at bestille Logi til Kongens Forordnede ved Mødet paa et belejligt Sted. Sj. T. 12, 5 b.

— Aabent Brev, at Claus Vogndriver indtil videre skal have 1 Fjerd. Smør, 1 Svin, 1 Faar og 6 Dlr. i aarlig Underholdning af Koldinghus Slot samt en Bod sønden for Slottet med en Have, som ligger ved St. Jørgens Gaard i Koldinge, uden Afgift. J. R. 1, 12.

1. Marts (—). Skøde til Vedle By. J. R. 1, 12 b. (Se Kronens Skøder.)

2. Marts (—). Pantebrev til Erick Hardenberg til Mattrup paa Hagenskouf Slot og Len, som Jossue von Qualen sidst har haft det i Værge, for 18,936 Dlr., som han har laant Kronen.

Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Indløsning kan kun ske med et halvt Aars Varsel. P. 319 (overstreget).

2. Marts (**Koldinghus**). Befaling til alle Kronens Bønder under Hagenskouf Slot, som fra Arilds Tid have søgt Hagenskouf Mølle, om fremdeles at lade deres Korn male dér og intet andet Sted; Mølleren skal male Kornet for en rimelig Told. F. T. 1, 1.

— Forleningsbrev for Hans Bang, Borgemester i Medelfar, paa Kronens Part af Tienden af Kaufslund Sogn for en aarlig Afgift af $^1/_2$ Læst Byg og $^1/_2$ Læst Havre, der skulle leveres Stiftsskriveren i Fyen paa Kongens Vegne. F. R. 1, 1 b.

— Livsbrev for Clemend Jenssen paa 1 Gaard, kaldet Barolt, i Jerløf Herred i Vendsyssel, som han nu selv bor i, mod at svare sædvanlig Afgift deraf og forpligte sig til ikke at bortleje noget fra Gaarden. Overlever hans Hustru ham, maa hun uden Stedsmaal beholde Gaarden paa de samme Betingelser. J. R. 1, 13 b.

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Darum Sogn henlægges til Skolemesterembedet ved Riiber Skole, dog maa saa Skolemesteren ikke besvære de fattige Skolebørn, der tigge deres Brød og ikke have anden Underholdning, med Skoleleje eller Lærerløn, men skal undervise dem gratis. Der skal altid holdes en gudfrygtig, lærd Person til Skolemester. J. R. 1, 14 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Coruitz Viffert. Da Fru Lissebet Bilde, Jens Markurssens Enke, har berettet, at hendes afdøde Mand har faaet noget Gods i Schoufuonge[1] til Mageskifte af Kronen, hvorpaa der nu paaføres hende Trætte, og at Brevene angaaende Trætten formentlig findes paa Hald, skal Coruitz Viffert straks opsøge disse Breve og levere Fru Lissebet Bilde dem mod en nøjagtig Reversal, hvilken skal indlægges i Brevkisten, indtil Brevene komme tilbage. J. T. 1, 6 b.

3. Marts (—). Befaling til Biørn Anderssen om paa Saltholmen at lade bryde Kalksten til 200 Læster Kalk, som Kongen har givet Hertug Adolf, saa de kunne ligge rede, naar Hertug Adolf sender Skibe efter dem. Sj. T. 12, 6 b.

4. Marts (—). Forleningsbrev for Pouel Vogensen paa Kronens Part af Tienden af Farsø Sogn, indtil han af

---

[1] Skavange, Dronninglund H.

Kongen selv faar anden Besked derom, for en aarlig Afgift af 10 Pd. Korn til Stiftsskriveren i Viiborg Stift paa Kronens Vegne. Udt. i J. R. 1, 15.

4. Marts (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Bertel Ifuersen uhindret maa beholde alt det Gods, rørligt og urørligt, som med Rette er tilfaldet eller herefter kan tilfalde ham her i Riget efter hans Forældre, og maa tale derpaa, saa vidt han kan gøre med Lov og Ret; det befales alle at være ham behjælpelige hermed. Udt. i J. R. 1, 17.

— Aabent Brev til Kronens Bønder i Jern Sogn, der gøre deres Sognepræst Jørgen Pallessen Hinder paa nogle til Jern Kirke hørende Enge, uagtet Kongen har tilladt ham at bruge dem mod at svare sædvanlig Landgilde deraf, om herefter ikke at befatte sig med de Enge, som fra Arilds Tid have tilhørt Jern Kirke, men lade Præsten bruge dem. J. T. 1, 7.

5. Marts (—). Fundats for Hospitalet i Otthense og nogle Skolepersoners Underholdning af St. Knudtz Kloster i Otthense. F. R. 1, 2[1].

— Livsbrev for Ifuer Matzen i Suinholt og hans Hustru Anne Matzdatter paa den Gaard i Suinholt, de nu bo i, hvoraf Anne Matzdatter for nogen Tid siden har fæstet den ene Halvdel paa den Betingelse, at hun maa beholde den, saa længe hun lever, og Ifuer Matzen nu den anden Halvdel, som Anders Simenssens Enke Johanne bor i, dog først at tiltræde efter dennes Død; de skulle svare sædvanlig Landgilde deraf, ikke bortleje noget fra Gaarden og være Lensmanden paa Koldinghus lydig. J. R. 1, 15 b.

7. Marts (—). Aabent Brev, at Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, og hans Arvinger skulle være fri for ethvert Krav i Anledning af den afdøde Slotsskriver Frederich Anckerssens Regnskab og Restance. Biørn Kaas havde nemlig paa Kongens Vegne ladet hans efterladte Gods arrestere, da han skyldte Kongen baade Penge, Fetalje og andet, men Kongen har siden paa Forbøn af Hertuginde Elizabet af Meklenborg skænket Frederich Anckerssens Hustru Dorethe Rubertzdatter og hendes Barn alt Frederich Anckerssens i Malmø arresterede Gods. Sk. R. 1, 5 b.

—[2] Til Erich Løcke. Da Kongen har bevilget denne Brev-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer V. 60 ff. og 152 ff. (med urigtigt Aarstal: 1571). Almeennyttige Saml. XXXVIII. 224 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 166 ff. [2] T. har urigtigt: 1573.

viserske Karinne Nielsdatter, der har berettet, at hendes forhenværende Husbonds Gods er forbrudt til Kronen, og at Kronens Part deraf er vurderet til 132 Mk. 2 Sk. danske, Halvdelen af Kronens Part af Godset, skal han befale sin Foged at udlevere hende dette. J. T. 1, 8.

8. Marts (Koldinghus). Stadfæstelse for M. Hans Laugsen, Superintendent i Riiber Stift, paa et Brev, dat. Kbhvn., Tirsdagen efter Søndag cantate [5. Maj] 1545, hvorved Kong Christian III stadfæster Riiber Kapitels Henlæggelse af Vedstedt Kirke til Underholdning for Læsemesteren og af en Kannikeresidens, kaldet Snagdal, til Bolig for Sognepræsten i Riibe. Udt. i J. R. 1, 16 b.

9. Marts (—). Tilladelse for Kirkeværgerne i Bramminge Sogn til at oppebære Kronens Part af Tienden for dette og det foregaaende Aar mod udelukkende at anvende den til Kirkens Bygning, da Sognepræsten, Kirkeværgerne og Sognemændene i Bramminge Sogn for nogen Tid siden have laant noget Bly fra Kirken til Riiberhus uden at have faaet nogen Betaling derfor. J. T. 1, 7b.

— Til Tolderen i Olborg. Da Kongen hos Hr. Jørgen Løcke har bestilt 200 Læster Kalk, der skulle brændes i Mariagger Len, og skal give 500 Mk. danske derfor, skal Tolderen betale disse Penge, naar han besøges med dette Brev, og indskrive dem i sit Regnskab. J. T. 1, 8 b.

13. Marts (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes dem, der om Vaaren besøge Fiskerlejerne i Hundtzlundt, Hals og Mov Birker for at købe salte Sild, at løbe ud eller sejle bort med Sild eller andet Gods, førend de have været hos Tolderen i Olborg og fornøjet ham for Tolden. Overtræder nogen Forbudet, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes. J. R. 1, 17b. K.

— Aabent Brev, at Kongen, der har bragt i Erfaring, at en Del af dem, der besøge Fiskerlejet mellem Synderside og Nyeminde i Vester Herred, løber bort uden at svare Told og anden Rettighed til Kronen, har befalet Erick Løcke, Embedsmand paa Riberhus, at lægge et Birketing ved Kiergaard i Vester Herred, hvortil Kronens Bønder i Hov, Ousby[1], Kiergaard og Løn

[1] Oksby.

herefter skulle søge som deres rette Værneting og nyde slig Birkeret og Rettighed, som friest bruges i noget Birk paa Landet i Danmark. Birkeretten skal strække sig fra Synderside til Nyeminde og saa vidt ovennævnte Byers Grund og Ejendom strækker sig. Lensmanden paa Riberhus skal indsætte Birkefogden, der altid skal hjælpe hver Mand, som tiltaler nogen for Birketinget, til Lov og Ret. J. R. 1, 18. K. Orig. (skaaren). Jvfr. 24. Juli 1572.

13. Marts (Koldinghus). Aabent Brev, at Kronens Bønder i Høuers Herred herefter skulle svare Pengelandgilde og være fri for Kornlandgilde, saaledes som de fra Arilds Tid have været, indtil deres Gaarde bleve satte for Kornlandgilde, medens Jesper Kraufse havde Riberhus i Forlening; de have nemlig klaget over, at de ikke formaa at svare Kornet, fordi deres Korn de fleste Aar bortstøves og ødelægges af Floden. J. R. 1, 19. K.

— Tilladelse for Erich Podebusch, Embedsmand paa Olborghus, til at nedbryde den Mølle, der for nogen Tid siden blev opsat til Olborghus paa Kæret udenfor Olborg, da den gør stor Skade paa de omkringliggende Enge og kun svarer en ringe Landgilde. Der maa ikke siden bygges nogen Mølle paa dette Sted. J. T. 1, 8 b[1].

— Til samme. Da Kongen ønsker noget Gods paa Møen til Mageskifte af Mogens Juel til Knifholt og denne i Stedet begærer 1 Gaard, kaldet Karthofthe, 1 Gaard i Bøgedt og Herligheden af 1 Præstebol i Sessing, skal Erich Podebusk straks besigte Kronens Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 9.

— Til samme. Da der baade af fremmede og Kongens egne Undersaatter indføres meget Tyskøl og anden fremmed Drik ved Fladstrand og andensteds baade syd og nord for Seby og udtappes og sælges dér, uden at Kronen faar nogen Sise deraf, befales det ham at have god Opsigt hermed og sørge for, at der bliver svaret Sise og Told af alt det Købmandsgods, som indføres i hans Len. Sælger nogen Varer, førend han har stillet Kongens Tolder og Sisemester tilfreds, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes. J. T. 1, 10 b.

— Til Borgemestre og Raad i Olborg. Da nogle af Borgerne i Byen med Bygning og anden Brug ville borthævde noget af den sønden mellem Olborghus's Slotsgrave og Byen

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 440.

liggende Jord fra Kronen, skulle de efter nærmere Tilsigelse af Erich Podebusch, Embedsmand paa Olborghus, eller hans Fuldmægtig straks tiltage de ældste og bedste Borgere i Byen, kalde alle dem for sig, som have Ejendom, der støder op til Slottets Jord, og ville tilholde sig nogen Grund dér, med deres Adkomstbreve derpaa og derefter afmærke Grænsen med Pæl og Sti fra den vestre Aa og øst paa til den ny Slotssluse samt give deres Afgørelse beskreven fra sig. De skulle ogsaa undersøge, om der er opført nogen Bygning paa Kronens Grund, og afgive skriftlig Beretning derom. J. T. 1, 9 b.

13. Marts (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Peder Pedersen, Hans Karlssen, Claus Jonssen og Oluf Thomssen, Sandemænd i Giøring Herred, der have klaget over, at de besværes meget med lange Rejser, naar de stævnes eller kaldes til Viiborg Landsting og i andre Maader, men alligevel maa gøre samme Ægt og Arbejde til Riiberhus som andre Bønder, herefter fritages for Ægt og Arbejde til Riiberhus, saa længe de ere Sandemænd, da Sandemændene i de nærmest liggende Herreder have denne Frihed. J. T. 1, 10[1].

14. Marts (—). Stadfæstelse for Peder Guldenstiern til Thim paa 2 Breve: 1. Vidne af Ringkiøping Byting, dat. Lørdag efter Laurencii ep. Dag [14. Aug.] 1568, at Jens Olufssen Snedker nævnte Dag har tilskødet Peder Guldenstiern 1 Gaard i Ringkiøping med Hus, Jord, Gaard og Gaardsted; 2. Skøde af Borgemestre og Raad i Ringkiøping, dat. 19. Nov. 1570, til Peder Guldenstiern paa et Stykke Jord sønden for ovennævnte Gaard. J. R. 1, 19 b. K.

15. Marts (—). Bestalling for Thomes Farssen som Slotsfoged paa Koldinghus; han skal i aarlig Løn have 30 Dlr., 2 Klædninger, Underholdning til en Dreng og Foder til en Klipper. J. R. 1, 22. K.

— Aabent Brev, at Hans Nielssen, Borger i Koldinge, i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Nebbel Sogn, uden Afgift. J. R. 1, 22 b. K.

— Til Ifuer Lunge, Christopher Munck, Erich Lange, Erich Løcke, Morthen Suendssen og Hans Johanssen, Hans's Søn. Hans Rantzov, Embedsmand paa Skodborghus, har berettet, at han paa

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 352 f.

Kronens Vegne har Trætte med Otthe Galskøt paa egne og Medarvingers Vegne om et Markeskel mellem Follingbroe og Synderskouf, hvilket efter Hans Rantzovs Sigende er svoret af Sandemænd for mange Aar siden, og Kronens Tjenere i Follingbroe have siden i Henhold hertil brugt den Jord, som var tilsvoren dem, indtil Otthe Galskøt forgangen Aar har taget til sig al den Jord indenfor Markeskellet, som har været brugt til Follingbroe. Da Kongen for nogle Aar siden har ladet Befaling udgaa til gode Mænd om dette Markeskel, men denne Befaling ikke er bleven udført, og Otthe Galskøt ikke har villet modtage Hans Rantzovs Tilbud om i Forening med ham at udtage en Befaling til gode Mænd, befales det ovennævnte 6 Mænd at møde paa de omstridte Aasteder, stævne begge Parter for sig og dømme dem imellem. J. T. 1, 11.

19. Marts (Koldinghus). Lejdebrev, gældende fra nu af til St. Hans Dag Midsommer, for Hr. Peder Jacopssen, der for nogen Tid siden er bleven beskyldt for Manddrab og af Sandemænd svoren fredløs derfor, hvilket han dog mener er med Urette, til i den Tid at komme tilbage og føre sin Sag; dog maa han ikke overfalde eller forurette nogen. Gaar Sagen ham inden den Tid imod, maa han frit vende tilbage til sit Behold. J. T. 1, 12 b.

— Aabent Brev (ligelydende med Brev af 13. Marts), hvorved Matz Bundssen, Peder Christiernssen, Thomes Dionissen og Søfren Nielssen, Sandemænd i Molt Herred, fritages for Ægt og Arbejde til Skodborg Slot, saa længe de ere Sandemænd. J. T. 1, 13[1].

20. Marts (—). Til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, Gregers Ulfstand, Hr. Holgers Søn, Otte Banner, Peder Guldenstern og Nils Jonssen. Da Kongen for nogen Tid siden har givet Jacob Seefeld Birkeret til Visborig Gaard og hans Gods i Visborig, Solberg og Vifue Sogne, dog paa den Betingelse, at Brevet ingen Magt skulde have, hvis det viste sig, at Birkeretten var til Skade for Kronens Ejendom, og da Kronens Bønder i den Egn nu klage stærkt over, at Birket gør dem stor Skade, idet de forfølges af Jacob Seefeld og hans Foged, skulle de efter Tilsigelse af Fru Johanne Nilsdatter, Hans Løckis Enke, samles paa Kronens Gods, som støder op til Birket, kalde Herredsfogden og de ældste og bedste Bønder i Hedensted Herred til tilligemed de Kronens

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 353.

Bønder, der bo paa det til Birket stødende Gods, undersøge, om Birket kan vedblive at bestaa, udspørge Bønderne om, hvad Besværing de have af Birket, og hvorfor Jacob Seefeld har forfulgt dem, og give alt beskrevet fra sig under deres Segl. J. T. 1, 14 b.

20. Marts (Koldinghus). Befalinger til de samme at møde paa Birket, naar Fru Johan Nilsdatter, Hans Løckis Enke, tilsiger, og udføre ovenstaaende Befaling. J. T. 1, 13 b.

— Beskærmelsesbrev for Anders Skriver, Foged hos Jomfru Birgitte Rosenkrantz til Nebbe; alle, der have Tiltale til ham, skulle tiltale ham ad Rettens Vej, ligesom han skal staa dem til Rette for sine tilbørlige Dommere. Birgitte Rosenkrantz har nemlig berettet, at han er bleven undsagt paa Landstinget, alene fordi han dér som hendes fuldmyndige Foged har ført hendes Tale og gaaet i Rette for hende, og hun har begæret, at Kongen vil beskytte ham, da hun er en hjælpeløs Jomfru og hendes Brødre og nærmeste Slægt ere døde. J. T. 1, 16.

21. Marts (—). Pantebrev paa Livstid til Otthe Emichssen, Mouritzes Søn, paa Guddom Kloster i Nørrejylland, som Ifuer Munck nu har det i Værge, for 8000 Dlr., som han har laant Kronen. Overlever hans Hustru, Fru Margretthe Rantzou, ham, maa hun beholde Klosteret i Pant, saa længe hun sidder som Enke, men ønsker hun det ikke, skal Kongen indløse det og tilbagebetale hende de 8000 Dlr., ligesaa, hvis hun atter gifter sig; dør hun i sit Enkesæde, skulle de 4000 Dlr. betales til hendes Arvinger og de andre 4000 Dlr. til hendes afdøde Mands Arvinger. P. 320[1]. Orig. (skaaren).

— Følgebrev for samme til Bønderne under Gudom Kloster. J. R. 1, 25.

— Befaling til Ifuer Munck at modtage Pantesummen for Guddom Kloster, der nu sendes ham, og overlevere Otte Emichssen, Mouritzis Søn, Klosteret med Pantebreve, Inventarium, Register, Jordebøger og andet. Da der blandt de sendte Penge findes nogle ny Dalere, sender Kongen tillige de nødvendige Penge til Opgæld. J. T. 1, 16 b.

— Forleningsbrev paa 16 Aar for Otthe Emichssen, Mouritzes Søn, paa Rudgaardt, som han nu selv har i Værge, for samme Afgift som hidtil. F. R. 1, 8.

[1] Ovenover er skrevet: det er annammet under Kronen.

21. Marts (Koldinghus). Aabent Brev, at Las Morthenssen, der herefter skal være Herredsfoged i Tørild Herred, maa beholde den Kronens Gaard i Jelling, som hans Fader Morthen Olufssen bor i, og som han nu selv har fæstet, uden Afgift, saa længe han er Herredsfoged; han skal være Lensmanden paa Koldinghus lydig. J. R. 1, 23. K.

— Aabent Brev, at Anders Bonde i Spetterup indtil videre maa bruge Kronens Eng Munckemølle Eng, som han nu selv har i Værge, til sin Gaard mod til hver St. Hans Dag Midsommer at svare 1 Fjerd. Smør til Lensmanden paa Aaekier. J. R. 1, 23 b.

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Korntienden af Norup[1] Sogn henlægges til Kapellanembedet ved Bykirken i Kolding, Kronens Part af Korntienden af Jelling Sogn til Prædikantembedet ved Hospitalet og Kronens Part af Korntienden af Randbølle Sogn til de 2 Hørerembeder ved Skolen, da disse Embeder ikke have tilstrækkelig Løn og Underholdning; dog skal Halmen af alle 3 Tiender leveres til Koldinghus. Superintendenten skal sørge for, at Embederne blive besatte med lærde og duelige Personer. J. R. 1, 24. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

22. Marts (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle og særlig Indbyggerne i Engelholm og Bønderne i Skørpinge at hugge i Valdinge Lund udenfor Engelholm, førend den Trætte, der er mellem Indbyggerne i Engelholm og Bønderne i Skørpinge om Lunden, har været i Rette for Kongen og Rigsraadet og er bleven paadømt. Oluf Mouritzen, Embedsmand paa Helsingborg, har nemlig berettet, at Kongens Fader for nogle Aar siden har befalet gode Mænd at dømme i denne Sag, men at disse have henvist Sagen til Kongen og Rigsraadet, hvorefter den siden har staaet stille. Sk. R. 1, 4 b.

— Tilladelse for Chrestiern Torckildssen i Nørre Snede, der bor paa en Alfarvej, hvor der kommer mange fremmede Folk forbi, og er den eneste, der holder Herberg for disse, til i Aar at købe 2 Læster Havre i Horsens af Borgerne eller Bønderne, der føre Havre did, da der ingen Havre saas i den Egn, hvor han bor, og heller ikke kan faas nogen til Købs i Bygden, saa han ikke kan skaffe de fremmede Havre til deres Heste. Han skal

[1] Nørup, Tørrild H.

bruge Havren i sit Hus til de fremmede Gæster og sit Huses Ophold og maa ikke sælge deraf til Forprang. J. R. 1, 25 b. K.

23. Marts (**Koldinghus**). Til Jørgen Sested, Otte Emichssen, Hack Holgerssen, Lauge Beck, Fru Pernille Oxe, Hr. Bertel Søfrenssen, M. Morthen og M. Ifuer. Da der, naar Kongen rejser gennem Landene, følger mange tjenesteløse Drenge og andre løse Folk efter Hoben og med iblandt Kongens Folk, hvilke tage de Vogne, der ere bestilte til Kongens egne Folk og Gods, og Kongen derfor vil lade sine egne Vogne befordre Kancelliet og Hofsindernes Gods, forbydes det dem herefter at skaffe Kongens Følge paa Rejsen Vogne uden mundtlig Befaling af Kongen selv; dog skulle de skaffe Kongens Hofmester Vogne til hans Folk og Gods. Sj. T. 12, 6 b.

— Stadfæstelse for Hr. Eskild Clemitssen, Sognepræst til Grimstrop og Ørre[1] Sogne, paa 2 Breve: 1. Vidne af Skadtz Herredsting, dat. altera die Botulphi abbatis [18. Juni] 1499, (blandt Udstederne nævnes Væbnerne Henrick Stampe i Oxeuang og Hans Munck i Krogsgaardt), at Hr. Broder Jenssen, Sognepræst til Grimstrop, fik Vidnesbyrd om en af ham gjort Lavhævd angaaende nogle til Grimstrop Præstegaard hørende Enge; 2. Vidne af Skadtz Herredsting, dat. 1522, (blandt Udstederne nævnes Henrick Stampe, Væbner, og Hr. Anders Suendssen, Sognepræst til Beynum[2]) at Hr. Niels Hanssen, Sognepræst til Grimstrup og Ørre, fik Vidnesbyrd om en af ham gjort Lavhævd om Ørre Præstegaards Tilliggende. J. R. 1, 26. K.

24. Marts (—). Befaling til Johan Jellissen, Borger i Amsterdam, at hjælpe Kongens Skipper Lauritz Bagge med at faa 20 gode Skibsbyggere i Amsterdam og forstrække ham med Penge, hvis han behøver nogle; Kongen vil betale hans Fuldmægtig disse Penge her i Sundet. Sj. T. 12, 7[3].

— Aabent Brev til Adel, Provster, Præster, Købstadsmænd og Bønder, at Kongen i Aar vil holde Herredag paa Kiøpnehafns Slot tidligere end bestemt, nemlig 11. Maj, hvorfor det befales alle, som have Sager, der skulle for Kongen, at udtage Stævning og siden møde til ovennævnte Tid. Sj. T. 12, 7 b.

— Til nedennævnte Købstæder. Da Kongen skal betale en stor Sum Penge til de aftakkede Krigsfolk, nødes han til at

[1] Aarre, Skads H. [2] Vel Brøndum, samme H. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 603.

kræve en Hjælp af dem, hvor ugerne han end vil. De skulle derfor inden Hell. Trefold. Søndag [1. Juni] hver betale N enkelte Dlr. til Renteskriver Peder Hanssen paa Kiøbenhafns Slot. — Register: I Sjælland: Kiøpnehafn 10,000 Dlr.; Kiøge, Roskild og Helsingøer hver 800 Dlr.; Stege og Nestued hver 500 Dlr.; Skeskøer, Slaugelse og Kallundborg hver 400 Dlr.; Korsøer 300 Dlr.; Slangerup 200 Dlr.; Nykiøping i Otz Herred 150 Dlr.; Prestøe, Heddinge, Vordingborg, Holbeck og Ringsted hver 100 Dlr. — I Smaalandene: Nagschouf 800 Dlr.; Nykiøping p. F., Stubbekiøping, Maribo og Rudkiøping hver 200 Dlr.; Nysted 100 Dlr.; Saxkiøping 50 Dlr. — I Fyen: Othense 2000 Dlr.; Suinborg og Assens hver 600 Dlr.; Kiertheminde 500 Dlr.; Nyborg 400 Dlr.; Faaborg 300 Dlr.; Medelfar 250 Dlr.; Boense 150 Dlr. — I Jylland: Olborg 2000 Dlr.; Aarhus 1600 Dlr.; Riibe 1500 Dlr.; Randers 1200 Dlr.; Horsens og Kolding hver 1000 Dlr.; Viiborg 600 Dlr.; Vedle 400 Dlr.; Varde, Ringkiøping, Tysted og Nykiøping i Mors hver 300 Dlr.; Lemuig, Grindue, Sebye og Skafuen hver 200 Dlr.; Holstedbro og Ebbelthoft hver 150 Dlr.; Hofbro, Skifue, Hiøring og Marriagger hver 100 Dlr. — I Skaane: Malmøe 6000 Dlr.; Landtzkrone 800 Dlr.; Ydsted 400 Dlr.; Lund og Trelleborg hver 300 Dlr.; Helsingborg 200 Dlr.; Falsterbo og Skonør 150 Dlr.; Vee og Aahus hver 100 Dlr.; Symmershafn 50 Dlr. — Summa Summarum 42,700 Dlr. Sj. T. 12, 8. Orig. (til Thisted). Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn.

24. Marts (**Koldinghus**). Livsbrev for Fru Inger Oxe, Jørgen Brades Enke, der har tilbageleveret Kongen sine Pantebreve paa St. Peders Kloster i Lund og eftergivet Kongen de 4000 Dlr., hvorfor Klosteret stod i Pant, paa samme St. Peders Kloster, uden Afgift. Sk. R. 1, 3 b.

— Befaling til Morten Suendssen at lade Provstegaarden ved Kolding gøre i Stand og siden holde den ved god Hævd, da Kongen har bestemt, at hans Prædikant, Kapelmester og Kantori skulle opholde sig der, naar han er paa Koldinghus. J. T. 1, 17.

25. Marts (—). Tilladelse for Grev Gunther til Barbye og Mulingen til straks at indløse Vesteruig Kloster fra Fru Juthe Podbusk, Knud Guldenstierns Enke. J. R. 1, 29 b. K.

— Forleningsbrev for Jacob Arp, Slotsskriver paa Koldinghus, paa Skoufsgaard i Vilstrup Sogn, som han nu selv

har i Værge, uden Afgift. Han skal i Gaardens Skove have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin, Tømmer til Gaardens Bygning og nødtørftig Ildebrændsel. J. R. 1, 29 b. K.

25. Marts (Koldinghus). Aabent Brev, at Tulle Ifuerssen i Nagbølle i Skanderup Sogn maa være fri for Ægt og Arbejde af den Gaard, han nu selv bor i, mod at svare sædvanlig Landgilde, Gæsteri og anden Afgift til Lensmanden paa Koldinghus og passe godt paa, at ingen Øksne, Køer, Heste, Øg eller andet Kvæg uddrives ad ulovlige Vadesteder eller andre ulovlige Veje mellem Kolding og Skodborg; han skal tillige paase, om der sælges og dølges noget Kvæg, og i saa Tilfælde have Fuldmagt til at anholde dem, der gøre det, med deres Gods og straks melde det til Lensmanden. Alt, hvad der uddrives paa forbudte Steder, skal være forbrudt til Kronen. J. R. 1, 30 b. K.

— Befaling til Claus Huitfeldt at levere denne Brevviser Claues Smed, der skal beslaa Kongens Heste og Foler paa Dronningborüg og iøvrigt paase, at de ikke komme til nogen Skade, hans aarlige Løn, 9 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning, og indskrive det i sit Regnskab. J. T. 1, 17.

27. Marts (Nyborg). Aabent Brev, at de Kronens Bønder, der have nogle øde Jorder i Sønder og Nørre Herreder paa Laaland i Værge og nylig have fæstet dem af Peder Oxe, Hofmester og Embedsmand paa Rafuensborg, maa beholde disse deres Livstid uden, saaledes som hidtil, at besværes med ny Indfæstning, hver Gang Lenet skifter Lensmand; dog skulle de saa selv bruge Jorderne og maa ikke bortleje dem. Kongen forbeholder sig at disponere over Jorderne, hvis der kommer nogle, som ville bygge paa dem og svare Landgilde. F. R. 1, 9.

— Til Jacop Ulfeld. Da der i den Underholdning, som Kongen har bevilget Hr. Christen Pouelsen, forhen Prior i St. Knudtz Kloster i Otthense, ikke er tillagt ham Humle til Maltet, ej heller Havre til Gæssene, skal Jacop Ulfeld skaffe ham saa megen Humle, som behøves til at brygge Maltet i Øl, og 1 Skp. Havre til hver Gaas's Fedning. F. T. 1, 1 b.

— Til Erich Rosenkrantz. Da Christiern Friis, Borger i Otthense, hvem han efter Kongens Befaling for nogen Tid siden har indsat til Byfoged smstds., skal være ung, meget uerfaren i Retten og uduelig til Embedet, skal han forløve ham og straks igen tilskikke Peder Ibsen, Borger i Otthense, til Byfoged,

saaledes som han tidligere var udnævnt til, og tage ham i Ed. F. T. 1, 2.

27. Marts (**Nyborg**). Til Kapitlet i Riibe. Da Kapitlets Skove i Koldinghus Len forhugges meget af de paa Kapitlets Gods boende Bønder, væsentlig fordi de Prælater og Kanniker, som have Skovene i Befaling, bo saa langt borte, at de ikke kunne have Opsigt med Bønderne, har Kongen befalet Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, at paase, at Bønderne ikke hugge mere end nødvendigt og ikke mere, end Kronens Bønder deromkring faa i Kronens Skove. Kapitlet skal derfor befale Bønderne at frede Skovene og ikke hugge mere end ovenfor nævnt. J. T. 1, 17b.

1. April (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det paany under Trudsel om Straf forbydes alle og særlig Borgerne i Nyborg at hugge noget i Hesle Hestehave og Skovene i den ny Mark ved Nyborg, da Skovene trods det tidligere Forbud alligevel ere blevne stærkt forhuggede. F. R. 1, 9b. K.

4. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Jørgen Abildgaard, der er antagen som Skibshøvedsmand, aarlig, saa længe han er i denne Tjeneste, skal have 200 enkelte Dlr. og 2 sædvanlige Klædninger og, naar han ikke er til Skibs eller er sendt andenstedshen, Kostpenge til sig selv og en Dreng. Sj. R. 11, 4b.

6. April (**Frederiksborg**) Til Borgemestre og Raad i Helsingør. Da de tidligere have tilbudt Kongen en Sum Penge for at bekoste Vandet indført i deres By, har Kongen sendt sin Vandkunstner did for at undersøge, om Arbejdet kan lade sig udføre. Vil han paatage sig det, maa han, naar han er færdig, faa den Pengesum, som de have lovet Kongen derfor. Sj. T. 12, 9b.

— Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Sognepræsten i Landtzkrone Hr. Jacobs Hustru er bleven fængslet for sit onde Levnets Skyld og iblandt andet har beskyldt M. Tyge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift, for at have beligget hende, skulle de med det allerførste stævne M. Tyge, Hr. Jacob og hans Hustru for sig, undersøge Sagen, afsige Dom deri og give den beskreven fra sig under Universitetets Segl. Sj. T. 12, 10. Orig.[1] i Konsistoriets Arkiv, Pakke 183.

8. April (—). Skøde til Henrich Rantzou, Statholder i Slesvig og Holsten og Embedsmand paa Segeberg, paa en Gaard

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 342.

paa Torvegaden i Faaborg, der med den østre Ende vender ud imod Raadhuset, med den vestre ud til Bytinget. F. R. 1, 10.

9. April (**Frederiksborg**). Til Kapitlet i Roskilde Domkirke. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Johan Fris skal have købt, mageskiftet og i andre Maader forhandlet sig Gods til af Kapitlet i Roskilde, men ikke ved, naar og paa hvilke Vilkaar han har faaet det, skal Kapitlet straks undersøge Sagen og sende Kongen klar Besked derom. Sj. T. 12, 10 b.

— Til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyen. Da Johan Friis skal have tilforhandlet sig gejstligt, Vikarie- og andet Gods i Fyen, uden at Kongen dog ved, hvorledes, af hvem og paa hvilke Vilkaar han har faaet det, skal M. Niels undersøge dette og straks sende Kongen klare Registre over Godset med alle Oplysninger derom. F. T. 1, 2.

10. April (—). Tilladelse for Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, Kongens Staldmester, til at nedbryde en gammel Kirke udenfor Holbeck, der i mange Aar har staaet øde, og bruge Sten, Kalk og Tømmer derfra til Udbedring af Holbeck Slot. Sj. R. 11, 5.

— Aabent Brev, hvorved Kongen giver Borgerskabet i Kiøge, der har afkortet Kongen 6150 Mk. danske, som Jørgen von der Schweinitz's Knægte have fortæret i Byen, og som siden ere blevne afkvittede Knægtene i deres Løn, Kvittans for 800 Dlr., som det skal give i Skat, og 120 Dlr. i Mønt, som det resterer med for 2 Aars Byskat. Sj. R. 11, 5. K.

— Til Eyler Grubbe og Lauge Beck. Da der i Kronens Fællesskove i deres Len holdes mange Geder, som gøre Skoven stor Skade, skulle de straks, efterdi alle Geder for længe siden ere gjorte fredløse, slagte alle de Geder, de kunne faa fat paa i de Skove, hvori Kronen har Del, uanset hvem de tilhøre; se de gennem Fingre med nogen, ville de selv komme til at staa til Rette. Sj. T. 12, 10 b.

— Befaling til Peder Oxe, Biørn Anderssen og Eiller Grubbe at være til Stede, naar Sagen mellem Sognepræsten i Landtzkrone Hr. Jacobs Hustru og M. Tyge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift, skal i Rette for de højlærde, og sammen med disse undersøge, hvorledes Sagen forholder sig, dømme deri, paase, at der ikke gøres nogen af Parterne Uret, og give deres Dom beskreven fra sig. Sj. T. 12, 11.

10. April (**Frederiksborg**). Til Jørgen Marsuin. Da Hr. Jacop, Sognepræst i Landzkronne, har berettet, at der er Strid mellem ham og hans Hustru, fordi hun efter sin egen Bekendelse ikke har skikket sig imod ham, som hun burde, skal han enten fængsle Hr. Jacops Hustru eller tage Borgen for hende paa, at hun vil blive til Stede, indtil der er gaaet Dom i Sagen. Kongen har, da hun har tilstaaet, at M. Thyge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift, har beligget hende, befalet de højlærde i Kiøpnehafn at stævne M. Thyge og Hr. Jacop og hende for sig og dømme dem imellem, hvorfor Jørgen Marsuin skal møde personlig med Hr. Jacops Hustru den Dag, da Sagen skal forhøres, og paase, at ingen af Parterne lider Uret. Endvidere skal han befale Byfogden og andre i Landzkronne, der skulle vide noget om Kvindens Bekendelse og andet den Sag vedrørende, at møde til samme Tid for at vidne. Sk. T. 1, 1 b[1].

— Til Provster, Præster og Bønder i Vordingborg og Tryggeuelde Len. Da mange af dem trods tidligere Forbud herimod holde Hunde, som jage og ødelægge Adelvildt og andre Dyr, befales det dem strengelig straks at ødelægge saadanne skadelige Hunde; for Fremtiden maa ingen holde mere end én Hund, og denne skal endda enten staa bunden i Gaarden eller være læmmet paa det ene Ben. Forser nogen sig herimod efter Brevets Forkyndelse paa Tinge, skal han hver Gang, han gribes heri, have forbrudt en god Okse til sit Herskab og 10 Mk. danske til den, der paataler det. Sj. T. 12, 11 b[2].

— Aabent Brev, at M. Anthonius de Castille Vinitziam, der nu har begivet sig ind i Riget med sin Tjener og i Skaane vil drive sit Haandværk, som fornemmelig er at gøre Glas efter den venedigske Art, maa være fri for al kgl. og borgerlig Tynge. Sk. R. 1, 6[3].

11. April (—). Befaling til Axel Viffert aarlig at give Berider Claus Rasmussens Dreng i Nyborg, der skal hjælpe denne med at røgte de Foler, han faar til Beridning, en lignende Klædning som den, Beriderens Dreng paa Frederichsborg faar, nemlig 6 Al. Engelst, 6 Al. groft Klæde, 4 Al. Sardug og 4 Al. Lærred; endvidere skal han give Claus Rasmussen 8 Dlr. i Mønt til

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 343 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 500. [3] Tr.: Hist. Tidsskr. 5. R. I. 489.

at betale den Skipper med, som førte Claus Rasmussens Gods fra Issefjord til Nyborg. Udt. i F. T. 1, 2 b.

11. April (**Frederiksborg**). Befaling til samme at give Drabanterne Pether von Mentze, Hans vom Parchem og Hans Holste, der en Tid hver have faaet en aarlig Underholdning af 1 Pd. Rug, 2 Pd. Malt og 1 Otting Smør af Nyborg Slot, yderligere 1 Otting Smør og 2 fede Svin hver om Aaret og indskrive det i Regnskabet. F. T. 1, 3.

12. April (—). Forleningsbrev for Hack Ulfstandt paa Otthensegaardt med Nesbyhofuit Len, Stiftets Gods og St. Hans Klosters Len, saaledes som Erich Rosenkrantz nu sidst har haft dem i Værge. Han maa oppebære Halvparten af al den uvisse Rente undtagen Gæsteriet, hvoraf han forlods skal have 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. og Halvdelen af Resten, al Avl og Affødning af Nesbyhofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde mod en aarlig Afgift af 25 Læster $5^1/_2$ Pd. 5 Skpr. Malt, 4 Læster 1 Pd. Rug og 16 Tdr. $1^1/_2$ Fjerd. Smør og Forpligtelse til at levere Straafoder, Hø og Strøelse til Kongens egne, hans Hofsinders og fremmede Herrers Heste, naar Kongens eller deres Vej falder dér forbi. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og skaffe Degnene, som synge til St. Hans, deres sædvanlige Underholdning. F. R. 1, 11. K.

— Følgebrev for Chrestiern Munck til Toberup til Bønderne under Aaekier Slot, som Fru Birgetthe Gøye, Herlof Troldis Enke, nu har i Værge. J. R. 1, 31. K.

13. April (—). Befaling til M. Morthen Pederssen, Abbed i Soer Kloster, straks at skaffe M. Ifuer Berthilssen, Abbed i Ringsted Kloster, der skal genopbygge et Hus i Klosteret, som er faldet ned, og istandsætte nogle forfaldne Huse, der nu staa øde, 30,000 Vingsten og 10 Læster Kalk. Hvis han ikke har saa mange Sten brændt, skal han straks lade dem brænde. Sj. T. 12, 12.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Paa hans Forespørgsel om, hvor han skal kræve Betaling for de af ham i Amsterdam, Lybeck og Dantzick til Orlogsskibenes Udredning bestilte Ting, da disse daglig kunne ventes og skulle betales straks og der ikke for Øjeblikket er Penge i Forraad paa Toldboden, meddeles ham, at Kongen har skrevet til Peder Oxe, Hofmester, om at betale, da det bestilte altsammen kommer Riget

til Nytte; til ham skal Hendrich Mogenssen derfor henvise dem, der skulle oppebære Betalingen for Varerne. Han skal sørge for, at de Tagsten, der skulle bestilles til Skanderborg, blive tagne ind af nogle Skibe, der skulle til Aarhus for at købe Korn eller ellers bruge deres Handel dér, saa at videre Bekostning kan spares. Sj. T. 12, 12 b.

13. April (Frederiksborg). Til Peder Oxe. Da han for nogen Tid siden meldte, at Marcus Hes ikke kunde bestille Boldavit, Kabelgarn, Spigre, Beg, Tjære og andet til Orlogsskibene, lod Kongen efter hans Begæring Tolderen i Helsingøer bestille det. Nu melder denne, at han har forskrevet det fra Amsterdam, Lubick og Dantzigk, eftersom de vedlagte Sedler vise, og at en Del allerede er kommen og en Del ventes hver Dag, hvorfor han vil vide, hvor han skal kræve Betalingen derfor. Da det er bestilt til Rigets Brug, skal Peder Oxe skaffe Pengene og tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvorvidt man kan afsige en Del af det bestilte, da Skibene ikke, som Bestemmelsen var, komme i Søen i denne Sommer, men han skal ikke desmindre skaffe Penge til at betale det med, som fremkommer. Han skal sørge for, at de 2000 Tylter Deler, som Christiern Munck har ladet skaffe til Kongen, blive førte til Dagløcke Slette, hvor Kongen saa vil tage dem. Da Kongen er i Færd med at bygge en Kro her ved Slottet for sine Tjenere og Hofsinder, skal Peder Oxe se at skaffe en god, formuende Karl, som har Forraad af Sengeklæder og Bohave, til Kromand; Kongen vil give denne Ager, Eng og anden Herlighed til Kroen. Sj. T. 12, 19.

— Aabent Brev, at Jørgen von der Niesse, Hendrich Smidt og Henning von Hildensheim maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i Malmø i 3 Aar. Udt. i Sk. R. 1, 6 b.

16. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Borgerskabet i Halmsted, der har faaet Skrivelse fra Rentemesteren om at betale de 5 Aars Byskat, som det ved Fejdens Begyndelse skal have resteret med, alle de Byskatter, det maatte restere med, da det har haft stor Besværing baade med Kongens Krigsfolk, der have ligget i Byen, og i andre Maader. Sk. R. 1, 6 b.

17. April (—). Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra denne Brevviser angaaende en Pinke, som han og

hans Medredere for nogen Tid siden have sendt til Narfuen, men som paa Vejen er frataget dem af de dantzige Fribyttere og siden er erobret af Kongens Skibe i Putzerviig[1]. Hvis Beretningen er sand og Brevviseren kan bevise, at Pinken tilhører ham og hans Medredere, skal Peder Oxe lade ham faa den. Sj. T. 12, 13.

17. April (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Biørn Anderssen paa Aarhusgaard, som Folmer Rossenkrantz nu har den i Værge. Han skal i aarlig Genant have 6 Læster Rug, 8 Læster Byg, 6 Læster Havre, 8 Tdr. Smør, 80 Svin, 12 Køer, 6 Nødkroppe, 120 Lam, 24 Faarekroppe, 120 Gæs, 200 Høns, 2 Tdr. Gryn, $621^1/_2$ Mk. danske Penge, Ladegaarden og Ladegaardens Avl med Kvæg og Affødning og Tredjeparten af den uvisse Rente undtagen Gæsterihestene, som Kongen forbeholder sig. Af den øvrige visse Rente, som han ogsaa skal beholde, skal han svare en aarlig Afgift af 3745 gl. Dlr. 1 Ort til Rentemesteren til hver 1. Maj. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og underholde de 12 Degne, som pleje at faa deres Kost paa Aarhusgaard. J. R. 1, 31 b. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Aarhusgaard. J. R. 1, 33. K.

18. April (—). Aabent Brev, at Ambrosius von Brunsvig, der har tilsagt Kongen Tjeneste som Sværdfeger og lovet at arbejde frit for Kongen og dennes Svende og Drenge, skal have 12 Dlr. i aarlig Løn, fri Bolig i Kiøpenhafn og Fritagelse for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i denne Tjeneste. Sj. R. 11, 5 b. K.

— Til Borgemester og Raad i Kierteminde. Det har forundret Kongen i høj Grad, at de trods en tidligere kgl. Befaling til dem desangaaende endnu ikke have givet denne Brevviser Lauritz Jørgenssen, Borger i Othense, den Dom beskreven, som de have afsagt mellem Eskild Gøye og ham, og det saa meget desto mere, som de ogsaa uden en saadan Befaling ere pligtige til at give de af dem paa Raadhuset og Bytinget afsagte Domme beskrevne. Det befales dem nu paany straks at give Lauritz Jørgenssen Dommen beskreven, saafremt de ikke ville have, at Kongen skal

[1] Putziger Wiek ved Danzig.

give ham Stævning over dem eller paa anden Maade hjælpe ham til Rette. Orig. i Provinsark. i Odense.

21. April (**Frederiksborg**). Til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingør. Simen Surbeck, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at han paa Kongens Vegne har taget Told af nogle fra Ipsuig i England, hvilke have fisket og brugt Handel under Island og Vespenøe, og at han af den Grund, da han kom til England, er bleven arresteret med Skib og Gods af de Ipsuigske og tvunget til at stille Borgen for 2500 Dlr., hvorved han tvinges til at holde sig borte fra England. Da Simen Surbeck jo ikke i nogen Maade har forset sig mod de Engelske, skal Hendrick Mogenssen, naar nogle fra Ipsuig komme til Sundet, arrestere dem med Skib og Gods, indtil de forpligte sig til at skaffe Simen Surbeck fri for ovennævnte Borgen, saa at han igen kan bruge sin Handel i England. Sj. T. 12, 13 b.

— Aabent Brev til Adel, Borgere og Bønder i Sjælland, Skaane, Fyen, Laaland og Falster, Riiber, Viiborg, Vendelboe og Aarhus Stifter, at den til 11. Maj berammede Herredag er udsat til 8. Juni formedelst nogle vigtige Forretninger, som Kongen har faaet. Sj. T. 12, 14 b.

22. April (—). Befaling til Hr. Peder Skram, Hr. Jørgen Løcke, Holgier Rossenkrantz, Jacob Ulfeld, Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Peder Munck og Eiller Grubbe at møde i Kiøpnehafn 8. Juni, da Herredagen er udsat til den Dag. Sj. T. 12, 15.

23. April (—). Forleningsbrev for Jens Fosz[1], Kongens Enspænder, paa den Kronens Aalekiste ved Gofuensøe[2] Sø, som Jens Vallindtzbeck sidst havde i Værge, mod selv at holde Aalekisten i Stand og aarlig svare $^1/_2$ Td. Aal, vel forvaret med Salt og Træ, paa Roskildegaard. Sj. R. 11, 6. K.

24. April (—). Bestalling for Peder Skriver, Borgemester i Vardbierg, som Sisemester smstds. Sk. R. 1, 7.

— Befaling til Fru Giøruel Faddersdatter, fra hvem Kongen til 1. Maj vil indløse Helnekircke Kloster, som skal gives til Hr. Christoffer Borggreve von Dhonav, Hofmarskal, at levere Klosteret fra sig med Sæden i Jorden, hvis hun har modtaget det saaledes, og hvis ikke, da tillade Hr. von Dhonavs

[1] o: Fuchs. [2] Gundsømagle Sø, Sømme H.

Tjener at saa i Jorden og befale Bønderne at hjælpe ham hermed og gøre sædvanligt Arbejde. Bønderne skulle istandsætte Gærderne ved Klosteret og omkring Vangene og skaffe de dertil nødvendige Ris og Torne. Da hun selv vil have en Del af det til Klosteret liggende Gods i Pant, maa Pantesummen derfor afkvittes i Indløsningssummen for Klosteret. Sk. T. 1, 2 b.

24. April (**Frederiksborg**). Befaling til Erick Kaas, Oluf Brockenhus, Hans Johanssen og Nils Mouritzen at være til Stede, naar Biørn Anderssen overtager Aarhusgaard, paase, hvad Inventarium han modtager, besigte Gaarden, Ladegaarden og de under Gaarden hørende Skove og afgive skriftlig Beretning derom. J. T. 1, 18.

25. April (—). Til Grev Gunther af Barbye. Fru Jutte Podebusk har i Anledning af den ham givne Tilladelse til at indløse Vesteruig Kloster været hos Kongen og forestillet, at hun i sidste Fejde har haft stor Bekostning med at holde Heste og Svende, og at det vil være hende til stor Skade, hvis hun nu saa uformodet skal af med Klosteret. Da Fru Jutte og hendes Slægt og Venner altid have vist sig tro og villige imod Kongen, har denne tilladt hende at beholde Klosteret, hvorfor Grev Gunther ikke maa befatte sig med det. Vil Kongen siden forandre denne Bestemmelse, skal Grev Gunther være nærmest til at faa Klosteret. Sj. T. 12, 15.

28. April (—). Aabent Brev, at Fru Juthe Podbuske, Knud Guldenstierns Enke, fremdeles maa beholde Vesteruig Kloster mod at svare samme Afgift deraf som hidtil. J. R. 1, 33 b. K.

— Instruks og Fuldmagt for Peder Bilde, Jørgen Rossenkrantz og Niels Kaas, Sekretær, til det Grænsemøde med Sverrig, som skal holdes i Bremsebroe 15. Maj. Sj. T. 12, 15 b.

— Til Kapitlet og Prior vicariorum i Roskilde. Da Kongen har bevilget Erich Podebusk, Embedsmand paa Olborghus, at faa 1 Gaard i Hielmsøe, der hører til et Vikarie i Roskilde Domkirke og ligger ham til Trængsel, til Mageskifte for 1 Gaard i Sierslef i Stefns Herred, skulle de besigte begge Gaardene og paase, at Kirken faar Fyldest. Sj. T. 12, 19.

— Livsbrev for Erick Podbuske paa Vredløf Kloster, Viskum Gaard og By, som er 9 Gaarde og 1 Kirkebol, dog

skal Landgilden af Kirkebolet fremdeles svares til Kirken, 7 Gaarde i Engelstrup, 5 Gaarde i Løgsted Sogn, 2 Gaarde i Raunstrup, 4 Gaarde i Vormstrup, 1 Gaard i Vester Ørbeck, 3 Gaarde i Mielle-rup, 7 Gaarde i Øster Ørbeck i Kuornum Sogn, 4 Gaarde i Nesborg og 2 Gaarde i Brøndom i Salling Sogn i Slet Herred, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Efter hans Død skal alt Godset frit falde tilbage til Kronen, dog maa hans Hustru, Fru Sit-zele Oxe, hvis hun overlever ham, beholde Godset til den efter Mandens Død paafølgende 1. Maj. J. R. 1, 34. K.

29. April (**Frederiksborg**). Befaling til 4 Bønder i Smed-strup og 1 i Egeberig indtil videre at svare Peder Oxe, Hofmester, og gøre Ægt og Arbejde til Jungshofuidt Slot, men yde deres Landgilde, Gæsteri, Sagefald og al anden Rettig-hed paa Roskildgaard. Sj. R. 11, 6 b. K.

— Aabent Brev, at Kongen har overdraget Morthen Venstermand Befalingen over Kiøbnehafns Slot og Len, saaledes som Biørn Andersen sidst havde det i Værge. Han skal aarlig, saa længe han har Lenet i Befaling, paa sit eget Liv have 100 Dlr., sædvanlige Hofklædninger og Penge til 4 Personer, Foder og Maal til 4 Rideheste og 2 Vognheste og den 10. Pending af Gaard-fæstning og Sagefald. Naar Hofmester Peder Oxe er til Stede paa Slottet, skal Morthen Venstermand søge Bord med denne og hans Svende og Folk æde sammen med Hofmesterens Svende, men ellers skal der paa hans eget Kammer anrettes for ham selv og saa mange Svende og Folk, som han maa holde. Han skal annamme Slottet i en Slotslov og holde Kongen og Danmarks Rige det til en troer Haand; han maa ikke laane nogen Vogne, medmindre det sker efter Kongens mundtlige Befaling, efter Kongens egenhændig underskrevne Pasbord eller efter Hofmesterens Ordre i Henhold til kgl. Befaling. Sj. R. 11, 6 b.

— Aabent Brev, at Kongen — der har bragt i Erfaring, at de, der i sidste Fejde have fæstet Kronens Part af Tienderne af Stiftsskriverne, have klaget stærkt over, at Tienderne igen ere blevne dem fratagne, saa snart der kom andre, der vilde give mere — nu har givet N. N. Fuldmagt til at bortfæste Kronens Part af Tienderne i N Stift til de højstbydende, der saa maa beholde dem deres Livstid, naar de kun svare Afgiften; svares denne derimod ikke i rette Tid, skulle Livsbrevene være forbrudte. Alle hidtil udgivne Forleningsbreve erklæres ugyldige med Undtagelse af

de af Kongens Fader og Kongen udstedte Livsbreve. De pantsatte Tiender skulle ogsaa bortfæstes og de, der have dem i Pant, henvises til Kongen om Tilbagebetaling af Pantesummen. Ligeledes skulle de bortfæste Kirkens Part af Tienderne til de højstbydende, og Stedsmaal og Afgift af disse Tiender skulle oppebæres af Kirkeværgerne, der skulle anvende alt til de forfaldne Kirkers Bygning og i andre Maader til Kirkernes Bedste og aarlig gøre Stiftslensmændene og Herredsprovsterne eller hvem andre, der have Kirkerne i Forsvar, Regnskab derfor; disse skulle, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, paase, at Kirkerne blive genopbyggede og holdte ved Magt. Sj. T. 12, 21[1].

29. April (**Frederiksborg**). Befaling til Eiller Grubbe, Herluf Skafue og Lauge Beck i Sjællands Stift, Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Oluf Mouritzen i Skaane Stift, Holgier Rossenkrantz og Biørn Anderssen i Aarhus Stift, Hr. Jørgen Løcke og Erich Løcke i Riiber Stift, Axel Jul og Coruitz Veffert i Viiborg Stift, Peder Munck og Erich Podebusk i Vendelboe Stift, Jacob Ulfeld og Hack Ulfstand i Fyens Stift straks at forkynde ovenstaaende Brev og bortfæste Kronens og Kirkens Parter af Tienden til dem, der ville give mest i aarlig Afgift; de kunne kalde Stiftsskriverne til sig med de Registre, disse have over Tienderne. Naar de sende klare Registre til Kongen, vil denne give dem, der fæste Tienderne, Brev paa at maatte beholde dem deres Livstid. Sj. T. 12, 20.

— Forleningsbrev for Hans Stissen, »vor Tjener«, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Torbern Bilde, Hr. Andersis Søn. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. J. R. 1, 35 b. K.

30. April (—). Til Peder Oxe. Kongen har i Dag faaet en Skrivelse fra Prinsen af Uranien med en af dennes Tjenere, en Doktor, hvori Prinsen begærer, at hans Viceadmiral Jacob Hennebert, som Kongen har fanget, maa komme løs, og dennes Skib og Gods blive restitueret; Kongen har henvist Doktoren til Peder Oxe, for at denne kan forelæse ham, hvad Jacob Hennebert har gjort mod Kongens Undersaatter og hvad Dom der er afsagt over

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 175 ff. (efter en Afskrift af Brevet til Skaane Stift). Secher, Forordninger I, 500 ff.

ham. Skønt Kongen havde god Grund til at straffe dem, skænker han dog for Prinsen af Uraniens Skyld ovennævnte Kaptejn og de andre af hans Selskab, der ere blevne fangne, Livet, mod at de først gøre nøjagtig Orfejde, men afslaar derimod fuldstændig Fordringen om Skibets og Godsets Restitution, da disse allerede ere byttede og partede. Peder Oxe skal opsætte et saadant skriftligt Svar til Prinsen, give Doktoren Afsked og lade Hennebert og hans Selskab passere, naar de have gjort Orfejde. Sj. T. 12, 22.

1. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at tilbagelevere Casper Wiisse, Kongens Drabanthøvedsmand, hvem Kongen har skænket de 100 Dlr., Hendrich Mogenssen efter kgl. Befaling har leveret ham, hans Gældsbrev paa Pengene. Kongen sender ham i Stedet sin Kvittering for Pengene. Sj. T. 12, 22 b.

2. Maj (—). Befaling til Sten Bilde til Vandaas at gøre sig al mulig Flid for, at det Bulhus, som Kongen gentagne Gange har skrevet til ham om, saa hurtig som muligt bliver sammenhugget og sendt til Kongen, da den Plads, hvorpaa det skal staa, nu er helt i Stand. Sk. T. 1, 3.

3. Maj (—). Til Lensmændene paa Vardingborg, Roskilde, Korsøer, Nyborg, Ottense, Rudgaard, Hindtzegafuel, Olborg og Aarhus Slotte og Gaarde. Da Kongens Bude og andre, som udsendes i Kongens Bestilling, blive afviste hos dem, naar de ville have Vogne eller Postklippere, uagtet de ere forsynede med Kongens egenhændig underskrevne Pasbord, hvilket volder Kongen ikke ringe Skade, befales det dem alvorligt straks at befordre alle, der komme til dem med Kongens egenhændig underskrevne Pasbord, da de ellers ville komme til at staa til Rette. Sj. T. 12, 22 b[1].

— Forleningsbrev for Chrestiern Munck paa Aaekier Slot og Len, som Fru Birgitthe Gøye, Herlof Trollis Enke, sidst havde det i Værge. Han skal i aarlig Genant have 389 Mk. Penge, 6 Læster Rug, 7 Læster Byg, 6 Læster Havre, 8 Tdr. Smør, 80 Svin, 8 Køer, 100 Lam, 100 Gæs, 200 Høns, Ladegaarden og Ladegaardens Avl med Kvæg og Affødning, Tredjeparten af den uvisse Rente undtagen Gæsteriheste, Told og Vrag, som Kongen forbeholder sig altsammen. Den Havre, der udover Genanthavren

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 503.

svares af Lenet, skal han levere, hvor det befales. Af Resten af den visse Rente skal han aarlig svare en Afgift af $3227^1/_2$ gl. Dlr. 1 Ort, som han skal betale til Rentemesteren, den ene Halvdel til førstkommende St. Mikkels Dag, den anden til 1. Maj 1573 og saa fremdeles. Hvis Indtægten til Aaekier forøges eller formindskes, skal hans Afgift ligeledes forøges eller formindskes efter den derom gjorte Takst. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste. J. R. 1, 36 b. K.

4. Maj (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Sander Lyddel, der er antagen som Skibshøvedsmand, aarlig, saa længe han er i denne Tjeneste, skal have 100 Dlr. i Mønt og en sædvanlig Hofklædning i Løn. Sj. R. 11, 8. K.

— Lignende Bestalling for Gilbert Junge, lydende paa 200 Dlr. og 2 Hofklædninger. Udt. i Sj. R. 11, 8 b. K. (i Udt.).

— [Til Peder Oxe.] Kongen billiger hans Betænkning om Kongens Broders Handel angaaende Godset paa Alse og Erre og befaler ham at opsøge Breve og Registre, hvoraf man kan faa fuld Besked derom. Kongen finder, at den Bojert paa 30 Læster, som han vil sende til Kongens Broder, er stor nok, og befaler ham med det første at lade den gøre i Stand og derefter sende den afsted med de 3 Fade Vin, som Kongen har givet sin Broder. Den Arkelimester, ved Navn Koniger, som var paa Vardberg, maa han tage i Kongens Tjeneste og give ham 100 Dlr. aarlig i Løn. »Hvad de Kostpenge belanger .. m vor Drejer skal gives, saa er det ... gen 4 Mk. eftersom .....«[1]. Orig.[2]

6. Maj (—). Til Bønderne i Husbye, Vegersø og Stabye Sogne, hvem de end tilhøre. Da Vand og Sand have gjort stor Skade og, hvis der ikke træffes Forholdsregler derimod, ville gøre endnu større Skade i disse Sogne, skulle alle efter nærmere Tilsigelse og Anvisning af Peder Guldensterne, Embedsmand paa Bahus, arbejde og udgrave Vand, hver i Forhold til sin Ejendoms Størrelse, saafremt de ikke i Tilfælde af Ulydighed ville staa til Rette derfor. J. T. 1, 18 b.

7. Maj (—). Forleningsbrev for M. Christiern Machabeus paa den Afgift, der nu i Følge Kongens Forordning om, at alle Tiender over hele Riget skulle bortfæstes for Afgift, skal

---

[1] Der mangler her et Stykke af Brevet. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 258 f. (efter Orig., som da allerede har manglet et Stykke).

svares af Kronens Part af Tienden af Dalbye og Daxstrup Sogne i Skaane, som han tidligere har faaet i Forlening[1]. Sk. R. 1, 7 b.

8. Maj (Frederiksborg). Lignende Brev for Frantz Tolder paa Afgiften af Tienden af Østerstad[2] og Vesterstad Sogne i Skaane. Udt. i Sk. R. 1, 8.

12. Maj (—). Til nedennævnte af Raadet og Adelen. Da Kongen vil gøre Greve Gunther af Barbys, Christoffer von Festenbergs, kaldet Packisch, og Anders Bings Bryllupper paa Kiøpnehafns Slot 27. Juli og samtidig har forskrevet sine Farbrødre, Hertugerne Hans den ældre og Adolf af Holsten, og sin Broder, unge Hertug Hans af Holsten, med nogle af de fornemste af Adelen i Fyrstendømmerne til sig, skulle de møde (i Brevene til nogle af Rigsraaderne: tilligemed deres Hustruer og disses Jomfruer) i Kiøpnehafn 6. Juli med deres bedste Klæder. De skulle lade sig gøre en sort Fløjelspaltzrock til at ride i, naar de følge Kongen ud imod hans Farbrødre og Brødre. De skulle tage 6 smukke Rideheste med sig (Landsaatterne: hver 4 Heste, 2 Karle og 1 Smaadreng) med Fløjelstøj paa de Heste, som de selv og deres Drenge ride paa; deres 4 Karle skulle have sorte Kjortler med Folder, saaledes som det nu er Skik, og hvide og violbrune Hoser. — Register: Af Raadet: Peder Oxe, Holgier Rossenkrans, Peder Biilde, Jørgen Rossenkrans, Peder Munck, Erich Podebusk og Jørgen Marsuin med deres Hustruer, Hr. Jørgen Løcke, Erich Rud, Jacob Ulfeld, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Eyller Grubbe alene. — Af Landsaatterne: Oluf Mouritzen, Mouritz Podebusk, Albret Oxe, Anders Emichssen, Holgier Brade, Niels Ulfstand, Jacob Seefeldt, Albret Friis, Peder Guldenstiern, Hack Ulfstand, Greers Trudssen, Anders Banner, Erich Hardenberg, Jørgen Biilde, Henrich Guldenstiern, Loduig Munck, Jens Kaas, Otte Banner, Otte Emichssen, Henning Gøye, Absolon Gøye, Erick Løcke, Koruitz Thonnessen, Christiern Skiel, Hans Lange, Henrich Brade, Niels Krabbe Moenssen, Axel Veffert, Sten Biilde, Ofue Lunge Ifuerssøn, Niels Friis, Niels Pederssen, Ofue Jul Nielssen, Hans Spegel, Morthen Suendssen, Oluf Daa, Jørgen Daa, Jørgen Skram, Peder Brade, Tyge Brade, Axel Guldenstiern, Ifuer Munck, Knud Ulfeld, Erich Lunge, Knud Biilde, Johan Urne Claussen, Ove Jul Axelssen, Giord Pederssen,

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 631. [2] Östraby, Færs H.

Hans Sparre, Moens Jul Jenssen, Sten Brade, Erich Valkendorff, Jørgen Sested, Knud Grubbe, Hans Johanssen, Arrild Ugerup, Folmer Rossenkrantz, Oue Lunge Christofferssøn, Hendrich Sandberg, Tyge Sandberg, Gabriel Sparre, Thommes Fasse, Oue Jul Jenssøn, Gregers Holgerssen, Christiern Munck, Niels Krabbe Kieldssøn, Vogn Suendssen, Lauritz Skram og Frantz Banner. Sj. T. 12, 23.

13. Maj (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Fru Birgitte Gøye, Herlof Throllis Enke, paa 1 Gaard, kaldet Ydernes, i Nestued Sogn i Flackebierg Herred, uden Afgift. Sj. R. 11, 8 b. Orig.

14. Maj (—). Tilladelse for Hans de Hundt til at oprette et Apothek i Kiøpnehafn, da Valther Jenssen, der for nogen Tid siden fik Tilladelse til at oprette et Apothek smstds., nu er død, og være fri for al borgerlig Tynge. Han skal holde et godt Apothek med forstandige Svende og friske og uforfalskede Urter med andet Tilbehør og skal sælge sine Varer til en rimelig Pris. Overbevises han om nogen Forsømmelighed, skal han have forbrudt dette Brev. Sj. R. 11, 9[1]. K.

— Til Peder Oxe. Da der i Aar ikke, som Bestemmelsen var, kommer Orlogsskibe i Søen og Kongen daglig overløbes af Folk, der klage over, at de for Fattigdoms Skyld ikke kunne svare den af alle jordegne Bønder krævede Madskat, mener Kongen, hvis Fetaljen ikke kommer til nogen synderlig Nytte, men skal henlægges til Bedste for Rotter og Mus, at det vil være nok saa rigtigt, at de fattige blive fri for at svare den. Peder Oxe skal tilskrive Kongen sin Betænkning herom. Sj. T. 12, 24 b.

16. Maj (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 4788 gl. Dlr., oppebaarne af nogle Lubske for $66^1/_2$ Læst Rug, som han solgte dem af forrige Aars Indkomst til Slottet. Sj. R. 11, 9 b. K.

— Til Dr. Niels Hemmingssen. Under Kongens sidste Ophold i Segeberg klagede Sognepræsten smstds., Hr. Baltazar Schrider, over, at han formedelst Fattigdom ikke kan holde sin Søn Baltazar, som han en Tid lang har holdt i Skole, ved noget Universitet, og Kongen lovede ham saa, da han i mange Aar har tjent Kirken og har et godt Vidnesbyrd, at ville skaffe Sønnen Underholdning i Kiøpnehafn. Det befales derfor

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. den danske Medicinal-Hist. I. 245.

Dr. Niels Hemmingssen at sørge for, at Sønnen faar sin Underholdning ved Studenterne i Helliggejsthus, selv om Tallet i Forvejen er fuldt, og i det hele tage sig af ham og undervise ham. Sj. T. 12, 25[1].

18. Maj (Frederiksborg). Kvittans til Claus Plum, Kongens Hofskrædder, der nu har gjort Regnskab for Gyldenstykke, Fløjel, Silkeatlask, Damask, Silkeatlask med Guld, forskjellige Slags Silke, 2 røde Silkeatlaskskjørter, kunstig stukne med Guld og Sølv, adskillige Possementknapper og Snore, engelsk Klæde, Fjer og andet, som han har købt i Antwerpen og ført med sig hid, og for hans Tæring paa Rejsen frem og tilbage. Udgiften beløb sig til 5126½ Dlr. 12½ Styver, hver Daler beregnet til 31 Styvere; heraf havde han i Kolding ved Udrejsen faaet 1000 Dlr., og Resten betaltes ham nu. Sj. R. 11, 10. K.

20. Maj (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da der er kommen en Skipper til Sundet med 80 Piber og Bodder spansk Vin, nemlig Vinsek, Bastert og Vinthint, som han begærer at maatte passere med uden at svare Told og Lastepenge, eftersom han har Certifikats fra Borgemestre og Raad i Lybke om, at Vinen tilhører dem, befales det Henrich Mogenssen at lade ham passere, da Kongen jo tidligere har tilladt Borgemestre og Raad i Lybke at føre 200 Foder Vin gennem Sundet uden at svare Told og Lastepenge; dog skal denne spanske Vin beregnes med i de 200 Foder Vin, som det er dem tilladt at føre igennem, og han skal paase, at der under det Skin ikke fries anden Vin end deres egen for Told og Lastepenge. Sj. T. 12, 25 b.

— Aabent Brev, at Hr. Jacob Sørenssen, Sognepræst til Voxløf Kirke, herefter maa bo paa Dalsgaardt, som han nu bor paa, og som er den rette Præstegaard til Voxløf Sogn, dog skal han være forpligtet til at gøre Indbyggerne i Nibe, der er Anneks til Voxløf, tilbørlig Tjeneste som Sognepræst. J. R. 1, 38. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

22. Maj (—). Til Peder Oxe. Paa hans Forespørgsel om, hvorvidt han skal betale den Mand fra Bremen, af hvem Kongen har faaet Skibet den flyvende Gejst, de endnu resterende 840 Dlr. med Korn, svares ja, og det befales Peder Oxe at blive enig med Manden derom og indfri Kongens Forskrivning. Sj. T. 12, 26.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1 [37] 621. IV. 237 f.

23. Maj (**Frederiksborg**). Til Jørgen Daa. Da Kongen paa hans Begæring gav ham den Pinke, han havde taget fra nogle Fribyttere i Østersøen, vidste Kongen ikke bedre, end at den tilhørte Fribytterne. Da nu imidlertid den rette Ejermand, en Mand fra Harlingen, er kommen og har krævet Pinken udleveret, befales det Jørgen Daa straks at levere ham den med Redskaber og alt Tilbehør. Sj. T. 12, 26 b.

— Befaling til Jacob Ulfeldt om ikke at formene Hans Mule, Borger i Otthense, at drive sit Kvæg paa Græs paa Sanderumgaardts Jorder og om at anvise Bønderne paa denne Gaard Ildebrændsel, Bygningstømmer og andet i Gaardens Skove. K. Udt. i F. T. 1, 3 b.

— Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, at afkorte Hans Mule, Borger i Otthense, Told for 100 Øksne, som han i Aar har drevet, da Kongen har tilladt ham at uddrive dem toldfrit. Udt. i F. T. 1, 3 b.

— Til Borgemestre og Raad i Olborg. Da Borgemestre og Raad i Lubeck have berettet, at Vægten i Olborg ikke er saa rigtig som den burde være, hvilket de mene strider mod den i Odense oprettede Reces, skulle de undersøge denne Sag og, hvis Vægten ikke er rigtig, lade den forandre samt paase, at intet gøres mod den oprettede Reces. J. T. 1, 18 b[1].

24. Maj (—). Til Erick Løcke. I Anledning af hans Skrivelse til Hofmesteren om den Fribytter, han har taget under Rymme[2], og den Besked, der er fundet hos Fribytteren, befales det ham at holde Kaptejnen og de Folk, der godvillig have taget Tjeneste hos denne, i god Forvaring indtil videre og passe paa, at de ikke undkomme. Af de Folk, der ere blevne tvungne til at tage Tjeneste, skal han tage en Bekendelse og derefter lade dem passere; han skal lægge Skibet op og opbevare Godset indtil nærmere Ordre. Kongen har af Skrivelsen set, hvad Lauritz Wensin efter Herredsfogden i Huiding Herreds Beretning har forlangt af Erick Løcke, og befaler denne ikke at lade nogen Rettighed bortkomme, som hører Kongen til. J. T. 1, 19.

25. Maj (—). Aabent Brev, at Niels Knag i Knapsaas i de følgende 2 Aar maa være fri for Landgilde, Skat, Ægt, Arbejde og al anden Besværing af sin Gaard. Sk. R. 1, 8.

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 291 f. [2] Romø.

27. Maj (**Frederiksborg**). Livsbrev for M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Ringsted Kloster, paa Kronens Part af Tienden af Store Heddinge Sogn, saaledes som Kongens Forordnede have fæstet den til ham, mod aarlig at svare $21^1/_2$ Pd. Korn i Afgift til Stiftslensmanden i Sjælland eller den, Kongen sætter til at oppebære Kornet. Kongen har eftergivet ham hvad han skulde give i Indfæstning af Tienden. Sj. R. 11, 10 b. K.

— Til Peder Oxe. Da Thomes Thennekier, Johan Foxals Tjener, der har faaet en Skrivelse og nogle Vekselbreve fra Johan Foxal med Ordre til at betale dem, klager over, at han ikke kan skaffe Pengene, og er bange for, at det vil skade Johan Foxal paa hans Tro og Love, hvis Vekslerne ikke blive betalte, skal Peder Oxe gøre sig den yderste Flid for af de Penge, Tolderne fremføre, eller paa anden Maade at skaffe Thomes Thennekier 1000 gl. Dlr. og 150 ny Dlr., hvormed denne kan tilfredsstille dem, der kræve ham, da jo Johan Foxal altid har været villig i Kongens Tjeneste og desuden Kongens Forskrivning til ham skulde have været betalt til sidste St. Mikkels Dag. Sj. T. 12, 27.

— Til samme. Da Kongen har tilladt M. Ifuer Berthilssen, Abbed i Ringsted Kloster, at faa 834 Tylter Deler og 12,000 Lægter i Norge til Klosterets Bygnings Behov og Erich Munck efter kgl. Ordre har befalet, at Tømmeret skal ligge rede i Langesund 8 Dage efter St. Hans Dag Midsommer, skal Peder Oxe, eftersom M. Ifuer nu har begæret, at der maa blive sendt et Skib op efter Tømmeret, overveje, hvad der er billigst for Kongen, enten at sende et af sine egne Skibe derop eller fragte et Skib, meddele Kongen sin Mening derom og ordne Sagen. Han skal sørge for, at Tømmeret bliver ført til Kiøge. Sj. T. 12, 27.

29. Maj (—). Aabent Brev, at Elline Pedersdatter, Borgerske i Laugholm, i de næste 3 Aar maa være fri for Skat, Hold, Vagt, Ægt (»Ekker«) og al anden borgerlig Tynge. Sk. R. 1, 8 b.

—[1] Pantebrev til Kiøne Quitzov paa Lønneborg Gaard, Gods og Birk samt følgende Gods: 4 Gaarde i Lydum Sogn, 5 Gaarde, hvoraf en kaldes Cammersgaard, i Quang[2] Sogn, 2 Gaarde i Brock[3] Sogn og 4 Gaarde i Sterløf[4] Sogn, saaledes som Fru El-

[1] P. har 1571, men Brevet er indført mellem Brevene af 1572, dog er maaske 1571 alligevel det rigtige, jvfr. ovfr. S. 25. [2] Kvong, V. Horne H. [3] Bork, N. Horne H. [4] Strelev, samme H.

line Bang, Jørgen Rantzous Enke, sidst havde det i Værge, for 6000 Mk. lybsk, som ere gode af Pagament, 1600 Mk. danske og 2000 Dlr., som han har laant Kronen. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf og underholde Kongen med Følge 1 Nat, naar Kongen selv kommer did. P. 321 b (overstreget).

1. Juni (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Peder Oxe, Hofmester, som Lensmand paa Jungshofuit Slot paa Forsvar, Indfæstning og Herlighed af 5 Bønder i Skouhusse, 2 i Egebierig, 6 og 1 Gadehus i Allersløf, 5 i Thiørnehofuit og 2 i Smidstrup, som laa til Fredtzgaardts Len, og af 1 Bonde i Endegaard, der laa til St. Agnete Kloster, uden Afgift; Bønderne skulle svare deres Landgilde til Kiøpenhafns Slot. Sj. R. 11, 11. K.

2. Juni (—). Aabent Brev, at Tord Jensen i 3 Aar maa være fri for Skat, Landgilde og al anden Tynge. Udt. i Sk. R. 1, 8 b.

— Forleningsbrev for Peder Hallandzfar, Styrmand, paa 1 Gaard i Halland, kaldet Gaassekuldt, der for nogen Tid siden er bleven brændt af Fjenden og nu staar øde, uden Afgift i de første 4 Aar og siden mod at svare sædvanlig Afgift. Han skal genopbygge Gaarden, holde den i Stand og være Lensmanden paa Vardbierg lydig. Sk. R. 1, 8 b.

3. Juni (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd med det allerførste at købe Fetalje i deres Len og inden 1. Juli sende den til N Slot; de skulle affatte klare Registre over Priserne og Sælgernes Navne og indskrive det i deres Regnskab. — Eiller Grubbe i Trøggevelde Len 100 Øksne, 100 Lam, 150 Par Høns, 80 Gæs, 50 Kalve og 50 Vol Æg, hvilket skal sendes til Frederichsborg; Lauge Beck i Roskilde Len 100 Øksne, 250 Lam, 250 Par Høns, 200 Gæs, 100 Kalve og 100 Vol Æg; Peder Biilde i Kallundborg Len 50 Øksne, 150 Lam, 300 Par Høns, 20 Kalve og 20 Vol Æg, hvorhos han af Landgilden skal levere 150 Lam og 200 Par Høns; Peder Munck paa Møen 200 Høns og 150 Vol Æg; Biørn Kaas i Malmøes Len 200 Lam, 300 Par Høns, 100 Gæs og 100 Vol Æg; Oluf Mouritzen i Helsingborg Len 100 Øksne, 100 Lam, 200 Par Høns, 50 Gæs og 100 Vol Æg; Jørgen Marsuin i Landtzkrone Len 50 Lam, 50 Øksne, 100 Par Høns, 50 Gæs og 30 Vol Æg; i Vordingborg Len 50 Øksne; Fru Pernille Oxe i Korsøer Len 40 Øksne, 100 Par Høns og 30 Vol Æg; Biørn Anderssen i Aarhus Len 200 Vol Æg; Jørgen Skram i Drotningborg

Len 200 Vol Æg; Christiern Munck i Aakier Len 30 Øksne og 100 Vol Æg; Jacob Ulfeld 50 Øksne. Sj. T. 12, 28.

5. Juni (Frederiksborg). Til Lauge Beck. Til det Vikarie i [Roskilde] Domkirke, som Kapellanen smstds. nu har i Forlening, skal der høre en Gaard, hvori gamle Lauritz Skriver tidligere boede, hvilken Gaard for nogen Tid siden var kommet fra Vikariet, men atter er henlagt dertil; da nu Kapellanen klager over, at en Mand i [Roskilde], ved Navn Erich Oddesen, siden ved vrang Undervisning har faaet denne Gaard i Mageskifte for noget Bøndergods i [Roskilde] Len, skal Lauge Beck sørge for, at Kapellanen faar Gaarden tilbage, udlægge Erich Oddesen en anden af Kronens Gaarde i [Roskilde] i Stedet og henvise ham til Kongen om nærmere Forvaring derpaa. Sj. T. 12, 29 b.

— Befaling til Simon Prytz, Tolder paa Skafuen, med det allerførste at sende 30 Vorder Kabliav af Skafuens aarlige Byskat, 15 Vorder Langer og 500 Rokker af Tolden og, hvis denne ikke beløber sig til saa meget, da købe det resterende, samt al den øvrige Tørfisk, han har oppebaaret i Told, til Kiøpnehafns Slot. Udt. i J. T. 1, 19 b.

— Befaling til Erick Løcke at bestille 20,000 tørre Hvillinger og 10,000 Flyndere af Tolden og, hvis denne ikke beløber sig til saa meget, da købe det resterende og med dette Bud sende Fiskene. Udt. i J. T. 1, 19 b.

6. Juni (Khhvn.). Fuldmagt for Otte Brockenhus, Rentemester, og Jørgen Michilssen, Renteskriver, til at modtage de 37,500 Dlr., som Kong Johan III af Sverrig i Følge den stetinske Traktat skal betale i Halmstad 8. Juni, og kvittere derfor. Hvis de svenske Forordnede ville give Sølv i Stedet for Dalere, skal der for hver Daler tages 2 Lod godt Sølv. Sj. T. 12, 30.

7. Juni (—). Mageskifte mellem Prædikantembedet paa Kiøpnehafns Slot og Kronen. Sj. R. 11, 11 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Bestalling for Philippus Tønnessen, Borger i Halmstad, som Byfoged, Tolder og Sisemester smstds. Sk. R. 1, 9.

8. Juni (—). Skøde til Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, Kongens Staldmester, paa en Gaard, kaldet Bischopsgaarden, i Holbeck. Sj. R. 11, 13.

— Forleningsbrev for Eiller Grubbe, Rigens Kansler,

paa Tryggeuelde Gaard med Faxe, Stefns og Biefuerskofs Herreder og følgende Gods, som har ligget til St. Agneta Kloster i Roskilde: 1 Gaard i Isøue, 2 Gaarde i Torslunde, 1 Gaard i Grefue og 1 Gaard i Rederslef, alt i Lille Herred, 2 Gaarde i Skendtzvedlille, 1 Gaard i Skendtzvedmagle og 3 Gaarde i Ølsiemagle, alt i Ramsøe Herred, 1 Gaard og 1 Gadehus i Tornebylille, 1 [Gaard] og 1 Bol i Gummersmarck og 2 [Gaarde] i Endeslef, alt i Biefuerskofs Herred, 1 Gaard i Holsted[1] og 1 Gaard i Frøesløf i Stefns Herred, 2 Gaarde og 1 Gadehus i Olstrup i Faxe Herred, 8 Gaarde og 2 Gadehuse i Sneesoer, 9 Gaarde og 1 øde Jord i Borsse og 14 [Gaarde] og 1 øde Jord i Skifuinge, alt i Borse Herred, 3 Gaarde i Vindinge, 2 Gaarde i Stouby[2], 1 Gaard i Suorborg[3], 1 Gaard i Lundby, 5 Gaarde og 1 Gadehus i Brandelef og 1 Gaard i Stenstrup, alt i Hammers Herred, og 1 Gaard i Jørsløf i Faxe Herred. Han skal aarlig til 1. Maj svare 584 gl. Dlr. paa Rentekammeret i Afgift, gøre Regnskab for al den uvisse Indtægt, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, og tjene Riget med 4 geruste Heste. Kongen forbeholder sig Indtægten ved Salget af Bygningstømmer og Fælder og fornede Træer til Bønderne ligesom ogsaa al Told og alt Vrag, der strander i Lenet. Eiller Grubbe maa beholde al Avlen til Tryggeuelde, men skal saa underholde Kongen med Følge og Heste, naar Kongens Vej falder der forbi. Sj. R. 11, 14. K.

9. Juni (**Kbhvn.**). Følgebrev for Hr. Christoffer von Dhonav til Bønderne under Helnekircke Kloster. Udt. i Sk. R. 1, 16.

10. Juni (—). Aabent Brev, at Borgerskabet i Grindou maa faa en Gaard i Grindou, kaldet Kongsgaardt, med 2 Fjerd. Jord, 2 Enge, kaldede Baarholm og Kongsholm, en lille Holm, kaldet Boesholm, og $11^1/_2$ Fjerd. Jord i Grindou Byfred mod aarlig at svare Carl Skotthe, der for nogen Tid siden fik Godset i Forlening, men til Trængsel for Borgerne i Grindou har bortlejet det til andre, samme Landgilde og Rettighed deraf som nu eller en saadan Afgift, som det kan blive enigt med Carl Skotthe om. Efter Carl Skotthes Død skal Borgerskabet i Grindou henvende sig til Kongen om videre Besked. Der skal holdes god Købstadsbygning paa Gaarden. J. R. 1, 38 b. K.

11. Juni (—). Gavebrev til Hr. Christopher, Borggreve

[1] Hellested. [2] Stuby. [3] Sverborg.

von Dhona, Hofmarskal, paa alt det Inventarium i Helnekircke Kloster, som Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Braes Enke, modtog af Biørn Kaas og nu skal levere fra sig. Sk. R. 1, 10.

11. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Ydsted, der resterer med 4 Aars Byskat, ialt 400 Mk. danske, de 200 Mk. mod at Resten betales til førstkommende St. Mikkels Dag; Byen har nemlig i sidste Fejde lidt stor Skade af Rigets Fjender, og en Del af Byen med Raadhuset er afbrændt, saa den kan ikke betale hele Restancen. Ligeledes bevilger Kongen, at Borgerne maa nedbryde St. Nicolaj Kapel i Byen, hvori der ingen Tjeneste holdes, og bruge Sten, Tømmer og andet derfra til Opbygning af deres Raadhus. Sk. R. 1, 10.

— Forleningsbrev for Hr. Jørgen Hansen, Sognepræst i Kierteminde, paa Kronens Part af Tienden af Dristrup Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 12b.

— Forleningsbrev for Pouel Bang, Borgemester i Assens, paa Kronens Part af Tienden af Flamløsse[1] og Kerthe Sogne, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 12b.

12. Juni (—). Aabent Brev, at Ydstedt, der mistede sine Privilegier, da Fjenderne i sidste Fejde brændte Byen og Raadhuset, saa den nu ikke har noget, hvormed den kan forsvare sine Ejendomme, maa nyde samme Privilegier og Købstadsret som Borgerne i Malmø og de andre Købstæder i Skaane og maa beholde de Jorder og Ejendomme, som have ligget til Byen før Fejden og fra Arilds Tid af, dog hver Mands Ret hermed uforkrænket. Sk. R. 1, 11.

— Gavebrev til Hr. Jacop, Sognepræst i Landzkrone, paa alt det Gods, som kan tilfalde Kronen efter hans Hustru, der selv har bekendt sig skyldig i Hor. Sk. R. 1, 11[2].

— Til Kapitlet i Lunde Domkirke. Da de Raader og gode Mænd samt de højlærde, der i Følge Kongens Befaling have dømt i Sagen mellem M. Thyge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift, og Sognepræsten i Landzkronne Hr. Jacops Hustru, der for Kapitlet har sigtet M. Thyge for at have bedrevet Hor med hende, efter Dommens Afsigelse have indsat Sagen om Hr. Jacops og hans Hustrus Skilsmisse til Kapitlets Dom, skal Kapitlet med det første stævne dem for sig, overveje Sagen nøje, da det ikke vil

[1] Flemløse, Baag H. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 345.

passe sig, at Hr. Jacop, der skal blive i sit Embede, skal beholde en Kvinde, som selv har bekendt sig skyldig i Hor, og man nok kan tænke, hvilket Samliv der vil blive mellem dem, hvis de igen skulle tvinges sammen, og siden dømme deri og hjælpe Hr. Jacop saa meget, som Ret er. Sk. T. 1, 3 b[1].

13. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Hospitalet i Malmø, der kun har ringe Underholdning, paa Kronens Part af Tienden af Efuerlef Sogn i Thorne Herred og af Giødeløf Sogn i Barre Herred, dog skulle Forstanderne anvende Tienden udelukkende til de fattiges Bedste. Sk. R. 1, 51 b.

— Ekspektancebrev for M. Jens Lauritzen paa det første ledige Kannikedømme i Aarhus Domkirke. K. Udt. i J. R. 1, 40.

— Forleningsbrev for M. Bunde, Sognepræst i Aarhus, paa Kronens Part af Tienden af Maling Sogn, uden Afgift. J. R. 1, 40. K.

— Pantebrev til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Holstedbro Bispegaard, som han nu selv har den i Værge, for 1000 Dlr., som han har laant Kronen. P. 323.

— Forleningsbrev for Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Kronens Herlighed af følgende Kirkegaarde: 2 i Skielderup, 3 i Snebom, 1 i Nørre Onsildt, 1 i Suenstrup, 1 i Thrue, 1 i Sem og 2 i Skiødstrup[2] i Onsildt Herred, 1 i Gulløf, 3 i Skiød, 1 i Lepdrup[3], 1 i Hafrom, 1 i Hualberg[4], 1 i Hosselef[5], 1 i Sal og 1 i Verløf[6] i Huolbergs Herred, 6 i Hald, 5 i Linde, 1 i Sputtrup[7], 1 i Jennom, 2 i Dyrbye, 2 i Kartrup[8], 1 i Farderup[9], 3 i Torp[10], 1 i Thrue[11] og 1 i Koustedt i Nørhald Herred, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer i Nørrejylland. J. R. 1, 40 b.

— Befaling til Lensmændene paa nedennævnte Slotte og Gaarde at levere Peder Pomerening, Borgemester i Flensborg, noget Rug og Malt, som han siden skal omsætte i Penge og dermed betale nogle Kræmmere i Flensborg, der have Penge til gode hos Kongen for Silketøj og andet, som Kongen har udtaget hos dem; hver Læst skal regnes til 42 Tdr. De skulle tage Kvittans for det leverede Korn og indskrive det i deres Regnskab. — Register: Dronningborg 300 Tdr. Rug og $51^1/_2$ Læst Malt, Aakier 510 Tdr.

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 344 f. [2] Skødstrup. [3] Loptrupgaard. [4] Hovlbjærg. [5] Hvorslef. [6] Vellev eller Vejerslev. [7] Spentrup. [8] Kaatrup. [9] Faarup. [10] Terp. [11] Tvede?

Rug, Aarhus 60 Tdr. Rug, Silckeborg 270 Tdr. Rug, Olborghus 518 Tdr. Rug og 12 Læster Malt, Skanderborg 402 Tdr. Rug og $42^1/_2$ Læst Malt. J. T. 1, 19 b.

13. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Mouritz Podebusk herefter at lade de Bønder paa Langeland, der høre under Dalum Kloster, være fri for at opsætte det Stengærde til Tranekier Slot, som de nu besværes med, da de desuagtet maa gøre deres sædvanlige Arbejde til Dalum Kloster; han maa herefter ikke paalægge dem saadant Arbejde. J. T. 1, 20.

— Beskærmelsesbrev for Christiern Matzen i Kempinge, der har berettet, at han for nogen Tid siden uforvarende er kommen til at skyde en Karl i Armen, saa han er død deraf, og siden af 15 Mænd er bleven dømt til at bøde efter Recessen derfor, men nu stadig undsiges af den dræbtes Brødre, Slægt og Venner, skønt han ofte har tilbudt at fyldestgøre de 15 Mands Dom. Det forbydes alle i nogen Maade at forurette Christiern Matzen; alle, der ville rejse Tiltale mod ham, skulle tiltale ham paa Herredsting og Landsting. J. T. 1, 20 b.

14. Juni (—). Dom, afsagt af Kongen selv, mellem Biørn Anderssen til Stenholt og Niels Friis til Hesselagger angaaende Hesselagger Gaard og Birk, alt Johan Friis's Gods i Gudme Herred og alt det Løsøre, som fandtes paa Hesselagger efter Johan Friis's Død. Dommen gaar ud paa, at det af Johan Friis 1548 udstedte og af Kongen og Rigsraadet konfirmerede Skøde, i Følge hvilket Hesselagger Gaard og Birk og alt Johan Friis's Gods i Gudme Herred forlods skal tilfalde den ældste paa Skjoldsiden i hans Slægt, er ugyldigt, da det strider mod Loven, Recessen og Haandfæstningen og sikkert er forhvervet ved vrang Undervisning. Sj. T. 12, 30 b[1].

— Bestalling for Knud Jenssen som Byfoged, Tolder og Sisemester i Ysted. Udt. i Sk. R. 1, 9 b.

— Forleningsbrev for Anders Hansen paa 1 øde Gaard i Torpe By og Sogn i Halland, i hvilken hans Fader Hans Andersen sidst boede, uden Afgift; han skal genopbygge Gaarden. Sk. R. 1, 12.

— Forleningsbrev for Simen Michelssen, Borgemester

---

[1] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 161 ff. Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. III 156 ff.

i Ydsted, paa Kronens Part af Tienden af Kiøpinge Sogn i Ingelstedt Herred, uden Stedsmaal, men mod at svare den fastsatte Afgift deraf. Sk. R. 1, 12 b.

14. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Hr. Knud Matzen, Sognepræst til Trene og Dierid[1] Sogne i Skaane, paa Kronens Part af Tienden af Dierid Sogn i 2 Aar. Udt. i Sk. R. 1, 26.

— Beskærmelsesbrev for Hr. Peder Jenssen, Sognepræst i Lyngby og Alsø i Halland, der klager over, at han trues stærkt af Erich Griis, saa han af den Grund ikke med Sikkerhed kan besøge sin Kirke og gøre sine Sognefolk den tilbørlige Tjeneste. Sk. T. 1, 4 b.

— Beskærmelsesbrev for Clemend Fynbo i St. Knudtz Sogn paa Bornholm. Udt. i Sk. T. 1, 5.

15. Juni (—). Forleningsbrev for Hr. Peder Morthenssen, Sognepræst i Korsør, paa Kronens Part af Tienden af Torneborg Sogn i Sjælland, uden Afgift. Sj. R. 11, 17. K.

— Befaling til nedennævnte Fruer at sende deres Døtre til Kiøpnehafn til 29. Juni, da Kongen vil have dem i Fruerstuen hos sin tilkommende Gemalinde; Fru Inger Oxe, Jørgen Brades Enke, skal give Døtrene nærmere Besked. — Fru Anne Hr. Verners Jomfru Anne Parsberg, Fru Karinne Banner Jomfru Idde Ulfstand, Fru Anne Parsberg Jomfru Vibike G[yldenstjerne], Fru Ide Falck Gøies Jomfru Mette Gøie, Fru Øllegaard Trolde Jomfru Beate Huitfeld, Fru Pernille Oxe Jomfru Mette Rud, Fru Hilleborg Eiller Krafsis Jomfru Sophia Krafse, Fru Karine Biørn Anderssens hendes Søster Jomfru Dorethe Friis, Fru Anne Hans Skinckels Jomfru Dorethe Skinckel. Sj. T. 12, 33.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Hospitalet i Roskilde har en Gaard smstds., hvoraf det kun har 10 Dlr. i aarlig Leje, og Gaarden er saa bygfalden, at den vil koste mere at gøre i Stand end flere Aars Rente kan beløbe sig til, tillades det Kapitlet at sælge Gaarden til en, ved Navn Claus Hanssen, der byder 500 Dlr. derfor; Pengene kunne saa sættes paa Rente og aarlig indbringe 25 Dlr., men Kapitlet skal paase, at de blive satte paa Rente hos vederhæftige Folk. Sj. T. 12, 33 b.

— Gavebrev til Hospitalet i Landtzkronne paa Kro-

[1] Djuröd, Gærs H.

nens Part af Tienden af Orie[1] og Asmundzdorp Sogne, uden Afgift. Sk. R. 1, 12 b.

15. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Peder Holdst, Borgemester i Nyborg, paa Kronens Part af Tienden af Afuensløf Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 12 b.

— Gavebrev til Vor Frue Kirke i Nyborg. F. R. 1, 13. (Se Kronens Skøder.)[2]

16. Juni (—). Aabent Brev, at Kongen og Danmarks Riges Raad have vedtaget følgende Kurs paa den nu i Riget gængse Mønt, da det, at Varer ved Køb og Salg anslaas paa én Maade i Mønt og paa en anden i Dalere, har været til ikke ringe Besværing for Kongens Undersaatter og andre: hvert Markstykke skal regnes for 8 Sk. el. $^1/_2$ Mk. danske, hvert Otteskillingsstykke for 4 Sk. danske, hvert Fireskillingsstykke for 2 Sk. og hver 2 Skilling for 1 Sk. danske; hver Skilling for 1 Søsling, hver 4 Hvide for 2 Hvide, og 2 Hvide for 1 Hvid; hver gammel Daler skal regnes til 2 Mk. og hver Mk. til 16 Sk. danske. Da den saaledes omsatte Mønt i Skrot og Pagament i alle Maader er lige saa god som Stædernes, skulle alle i Danmark og Norge antage den til fuld Værdi; gør nogen herimod, skal han straffes som ulydig og have forbrudt 500 Dlr. For at forhindre, at Mønten udføres og ommøntes udenlands, forbydes det for Fremtiden at udføre Mønt af Riget; enhver, der udfører Mønt, skal have forbrudt Mønten og hvad andet han har med at fare og desuden straffes. Sj. T. 12, 34[3].

— Befaling til Lensmændene[4] i begge Riger straks at lade ovenstaaende Brev læse og forkynde paa alle Herredsting og i alle Købstæder i deres Len og befale Borgemestre og Raad at lade et af Brevene[5] opslaa paa hver Raadhusdør. Sj. T. 12, 35.

—[6] Til Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift. Menige Sognemænd i Marid Sogn have berettet, at deres Sognepræst for nogen Tid siden er død, og at Dr. Pouel før Præstens Død havde sendt en, ved Navn Hr. Matz, did som Kapellan. Da der nu imidlertid er stor Strid mellem Sognene, idet Fru Anne Holck, Hr. Verner Parsbergis Enke, der har Jus patronatus til Hyllinge Sogn og dermed det første Valg, har kaldet en, ved Navn

---

[1] Örja, Rønnebergs H. [2] Tr.: Hofman, Fundationer V. 471 f. [3] Tr.: P. Edvardsen Friis: Underretn. om Schielschiør S. 433 f. Secher, Forordninger I. 504 f. [4] De opregnes alle med deres Len og Købstæder. [5] Til hver af Købstæderne sendtes baade et dansk og et tysk Brev. [6] T. har urigtig: 1573.

Hr. Thomes Matzen, til sin Sjælesørger, hvem ogsaa Dr. Pouel har bevilget at maatte faa begge Sognene, medens Bønderne i Marid Sogn ikke ville lade ham faa deres Sogn, uagtet han er duelig og eksamineret af Dr. Pouel, skal denne undersøge Sagen og sørge for, at Sognene som hidtil blive sammen under én Præst, for at Præsterne ikke, hvis Sognene blive skilte, siden skulle klage over Mangel paa Underholdning og henvende sig til Kongen om Forbedring deraf. Sj. T. 12, 39[1].

16. Juni (Kbhvn.). Livsbrev for Fru Marine Jul, Christoffer Pallesens Enke, paa 5 Gaarde i Hundtzlef i Bierge Herred paa Fyen, hvoraf tidligere de 3 laa til Anduorskof Kloster og de 2 til Otthensegaard, uden Afgift. F. R. 1, 14.

— Forleningsbrev for Gregers Jul, Landsdommer paa Langeland, paa Kronens Part af Tienden af Bøsserup og Tellebølle[2] Sogne, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer. Udt. i F. R. 1, 14 b.

— Forleningsbrev for Enuoldt Lauritzen paa Kronens Part af Tienden af Giufue Sogn, uden Afgift. J. R. 1, 41 b. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Da denne Brevviser, Kongens Orgelmager, nu har gjort Orgelet paa Skanderborg Slot færdigt og allerede har faaet nogen Betaling af Rentemesteren, hvorom Holger Rosenkrantz kan faa nærmere Besked paa Rentekammeret, skal Holger Rosenkrantz blive enig med Orgelmageren om, hvad han yderligere skal have for Orgelet, og siden betale ham. J. T. 1, 21.

— Skøde til Christiern Nielssen Lange til Bramming. Orig. (Se Kronens Skøder.)

17. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen giver Chrestiern Nielssen Lange og hans ægte Børn adelig Frihed med Skjold og Hjælm, som er en rød Rose i et hvidt Felt og en rød Rose paa Hjælmen mellem 2 Vesselhorn, der ere fordelte i rødt og hvidt, og tilskøder ham Kronens Rettighed i 3 selvegne Bøndergaarde i Bramming By og Sogn i Giøring Herred, hvoraf han selv bor paa den ene og bruger Halvparten af den anden, med samme Frihed, som andre af Adelen her i Riget friest bruge deres Arvegods. J. R. 1, 43[3]. K.

— Aabent Brev om Forlig, mæglet af Kongen og Rigens Raad mellem Fru Birgethe Banner, Claus Bryskis Enke, og

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 448 f. [2] Tullebølle. [3] Tr.: Dsk. Saml. 2. R. II. 45 f.

Fru Grette Bryske, Peder Rudtz Enke. Førstnævnte, paa hvis Vegne Biørn Kaas optraadte, havde stævnet sidstnævnte, der mødte selv tillige med Hack Ulfstand, og tiltalte hende for at have tilholdt sig den Arvelod, der var tilfalden Birgethe Banners Søn Carl Bryske efter hans Farmoder, for det Gods, Jørgen Bryske havde beseglet hendes Søn Carl Bryske, og for den halve Hovedlod, som Fru Kirstine Carl Bryskis havde givet Fru Grette Bryske. Fru Grette Bryske og Hack Ulfstand henviste til en Kontrakt, der var indgaaet mellem hende og Frans Banner, der var Fru Birgethe Banners Søns rette Værge, angaaende disse Sager, og mente derfor, at Tiltalen burde rettes mod Frans Banner, medens Biørn Kaas hævdede, at hun burde tiltales som den, der havde taget Godset. Forliget gaar ud paa, at Fru Grette Bryske skal afstaa den Hovedlod, som Frans Banner har beseglet hende, ligesaa alt det Gods, som efter Loven og Recessen er tilfaldet Birgethe Banners Søn Carl Bryske, derimod skal Grette Bryske beholde alt det Gods, som er tilfaldet hende efter hendes Moder, ligesom ogsaa Birgethe Banner frafalder al Tiltale til hende for hendes Oppebørsel af Carl Bryskes Gods. Den anden Trætte mellem dem om Arvegods, Køb eller Pant efter Jørgen Bryske eller hans Moder skal først indsættes for Samfrænder og, hvis disse ikke kunne forlige dem, da for Kongen og Rigsraadet, der saa skulle dømme dem imellem, dog Fru Grettis rette Arv efter Jørgen Bryske hermed uforkrænket. Den mellem Fru Grette og Frans Banner sluttede Kontrakt skal ikke komme nogen af Parterne til Hinder. Sj. T. 12, 40.

17. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Torbern Matzen paa Kronens Part af Tienden af Stoby og Gumløsse Sogne, uden Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 13.

— Skøde til Christoffer Borggreve von Dhonav, Hofmarskal, og hans ægte Livsarvinger paa Helnekircke Kloster. Sk. R. 1, 13 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Fru Citzele, Knudt Pederssens. Kongen har eftergivet de selvegne Bønder i Villandtz Herred Halvdelen af den paabudte Madskat, hvorfor hun ikke mere maa tiltale dem for den. Udt. i Sk. T. 1, 5.

— Aabent Brev om den Skik og Ordning, som herefter skal holdes i Maribo Kloster. F. R. 1, 472. K. (Se Secher, Forordninger etc. I. 506 ff.)[1]

[1] Tr.: Kall Rasmussen, Musse Herred S. 175 ff.

17. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Gabriel Schinckel paa Kronens Part af Tienden af Kiøng Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 15.

— Befaling til Axel Viffert ikke at kræve Peder Guldenstierne for de 200 Tdr. Havre, han som Lensmand paa Riiberhus forstrakte denne med, da Kongen har skænket Peder Guldenstierne dem. F. T. 1, 4.

— Aabent Brev, at Fru Marine Knob, Stygge Rossenkrantzis Enke, som Arving efter Christoffer Rossenkrantz, hvem Kongens Fader tilskødede Lønderup Gaard og Gods, samt hendes Arvinger og deres egne Tjenere maa nyde frit Fiskeri for deres egen Grund i Limfjorden, ligesom andre af Adelen have, indtil Kongen faar nærmere Oplysning om Forholdene og bliver anderledes til Sinds. J. R. 1, 42. K.

— Livsbrev for Niels Skade til Restrup paa Kronens og Kirkens Part af Tienden af Gadberig Sogn i Tørild Herred, som han har fæstet af Hr. Jørgen Lyche og Erick Lyche, mod aarlig at svare 10 Ørt. Rug og 4 Ørt. Byg af Kronens Part til Lensmanden paa Riiberhus og ligesaa meget af Kirkens Part til Kirkeværgerne i Gadberig Sogn. J. R. 1, 43 b. K.

18. Juni (—). Befaling til Coruitz Viffert at lægge 1 Gaard i Rittrup[1] i Brøndom Sogn i Salling, hvilken Kongen har faaet af Christiern Lange, ind under Hald. J. T. 1, 21 b.

20. Juni (—). Kvittans til Fru Birgitte Gøie, Herluf Throllis Enke, paa hendes Regnskab for Kongens Indtægt og Udgift af Aakier Slot fra den Dag, da hun fik det i Forlening af Kongens Moder, indtil hun nu blev det kvit, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad hun blev skyldig har hun dels betalt, dels leveret Chrestiern Munck til Inventarium. J. R. 1, 44 b.

23. Juni (**Frederiksborg**). Til Christoffer Packisch. Da M. Hans Plattenslager har berettet, at han skylder nogle Penge udenlands, og har tilbudt Kongen Harnisker til en 30 Mand, hvilke Adelen havde bestilt hos ham under sidste Fejde, men nu ikke vil have, da Fejden er endt, skal Christoffer Packisch med det første bese dem og, hvis de ere Kongen tjenlige og godt gjorte, tage dem og indhænge dem i Harniskkammeret. Han skal meddele Kongen, hvad han synes om dem, hvor mange han tager, og hvad de koste. Sj. T. 12, 41.

[1] Rettrup, Hindborg H.

23. Juni (**Frederiksborg**). Fornyet Befaling til Jacob Ulfeld om at undersøge, hvorvidt der findes Mangler paa St. Knudtz Kirkes Bygning i Otthense, det være sig paa Mur, Hvælving, Tag, Vinduer eller andet, og da afhjælpe dem, for at Kirken ikke skal forfalde. Han skal skaffe Vin og Brød til Kirkens Brug og Lys til Alteret samt aarlig betale Skolemesteren i Otthense de 18 Mk. danske, som Kongen har henlagt til Skolemesterembedet. F. T. 1, 4.

24. Juni (—). Til Peder Biilde, Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Oluf Mouritzen. Da der er en langvarig Trætte mellem Jacob Grubbe paa den ene og Nils Krabbe paa egne og Søskendes Vegne paa den anden Side om det rette Skel mellem Røgle, Nødebo og Vellinge og Kongen, der for nogen Tid siden har bestemt selv at ville undersøge Skellet, ikke saa snart kan faa Lejlighed dertil, skulle de, for at Sagen ikke skal forhales, inden St. Bertholomei Dag [24. Aug.] mødes paa Aastederne, tage 12 Oldinge til sig, undersøge Sagen og se at faa Parterne til godvillig at udlevere de 2 Breve, som gode Mænd have gjort om Skellet, men hvis de ikke ville det, da, uden at tage Hensyn til disse Breve, gøre et ret Skel med Sten og Stabel og give deres Afgørelse beskreven fra sig. Orig.

25. Juni (—). Til Kapitlet i Roskilde. Kongen, der for nogen Tid siden skrev til det om Salget af en Gaard i Roskilde, tilhørende Hospitalet smstds., har siden betænkt sig og vil nu, at Gaarden ikke helt skal afhændes fra Hospitalet. Gaarden skal derfor sælges til den højstbydende (dog ikke under en Pris af 5—600 Dlr.) paa den Betingelse, at Køberen og hans Arvinger aarlig skulle svare 10 Dlr. i Jordskyld til Hospitalet, holde Gaarden vedlige med god Købstadsbygning og ikke afhænde eller pantsætte den uden Hospitalsforstandernes Samtykke, saaledes som M. Niels Nielssen, Kongens Hofprædikant, nærmere skal tilkendegive Kapitlet. Svares Jordskylden ikke eller forfalder Gaarden, falder den frit tilbage til Hospitalet. Vil Køberen eller hans Arvinger afhænde Gaarden, skulle de først tilbyde Hospitalet den. Naar et saadant Skøde er opsat, skal det sendes Kongen til Konfirmation. Salgssummen for Gaarden skulle Hospitalsforstanderne sætte paa Rente hos paalidelige Folk, saafremt de og deres Arvinger ikke ville staa til Rette baade for Hovedstol og Renter, hvis Hospitalet lider noget Tab. Sj. T. 12, 43.

25. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Gert Stenhugger, Borger i Helsingborg, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han arbejder for Kongen. Sk. R. 1, 16 b.

— Aabent Brev, at Peder Ottesen i de næste 4 Aar maa være fri for Landeskat og al anden Tynge af sin Gaard i Rafuensberg[1] i Ogerup Sogn. Sk. R. 1, 16 b.

26. Juni (—). Til Peder Oxe, Hofmester, Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, Peder Bilde, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Jacob Ulfeldt, Biørn Koes, Biørn Anderssen, Jørgen Marsuin, Peder Gyldenstiern og Oluf Mouritzen, Raader, og Erich Podebusch. Da Trætten mellem Fru Grette Brysche, Peder Rudtz Enke, og Fru Birgithe Baner, Claus Brysches Enke, i Følge den af Kongen mæglede Kontrakt skal indsættes for Samfrænder, og da begge Parter have valgt ovennævnte Mænd dertil, skulle disse møde i Kiøpnehafn med det allerførste, stævne begge Parter for sig, undersøge Trætten og afsige skriftlig Dom deri. Orig.

27. Juni (—). Aabent Brev, at Bønderne under Frederichsborg Slot, der have klaget over, at de ikke kunne avle saa meget Korn, at de dermed kunne betale deres Landgilde og underholde sig selv, Hustru og Børn, maa beholde deres Kornlandgilde og i det Sted betale Lensmanden 8 Sk. danske for hver Skæppe til hver St. Mortens Dag. Sj. R. 11, 17b. K. Jvfr. 27. Sept. 1572.

— Til Indbyggerne paa Bornholm. Da der klages over, at en Del af dem forurettes paa mange Maader, og at der begiver sig langsomme Trætter, som de ikke kunne komme til Ende med, vil Kongen sende nogle Raader derover, der skulle være til Stede St. Bartholomei Dag [24. Aug.] og hjælpe enhver til Ret; det befales derfor alle, der have noget at klage over, at møde for disse Raader og søge Ret hos dem, ligesom om Kongen selv var til Stede. Sk. T. 1, 5[2].

— Befaling til Jacop Borneholm, Jurisdiktsfoged paa Bornholm, straks at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde paa Landstinget. Sk. T. 1, 5 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, — der er kommen noget til Agters med

[1] Ramsberga, Gynge H. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 375 f.

sit Regnskab af Riiberhus, fordi hans Slotsskriver har været forsømmelig og ikke passet Regnskabet tilbørligt, medens Axel Viffert har været i Kongens Bestilling i Skotland og andensteds uden Riget — alt, hvad han resterer med af dette Regnskab, med Undtagelse af de rede Penge, som han skal betale. F. R. 1, 15.

27. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til Holger Rosenkrantz at betale Orgelmesteren 150 Dlr. for det i Kapellet paa Skanderborg Slot opsatte Orgelværk foruden de 100 Dlr., som Orgelmesteren tidligere har faaet, og indskrive dem i sit Regnskab. J. T. 1, 21 b.

28. Juni (—). Aabent Brev, at Lauge Beck, Embedsmand paa Roskildegaard, herefter skal være sine Søsterbørns, Christoffer Ulfeldtz Børns, Værge, da Rentemester Jochim Beck formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke tør paatage sig Værgemaalet. Sj. T. 12, 44.

— Aabent Brev, at Mickel Nielssen, Lucas Krabbe og Jørgen Gundessen, Jens Huas's Arvinger, maa beholde til arvelig Ejendom Kaas Hovedgaard og alt Jens Huas's øvrige Gods, som Kongen havde tiltalt dem for og faaet sig tildømt paa Herredsting og Landsting, fordi Jens Huas i Grevens Fejde havde sluttet sig til Skipper Clemintz oprørske Parti og derved ført Avindskjold mod Riget; deres Hustruer have nemlig nu været hos Kongen og forestillet denne, hvorledes en Del af dem har mange Børn, og at de ville komme i den største Armod, hvis de skulle miste Godset. J. R. 1, 45.

— Til Morten Suendssen. Da Kongen nu er bleven enig med M. Michel Vandkunstner om, at denne skal fuldføre den Saltkunst, der er bleven begyndt ved Kolding, og skal have bestemte Maanedspenge derfor og 8 Tylter Tømmer til Bygningen, men derimod selv afholde Arbejdsløn og Udgifterne til Jærnfang, Træværk og andet, skal Morten Suendssen optegne, hvad der allerede er bygget paa Møllen, Saltkunsten og dens Tilbehør, for at man kan vide, hvad der herefter skal bygges. J. T. 1, 22.

— Beskærmelsesbrev for Peder Brygger, der har berettet, at han har Trætte med nogle Bønder i Nørrejylland, som true og undsige ham, uagtet han er villig til at møde enhver, der har Tiltale til ham, paa Herredsting og Landsting. Det forbydes at forurette ham, og eventuel Tiltale skal ske paa Herredsting og Landsting. J. T. 1, 22 b.

29. Juni (—). Forleningsbrev for Anders Bing paa

Vardbierg Slot og Aas Kloster, som Hack Ulfstand sidst havde i Værge; han skal i aarlig Genant til sig selv, sine Svende, Slottets daglige Folk og 6 Bøsseskytter fra sidste 1. Maj have 1000 Mk. Penge, 11 Læster Rug og Mel til 36 Tønder pr. Læst, 18 Læster Byg og Malt til 42 Tdr. pr. Læst, 700 Tdr. Havre, $1^1/_2$ Læst 3 Tdr. 5 Pd. Smør, $50^1/_2$ Ko, 133 Svin, 261 Lam, $256^1/_2$ Gaas, 318 Par Høns, 4 Tdr. saltet Laks, 9 Spegelaks, 16 Pd. Aal, 18 Skpr. Gryn, alt det i Jordebogen opførte Ved og Næver, Tredjeparten af alt Sagefald og Gaardfæstning og al Avlen til Slottet, dog skal han deraf, hvis Kongen befaler det, stalde alle de Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksne, som kan tilfalde Kongen i Lenet. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og holde Slottet i en Slotslov. Kongen forbeholder sig al Indtægten af Klosterets Ladegaard og alt Vrag, som strander i Lenet. Anders Bing skal paa sin Bekostning holde Laksefiskeriet i Stand og gøre Regnskab for alle de fangne Laks med Undtagelse af de 4 Tdr. Laks, han skal have i Genant. Mindre Byggearbejder skal han selv bekoste, ligesom han ogsaa paa sin Bekostning skal holde Teglgaarden i Stand og til den bruge det ham af Jordebogen tillagte Ved; Halvdelen af de brændte Sten skal komme Kongen til gode. Sk. R. 1, 17.

3. Juli (**Vordingborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen giver Erick Podebusk 2 Bønder, der bo paa Erick Podebusk's Gods i Tornbylille og Hielmsøe, men ere barnefødte paa Kronens Gods og derfor tiltales for deres Fødselssted af Kongens Lensmand, fri for deres Fødselssted. Sj. R. 11, 18.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra Peder Munck, Embedsmand paa Stege, over, at Bøndersønner og andre, der ikke ere bosatte, flytte ind i Stege, naar de tilsiges til at bosætte sig paa Kronens øde Gaarde paa Møen, hvorved en Del af disse bliver helt øde — bestemmer, at Peder Munck skal dele de Bønder, der ere fødte paa Kronens Gods paa Møen, men ere flyttede til Stege, til Stavns, saa fremt de ikke have boet i Stege et helt Aar. Sj. R. 11, 18. K.

4. Juli (—). Aabent Brev, at den Gaard i Vordingborg, som Matz Kammersvend bor i, med tilliggende Jord, kaldet Helliggeist Mark, hvorpaa han har Kong Frederik I's Brev[1], efter Matz Kammersvends Død skal henlægges til Vordingborg

[1] Se Erslev og Mollerup, Frederik I's danske Registranter S. 317.

Slot, mod at der aarlig svares 1 Pd. Rug, 1 Pd. Byg og 1 Fjerd. Smør fra Slottet til Nestued Hospital. Sj. R. 11, 18 b[1].

4. Juli (Vordingborg). Aabent Brev, at Mats Kammersvend, der har opladt Kronen Helliggeist Mark ved Vordingborg til Kohave til Vordingborg Slot, for Livstid aarlig skal have 1 Pd. Rug, 1 Pd. Byg, 1 Fjerd. Smør, 1 fedt Svin og 20 Læs Ved af Vordingborg Slot. Sj. R. 11, 19.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Bønderne paa Møen over, at Fogderne ikke ville tage de Bolgalte og Skattekøer, som de levere paa Stege Slot, for gode, men kræve Korn og andet af Bønderne til Forbedring deraf, og paalægge de Bønder, hvis Faar og Lam ere døde, at give 2 Mk. danske for hvert Faar og 24 Sk. for hvert Lam, hvilket Bønderne mene er ubilligt — bestemmer, at der ved Ydelsen af Bolgalte og Skattekøer skal tilskikkes 12 af de fornemste jordegne Bønder paa Landet til at afgive en baade for Lensmanden og Bønderne forpligtende Kendelse om, hvorvidt Bolgalte og Skattekøer skulle tages for gode eller ej, og at de Bønder, der ikke kunne svare Faar og Lam, skulle give 24 Sk. for hvert Faar og 1 Mk. for hvert Lam, men kunne de svare Faar og Lam, maa de ikke uden Lensmandens Samtykke give Penge i Stedet. Sj. R. 11, 19 b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring, at Kronens Told formindskes ved, at Bønderne paa Laaland og Falster, der have Privilegier paa at sejle for deres rette Hjemfødninger, udføre en Del af de Heste og Øg, som købes i Sjælland og Skaane og skulle fortoldes i Rudbye — bestemmer, at Tolden, som er 20 Sk. af hvert Stykke, herefter skal svares ved Vordingborg Slot, hvor Lensmanden skal indsætte en Tolder til at oppebære og gøre Regnskab for Tolden; Tolderen skal give enhver, der udfører Heste og Øg, en Toldseddel paa, hvor mange han har overført og fortoldet, hvilken Seddel siden skal leveres til Tolderen i Rudbye, der saa skal lade dem passere toldfrit. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Varerne og Straf for Ulydighed mod Kongens Befaling. Sj. R. 11, 20 b[3].

— Mageskifte mellem Mogens Jul til Knifholt og Kronen. J. R. 1, 45 b. (Se Kronens Skøder.)

5. Juli (—). Forleningsbrev for Hr. Bertel Seuerins-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer X. 164. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 512 f. [3] Tr.: Smstds. 513 f.

sen, Prior i Anuorskouf Kloster, paa Kronens Part af Tienden af Vemerslef Sogn, uden Afgift. Sj. R. 11, 21 b.

9. Juli (**Kbhvn.**). Livsbrev for Fru Birgitte Gøye, Herlef Trollis Enke, paa Ydernes Gaard, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift. Sj. R. 11, 22. Orig.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne til Sandbye Kirke i Skaane i Aar maa oppebære Halvparten af den Afgift, som skal gives af Kronens Part af Tienden af Sandbye Sogn, til dermed at istandsætte deres bygfaldne Kirke, da Sognets Bønder ikke selv formaa at sætte den i Stand. Sk. R. 1, 18.

— Aabent Brev, at Chrestiern Pouelssen i Nøfling, Herredsfoged i Fleskom Herred, maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde af sin Gaard, saa længe han er Herredsfoged. J. R. 1, 46 b.

12. Juli (—). Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane Stift, at sende alt det Rug, Byg og Malt, som han har i Forraad af Kongens Tiendekorn, til Vardbierg Slot og tage Anders Bings Kvittans derfor. Udt. i Sk. T. 1, 6.

— Befaling til Biørn Anderssen at levere Hendrich Mumme eller hans Fuldmægtig 17 Læster Malt paa Regnskab som Afbetaling paa de 2301 Dlr. 44 Sk., Kongen skylder Hendrich Mumme. Udt. i J. T. 1, 23. Udt. i Sj. T. 12, 46 b (overstreget).

— Befaling til Hans Johanssen at levere Hendrich Mumme 10 Læster Malt, hver Læst paa 42 Tdr. og til en Pris af 60 Dlr. Udt. i J. T. 1, 23.

15. Juli (—). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen har eftergivet Joannes Maria de Lastepenge, ialt 400 Dlr., som han er bleven skyldig for de 200 Læster Salt, der i 1570 førtes gennem Sundet østpaa, hvorfor Hendrich Mogenssen skal slette ham af Bogen og tilbagegive ham hans Forpligtelsesbrev, hvis han har udgivet noget saadant. Sj. T. 12, 46 b.

— Pantebrev til Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, paa 1 Gaard i Nyerup, 2 Gaarde i Maglesede, 4 Gaarde i Munckerup, 1 Gaard i Lilleseede, 1 Gaard i Hurui[1] og 3 Gaarde og 1 Gadehus i Bøstofte, alt i Froste Herred, Præstegaarden i Gullerup[2], 3 Gaarde og 1 Mølle i Stabberup[3], 4 Gaarde i

[1] Höör. [2] Saaledes har ogsaa oprindelig Orig., men det er overstreget og ovenover skrevet: 1 Gaard i Leckelenge; denne fik hun 12. Juni 1574 i Steden for Præstegaarden i Gullerup. [3] P. har urigtig: Stallerup.

Giermindtorp, 3 Gaarde og 1 Fæste i Asmindtorp, 1 Gaard i Kullema[1], 2 Gaarde i Belling[2], 1 Gaard i Toberød[3], 1 Gaard i Gunderødt, 1 Gaard i Øslef, 1 Gaard i Aske og 1 Gaard i Sonnerup, alt i Onse Herred, samt 2 Gaarde i Fers Herred for 3000 Dlr., som hun har laant Kronen. P. 326[4]. Orig. (skaaren).

15. Juli (Kbhvn.). Pantebrev til samme paa 6 Gaarde i Sandby By og Sogn, 2 Vandmøller i Haasted Sogn, 1 Gaard i Skelinge, 1 Gaard i Gedinge og 1 Gaard i Verpinge, kaldet Hofgardt, alt i Thorne Herred, for 3000 gl. Dlr., som hun har laant Kronen. P. 323 b. Orig. (skaaren).

— Pantebrev til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, paa 5 Gaarde i Høiekiøbing og 1 Gaard i Aagerup i Oxie Herred, 4 Gaarde i Nørre Haslef[5] i Skiødz Herred, 1 Gaard i Errerup i Rønnebergs Herred, 1 Gaard i Anderum i Alboe Herred, 1 Gaard i Vandeberg og 2 Gaarde i Østre Liungbye i Villandz Herred, 4 Gaarde i Maglehiem i Giers Herred, 8 Gaarde i Gamelstrup, 1 Gaard i Hullebeck[6], 1 Gaard i Norge, 2 Gaarde i Junckerup[7], 1 Gaard i Morum[8] og 1 Laksefiskeri ved Morums Bro, alt i Lysters Herred, 11 Gaarde i Trensram[9], 1 Gaard i Løckidt[10], 1 Gaard i Medal[11], 1 Gaard i Moduig[12], 1 Gaard i Bodestorp[13], 2 Gaarde i Siigerup, 1 Gaard i Kopperarp, 1 Gaard i Skykier, 1 Gaard i Suinerødt, 1 Gaard i Kielebødt[14] og 2 Gaarde i Ellerød[15], alt i Bregne Herred, for 3000 gl. Dlr., som han har laant Kronen. P. 333[16].

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at der føres meget tysk Øl til Gotland, uden at der bliver svaret Sise deraf, bestemmer, at Lensmanden paa Gotland skal indsætte Sisemestre paa de Steder, hvor der indføres tysk Øl, til at oppebære den sædvanlige Sise deraf, som er $^1/_2$ Dlr. af hver Td. rostockis, sundest og andet tysk Øl; dog skal der af det vismer Øl, som Borgerne i Vismer selv indføre med deres egne Skibe, kun svares 1 Mk. danske af hver Tønde. Det forbydes alle at bryde deres Bunke eller sælge noget tysk Øl, førend de have svaret Sise deraf, saafremt de ikke ville have forbrudt hvad de have med at fare og desuden straffes som ulydige. Sk. R. 1, 18 b[17].

---

[1] Kålema. [2] Billinge. [3] Tibbaröd. [4] Udenfor er skrevet: Sammeledis fik hun Brev at maa annamme 1 Bol i Raabylille. [5] Norra Hårslöf. [6] Hålabäck. [7] Jockarp. [8] Mörrum. [9] Trensum. [10] Lyckö. [11] Modala. [12] Matvik. [13] Buddestorp. [14] Kellaby. [15] Hellaryd. [16] Ovenover er skrevet: Det Gods igen indløst, der Hack Ulstand havde Malmøhus. [17] Tr.: Secher, Forordninger I. 514 f.

15. Juli (**Kbhvn.**). Til Loduig Munck. Da Borgerskabet i Tystedt har klaget over, at Bønderne i den Egn tvært imod Byens Privilegier bruge Sejlads og Købmandsskab med Landkøb, at mange Haandværksfolk bo i Landsbyerne og bruge Haandværk dér, og at Byen lider stor Mangel paa Ildebrændsel, eftersom saadan ikke maa tilføres den fra de Steder, hvorfra den tidligere har faaet Tilførsel, skal han i sit Len paase, at ingen bruger Landkøb og Forprang paa Landsbyerne eller nogen usædvanlig Sejlads, sørge for, at Haandværksfolkene paa Landsbyerne flytte ind i Købstæderne, og straffe alle, der vise sig ulydige. Ligeledes skal han drage Omsorg for, at Tystedt kan faa Ildebrændsel for Betaling. J. T. 1, 23[1].

— Lignende Brev til Godske Brockenhus (dog nævnes heri ikke noget om Ildebrændsel). Udt. i J. T. 1, 23 b[1].

23. Juli (—). Befaling til Erick Løcke straks at lade Kongens Brev[2] om Henlæggelse af Gods til St. Nicolai Klosters, Lustrup, Ballum og Møgelthunder Birker læse, da saadant endnu ikke er sket, og sørge for, at Kongens Paabud blive satte i Værk. J. T. 1, 24.

24. Juli (—). Pantebrev til Mouritz Podebusch til Kørup paa 8 [Gaarde] og Herligheden af 6 Kirkegaarde i Harsmarck i Lunde Herred i Fyen, dog maa han ikke befatte sig med Landgilden af Kirkegaardene, der svares til Superintendenten i Fyen, 13 [Gaarde] og 1 Gadehus i Bordesse[3] i Skam Herred, 7 [Gaarde] i Rorslef, 1 [Gaard] i Brestrup, 4 [Gaarde] og 1 Hus i Gynstrup[4], 4 [Gaarde] i Renge[5], 3 [Gaarde] i Krogsbølle, 9 [Gaarde] i Hørup[6] By og Sogn, 1 [Gaard] i Thørresse og 2 [Gaarde] i Kørup for 5800 Jochimsdlr. og 1000 Gylden i Guld, som han har laant Kronen. P. 328 b (overstreget)[7].

— Pantebrev til samme paa Tranekier Slot paa Langeland, som han nu selv har i Værge, og paa Stiftets Gods smstds., som tidligere har ligget til Nyborg Slot og nu af ham efter Kongens Befaling er indløst fra Bertram von Anefeldz Arvinger, for 16,333 Dlr. og 1 Mk. danske, som han har laant Kronen. Han skal holde Slottet i en Slotslov og tjene Riget med 6 geruste Heste. P. 332 (overstreget)[8].

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 359 f. [2] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 245 f. [3] Baardesø. [4] Gundstrup. [5] Ringe. [6] N. Højrup. [7] Udenfor er skrevet: Dette Gods er igenløst, fik dog siden Livsbrev derpaa. Han er det kvit. [8] Udenfor er skrevet: Fik Livsbrev og Pengene ere eftergivne. Han er det kvit.

24. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen, der har bragt i Erfaring, at en Del af dem, som besøge Fiskerlejet mellem Langelegs Havn og Nyeminde i Vester Herred, løber bort uden at svare Told og anden Rettighed til Kronen, har befalet Erick Løcke, Embedsmand paa Riberhus, at lægge et Birketing ved Kiergaard i Vester Herred, hvilket Kronens Bønder i Hooe, Oxeby, Aal, Henne, Lønne og Nebil Sogne herefter skulle søge som deres rette Værneting (osv. som i Brev af 13. Marts 1572). J. R. 1, 46 b[1].

25. Juli (—). Befaling til Kapitlet i Roschille Domkirke straks at sende 6 Messehagler og 6 Messesærke til Kiøbnehafn og levere dem til Jørgen Bilde. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Valget af M. Mouritz Christensen til Superintendent paa Gotland, da Valget er sket paa lovlig Maade og han nu har aflagt Kongen sin Ed, og befaler alle gejstlige paa Gotland at være ham lydige. Sk. R. 1, 19 b.

— Aabent Brev, at Knud af Hielmsholt, der i sidste Fejde trolig har ladet sig bruge i Kongens Tjeneste, maa bosætte sig i Malmøe og være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge i 2 Aar. Sk. R. 1, 20.

— Til M. Peder Tøgerssen, Superintendent i Viborg Stift. Da der er Strid mellem Borgerne i Nibe og deres Sognepræst, fordi denne ikke vil bo i Byen, men har nedsat sig i sit Landsogn, og Borgerne i den Anledning have udtaget Stævning over Sognepræsten til Herredagen og af Kongen faaet Tilladelse til at maatte holde en Kapellan i Byen, indtil Sagen bliver paadømt, mod selv at lønne denne og desuden svare Sognepræsten hans fulde Rente, skal M. Peder indsætte en duelig Kapellan i Byen paa de ovenanførte Betingelser. Orig. i Provinsark. i Viborg.

26. Juli (—). Aabent Brev, at Fru Abel Skiel, Hr. Nils Langes Enke, maa beholde Lundenes Slot og Len i Pant paa Livstid, da hun nu har skænket Kronen 10,000 gl. Dlr. af den Sum, hun har det i Pant for, saaledes at disse 10,000 Dlr. efter hendes Død skulle afkortes hendes Arvinger ved Indløsningen. P. 335 b.

29. Juli (**Frederiksborg**). Instruks for Jacob Ulfeld, Axel Veffert og Elias Eisenberg, Sekretær, som kgl. Afsendinge ved

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 515 f.

det Møde, der skal holdes i Kolding mellem Kongen og Hertug Hans den yngre angaaende Godset paa Alse og Ere: De skulle være i Kolding St. Bartolomei Dag [24. Aug.] og straks melde deres Ankomst til Hertugens Gesandter med Tilkendegivelse af, at de ere komne for at forhandle med dem om Godset paa Alse og Ere. Kongen vil paa ingen Maade gaa Hertugens Ret for nær, men kan paa den anden Side heller ikke opgive noget af Kronens Ret, hvorfor den gejstlige Jurisdiktion paa Alse og Ere tilligemed Herligheden af alt Hospitalsgods, Præsterente og al gejstlig Rente som hidtil skal forblive under Kronen, ligesaa alt det Gods, som har hørt til Stiftet og Klostre eller er mageskiftet for andet Gods i Riget; derimod maa Hertugen beholde alt det Gods, som enten Kong Hans eller andre tidligere Konger have købt af Adelen og lagt til Sønderborg Slot, naar det kun ikke er købt til Kronen, skønt det som købt af danske Konger og for Rigets Penge med større Ret kunde annammes til Riget end blive ved Slottet. De maa lade Hertugen faa alt saadant Gods, som Lensmanden paa Nyborg paa Kongens Vegne har annammet, men derudover intet indrømme. Sj. T. 12, 49 b.

1. Aug. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Claus Plum, Kongens Hofskrædder, paa de 2 Gaarde i Solberig, som Siluester Francke sidst havde i Værge, uden Afgift. Sj. R. 11, 22 b.

2. Aug. (—). Befaling til Peder Bilde at købe 30 gode Slagteøksne og 200 Lam og inden Mikkelsdag sende dem hid tilligemed alle Kongens Sagefalds- og Gaardfæstningsøksne af Lenet, 200 Gæs af Slottets Indkomst og 2 Læster Smør; endvidere skal han lade bage 30 Læster Kavringbrød, hver Kavring saa stor som en Ottingbund, indkræve 40 Læster Malt og 20 Læster Rug af Slottets Indkomst og holde det til Stede til Kiøbenhafns Slot, saa det kan ligge rede, naar der sendes Skibe efter det. Udt. i Sj. T. 12, 51[1].

— Befaling til Frans Skriver paa Dragsholm at købe 30 Øksne og sende dem hid tilligemed Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksnene, 200 Lammekroppe af Slottets Indkomst, 200 Gaasekroppe og 3 Læ-

[1] Ovenover dette Brev er skrevet: Breve, udgangne til disse efterskrevne Lensmænd om Slagterøksne og Fetalje at forskikke til Kiøbenhagens Slot saa og at forskaffe i Forraad, ut sequitur, til S. Laurentii 73 over et Aar. — Naar der i Brevene staar: hid, hvilket efter Dateringsstedet jo skulde være Frederiksborg, saa menes maaske alligevel København.

ster Smør; endvidere skal han salte eller købe 5 Læster Torsk, sende dem hid inden 14 Dage efter Martini og indkræve 50 Læster Malt og 30 Læster Rug til Kiøpnehafns Slot og holde dem til Stede. Udt. i Sj. T. 12, 51 b.

2. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Lauge Beck at købe 50 Slagteøksne og sende dem hid tilligemed Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksnene, 200 Faarekroppe, 150 Gaasekroppe, 60 levende Svin af Gaardens Indkomst og det Smør, som falder i Lenet; endvidere skal han lade Bønderne bage 60 Læster Kavringbrød, hver Kavring saa stor som en Ottingbund, indkræve 30 Læster Malt og 15 Læster Rug til Kiøbnehafns Slot og holde det til Stede. Udt. i Sj. T. 12, 51 b.

— Befaling til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Anduordskouf om at sende henholdsvis 40, 20 og 40 Fedesvin hid inden St. Mikkels Dag. Udt. i Sj. T. 12, 51 b.

— Befaling til Hans Johanssen at købe 40 Øksne og sende dem hid tilligemed 100 Faarekroppe; desuden skal han lade male 4 Læster Byggryn og lade bage 20 Læster Kavringbrød og sende dem hid. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Erick Podebusk at sende Kongens Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksne fra Lenet til Kiøbnehafns Slot med de 100 Øksne, han tidligere har faaet Ordre til at købe; desuden skal han købe eller lade salte 10 Læster Torsk og sende dem hid tilligemed 50 Gaasekroppe af Slottets Indkomst. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Oluf Moritzen om at sende 100 Faarekroppe, 80 Gaasekroppe og 2 Læster Smør, lade salte 6 Læster Torsk paa Fiskerlejerne i Kulden til Kongen og lade bage 20 Læster Kavringbrød af Tienderugen, hvis han ikke har Rug nok paa Slottet. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Biørn Kaas om at sende 1 Læst Smør og lade bage 20 Læster Kavringbrød. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Jørgen Morsuin om at sende $1^1/_2$ Læst Smør af sin Afgift. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz om at købe 4 Læster Smør og 6 Læster Torsk, lade male 5 Læster Gryn, bage 20 Læster Brød og gøre 10 Læster Malt og opbevare det tilligemed de Faarekroppe, han kan skaffe, indtil Kongen sender Skibe efter det. Udt. i Sj. T. 12, 52.

— Befaling til Moritz Podebusk at købe 10 Læster Torsk paa

Langeland og sende dem hid; Kongen vil betale dem. Udt. i Sj. T. 12, 52 b.

2. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Anders Jørgensen, Borgemester i Stege, at lade salte eller købe 5 Læster Torsk til Kongen. Udt. i Sj. T. 12, 52 b.

— Befaling til Borgemester og Raad i Skafuen at sende 3 Læster Torsk hid [af] deres aarlige Afgift. Udt. i Sj. T. 12, 52 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd at købe Slagtefæ og sende det hid inden Michaelis: Jacob Ulfeld 40 Øksne, Jørgen Seestede 20, Erick Hardenberg 30, Morthen Suendsen 50, Otthe Emichssen 10, Erick Løcke 50, Chresten Munck 30, Coruitz Veffert 30, Chresten Skeel 40 samt hans Smørafgift, 120 Faarekroppe og 200 Gaasekroppe, Loduig Munck 40 Øksne og Fru Abbel Skiel 40. Udt. i Sj. T. 12, 52 b.

— Befaling til Axel Veffert om at købe 50 Øksne og 10 Læster saltet Torsk, lade male 5 Læster Byggryn og lade bage 20 Læster godt Kavringbrød hos Bønderne, hver Kavring saa stor som en Ottingbund, og sende det hid samt indkræve og opbevare 15 Læster 15 Pd. Hvede til det herværende Slots Behov. Udt. i Sj. T. 12, 53.

— Lignende Befaling til Hack Ulfstand om 50 Øksne og 5 Læster Gryn. Udt. i Sj. T. 12, 53.

— Lignende Befaling til Jørgen Skram om 50 Øksne, 200 Faarekroppe, 200 Gaasekroppe, 6 Læster Gryn, 40 Læster Kavringbrød og 20 Læster Malt. Udt. i Sj. T. 12, 53.

— Befaling til Holgier Rosenkrantz eller hans Foged i hans Fraværelse om at købe 100 Øksne i Skanderborg, Bygholms og Aarhus Len og sende dem hid tilligemed Sagefalds- og Gaardfæstningsøksnene, holde 50 Læster Malt og saa mange Faare- og Gaasekroppe, han kan undvære, til Stede til Kiøpnehafns Slot og lade male 6 Læster Byggryn og bage 40 Læster Kavringbrød. Udt. i Sj. T. 12, 53.

— Befaling til Jørgen Bilde at købe 5 Læster Torsk i Blekinge til Kongen. Udt. i Sj. T. 12, 53.

— Befaling til Peder Gyldenstern om at lade salte 10 Læster Makrel i Bahus Len og sende dem hid. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

— Befaling til Vincentz Jul at sende 1000 Voger Bergerfisk. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

— Befaling til Biørn Andersen om [at lade male] 3 Læster Bog-

hvedegryn af Tienden i Aarhus Stift, lade bage 20 Læster Kavringbrød af Tienderugen og holde 20 Læster af Tienden til Stede til det herværende Slots Behov. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

2. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Jacob Ulfeld om at hidsende 1 Læst Boghvedegryn af Tienden i Fyens Stift og købe 40 Øksne. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

— Befaling til Eyler Grubbe at hidsende 1 Læst Boghvedegryn af Tienden i Sjælland og befale Bønderne i Trygevelde Len at bage 50 Læster Kavringbrød af den i Kiøge og Prestøe samlede Tiende-rug. Der sendes ham aabent Brev til Kronens Bønder samt Kannike-, Vikarie-, Præste- og Kirketjenerne i Lenet om at bage Brødet. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

— Befaling til Bønderne i Mierløse og Thudtze Herreder at modtage Rug i Holbeck, bage 30 Læster Kavringbrød deraf og age det hid. Udt. i Sj. T. 12, 53 b.

— Befaling til Borckort von Papenheim at indkræve og opbevare 5 Læster Malt til Kiøbnehafns Slots Behov. Udt. i Sj. T. 12, 54.

— Befaling til Chrestoffer Valckendorph om at sende 1000 Faarekroppe og 60 Skippd. Talg hid fra Visborig Slot. Udt. i Sj. T. 12, 54.

— Befaling til Tolderen paa Falsterboe at købe $^1/_2$ Læst Sennop til det herværende Slots Behov. Udt. i Sj. T. 12, 54.

— Befaling til Albret Oxe at købe 10 Læster Ærter til Kongen og forbyde al Udførsel af Ærter, forinden dette er sket. Udt. i Sj. T. 12, 54.

— Lignende Befalinger til Abbedissen i Mariboe, Tolderen i Rodebye og Byfogden i Nagskouf, lydende henholdsvis paa 5, 10 og 5 Læster Ærter. Udt. i Sj. T. 12, 54.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd og andre om at købe Lam, Gæs og Høns og sende dem til Kiøbnehafns Slot, da Kongen venter, at de fremmede ville blive til St. Mikkelsdag, og derfor maa sørge for Underholdning. Pengene, de give derfor, skulle de indskrive i deres Regnskab. — Biorn Kaes 400 Lam, 200 Gæs og 1000 Par Høns inden 10. Aug.; Jørgen Marsuin 500 Lam, som han skal købe hos Præster og andre, 200 Gæs og 1000 Par Høns inden 16. Aug.; Oluf Moritzen 300 Lam, 100 Gæs og 500 Par Høns inden 30. Aug.; Sten Bilde 1000 Par Høns inden 23. Aug.; Frantz Skriver paa Dragsholm 200 Lam og 500 Par

Høns, der skulle sendes efterhaanden; Gregers Ulfstand 500 Par Høns, som han skal købe i Solte Len og sende til Kiøpnehafn efterhaanden; Abbeden af Soer 1000 Par Høns inden 13. Sept.; Prioren i Anduordskouf 1000 Par Høns inden 20. Sept.; Abbeden i Ringsted 500 Par Høns inden 27. Sept.; Erick Løcke 30,000 Hvillinger og 30,000 Flyndere, som straks skulle sendes til Skibs fra Kolding; Simen Prydtz 18,000 Hvillinger, som straks skulle sendes; Chresten Skeel 18,000 Flyndere, som straks skulle sendes. Sj. T. 12, 55.

2. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder, der til Kongens Forundring endnu restere med noget af den til sidste Hellig Trefold. Søndag [1. Juni] paabudte Hjælp, straks at sende det resterende til Kiøbenhagens Slot, da det er Kongen meget magtpaaliggende. — Malmø 3000 Dlr., Landtzkrone 350 Dlr., Vee og Aahus hver 100 Dlr. — Medelfar 250 Dlr., Assens 200 Dlr., Kertheminde og Faaborg hver 100 Dlr. og Suinborg og Nyborig hver 50 Dlr. — Kiøpnehafn 5744 Dlr., Kiøge 800 Dlr., Stege 500 Dlr., Korsør 300 Dlr., Slagelse 200 Dlr., Hedinge, Skielskør og Slangerup hver 100 Dlr. og Prestøe $18^1/_2$ Dlr. — Rudkiøping 200 Dlr. Sj. T. 12, 54.

4. Aug. (—). Tilladelse for Fru Marine Jul, Christoffer Ulfeldtz Enke, til selv at bosætte sig paa en af de Gaarde, Kongen har givet hende Livsbrev paa, og holde Avl derpaa, dog skal hun stille Bonden, der nu bor i Gaarden, tilfreds, saa han flytter godvillig. F. R. 1, 15 b.

— Aabent Brev, at Fru Karine Bøllie, Lauge Urnis Enke, i de følgende 3 Aar uden Afgift maa oppebære Kronens Part af Tienden af Helderup Sogn til hendes bygfaldne Sognekirkes Istandsættelse. F. R. 1, 16.

— Aabent Brev, at Hr. Christen Michelssen, Sognepræst i Lyckov, der har berettet, at hans Underholdning er meget ringe, og at Borgerne, som allerede have begyndt at genopbygge Byen, ikke formaa at underholde ham, hvorfor han ikke kan blive der, hvis han ikke faar Hjælp, maa oppebære 6 Tdr. Korn af Kronens Part af Tienden af Løssens Sogn, 5 Tdr. Korn af Auerom Sogn og 5 Tdr. Korn af Rødebye Sogn, uden Afgift, indtil Borgerne blive i Stand til at forsørge ham. Sk. R. 1, 20 b.

— Aabent Brev, at ingen af de Domme og Breve, der ere

tagne eller udgaaede i Trætten mellem Peder Munck og Chrestiern Skeel paa den ene og Lauritz Rostrup og hans Hustru Fru Kierstine Rud paa den anden Side, herefter skulle komme Lauritz Rostrup til nogen Skade paa hans gode Rygte og Ære, da Trætten nu er bilagt i Venlighed og ovennævnte Domme og Breve erklærede døde og magtesløse. J. R. 1, 47b.

6. Aug. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Hans Bud paa den Gaard i Kongens Gade i Kiøpnehafn, som han nu selv bor i, uden Afgift eller Husleje. Sj. R. 11, 22b[1]. K.

8. Aug. (—). Forleningsbrev for Hustru Magdalena, Jens Lauritzens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Sletagger og Giedinge Sogne. Udt. i Sk. R. 1, 21.

— Til Hans Johanssen. Da Kronen i den Tid, han har haft Silckeborg Slot i Forlening, kun har haft ringe Fordel af de Tiender, som oppebæres til Silckeborg Slot, og de Mænd, som Kongen havde befalet at bortfæste Kronens Part af Tienden til de højstbydende, ikke have gjort noget ved disse Tiender, befales det ham at skaffe Kronen lige saa stor Nytte af disse Tiender, som Kirkerne have af deres, og gøre Regnskab derfor. J. T. 1, 25.

— Befaling til Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viborg Stift, at møde hos Rentemesteren med sit Regnskab og forklare det. Udt. i J. T. 1, 25.

9. Aug. (—). Skøde til Jacob Fashart, Kongens Felttrompeter, paa en Bod i Kongens Gade i Kiøbenhafn mod altid at holde den vedlige med god Købstadbygning. Sj. R. 11, 23[2]. K.

— Befaling til Biorn Andersen, Erick Podebusch, Erick Løcke, Coruitz Viffert, Axel Thønnissen, Hac Ulfstand, Jorgen Marsuin og Albret Oxe hvert Aar at købe Kirkens Part af Tiendelammene i deres Stift til en rimelig Pris af Kirkeværgerne, lade disse Lam slagte i rette Tid tillige med Kronens Tiendelam og salte og opbevare i godt Træ med alt det af Lammene, som duer. De skulle lade Talg og Skind tørre og sende til Kiøpnehafn tillige med Kødet; her skal alt leveres til Slotsskriveren. Sj. T. 12, 57.

10. Aug. (—). Livsbrev for Niels Jørgenssen i Bestrup[3] paa Kirkens Part af Korntienden af Snede Sogn i Nøruongs Herred, som Hr. Jørgen Løcke og Erick Løcke, Befalingsmand over Riiber Stift, efter Kongens Befaling have bortfæstet til ham, mod

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 334 f. [2] Tr.: Smstds. II. 335. [3] Baastrup, Nørvangs H.

hvert Aar senest inden Fastelavn at svare 12 Ørt. Rug, 15 Ørt. Byg og 6 Ørt. Havre i Afgift deraf til Kirken; svares Afgiften ikke i rette Tid, skal Brevet være forbrudt. Det befales alle at yde Tienden i Kærven og at tiende retfærdigt, da Niels Jørgenssen ellers skal have Fuldmagt til i Lensmandens eller hans Fuldmægtigs Overværelse at lade deres Korn kaste og lade dem selv tiltale og straffe. Orig.

10. Aug. (**Frederiksborg**). Lignende Brev for Hr. Peder, Sognepræst i Bresten Sogn, paa Kirkens Part af Korntienden af Bresten Sogn i Tørrild Herred, som Hr. Jørgen Løcke og Erick Løcke have bortfæstet til ham, mod en aarlig Afgift af 12 Ørt. Rug, 10 Ørt. Byg og 8 Ørt. Havre. Afskrift.

— Lignende Brev for Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa Kronens Part af Korntienden af Faaborg, Hostrup, Brønnom, Nebøl og Alslef Sogne i Skadst Herred og paa Kirkens Part af Korntienden af Hostrup og Alslef Sogne, hvilke Hr. Jørgen Løcke og Erick Løcke, Befalingsmand over Riiber Stift, have bortfæstet til ham, mod at svare i aarlig Afgift 14 Ørt. Rug og 4 Ørt. Byg af Faaborg Sogn, 8 Ørt. Rug og 5 Ørt. Byg af Hostrup Sogn, 18 Ørt. Rug og 8 Ørt. Byg af Brønnom Sogn, 10 Ørt. Rug og 6 Ørt. Byg af Nebøl Sogn og 10 Ørt. Rug og 5 Ørt. Byg af Alslef Sogn til Kronen og 8 Ørt. Rug og 6 Ørt. Byg af Hostrup Sogn til Hostrup Kirke og 10 Ørt. Rug og 5 Ørt. Byg af Alslef Sogn til Alslef Kirke. Orig. (benyttet som K. til Brev af 26. Nov. 1573).

— Lignende Brev for Suend Jenssen paa Kronens og Kirkens Part af Korntienden af Hørup Sogn i Engelsted Herred, som Biørn Kaas, Jørgen Mardsuin og Oluf Mouritzen efter kgl. Befaling have bortfæstet til ham, mod at svare i aarlig Afgift $^1/_2$ Pd. Rug, 4 Pd. Byg og 8 Tdr. Havre til Kronen og lige saa meget til Kirken. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

— Lignende Brev for Peter Berendssen i Koxbølle paa Kirkens Part af Korntienden af Vindinge Sogn i Vindinge Herred, som Jacob Ulfeld til Koxbøl og Hack Ulfstand til Hickeberig efter Kongens Befaling have bortfæstet til ham, mod aarlig at svare Kirken 6 Pd. Rug, 9 Pd. Byg og 3 Pd. Havre i Afgift deraf. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d.

11. Aug. (—). Til Morten Suendssen. Kongen har i Lighed med hvad der er sket med andre Slotte ogsaa fastsat en bestemt

Genant for Morten Suendssen af Koldinghus, hvormed det befales denne at underholde sig og sine Svende. J. T. 1, 25 b.

12. Aug. (**Frederiksborg**). Til Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Jørgen Rosenkrantz, Erick Lange, Gregers Holgerssen, Cristiern Jul, Malte Jenssen og Nils Jonssen. Da de endnu ikke have fuldgjort den Befaling, som Oluf Mouritzen, Erick Podebusk, Henrich Gyldenstern og Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøyes Enke, have forhvervet til dem om at dømme i Trætten mellem Jørgen Skram, Embedsmand paa Dronningborg, paa Kronens Vegne og Nils Jul til Astrup, der med nogle gamle, ugyldige (»fortagd«) Lavhævder paa Vesternytind Mark vil tilholde sig nogen Ejendom i Jeberg Mark, som fra Arilds Tid har været frit Overdrev til Jeberg, skulle de inden St. Morthens Dag mødes paa de omstridte Aasteder, undersøge Sagen, dømme Parterne imellem, forny Markeskellet mellem Vesternytind og Jeberg Marker med Sten og Stabel og give alt beskrevet fra sig. Bliver nogen ved lovligt Forfald forhindret i at møde, skulle de mødte have Fuldmagt til at tiltage en anden i hans Sted. J. T. 1, 25 b.

13. Aug. (—). Til Abbedissen i Maribo Kloster. Da det en Tid lang er gaaet meget uskikkeligt til i Klosteret med Religion, Sang i Kirken og andet og der har været stor Uenighed mellem hende og Jomfruerne baade om Underholdning og andet, har Kongen og Danmarks Riges Raad ladet gøre en Skik og Ordning om Klosterets fremtidige Styrelse, hvoraf der sendes hende et Eksemplar med Befaling til at lade den oplæse for Jomfruerne, opbevare den vel i Klosteret og paase dens Overholdelse. Til førstkommende Mikkelsdag vil Kongen sende nogle Forordnede did for at høre Klosterets Regnskab og ordne andre Ting, hvorfor hun skal befale Fogden og Skriveren at gøre Regnskabet i Stand til den Tid. F. T. 1, 9.

— Aabent Brev, at Jørgen Skram, Embedsmand paa Dronningborg, i Aar til eget Brug maa benytte de 2 ved Dronningborg liggende Humlehaver, uden Afgift. J. R. 1, 47 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Skram paa Dronningborg Slot, som Claus Huitfeld sidst havde det i Værge. Han skal i aarlig Genant fra sidste 1. Maj af have 500 Dlr., 10 Læster Rug til 30 Tdr. pr. Læst, 12 Læster Byg til 36 Tdr. pr. Læst, 8 Læster Havre til 60 Tdr. pr. Læst, 12 Tdr. Smør, 21 Køer, 150 Brændesvin, 150 Faar og Lam, 100 Gæs, 200 Høns, $18^1/_2$ Vol Æg,

6 Tdr. 2 Skpr. Gryn, 3 Tdr. Salt, 2 Fiske Laks, 2 Fiske Ørreder, 60 Helt, alt det i Jordebogen opførte Lysegarn, Kul, Ved, Humlestænger, Bark og Tag og Tredjeparten af Sagefald, Stedsmaal og Oldengæld. Naar han rejser i Lenet i Kongens Ærinde, skulle Bønderne underholde hans Folk, men det maa ikke skrives paa Kongens Regning eller afkortes i Gæsteri og andet. Da Kongen selv vil holde Hoflejr paa Dronningborg, forbeholder han sig Ladegaardene med Avl og Affødning, dog skal Jørgen Skram have Straafoder til sine egne Heste, Schäferiet (»Schoperiet«), Mølleskylden ved Slottet, Laksefiskeriet ved Slottet og ved Torup og alle Fiskegaarde i Lenet, hvilke Jørgen Skram skal bruge paa Kongens Bekostning og til Kongens Bedste og gøre klart Regnskab af. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og bekoste mindre Reparationsarbejder paa Slottet, hvorimod Kongen skal bekoste alle større Byggearbejder. J. R. 1, 48.

14. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Provster, Præster, Købstadmænd og Bønder paa Bornholm, at Kongen, for at faa en Ende paa de mange Klager over Forurettelser paa Bornholm, har sendt nogle Raader derover for at sidde Ret; det befales alle, der have noget at klage over, at søge Ret hos dem, ligesom om Kongen selv personlig var til Stede. Sk. T. 1, 8 b.

— Instruks for Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø, Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkronne, og Thønne Parsbierg, Sekretær, paa deres Sendelse til Bornholm: De skulle være paa Bornholm St. Bartholomei ap. Dag [24. Aug.] og straks lade Kongens aabne Brev forkynde. Dernæst skulle de, da der kun sjælden sættes Ret eller holdes Ting paa Landet, hvilket medfører, at særlig de fattige besværes og forurettes meget, kalde alle, der have noget at klage over, for sig, give dem Stævning over deres Modparter og, naar Sagerne ere indstævnede og komme for dem, undersøge dem og afgive skriftlige Domme deri, hvilke skulle agtes, ligesom om de vare afsagte af Kongen selv. Have nogle af Indbyggerne noget at klage over Fogden paa Slottet eller andre, der have Befaling paa Landet, skulle de ogsaa kalde dem for sig og hjælpe dem til Ret. De skulle undersøge, om der er Mangel paa Landsdommer og Herredsfogder, om de, der nu findes, ere duelige, og om nogen med Rette har noget at klage over dem, og, hvis der da findes Mangler, afsætte dem og indsætte duelige Folk i deres Sted; ligeledes skulle de gøre en Skik om, hvor ofte og paa hvilke Dage

der skal holdes Landsting og Herredsting. Da det skal være forbudt Indbyggerne paa Bornholm at sejle andenstedshen end til Lybeck med deres Varer, hvilket er dem til ikke ringe Besvær, skulle de undersøge denne Sag og, hvis der af Fogden paa Slottet eller andre er paalagt Indbyggerne Besværinger, som ikke have eksisteret fra gammel Tid af, afskaffe disse. Da mange paa Bornholm give sig ud for fri Mænd og dermed frigøre sig for Skat og anden Tynge til Kronen, uagtet de slet ikke ere Adelspersoner, skulle de kalde alle, om hvis Adelsskab der er Tvivl, for sig, undersøge Sagen og træffe den endelige Ordning, at alle, der kunne bevise deres Adelsskab, skulle være fri, medens de, der ikke kunne det, skulle være Bønder og ufri; de maa ikke se gennem Fingre med nogen og skulle have Fuldmagt til at idømme dem Bøder, der med Urette have tilholdt sig Adelsfrihed og undladt at svare Kronen Skat og Tynge. De skulle undersøge, om den gejstlige Jurisdiktion, Rettigheden af alt gejstligt Gods og det Sagefald for Horsager og andet saadant, som Bisperne og de gejstlige i fordums Tid oppebare, nu komme Kronen alene til Bedste eller ej, og, hvis noget er blevet fravendt Kronen, sørge for, at alt herefter bliver oppebaaret til Kronen og ført til Regnskab hvert Aar. Kunne de i øvrigt udrette noget gavnligt paa Landet, skulle de beflitte sig derpaa og ikke haste derfra, men give sig god Tid til at undersøge og ordne alt. Sk. T. 1, 6[1].

15. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte, der staa tilbage med deres Regnskab, at møde i Kiøpnehafn og forklare det for Rentemesteren. — Axel Veffert, Erick Rosenkrantz, Hans Bang, Tolder i Medelfar, og Chrestoffer Bang skulle møde til Bartolomei [24. Aug.]; Chresten Skeel skal betale hvad han resterede med af sin Afgift til sidste 1. Maj; Coruitz Veffert paa Hald, Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelbou Stift, Chresten Lang i Riber Stift og Fru Jutte Podebusk paa Vesteruig skulle møde 14 Dage efter Bartholomei. Udt. i Sj. T. 12, 57.

17. Aug. (—). Til Lauge Beck. Der er kommet mange Klager over, at han kun sjælden besøger Landstinget og, naar han har udgivet Stævninger i Sager, stadig giver Opsættelse under Paaskud af, at han ved Kongens Bestilling er forhindret i at afsige Dom deri, og særlig skal han for 14 Uger siden

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 376 ff. Secher, Forordninger I, 516 ff.

have udgivet Stævning i en Sag mellem Fru Metthe, Hans Bernekous Enke, og Suend Nielsen i Regstrup, men endnu ikke have afsagt Dom i Sagen, hvilket i høj Grad forundrer Kongen, der havde ventet, at han vilde have varetaget sit Embede med større Flid. Da denne Forhaling af Sagerne medfører stor Skade og Bekostning for Folk, befales det ham alvorligt at besøge Landstinget, saa ofte det skal holdes, medmindre han da er lovlig forhindret i Kongens Ærinde, uden Forhaling hjælpe Folk til Ende med deres Sager og særlig afgøre ovennævnte Sag samt i det hele rette sig efter den sidst udgaaede Reces, saafremt han ikke vil staa til Rette. Sj. T. 12, 59.

19. Aug. (**Frederiksborg**). Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Da Kongen skal betale en stor Sum Penge til de fremmede Krigsfolk, som have tjent Riget i sidste Fejde, have Danmarks Riges Raader bevilget Kongen en almindelig Skat (som i Brev af 23. Aug. 1571), der skal være ude inden førstkommende Juledag. Sj. T. 11, 59 b.

— Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Langeland, Taasinge, Smaalandene, Sjælland, Møen, Skaane, Halland og Blekinge straks at forkynde ovenstaaende Brev, skrive og lægge Skatten, indkræve den og med klare Mandtal sende den til Rentemesteren paa Kiøpnehafns Slot til den bestemte Tid. Sj. T. 12, 61.

—[2] Forleningsbrev for Hendrich Frederich paa en Gaard, kaldet Karup, i Auerbye Sogn i Halmstad Herred, uden Afgift. Sk. R. 1, 21.

— Bestalling for samme som Tolder og Sisemester i Halmstadt; han maa være fri for al Skat, Vagt, Hold og anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste. Sk. R. 1, 21 b.

— Til Erick Løcke. Da Hertug Hans af Holsten formener, at det Skib, som den Fribytter kom ind i Riiber Len med, er stødt paa hans Grund og derfor med Rette hører ham til, skal Erick Løcke, saaledes som Hertugen begærer, i Forening med Lauritz Wensin, Lensmand paa Haderslef, begive sig til det Sted, hvor Skibet er stødt, og undersøge, om Skibet er stødt paa Kongens eller Hertugens Grund; i sidstnævnte Tilfælde skal han dog forbeholde Kronen dens Ret i Følge den af Kong Hans

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] R. har her urigtig: 1573.

afsagte Dom. Han skal underrette Kongen om, hvorledes Sagen forløber. J. T. 1, 27.

20. Aug. (**Frederiksborg**). Til Otte Brockenhus. Kongen har tilladt Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg, i Aar at maatte beholde al Avlen til Aas Kloster, hvilken Kongen i Forleningsbrevet ellers har forbeholdt sig, hvorfor Otte Brockenhus ikke maa kræve ham derfor, naar Regnskabet aflægges. Sj. T. 12, 63.

21. Aug. (**Hørsholm**). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at undersøge, om der paa Kiøpnehafns Slot findes 6000 Skiffersten, hvilke Kongen vil bruge paa Frederichsborg Slot, og, hvis der ikke findes saa mange dér, da forhøre, om de kunne faas i Byen, og straks sende dem til Frederichsborg. Orig.

23. Aug. (—). Befaling til Tolderen i Helsingør aarlig til St. Bertolomei ap. Dag [24. Aug.] at levere Dronning Sophia, Kongens Hustru, 1000 gode, uforfalskede Dlr., tage Kvittans derfor og indskrive dem i sit Regnskab. Medfølgende Kopi af Kongens Forskrivning til Dronningen paa denne Sum skal han opbevare ved sine Registre, for at ogsaa hans Eftermænd kunne vide at rette sig efter den. J. T. 1, 27 b.

25. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Frederich Possementmager maa blive boende i Kolding, bruge sit Haandværk dér, ernære sig som andre Borgere og indtil videre være fri for Skat og al borgerlig Tynge. J. R. 1, 49 b.

30. Aug. (—). Befaling til Henrick Mogensen ikke at fortolde de Vinskibe, der komme til Sundet, eller tillade dem at løbe igennem, førend han har underrettet Kongen derom og faaet Besked af denne. Det Bly, han har liggende af Kongens, og som han tidligere har faaet Ordre til at levere til Skanderborg Slot, skal han sende til Aarhus paa en Skude eller paa anden Maade, da det er Kongen magtpaaliggende, og samtidig skrive til Holgier Rosenkrantz om at modtage det og give Kvittans derfor. Sj. T. 12, 63 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Dr. Jochim Hincke i Bremen har meldt, at han i Aar ikke har faaet de Øksne, han aarlig skal have af Skanderborg Slot, skal Holger Rosenkrantz til Foraaret levere hans Bud baade de Øksne, han skal have til den Tid, og de Øksne, han i Aar skulde have haft til Faste. J. T. 1, 28.

31. Aug. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen har lovet sin Søster, Kurfyrstinden af Saxen, herefter aarlig at ville give hende 12 Tdr. nysaltede Skaanesild, 6 Tdr. skruede Rotsker og Bergerfisk,

6000 store, mellemstore og smaa Skuller, 2000 af hver Slags, 4 Tdr. Hvillinger, 20 Langer, 4 Tdr. Sund og Mave, 2 Tdr. smaa Pilrokker, 10 røgede Randerslaks, 1 Td. saltet Makrel, 1 Td. saltede smaa Torsk, 20 røgede Brasener samt $^1/_2$ Td. fersk indsaltede Skuller som Prøve, skal Peder Oxe paa Kongens Vegne og paa Kongens Bekostning levere ovennævnte Fisk i Lubeck i Frederich Knebels Hus 8 Dage før eller 8 Dage efter Marthini og sørge for, at det bliver gode og ufordærvede Varer. Findes der Mangler, vil Peder Oxe komme til at staa til Rette derfor. Sj. T. 12, 64. Orig.[1]

31. Aug. (**Frederiksborg**). Til Borgerskabet i Kiøpnehafn. Da Kongen under sit sidste Ophold i Kiøpnehafn saa, at Volden og Befæstningen for Byen vare meget forfaldne, skal Borgerskabet selv med det første istandsætte dem, saafremt det ikke vil staa til Rette derfor. Sj. T. 12, 64 b[2].

1. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved det befales alle, der mene at have nogen Rettighed til øde og afbrændte jordegne Bøndergaarde i Vardbiergs Len, at tage disse Gaarde til sig inden førstkommende Juledag, genopbygge dem og svare Kronen Rettighed deraf; hidtil have nemlig de rette Arvinger til Gaardene ikke villet melde sig, førend Gaardene vare blevne fæstede og genopbyggede af andre. De Gaarde, hvortil Ejermændene ikke melde sig inden ovennævnte Tid, skal Lensmanden paa Kronens Vegne tage til sig og bortfæste til Bønder, der ville genopbygge dem og svare Kronen samme Afgift deraf, som andre Bønder i Lenet give. Sk. R. 1, 22[3].

— Til Axel Jul og Palle Jul. Da Erick Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, har meldt, at nogle Rebsmænd i Lye Herred have rebet en Mark dér i Herredet, hvorved en af Kronens Gaarde i Kringelom har mistet Halvdelen af sit Tilliggende og Præsten til Balum Kirke nogle Enge, der have været omstenede og omstablede, skulle de, da Erick Løcke mener, at Rebningen er urigtig, stævne Rebsmændene for sig og afsige Dom om Rebningens Gyldighed. J. T. 1, 28.

2. Sept. (—). Aabent Brev til Kronens Bønder i Frederichsborg, Krogen og Hørsholm Len, der ere blevne forskaanede for den sidst paabudte Skat[4], at hver 10 af dem i Stedet

---

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 267. [2] Tr.: Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 104. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 453 (efter en Afskrift). [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 520 f. [4] Disse Len opføres dog blandt dem, hvortil Skattebrevet er udgaaet.

skulle give 1 god Okse, hver 5 Møllere, Skomagere, Skræddere, Smede og Tømmermænd, der bruge Avl, og hver 10, der ikke bruge Avl, 1 Okse og ligesaa hver 10 Tjenestedrenge, som have Kornsæd, Pebersvende og Husmænd. De skulle lade sig lægge i Læg af Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, saaledes at den rige hjælper den fattige, og levere Øksnene inden St. Mikkelsdag. Sj. T. 12, 65.

7. Sept. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Fru Thale Ulfstand, Pouel Laxmandtz Enke, paa Kronens Part af Tienden af Dreslette Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 16 b.

8. Sept. (—). Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster- og andre gejstlige Tjenere paa Alse og Erre, som Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, paa Kongens Vegne har annammet, om herefter at svare Lensmanden paa Nyborg Landgilde, Gæsteri, Sagefald, Ægt og anden Rettighed; de skulle levere Landgilden, hvor det befales, men dog ikke være forpligtede til at føre den længere ind i Fyen end til Faaborg. F. R. 1, 17.

— Befaling til Axel Viffert at annamme ovennævnte Bønder samt Provster og Præster paa Alse og Erre i Forsvar, eftersom de forrige Aar have svoret til ham, og oppebære al Kronens Rettighed af dem, dog skulle Bønderne ikke være forpligtede til at føre deres Landgilde længere ind i Fyen end til Faaborg. Han skal i Forening med Superintendenten paase, at Ordinansen bliver overholdt. F. T. 1, 5.

9. Sept. (—). Til Henrich Mogensen. Da Kongen har ladet Mønten her i Riget omsætte, saa den i et og alt stemmer overens med Stædernes Mønt, og den Mønt, der skal gaa paa hver gl. Dlr., er lige saa god som en gammel Daler, skal han, hver Gang der svares Told og Lastepenge i ny Dalere, tage lige saa mange Penge til, som den ny Daler er ringere end den gamle. Sj. T. 12, 67 b[1]. Jvfr. 15. Sept. 1572.

10. Sept.[2] (—). Bestalling for Rasmus Henrichssen, Borgemester i Suinborg, som Sisemester smstds. F. R. 1, 17 b.

— Aabent Brev, at Mathern von Wermelskircke, hvem Vilhelm von Unna, Apotheker i Kiøpnehafn, har opladt sit Livsbrev paa Apotheket i Kiøpnehafn, maa være Apotheker i Kiøpnehafn, have sin Bolig i den Gaard i Høibrostræde, hvori Vilhelm

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 521 f. [2] R. har urigtigt: 1573.

von Unna bor, og være fri for al Skat og borgerlig Tynge, saa længe han lever; dog skal han saa holde dygtige Svende paa Apotheket, føre friske og uforfalskede Urter og holde en dygtig Apothekersvend, der daglig skal følge Kongen, naar det gøres behov; han skal selv lønne denne Svend og, naar han er fri for at holde ham hos Kongen, svare 30 Dlr. aarlig af Gaarden i Høibrostræde. Sj. R. 11, 24. K.[1]

10. Sept. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Villom von Unna, Borger i Kiøpnehafn, maa være fri for Skat, Hold og al borgerlig Tynge, saa længe han lever. Sj. R. 11, 24 b. K.[2]

11. Sept. (—). Befaling til Landsdommerne Axel Jul og Palli Jul i Nørrejylland, Morthen Brock i Fyen, Greers Jul paa Langeland, Lauge Beck i Sjælland, Lauge Venstermand i Laaland og Falster, Biørn Saxtrup i Skaane og Oge Olssen i Sønderhalland straks at lade medfølgende aabne Brev, hvorved Kongen i Betragtning af den meget ringe Kornvækst forbyder al Udførsel af Korn i Aar, forkynde paa Landstinget og siden opbevare det vel. Sj. T. 12, 67 b.

— Lignende Befaling til de Lensmænd[3], der have Købstæder i Befaling, om at lade Forbudet forkynde i Købstæderne og paase, at der intet Korn udføres. Sj. T. 12, 68.

12. Sept. (—). Befaling til Peder Oxe i Aar at levere Jacob Vind, Sekretær, Penge for de $1^1/_2$ Læst Korn, som Kongen havde forlenet ham med i Roschilde Domkirke, men som han nu har mistet. Sj. T. 12, 70 b.

— Lignende Befaling til samme at levere M. Frantz Nielsen, Skolemester paa Frederichsborg, Penge for $1^1/_2$ Læst Korn. Udt. i Sj. T. 12, 70 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks med dette Bud og fremdeles hvert Aar inden St. Mikkels Dag at sende 2000 af de store Skuller, der fanges ved Anholt, til Kiøpnehafns Slot til Hofmesteren; de skulle sendes til Kurfyrstinden af Sachsen. J. T. 1, 28 b.

— Lignende Brev til Erich Løcke om 2000 mellemstore Skuller, 2000 smaa Skuller og 2 Tdr. smaa Pilrokker. Udt. i J. T. 1, 29.

---

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. til den danske Medicinal-Hist. I. 243 f. [2] Tr.: Smstds. I. 244. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 335. [3] De opregnes alle med deres Købstæder.

12. Sept. (**Frederiksborg**). Lignende Brev til Jørgen Schram om 10 gode, røgede Randerslaks. Udt. i J. T. 1, 29.

— Befaling til Axel Viffert at sende 1 Td. saltede Torsk, vel forvarede med Salt og Træ, af de smaa Torsk, som saltes paa Erre, til Hofmesteren, naar denne sender Bud derefter, og fremdeles hvert Aar sende ham 1 Td. inden 14 Dage før Martini. Torskene skulle sendes til Kurfyrstinden af Sachsen. Udt. i J. T. 1, 29.

— Lignende Brev til Tolderen om 1 Td. saltede Makreller og $^1/_2$ Td. saltede Flyndere, vel forvarede med Salt og Træ. Udt. i J. T. 1, 29.

15. Sept. (—). Til Henrich Mougenssen, Tolder. Kongen har skiftet Mening siden den sidste Ordre[1] til ham om at tage Opgæld paa de ny Dalere og befaler ham nu i Aar at modtage ny Dalere i Lastepenge og opkræve Fyrpenge, Tøndepenge og anden Oppebørsel efter den gamle Takst. Kongen vil siden give ham Ordre om, hvad han skal gøre. Sj. T. 12, 70 b[2].

16. Sept. (—). Befaling til Borgerskabet i Laugholm at hjælpe Byfogden med at paagribe og straffe alle de Personer dér i Byen, der forse sig med Tyveri eller anden Misgerning og skulle straffes, hvilket det hidtil ikke har villet gøre, hvorved mange ere gaaede fri for Straf og Kronens Ret bleven forsømt. Undlader nogen at hjælpe Byfogden, skal han, hvis en skyldig derved slipper bort, svare til dennes Gerninger. Sk. R. 1, 22 b[3].

— Forleningsbrev for Bartholomeus Rorp, Falkefænger, paa Paarup Falkeleje i Sønderhalland i Laugholms Len, da den Falkefænger, der hidtil har haft det, er død; han skal svare sædvanlig Afgift deraf. Sk. R. 1, 23.

17. Sept. (—). Befaling til Knud Jørgensen og Christoffer Bang, Forstandere for Hospitalet i Ottense, at optage Hr. Pouel Lauritzen, som Gud har lagt sin Haand paa, i Hospitalet og skaffe ham samme Underholdning, som han hidtil har haft i St. Knudtz Kloster, hvor han nu ikke længere kan blive formedelst den med Klosteret stedfundne Forandring. F. T. 1, 5 b. K.

— Forleningsbrev for Absolon Jul paa Kantordømmet i Viborg Domkirke, som hans Fader Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, har Livsbrev paa, at tiltræde efter dennes Død. Naar han ikke studerer ved noget Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. J. R. 1, 50.

[1] Af 9. Sept. 1572. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 522 f. [3] Tr.: Smstds. I. 523 f.

19. Sept. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Seuerin Vognsvend indtil videre maa oppebære samme aarlige Fetalje som hidtil af Frederichsborg Slot, nemlig 4 Pd. Mel, 7 Pd. Malt og Byg, 1 Td. Smør, 20 Sider Flæsk, 3 Oksekroppe, 20 Faarekroppe, 2 Tdr. Sild og 2 Tdr. Torsk, til sin, sin Hustrus og sine Børns Underholdning. Sj. R. 11, 25. K.

— Til Biørn Kaas. Da Hertug Ulrich af Meklenborg vil opholde sig nogle Dage paa Malmø Slot, skal han istandsætte gode, bekvemme Kamre til Hertugen og skaffe denne fyrstelig Udredning, saa længe han bliver der, god Underholdning til hans Følge og Foder til Hestene samt Befordring med Heste og Vogne. Sk. T. 1, 9.

— Lignende Befalinger til Jørgen Marsuin for Landtzkrone og Lund Slottes Vedkommende og til Oluf Mouritzen for Helsingborg Slots Vedkommende. Udt. i Sk. T. 1, 9 b.

— Aabent Brev, at Fru Margrette Reuentlou, Hr. Erich Krabbis Enke, maa beholde det Gods paa Jegendøe, som hun har i Pant, uafløst i 6 Aar. J. R. 1, 51.

— Lignende Brev for Hans Spiegel paa Boo Len, lydende paa 8 Aar. Udt. i J. R. 1, 51.

22. Sept. (—). Til Hofmesteren. Kongen sender ham med Peder Hanssen en Kæde, hvortil han skal lægge saa meget Guld, at Kæden bliver dobbelt saa lang, som den nu er; desuden skal han lade gøre en Kæde paa 200 ungerske Gylden ligesom de, der bleve gjorte til Kurfyrstens Raad, hvilken Kæde Kongen vil give Kurfyrstens Pendingemester Dam von Sebotendorff, og en anden Kæde paa 100 ungerske Gylden, hvilken Kongen ogsaa vil forære bort. Der sendes ham hertil de 152 Rosenobler, som bleve tilovers fra de andre Kæder, men hvis de ikke slaa til, skal han selv skaffe Resten; Kongen vil siden tilbagebetale ham det udlagte. Saa snart Kæderne ere færdige, skal han sende dem til Kongen. Sj. T. 12, 72 b.

24. Sept. (—). Til alle de Lensmænd, der have Købstæder eller Herreder i Forlening. Da baade en Del af Kongens Undersaatter og udenlandske Kræmmere og Købmænd misbruge det for nogen Tid siden udgaaede aabne Brev[1] om Mønten, idet de stadig sælge de Varer, som de før solgte til 1 Mk., 8 Sk. eller mindre,

[1] Af 17. Juni 1572.

til samme Pris, uagtet Mønten er omsat, har Kongen nu paany udstedt aabent Brev om, hvorledes der skal forholdes med Mønten, hvilket de skulle lade forkynde i Lenene og i Købstæderne, hvor de skulle lade et Brev opslaa paa hver Raadhusdør. Sj. T. 12, 73.

24. Sept.[1] **(Frederiksborg).** Befaling til Borgerskabet i Kiertheminde at skaffe de 6 Bøsseskytter, som nu sendes derover og skulle have Vinterlejr i Byen, Herberg og nødtørftig Underholdning; hver Bøsseskytte skal have 2 Maaltider Mad og 6 Potter Danstøl daglig og skal nøjes med den Kost, som hans Vært giver sine egne daglige Folk; ingen af dem maa tage Penge af sin Vært i Stedet for Underholdning. Værterne skulle ikke være forpligtede til at huse Bøsseskytternes Koner eller give dem nogen Underholdning. Orig. i Provinsark. i Odense.

25. Sept. (—). Til Hendrich Brahe. Da han har erklæret ikke at kunne komme ud af det med Halmstad Herred paa de fastsatte Betingelser, har Kongen bevilget, at han i Aar maa være fri for at svare Afgift deraf. Sk. T. 1, 9 b.

— Kvittans til Peder Oxe, Hofmester og Høvedsmand paa Nykiøping Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nykiøping Len fra 1. Maj 1570 til 1. Maj 1572, heri ogsaa medregnede hans Restance og Beholdning af det foregaaende Aars Regnskab, og paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Rafuensborg Len fra 1. Maj 1571 til 1. Maj 1572. Han blev skyldig: af Nykiøping Len 5250 gl. Dlr. 1 Ort. 2 Sk. 2 Pend. lybsk, 376 ny Dlr. og $1149^1/_2$ Mk. 6 Sk. 2 Pend. dansk — og af Rafuensborg Len $3264^1/_2$ gl. Dlr., 231 ny Dlr. og 3645 Mk. 6 Sk. danske, hvilket han altsammen betalte til Rentemester Otho Brochenhus og Renteskriver Peder Hanssen med $9713^1/_2$ gl. Dlr. 4 Sk. 3 Pend. lybsk og 607 ny Dlr. For Beholdningen[2] af Kvæg, Fetalje og andet skal han fremdeles staa til Regnskab. F. R. 1, 18 b.

— Befaling til Erick Løcke at tage nøjagtig Kavtion og Orfejde af de Fribyttere, som sidde fangne paa Slottet [Riberhus], og derefter lade dem passere. Det Tiendekorn, som han ikke har Loftsrum til, skal han indlægge i Anne Jørgen Rente-

---

[1] Brevet er dateret: 1570, men dette er sikkert en Fejl for 1572, da Brevet efter en Paategning derpaa først er kommet til Kerteminde 28. Okt. 1572 og læst paa Raadhuset 29. Okt. 24. Sept. 1570 opholdt Kongen sig desuden paa Nykøbing Slot p. F. [2] Den specificeres udførligt.

mesters Hus, som Kongen har i Pant. Da Sandemænd have svoret Pouel Hanssen, der for nogen Tid siden slog en Karl ihjel dér i Byen, til hans Fred, skal han sætte ham i Frihed, naar han stiller nøjagtig Borgen for, at han vil blive til Stede og staa til Rette for de andre Beskyldninger, nogen maatte have til ham, og vil være hver Mand ubevaret, medmindre han kan gøre det med Lov og Ret. Da nogle af Kongens Undersaatter, der give Penge i Landgilde, ikke vide, hvorledes de skulle forholde sig med Mønten, befales det ham, for at undgaa Forandringer i Jordebogen, at tage 1 Mk. og 1 Sk. af den ny Mønt i Stedet for hver Mk. og Sk. af den tidligere gængse Mønt. J. T. 1, 29 b.

26. Sept. (**Frederiksborg**). Kvittans til Jens Bilde til Liungsgaard paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Visborg Slot paa Gotlandt i den Tid, han har haft det i Forlening. Hvad han blev skyldig har han dels udlagt for Klæde, købt til Kongens Folk paa Slottet, dels leveret Christopher Valchendorff til Inventarium. Sk. R. 1, 23 b.

— Til Anders Bing. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Sognemændene i Lindbierg og Torpe Sogne i Varbierg Len, hvori disse melde, at de i lang Tid have manglet en Sognepræst, men nu have kaldet en, som de begære at maatte beholde. Da imidlertid M. Thyge Asmundtzøn, Superintendent i Skaane Stift, har berettet, at disse Sogne ere henlagte som Annekser til Sognekirken i Varbierg[1], vil Kongen, at det skal forblive derved, hvorfor Anders Bing skal sørge for, at Sognepræsten i Varbierg holder en duelig Kapellan til at gøre Tjeneste i Lindbierg og Torpe Sogne, og at der ikke sker noget imod den tidligere trufne Ordning. Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Kvart. 1128[2].

27. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at de Bønder i Frederichsborg Len, der ville give 4 Sk. danske, efter som Mønten nu er sat, for hver Skp. Rug eller Byg af deres Kornlandgilde, indtil videre maa være fri for at svare Korn i Landgilde, da en Del af dem har klaget stærkt over, at de ikke kunne svare Korn, fordi Kornet ofte slaar tilbage, saa de ikke engang faa saa meget om Høsten, som de have saaet. Pengene skulle betales senest inden St. Mortens Dag, og sker det ikke, skulle de svare Kornlandgilde i rette Tid. Sj. R. 11, 25 b[3]. K.

[1] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 209. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 179 ff.
[3] Tr.: Secher, Forordninger I. 524.

28. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Kronens Bønder i Frederichsborg Birk, der sidde for Gaard og pløje og saa, aarlig inden St. Morthens Dag hver at svare Oluf Stercke i Siirslef[1], Birkefoged i Frederichsborg Birketing, 1 Skp. Korn, da han hidtil ikke har haft noget for sin Umage, medens det ellers er brugeligt over hele Sjælland, at alle Tingfogder faa en vis Løn. Sj. R. 11, 26 b. K.

— Kvittans til Peder Hanssen, Renteskriver, paa 23 Rosenobler til at forlænge en Kæde med og 136 Rosenobler til at gøre 2 Kæder af, hvilke 3 Kæder Peder Hanssen har leveret Hofmester Peder Oxe, der igen har sendt dem til Kongen. Sj. R. 11, 27. K.

— Kvittans til samme, der nu har gjort Regnskab for 1000 Rosenobler, udleverede af Kongens Kammer 25. Juli ved Kongens Tjener Hans Matzen, 1000 Rosenobler, sendte derfra med Christoffer Buntmager, og 400 Rosenobler, sendte derfra med en af Kongens Postridere, hvilke 2400 Rosenobler, efter Kongens Befaling forarbejdede i Guldkæder og Kongens Kontrafej, ere leverede Hofmester Peder Oxe, der har sendt Guldkæderne til Kongen. Sj. R. 11, 27 b.

29. Sept. (—). Tilladelse for Florian Locha[2] til at indløse en Herridtzuad Klosters Gaard i Korød[3] fra Albret Oxe, Embedsmand paa Oleholm. Sk. T. 1, 10.

5. Okt. (**Kbhvn.**). Til Jørgen Abildgaard. Da nogle Fribyttere, der ingen Bestalling have, ere løbne ud fra Dantzigk, have plyndret Kongens Undersaatter og andre og frataget dem deres Skibe og Gods og kunne befrygtes at ville gøre større Skade, hvis der ikke i Tide træffes Forholdsregler imod dem, vil Kongen sende nogle Orlogsskibe ud imod dem under Jørgen Abildgaards Befaling, hvorfor det befales denne at lade Snuekatten blive ved Gietzør for at overføre Hertug Ulrick af Meklenborg, selv begive sig ind paa et af Orlogsskibene og med dem løbe under Heil og deromkring for at søge efter Fribytterne. Han skal gribe og nedlægge dem, han kan faa fat paa, og føre dem med Skibe og Gods til Kiøpnehafn. Sj. T. 12, 73 b.

— Aabent Brev, at Jomfru Dorette Krabbe, der var trolovet med Grev Gunter af Barbye, indtil førstkommende Mikkelsdag

---

[1] Sigerslevvestre, Lynge-Frederiksborg H. [2] o: Luckow. [3] Kågeröd, Luggude H.

maa beholde Spøttrup Gaard og Gods, som Kongen havde givet Grev Gunter og hans ægte Livsarvinger, men som nu efter dennes Død igen er falden tilbage til Kronen, uden Afgift. J. R. 1, 50.

6. Okt. (**Kbhvn.**). Til Henrich Mogensen. Hvis han har noget Bly af Kongens udover det, han tidligere har faaet Ordre til at sende til Skanderborg, skal han straks sende 5 eller 6 Skippd. til Frederichsborg Slot. Sj. T. 12, 75 b.

9. Okt. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Hans Krey, Kromand ved Frederichsborg, til paa én Gang at udføre 1 Læst Kød. Udt. i Sj. R. 11, 27 b. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Tiile Tømmermand maa blive boende i Kiøpnehafn, bruge sit Haandværk og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 3 Aar. Sj. R. 11, 28. K.

— Livsbrev for Arild Uggerup paa Kronens Gaarde i Aahus og Elfueholm og paa Aasum By, saaledes som han nu selv har dem i Værge, mod at svare samme Afgift og gøre samme Tjeneste som hidtil af Aahus og Elfueholm. Overlever hans Hustru, Fru Thale Tot, ham, maa hun beholde Elfueholm Len og Aasum By, saa længe hun sidder som Enke, paa samme Betingelser, som Arild Uggerup har haft dem. Efter hans Død skal Aahus og efter hendes Ægteskab eller Død Elfueholm og Aasum frit falde tilbage til Kronen. Sk. R. 1, 24.

— Til Jens Spend, Greers Holgerssen, Jens Grøn, Malte Jenssen, Christiern Jul og Loduig Munck Olufssøn. Da Christiern Skeel, Embedsmand paa Bøuling, har berettet, at Kronens Gods paa Hardboøre er saa fordærvet af Sand, at Bønderne ikke kunne svare den sædvanlige aarlige Landgilde, skulle de med det første, naar Christiern Skeel tilsiger dem, møde paa ovennævnte Gods, sætte det for en passende Landgilde og give deres Ansættelse beskreven fra sig. J. T. 1, 30 b.

10. Okt. (—). Til Peder Oxe. Kongen har faaet Peder Pomerenings Brev om de Knægte, der ere komne til Flensborg. Medens Peder Oxe har foreslaaet at kalde Befalingsmændene for Knægtene til Kiøpnehafn, hvor han saa vilde stille dem tilfreds, vil Kongen, at Peder Oxe skal sende en forstandig Karl til Flensborg med nogle Penge, saa mange som Peder Oxe synes, og levere dem til Knægtene tillige med noget Klæde og Sidentøj, hvilket han vil kunne faa i Flensborg. Han skal dernæst lade sige til Knægtene, at de jo nok huske, hvorledes de have tjent Kongen, og hvad de

have udrettet for Pengene; naar Kongen havde Brug for dem, kunde de stampe og mutte, Kongens arme Undersaatter have de fordærvet, og hvor de have ligget, have de haft deres fri »Slamp«[1]; desuden have de ingen Breve paa Pengene, og det, Kongen nu gør, gør han af Naade, saa de maa være betænkte paa at modtage Pengene og dermed pakke sig ud af Kongens Land, saafremt denne ikke skal gribe til andre Forholdsregler. Sj. T. 12, 76.

11. Okt. (**Frederiksborg**). Til Palle Juel og Coruitz Viffert. Da Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, har berettet, at der er Trætte paa Kronens Gods til Ødtzlef Kloster, som hun har i Værge, og at Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, har forseglet en Kiste, hvori de fleste og bedste Breve til Godsets Forsvar findes, skulle de med det allerførste begive sig til Ødtzlef Kloster, oplukke Kisten, optage 2 Registre over de i Kisten værende Breve, levere Fru Anne Løcke det ene tilligemed alle Brevene og indsende det andet til Kancelliet. J. T. 1, 31.

12. Okt. (—). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Kongen til sin Forundring har erfaret, at en Del af dem uagtet den rigelige Underholdning, som Kongens Fader og Kongen selv have henlagt til dem for at kunne faa duelige Lærere, alligevel forsømme baade deres Forelæsninger og Disputationer, befales det dem strengelig herefter at læse og disputere saa ofte, som Fundatsen paabyder. Forsømmer nogen dette uden lovligt Forfald, hvilket skal meldes til Rektor og Vicekansler, skal hans Løn fratages ham og ikke tilbagegives ham uden Kongens Tilladelse; Rektor og Vicekansler skulle have Opsigt hermed og melde Kongen, hvilke Mangler der findes, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor. Da der ikke nu, som paabudt i Ordinansen, findes nogen Vicekansler, indsættes Dr. Niels Hemingsen til Vicekansler. Sj. T. 12, 77b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Kierstinne, Thue Pederssens Enke, Borgerske i Halmstadt, de $78^1/_2$ Mk., som Rentemesteren ikke vil lade passere som Udgift i hendes afdøde Mands Byfogedregnskab og derfor vil have, at hun skal betale. Sk. R. 1, 25.

— Følgebrev for Fru Giørel Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, til de Bønder i Skaane, hun har i Værge. Sk. R. 1, 25.

---

[1] Svir og Sværm. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 238 ff.

13. Okt. (**Frederiksborg**). Til Peder Bilde. Denne Brevviser, Helle Bulligsen fra Thonsberg i Norge, har berettet, at han for nogen Tid siden har solgt 3 Læster Sild i Peder Bildes Len og derfor købt noget Korn til sit Huses Ophold, hvilket dog Peder Bildes Foged i Henhold til Forbudet mod Udførsel af Korn nu forbyder ham at udføre. Hvis Helle Bulligsen med Brev og Segl eller paa anden Maade vil forpligte sig til ikke at føre Kornet andenstedshen end til Norge til sit eget og andre Undersaatters Brug, maa han dog udføre det. Sj. T. 12, 79.

— Til Lauge Bek. Da de ved Skoldenes og Suenstrup liggende Gaardsæder ingen Landgilde svare, skønt de ikke som tidligere, da Slottet og Gaarden vare ved Magt, gøre Ugedagsarbejde, skal han med det allerførste lade gamle Oldinge komme paa den til Gaardsædegaardene liggende Ejendom, lade 2 Gaardsædegaarde lægge sammen til en Landbogaard og lade Oldingene sætte Gaardene for aarlig Landgilde. Han skal tage Oldingenes Afgørelse beskreven og lade den indskrive i Jordebogen. Sj. T. 12, 79 b.

— Til Axel Viffert. Da Kongen har givet Pether Pomereningk, Borgemester i Flensborg, Brev paa at maatte faa nogle Tønder Havre aarlig, hvilke Stiftsskriveren hidtil har leveret ham, skal Axel Viffert, eftersom Pether Pomereningk ikke har faaet Havren for i Aar og Stiftsskriveren nu ikke har mere dermed at gøre, levere ham den Havre, han har Brev paa, og tage Kvittans derfor. F. T. 1, 6.

— Til Hendrich Frederich, Sisemester i Halmstadt. Da Borgerne i Halmstadt have klaget over, at han trods Kongens Brev af 4. Nov. 1570, hvorved de i 2 Aar derefter fritages for at svare Sise af det Tyskøl, som de med deres egne Skibe indføre til Byen, alligevel kræver Sise af dem, befales det ham at undlade dette indtil førstkommende 4. Nov., da Fritagelsen ophører. Sk. T. 1, 10 b.

15. Okt. (—). Kvittans til Peder Hanssen, Renteskriver, paa 3 Portugaløser, 257 Rosenobler, 25 Engelotter, 1 ungersk Gylden og 2 Kroner, hvoraf der blev gjort en Guldkæde paa 400 ungerske Gylden, 4 Kæder, hver paa 50 ungerske Gylden, og 4 Kontrafejer af Kongen, hvilke Kæder og Kontrafejer Peder Oxe, Hofmester, siden har sendt til Kongen. Sj. R. 11, 28. K.

— Aabent Brev, at Sognemændene i Hollum Sogn i

Halland i Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Hollum Sogn, uden Afgift, til dermed at istandsætte deres Kirke, der i sidste Fejde er bleven brændt af Fjenden og plyndret for Kalk, Disk, Messeklæder og Klokker, saa der ikke kan holdes Gudstjeneste i den. Sk. R. 1, 25 b.

16. Okt. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse af Stege Bys Privilegier. Sj. R. 11, 28 b. K.[1]

— Til Peder Munk. Da Borgerne i Stege have klaget over, at Bønderne paa Møen udføre Korn og andet og indføre forskellige Varer, hvormed de bruge Forprang til Skade for Stege og tværtimod Byens Privilegier, skal han, der har Byen og Landet i Befaling, undersøge denne Sag, forbyde Bøndernes Sejlads og Handel, forsaavidt de stride mod Byens Privilegier og ikke have været brugte fra Arilds Tid af, og paase, at Borgerne i Stege ikke besværes af Bønderne, og at ingen af Parterne med Billighed kan have noget at klage over. Sj. T. 12, 80 b.

— Til Peder Oxe, Biørn Kaas, Eyller Grubbe og Oluf Moritzen. Da Renteskriver Peder Hanssens Regnskab for nogen Tid siden er blevet gjort saa vidt klart, at de dertil hørende Kvittanser skulde gennemses, skulle de med det allerførste samles i Kiøpnehafn, igen tage Regnskabet for, høre det og gøre det fuldstændig klart. Sj. T. 12, 80.

17. Okt. (—). Til Peder Oxe. Da Hertug Ulrich af Meklenborg vil rejse herfra førstkommende Mandag [20. Okt.] og vil drage over Nedstued, hvor han vil opholde sig en Nats Tid, har Kongen befalet Borgemestre og Raad smstds. at skaffe Værelser til Hertugens Ankomst og have Vin og andet i Forraad. For at alt kan blive bedre ordnet og intet skal mangle, skal Peder Oxe sende en paalidelig Mand did, der skal blive til Hertugens Ankomst, hjælpe til med at ordne alt og sørge for, at Hertugen faar fyrstelig Underholdning og Udredning. Sj. T. 12, 81.

18. Okt.[2] (—). Brev (ligelydende med Brev af 28. Sept. 1572 for Oluf Stercke) for Matz Oelsen i Bunderup, Herredsfoged i Kreme(!) Herred. K. (i Udt. paa K. af 28. Sept.). Udt. i Sj. R. 11, 27.

21. Okt. (—). Aabent Brev, at Christoffer von Festen-

[1] Tr.: J. Paludan, Beskrivelse over Møen II. 294 f. [2] Sj. R. har: 1573; der er herladt Plads aaben til Herredets Navn.

berg, kaldet Packisch, Embedsmand paa Holbeck Slot, indtil videre uden Afgift maa oppebære alt Kronens Sagefald af Holbeck By. Sj. R. 11, 29. K.

22. Okt. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Karinne Andersdatter, Dr. Hans Albretssens Enke, i 2 Aar maa være fri for Landgilde, Skat og al anden Tynge af den Gaard i Brøndtzhøv, som hun nu selv bor i. Sj. R. 11, 29 b.

25. Okt. (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa nogle Specerier og Urter, som han sidste Sommer har købt i Nederlandene og sendt til Frederichsborg og Kiøpnehafns Slotte, nemlig 1 Kramfad med 600 Pd. Mandler, 1 Kramfad med 120 Pd. Peber, 150 Pd. Ingefær, 150 Pd. Ris, 20 Pd. Safran, 30 Pd. Nelliker, 50 Pd. Kanel, 20 Pd. Muskatblommer, 30 Pd. Husblas, 25 Pd. Dadler, 1 Æske fuld af store Oblater, 30 Pd. Annis, 30 Pd. Kommen, 12 Pd. Muskat, 10 Pd. Kardemomme, 10 Pd. Marmelade, 6 Stykker Haardug, 12 Pd. syltede Muskater, 2 Oksehoveder lange Svedsker, hvoraf der var 846 Pd., 100 [Pd.] hvidt Sukkerkandis, 2 Kramfade med 1628 Pd. Kanarisukker, hvert Pd. til en Pris af $6^1/_2$ Styver, 1 lille Fad med 50 Pd. fin Sukat, 1 lille Fad med 25 Pd. Dadler, 1 lille Fad med 100 Pd. Korender, 1 Kvartel lissebonsk Olie, 50 Pd. Ingefær i Sukkerkandis, 2 engelske Tønder, hvori der var 6 Kurve Rosiner, 2 Kramfade med 100 Pd. Mandelkonfekt, 100 Pd. Anniskonfekt, 100 Pd. Korianderkonfekt, 100 Pd. Ingefærkonfekt, 100 Pd. Nellikekonfekt, 50 Pd. Pommeranskonfekt, 50 Pd. Kanelkonfekt, 1 Parmesanost, der vejede 83 Pd., hvert Pd. til en Pris af 6 Styver, 1 engelsk Tønde med 2 Kurve Rosiner i, $^1/_2$ Ame lissebonsk Olie, $^1/_2$ Ame Oliven, 1 Oksehoved med 369 Pd. Svedsker i, 6 Kanarifugle med 6 smaa Bure, 2 store Bure og 1 Sæk Kanarifrø, vejende 100 Pd.; samt paa 1 Td. Valmuefrø (»Maensaet«), 1 Td. Hørfrø (»Lynsaet«), 3 Tdr. Hampefrø (»Henupsaet«), 12 Ottinger Agurker, 1 Td. dobbelt Pryssing, 4 næstede Cypreskister, 1900 Pommeranser og 1 Brasiliekat, der kostede 17 gl. Dlr. 1 Ort, hvilket han efter kgl. Befaling har forskrevet fra Dantzigk. Sj. R. 11, 30. K.

— Forleningsbrev for Fru Giørvel Fadersdatter paa Kronens Part af Korntienden af Lackelange, Stefuie, Houbye og Hellistad Sogne, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 26.

26. Okt. (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand

paa Frederichsborg, paa 1000 ny Dlr., som Kongens Tjener Hans Matzen efter kgl. Ordre har leveret ham 22. Dec. 1571 af Kongens Kammer, 1000 ny Dlr., som Kongen 16. April 1572 har leveret Hans Kierurt, Slotsskriver paa Frederichsborg, 1200 Mk. danske, som Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingøer, 31. Juli 1570 har leveret ham, og 500 ny Dlr., som Kongen har leveret ham 30. Okt. 1571, hvilke Penge han igen har udgivet til Tømmermænd, Gravere, Baadsmænd, Murmestre og Kalkslaaere, der have arbejdet paa Slottet, og til Staldøksne og andet. Sj. R. 11, 31. K.

26. Okt. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Dauid Hanssen, Toldskriver i Helsingør, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Egebierg Sogn i Otz Herred, uden Afgift. Sj. R. 11, 32. K.

— Aabent Brev, at M. Frandtz Nielssen, Skolemester i Frederichsborg Skole, aarlig skal have $1^1/_2$ Læst Korn af Roskildgaard, indtil han faar det Kannikedømme i Roskild, som han har Brev paa. Sj. R. 11, 32 b. K.

— [1] Aabent Brev, hvorved Landgilden af nogle Møller i Frederichsborg Len, der efter deres Indehaveres Beretning ere satte for højt i Landgilde, nedsættes, saaledes Landgilden af Hollere[2] Mølle med 6 Pd. Mel, af Klostermøllen ved Esrom med 2 Pd. Mel, mod at Mølleren frit maler sigtet Mel til Kongens eget Behov, af Gilde Mølle med 1 Pd. Mel, som gaves af den til Møllen liggende Aalekiste, der nu er lagt til Slottet her, af Strølille Mølle med 3 Pd. Mel, af Sode Mølle med 4 Pd. Mel, af Øfre Mølle med 6 Pd. Mel og af Nedre Mølle med 2 Pd. Mel. Ebbelholtz Mølle og Fauerholms Mølle skulle nedbrydes. Sj. R. 11, 33. K.

27. Okt. (—). Livsbrev for Hr. Jens Anderssen, Kapellan ved Roskilde Domkirke, paa Siuf Sogn med Præstegaard og al anden Rente; han skal være Kannik i Roskilde Domkirke, residere der og nyde Privilegier ligesom andre residerende Kanniker paa det nær, at han ikke skal optere til bedre Kannikedømmer; han skal selv gøre Tjeneste i Siuf Kirke. Sj. R. 11, 33 b[3]. K.

28. Okt. (**Roskildegaard**). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Kongen har befalet Lensmanden paa Frederichsborg Slot at lade grave en Grøft ved Frederichsborg Slot og Kronens og Kapitlets Bønder alene ikke kunne udføre Arbejdet, skulle de give Univer-

[1] Sj. R. har urigtig: 1573. [2] Hulerød, Holbo H. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 186.

sitetets Tjenere i Sømme, Lille, Thune, Ringsted, Valdburg, Biefuerskof, Horns, Odz og Mierløse Herreder Ordre til hver at hjælpe til med Gravningen af Grøften i 3 Dage med Heste og Vogn efter nærmere Anvisning af Jørgen Munck. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

29. Okt. (**Ringsted Kloster**). Befaling til Lauge Beck at lade denne Brevviser, Clemend Nielsen, faa en Kronens Gaard i Harrested, som en gammel Degn boede i, men som nu staar øde, uden Stedsmaal; Clemend Nielsen skal opbygge Gaarden og være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde i de følgende 2 Aar. Sj. T. 12, 82 b.

30. Okt. (**Antvorskov**). Ekspektancebrev for M. Morthen Pederssen, der nu er kaldet fra Sore Kloster til Sognepræst i Roskilde Domkirke, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede; indtil han faar Kannikedømmet, skal han aarlig have 100 Dlr. af Sore Kloster. Sj. R. 11, 34.

— Stadfæstelse af Roskilde Bys Privilegier; dog forbeholder Kongen sig i Forening med Rigsraadet at forandre de Artikler deri, som maatte være Kongen eller Kongens Undersaatter besværlige. Sj. R. 11, 35.

— Følgebrev for M. Ifuer Bertelssen, hvem Kongen har befalet at være Abbed i Sor Kloster efter M. Morthen Pederssen, til Bønderne under Sor Kloster. Sj. R. 11, 35 b.

31. Okt. (**Nyborg**). Til M. Niels Nielsen. Kongen bevilgede, da M. Niels sidst talte til ham paa Frederichsborg om den Præst, der tidligere har været Kapellan i Roschilde Domkirke, at denne maatte faa Siuf Sogn, og gav ham Brev derpaa. Da imidlertid den Præst, der nu har Siuf Sogn, siden har været hos Kongen og berettet, at han med Kapitlets Samtykke er lovlig kaldet til samme Sogn og har gjort sine Sognefolk saadan Tjeneste, at disse ikke kunne have noget over ham at klage, ligesom ogsaa at han har Hustru og Børn og vil blive nødt til at gaa omkring med dem for at tigge, hvis han mister sit Embede, finder Kongen det i høj Grad betænkeligt uden Grund at berøve Præsten hans Embede, da det jo er uvist, naar han igen kan faa et Kald, dersom alt skal gaa efter Ordinansen. M. Niels skal derfor ordne det saaledes, at den nuværende Præst i Siuf Sogn bliver der, og at den forhenværende Kapellan i Roschilde Domkirke beholder det Vikarie, som

han paa Embeds Vegne var forlenet med, indtil han kan faa et andet Kald. Sj. T. 12, 83[1].

1. Nov. (**Nyborg**). Til Anders Bing. Da Kongen af Sverrig har meldt, at han til førstkommende St. Martini Dag i Halmstadt vil betale de Penge, som han efter den stetiniske Traktat skulde have betalt smstds. Torsdag efter Pinsedag [29. Maj], men har faaet Udsættelse med til St. Martini Dag, skal Anders Bing paa Kongens Vegne møde i Halmstadt nævnte Dag og modtage Pengene, ialt 37,500 Dlr. Kongen har medgivet Arrild Huitfeld, Sekretær, der ogsaa skal møde, en Fuldmagt, hvorefter de begge skulle rette sig. Sk. T. 1, 11.

— Fuldmagt for Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg, og Arild Huitfeld, Sekretær, til paa Kongens Vegne at modtage de 37,500 Dlr., som den svenske Konge nu vil lade betale til St. Marthini i Halmsted. De skulle kvittere for Pengene og maa, hvis Kongen af Sverrigs Fuldmægtige ikke have Dalere nok, tage Sølv eller Guld i Stedet, 2 Lod Sølv for 1 Dlr. og rinske og ungerske Gylden til den i Udlandet gældende Værdi. De skulle møde til ovennævnte Tid og vente 8 Dage, hvis de svenske Fuldmægtige ikke ere komne. Sj. T. 12, 84.

— Fæstebrev for Hans Valther, Borger i Nyborg, paa Kronens Part af Tienden af Ullersløf Sogn, uden Stedsmaal og Afgift. K. Udt. i F. R. 1, 21 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd at skaffe Hø, Havre og Straafoder til de Rustvognsheste, der nu sendes til dem, og nødtørftig Underholdning til de Vogndrivere, der skulle passe Hestene; naar Hestene skulle beslaas og Kongens Vognmester tilsiger dem derom, skulle de skaffe det dertil nødvendige. Al Bekostningen herved skulle de indskrive i deres Regnskab, og Rentemesteren skal saa kvittere dem derfor (i Brevene til Lensmændene paa Aarhusgaard og Aakier: de skulle skrive al Bekostningen op, hvorefter den skal blive dem afkortet), dog skulle de paase, at Tæringen beregnes rimeligt og billigt. Da Kongens Vognmester undertiden vil komme did for at paase, at Folkene opføre sig ordentligt, og straffe dem, der forse sig, skulle de skaffe ham og hans Hest Underholdning, naar han kommer. — Seddel: Hvis nogle af Vogndriverne forse sig, skulle de indsætte dem i Taarnet og

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 389 f.

straffe dem, uanset at Vognmesteren ikke er til Stede. — Register: Holger Rosenkrantz paa Skanderborg, Jørgen Rosenkrantz paa Kalløe, Biørn Anderssen paa Aarhusgaard, Hans Johanssen paa Silckeborg og Jørgen Skram paa Drotningborg hver 10 Rustvognsheste og Christiern Munck paa Aakier 8. J. T. 1, 31 b.

12. Nov. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at alt det, som paa lovlig Vis ved Testamente eller paa anden Maade gives til de fattige Peblinge og Skolebørn i Vor Frue Skole i Kiøpnehafn, straks skal følge disse og indkræves og uddeles til dem af de to ældste Raadmænd og Sognepræsterne i Kiøpnehafn for at forhindre, at Arvingerne eller andre, der tilkøbe sig Arven, omstyrte saadanne Testamenter og de dødes sidste Vilje, saaledes som flere Gange er sket, og forholde de fattige Skolebørn hvad der er skænket dem til Hjælp til Sko, Klæder, Papir og Bøger. Ovennævnte 2 Raadmænd og Sognepræsterne skulle i Overværelse af Superintendenten og de to ældste Borgemestre aarlig gøre Regnskab for deres Oppebørsel. Sj. R. 11, 36[1]. K.

— Til Lauge Venstermand. Da der til Kongens Forundring kommer mange Klager over, at han kun meget sjælden besøger Landstinget paa Laaland og Falster og undertiden udgiver Stævninger i Sager, men ikke møder paa Landstinget for at paadømme dem, hvorved Sagerne trækkes ud til stor Bekostning for Kongens Undersaatter, befales det ham alvorligt selv at møde paa Landstinget hver 14. Dag, saafremt han da ikke har lovligt Forfald, hjælpe alle til Ende med deres Sager uden nogen Forhaling og i alle Maader rette sig efter den sidst udgaaede Reces. Kommer der yderligere Klager over ham, vil han komme til at staa til Rette. F. T. 1, 18 b.

— Befaling til Jens Bilde til Lyungsgaard, Erich Hardenberg til Mattrup og andre Eiler Rønnous Arvinger, der have 4 Kronens Gaarde i Killerup i Otthense Herred i Værge, om øjeblikkelig at underrette Kongen om, med hvilken Ret de tilholde sig disse, og hvis de have dem i Pant, da for hvilken Sum, hvilke Oplysninger de hidtil trods den kgl. Ordre derom have undladt at indsende; indsende de dem ikke nu, vil Kongen holde sig til Godset. F. T. 1, 6 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 525 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 140 f. (efter en Afskrift).

13. Nov.[1] (**Koldinghus**). Tilladelse for Fru Marrine Jul, Christoffer Pallensis[2] Enke, til selv at bo paa en af de Gaarde i Fyen, som hun har i Forlening, dog skal hun skaffe Bonden i denne Gaard en lige saa god Gaard i Stedet uden Stedsmaal. F. R. 1, 22.

— Til Axel Viffert. Da Kongen har tilladt Jacob Ulfeldt at slutte et Mageskifte med en jordegen Bonde i Koxbølle, der bor lige op til Jacob Ulfeldts Gaard smstds., saaledes at Jacob Ulfeldt faar det Gaardssted, hvorpaa Bondens Gaard nu staar, mod at udlægge Bonden et lige saa godt Gaardssted i Stedet, skal Axel Viffert paase, at Bonden ikke lider nogen Uret ved dette Mageskifte. Han skal, da nogle Bønder paa Alse og Erre skulle have faaet deres Landgilde forhøjet, undersøge denne Sag og nedsætte Landgilden til den gamle Størrelse, hvor den maatte være for høj. Da Bønderne paa Alse og Erre lide stor Mangel paa Ildebrændsel, skal han skaffe dem saadan for Betaling af fornede Træer og Vindfælder i Kronens Skove paa Alse og Erre og, hvis der ikke er nok der, i Fyen, hvor der ikke sker Skovskade. Han skal med det allerførste paa Kongens Bekostning opføre en Mølle paa Alse, da Bønderne dér have vanskeligt ved at faa deres Korn malet, og skaffe en duelig Karl til Møller, der kan svare Kronen en rimelig Landgilde af Møllen. F. T. 1, 7.

— Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, at istandsætte de forfaldne Vinduer paa Nyborg Slot med ny Karme, Glas og Bly og afhjælpe hvad andre Mangler der maatte findes paa Husene. Han skal lade det gamle Klæde i Dronningens og Kongens Kamre og i Salen tage ned, købe rødt og grønt Engelst, lade det røde opslaa i Dronningens Kammer og i Salen og det grønne i Kongens eget Kammer, lade Kamrene og Salen gøre godt i Stand og sørge for, at alle Kamrene paa Slottet blive holdte godt rene. Udgiften til Istandsættelserne og til Indkøbet af Engelst skal han indskrive i sit Regnskab. Orig.

— Til Erick Løcke og Kapitlet i Riibe. Da Jørgen Seestedt, Embedsmand paa Hindtzegauel, har berettet, at der er Trætte paa noget til Huolgaard liggende Gods, og at de Breve, hvormed dette Gods skal forsvares, findes blandt Stiftets og Kapitlets Breve, skulle de opsøge alle saadanne Breve, levere Jør-

[1] F. R. har urigtig: Okt. [2] o: Pallesens.

gen Seestedt dem mod Reversal og indlægge denne i Brevkisten. J. T. 1, 32 b.

14. Nov. (**Kolding hus**). Aabent Brev til alle Kron-, Stifts-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Endle, Holmindtz, Noruangs, Torrild, Slaufs, Nørre Horns, Øster, Jersløf, Andst og Brusk Herreder, at hver 10 Mand skulle lægges i Læg sammen og føre 2 Læs Hø, 2 Læs Strøelse og saa megen Havre, de kunne undvære, til Kolding, hvor de for en rimelig Pris skulle sælge det til Kongens Hofsinder, der mangle Foder og Strøelse til deres Heste, da der ingen Tilførsel gøres til Byen. J. T. 1, 33.

15. Nov. (—). Til Peder Oxe. Denne Brevviser, Claus Hane, har været hos Kongen med en Skrivelse fra Hertug Ulrich af Meklenborg, hvori denne begærer, at Kongen vil betale de 1005 Dlr., der endnu staa til Rest af de 1305 Dlr., som Josua Hane havde tilgode, og som hans Broder Claus nu har Kongens Brev paa; de 300 Dlr. ere nemlig tidligere betalte paa Nykiøping Slot. Da Pengene allerede skulde have været betalte, skal Peder Oxe sørge for, at Claus Hane straks bliver betalt. Sj. T. 12, 86.

—[1] Mageskifte mellem Jørgen Marsuin til Dybeck og Provstiet i Odense. F. R. 1, 22. K. (Se Kronens Skøder.)

—[1] Mageskifte mellem Jørgen Marsuin til Dybeck og Kronen. F. R. 1, 23. K. (Se Kronens Skøder.)

16. Nov. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen daglig har en stor Hob Pengeudgifter og der tidligere altid har fulgt en Rentemester med Kongen til at forestaa disse, skal Peder Oxe, der nu har Rigens Penge under Hænder, straks enten sende en Rentemester eller Renteskriver herover med de nødvendige Penge, hvilken saa skal forestaa Pengeudgiften, eller selv begive sig herover og besørge det, da Kongen finder sig besværet ved selv at skulle gøre det. Sj. T. 12, 86 b.

17. Nov. (—). Livsbrev for Hans Bang, Borgemester i Medelfar, — der paa egen Bekostning, naar undtages, at Kongen skal skaffe ham det nødvendige Tømmer, skal opføre en Stald i Medelfar, hvori Kongen kan have 60 Heste staaende, naar han kommer did — paa Kronens Part af Korntienden af Asperup og Kaueslunde Sogne i Vends Herred og Tanderup Sogn i Boge Herred, uden Indfæstning og Afgift. F. R. 1, 24. K.

---

[1] F. R. har urigtig: Okt.

17. Nov. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for Seueren Kier, Borgemester i Kolding, paa Kronens Part af Korntienden af Skanderup Sogn i Andtz Herred, uden Indfæstning og Afgift. Udt. i J. R. 1, 51. K. (i Udt.).

18. Nov. (—). Forleningsbrev for Hr. Jens Pederssen, Sognepræst til Starup Kirke, paa Kronens Part af Korntienden i Kærven af Starup Sogn, uden Indfæstning og Afgift. J. R. 1, 51 b. K.

— Aabent Brev, at Lensmanden i St. Knudtz Kloster i Otthense aarlig skal give Læsemesteren i Otthense, der efter Kongens Faders Forordning skal have sin Løn af St. Knudtz Kloster, 60 Dlr., den ene Halvdel til Paaske, den anden til St. Mikkels Dag, 20 Læs Ved og 4 Læs Hø og skaffe ham fri Olden til hans egne Svin i Ubberød Skov. Lensmanden skal paa Kongens Bekostning holde St. Knudtz Kirke i Otthense i Stand, skaffe Lys til Alteret og Brød og Vin og passe paa, at der ikke beregnes Kongen for megen Udgift hertil. Da Eskild Gøye for nogen Tid siden har faaet en Gaard paa Vestergade i Otthense, der laa til St. Anne Alter i St. Albani Kirke og svarede 18 Mk. aarlig til Skolemesterens Underholdning, skal Lensmanden i St. Knudtz Kloster herefter aarlig i Stedet betale Skolemesteren 6 Dlr. eller danske Penge efter Møntens Kurs. Lensmanden skal tage Kvittans af Læsemesteren og Skolemesteren for det, han leverer dem, og medbringe Kvittanserne, naar han aflægger Regnskab. Da Sognepræsten til Seerslef[1] Kirke i Bog Herred har klaget over, at Hr. Christiern Pouelssen, forhen Prior i St. Knudtz Kloster, har paalagt ham aarlig at give 14 Mk. i den Tids Mønt, hvilket nu beløber sig til $4^1/_2$ Dlr. 8 Sk., til Skolemesteren i Otthense, efter hans Mening med Urette, da Fundatsen viser, at de tidligere svaredes af Kirken, skal Præsten herefter være fri herfor, og Kirkeværgerne betale Pengene af Kirkens Indkomst. F. R. 1, 24 b. K. Orig. i Provinsark. i Odense[2].

— Til Erick Løcke. Peder Rantzov, Embedsmand paa Flensborg Slot, har berettet, at de Ejermænd, der for nogen Tid siden have rebet Kringellund Mark i Trøiborg Len, ere blevne stævnede til Viborg Landsting af Erick Løcke og blevne fældede af

---

[1] Særslev, Skovby H. [2] Tr.: Hofman, Fundationer VI. 254 f. og V. 70 (her kun tildels). Bloch, Den fyenske Geistligheds Hist. I. 242 ff.

Dommerne smstds. Da Kongen imidlertid nærmere vil overveje den Sag, skal han indtil videre standse Forfølgningen og lade Ejermændene være ufældede. J. T. 1, 33 b.

18. Nov. (**Koldinghus**). Til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riiber Stift. Kongen har erfaret, at Hr. Knud Monssen i Nobøl [1], Sognepræst til Skanderup Kirke, stadig ligger i Kiv og Trætte paa Tinge og Stævne, hvilket ingenlunde passer sig for en Guds Ords Tjener, hvorfor Kongen ogsaa havde ventet, at M. Hans havde ført bedre Opsigt dermed og ikke set gennem Fingre med de Præster i hans Stift, som snarere ere at finde paa Herredsting og Landsting i Færd med at forfølge verdslige Sager end hjemme ved deres Bog. Det befales ham straks at kalde Hr. Knud Monssen for sig og give ham alvorlig Ordre til fuldstændig at afholde sig fra alle Trætter og, hvis han har saadanne, da at henvende sig til Lensmanden, som har ham i Forsvar. Vedbliver Hr. Knud alligevel med saadan verdslig Bestilling og med at føre Trætter paa Herredsting og Landsting, skal M. Hans straks afsætte ham. J. T. 1, 34 [2].

20. Nov. (—). Forleningsbrev for Jørgen Sested, Embedsmand paa Hindtzgafuel, paa Kronens Part af Tienden af Langschouf Sogn, uden Indfæstning og Afgift. Udt. i F. R. 1, 26.

— Til Holger Rossenkrantz. Kongen sender 2 Tømmermænd til ham, der skulle gøre et Hyttefad, som Kongen vil have staaende ved Slottet [Skanderborg] ved den ny Stald, dér hvor den Pram, hvorpaa man farer over til Kobbelet, plejer at ligge. Han skal skaffe Tømmermændene, der vide, hvorledes Hyttefadet skal være, det dertil nødvendige Tømmer, Fjæle og andet og Jærnlænker til at hænge det i. Han skal befale Kromanden og de andre, der holde Herberg ved Slottet, at have Fetalje og andet i Forraad, da Kongen har omtrent 24 Herremænd med sig, der skulle have Logi og Underholdning i Kroen og andensteds ved Slottet. J. R. 1, 34 b.

24. Nov. (—). Aabent Brev, at Matz Kock i Ribe i 20 Aar maa beholde den op til hans Gaard liggende Mølle i Ribe, som Kronen har stor Bekostning med at holde i Stand med Bygning, Indlægning af Sten og andet. Han skal paa egen Bekostning

---

[1] Nagbølle, Anst H. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 181 f.

holde Møllen i Stand, male frit for Slottet og aarlig svare 26 Dlr. i Landgilde til Lensmanden paa Riberhus. J. R. 1, 51 b. K.

24. Nov. (**Koldinghus**). Befaling til Axel Viffert, der har berettet, at der, da Grøften mellem Nyborg Slotsmark og Hyulby Mark kastedes, blev indkastet nogen Eiler Kraufse og Christoffer Johanssen tilhørende Jord til Slottet, om at udlægge disse lige saa meget af Kronens Jord udenfor Grøften i Stedet, da Kongen ikke vil have noget, der tilhører andre, uden at give Vederlag derfor. Da Kronens Bønder i Nyborg Len og paa Hindtzholm lide stor Mangel paa Bygnings- og Vogntømmer og Ildebrændsel, skal han hjælpe dem med saadant i Kronens Skove af Vindfælder og fornede Træer, der ikke bære Olden. F. T. 1, 8 b.

— Til Kapitlet i Viiborg Domkirke. Kongen bevilger, at Kapitlets Mageskifte med Palle Juel, Landsdommer i Nørrejylland, maa gaa for sig, dog skal Kapitlet paase, at det faar fuld Fyldest, saafremt det ikke siden vil staa til Rette. J. T. 1, 35.

28. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen i Betragtning af de Besværinger, der have paahvilet Byen, eftergiver Borgerskabet i Kolding, der resterer med ialt 700 Dlr. i Skat, nemlig 200 Dlr. fra 1569, 300 Dlr. fra 1570 og 200 Dlr. fra i Aar, de 500 Dlr., mod at det med det allerførste betaler de 200 Dlr., som det resterer med for i Aar. J. R. 1, 52 b. K.

— Forleningsbrev for Ifuer Hanssen, Forstander for Almindeligt Hospital i Kolding, paa Kronens Part af Korntienden af Kongstedt Sogn i Hønborg Len, uden Indfæstning og uden Afgift, saa længe han er Hospitalsforstander. J. R. 1, 53. K.

29. Nov. (—). Forleningsbrev for Thomes Farssen, Husfoged paa Koldinghus, paa Kronens Part af Korntienden af Taufløf Sogn, uden Indfæstning og uden Afgift, saa længe han er Husfoged. J. R. 1, 53 b. K.

— Til Erick Løcke. Da Kronens Bønder i Ly Herred under Riiberhus have klaget over, at der undertiden kun vederfares dem liden eller ingen Ret paa deres Herredsting, skal han, der har Bønderne i Forsvar, paase, at disse faa deres Ret, og, hvis Herredsfogden eller andre gøre dem Uret og det er i Sager, der skulle til Landstinget, da stævne Sagerne til Viborg Landsting og skaffe Bønderne Dom deri. J. T. 1, 35 b.

— Til Christopher Valchendorff. Da Kongen behøver en Del Gran- og Fyrretræer til Rør og Render til en Vandkunst,

der skal laves her ved Slottet, skal han med det allerførste lade hugge 900 Stykker Træ, hvert Stykke 9 Al. langt og 5 Spand tykt omkring Barken, der skal blive paa Træerne, og, saa snart de ere huggede, lade dem føre ned til Ladestedet og underrette Hofmester Peder Oxe om, til hvilken Havn han skal sende Skibe efter dem. Der sendes ham en lille Blok af den Tykkelse, Træerne skulle have, til at hugge efter. Sk. T. 1, 12.

29. Nov. (**Koldinghus**). Til Peder Oxe. Han skal sende et paalideligt Bud til Chrestopher Valkendorff med ovennævnte Brev og Blok, faa at vide, naar Træerne kunne være huggede, og derefter straks sende Skibe efter dem og lade dem føre hid. Han skal straks i Smedjen ved Slottet [Kbhvn.] lade slaa 700 Jærnbøsser og 1400 Jærnringe til Renderne efter medfølgende Mønster og sende dem hid tillige med 100 Savdeler. Sj. T. 12, 86 b.

30. Nov. (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd at lade hugge noget Bøgetømmer til Vandkunsten ved Koldinghus i Kronens Skove i deres Len nær ved Stranden; Tømmeret skal straks oplettes i Skovene og hugges firkantet, og hvert Stykke skal være 8 Al. langt og 1 Kvarter tykt paa hver Kant. Naar Tømmeret er hugget, skulle de lade det føre ned til Stranden og i nærmeste Købstad paa Kongens Bekostning bestille Skibe, der straks kunne føre det hid. — Jørgen Rosenkrantz af Kallø og Biørn Anderssen af Aarhusgaardt hver 66 Stykker, Christiern Munck af Aakier 68 Stykker. J. T. 1, 35 b.

— Stadfæstelse for Niels Vidissen i Refsgaard paa et af Kong Frederich I udstedt Brev, dat. Kolding, Tirsdag efter St. Petri ad vinculam Dag [4. Aug.] 1528, hvorved Kongen skænker Niels Vidissen og hans Arvinger nogle Stuf Jord og Eng paa Oustrup Mark, som ere dømte i Fald fra Refsgaard, men som Hr. Mogens Ebbessen, fordum Embedsmand paa Koldinghus, har undt Niels Vidissens Forældre af Fald. J. R. 1, 54. K.

1. Dec. (—). Livsbrev for Hr. Peder Lauritzen, Kapellan til St. Hans Kirke i Otthense, paa Kronens Part af Korntienden af Høyby Sogn, uden Stedsmaal og Afgift; han har nemlig berettet, at Kapellanen til St. Hans Kirke hidtil har haft sin Underholdning paa Otthensegaard, hvor det dog nu falder ham besværligt at søge den, da han er bleven svag og skrøbelig; han skal herefter ingen Kost have paa Otthensegaard og maa ikke besvære Kongen med Krav om yderligere Hjælp. F. R. 1, 26 b.

2. Dec. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Erich Løcke, Embedsmand paa Riberhus, der har fæstet Kirkens Part af Korntienden af Outrup Sogn i Vester Herred, Jernet, Store Darum og Vilsløf Sogne i Gøring Herred, Følling[1] og Molt Sogne i Molt Herred og Grimstrup Sogn i Skadtz Herred, maa tage en af de fornemste Bønder i hvert af ovennævnte Sogne til sig og i Forening med ham indkræve Kirkens Part af Korntienden og al Kirkens øvrige Rente og Rettighed og anvende det til Kirkens Bygning og Forbedring. Hvad der bliver tilovers skal enten indlægges i Forvaring eller paa anden Maade anbringes til Kirkens Bedste. Erich Løcke skal indtil videre forestaa denne Befaling, paase, at Kirkerne ikke lide nogen Uret, og i Forening med ovennævnte Bønder aarlig gøre Regnskab for Indtægt og Udgift. J. R. 1, 54 b. K.

— Livsbrev for Jørgen Pederssen, Foged paa Ladegaarden ved Koldinghus, og hans Hustru Dorethe Jørgens, Mælkedeje smstds., paa en øde Jord øst for Byen og syd for Slottets Kobbel mellem Kobbelgærdet og den Møllebæk, der løber fra Slottets Mølle til Slottets Sø. De skulle sætte god Bygning paa Jorden og, naar de ikke længere ere i Kongens Tjeneste, aarlig svare 8 Sk. danske til Slottet. J. R. 1, 55 b. K.

— Til M. Hans Laugesen, Superintendent i Riiber Stift. Hoslagt sendes ham 4 Klager fra Sognemændene i Vordbasse og Grenne Sogne over deres Sognepræst Hr. Niels i Vordbasse, dels stilede til Kongen, dels til Axel Viffert, forhen Embedsmand paa Riberhus, og M. Hans selv. Da Bønderne udtrykkelig erklære, at de ville bevise, at Præsten i sit Levnet ikke har skikket sig, som det passer sig for en Guds Ords Tjener, men offentlig paa Tinge er bleven sigtet for en vitterlig Horkarl uden at have fralagt sig det og ofte har taget sig anden Bestilling for og forsømt sin Kirketjeneste, saa Folkene, der ere komne til Kirke, have maattet gaa hjem uden at faa hverken Prædiken eller anden Gudstjeneste, kan Kongen ikke andet end i høj Grad forundre sig over, at M. Hans helt har set igennem Fingre dermed, skønt Klagerne jo ere forebragte ham. Det befales ham derfor straks at kalde Sognemændene og Præsten for sig, høre Sognemændenes Klager og Beviser og Præstens Gensvar og, hvis denne findes skyldig, da ikke

[1] Føvling.

alene afsætte ham og indsætte en anden lærd Mand til Sognepræst, men helt forbyde ham hans Præsteembede, for at andre kunne se sig i Spejl paa ham og tage sig i Vare for saadanne grove Laster. Naar han har læst Klagerne, skal han sende dem tilbage til Kongen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

3. Dec. (Koldinghus). Forleningsbrev for Hans Skriver, Borger i Kolding, der har opladt Kronen sin Humlehave nord for Byen, paa Kronens Part af Korntienden af Nebil Sogn i Brusk Herred, uden Indfæstning og Afgift. J. R. 1, 56. K.

— Befaling til nedennævnte Købstæder i Nørrejylland, der restere med noget af de sidste Aars Skatter, med det allerførste at betale Restancerne til Renteskriver Pouel Hardboe, da Rentemestrene have klaget over, at de ikke kunne komme til at forklare deres Regnskab, førend de faa disse Restancer. — Aarhus resterer med 500 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag [1. Juni] 1572, 400 enkelte Dlr. og 1200 Mk. Klippinge af Skatten til St. Hans Dag 1566, 212 enkelte Dlr. og Opgæld paa $146^1/_2$ Dlr. 1 Ort Mønt af Skatten til Jul 1568 og 405 enkelte Dlr. og $1309^1/_2$ Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag [2. Nov.] 1569; Horsens resterer med 200 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572 og 50 enkelte Dlr. og 150 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569; Kolding resterer med 150 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572, 100 enkelte Dlr. og 300 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569 og 300 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570; Ringkiøping resterer med 154 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572, 50 enkelte Dlr. af Skatten til St. Hans Dag 1566, $113^1/_2$ enkelt Dlr. 1 Ort og 330 Mk. Mønt af Skatten til Juledag 1568, 26 enkelte Dlr. og 75 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569, 110 enkelte Dlr. og 330 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1570 og 150 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570; Lemuig resterer med 7 enkelte Dlr. 8 Sk. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572, 300 enkelte Dlr. af Skatten til Martini 1565, 75 enkelte Dlr. og 75 Dlr. Klipping af Skatten til St. Hans Dag 1566, 30 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1568, 200 enkelte Dlr. og 100 Mk. Mønt af Skatten til Juledag 1568, 7 enkelte Dlr. og Opgæld paa 34 Dlr. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569, 71 enkelte Dlr. og $1^1/_2$ Mk. Mønt af Skatten til Pinsedag 1570 og 14 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570; Holstebro resterer med 232 enkelte Dlr. af Skatten til Martini 1565, 30

enkelte Dlr. og 30 Mk. Klipping af Skatten til St. Hans Dag 1566 og 50 enkelte Dlr. af Skatten til Juledag 1568; Viborrig resterer med 20 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572, 102 enkelte Dlr. og 294 Mark Mønt af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1568 og 65 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570; Skiifue resterer med 12 enkelte Dlr. 10 Sk. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1572, 220 enkelte Dlr. af Skatten til Martini 1565, 110 enkelte Dlr. og 340 Mk. Klipping af Skatten til St. Hans Dag 1566, 100 enkelte Dlr. og 104 Mark Mønt af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1568, 15 enkelte Dlr. af Skatten til Juledag 1568 og 66 enkelte Dlr. og 77 Mark Mønt af Skatten til Pinsedag 1570; Riibbe resterer med 700 enkelte Dlr. af Skatten til Martini 1565; Vaarde resterer med 200 enkelte Dlr. af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1568 og 66 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570; Høring resterer med 64 enkelte Dlr. 1 Ort og 167 Mk. 4 Sk. Mønt af Skatten til Hell. Trefold. Søndag 1568, 10 enkelte Dlr. og 30 Mark Mønt af Skatten til Juledag 1568, 25 enkelte Dlr. og 75 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569 og 1 enkelt Dlr. af Skatten til Pinsedag 1570; Nikiøping resterer med 50 enkelte Dlr. og 150 Mk. Mønt af Skatten til Juledag 1568 og 25 enkelte Dlr. og 75 Mk. Mønt af Skatten til Allehelg. Dag 1569; Sebby resterer med 50 enkelte Dlr. af Skatten til Allehelg. Dag 1569; Efuiltoft resterer med 100 enkelte Dlr. af Skatten til 12. Dec. 1570. J. T. 1, 36.

4. Dec. (**Koldinghus**). Til Peder Oxe. Da Kongen efter Begæring af Wulfgang, Burchort, Chrestoffer, Jørgen og Jost, Grever og Herrer til Barby og Mulingen, har lovet at lade deres afdøde Broder Gunther begrave, skal Peder Oxe befale den sjællandske Adel, baade Herremænd, Fruer og Jomfruer, at møde i Kiøbenhagen paa den Dag, han bestemmer, og gøre Grev Gunthers Lig en ærlig Jordefærd i Vor Frue Kirke smstds. Da Oluf Moritzen agter at holde Bryllup i Kiøbenhagen og der dertil sikkert vil samles mange Herremænd, Fruer og Jomfruer, kan han jo, hvis han synes det, lade Begravelsen foregaa lige efter Brylluppet, før Adelen skilles. Sj. T. 12, 87 b.

— Til Anders Bing. Da disse Brevvisere, Hans Valbom og Morthen Albret, der i lang Tid have ladet sig bruge i Kongens Tjeneste, have berettet, at der, hvor Vardbierg By stod, findes mange øde Pladser, hvortil der ingen Ejermænd er, eftersom disse ere døde i sidste Fejde, og have begæret at maatte faa en saadan øde Plads

i eller udenfor Vardbierg til at bygge paa, da de ville blive her i Riget, befales det ham at undersøge Sagen og, hvis der findes en saadan øde Plads, lade dem faa den; han skal sende skriftlig Besked derom til Kongen, der saa enten vil unde dem nogle Aars Frihed eller paa anden Maade hjælpe dem. Sk. T. 1, 12.

8. Dec. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Borgerskabet i Hiøring, der resterer med 100 enkelte Dlr. og 272 Mk. 4 Sk. af de sidste Aars Skat og erklærer ikke at kunne betale det hele, de 272 Mk. 4 Sk., mod at det med det første betaler Renteskriveren de 100 enkelte Dlr. J. R. 1, 56 b. K.

9. Dec. (—). Til Fru Magdalene Banner. Kongen, der for længe siden har haft i Sinde at lade Grev Gunter af Barby og Mulingens Lig begrave, har hidtil opsat det, fordi hun har ønsket, at Liget maatte blive begravet i hendes Sognekirke. Da nu imidlertid Grev Gunters Brødre have anmodet Kongen om at lade Liget begrave, vil denne med det første lade dette ske i Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn og har skrevet til Peder Oxe om at ordne alt. J. T. 1, 40 b.

12. Dec. (—). Befaling til Biørn Andersen om fremdeles at lade Christoffer Skoning, Borgemester i Horsens, faa Kronens Part af Tienden af to Sogne, hvilken han har i Pant. Udt. i J. T. 1, 41.

13. Dec. (—). Befaling til Biørn Anderssen indtil videre at lade Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm, oppebære Kronens Part af Tienden af Bierck[1] Sogn efter det Brevs[2] Lydelse, han har derpaa, uden Stedsmaal og Afgift. J. T. 1, 41.

14. Dec. (—). Forleningsbrev for Herlof Schafue paa Vendsløf Len i Sjælland, som Jochem Beck sidst har haft i Værge, uden Afgift. Sj. R. 11, 37. K.

— Befaling til M. Ifuer, Abbed i Soer, og Hr. Bertil Søfrenssen, Prior i Anduordskof, om i Foraaret og hele Sommeren igennem at lade brænde saa mange Mursten som muligt og ingen sælge deraf, førend de faa nærmere Ordrer fra Kongen. De skulle begynde med Brændingen saa snart som muligt. Sj. T. 12, 88.

— Forleningsbrev for M. Ifuer Bertilssen, Abbed i Sore Kloster, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som M. Rasmus Catholm hidtil har haft i Værge; han skal gøre samme Tynge som andre Kanniker. J. R. 1, 57. K.

---

[1] Østbirk, Vor H. [2] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 441.

15. Dec. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Hr. Hans Jenssen, Sognepræst til Ring og Hørning[1] Sogne i Hamerum Herred, paa Korntienden af disse Sogne, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i J. R. 1, 57 b. K. (i Udt.).

18. Dec. (—). Til Peder Oxe. Kongen billiger hans Ordning af Kongens Omslagshandel og befaler ham at aftakke Brødrene Henrich og Barnim Plate, da Kongen ikke vil beholde dem i sin Tjeneste længere. Angaaende Spørgsmaalet om at udruste Orlogsskibe til Foraaret, bestille søkyndige Folk og lade Breve udgaa om Madskat har Kongen betænkt sig og mener, at man kan spare det, da han jo ikke har andet at gøre med nogen end godt. Han maa forløve Lauge Bek fra Landsdommerembedet og igen indsætte Henrich Nielsen til Landsdommer, hvorom der sendes ham Brev, dog skal Lauge Bek, som han selv har tilbudt, tilbagelevere Kongen dennes Gældsbrev til ham paa de 2250 Dlr., Kongen skylder ham. Den Borger fra Antuerpen maa faa det Gods, som han har inde paa de dantzker Skibe og kan bevise tilhører ham, dog skal Peder Oxe passe paa, at intet dantzker Gods derved bortkommer. Da Kongen behøver flere Træer til Render end de sidst bestilte, skal Peder Oxe straks skrive til Chrestoffer Valkendorff om ialt at lade hugge 2000 Træer paa Gotlandt, alle af samme Længde og Tykkelse som de først bestilte. Peder Oxe skal ligeledes ialt lade slaa 2000 Bøsser og 4000 Ringe til Renderne og sørge for, at baade Træer, Bøsser og Ringe blive førte til Aarhus. De 11,000 Dlr. til Henicke von Hagen vil Kongen tage af Skatten. Da de dantzker Sendebud endnu ligge i Kiøpnehafn uden at have faaet nogen Besked fra Dantzigk, tror Kongen, at de ville trække Tiden ud, indtil de faa en Konge i Polen, og siden bruge andre Midler, og befaler derfor Peder Oxe at kalde dem for sig og erklære dem, at Kongen, hvis hans Undersaatter ikke blive tilfredsstillede og Sagen ordnet inden Fastelavn, straks derefter vil lade de dantzker Skibe anholde og derved skaffe sine Undersaatter Erstatning for deres Skade. Da Kongen tidligere har truffet den Aftale med ham, at der skal sendes nogle Skibe til Norge for at ledsage det ny Skib St. Oluf til Kiøpnehafn, befales det ham at sørge for, at Skibene blive gjorte rede, saa de kunne løbe ud, saa snart Vandet bliver aabent. Hertug Jørgen af Lignitz har begæret, at en Raad-

[1] Herning.

mand fra Breslav, ved Navn Jacob Schachtmand, maa faa 6 Sække Peber, som han har inde paa de dantzker Skibe, og Hertugen af Preussen ligeledes, at hans Livlæge Dr. Jacob Montanus maa faa 3 Oksehoveder Allun, som hans Svoger Casper Gibelin i Dantzigk har bestilt til ham, og som findes paa et af de dantzker Skibe; Kongen har bevilget begge Dele og befaler Peder Oxe at udlevere dette Gods. Sj. T. 12, 88.

18. Dec. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Hofsinderne over, at Borgere og Bønder sætte den Underholdning, Hofsinderne behøve til sig selv, deres Folk og Heste, til saa høj Pris, at Hofsinderne ikke kunne komme ud af det med deres Løn — fastsætter følgende Takst: Hofsinderne skulle for Øl og Mad til Nødtørft give deres Værter 1 enkelt Dlr. for hver Person om Ugen, men ville de drikke noget mellem Maaltiderne, skal det betales særskilt, $1^1/_2$ Sk. for Hø og Strøelse til en Hest én Nat og $1^1/_2$ Mark for hver Td. Havre; endvidere skal der gives Bønderne 2 Mk. eller 1 enkelt Dlr. for hvert Læs Hø og 1 Mk. 4 Sk. for hvert vellæsset Læs Strøelse, alt beregnet i den ny omsatte Mønt. De Lensmænd, der have Købstæder i Befaling, skulle paase, at Bønderne gøre Tilførsel og sælge deres Tilførsel til Borgerne til ovennævnte Priser. J. R. 1, 57 b[1]. K.

19. Dec. (—). Befaling til Lensmændene[2] i Nørrejylland, Dag og Nat uspart, at sende alle de Penge, som de have oppebaaret af Bønderne af den til førstkommende Jul paabudte Skat, til Skanderborg Slot, da Pengene skulle betales nu til Omslaget. J. T. 1, 41 b.

20. Dec. (—). Til Peder Oxe. Det har undret Kongen i høj Grad, at han endnu ikke har faaet noget Svar paa sin Skrivelse til ham om at sende en Rentemester eller Renteskriver herover med Penge for at varetage Kongens Udgifter eller selv komme over og gøre det, endsige da, at der ikke er kommen nogen Skriver eller andre med Penge; det befales ham derfor enten selv at komme eller sende en anden med de nødvendige Penge og med Ordre til at besørge Udgifterne, da det er Kongen altfor besværligt selv at gøre det og at betale alt saadant af sit eget Skrin. Da flere Lensmænd, der have Len paa Afgift, ikke ville svare deres Afgift til den bestemte Tid, fordi der er udstedt Forbud

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 526 f. [2] De opregnes alle med deres Len.

mod Udførsel af Korn, skal han befale dem at betale i rette Tid, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor, da deres Forleningsbreve ikke indeholde noget om, at de kunne undskylde sig med Udførselsforbud eller andet. Han skal aftakke den lille Sejermager, Hans, der sidst kom ind i Riget, betale ham, hvis han har noget til gode, og opskrive og tage i Forvaring de Redskaber, han har af Kongens. Sj. T. 12, 90 b.

20. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Lauge Bek med det allerførste at bygge et Kammer ved alle Kongens Jagthuse paa Landsbyerne i hans Len, hvori Dronningens Kammerjomfruer og Piger kunne bo, naar Kongen kommer did; Kammeret skal bygges umiddelbart op til Dronningens Kammer, saa de kunne gaa lige fra dette ind i hint. Sj. T. 12, 91 b.

— Lignende Brev til Morthen Venstermand. Udt. i Sj. T. 12, 92.

— Aabent Brev, hvorved Jacob Sefeld, der har erklæret ikke i nogen Maade at have beskattet nogen af Kronens Tjenere, atter faar Birkeret til Visborg Birk, hvilken Birkeret var bleven tilbagekaldt, fordi den skulde være Kronen til Skade. J. R. 1, 58 b. K.

21. Dec. (—). Stadfæstelse for Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, paa et Brev, hvorved Bent Anderssen i Koxbølle med kgl. Tilladelse mageskifter sin Gaard smstds. til ham. F. R. 1, 27.

— Aabent Brev, at Hospitalet i Aarhus herefter til evig Tid aarlig skal have 100 Læs Ved af fornede Træer og Fælder i Skovene i Schanderborg Len. Lensmændene skulle anvise Hospitalsforstanderne, hvor de maa hugge. J. R. 1, 59[1]. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Livsbrev for Jens Palssen, der en Tid lang har tjent som Kældersvend i Almindeligt Hospital i Aarhus, men nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan varetage denne Bestilling, paa Bolig, Klæder og Føde i Hospitalet ligesom andre fattige. Han skal se paa Hospitalets Tarv og ved sin Død efterlade alt sit Gods til Hospitalet. J. R. 1, 59 b. K.

— Livsbrev for Jens Henrichssen, der en Tid lang har tjent i Hospitalet i Aarhus, men nu formedelst Alderdom og

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 192 f. (med urigtig Dato: 16. Dec.).

Skrøbelighed ikke kan være meget paa Færde, paa et lille Kammer, Klæder og Føde i Hospitalet. Han skal ved sin Død efterlade Hospitalet alt sit Gods. J. R. 1, 60. K.

22. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Peder Oxe at sørge for, at de paa Gotland bestilte Render blive sendte hid, saa snart Vandet bliver aabent, da Kongen straks vil lade tage fat paa Bygningen af Vandkunsten. Sj. T. 12, 92.

— Til Peder Oxe. Da Jacob Sitzuitz's Børns Formyndere have berettet, at Jacob Sitzuitz har et Aars Løn og nogen Fortæring paa Rejser til gode, og have begæret at faa dette Tilgodehavende betalt, skal Peder Oxe undersøge Sagen og betale Formyndernes Bud hvad Jacob Sitzuitz har til gode. Sj. T. 12, 92 b.

— Kvittans til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, paa 867 enkelte Dlr. af Skatten i Aarhus Len, hvilke han har leveret Kongen paa Regnskab paa Schanderborg Slot. J. R. 1, 65. K.

— Lignende Kvittans til Christiern Munck paa 350 ny Dlr. og 150 gl. Dlr. af Skatten i Aakier Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

23. Dec. (—). Lignende Kvittans til Jørgen Rosenkrantz paa $1021^1/_2$ gl. Dlr. og $412^1/_2$ ny Dlr. af Skatten i Kaløe Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

— Livsbrev for Fru Mette Munck, Ifuer Juls Enke, paa Hollumgaardt i Lem Sogn i Nørrejylland, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift. Ved hendes Død skal Gaarden frit falde tilbage til Kronen. J. R. 1, 60 b. K.

24. Dec. (—). Til Peder Oxe. Kongen vil nu lade Vandkunsten opføre her ved Slottet og vil efter nyt Overslag endnu behøve 600 Træer foruden de tidligere bestilte 2000, hvorfor Peder Oxe skal sørge for, at samme 2000(!) Træer blive førte til Aarhus, saa snart Vandet bliver aabent, da Kongen nu straks lader tage fat paa Vandkunsten og kun mangler Træer til Renderne; Peder Oxe skal ligeledes lade slaa 600 Jærnbøsser og 1200 Jærnringe foruden de tidligere bestilte 2000 Jærnbøsser og 4000 Jærnringe og sende dem alle til Aarhus i god Tid. Sj. T. 12, 92 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgemestre og Raad i Olborg over, at Folk, der af Armod eller anden Grund pantsætte eller sælge deres Gaarde og Ejendomme, oppebære Penge af 2—3 Personer og derved føre godt Folk i ad-

skillige Trætter — bestemmer, at de Pante- og Ejendomsbreve, der udstedes i Olborg, skulle skrives af Byskriveren og straks læses paa Bytinget eller Raadhuset, for at ingen herefter skulle kunne bedrages for deres Penge. Alle Pante- og Ejendomsbreve, der ikke ere skrevne af Byskriveren eller læste paa Raadhuset eller Bytinget, skulle være ugyldige. J. R. 1, 61. K.[1]

25. Dec. (**Skanderborg, Juledag 1573**). Forleningsbrev for Hr. Chrestiern Nielssen, Sognepræst i Rye, der har klaget stærkt over, at han ikke kan komme ud af det med sin Indkomst af Rye Sogn, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Vesing Sogn, uden Afgift. J. R. 1, 61 b. K.

— Aabent Brev, at Seuerin Kielssen i Ring, der har tilbudt paa egen Bekostning at bygge en Bro over Schaberaa, da det ved Højvande er livsfarligt at passere den Alfarvej og det store Hærstræde, som gaar over Aaen, aarlig, saalænge han lever, maa oppebære 1 Skp. haardt Korn af hver Mand i Vinckel, Ring, Vindom og Brandstrup Sogne, som har Heste og Vogn, saaledes som disse i Følge det af ham fremlagte Brev have bevilget. Han skal straks bygge en Bro med gode Pæle, tykke Bulfjæle, stærke Rækker og Sand og Grus ved begge Ender, gøre den saa bred, at der magelig kan løbe 4 Heste ved Siden af hverandre, saa Kongen, naar hans Vej falder der forbi, kan komme over den med sine store Vogne, og siden holde Broen i god Stand. Bygges Broen ikke saa bred som ovenfor nævnt, eller findes der Mangler, som der med Rette kan klages over, skal dette Brev være forbrudt. J. R. 1, 62. K.

— Kvittans til Hans Johanssen paa 644 Dlr. af Skatten i Silckeborg Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

26. Dec. (—, 1573). Kvittans til Jørgen Skram paa 528 gl. Dlr. og 472 ny Dlr. af Skatten i Drotningborg Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

— Tilladelse for Gregers Ulfstand til Vosborg til at indløse Schifuehus Len fra Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, til førstkommende Midfaste. J. R. 1, 63 b. K.

— Befaling til Peder Munck, Erick Podebusk, Malthi Jenssen, Henrick Gyldenstiern, Christen Juel og Christen Skiel at være til Stede, naar Gregers Holgerssen overtager Schifuehus,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 527 f.

paase, at han faar hvad Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og andet han skal have, og at Fru Magdalene Banner overleverer Fiskeriet til Slottet lige saa frit, som hendes Husbond har modtaget det, besigte Bygningerne og give alt beskrevet fra sig. J. T. 1, 43.

27. Dec. (**Skanderborg**, 1573). Kvittans til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, paa 815 gl. Dlr. og 31 ny Dlr., som han har oppebaaret i Indfæstning af bortfæstede Kronens Parter af Korntienden i Aarhus Stift og nu har leveret Kongen paa Regnskab paa Schanderborg Slot. J. R. 1, 63 b. K.

— Til Biørn Anderssen. Da Kongen har bevilget, at Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, indtil videre maa beholde Kronens Part af Tienden af G[l]esborig og Ørum Sogne i Pant, uagtet det er paabudt, at alle pantsatte Tiender skulle indløses, maa Biørn Anderssen ikke bortfæste dem til andre. J. T. 1, 43 b.

— Til Erick Løcke. Da Hertug Hans den ældre har klaget over, at det Birk, som for en Tid siden er lagt i Riiber Len, er hans Undersaatter til stort Besvær, hvorfor han begærer, at det igen maa blive ophævet, og har ladet overlevere medfølgende Artikler, hvori han mener, at hans Undersaatter besværes imod Loven, skal Erick Løcke sørge for, at Birket foreløbig ikke bliver holdt, og at Kronens Undersaatter søge deres Ret paa de sædvanlige Herredsting, og efter Gennemlæsning af Artiklerne tilskrive Kongen al den Besked, han ved derom. J. T. 1, 44.

— Kvittans til Holgier Rosenkrantz paa 670 gl. Dlr. og $870^1/_2$ ny Dlr. af Skatten i Bygholm Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

28. Dec. (—). Kvittans til samme paa $462^1/_2$ gl. Dlr. og 635 ny Dlr. af Skatten i Skanderborg Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

— Tilladelse for Erich Podebusch, Embedsmand paa Olborghus, til at udføre 30 sjællandske Læster Malt, som han har solgt til en Købmand, førend Forbudet mod Udførsel af Korn blev udstedt, da det vil være ham til stor Skade, hvis han ikke kan holde den med Købmanden sluttede Handel; Kronens Told og Forbud hermed dog uforkrænkede. J. R. 1, 64. K.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Ilderup, der nu ere lagte til Schanderborg Slot og bruges som Ugedagsmænd dertil, herefter maa være fri for at svare Gæsteri, Fodernød, Land-

gildeved og Brændesvin til Slottet ligesom de andre Ugedagsmænd i Birket. J. R. 1, 64 b. K.

29. Dec. (**Skanderborg**). Til Tolderen i Helsingøer. Kongen har gennemlæst de af ham opsatte Artikler om Tolden og Lastepengene, hvorpaa han begærer Besked. Hvad for det første angaar hans Bemærkning i Anledning af Ordren til ham om at tage gamle Dalere i Told og Lastepenge, at det vil falde de fremmede Skippere og Købmænd meget besværligt at give gamle Dalere i Lastepenge, og at det, hvis der skal svares Opgæld paa de ny, vil være meget vanskeligt at føre Opgælden til Regnskab, ligesom Kongen saa ogsaa vil komme til at betale de Varer, han køber i Sundet, med gamle Dalere, medens han nu kan betale med ny, saa kan Kongen ikke tage ny Dalere for gamle, da han paa Omslaget og andensteds kun kan betale med gl. Dalere, dog maa de, der ikke kunne skaffe gl. Dalere, give ny Dalere i Lastepenge og dertil saa megen Opgæld, som skal gives i Følge den i det romerske Rige vedtagne Møntordning, hvorom der sendes ham vedlagte Bog til at rette sig efter. Med Hensyn til Fyr-, Tønde- og Skriverpenge har Kongen i Overensstemmelse med hans Betænkning bevilget, at der [i Fyrpenge] herefter skal svares $1^1/_2$ Sk. af det, hvoraf der tidligere svaredes 2 Sk., 1 Sk. af det, hvoraf der tidligere svaredes 4 Alb., $^1/_2$ Sk. af det, hvoraf der tidligere svaredes 2 Alb., og 3 Pend. af det, hvoraf der tidligere svaredes 1 Alb., og at der i Skriver- og Tøndepenge herefter skal gives $^1/_2$ gl. Dlr., hvor der tidligere gaves $^1/_2$ Dlr., og 12 Sk. danske i den nuværende Mønt, hvor der tidligere gaves 1 Mk. dansk; Tolderen og Toldskriverne skulle oppebære deres Rettighed paa samme Maade. Der er skrevet til Lensmændene paa Kalloe, Olborg og Helsingborg om at holde Fyrlamperne i Stand. Der sendes ham aabne Breve til Skotter, Engelske, Frantzoser og andre fremmede Nationer om, at de skulle fremvise nøjagtige Certifikatser for, hvad Gods de have inde, og hvor de have indskibet det, da Godset ellers vil blive opskibet og ransaget. Hans Forslag om, at de vendiske Stæder, der ere fri for Rosenobeltold, naar de udrede Skibe indbyrdes og disse ere certificerede, medens de maa svare Rosenobeltold, naar de fragte Skibe, der have hjemme her i Riget, hvad enten de ere certificerede eller ej, herefter ogsaa skulle være fri for Rosenobeltold, naar de med nøjagtige Certifikatser kunne bevise, at Skibene høre hjemme her i Riget, kan Kongen ikke gaa ind paa, da dette ikke tidligere har været Tilfældet

og det kan befrygtes, at det i Fremtiden vil blive misbrugt af mange, saa at en stor Del af Kronens Rettighed derved kan blive forkortet. Han maa i Tønde- og Fyrpenge tage dansk Mønt efter den gamle Beregning, for at ingen skal have noget at klage over, og for at Rigets Mønt ikke skal komme i Foragt. Han maa give de Dragere og Bødkere, der opskibe Kongens Gods og arbejde paa Toldboden, samme Betaling som hidtil. Han maa lade Adrian Paue eller hans Fuldmægtig føre de Adrian Paue tilhørende Master fra Dantzigk gennem Sundet mod nøjagtig Certifikats og mod at svare sædvanlig Told og Lastepenge deraf. Naar der kommer god Vin i Sundet, skal han købe 400 Amer til Kongen og sende de 200 hid og de andre 200 til Frederichsborg Slot. Sj. T. 12, 93 b[1].

29. Dec. (**Skanderborg, 1573**). Kvittans til Hans Rantzou paa 255 gl. Dlr. og 195 ny Dlr. af Skatten i Skodborg Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Kvittans til Loduig Munck paa 537 enkelte Dlr. af Skatten i Ørum Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Til Johan Bucholt. Da Hertug Adolph af Slesvig og Holsten straks til Foraaret vil sende et Skib op til Island for at købe Fisk og andet til Hertugens eget Brug, skal han hjælpe Hertugens Fuldmægtig med at faa de Fisk, han skal købe, til en rimelig Pris, saa han straks kan komme paa Tilbagerejsen. N. T. 1, 25.

30. Dec. (—). Forleningsbrev for Peder Skriver, Borgemester i Aarhus, paa Kronens Part af Korntienden af Trigie Sogn, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 65.

— Til Bønderne i Ning, Hielmslef, Sabro, Haslef, Framløf, Gerne og Holbergs Herreder, hvem de end tjene. Da en Del af dem vægrer sig ved at svare de 3 Skpr. Korn, som hver af dem fra Arilds Tid har plejet aarlig at yde til St. Karine Hospital i Aarhus, og som deres Forfædre i Følge tidligere Kongers Breve selv have bevilget at svare, befales det dem strengelig herefter aarlig at svare ovennævnte 3 Skpr. Korn og øjeblikkelig udrede mulige Restancer, saafremt de ikke ville tiltales og straffes. Det befales alle Lensmænd og Herredsfogder i ovennævnte Herreder at hjælpe Hospitalsforstanderne med at indkræve Kornet hos dem, der vise sig ulydige. J. T. 1, 44 b[2].

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 528 b. (de sidste 3 Punkter ere dog ikke trykte med).
[2] Tr.: Hofman, Fundationer II. 105 f. (med urigtig Aarstal: 1573).

30. Dec. (**Skanderborg, 1573**). Til Erich Rud, Henrich Gyldenstiern og Fru Anne Hr. Claus Podebuskis. Da Kongen har befalet Erich Podebusk, Embedsmand paa Olborghus, der mangler noget Tømmer til den Bygning, han skal opføre paa Slottet, at sende en Tømmermand til dem for at lade noget Tømmer hugge i Skovene til Hundzlund Kloster[1], skulle de anvise Tømmermanden, hvor Tømmeret kan hugges til mindst Skade for Skoven, og skaffe ham Hjælp til Hugningen. Da Kongen med det første vil begive sig til Olborghus og vil blive dér nogen Tid, skulle de lade hugge 200 Læs Ved i Hundzlund Klosters Skove af Vindfælder og fornede Træer, hvor det ikke kan skade Skovene, og lade Veddet føre til Olborghus, hvor der er Mangel paa Ved. J. T. 1, 45.

— Kvittans til Koruitz Viffert paa 1200 enkelte Dlr. af Skatten i Haldtz Len. Udt. i J. R. 1, 65 b. K. (i Udt.).

— Kvittans til Morthen Suendssen paa 1175 ny Dlr. og 825 gl. Dlr. af Skatten i Koldinghus Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Kvittans til Erich Løcke paa 533 gl. Dlr. og $989^1/_2$ ny Dlr. af Skatten i Riberhus Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

31. Dec. (—). Kvittans til Peder Rantzou paa 110 gl. Dlr. 3 Ort og 17 ny Dlr. af Skatten i Trøiborg Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Til alle Herredsprovsterne i Vendelboe Stift. Da mange Kirketiender i Vendelboe Stift trods Kongens Paabud om Bortfæstning af Kronens og Kirkernes Parter af Korntienden endnu ikke ere fæstede bort, fordi Afgiften af dem er sat for højt, skulle de mødes efter nærmere Tilsigelse af Erich Podebusk, Embedsmand paa Olborghus, tage 24 af de bedste Herredsmænd i hvert Herred til sig og i Forening med disse sætte hver Sognetiende for en rimelig Afgift til Kronen og Kirken, saa de kunne blive bortfæstede. J. T. 1, 45 b.

[1] Da Fru Anne havde Hundslund Kloster i Pant, er det Brevet til hende, som er indført. Brevene til de 2 andre maa have lydt paa deres Len; Erik Rud havde Vorgaard, Henrik Gyldenstjerne flere mindre Len i Vendsyssel.

1573.

1. Jan. (**Skanderborg**). Til Jørgen Skram. Da Fru Jutthe Podebusk, Knud Gyldenstierns Enke, der har noget Gods i Skanderborg Len, som Kongen ønsker til Mageskifte, i Stedet begærer det paa vedlagte Seddel opførte Gods i Drotningborg Len, skal han straks undersøge, hvad Skove, Ejendom og Herlighed der ligger til dette Gods, og om det ligger belejligt ved Drotningborg eller ej, og derefter begive sig til Kongen for at give Besked. J. T. 1, 46.

2. Jan. (—). Til Lensmændene paa Regnskabsslottene Kolling, Hønborg, Olborg, Kalløe, Hald, Droningborg, Silckeborg, Skanderborg, Ottensegaard, Nyborg, Nykøpping paa Falster, Rafuensborg, Malmø, Helsingborg, Landtzkrone, Kallingborg, Roskildegaard, Abramstrup, Kiøpnehafn, Frederichsborg, Krogen, Horsholm, Draxholm, Soer, Ringsted og Anduordskof. Da mange Bønder mangle Korn, fordi Grøden sidste Aar var saa ringe, og en Del ikke formaar at købe det, skulle de, hver i sit Len, undersøge, om nogle Bønder mangle Korn, og, hvis saa er, laane dem saa meget af Kronens Korn, som de kunne tænke, at Bønderne kunne være hjulpne med; naar Høsten kommer, skulle Bønderne betale det tilbage, men ere nogle saa fattige, at de ikke kunne betale, maa de eftergive dem Kornet og indskrive det i Regnskabet. Sj. T. 12, 100. K. Orig. (til Jørgen Skram paa Dronningborg), dat. 3. Jan.

— Til Stiftslensmændene. Da det i Aar er en meget dyr Tid i Riget og der allevegne i Købstæderne findes mange husarme, som intet have til deres Ophold, har Kongen, der føler stor Medlidenhed med disse, bestemt at uddele saa meget af Kronens Tiendekorn til de husarme i Købstæderne, at hver kan faa saa meget, at han kan nære sig med det, indtil han kan faa Hjælp af det ny Korn. Stiftslensmændene skulle derfor, hver i sit Stift, med det allerførste kalde Superintendenten til sig og i Forening med ham drage rundt til alle Købstæderne, hvor de i Forening med Købstædernes Sognepræster skulle undersøge, hvor mange husarme der findes, og uddele Rug til dem. De skulle optage Registre over

dem, der faa Korn, og paase, at ingen faa, der ere uværdige til saadan Almisse. Sj. T. 12, 102. K.[1]

2. Jan. (**Skanderborg**). Befaling til alle Superintendenterne at begive sig til Stiftslensmændene, naar disse tilsige dem, og i Forening med dem drage omkring til Købstæderne og udføre ovennævnte Hverv. Sj. T. 12, 101. Origg. (til Superintendenterne i Viborg og Vendelbo Stifter) i Provinsark. i Viborg. Orig. (til Superintendenten i Fyen) i Provinsark. i Odense[2].

— Kvittans til Peder Guldenstiern paa 406 enkelte Dlr. af Skatten i Hing og Vulborg Herreder. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Kvittans til Erich Podbusch paa 1065 ny(!) Dlr. og 482½ ny Dlr. af Skatten i Olborg Len. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Kvittans til Fru Jutte Podebusk paa 89 enkelte Dlr. af Skatten i Vestervig Birk. Udt. i J. R. 1, 66. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Hr. Lauritz Vinther i Astrup i Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Astrup Sogn, uden Stedsmaal og Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 66 b.

— Aabent Brev, at Erich Mickelssen i Huilstet indtil videre maa være fri for Landgilde og anden Afgift af sin Gaard. Udt. i J. R. 1, 66 b.

— Forleningsbrev for Jens Nilssen i Rafuenholt, Herredsfoged i Ning Herred, paa Kronens Part af Korntienden af Tiiset[3] Sogn i Ning Herred, uden Stedsmaal og Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 67.

— Aabent Brev, at Superintendentembedet i Vendelboe Stift herefter aarlig skal have 12 Tdr. Byg og 4 Tdr. Rug af Olborghus, da M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelboe Stift, har berettet, at Superintendentembedet hidtil har haft denne Indtægt af Kietterup Sogn, hvor Kirken nu formedelst Sandflugten efter Kongens Befaling er lagt øde og Sognefolket henvist til Indstrup Kirke. J. R. 1, 67. K.

— Aabent Brev, at de jordegne Bønder i Ning Herred, der fremdeles, som fra gammel Tid af, føre Ved til Aarhusgaard, indtil videre maa være fri for at svare de Vedpenge, der

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 187 f (efter en Kopi af Brevet til Hak Ulfstand).
[2] Tr.: Smstds. II. 186 f. [3] J. R. har urigtig: Tising.

efter deres Beretning for nogle Aar siden tillige ere paalagte dem. J. R. 1, 68[1]. K.

3. Jan. (**Skanderborg**). Til Peder Oxe. Da Steen Bilde til Kiersgaard ikke uden stor Skade for sig selv kan lade de 3333 Dlr., som han paa Kongens Vegne har udlagt til Daniel Rantzou, staa længere, skal Peder Oxe af Skatten straks betale ham baade Hovedsum og Rente og indløse Kongens Gældsbrev. Sj. T. 12, 103. K.

— Til samme. Kongen har for nogle Dage siden faaet en Skrivelse fra ham og billiger de Forholdsregler, han i Følge den har truffet med Hensyn til Kongens Omslagshandel; Kongen har tidligere skrevet til ham om at aftakke Ritmestrene Henrick og Barum Plate. Kongen har i Dag faaet en ny Skrivelse fra ham, hvori han melder, at han sender en Renteskriver over med Penge, og gør en Undskyldning angaaende den Sag; da der i Kiøpnehafn ikke er ret mange, som kunne høre de Regnskaber, der daglig skulle forklares, har Kongen befalet Renteskriveren at levere Pengene til den Skriver, der tidligere er sendt herover, og selv straks vende tilbage for at hjælpe til med at høre Regnskaberne. Han maa vente med at sende de 50 Amer Vin, indtil Vandet bliver aabent og det kan komme over uden at fryse eller blive fordærvet, men skal da straks sende det til Aarhus. Hvad Steffen Sejermager angaar, da er det billigt, at han faar[2] hvad han har Livsbrev paa. Kongen ser gerne, at han har afskediget den lille Sejermager og frataget ham de Redskaber og Instrumenter, som tilhørte Kongen, og Kongen vil ikke tilbagelevere ham dem. Kongen mener, at de Dantzigkers Hensigt er at trække alting ud, indtil de faa en ny Konge, ved hvis Mellemkomst de saa mene at kunne bringe deres Sag til en behagelig Ende; men da det ikke er Kongens Mening at lade sig holde hen af dem, er han vel fornøjet med, at Peder Oxe har tilkendegivet dem Kongens Vilje; for at de kunne se, at det er Kongens Alvor ikke at lade sig holde hen, skal Peder Oxe lade alt Godset opskrive og lade det og Skibene vurdere; hvis de saa ikke rette sig inden den bestemte Tid, kan man siden træffe nærmere Forholdsregler; dette skal Peder Oxe endnu en Gang meddele dem. — Seddel: Han skal straks med et paalideligt Bud hidsende de Instrumenter og Redskaber, som han

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 193 f. [2] Sj. T. har urigtigt: vider.

har taget fra den lille Sejermager og givet Kongens Drejer i Forvaring. Sj. T. 12, 103. K.

3. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Skipper Niels Jude i Aarhus maa være skattefri i 2 Aar. Udt. i J. R. 1, 68. K. (i Udt.).

— Til Fru Jutte Podebusch, Knud Guldenstierns Enke. Da Axel Guldenstiern, Embedsmand i Øe Kloster, har berettet, at der er Trætte paa Øe Klosters Ejendom, og at Brevene til Godsets Forsvar skulle findes i hendes Værge, befales det hende at udlevere ham de Breve vedrørende Øe Kloster, som hun maatte have i Værge, mod Bevis for Modtagelsen. Orig.

— Skøde til Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus. J. R. 1, 68 b. K. (Se Kronens Skøder.)

4. Jan. (—). Skøde til samme. Sj. R. 11, 37 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Peder Oxe. Da Kongen har udlagt Erik Podebusk, Embedsmand paa Olborghus, to af Roskilde Kapitels Gaarde i Tyberglille og Hielmsøe for to Gaarde i Skanderborg Len, skal Peder Oxe i Stedet udlægge Kapitlet to lige saa gode Gaarde af Roskildegaards Gods; Kongen vil siden give Kapitlet Brev derpaa. Sj. T. 12, 105 b. K.

— Til Kapitlet i Roskilde. Meddelelse om ovenstaaende Ordre. Sj. T. 12, 105. K.

— Aabent Brev, at Kongen — der havde tiltalt Johan Friissis Arvinger for det Gods, som denne imod Recessen og Kongens Faders Forbud havde købt, tilmageskiftet eller paa anden Maade tilforhandlet sig fra Kronen, Klostre og Kapitler i Sjælland og Fyen, og var til Sinds at forfølge denne Sag, saavidt det kunde gøres med Lov og Ret — nu efter Begæring af Arvingerne har ladet Sagen falde, da disse fuldstændig have tilfredsstillet Kongen derfor, og bevilger, at Johan Friisses Arvinger maa beholde til evig Ejendom alt det paa det af Biørn Anderssen til Stenolt og Niels Friis til Hesselagger paa Arvingernes Vegne underskrevne og beseglede Register opførte Gods, som Johan Friis skal have faaet af Kronen, Klostre, Kapitler og Kirker i Kongens, Kongens Faders og Bedstefaders Tid; det paa Registret opførte Pantegods maa de beholde, indtil det indløses fra dem. Findes det senere, at Johan Friisses Arvinger have Gods, erhvervet af Johan Friis paa samme Maade, udover det paa Registret opførte, skal det af Registret udeladte Gods straks hjemfalde til Kronen. Sj. R. 11, 38. K.

4. Jan. (**Skanderborg**). Kvittans til Peder Munck paa 140 gl. Dlr. og 440 ny Dlr. af Skatten i Aastrup Len. Udt. i J. R. 1, 66 b.

— Gavebrev til Skolen i Olborg paa den Bogsamling (»Liberi«), som den for nogen Tid siden afdøde M. Hendrich Gercken har efterladt sig, da dennes Arvinger ikke ere mødte inden den lovbefalede Tid for at overtage Arven efter ham. Bøgerne skulle først registreres og derefter indsættes i Vor Frue Kirke i Olborg, hvorfra de ikke maa udtages, og hvor Folk, der ville læse i dem, maa søge dem. J. R. 1, 69[1].

5. Jan. (—). Befaling til Peder Oxe straks at gøre op med Kongens Karle Johan vom Redberg, Ditrich vom Hartz, Hans vom Saltze og Pauel Scheit, hvilke Kongen har forløvet af sin Tjeneste, og lade Peder Hanssen betale dem deres Tilgodehavende, saa de snart kunne faa deres Afsked. Sj. T. 12, 106. K.

6. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der nu af Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, og Niels Friis til Hesselagger paa egne og menige Johan Friisses Arvingers Vegne har modtaget de 50,000 Dlr., som de ved Brev havde forpligtet sig til at betale til førstkommende Omslag, men nu ikke har dette Brev hos sig, erklærer Brevet for kasseret; saasnart han kan lade det opsøge, vil han sende dem det. Sj. R. 11, 39 b. K.

— Til Bønderne i Marid Sogn, hvem de end tilhøre. Da Hyllinge og Marid Sogne i Flackebergs Herred fra Arilds Tid have været Annekser til hinanden og Beboerne i Hyllinge Sogn med Stiftslensmandens og Superintendentens Samtykke have kaldet Hr. Thomes Matzen til deres Sjælesørger, hvem dog Beboerne i Marid Sogn ikke ville lade gøre Tjeneste hos sig, men true med at slaa ihjel, hvilken Ulydighed i høj Grad forundrer Kongen, befales det dem strengelig herefter at regne Hr. Thomes Matzen for deres Sjælesørger og svare ham Tiende og anden sædvanlig Præsterente. Kommer der yderligere Klager over dem, vil Kongen uden al Naade lade dem straffe. Sj. T. 12, 106[2]. K.

— Befaling til Axel Viffert straks at lægge de 4 Gaarde i Lunde Herred, som Fru Rigborg Hans Johansens skal

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 789. [2] Tr.: Smstds. V. 449.

have haft i Forlening, ind under Nyburg Slot og gøre Regnskab af dem. F. T. 1, 11.

6. Jan. (**Skanderborg**). Kvittans til Fru Abbel Skiel, Hr. Niels Langis Enke, paa 290 gl. Dlr. og 323 ny Dlr. af Skatten i Lundenes Len. Udt. i J. R. 1, 66 b. K. (i Udt.).

— Kvittans til Hendrich Guldenstiern paa $331^1/_2$ gl. Dlr. og $16^1/_2$ ny Dlr. af Skatten i Han Herred. Udt. i J. R. 1, 66 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Hans Johanssen at modtage Pantesummerne for Alling Kloster og Hundtzbeck Gaard, der nu sendes ham, og udlevere Pantebrevene derpaa; Kongen beder ham tage 400 Dlr. for de 400 Goltgylden, han skulde have, men vil, hvis dette ikke er ham belejligt, give ham Opgæld derpaa. Han skal derefter lægge Alling Kloster til Silckeborg Slot og for Fremtiden gøre Regnskab derfor. J. T. 1, 46 b.

9. Jan. (—). Til Peder Oxe. Da Tiden for Betalingen af de Penge, som Kongen af Sverrig skulde have betalt Torsdag efter sidste Pinsedag [29. Maj], men fik Udsættelse med til førstkommende Fastelavn, nu er nær, skal Peder Oxe sørge for, at Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg, med hvem Peder Oxe vil tilforordne ham, er til Stede til ovennævnte Tid i Halmsted for at modtage Pengene af de svenske Forordnede, hvis de da komme, og give dem tilbørlig Kvittans. Da Kongen vil bygge noget mere paa Skanderborg Slot, skal han bestille alle de Vognskud, der kunne faas i Kiøbenhafn og Helsingøer, og saa meget Stangjærn som muligt til Kongen og sende det til Aarhus, saa snart Vandet bliver aabent. Han skal befale Hans von Antuerpen, Mattis Kromhalz og Hans Maler med dennes Svende at møde her hos Kongen førstkommende Midfaste og rette sig efter Kongens Ordrer. Sj. T. 12, 107. K.

— Aabent Brev, at Hr. Lauritz Jørgenssen, der er kaldet til Sognepræst i Grese[1] Sogn i Nøruongs Herred efter den nuværende Sognepræst Hr. Hans Persens Død, efter Hr. Hans's Død indtil videre maa beholde Kronens Part af Tienden af Grese Sogn, der er tillagt Hr. Hans, da han ikke kunde underholde sig med sin egen Tiende, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 69 b.

— Til Loduig Munck. Da Hans Offessen har begæret noget

[1] Grejs.

Gods i Trundhiems Len til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Nørrejylland, skal han ligne Godset, udlægge Hans Offessen saa meget af det Gods, han begærer, som svarer til det Gods, han vil afstaa, og, naar han er bleven enig med Hans Offessen, underrette Kongen derom, for at denne kan give Hans Offessen Brev derpaa. J. T. 1, 47.

10. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, paa 2 Gaarde i Sandagger og 1 Gaard i Stubberup i Sandagger Sogn mod aarlig at svare sædvanlig Landgilde deraf til Otthensegaard. F. R. 1, 28.

— Kvittans til Ottho Banner paa $95^1/_2$ gl. Dlr. og 253 ny Dlr. af Skatten i Segelstrup Len. Udt. i J. R. 1, 66 b. K. (i Udt.).

11. Jan. (—). Aabent Brev, at Kongen har antaget Seueren Jenssen i Karup til at have Opsigt med sin Vildtbane i Karup Birk, Karup Hede og der omkring, da mange Krybskytter, Bønder og andre, skyde og ødelægge Dyr i den. Faar han fat i nogle, der gøre sig skyldige heri, maa han anholde dem og føre dem fængslede til Skanderborg Slot, men kan han ikke fange dem, skal han gøre sit Bedste for at bevise, at de have skudt dér, og melde det til Kongen; han maa ikke se gennem Fingre med nogen. Han skal i aarlig Løn have 10 Dlr. paa sit eget Liv og en sædvanlig Hofklædning til sig selv og sin Dreng, hvilke Klæder og Penge Lensmanden paa Silckeborg skal levere ham. Saa ofte han kommer til Silckeborg Slot, skal der gives ham Foder og Maal til sig selvanden med 2 Klippere 1, 2 eller 3 Nætter. Han maa faa et Byggested, kaldet Ormstrup, i Karup Birk, maa opbygge det og bruge al den Jord, som fra gammel Tid har ligget dertil, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. Det befales alle at hjælpe ham og forsvare ham mod Overlast. J. R. 1, 70. K.

— Aabent Brev, at Ifuer Schram i 2 Aar efter hinanden, naar der er Olden, maa faa fri Olden, hvert Aar til 50 Svin, i Kronens Skove under Schanderborg Slot efter Anvisning af Lensmanden. J. R. 1, 71. K.

— Mageskifte mellem Ifuer Schram til Volberg og Kronen. J. R. 1, 71 b. K.

12. Jan. (—). Stadfæstelse for Seueren Mund paa Maribo Klosters Abbedisses og menige Konvents Livsbrev til ham, hans Hustru og et af hans Børn paa Klosterets Gaard Ser-

ritzløf i Vore Herred med 1 Bol i Serritzløf By for sædvanlig Landgilde. J. R. 1, 72. K.

12. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Niels Eskiilssen, Borger i Aarhus, i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Lyungby Sogn, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 73.

— Til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Da Hans Lauritzen har berettet, at han er bleven kaldet fra Universitetet i Kiøpnehafn, da hans Fader, som var Sognepræst i Ørsted, døde, og af Provsten og 7 af Ørsted Sognemænd er kaldet til Præst i Ørsted Sogn, men at Superintendenten ikke vil ordinere ham, fordi Kongen tidligere har givet en Skibspræst Forskrift til ham om et Kald, befales det M. Niels at undersøge denne Sag og, hvis Hans Lauritzen er kaldet i Overensstemmelse med Ordinansen og ved Eksamination findes duelig til at forestaa Embedet, da at ordinere ham, eftersom Kongens Forskrift ikke er ment saaledes, at der skal handles mod Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Odense [1].

13. Jan. (—). Streng Befaling til Bønderne i Helsingborg Len, hvoraf nogle ikke ville svare deres Pengeafgifter efter den ny Møntordning, men ville betale efter den tidligere gældende Kurs, om at svare deres Pengeafgifter efter den ny Møntordning, da de ellers ville blive straffede. Sk. T. 1, 15.

— Befaling til Erich Løcke, der tidligere har faaet Ordre til at sælge Tiendekornet af Haer Syssel, fordi det ikke uden stor Besværing kan samles og indlægges noget Sted, men nu beretter, at Købmændene ikke ville købe det, og at ingen vil give gl. Dalere derfor, fordi det ikke maa udføres, om at sælge det for dansk Mønt og tage 8 Sk. i den nu gældende Mønt for hver Skæppe. J. T. 1, 47 b.

14. Jan. (—). Forleningsbrev for Hr. Simen i Giørding paa Kronens Part af Korntienden af Giørding Sogn og Halvparten af Kronens Part af Korntienden af Vem Sogn, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i J. R. 1, 73. K. (i Udt.).

— Lignende Brev for Hr. Jens i Sael paa Kronens Part af Korntienden af Rye [2] Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 73. K. (i Udt.).

---

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. I. 65 f (med urigtig Dato: 7. Jan.). [2] Ryde, Ginding H.

14. Jan. (**Skanderborg**). Lignende Brev for Hr. Rasmus, Kapellan i Vedle, paa Kronens Part af Tienden af Vindinge Sogn i Holmindtz Herred, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i J. R. 1, 73. K. (i Udt.).

— Skøde til M. Lauritz Nielssen, Skolemester i Aarhus, paa en gammel Residens med Gaardssted, som har ligget til St. Johannes Evang. Alter i Aarhus Domkirke og sidst har været beboet af Hr. Peder Vinther, men som nu er meget forfalden og saa godt som øde, saa den, der bliver forlenet med ovennævnte Alters Gods, ikke kan genopbygge Residensen og holde den ved Magt af Godsets Rente; dog skal han saa genopbygge Residensen og aarlig til hver Paaskeaften give $1^1/_2$ Mk. danske i Jordskyld til fattige Peblinge i Aarhus Skole, saaledes som Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, og Superintendenten i Aarhus Stift have fastsat. J. R. 1, 73 b[1]. K.

15. Jan. (—). Til Peder Oxe. Da Kongens Vandkunstner ved et nyt Overslag over, hvor langt de allerede bestilte 2000 Render til den Vandkunst, der skal opføres her ved Slottet, kunne række, har fundet, at der yderligere behøves 1000 Render og 1000 Jærnbøsser og 2000 Jærnringe foruden de tidligere bestilte, skal Peder Oxe straks bestille yderligere 1000 Træer paa Gotlandt af samme Længde og Tykkelse som de tidligere bestilte og sørge for, at de blive sendte til Aarhus, saa snart Skibene kunne sejle; endvidere skal han lade slaa 1000 Jærnbøsser og 2000 Jærnringe foruden de tidligere bestilte efter det sendte Mønster og straks sende de Jærnbøsser, som allerede ere smeddede, hid. Han maa endelig sørge for, at Kongen faar de 3000 Træer og de andre Sager saa snart som muligt, da Vandkunstneren allerede er i Færd med at grave og kun venter paa Træerne og deres Tilbehør. Sj. T. 12, 108. K.

16. Jan. (—). Aabent Brev, at Kronens Gods under Schanderborg Slot i Ring, Vitved, Vengi, Skanderup og Illerup Sogne samt Sueystrup og Biestrup[2] skal være et frit Birk, som skal kaldes Skanderup Birk, og at Lensmanden paa Schanderborg paa Kronens Vegne skal bruge Birkeret dertil og indsætte Birkefoged i Birket. J. R. 1, 75 b. K.

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 194 f. [2] J. R. har ved en Fejllæsning af K.: Brestrup.

16. Jan. (**Skanderborg**). Lignende Brev, at Dofuerd, Rye og Vissing Sogne og Salthen skulle søge et Birketing, som Lensmanden skal lade lægge ved Rye og kalde Rye Birketing. Udt. i J. R. 1, 76. K. (i Udt.).

— Lignende Brev, at Voer, Tørning[1] og Hylcke Sogne skulle søge et Birk, som Lensmanden skal lade lægge ved Tørning og kalde Tørning Birk. Udt. i J. R. 1, 76. K. (i Udt.).

— Befaling til Coruitz Viffert at levere den i Viiborg residerende Dr. med., hvem Kongen har bevilget 100 Dlr. aarlig til hans Underholdning, 100 Dlr. for det forløbne Aar og indskrive dem i Regnskabet. J. T. 1, 47 b.

18. Jan. (—). Til Prioren i Anduordskouf og Abbederne i Soer og Ringsted. Da der i Fundatsen om de 100 Studenters Underholdning udtrykkelig staar, at de 400 Dlr., som ovennævnte 3 Klostre aarlig skulle betale til 4 Studenters Underholdning udenlands, skulle betales til hver Paaske og Studenterne klage over, at det falder dem meget besværligt og bekosteligt at modtage dem i flere Terminer og sende Bud hjem efter dem, naar de ere i Udlandet, befales det at betale Pengene til hver Paaske uden al Undskyldning, saa Studenterne ikke skulle have behov at kræve dem hos Kongen. Sj. T. 12, 109[2]. K.

— Kvittans til Gregers Ulfstandt til Estrup paa 78 gl. Dlr. og 57 ny Dlr. af Skatten i Roxe Herred. Udt. i J. R. 1, 66 b. K. (i Udt.).

23. Jan. (—). Forleningsbrev for Hendrich Guldenstiern til Aagaard paa Han Herred, som han nu selv har det i Værge, mod aarlig til St. Morthens Dag, første Gang til førstkommende St. Morthens Dag, at svare 800 gl. Dlr. deraf og tjene Riget med 4 geruste Heste. J. R. 1, 76. K.

24. Jan. (—). Befaling til Erich Podebusk, der tidligere har faaet Ordre til at indløse Han Herred fra Henrich Gyldenstiern og lægge det til Olborghus, om at levere denne de sendte Penge, indfri Pantebrevet og straks sende det til Kongen, men ellers ikke befatte sig med Han Herred, da Kongen har bevilget, at Henrich Gyldenstiern fremdeles maa beholde det. J. T. 1, 48.

25. Jan. (—). Til Peder Oxe. Da Arild Huitfeld og Nichel Druckenbrott, Sekretærer, have berettet, at Gregers Holgierdsen

---

[1] Taaning, Vor H. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 241.

paa Omslaget har forstrakt dem med 4000 gl. Dlr., hvormed de paa Kongens Vegne have indløst et Brev fra Berthram von Anefeldz Arvinger, og at de have lovet ham Tilbagebetaling med det første, skal Peder Oxe skaffe 4000 gl. Dlr. og sende dem til Kongen, saa de ere her senest 14 Dage efter Fastelavns Søndag. Sj. T. 12, 109 b. K.

25. Jan. (**Skanderborg**). Til Fru Jahanne Nielsdatter. Da Kongen nu efter Fejdens Slutning igen vil indfri det Gods, som han har været nødt til at pantsætte for at skaffe Penge til de fremmede Krigsfolks Betaling, fordi Kronens aarlige Indkomst er bleven formindsket ved disse Pantsættelser, og da Hedensted Herred, som Kongen har lovet hende kun selv at ville indløse, ikke kan undværes fra Olborghus, befales det hende at modtage den med Sekretær Jacob Vind sendte Pantesum og overlevere ham Pantebrevene. Da Kongen ikke har haft gamle Dalere nok, har han medgivet Jacob Vind ny Dalere med Ordre til at give Opgæld derpaa efter hendes Ansættelse. Havde Kongen ikke selv behøvet Herredet, vilde han ikke have tilladt nogen anden at indløse det. J. T. 1, 48 b.

— Til Koruitz Viffert. Da nogle jordegne Bønder i Rindz Herred, der af Kongens Fader have tilbagekøbt det Gods, de have forbrudt til Kronen i Skipper Clemitz's Opløb, dermed ville tilholde sig mere Gods, end de kunne bevise at have tilbagekøbt, skal han med det første kalde dem for sig med deres Breve paa det tilbagekøbte Gods, undersøge Sagen og tiltale dem, der tilholde sig mere Gods, end de have tilbagekøbt. J. T. 1, 49.

27. Jan. (—). Til Peder Oxe. Kongen har af hans Skrivelse af 18. Jan. og de dantzigker Sendebuds hoslagte Seddel set deres yderste Tilbud, hvormed de paa deres Herrers Vegne skulle tilfredsstille Kongen for den Skade, dennes Undersaatter have lidt af polnische Fribyttere, uagtet deres Herrer slet ikke ville have nogen Del i disse Fribytteres Færd. Da dette Tilbud imidlertid ikke tilsigter at give Kongens Undersaatter tilbørlig Oprejsning for deres lidte Skade, ja endog tilbyder mindre, end Sendebudene tidligere selv have lovet, og Kongen nok kan mærke, at de kun ville trække Tiden ud, indtil de faa en ny Konge i Polen, der kan antage sig deres Sag, skal Peder Oxe straks efter Fastelavn lade alt Godset i de anholdte Skibe opskibe, optage Registre derover og indlægge det i nogle fornemme Borgeres Huse i Byen eller i nogle af de

øde Kirker; han maa, som hans egen Skrivelse formelder, bruge 8 Borgere til at passe paa Godset. Han skal udtage de fornemste af Skibene, som kunne bruges til Orlogs, nemlig de, som Kongen selv i hans Nærværelse har udset, og lade dem lægge ved Kongens andre Orlogsskibe; de Skibe, der ikke kunne bruges til Orlogs, skal han lægge for sig selv, for at Kongen efter Lejligheden enten kan sælge dem eller paa anden Maade bruge dem til sin Fordel. Med Hensyn til de Penge, der skulle betales Greven af Schwartzborg og hans Ryttere til førstkommende Paaske, saa ser Kongen jo nok, at Peder Oxes Forslag om at skrive til Greven, at han formedelst Kongens store Udgifter ikke kan faa Pengene nu til Paaske, men skal faa dem til næste Aars Paaske, i hvilket Tilfælde man saa meget des lettere vil kunne afkøbe Rytterne deres Resttilgodehavende til stor Fordel for Kongen, vil være ham til ikke ringe Profit, men i Betragtning af hvad han med Greven af Hardeck, Hans Punickow, Abraham Bock, Wulf Schoneberg og Dr. Crackow har tilbudt Greven vil han ikke gerne unde denne den Ære at kunne sige, at Kongen ikke har opfyldt sit Løfte til ham, hvilket han formodentlig vil gøre sig til Nytte overfor Kongen til ikke ringe Spot for denne. Peder Oxe skal derfor drage alvorlig Omsorg for, at Rytterne kunne faa deres Tilgodehavende til den bestemte Tid. Han skal betale Greverne af Barbyes Fuldmægtig de 500 Dlr., som Kongen skylder Grev Gunther af Barbye for Anders Olssen, der blev løsgivet for Claus Skeel. Kongen bifalder, at han har købt 1000 Pd. Sukker til ham, og befaler ham at sende det til Aarhus tillige med den Vin, han tidligere har faaet Ordre til at sende did, og de 400 Vognskud, som han har bestilt til Kongen. — Seddel: Han skal med det allerførste lade Kongen vide, hvad Forraad han ved til de Penge, der til Paaske skulle betales Greven af Schwartzborg, og sørge for, at intet bliver forsømt dermed. Kornet fra Falster maa udføres og gøres i Penge til Betaling af de 7000 Dlr., som samtidig skulle betales Kurfyrsten af Saxen, men der maa ikke udføres andet Korn. K. Sj. T. 12, 110.

27. Jan. (**Skanderborg**). Følgebrev for Anders Bing, Embedsmand paa Vardbierg Slot, til Borgemestre, Raad og menige Borgere i Vardbierg. Sk. R. 1, 29.

— Til Biørn Anderssen. Da Kongen straks til Foraaret vil lade bygge noget paa Skanderborig Slot og dertil behøver en stor Mængde Mursten, skal han straks istandsætte den Tegllade,

som tidligere har været holdt ved Aarhusgaard, men nu skal staa øde, og lade grave Ler og hugge det nødvendige Ved i Tide, saa han, saa snart der er optøet, kan begynde at lade brænde Mursten. Han skal drage alvorlig Omsorg for, at dette sker, for at Bygningen ikke skal blive forsinket derved, og siden lade Kongen vide, hvor mange Sten denne i en Il kan vente sig. J. T. 1, 50.

27. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Erich Podbusk, Embedsmand paa Olborghus, saa længe han lever, skal have god Befordring med Heste og 4 Vogne i Skanderborg Len, naar han selv personlig rejser der igennem. J. R. 1, 77. K.

— Aabent Brev, at Erich Podbusk, Embedsmand paa Olborghus, skal oppebære al vis og uvis Rente af Hedenstedt Herred, som Kongen nu har indløst fra Fru Jahanne Nielsdatter, Hans Løckis Enke, og lagt til Olborghus, og gøre Regnskab for alt, dog maa han selv beholde Tredjeparten af den uvisse Rente. J. R. 1, 77 b. K.

— Til Erich Podebusch til Bistrup, Embedsmand paa Olborg Slot, og Albret Friis til Herritzkier. Da Kongen ønsker noget Gods i Schoufby i Skanderborg Len til Mageskifte af Nils Mauritzen for noget Krongods i Himer Syssel, skulle de straks besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 49 b.

— Aabent Brev, at Erich Podebusch, saa længe han lever, maa have frit Natteleje og Underholdning i den Kronens Gaard i Schibbye, som Jens Pederssen nu bor i, naar han selv personlig rejser gennem Skanderborg Len. J. R. 1, 77. K.

28. Jan. (—). Aabent Brev, at Jens Pederssen i Schibbye maa være fri for at gøre Ægter til Skanderborg Slot i Erich Podbusch til Biistrups Livstid. J. R. 1, 78. K.

— Kvittans til Erich Podebusk paa 500 enkelte Dlr. af Skatten i Olborg Len. Udt. i J. R. 1, 66 b. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Peder Skriver maa være fri for al Afgift af den Gaard i Fersløf, som han nu selv har fæstet, saa længe han bruges af Lensmanden paa Olborghus som Delefoged og Herredsskriver. J. R. 1, 78 b. K.

29. Jan. (—). Til Tolderne i Helsingøer, Nyborg, Assens, Medelfar, Kolding og Ribe. Da de ny nederlandske Dalere, der indføres her i Riget mere end noget andet Sted, næsten alle Vegne ere ugangbare og maa forbedres med stor Opgæld, naar Kongen vil

udgive dem paa Omslaget eller andensteds, skulle de herefter oppebære Kronens Told og Rettighed i gamle Dalere, som ere gænge og gæve paa Omslaget og andensteds i det romerske Rige, og maa ingen ny Dalere tage imod, saafremt de ikke selv ville erstatte dem med lige saa mange gamle Dalere. — Efterskrift: Kongens aabne Brev om de gamle Dalere, som de herefter skulle oppebære i Told, sendes dem til Efterretning og, om fornødent, til Læsning for de fremmede Skippere. Sj. T. 12, 112 b[1]. K. (ikke til Efterskriften).

29. Jan. (**Skanderborg**). Følgebrev for Erich Podbusch til 2 Bønder i Ouby[2], 1 i Biørnkier og 3 i Nørhalle[3] i Kier Herred, som Anders Pederssen havde i Pant, at de herefter skulle svare til Olborghus. Udt. i J. R. 1, 78 b.

30. Jan. (—). Forleningsbrev for Peder Brade paa Fers Herred, som Jacob Sparre sidst havde det i Værge, mod aarlig til 1. Maj[4] at svare 400 gl. Dlr. deraf og tjene Riget med 4 geruste Heste. Han skal holde Kronens Gaard Beridtzholm i god Stand. K. Sk. R. 1, 29 b.

— Til Nils Mauritzen. Da han jo har lovet at afstaa sit Gods i Skouby til Kronen for lige saa godt Gods som Vederlag, men de Forordnede, som Kongen har befalet at besigte Godset, melde, at han kræver Gods, der ligger Kronen nok saa belejligt som det Gods, Kongen begærer af ham, hvorfor Kongen paa ingen Maade kan afstaa det, befales det ham som en ærlig Mand at holde hvad han har lovet og begære Gods, som Kronen kan undvære, og som er lige saa godt som hans eget, da Kongen ikke vil have noget til Gave; viser han sig villig, vil Kongen ikke regne det for noget at give ham et Pund Korn mere, end han faar af ham. J. T. 1, 50 b.

31. Jan. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen vil lade udføre et Arbejde her ved Skanderborg Slot og med det første vil have det færdigt, skal han straks hidsende 200 Baadsmænd, gode, føre unge Karle, 3 eller 4 Højbaadsmænd og de 2 Skippere Lauritz og Peder Hallandtzfar, som vare paa Frederichsborg, da Kongen sidst lod arbejde der. Dernæst skal han udtage af Tøjhuset og sende hid med Baadsmændene de nødvendige Jærn-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 532. [2] Aaby. [3] Nørre Holme. [4] Sk. R. har: inden St. Mortens Dag. Det samme har K., der synes oprindelig at have været bestemt til Orig., ogsaa haft, men det er siden rettet.

skovle, Spader og Hakker og give Skipperne et Register derover med, saa disse kunne gøre Regnskab derfor og føre dem til Stede igen. Han skal befale Skipperne at tage Bolte og Regimente med sig, for at de kunne straffe dem, der ere modvillige og bedrive Skalkhed. Han skal sende Frederich Teltmager hid med de to af Kongens Staldtelte, som denne havde ved Frederichsborg. Der sendes ham Pasbord for Skippere, Baadsmænd og Teltmager. Sj. T. 12, 113 b. K.

1. Febr.[1] (**Skanderborg**). Til Indbyggerne over hele Danmark. Da Kongen i Aar vil holde Herredag i Randers Hell. Trefoldigheds Søndag [17. Maj], befales det alle, der have Sager, som skulle for Kongen og Rigsraadet, at kræve Stævning i Kancelliet, hvilken da vil blive meddelt dem; dog maa ingen Sager, der skulle paadømmes paa Landstinget, indstævnes, førend de ere paadømte dér. Sj. T. 12, 114 b. K.

— Befaling til Landsdommerne at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstingene og siden opbevare det vel. Sj. T. 12, 114[2]. K.

— Befaling til Stiftslensmændene at lade Brevet forkynde paa Herredstingene og siden opbevare det vel. Udt. i Sj. T. 12, 114 b. K. (i Udt.).

— Til Jacob Ulfeld og Axel Viffert. Da Christoffer Gadendorp, fra hvem Kongen har indløst Taasinge Len, til stor Spot for Kongen har ladet tage og stille Instrumenter over det indfriede Pantebrev, skønt Kongen har fyldestgjort Pantebrevet saaledes, at Christoffer Gadendorp ikke med Billighed kan have noget at klage over, og han øjensynlig mener, at Kongen er en Mand, der ikke vil holde Genbrev og Segl, hvilken Opførsel Kongen ikke vil finde sig i, skulle de, saasnart Christoffer Gadendorp kommer til Taasinge, begive sig til ham, gøre ham haandfast, indlægge ham i et Herberg i Nyburg og forbyde ham at gaa ud derfra, før de faa nærmere Ordrer. F. T. 1, 11.

2. Febr. (—). Befaling til Erich Podebusk at lade Fru Jahanne Nilsdatter beholde noget Gods i Hedensted og Harre Herreder i Forlening fra Paaske 1573 til Paaske 1574, men derefter lægge det under Olborghus. J. T. 1, 51.

3. Febr. (—). Forleningsbrev for Fru Jahanne Niels-

[1] Sj. T. har urigtigt: 1. Jan. [2] Tr.: Stadfeldt, Beskrivelse over Randers S. 428.

datter, Hans Lyckis Enke, paa 2 Gaarde i True, 1 Gaard, kaldet Stockholm, 1 Gaard i Vibbestrup[1], 1 Gaard, kaldet Fragtrup[2] og 4 Gaarde i Doens i Vibbestrup Sogn, 1 øde Bygge, kaldet Hiedtz, i Valsgaardtz Sogn, 2 Gaarde i Rastrup[3] By og Sogn, alt i Hedensted Herred, og 1 Gaard i Balum[4] i Rosløf Sogn i Harre Herred, hvilket Gods hun maa beholde uden Afgift til Paaske om et Aar. J. R. 1, 79 b. K.

3. Febr. (**Skanderborg**). Befaling til Peder Oxe at betale Jørgen Bilde, fra hvem Kongen vil indløse Syluitzborg og Lykou Slotte med tilliggende Len, Pantesummen, som er 3333 Dlr., af de Penge, der skulle betales Greven af Suartzborg til førstkommende Paaske, og tage Pantebrevet til sig; Kongen vil her igen skaffe disse Penge til Greven af Suartzborg. Derefter skal han enten sætte Lenene for en bestemt aarlig Afgift eller fastsætte en bestemt Genant for Lensmanden, og Jørgen Bilde maa da, hvis han vil, faa dem i Forlening. Der sendes ham Brev til Jørgen Bilde. Sj. T. 12, 115 b. K.[5]

— Befaling til Jørgen Bilde at modtage Pantesummen for Syluitzborg og Lyckov Slotte med tilliggende Len og udlevere Pantebrevene, dog maa han fremdeles beholde Slottene i Forlening, hvis han vil overtage dem paa de Vilkaar, Hofmesteren bestemmer. Sk. T. 1, 15 b.

— Aabent Brev, at Tyge Christenssen, der tjener Kongen som Bøsseskytte, maa bo i Aarhus og være fri for al Skat, Hold og anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste, mod at lade sig bruge til Lands og Vands, naar det befales. K. Udt. i J. R. 1, 79.

— Aabent Brev, at Anders Dominissen maa bosætte sig i Rye, sælge Købmandsvarer der og drive Handel til Lands og Vands ligesom Borgerne i Købstæderne; dog skal han sælge sine Varer til en billig og rimelig Pris. J. R. 1, 79. K.

— Befaling til Erich Podebusk at levere Anders Pedersen, der har noget Gods i Vendsyssel i Pant for $128^1/_2$ Lod ungersk Guld og $504^1/_2$ Lod Sølv, ialt beregnet til 1073 Dlr. 1 Ort, de 1073 Dlr. 1 Ort, som nu sendes ham med hans Tjener, indfri Pantebrevene og straks sende dem til Kongen. Der sendes ham

---

[1] Vebbestrup. [2] Frægdrup. [3] Rostrup. [4] Bajlum. [5] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 270.

Brev til Anders Pederssen om at modtage Pengene og Følgebrev til Bønderne paa Godset, at de herefter skulle svare ham til Olborghus. J. T. 1, 51 b.

4. Febr. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Kongen har afsluttet Kontrakt med Giert Stenhugger om, at denne paa egen Bekostning og inden Paaske om et Aar skal lave en Port af Sten ved Skanderborg Slot og det til en Brønd smstds. nødvendige Stenværk og udføre begge Dele paa det skønneste og herligste efter de af Kongen befalede Mønstre og Skabeloner, for hvilket Arbejde han skal have 800 Dlr., hvori der dog skal afkortes 150 Dlr. for de 3 Læster Rug til 30 Tdr. pr. Læst, som Kongen nu har ladet ham faa. Lensmanden paa Helsingborg skal skaffe ham den nødvendige Hjælp til at bryde Stenene og transportere dem ned til Stranden, og Kongen vil selv skaffe Skibe til at føre Stenene til Aarhus. J. T. 1, 51 b.

— Befaling til Oluf Mouritzen daglig at skaffe Gert Stenhugger, som nu sendes over for at hugge nogle Sten i hans Len til en Port og en Brønd, der med det allerførste skulle laves paa Skanderborg Slot, alle de Folk, han behøver til Brydningen af Stenene, saa disse saa snart som muligt kunne blive rede, og Heste og Vogne til at transportere Stenene ned til Ladestederne med. Sk. T. 1, 16.

— Aabent Brev, at Mester Giert van Grøningen, Borger i Aarhus, hvem Kongen har taget i sin Tjeneste til noget Arbejde, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i Aarhus, saa længe han er i dette Arbejde. J. R. 1, 82[1]. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Nyekiøping i Mors, der resterer med 75 enkelte Dlr. og 75 Dlr. i Mønt af de tidligere Aars Skatter, al Restancen, da Borgerne have berettet, at de ved Ildebrand og anden Skade ere blevne saa forarmede, at de ikke kunne betale. J. R. 1, 80. K.

— Befaling til Fru Abbel Skiel at levere Borgerne i Nykiøping paa Mors, der have klaget over, at de mangle en Klokke til deres Kirke, den største af de 3 i Dueholms Kloster hængende Klokker, da disse sjælden bruges til nogen Tjeneste. J. T. 1, 52.

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 195 f.

4. Febr. (**Skanderborg**). Livsbrev for Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, paa 7 Gaarde i Grandtzløf, Grandtzløf Mølle, 1 Gaard i Enslef, 1 Gaard i Veeløf[1], 1 Gaard i Houslef[2], 1 Gaard i Koudal[3], 1 Gaard i Haufrum, 1 Gaard i Tuorsø, alt i Huolberg Herred, 1 Gaard i Norring og 1 Gaard i Hare[4], uden Afgift. Overlever hans Hustru, Fru Sitzele Oxe, ham, maa hun beholde Godset, saa længe hun sidder som Enke, med Undtagelse af de 3 Gaarde i Tuorsø, Norring og Hare og Grandtzløf Mølle, der efter hans Død straks skulle falde tilbage til Kronen. J. R. 1, 80 b. K.

5. Febr. (—). Aabent Brev, at Indbyggerne i Rye, der have berettet, at de hidtil have været satte meget for højt i Landgilde og Gæsteri, hvorfor de heller ikke have kunnet svare det, herefter altid skulle være fri for Halvparten af den Landgilde, hvorfor de staa indskrevne i Jordebogen, og alt Gæsteriet. J. R. 1, 82 b. K.

7. Febr. (—). Aabent Brev, at Hr. Niels Riber og Hr. Kield Olufssen, der have berettet, at nogle Breve, lydende paa et Stykke Jord i Olborg, som ved Arv var tilfalden deres Hustruer, hvilke Breve vare leverede Eyller Løcke til Opbevaring, ere brændte, da hans Gaard Torp brændte ved Vaadeild, hvorfor de nu intet have at forsvare Jorden med, maa tilligemed deres Hustruer og Arvinger beholde Jorden, saaledes som de nu have den i Værge. J. R. 1, 83. K.

— Livsbrev for Hr. Nils Morsing, Sognepræst til Bodum Kirke, paa Kronens Part af Tienden af Ybye og Bodum Sogne mod aarlig inden Fastelavn at svare 40 enkelte gl. Dlr. i Afgift til Stiftslensmanden i Vendelboe Stift paa Kronens Vegne. J. R. 1, 83 b. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Kongen modtager med Tak hans Tilbud om at skaffe 100,000 Mursten til Bygningen paa Skanderborg Slot, baade dem, han allerede har brændt, og dem, han kan brænde nu i Sommer, og befaler ham at sørge for, at de blive brændte saa tidlig paa Sommeren som muligt, og at underrette Kongen om, naar de ere rede, for at denne saa kan sende Skibe did, der kunne føre dem til Aarhus. Kongen vil betale ham den Pris for Murstenene, som han selv har sat. Med

[1] Vellev. [2] Hvorslev. [3] Glemt i J. R. [4] Haar, Sabro H.

Hensyn til Fru Anne Pouil Vogenssens skal han lade det blive ved den Besked, han selv sidste Gang fik hos Kongen, og hans eget Tilsagn ved samme Lejlighed. J. T. 1, 52 b.

9. Febr. (**Skanderborg**). Til Peder Oxe. Kongen har faaet Skrivelse fra Pouel Huitfeld, Statholder i Norge, om, at Skibet St. Oluf ikke kan blive færdigt til at løbe ned til Kiøpnehafn før til Pinsedag [10. Maj], særlig fordi der ikke i Norge kan faas brugelige Master. Da det er Kongen meget magtpaaliggende, at Skibet kommer herned i god Behold, og man kan befrygte, at det, hvis det skal blive liggende længe under Norge, kan blive overrumplet, selv om der fra Norge træffes alle mulige Foranstaltninger derimod, skal Peder Oxe sørge for, at der til Paaske bliver sendt nogle Skibe op til Norge for at blive liggende ved Skibet, indtil det bliver færdigt; for at Skibet ikke skal blive liggende formedelst Mangel paa Master, skal han paa Holmen udse de Master, der kunne bruges til Skibet, og sende dem op med Skibene. Kongens Undersaatter her i Riget maa sejle til Norge med Korn, men skulle tage nøjagtige Certifikatser om, hvor de have solgt Kornet, for at det kan bevises, at det ikke føres andensteds hen. Der er skrevet til Pouel Huitfeld om at begive sig herned til St. Mikkelsdag for at aflægge Beretning om Tilstanden i Norge. Da Hertug Hans den ældre har givet Kongen 300,000 Mursten og alle dem, han derudover har i Forraad, til den Bygning, Kongen til Sommer vil opføre paa Skanderborg Slot, skal Peder Oxe med det allerførste lade nogle »lempelige« Skibe gøre i Stand, saa de, saa snart Vandet bliver aabent, kunne løbe til Hadersløf for at indtage Stenene og føre dem til Aarhus. Sj. T. 12, 116. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Tiistedt, der have tiltalt og fordelt nogle Vesteruig Klosters Bønder, fordi disse have nogle smaa Skuder og Skibe, at lade Bønderne uhindret bruge deres Skuder og Skibe og opgive Tiltalen mod dem, da disse Skuder og Skibe efter Fru Jutthe Podebuskes, Knud Guldenstierns Enkes Beretning kun bruges til at transportere hendes Korn til Olborg og andensteds hen, men ikke til Forprang eller Skade for nogen borgerlig Handel eller Næring. J. T. 1, 53 b[1].

10. Febr. (—). Befaling til Morten Michelssen, Byfoged i Hor-

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 360 f.

sens, at betale hvad Kongens Vogndrivere og Vognheste have fortæret i Herbergerne og indskrive det i sit Regnskab. Udt. i J. T. 1, 53 b.

10. Febr. (**Skanderborg**). Befaling til Tolderen i Kolding at afkorte Christoffer Skoning, Borgemester i Horsens, der har udlagt 350 Dlr. for Kongen, disse Penge i den Told, han skal give for de Øksne, som han uddriver i Aar, og indskrive dem i sit Regnskab. J. T. 1, 54.

— Til Morten Suendsen. Da Kongen har solgt Hertug Hans den ældre af Holsten Refsgaard og Gods, saaledes som Kongen har faaet det af Otthe Emicksen, og Skødet derpaa skal udstedes paa Tinge, skal Morten Suendsen straks, efter nærmere Aftale med Hertug Hans, begive sig til Herredstinget og paa Kongens Vegne give Hertugen lovformeligt Skøde. J. T. 1, 54.

11. Febr. (—). Befaling til M. Ifuer Berthilssen, Abbed i Soer, straks at lægge Herligheden af noget Soer Klosters Gods, som nu afdøde Jørgen Rud havde i Forlening, ind under Klosteret igen. Sj. T. 12, 117 b. K.

— Befaling til Koruitz Veffert at lægge de 3 Gaarde paa Mors, som Erich Lange var forlenet med, ind under Hald Slot. Udt. i J. T. 1, 54 b.

12. Febr. (—). Befaling til Morthen Venstermand straks at lægge de 4 Gaarde i Kiøpnehafns Len, som Kongen for nogen Tid siden har givet Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn i Forlening, og den Gaard smstds., som Anders Matzen, Borger i Kiøpnehafn, har i Forlening, ind under Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 12, 118. K.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at lægge de 7 Gaarde paa Laaland, som Axel Urne var forlenet med, ind under Rafnsborg Slot. Udt. i F. T. 1, 12.

— Befaling til Jacob Ulfeld at levere Steen Bilde til Kiersgaard, der har noget Gods i Fyen i Pant for 600 Dlr., medfølgende 600 Dlr., indløse Godset dermed og straks sende Pantebrevet til Kongen. Der sendes ham et Følgebrev til Bønderne paa Godset, at de herefter skulle svare ham til Dalum Kloster, hvilket han straks skal lade forkynde, naar Godset er indløst. Han skal aarlig gøre Regnskab for Indtægten af Godset. F. T. 1, 12.

— Befaling til Axel Viffert straks at indløse det Gods paa Fyen, som Jacob Brockenhus har i Pant for 1000 Golt-

gylden, og sende Pantebrevene til Kongen. Der sendes ham hertil 1000 Dlr., da Kongen ikke har saa meget Guld, med Befaling til selv at udlægge Resten og indskrive det i sit Regnskab. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne paa Godset, at de skulle svare ham til Nyborg Slot. F. T. 1, 12 b.

12. Febr. (**Skanderborg**). Befaling til samme straks at lægge de 3 Gaarde og 2 Bol i Fyen, som nu afdøde Fru Mette Dirich Quitzous havde i Forlening, ind under Nyborg Slot. F. T. 1, 13 b.

— Aabent Brev, at Hr. Terckel Andersen, Sognepræst til Beder Kirke, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Beder Sogn, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 84.

— Forleningsbrev for Chrestiern Munck til Giessinggaard paa Kronens Part af Korntienden af Tørtzlef og Tved Sogne, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 84. K. (i Udt.).

— Befaling til Erich Podebusk straks at lægge de 4 Gaarde i Olborg Len, som Jorgen Høg for nogen Tid siden fik i Forlening, og den Gaard, som Jens Jude, Enspænder, har i Forlening, ind under Olborghus og bortforpagte de 2 Tiender, som Peder Vinter og Jens Jude have i Forlening, til de højstbydende, da Kongen ikke længere vil lade dem beholde disse Gaarde og Tiender. J. T. 1, 54.

— Befaling til Byfogden i Vedtle at gøre op med de Borgere i Vedtle, hos hvem Kongens Vogndrivere og Rustvognsheste for kort Tid siden have ligget paa Rejsen herfra til Kolding efter noget af Kongens Gods og tilbage igen, og betale hvad de have fortæret; ligeledes skal han betale de Lægter, som Kongen har befalet Borgemester smstds. Clemit Søfrenssen at købe til sig. Har han ikke saa mange Penge af Kongens, skal han tage de manglende af den aarlige Byskat. J. T. 1, 55.

— Befaling til Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, at lægge den Gaard i Lenet, som Fru Marene Christoffer Lauritzens er forlenet med, og det Gods, som Hr. Peder Skram er forlenet med, ind under Skanderborg Slot. Udt. i J. T. 1, 55 b.

— Lignende Befaling til Erick Løcke om en Eng ved Riibe, som Oluf Pederssen er forlenet med. Udt. i J. T. 1, 55 b.

15. Febr. (—). Befaling til Jacob Klejnsmed, Hospitalsforstander i Aarhus, der for nogen Tid siden har haft Bud hos Kongen med

de tidligere Kongers Breve om det Plovkorn, der var tillagt Hospitalet af nogle Herreder, og ved den Lejlighed fik Brev paa at maatte oppebære dette Plovkorn, straks at sende dette Brev tilbage, for at det kan blive forandret, da Kongen til sin store Forundring erfarer, at han ved vrang Undervisning har villet tilholde sig Plovkornet af Huolborg Herred, skønt dette i Kongens Faders Tid[1] er lagt til Hospitalet i Randers og Hospitalet i Aarhus har faaet Vederlag derfor. J. T. 1, 55 b.

16. Febr. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Philippus Hauichendall maa oprette et Apothek i Viiborg, da der intet Apothek findes i Nørrejylland, saa Indbyggerne der maa hente de Apothekervarer, de skulle have, i andre Lande, samt være fri for al borgerlig Tynge, saa længe han lever, dog paa den Betingelse, at han holder et godt Apothek med forstandige Svende og gode, uforfalskede Urter og sælger sine Varer til en rimelig Pris. Kan han overbevises om Forsømmelighed, skal dette Brev være forbrudt. J. R. 1, 84. K.

17. Febr. (—). Befaling til Peder Oxe, Hr. Peder Schram, Hr. Jorgyn Løcke, Holgerd Rosenkrantz, Peder Bilde, Jorgen Rosenkrantz, Erick Rudt, Jacob Uldfeld, Biørn Kaas, Biørn Andersen, Eyler Grubbe, Peder Munck, Jorgen Marsuin, Peder Gyldenstern, Oluf Moritzen og Erick Podebusk at møde hos Kongen i Randers Hell. Trefoldigheds Søndag [17. Maj] til den udskrevne Herredag. Sj. T. 12, 118. Orig. (Udskriften afreven.)

18. Febr. (—). Befaling til Seuerin Skriver, Tolder i Kolding, at beregne, hvor meget Hertug Hans af Holstens og hans Folks Fortæring under deres sidste Ophold i Kolding beløber sig til, og betale det af de danske Penge, han har af Kongens. Paa hans Forespørgsel svares, at Kongen ikke vil eftergive noget af Øksentolden, at han ikke maa tage ny Dalere i Told, og at han maa give Købmændene Henstand med Betalingen af Tolden til Pinsedag [10. Maj], for at de imidlertid kunne gøre deres Marked og komme til Penge. J. T. 1, 56.

20. Febr. (—). Til Jorgen Munck. Kongen har nu sendt sin Drabanthøvedsmand Casper Vise til Krogen for at blive der nogen Tid og træffe Foranstaltninger med Hensyn til Vagtholdet og Portenes Forvaring, hvortil han skal bruge

[1] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 229 f.

baade de Drabanter, der allerede ere i Helsingøer, og dem, han selv har med sig; Drabanterne skulle selv skaffe sig Underholdning og Logi i Byen, da de have deres Maanedspenge, medens Jørgen Munck skal skaffe Casper Vise et Kammer paa Slottet, saa længe han bliver der, og, naar han drager bort, hans Løjtnant, der saa i hans Sted skal være paa Slottet og varetage alt. Sj. T. 12, 118 b. K.

20. Febr. (**Skanderborg**). Til Peder Oxe. Da Kongen nu har sendt sin Drabanthøvedsmand Casper Wise til Krogen med 20 Drabanter, der have været med Kongen her i Landet, skal han give disse Drabanter Maanedspenge ligesom dem, der allerede ligge i Helsingør, og Casper Wise hans Aarspenge. Sj. T. 12, 119. K.

—[1] Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har modtaget hans Skrivelse med Renteskriver Jørgen Nielssen og bifalder den Ordning, han i Henhold til Kongens tidligere Ordre har truffet med Hensyn til de Dantzigers Skibe og Gods, men paalægger ham at sørge for, at det af de Dantzigers Gods, som oplægges, ikke bortkommer, og ikke at afhænde hverken Skibe eller Gods, førend han faar nærmere Ordre. Da Dantzigeren Hans Kleinfeld, der har taget et Skib fra Kongens Undersaatter paa Kongens egne Strømme under Bornholm og derfor er bleven sat fast af Peder Oxe, ikke kan fremføre anden Undskyldning end, at han har gjort hvad der blev ham befalet, skal han udspørge ham om, hvad hans Befaling har været, og hvor vidt den har strakt sig, og hvis hans Udsagn kan hjælpe Kongen noget i Sagen, da tage det beskrevet, men holde ham selv fængslet indtil nærmere Ordre. Da han melder, at der kun er 20,000 Dlr. i Forraad af de Penge, der skulle betales Greven af Suartzborg til førstkommende Paaske, og foreslaar at tage de manglende 8000 Dlr. af Skatten i Jylland, meddeles ham, at denne ikke vil forslaa, da Kongen allerede har ladet oppebære 17,400 Dlr., hvoriblandt der dog kun var saare faa gamle Dalere, og deraf udlagt 13,000 gl. Dlr. til Indløsning af Kierstrup paa Taasinge fra Gadendorff, ligesom han har indløst andre pantsatte Len, der ikke kunde undværes fra Kronens Huse; Peder Oxe maa derfor se at skaffe Pengene paa anden Maade, da det er Kongen i høj Grad magtpaaliggende, at Greven

[1] Sj. T. har urigtigt: 1574.

bliver betalt. De 4000 Dlr., som han sender til Betaling af Gregers Holgierdsen, der havde laant Kongens Forordnede denne Sum paa Omslaget i Kiel, har Kongen modtaget, men havde i Forvejen betalt Gregers Holgierdsen af sit eget Kammer. Han maa saa snart som muligt skaffe det bestilte Tømmer til Render samt de bestilte Savdeler, Jærnbøsser og Jærnringe, da Arbejdet alene venter paa det. Kongen har læst det svenske Brev til Peder Oxe og ser deraf, at det gaar, som Kongen selv har spaaet; Loven er saare ringe i den Landsende; og skønt de erklære, at det ikke er deres Mening at søge at undgaa at opfylde Kontraktens Bestemmelser om Restitutionen, saa synes det dog, at Ordet og Gerningen ere noget langt fra hinanden. Da de have begæret Svar, skal Peder Oxe skrive tilbage og paaminde dem om hvad der kan være Sagen tjenligt; deres Brev tilbagesendes, for at han kan fundere sit Svar derpaa. Han maa lade Simen Bager komme ud og forsværge Landet. Sj. T. 12, 120. K.

20. Febr. (**Skanderborg**). Kvittans til Otte Brockenhus, Rentemester, og Peder Hanssen, Renteskriver, paa 4000 gl. Dlr., som de ved Renteskriver Jørgen Nielssen have indleveret i Kongens eget Kammer i Stedet for de 4000 Dlr., som Kongen af sit Kammer havde leveret Gregers Holgerssen for de 4000 Dlr., som denne paa sidste Omslag i Kil forstrakte Arrild Huitfeld og Nichil Druckenbrodt med til Kongens Omslagshandel. Sj. R. 11, 40. K.

— Aabent Brev, at Hr. Ofue Anderssen, Sognepræst i Katterup Sogn, og hans Eftermænd indtil videre aarlig maa faa de 24 Læs Ved i Tørning[1] Skov, som han og hans Formænd i Embedet i lang Tid have haft, dog skal Lensmanden paa Skanderborg Slot lade Skovfogden anvise dem Veddet af Vindfælder og fornede Træer eller hvor der sker mindst Skovskade. K. J. R. 1, 85. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Morthen Venstermand. Skønt Kongen mere end én Gang alvorlig har befalet ham saa vidt muligt at skaane Kronens Bønder i Kiøpnehafns Len for de mangfoldige Ægter og ikke laane Folk Vogne, med mindre Kongen selv befaler det eller de have Kongens egenhændig underskrevne Pasbord eller ere forskrevne i Kongens Bestilling, saa har han dog helt glemt det og beflitter sig alene paa at gøre sig et godt Navn paa

[1] K. og J. R. have et andet Sted i Brevet: Hørning. Der menes vistnok Taaning i Vor Herred.

Bøndernes Bekostning, uagtet han nok ved, hvis han ellers har umaget sig noget i Lenet og undersøgt, hvorledes Bønderne ere stillede, at disse daarlig kunne udføre de Ægter, de skulle gøre Kongen selv, end sige staa rede for enhver, der skal befordres; særlig er det berettet Kongen, at Bønderne nu ved Oluf Mouritzens Brylup ere blevne besværede nok, om ikke for meget, med Flytten og Føren, hvilket han jo nok ved ikke har været Kongens Vilje eller Befaling. Kongen havde ventet, at han, som han har lovet, med større Flid vilde have rettet sig efter den ham givne Besked, og saa gerne, at han vilde lade Kongens Befaling gælde noget hos sig og ikke saaledes i alt stræbe efter, at enhver skal sige, at Morten Venstermand er en fin Mand, der gør hver Mand til Vilje, hvilket Bønderne kun lidet skulle takke ham for; han maa ogsaa betænke, at Kongen hurtig kan fornedre ham lige saa meget, som han har ophøjet ham, hvilket Kongen tidligere noksom har sagt ham. Hvis han ikke retter sig efter Kongens Befaling, kan han sikkert forlade sig paa, at Kongen, naar de mødes, nok skal takke ham derfor, som det sig bør. K.[1]

24. Febr. (**Skanderborg**). Til Hans Johanssen. Da Kongen vil foretage en mærkelig stor Bygning paa Skanderborg Slot og det vil falde Slottets Bønder meget besværligt uden Hjælp at udføre det Arbejde og den daglige Trældom, dette vil medføre, vil Kongen til førstkommende 1. Maj lægge Silckeborg Slot ind under Skanderborg Slot, hvilket meddeles ham, for at han kan rette sine Sager derefter. J. T. 1, 56 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Landsknægtene Cort von Patz, Andres van Ringkøpingk og Jacob Hes vom Zuick have paa egne og Kammeraters (»Spetzgesellers«) Vegne, som ere i Aarstjeneste, begæret, at de maa forskrives til Flensborg og der faa deres Tilgodehavende ligesom de andre Krigsfolk. Da Borgerne i Flensborg imidlertid for Øjeblikket have Besværinger nok, vil Kongen forskaane dem herfor og befaler derfor Peder Oxe at skaffe Knægtene betalte med danske Penge, Klæde, Kommis og andet. Orig.

25. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Borgerskabet i Nestued, der resterer med 553 Dlr. af de sidste Aars Skatter og med Byskat for 1569—72, hvilken beløber sig til 600 Mk. i den nu gældende Mønt, al denne Restance, da det

[1] Tr.: Hist. Tidsskrift V. 439 f.

har erklæret ikke at kunne udrede den formedelst de Besværinger, der have paahvilet det. Sj. R. 11, 40 b. K.

25. Febr. (Skanderborg). Forleningsbrev for Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, paa Kronens Part af Korntienden af Skiøstrup Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 85 b. K. (i Udt.).

26. Febr. (—). Kvittans til Henrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 214 Rosenobler, 2 Engelotter, 40 Prinsedlr., 1000 gl. Dlr. og 1000 ny Dlr., som han har indleveret i Kongens eget Kammer paa Skanderborg Slot af Tolden og Lastepengene for 1572. Sj. R. 11, 41. K.

— Til Peder Oxe. Da han melder, at han ikke saa hurtig kan skaffe de 8000 Dlr., som mangle i de 28,000 Dlr., der skulle betales Greven af Schuartzborg til Paaske, og begærer, at Kongen vil udlægge dem, indtil der kommer Penge ind, hvorefter Peder Oxe straks vil betale dem tilbage, saa har, som Peder Oxe vel nok husker, Danmarks Riges Raad for nogle Aar bevilget Kongen en Skat af Bønderne til Afbetaling af Rigets Gæld, og Kongen har til Gengæld givet Rigsraadet en højtidelig Forskrivning, som han er fast bestemt paa at holde; han havde derfor ogsaa ventet, at Skatten var bleven betalt til bestemt Tid, saa Gælden efterhaanden kunde være bleven afbetalt, men ikke desto mindre bliver den Sum, der kommer ind, mindre Aar for Aar, uden at Kongen dog ved, hos hvem Skylden derfor ligger, og hans gentagne Klager derover have intet hjulpet, saa han er bange for at blotte sig for Penge, da han jo ikke kan vide, hvad Udgift han selv kan faa; dog vil han, hvis Peder Oxe med dette Bud vil sende Kongen et nøjagtigt Brev paa, at han vil tilbagebetale Pengene til Pinsedag, udlægge de 8000 Dlr. Der sendes ham 3333 Dlr. til Indløsning af Kronens Len i Blekinge fra Jørgen Bilde. Kongen er fornøjet med, at han har skaffet Rentepengene til Kurfyrsten af Saxen, og bifalder, at han sender Arild Huitfeld og Nickel Druckenbrot til Hamborg med dem. Han skal med det første hidsende det Jærn, han har bestilt til Kongen i Lybke og Dantzick, samt 200 af de Bjælker, som ligge i Tønsberg Len, Resten maa han tage til Nykiøping Slot. Kongen tvivler ikke paa, at han jo sørger for, at Kongen faar de i Norge bestilte Savdeler, saa snart Vandet bliver aabent. Kongen vil lade Sagen med Dantzigkerne bero, indtil deres Sendebud komme igen, og

imidlertid nærmere betænke sig. Hvad Forslaget om nu at underholde 300 fattige Personer i Kiøpnehafn angaar, saa synes Kongen, at man rettest bør forholde sig med de husarme i Kiøpnehafn efter den om de husarme i de andre Købstæder gjorte Skik. Da Abbedissen i Marriiboe ikke vil rette sig efter Fundatsen, sendes der ham Brev til Biørn Kaas, Eyller Grubbe og Oluf Moritzen om at begive sig til Marriiboe Kloster, undersøge, om hun har rettet sig efter Fundatsen og, hvis ikke, da afsætte hende. Med Hensyn til Niels Ulfstands Udnævnelse til Bygmester, saa mener Kongen, at det for det første vil give Anledning til en vidtløftig Disputats om Besolding og Underholdning, hvorpaa der ikke i en kort Tid vil kunne naas en endelig Afgørelse, og siden alligevel vil tage samme Ende, som da han var bleven udnævnt til øverste Falkemester, hvorfor det vil være bedst, at han bliver forskaanet for den Befaling. Han skal lade Povl Vildtskytte stille for Retten og tage Dom over ham, men lade ham sidde indtil nærmere Ordre og underrette Kongen om Sagen. Da de Huitfelder have begæret Skibet Borgemesteren i Bytte for Skibet Svalen og 400 Dlr., men Kongen ikke kender begge Skibene, skal Sagen staa hen, indtil Kongen selv kommer did. Han skal sørge for, at det Emst- og Bartzøl, som han har bestilt til Kongen, med det første bliver sendt til Aarhus. Kongen billiger den Overenskomst, han har sluttet med Marcus Heess om den Afgift af den islandske Handel, der skal afkortes denne for 3 Aar, og om hans resterende Tilgodehavendes Betaling med Fisk og andre Varer, og bifalder, at han forhandler til Ende med ham paa samme Maade. Marcus Heess maa i Aar bruge Kongens Skib Morian til den islandske Rejse, men skal saa siden lade de Segl og Tove, han har ladet gøre til dette, blive ved Skibet. Der sendes ham Brev til Borchort von Pappenheim om at lade 20 Stykker Daavildt fange i Vordingborg Len, hvilke Peder Oxe maa lade indsætte i sin Dyregaard. Han sørger nok for, at de Render og andet, som er bestilt, med det første blive sendte til Aarhus. Sj. T. 12, 122. K.[1]

26. Febr. (**Skanderborg**). Befaling til Borchort von Papenheim at fange 20 Stykker Daavildt i Vordingborg Len og straks levere

---

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 268 f. (tildels).

dem til Peder Oxe, da Kongen har givet ham dem til at indsætte i Dyrehaven ved Gislefeld. Sj. T. 12, 126[1]. K.

26. Febr. (**Skanderborg**). Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, Eiler Grubbe, Rigens Kansler, og Oluf Mouritzen, Embedsmand paa Helsingborg Slot. Da Abbedissen i Maribo Kloster ikke vil rette sig efter den af Kongen og Rigsraadet gjorte Skik om Styrelsen af Maribo Kloster, skulle de med det allerførste begive sig til Maribo Kloster, undersøge alt og, hvis Abbedissen har vist sig forsømmelig og ikke har rettet sig efter den gjorte Skik, afsætte hende og indsætte den af Jomfruerne, som de finde dueligst dertil, til Abbedisse. De skulle træffe den Foranstaltning, at Fogden og Skriveren forestaa Regnskabet og anvende det aarlige Overskud af Klosterets Indkomst til Klosterets og Jomfruernes Bedste, da det ikke er Kongens Mening paa nogen Maade at tage noget deraf til sit Brug. F. T. 1, 13 b. Jvfr. 5. Nov. 1573.

— Til Peder Oxe. Da Dr. Jochim Hincke af Bremmen i Følge hans hoslagte Brev endnu har 1 Aars Løn til gode, skal han undersøge dette og, hvis det forholder sig rigtigt, betale hans Fuldmægtig den. Sj. T. 12, 125 b. K.

— Befaling til Jørgen Munck paa Frederichsborg at betale Kongens Fiskere, der nu ikke bruges til at fiske i Søerne dér, hvad Kongen skylder dem og derefter forløve dem. Han skal se at sælge de Øksne, Kongen har dér paa Slottet, saa dyrt som muligt til en paalidelig Købmand, men kan han ingen Købmand faa til dem, skal han lade dem blive staaende indtil nærmere Ordre. Der sendes ham Brev til Peder Oxe om, at denne skal skaffe ham de Lægter, som behøves til det Fasanhus, som Kongen lader bygge der [ved Frederiksborg]. Sj. T. 12, 125. K.

— Aabent Brev, at Rasmus Seuerenssen uden Stedsmaal maa faa en Gaard, kaldet Hoelvadt, i Brørup Sogn i Molthe Herred og beholde den, saa længe han i rette Tid svarer Landgilde og anden Rettighed af Gaarden, dog maa han ikke bortleje noget af Jorden dertil eller befatte sig med Skoven; han skal være Lensmanden paa Koldinghus lydig. J. R. 1, 85 b. K.

— Aabent Brev, at Jens Jenssen og Rasmus Hanssen, der for nogen Tid siden have fæstet Emborg, herefter kun skulle svare 6 Ørt. Rug, $^1/_2$ Td. Smør og 1 Brændesvin hver i aarlig

[1] Tr.: Rasmussen, Optegnelser om Gisselfeld S. 336 f.

Landgilde til Schanderborg Slot, da de have klaget over, at den Landgilde, som nogle Mænd satte Emborg til, da de fæstede den, er for høj, særlig for Agerjordens Vedkommende, saa de ikke kunne svare den. J. R. 1, 86. K.

26. Febr. (**Skanderborg**). Til Holger Rosenkrantz. For et Aar siden klagede Kronens Bønder i Jexen over, at de vare satte for højt i Landgilde, og Kongen skrev da til ham om at undersøge Sagen, hvorefter der blev tiltaget nogle Bønder, som have været paa Marken og fundet, at Landgilden er for høj. Skønt der saa blev truffet den Bestemmelse under Dannemænds Segl, at de 3 jordegne Bønder i Jexen herefter kun skulde svare det halve Gæsteri mod tidligere og de andre Bønder i Byen være helt fri for Gæsteri, tiltaler og forfølger Slotsskriveren paa Skanderborg dem dog for forrige Aars Gæsteri, hvorfor det befales Holger Rosenkrantz at lade dem være fri derfor og ikke tiltale dem videre. J. T. 1, 57.

27. Febr. (—). Livsbrev for Pouel Heist, der i lang Tid har tjent Kongens Fader og Kongen som ridende Bud, men nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan bruges i denne Bestilling, paa Underholdning med Klæder og Føde paa Helsingborg Slot. Sk. R. 1, 30.

— Ekspektancebrev for M. Peder Lauritzen paa et Præbende i Lunde Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve og Løftet til M. Anders Vadtzen paa et Præbende smstds. hermed uforkrænkede. Sk. R. 1, 30 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz at drage Omsorg for, at Fyrlampen paa Anholt bliver tændt betids hver Aften, brænder hele Natten og i alle Maader bliver holdt vedlige efter den derom gjorte Skik, saa den søfarende Mand ikke med Billighed kan have noget at klage over; der er nemlig nu paany trods de tidligere hyppige Paamindelser til ham klaget stærkt over, at Fyrlampen ikke holdes rigtig i Stand. J. T. 1, 58[1].

— Lignende Befaling til Erick Podebusk om Fyrlampen paa Skafuen. Udt. i J. T. 1, 58 b[1].

— Lignende Befaling til Oluf Mouritzen om Lygten paa Kulden. Sk. T. 1, 16 b.

— Til Christiern Munck. Da Borgemestre og Raad i Horsens have klaget stærkt over, at Byen daglig besværes meget med at be-

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VIII. 139 f.

fordre Kongens Folk frem og tilbage, og have begæret nogen Hjælp med Postvogne, skal han befale Kronens Tjenere i Bierre, Hatting, Nim og Oer Herreder, som ligge til Aakier, at skiftes til daglig at holde 2 Postvogne i Horsens, der kunne hjælpe Borgerne med at befordre dem, der have Kongens egenhændig underskrevne Pasbord. J. T. 1, 57 b.

28. Febr. (**Skanderborg**). Til Axel Viffert. Da Fru Berte van Anefeldt, Tames Stures Enke, tilholder sig nogen Ret og Herlighed til Notmarck Kirke paa Als, uden at Kongen dog ved med hvilken Ret, skal han kræve hendes Breve og Beviser derfor af hende. Der sendes ham til videre Besørgelse en Ordre til hende om at lade ham se Brevene og tage Kopier af dem. Da der i Kirken skal staa et forseglet Skrin med Breve og Registre og man ikke ved, hvad de gaa ud paa, har Kongen ligeledes befalet hende enten selv at møde eller sende en Fuldmægtig, der i Axel Vifferts Nærværelse kan være med til at oplukke Skrinet og registrere de deri værende Breve, Registre og andet. Kongen nærer Betænkelighed ved straks at udfærdige Tilladelsen for Bønderne paa Als og Erre til at sælge deres Korn og hvad andet de have at sælge i Flensborg eller Fyen og befaler derfor Axel Viffert først at undersøge, om denne Tilladelse ikke strider mod nogle Købstæders Privilegier, for at Kongen ikke skal komme til at udgive Breve mod Breve, og for at ingen med Billighed skal have noget at klage over. F. T. 1, 14 b.

4. Marts (—). Befaling til Morten Suendssen at skaffe Kongens Staldmester[1] og Svende, der nu sendes did [til Koldinghus] med Kongens Heste og skulle blive liggende der indtil videre, Underholdning og Foder til Hestene. Kongen har truffet den Aftale med Staldmesteren, at denne hver Uge skal modtage saa meget Øl, som Svendene behøve, og om Lørdagen skal der saa gøres Regnskab for, hvor meget de have drukket i Ugen; Staldmesteren skal egenhændig underskrive Køkkensedlen paa Udspisningen til Svendene og Kældersedlen paa det Øl, de drikke, og opfører Morten Suendssen nogen Fortæring til Svendene i sit Regnskab uden at have saadanne Sedler derfor, vil det ikke blive godtgjort ham. J. T. 1, 58 b.

5. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver

[1] Povl Biber. Jvfr. S. 236.

Ringkiøping, der staar til Restance med 800 Dlr., halvt i Mønt og halvt i gamle Dalere, af de forrige Aars Skatter, de 400 Dlr. i Mønt, da Byen formedelst Armod og forskellige Besværinger ikke kan betale hele Summen; derimod skal den med det første betale de 400 gl. Dlr. J. R. 1, 86 b. K.

5. Marts (Skanderborg). Aabent Brev, at Peder Nielssen, Byfoged i Ringkiøping, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged smstds. J. R. 1, 88. K.

— Fredebrev for Sier Seuerenssen i Astrup, der har berettet, at han for nogen Tid siden er bleven beskyldt for at have ihjelslaaet Thonis Hanssen i Loyenkier[1] og er bleven svoren for Manddrab, da han ikke kunde møde og forsvare sig; nu har han imidlertid stillet den dødes Slægt og Venner tilfreds for denne Sag. J. R. 1, 87. K.

— Befaling til Christoffer Pederssen, Byfoged i Aarhus, aarlig at betale Hille Mattissis hendes Husleje, som er $3^1/_2$ Mk. i den nugældende Mønt, og indskrive det i sit Regnskab. Udt. i J. T. 1, 59.

— Tilladelse for Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, der har solgt nogle fremmede Købmænd noget Malt, førend Forbudet mod Udførsel af Korn blev udstedt, til nu at udføre 5 Læster Malt sjællandsk Maal foruden de 30 Læster, som han tidligere har faaet Tilladelse til at udføre, dog Kronens Forbud hermed uforkrænket. J. R. 1, 87 b. K.

— Befaling til Erick Podebusk straks at kalde en, ved Navn gamle Anders Pouelssen, med hvem han paa Kongens Vegne vil handle om en Ejendom i Skoubye, til sig, forhandle med ham om at afstaa Ejendommen og udlægge ham Fyldest derfor af Kronens Gods under Olborghus; naar de ere blevne enige, skal han sende klare Registre til Kongen, der saa vil lade Brevene derom udfærdige. Kongen finder det unødvendigt at tilskikke andre til at deltage i Forhandlingen om den Sag, da han betror ham alene baade denne og vigtigere Sager. J. T. 1, 59.

6. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Aarhus de 400 enkelte Dlr. og 400 Dlr. i Mønt, som den resterer med af de foregaaende Aars Skatter, da der var en stor

[1] Lavenkær, Hindsted H.

Pestilens i Byen, dengang disse Penge skulde have været betalte, hvoraf en stor Mængde af Borgerne døde, og der har paahvilet Byen forskellige Besværinger. J. R. 1, 88 b[1]. K.

8. Marts (Skanderborg). Til Stiftslensmændene. Da den tidligere Befaling til dem om at undersøge, hvor mange husarme der findes i Købstæderne, og uddele Korn til dem af Kronens Tiendekorn, indtil de kunne faa af den ny Grøde, til Kongens store Forundring endnu ikke er sat i Værk, befales det dem paany, saafremt de ikke ville straffes for Ulydighed, at rette sig efter den første Ordre og straks at uddele Kornet. Sj. T. 12, 126.

— Forleningsbrev for Jens Vogenssen paa Kronens Part af Korntienden af Vulborg Sogn i Vulborg Herred, mod aarlig at svare 10 Tdr. Korn, halvt Rug og halvt Byg, i Ringkiøping til Stiftslensmanden i Riber Stift paa Kronens Vegne. Udt. i J. R. 1, 89. K. (i Udt.).

— Befaling til alle jordegne Bønder, Kronbønder og andre, som tjene til Skanderborg Slot, herefter aarlig at gøre Ægt og Arbejde til Slottet, saa ofte Lensmanden tilsiger dem, saafremt de ikke ville tiltales for Ulydighed mod deres Husbonde og straffes efter Recessen. J. T. 1, 59 b.

9. Marts (—). Pantebrev til Gregers Ulfstand Holgerssøn til Vosborg paa Skifuehus Slot og Len, som Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, sidst havde det i Værge, for 5168 gl. Dlr. 1 Ort, 331½ ny Dlr. 1 Ort, 6000 Mk. lybsk, 600 Lod Sølv, 192 Lod ungersk Guld, 40 Rosenobler, 8 Dobbeltdukater, 44 ungerske Gylden og 701½ rinske Gylden, hvormed han har indløst Slot og Len. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 336 (overstreget)[2].

10. Marts (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kurfyrsten af Saxen har sendt denne Brevviser, en gammel Jæger, herind og begæret, at Kongen vil beholde ham her i Riget, skal Peder Oxe, eftersom Kongen mærker, at Jægeren forstaar sig paa »Fogelherd« og Jagt, skaffe ham et Hus i Kiøpnehafn, fastsætte en Løn for ham og siden vise ham Lejligheden ved Tøbberup[3] og Ibstrup, hvor han bedst og bekvemmest kan anrette en »Fogelherd« og fange Fugle om Høsten. Sj. T. 12, 127[4]. K.

---

[1] Tr.: Hübertz, Akst. vedk. Aarhus I. 196. [2] Udenfor er skrevet: han haver eftergivet Halvdelen Pengene, for han fik Livsbrev, og findes hans Genbrev derom hos Kancelliet. [3] Tibberup, Lynge-Kronborg H. [4] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 603.

10. Marts (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved Kronens Bønder i Haragers og Oense Herreder fritages for at svare den sidste Aar paabudte Madskat, da de berette, at de formedelst Armod ikke kunne yde den. Sk. R. 1, 31.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Varde, der resterer med 200 Dlr. af en for 5 Aar siden paalagt Skat og med 66 Dlr. af en anden Skat, hvilke Penge Byen formedelst Armod og de foregaaende Aars Besværinger ikke har kunnet betale, Halvparten af Restancen, mod at den straks betaler Resten. J. R. 1, 89. K.

— Til Morthen Suendssen. Da Pether Retz nu er sendt did [til Koldinghus] for at have Kongens Svende og Heste i Befaling, skal han rette sig efter den tidligere Skrivelse med Hensyn til Udspisning og andet og lade Pether Retz underskrive Køkken- og Kældersedlerne i Stedet for Pouel Biber. J. T. 1, 60.

— Til Biørn Anderssen. Paa hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig i Anledning af Ordren til at sætte Teglgaarden ved Aarhusgaard i Stand og brænde Mursten dér, da det, hvis man skal bruge Teglgaarden, vil være nødvendigt med stor Bekostning at hente Ved til Skibs, befales det ham foreløbig at opsætte at brænde Sten; hvis nogle af Borgerne i Aarhus med deres eget Ved og paa deres egen Bekostning ville bruge Teglgaarden til Byens Forbedring, maa han tillade dem det, indtil Kronen selv faar Brug for den. Da han melder, at han forinden Ordren om Uddeling af Korn til de husarme har faaet Befaling til at sende 20 Læster Rug og 20 Læster Brød til Kiøpnehafn, befales det ham først at foretage Uddelingen til de husarme og derefter sende hvad der bliver tilovers til Kiøpnehafn. Da der ligger en Mølle, kaldet Skambecks Mølle, tæt ved Kronens Enemærke ved Aarhusgaard og de Folk, der bo paa Møllen, nedhugge Krattet og ødelægge Ørredfiskeriet i Møllebækken, skal han nedbryde Møllen, befale Folkene at skaffe sig anden Bolig og paase, at Fiskeriet bliver ved Magt. Kongen billiger, at de Kirkelader i Stiftet, der ikke ere opmurede fra Grunden af, maa sælges i Herredsprovstens, en Tømmermands og to uvildige Sognemænds Nærværelse, dog skal han paase, at Indtægten ved Salget udelukkende anvendes til Kirkernes Bedste. Kirkekornet maa i hvert Sogn sælges til de fattige i Herredsprovstens, Præstens og Dannemænds Nærværelse, dog skulle Kronens og Stiftets Bønder have Forkøbsret;

der skal for hver Skp. Byg gives 4 Sk. og for hver Skp. Rug 6 Sk. i den nu gældende Mønt. Han skal paase, at Stedsmaalet af Kirkens Part af Tiendekornet anvendes til Kirkernes Bygning, hvor det behøves. J. T. 1, 60 b.

12. Marts (Skanderborg). Befaling til Jørgen Munck paa Frederichsborg at forbyde Udgravning af Ræveunger i Frederichsborg, Horsholm og Drotninholms Birker efter denne Dag og have Opsyn dermed, saafremt Kongen ikke skal »vide« det hos ham selv; derimod maa der udgraves Ræveunger i Krogens Len og Holbo Herred. — Efterskrift: Han skal befale Kongens Fuglefænger Hans straks at lade den gamle »Fogelherd« ved det grønne Hus gøre i Stand, lade saa dér ligesom tidligere og gøre ny Garn til Herden. Sj. T. 12, 127. K. (ikke til Efterskriften.)

— Til Axel Jul og Palle Jul. Coruitz Veffert, Embedsmand paa Hald, har berettet, at Anders Nilssen, som boede i Torup, af Kongens Fader har købt Halvparten af Hollum Mark mod aarlig at svare en særlig Skyld og Landgilde deraf til Kronen, og at hans Sønner nu efter hans Død tilholde sig i Fjerd. Jord paa Giedsted Mark, som deres Fader aldeles ikke har befattet sig med, og som ikke omtales i Kongens Faders Brev. For nogen Tid siden er der saa udgaaet Befaling til gode Mænd om at undersøge, hvorvidt Jorden paa Giedsted Mark bør følge Anders Nilssens Arvinger med Halvparten af Hollum Mark eller ej, og disse have erklæret, at de ikke vidste andet, end at Jorden burde følge Anders Nilssens Arvinger, dog paa Kongens Behag. Da Anders Nilssens Sønner i Henhold hertil, men uden at søge Kongens Samtykke, have taget Jorden, har Coruitz Veffert lade dem tiltale paa Herredstinget, hvor der er afsagt den Dom, at de have gjort Uret heri. Da denne Dom nu er indstævnet til Landstinget, skulle de, naar Sagen kommer for dem, tiltage gode Mænd, som besøge Landstinget, undersøge Sagen i Forening med disse, dømme deri og hjælpe Coruitz Veffert saa meget, som Ret er. J. T. 1, 61 b.

13. Marts (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da den Vandkunst, Kongen lader indrette her paa Slottet, nu er kommen saa vidt, at der kun ventes paa Renderne, og da Kongen her har ladet bore nogle Ellerender, der straks kunde lægges, hvis de Jærnbøsser og -ringe, som Peder Oxe har faaet Ordre til at lade slaa og sende hid, vare komne, skal han sørge for, at baade Jærn-

ringe og -bøsser og Træerne til Renderne saa hurtig som muligt blive sendte hid. Sj. T. 12, 127 b. K.

13. Marts (Skanderborg). Forleningsbrev for Hans Bram i Igom[1] paa Kronens Part af Korntienden af Ullerup[1] Sogn, uden Afgift. K. (i Udt.). Udt. i J. R. 1, 89 b.

15. Marts (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kongen efter Superintendent i Sjællands Stift Dr. Pouil Matzens Begæring har bevilget at købe et Stykke Hus, der staar op til Haven ved hans Residensgaard og kan købes for 150 Dlr., og lægge det til Superintendentresidensen, skal Peder Oxe paa Kronens Vegne købe og betale det og lade Kongen det vide, for at denne kan bekræfte dets Henlæggelse til Superintendentembedet. Sj. T. 12, 128[2].

— Ekspektancebrev for M. Peder Hegelund, Skolemester i Ribe, paa det første ledige Kannikedømme i Riber Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. J. R. 1, 89 b. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen til den Vandkunst, der bygges her ved Skanderborg Slot, behøver nogle store Elletræer til Render og der skal staa nogle saadanne ved 2 af hans Gaarde under Bygholm, den ene i Møballe, den anden i Kattrup, beder Kongen ham give Bønderne paa Gaardene Ordre til at lade Kongens Tjenere hugge saa mange Elletræer, som kunne bruges til Render. J. T. 1, 62 b.

— Befaling til Otte Banner, der har 1 Gaard i Skoubye og 1 Gaard i Herschind, som tidligere have ligget til Em Kloster, i Værge, uden at Kongen dog ved, med hvilken Adkomst, straks at sende Kongen sine Breve og Adkomster paa Gaardene; hvis det saa viser sig, at de med Rette tilhøre ham, vil Kongen give ham andet Gods i Stedet, men hvis de tilhøre Kronen, er det jo ikke ubilligt, at den faar dem. J. T. 1, 62 b.

16. Marts (—). Til Peder Oxe. I Anledning af en Skrivelse fra ham om Befæstningen af Kiøpnehafn skrev Kongen for nogen Tid siden til ham, at han mente, at denne burde opsættes foreløbig, indtil Folk kunde komme til deres Næring og der kunde blive samlet Forraad af det, der skulde bruges, hvorefter saa Befæstningen i en Fart kunde blive gjort færdig. Nu berettes imidlertid, at Befæstningen er paabegyndt, og at en Del af Borgerne

---

[1] J. R. har: Igen og Vollerup. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 604.

klage stærkt derover og erklære, at deres Armod er saa stor, at de ikke nu kunne bære denne Besværing, ja nogle erklære endogsaa, at de blive nødte til at sælge deres Huse og Gaarde og flytte andensteds hen. Da Undersaatterne i Købstæderne saa vel som andensteds, som Peder Oxe jo vel ved, endnu ikke efter den lange Krig ere komne saaledes til Kræfter, at de kunne taale stor Besværing, da alt, hvad Fattigfolk skal have, særlig i Aar er meget dyrt, og da Befæstningen ikke kan fuldføres uden stor Bekostning, mener Kongen ligesom tidligere, at den indtil videre maa opsættes, hvorfor det befales Peder Oxe at standse Arbejdet, indtil Kongen selv kan komme til at tale med ham derom. Sj. T. 12, 128 b[1]. K.

16. Marts (Skanderborg). Skøde til Jens Kaas paa Gudomlund med mere Gods. J. R. 1, 90. (Se Kronens Skøder.)

— Til Bønderne i Skanderborg Len. Da mange skyde og ødelægge Vildt i Kongens Fredejagt, uden at det bliver opdaget, skønt flere af Bønderne komme til i det samme (»komme dermed til Maade«) og tale med dem, der gøre det, paabydes det strengelig alle at passe paa, om nogen gør det, og, hvis de opdage nogen, da straks melde det til Lensmanden paa Slottet. Den, der ikke gør dette, skal lide samme Straf som Gerningsmanden og have forbrudt alt sit Gods til Kronen, medens den, der kan opdage, at nogen skyder i Kongens Fredejagt eller paa Kongens Grund, kan bevise det og melder det til Lensmanden, skal have et Aars Landgilde eftergivet, hver Gang han griber og overbeviser nogen, ligesom ogsaa Kongen i andre Maader vil vide hans Bedste. J. T. 1, 63[2].

17. Marts (—). Livsbrev for Suen Chrestenssen, Raadmand i Ringkiøping, og hans Hustru paa en Mariagger Klosters Gaard i Ringkiøping, som Chrestien Nielssen tidligere har brugt, og en ved Prestebroe liggende Toft, kaldet Trindtoft, hvilke han i Følge Hr. Jørgen Løckis fremlagte Brev har fæstet af denne for sin og sin Hustrus Levetid; de skulle sætte god Købstadbygning derpaa og aarlig svare Mariagger Kloster sædvanlig Landgilde deraf. J. R. 1, 92. K.[3]

18. Marts (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes Kongens Fogder og Embedsmænd og særlig Oluf Berthilssens Slægt og

[1] Tr.: Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 104 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 533. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 199 f.

Tilhængere at stævne eller paa nogen Maade tiltale M. Morthen Pederssen for Drabet af Oluf Berthilssen, da M. Morthen i denne Sag kun har handlet efter Kongens Befaling. Bemeldte Oluf Berthilssen havde nemlig undsagt M. Morthen, der da var Abbed i Soer Kloster, fordi denne lod ham tiltale for nogle Dyr, som han mod Kongens Forbud havde skudt i Kronens Skove, og for anden Modvillighed, og var gaaet til Skovs, da Kongen gav M. Morthen Ordre til at fængsle ham; derefter skød han forræderisk en Mand, der sad paa sit Hus og tækkede, og da man saa for Alvor vilde gribe ham, satte han sig til Modværge og blev derved skudt. Skønt Oluf Berthilssen er bleven overbevist om sine Misgerninger og der er gaaet Dom over ham, stævne og tiltale hans Slægt og Tilhængere alligevel M. Morthen for Drabet og ville ikke lade ham have Fred. Sj. R. 11, 41. K.

18. Marts (Skanderborg). Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han erklærer, at det ikke er hans Skyld, at de Penge, der skulle betales Greven af Suartzborg og dennes Ryttere til førstkommende Paaske, ikke ere fremkomne til rette Tid, og begærer, at Kongen foreløbig vil forstrække de 8000 Dlr., der mangle i Summen. Som Svar herpaa meddeler Kongen, at han, hvor besværligt det end har været for ham at udrede Summen af sine egne Penge, for nogen Tid siden har sendt de 8000 Dlr. til ham, og at de nu sikkert maa være komne ham i Hænde, saa Greven kan blive helt tilfredsstillet; Kongen haaber, at der inden St. Hans Dag kommer saa mange Penge ind igen. Kongen ved ikke noget Raad til at veksle de 4000 Dlr. i Mønt, som Peder Oxe har sendt hid med Begæring om at faa enkelte Dalere i Stedet, og har derfor befalet Skriveren, der var sendt hid med Pengene, at tage dem med sig tilbage igen; Peder Oxe maa dog sørge for, at det ikke bliver forsømt at sende Maanedspenge hid til Kongens Hofsinder, da disse med det første skulle rykke op fra Aarhus. Da den Rug, der i Aar er oppebaaren af Kronens Part af Tienden i Sjællands Stift, ikke vil forslaa til Uddeling til de husarme i Købstæderne i Sjælland, maa disse ogsaa faa Tiendebygget for i Aar, og Peder Oxe skal sørge for, at baade Rug og Byg straks blive uddelte til de husarme. Paa hans Forespørgsel om, hvad Farve Kongen i Aar vil have til Hofklædning og til Hofsinderne, for at man i Tide kan gøre Bestilling derpaa, meddeles ham, at Hr. Frederich Knebell

har tilbudt i rette Tid at skaffe det nødvendige til Kongens Hofklædning for en rimelig Pris; hvis Peder Oxe derfor synes om at bestille Hofklædningen hos ham, maa han gøre det, men hvis han kan skaffe den billigere andensteds, henstiller Kongen det til ham; Kongen vil i Aar[e] give sorte Kjortler og hvidt og brandgult til Hoser. Sj. T. 12, 129 b. K. Orig.[1]

18. Marts (Skanderborg). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn foreløbig at lade den paabegyndte Befæstning af Byen bero og ikke før nærmere Ordre gøre yderligere Bekostning derpaa. Sj. T. 12, 131[2]. K.

— Forleningsbrev for Jørgen Michelssen, Renteskriver, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Frantz Villomssen. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 31 b.

— Forleningsbrev for M. Anders Vadtzen, Skolemester i Lund, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Frantz Vellomssen. Udt. i Sk. R. 1, 32.

— Til Hack Ulfstand, Embedsmand paa Otthensegaard. Da Kongen har eftergivet Bønderne i Lunde Herred den Madskat, som de skulde have udgivet 1571, men formedelst Armod og de dem paahvilende Besværinger ikke have kunnet udrede, skal han sørge for, at de ikke mere blive tiltalte derfor. Orig.

19. Marts (—). Stadfæstelse for Kapitlet i Roskilde Domkirke paa en af Kapitlet med kgl. Samtykke fastsat Skik, dat. 7. Aug. 1572, om Præsternes Underholdning i de Sogne, hvortil Kapitlet har Jus patronatus. Sj. R. 11, 42 b. K.[3]

— Befaling til Peder Hansen, Renteskriver, om i Registrene at undersøge, hvorvidt Bendictz Weisinger, der en Tid lang har tjent som Enspænder, men nu er forløvet, og som beretter at have et halvt Aars Løn, der er 12 Dlr. og $^1/_2$ Hofklædning, til gode, virkelig har noget til gode og, hvis saa er, da betale det og indskrive det i Regnskabet. Sj. T. 12, 131 b. K.

— Aabent Brev, at M. Niels Nielssen Kolding og M. Chrestoffer Knopff, Kongens Hofprædikanter, og Arnoldus de Fine, Kongens Kapelmester, maa beholde Provstegaarden ved Kolding med den dertil liggende lille Toft, hvilke M. Pouel tid-

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 271 f. [2] Tr.: Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 105. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 604. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 187.

ligere har haft, saa længe de ere i Kongens Tjeneste, for at de kunne have deres Bolig dér, naar Kongen er paa Koldinghus. Kapelmesteren skal have de smaa Sinker i Kongens Kantori hos sig i Gaarden. J. R. 1, 93. K.[1]

19. Marts (Skanderborg). Aabent Brev, at Slangerup By i de følgende 10 Aar maa være fri for Skat og al anden kgl. og Bys Tynge; dog skulle saa Borgerne opbygge Byen og bygge gode Stalde der, saa der kan være Staldrum til 350 Heste, for at Kongens Hofsinder, hvis Kongen vil indkvartere dem dér i Byen, kunne faa Plads til deres Heste og Logi til sig selv og deres Folk. Ligeledes skulle Borgerne skaffe Fetalje, Hø, Havre og Straafoder i Forraad, saa Hofsinderne, hvis de komme did, for Betaling kunne faa hvad de behøve til sig selv, deres Folk og Heste. Sj. R. 11, 42. K.

— Til Borgemester og Raad i Slangerup. For at Slangerup kan blive opbygget og Borgerne deri komme til deres Næring, har Kongen bevilget, at alle de, der bo i eller flytte ind i Byen, i de følgende 10 Aar maa være fri for Skat og al anden kgl. Tynge, hvilket Brev hermed sendes dem til Forkyndelse. De skulle sørge for, at de til denne Fritagelse knyttede Betingelser[2] blive opfyldte. Naar Kongen kommer der til Landet, vil han give dem Stadfæstelse paa deres Privilegier. Sj. T. 12, 132. K.

20. Marts (—). Aabent Brev, at Hr. Gudbrand Torlachssen, Superintendent i Hole Stift, skal indsætte lærde og duelige Præstemænd til Provster i Syslerne og hvor det ellers gøres behov i Hole Stift, hvilke skulle hjælpe ham med at visitere Kirkerne; hidtil er det nemlig gaaet meget uskikkeligt til med Provsterne i dette Stift, idet aldeles ulærde Sysselmænd bruges til den Befaling. Saasnart en af de indsatte Provster dør, skal Superintendenten straks tilskikke en anden i Stedet, og Provsterne skulle for deres Ulejlighed have den Løn, som Ordinansen paabyder. N. R. 1, 41 b[3]. K.

— Aabent Brev, hvorved det tillades Indbyggerne paa Island frit at drage ud af Landet, naar de enten ville studere eller paa anden Maade forsøge sig og bruge deres Handel og Van-

[1] Tr.: Zwergius, Siellandske Cleresie I. 474 f. Fyhn, Efterretn. om Kolding S. 178. [2] Her nævnes Staldrum til 350 eller 400 Heste. [3] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 18 f. M. Ketilson, Forordninger til Island II. 69 f. Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 98.

del, uden som hidtil at give Forskrivninger og stærke Forpligtelser fra sig paa meget ulidelige Vilkaar. N. R. 1, 42 b[1]. K.

20. Marts (**Skanderborg**). Til Johan Bockholt og Hr. Gudbrand Torlachssen, Superintendent i Hole Stift paa Island. Da de endnu ikke i nogen Henseende have efterkommet den kgl. Ordre til dem af [28. April] 1571 om at undersøge, hvorledes de Præster i Hole Stift, der ikke ere forsynede med Boliger og Underholdning, kunne forsørges med Boliger, og aarlig uddele 100 Dlr. af Møderuelde Klosters Afgift til de fattige Præster samt indsende en skriftlig Beretning om deres Ordning heraf til Kongen, for at denne herefter kunde give Præsterne Brev derpaa, og da Johan Bockholt endog skal have udtalt, at de fattige Præster ikke skulde have noget af de 100 Dlr., da Kongen nu var bleven anderledes sindet, saa befales det dem herved at efterkomme Kongens Ordre, da denne ikke ved af at have givet nogen anden Befaling. N. T. 1, 30 b[2].

21. Marts (—). Til Kapitlet i Roskilde. Kongen bifalder, at Hospitalsforstanderne i Roskilde, som M. Nils Nilssen Kolding har berettet og den indsendte Kopi viser, med Kapitlets Raad og M. Nils's Samtykke have solgt den Hospitalsgaard smstds., som Kongen tidligere har givet Tilladelse til at sælge, til dens Indehaver Claus Hansen paa den Betingelse, at der aarlig skal svares 3 Mk. danske, saaledes som Mønten nu er sat, i Jordskyld til de fattige. Kapitlet skal straks udfærdige Skødebrevet og sende Kongen det til Stadfæstelse. Sj. T. 12, 133. K.

22. Marts (—). Befaling til Jorgen Munck at paase, at de i Benaadningsbrevet for Slangerup stillede Betingelser blive opfyldte. Sj. T. 12, 134. K.

— Til Morthen Venstermandt. Kongen finder det ikke ubilligt, at han vil lægge de 2 Gaarde, hvorpaa Hans Rosborg, hans Hustru og deres Livsarvinger havde Kong Frederich I's af Kong Christian III stadfæstede Livsbrev, ind under Slottet [København], da baade Hans Rosborg og hans daværende Hustru ere døde uden at efterlade sig Livsarvinger. Da imidlertid Hans Rosborgs anden Hustru, der endnu lever, vil tilholde sig Gaardene i Henhold til ovennævnte Livsbrev, skal han, for at ingen

[1] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 19 f. M. Ketilson, Forordninger til Island II. 71 f. [2] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 17 f. M. Ketilson, Forordninger til Island II. 67 ff.

skal have noget at klage over, indstævne Sagen til Landstinget, tage endelig Dom og rette sig efter den. Sj. T. 12, 134 b. K.

22. Marts (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Undersaatterne i Rye i de følgende 4 Aar maa være fri for at svare Landgilde; derimod skulle de gøre Arbejde til Skanderborg Slot ligesom andre af Slottets Tjenere. Efter de 4 Aars Forløb skulle de svare den Landgilde, som de nu staa indskrevne i Jordebogen for, nemlig Halvparten af deres tidligere Landgilde. J. R. 1, 93 b. K.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Dørup, Hem, Gantrup, Yding, Møldrup, Hundrup[1] og Thøring[2] i Vor Herred, Thøring, Alling, Flendstedt, Lasby[3], Ersholt og Vissing i Gierne Herred og Dørup, Ving, Horby[4] og Skarup[5] i Hielmsløf Herred, der ere meget forarmede og ikke kunne bestaa, med mindre de faa nogen Skaansel, herefter skulle være fri for alt Jægergæsteri og hvad andet Gæsteri de svare ud over 3 Skpr. Malt af hver Ørt. Korn. J. R. 1, 94. K.

23. Marts (—). Aabent Brev, at Jens Prang maa komme ind i Hospitalet i Aarhus og have Bolig, Klæder og Føde dér, saa længe han lever. Efter hans Død skulle hans Penge og Gods tilfalde Hospitalet. J. R. 1, 94 b. K.

24. Marts (—). Aabent Brev, at M. Peder Hanssen Riiber, der efter Kongens Befaling er beskikket til Skolemester ved Frederichsborg Skole og har lovet at forestaa denne Bestilling med Flid og Troskab, skal have nødtørftig Underholdning med Mad og Øl paa Frederichsborg Slot ligesom tidligere Skolemestre og i aarlig Løn en god engelsk Klædning og 20 enkelte Dlr.; naar han i 3 Aar har forestaaet Bestillingen, vil Kongen give ham et Kannikedømme i Roskilde eller Riibe, hvor det bekvemmest kan ske. Sj. R. 11, 43. K.

27. Marts (—). Til alle i hele Riget, som fri og frelse kendes. Da der foretages adskillige Krigsrustninger udenlands, anser Kongen det for rigtigst, at der passes godt paa, skønt han ikke har noget Fjendskab med nogen, og befaler derfor strengelig saavel Lensmænd som andre af Adelen at lade hver 9 Mand udruste den 10. med Klæder, Degen og et langt Rør, ligesom

[1] Horndrup. [2] Taaning. [3] Laasby. [4] Haarby. [5] Skaarup.

Skik var i Kongens Faders Tid, saa de kunne møde med gode Værger, naar Kongen engang til Sommer bliver til Sinds at lade dem mønstre, og man altid kan have et bestemt Antal Folk i Riget, der kunne bruges mod Rigets Fjender. Sj. T. 12, 135 b[1]. K.

27. Marts (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Herman Snedker paa det Hus med Tilliggende ved Skanderborg Slot, som han nu selv bor i; han maa bruge den Ager og Eng, som Holgier Rossenkrantz har anvist ham, have fri Olden til 20 Svin i Kronens Skove, naar der er Olden, og Græsgang til 4 Køer og 10 Faar. Han skal holde Herberg og skaffe de fremmede Øl og Mad til en rimelig Pris samt for Betaling lade sig bruge paa Slottet som Snedker, naar Kongen eller Lensmanden tilsiger ham; naar han ikke arbejder for Kongen, staar det ham frit for at arbejde for andre. J. R. 1, 95. K.

— Forleningsbrev for Claus Glambeck paa Skanderborg Slot. Han skal aarlig gøre Regnskab for al Slottets visse og uvisse Indtægt, frede Kongens Vildtbane og ikke uden Kongens Tilladelse tillade nogen at jage eller ødelægge Vildt deri. Han skal aarlig have 100 Dlr. paa sit eget Liv, Hofklædning til sig selv, 2 Karle og 1 Dreng, Penge til 2 Karle og af hver 10 Dlr., han oppebærer i Stedsmaal eller Sagefald, 1 Dlr. J. R. 1, 96. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Schanderborg Slot, som Holgier Rosenkrandtz sidst har haft i Værge. J. R. 1, 96 b. K.

28. Marts (**Silkeborg**). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da han i Anledning af Kongens Ordre til ham om i Told og Lastepenge enten at tage gamle Dalere eller Opgæld paa dem, der ere ringere, har forespurgt, om han maa tage Guld, naar den fremmede Mand vil give det i Stedet for Dalere, tillades det ham at tage Guldet til følgende Værdi, nemlig 1 Portugaløs til 16 Dlr., 1 Rosenobel til $3^1/_2$ Dlr., 1 Dobbeltdukat til 3 Dlr., 1 Milreis til 3 Dlr., 1 Engelot til 2 Dlr. 1 Ort, hver 3 Kroner til 4 Dlr. og andet Guld til samme Værdi som tidligere. Derimod maa han ikke tage imod dansk Mønt i Told og Lastepenge, men nok i Tønde- og Fyrpenge. Sj. T. 12, 138[2].

31. Marts (—). Aabent Brev, at Niels Poske, der i sidste

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 514. [2] Tr.: Smstds. I. 535.

Fejde har tjent Kongen trofast som Krigsmand, maa blive boende i Halmstad, ernære sig som andre Borgere smstds. og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han lever. Sk. R. 1, 32.

31. Marts (Silkeborg). Aabent Brev, at Niels Jude maa faa et Byggested i Vardbiergs Len, kaldet Thoeagger, som hidtil ingen har villet befatte sig med, maa opbygge en Gaard derpaa og blive boende dér, de 3 første Aar uden at svare Landgilde og derefter mod at svare sædvanlig Landgilde til Vardbierg Slot. Sk. R. 1, 32 b.

— Følgebrev for Hack Ulfstand til en Bonde i Kirckendrup, som Christoffer Bang har haft i Forsvar, men som nu skal svare til Bispegaarden. Udt. i F. R. 1, 28.

— Forleningsbrev for Hr. Anders Christenssen, Sognepræst i Vind Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Vind Sogn, uden Afgift. K. (opr. Orig.). Udt. i J. R. 1, 97.

— Befaling til Hans Johanssen, Embedsmand paa Silckeborg, at levere Hr. Nils i Kragelundt 2 Ørt. Korn og indskrive dem i Regnskabet. Orig.

1. April (—). Aabent Brev, hvorved et Stykke Eng i Kiershofuit til 12 Læs Hø aarlig, der af Hans Johanssen, forhen Embedsmand paa Silcheborg, er henlagt til Hiegaardt, som denne Brevviser Nils Staffenssen for nogle Aar siden har opbygget paa et øde Byggested og fæstet af den daværende Lensmand paa Silcheborg, Frandtz Bilde, for bestandig henlægges til Hiegaardt, da Gaarden ikke har anden Eng. J. R. 1, 97. K.

2. April (Dronningborg). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra de Borgere i Ringsted, som bruge Avl, over, at M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Ringsted Kloster, har tiltalt dem for Tiende af det Korn, de avle paa den Jord, de have i Leje af Klosteret, skønt Ordinansen holder Købstæderne fri for at svare Tiende til Kronen — bevilger, at Ringsted med Hensyn til Tiende skal behandles ligesom de andre Købstæder og skal tiende efter Ordinansen, hvorefter Tienden skal deles i 2 Dele, hvoraf den ene tilfalder Byens Sognekirke, den anden Præsten. Sj. R. 11, 43 b. K.

— Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han erklærer, at der ikke er foretaget andet Arbejde paa Befæstningen ved Kiøpnehafn end en Opbrydning af Sten paa

Amagger og andensteds til Fundament og Grundvold, og at ingen med Billighed kan klage over nogen Besværing. De i Kongens tidligere Skrivelse omtalte Klager fra Borgerne over Befæstningen vare dog forebragte Kongen, saaledes som i Skrivelsen anført, men da Kongen nu har faaet anden Oplysning af Peder Oxes Skrivelse, undskylder han ham. Hvad Tyskølsførerne angaar, bifalder Kongen, at det bliver ved den derpaa gjorte Besked og den af Borgemestre og Raad afsagte Dom. Kongen ser med Tilfredshed, at de Skibe ere løbne ud, som skulle hente Render, Tømmer, Sten og Deler til Kongens Brug, og at de 4 Skibe ere rede, der skulle løbe op efter St. Oluf og ledsage det herned. Der sendes ham Breve til Erick Brochenhus og Erick Munck om, at de skulle følge St. Oluf herned for samtidig at forklare deres Regnskaber. Han skal befale Raf Klethon, Kongens Høvedsmand, at løbe til Bæltet med sin Gallej for at passe paa, at Kronens Told ikke forløbes, at der ikke føres fordægtige eller forbudte Varer igennem, og at der ikke foretages noget, som kan være Kongen til Spot og Skade i nogen Maade; den anden Gallej skal lægges paa Strømmene ved Kastrup Knæ for ligeledes at have Opsigt med de Skibe, der løbe igennem. Kongen har skrevet til Christopher Gadendorp, at for de Skatter og andet, der i Følge Peder Oxes Fortegnelse restere fra den Tid, han har haft Taasinge i Pant, skal han gøre Regnskab, forinden han drager der af Landet. — Seddel: Da Hertugen af Alba har forbudt, at der maa føres Vin ned ad Rhinstrømmen, hvorfor det kan formodes, at der i Aar ikke vil blive megen Vin at faa, skal han købe den Vin, der allerede er ankommen til Sundet, til Kongen. Sj. T. 12, 136 b[1]. K.

2. April (**Dronningborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Otthe Emichssen Mouritzissøn, Embedsmand paa Rugaard, dette Aars Afgift af Efueløe, da han i Rugaards Skove har ladet hugge nogle Træer til Stalden i Medelfar og af sine egne Penge betalt Tømmerets Opletning og Savskærerne samt paa egen Bekostning underholdt disse. F. R. 1, 28 b. K.

4. April (—). Til alle i Danmark, som fri og frelse kendes. Da der i Kongens Faders Tid som Regel har været holdt Mønstring hvert Aar, befales det dem at have deres Rustning rede og

[1] Tr.: Lassen, Kjøbenhavns Befæstnings Hist. S. 106 (kun Begyndelsen af Brevet). O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 604 ff.

i god Stand, saa de, naar Kongen vil holde Mønstring, hvilket vil ske med det første, kunne møde med den, naar og hvor de tilsiges, for at lade sig mønstre; de skulle siden altid have den rede, for at de, hvis noget hastigt kommer paa, kunne forsvare deres fædrene Rige. Sj. T. 12, 138 b. K.

4. April (**Dronningborg**). Befaling til Stiftslensmændene og Landsdommerne over hele Riget om at lade forkynde ovenstaaende Brev og Brevet [af 27. Marts] om Bøndernes Rustning paa alle Herredsting [og Landsting]. Sj. T. 12, 139. K.

6. April (—). Aabent Brev, at Mogens Schouf og Thomes Ferslef, Borgere i Randers, der ville sende en Skude til Rostock efter 9 Læster Rostockerøl, som de ville indføre i Randers, maa nøjes med at svare 20 gl. Dlr. i Sise deraf, da det er en lang Rejse og Fragten vil koste dem meget. J. R. 1, 98. K.

— Til Johan Buckholt. Da Marcus Hess, Borgemester i Kiøbnehafn, til hvem Kongen har bortforpagtet 3 Havne paa Island, har berettet, at nogle Hamborgere og Bremere desuagtet ville handle i disse Havne, befales det Johan Buckholt at sørge for, at ingen faa Lov at handle med Bønderne i disse 3 Havne eller i de Sysler, som »ligge paa« Havnene, da Marcus Hess selv skal forsyne Bønderne med gode og nyttige Varer til en rimelig Pris, og at give Bønderne Ordre til at tilføre Marcus Hess's Fuldmægtig og ingen anden de Varer, de ville sælge. N. T. 1, 31.

8. April (—). Til Claus Glambeck. Da Kongen har befalet, at de mange gamle Klæder, Dyner, Sengklæder og Lagner, som Claus Glambeck har modtaget til Inventarium der paa Slottet [Skanderborg], og som ikke kunne bruges dér, skulle gives til de fattige i Hospitalet her i Byen [Randers], skal Claus Glambeck straks undersøge, hvad der ikke kan bruges, optegne paa klare Registre, hvad og hvor meget det er, og derefter sende det indpakket og vel forvaret hid. J. T. 1, 64.

— Lignende Befalinger til Biørn Anderssen, Christiern Munck og Hans Johanssen. Udt. i J. T. 1, 64.

9. April (—). Til Axel Viffert. Paa hans Begæring om nærmere Ordrer med Hensyn til noget Gods paa Alse, som Hertug Hans den yngre til Sønderborg har taget, meddeles ham, at Kongen har tilladt Hertugen at faa det Gods, som Kong Hans har købt af Hr. Jehan Biørnsen, men ikke mere, og det er vel dette

Gods. Hertugen har taget. Hvad angaar Kirker og Præster paa Alse og Erre, befales det ham at rette sig efter den tidligere Ordre og høre og forklare Kirkernes Regnskaber ligesom andensteds i Stiftet. Han skal i Forening med Superintendenten indstævne Ægteskabssager og andre gejstlige Sager paa Alse og Erre til Ottense, dømme deri og hjælpe enhver saa meget, som Lov og Ret er. F. T. 1, 16.

11. April (**Dronningborg**). Tilladelse for Rasmus Pedersen, Byfoged i Kiøpnehafn, og hans Medredere, Borgere smstds., til at lade et Skib paa 36 Læster løbe til Norge med Øl, Brød, Mel og Malt og sælge denne Fetalje til Indbyggerne i Norge, men de maa ikke løbe andensteds hen dermed eller sælge Fetaljen til andre. Sj. R. 11, 44. K.

— Til Jorgen Munck. Da Jep Skriver i Gierløf, som har haft Befalingen paa Toldstedet ved Sundby Færge, nu er død, skal han i Stedet indsætte en forstandig Mand, der bor i Nærheden af Sundby Færge, til at oppebære Kronens Rettighed og sørge for, at Borgerne i Slangerup og Kronens Bønder i Lenet kunne faa Bygningstømmer og andet, som indføres der, til Købs. Da der mangler Tørfisk paa Slottet [Frederiksborg], skal han sende en af sine Tjenere, som har Forstand derpaa, ud for at købe saadan. Han har gjort ret i at føre Foder fra de andre Ladegaarde til Fauerholm, for at Kongens store Kvæg kan blive ved Magt i denne knappe Fodertid. Han maa sælge Kronens øde Gaarde i Slangerup uden Jordskyld, og Chrestepher Sternberg maa faa en af dem til Købs. Da han skriver, at der endnu er megen Sne og Is i Landet, saa han ikke uden Fare kan sende de 14 unge Hopper, som Kongen vil have til Skanderborg Slot, maa han lade det bero, indtil Vejret bliver saadant, at de uden Fare kunne sendes. Sj. T. 12, 139 b. K.

— Forleningsbrev for M. Anders Vadtzen, Skolemester i Lund, paa Kronens Part af Korntienden af Vesterstad Sogn, som Frantz Vellomssen havde, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 33.

— Lignende Brev for Hr. Hans Brunckel paa Kronens Part af Korntienden af Barsebeck Sogn, uden Stedsmaal og Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 33.

— Aabent Brev, at Hans Nielssen, der har fæstet en næsten øde Gaard under Silckeborg Slot og ikke kan opbygge den uden

stor Bekostning, maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde til Silckeborg Slot i de følgende 2 Aar. J. R. 1, 98 b.

12. April (Dronningborg). Befaling til Gregers Ulfstandt og Coruitz Veffert straks at begive sig til Spøttrup, undersøge, hvor meget Grev Gunther af Barbye har forbedret Bygningen paa Spøttrup i den Tid, han havde Gaarden, hvad Tømmer, Sten og andet der findes og hvad han har ladet føre did til Gaardens Bygning, lade det altsammen ansætte i Penge, give deres Ansættelse beskreven fra sig under deres Segl og underrette Kongen om alt, da han nu skal betale Grevens Arvinger for Forbedringen af Gaardens Bygninger. J. T. 1, 64 b.

17. April (—). Til Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Erich Podebusk, Axel Jul, Palle Jul, Christiern Munck, Lauritz Skram, Erick Løcke, Offe Skram, Erich Kaas, Nils Jonssen og Jørgen Skram. Da de have faaet Ordre til at dømme i Trætten mellem Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, paa Kronens Vegne og Albret Friis angaaende et Fiskeri ved Rodzborg, som Albret Friis anser for at være et nyt Bygge og for at være bygget i Skiibet Aa, medens Lensmanden erklærer, at det ikke er nogen ny Bygning, at Strømmen norden for Rodzborg ikke løber i Skiibet Aa, men i Rodzborg eller Vedle Aa, at den Strøm, hvori den omstridte Bygning staar, ej hedder Skiibet Aa, at det er Kronens Grund paa begge Sider, og at Rodzborg Fiskeri aldrig har været adskilt, men altid har været brugt under ét under Kronen, ligesom han ogsaa mener, at ingen af Albret Friis's Breve lyde paa Rodzborg Fiskeri, skulle de, for at man engang kan faa Ende paa denne Sag, undersøge begge Parters Breve og Beviser og Sagens Forhold, naar de komme sammen paa Aastederne, hjælpe begge Parter til Rette og afsige Dom mellem dem. J. T. 1, 65.

18. April (—). Fuldmagt for Jørgen Bilde, Befalingsmand i Blekinge, til at modtage og kvittere for de 37,500 Dlr., som Kongen af Sverrig nu vil betale i Calmarn, og som i Følge Fredstraktaten skulde have været betalte for nogen Tid siden. Sj. R. 11, 45.

— Lignende Fuldmagt for Anders Bing, saafremt Kongen af Sverrigs Fuldmægtige ville betale Pengene paa Elsborg. Udt. i Sj. R. 11, 45 b.

— Befaling til Jørgen Bilde og Anders Bing straks at begive sig til Calmarn [eller Elfsborg] for at modtage de 37,500 Dlr.,

som Kongen af Sverrig i Henhold til Fredstraktaten nu vil betale i Calmarn (eller paa Elsborig) og kvittere for dem; de skulle medtage en forstandig Skriver, der forstaar sig paa Pagamentet. Der sendes dem Fuldmagt til at modtage Pengene. Naar de have modtaget disse, skulle de begive sig til Kongen selv med dem. Sk. T. 1, 18.

18. April (**Dronningborg**). Kvittans til Christoffer, Kongens Buntmager, paa 10 Losse, som han 6. Okt 1572 har leveret Kongen paa Kiøpnehafns Slot, og paa 2 Timmer Maar, 3 Mantel Foder, gjort af Maarben, 70 Zobelnakke, 8 Losse, 2 Mantel Graaværk og 2 Mantel Maarkel, som han 18. Okt. 1572 efter Kongens Befaling har leveret Hertuginden af Meklenborg. Sj. R. 11, 44b. K.

— Aabent Brev, at Hendrich Sandstedt og Marcus Hønsinger, der en Tid lang have tjent Kongen som Bøsseskytter og endnu ere i Kongens Tjeneste, maa bo i Malmø, nære og bjærge sig dér og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar, da de have lidt stor Skade til Søs og ikke have noget at hjælpe sig med. Sk. R. 1, 33 b.

— Tilladelse for Indbyggerne i Bredstedt, der have lidt stor Skade ved Ildebrand, til toldfrit at faa saa meget Tømmer i Norge, som 5 Skibe, hvert paa 10 Læster, kunne føre; de maa ogsaa sende 2 eller 3 Skibe, men tilsammen ikke paa over 50 Læster, af Sted efter Tømmeret. J. R. 1, 99. K.

19. April (—). Til Jørgen Marsuin. Da Kongen har tilladt Hendrich Brahe, der har berettet, at Kronens Bønder i Halmstad Herred have stor Mangel paa Sædebyg og ikke kunne saa, medmindre de faa Hjælp, at faa noget af Kronens Tiendebyg til Købs til at forstrække Bønderne med, skal Jørgen Marsuin sælge ham saa meget deraf, som passende kan undværes og Bønderne nogenlunde kunne blive hjulpne med, dog skal Hendrich Brahe selv forpligte sig til at betale Kornet til førstkommende St. Michaelis Dag med den Pris, som det ellers sælges for der i Landet. Sk. T. 1, 17.

— Tilladelse for Frantz Banner til i Aar toldfrit at udrive 200 Øksne af Riget. Udt. i J. R. 1, 98 b. K. (i Udt.).

— Mageskifte mellem Seueren Gied i Vegergaardt, Herredsfoged i Aars Herred, og Kronen. J. R. 1, 99. K. (Se Kronens Skøder under 18. Maj 1573.)

— Til Erick Rud. Da Kongen har bevilget, at Frantz Banner

maa faa Voergaard i Vendsyssel, som Erick Rud har i Pant, til Mageskifte for Ryegaard med mere Gods paa Sjælland, har Kongen sendt sin Sekretær Anders Dresselberg til sidstnævnte med Pantesummen, hvilken det befales ham at modtage; da der deri findes nogle faa ny Dalere, skal han, hvis han ikke vil tage dem for gl. Dalere, underrette Kongen derom, der saa vil give ham en rimelig Opgæld derpaa. Pantebrevene skal han straks sende til Kongen. Denne vilde ikke have skilt ham ved Gaarden, hvis han ikke havde mageskiftet den bort, og vil for at vise ham sin Velvilje give ham Taasinge i Forlening for en rimelig Afgift, som de kunne blive enige om, naar Erick Rud kommer til Kongen. J. T. 1, 65 b.

19. April (**Dronningborg**). Til Herluf Skafue, Eyler Krafse, Jorgen Munck og Lauge Beck. Da Frantz Banner vil afstaa sin Hovedgaard Ryegaard og alt hans og hans Hustrus øvrige Gods paa Sjælland til Kronen mod Vederlag i Nørrejylland, skulle de straks begive sig til Ryegaard, besigte den og dens Tilliggende, vurdere Bygningerne, besigte alt det øvrige Gods og indsende klare Registre derpaa. Der sendes dem en Jordebog over Frantz Banners Gods i Sjælland, hvorefter de kunne rette sig ved Besigtelsen. Sj. T. 12, 140. K.

20. April (—). Befalinger til de samme at møde i Roschilde 1. Maj og foretage ovennævnte Besigtelse. — Seddel[1]: Der sendes ham hermed et Register paa Fru Magdalene Banners, Ifuer Krabbis Enkes, Gods paa Sjælland, hvilket hun vil afstaa til Kronen, med Befaling til i Forening med de andre at besigte det og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 141. K.

21. April (—). Til Peder Oxe. Da Anders Bing, Embedsmand paa Vardbierg Slot, har berettet, at Bønderne i Lenet lide stor Mangel paa Korn, og at det vil blive til stor Skade for Kronen, hvis de ikke faa Hjælp, idet de saa ikke kunne svare deres Landgilde og en Del af Gaardene vil blive øde, skal Peder Oxe sørge for, at Bønderne blive forstrakte med Sædekorn, indtil de kunne betale det tilbage af det ny Korn. Han skal skaffe Anders Bing hvad der endnu resterer af hans Genant for i Aar, hvilket omtrent beløber sig til 8 Læster Rug, 4 Læster Byg og Malt og 210 Tdr. Havre; ligeledes skal han, da der mangler

[1] Vistnok i Brevet til Herluf Skave.

$1^1/_2$ Læst 4 Tdr. Rug, $1^1/_2$ Læst Byg eller Malt og 70 Sider Flæsk til Knægtenes Underholdning paa Slottet i Sommer, sørge for, at Huset bliver forsynet med Proviant til Knægtene. Han maa selv overveje, hvorfra det, der skal sendes did, kan tages. Sj. T. 12, 141 b.

22. April (**Dronningborg**). Fundats paa et almindeligt Hospital i Randers. J. R. 1, 100. K. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

25. April (—). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Hoslagt sendes dem en Klage fra Hr. Nils Truelssen over Superintendenten i Skaane med Befaling til at stævne Parterne i Rette, undersøge Sagen, afsige Dom deri og paase, at Hr. Nils Truelssen ikke bliver forurettet. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 184[2].

27. April (—). Aabent Brev, at Kirkeværgerne til Aager Kirke, der er meget bygfalden og taglam, indtil videre maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Aager Sogn til Kirkens Istandsættelse, da Sognefolkene ere saa forarmede, at de ikke selv kunne holde den i Stand. J. R. 1, 107 b. K.

— Til Peder Lassen. Da Kongen har mageskiftet den Jord, Skov og Ejendom, som han bruger paa Østerstadzgaards Mark, til Fru Anne Holck, Hr. Verner Parsbergs Enke, skal han, hvis hun vil lade ham beholde Ejendommen, svare hende og ingen anden sædvanlig Skyld og Landgilde. J. T. 1, 66.

28. April (—). Mageskifte mellem Fru Anne Holck og Kronen. J. R. 1, 108. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Lauritz Røed i Limuig paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Vandborg Sogn i Vandfeld Herred, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 108 b.

29. April (—). Til Biørn Anderssen. Da Kongen har udlagt Fru Anne Holck, Hr. Verner Parsbergs Enke, en Aarhus Kapitel tilhørende øde Jord med Skov og Ejendom i Østerstadzgaards Mark, hvilken Jord Dr. Cornelius Hamsfort har i Forsvar, for en af hendes Gaarde i Skanderborg Len, skal han straks udlægge Dr. Cornelius lige saa megen Rente igen af Kronens Gods i Aarhusgaards Len og underrette Kongen derom, for at denne kan give Kapitlet Brev derpaa. J. T. 1, 66 b.

30. April (—). Til Gregers Ulfstandt og Koruitz Veffert. Da Wulf Quas, Grev Gunther af Barbyes Brødres Fuldmægtig, har be-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 426 ff. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 345 f.

rettet, at de ved deres Vurdering af Bygningernes Forbedring paa Spøttrup Gaard i Grev Gunthers Tid ikke have ansat en Del saa højt, som Grev Gunther har betalt det, og have forbigaaet en Del, som er udgivet til Tømmermænd, Murmestre, Savskærere, Arbejdsfolk og andet, saaledes som vedlagte Register nærmere viser, fordi Kongens tidligere Brev ikke melder noget derom, skulle de, for at Kongen kan faa Ende paa Sagen, atter begive sig til Spøttrup og efter ovennævnte Register undersøge, hvad Bekostning Grev Gunther i alle Maader har gjort paa Spøttrup Gaard og Ladegaard, og med det første sende Kongen det klarlig beskrevet under deres Signeter. J. T. 1, 67.

30. April (Dronningborg). Til Henrich Guldenstiern. Da nogle af Kronens Bønder i Han Herred havde sluttet sig sammen for at forringe en Del af den aarlige Landgilde, som de skulde svare til Kronen og vare indskrevne i Jordebogen for, og en Matz Biigum særlig havde forledt de andre til Ulydighed, lod Henrich Guldenstiern denne stævne til Herredsting og Landsting og fik formedelst den og andre Forseelser Dom over ham. Da Matz Biigum nu imidlertid truer Henrich Guldenstiern og hans Fogder og Tjenere med Brand og andet, befales det denne at gribe ham og, hvis han ikke kan stille nøjagtig Borgen for sig, holde ham fængslet, indtil han kan faa Dom over ham. J. T. 1, 67 b[1].

2. Maj (—). Befaling til M. Hans Lausen, Superintendent i Riiber Stift, at være Hr. Hans Grimstrup, der i sidste Fejde har tjent som Prædikant ved Krigsfolket, men nu ingen Underholdning har, behjælpelig med at faa det første ledige Kald i Riiber Stift, hvis han da findes duelig til at være Sognepræst, dog skal han kaldes paa lovlig Vis. Orig. i Provinsark. i Viborg.

3. Maj (—). Befaling til Stiftslensmændene i hele Riget at lade forkynde paa alle Herredsting, at Kongen i Betragtning af den dyre Tid vil lade det bero med den for nogen Tid siden paabudte Udrustning af hver 10. Bonde, hvorfor Bønderne ikke før nærmere Ordre skulle gøre nogen Bekostning derpaa. Sj. T. 12, 142. K.

4. Maj (—). Til Borgemestre og Raad og Oldermanden i Knudtz Gilde i Malmø. Kongen har modtaget den af deres Medborger Peder Knudtzen overbragte Skrivelse, hvori de melde, at de

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VII. 91.

nu efter Fredens Slutning igen ville optage det i nogle Aar nedlagte Knudtz Gilde til førstkommende Pinsedag, og indbyde Kongen, der i sine unge Aar tillige med nogle af sine gode Mænd har ladet sig indskrive i Lavet, tillige med Dronningen til at besøge Gildet til denne Tid og gøre sig glade med dem. Kongen vilde, hvis han var i Nærheden, gerne besøge Gildet. Sk. T. 1, 17 b.

8. Maj (**Dronningborg**). Aabent Brev, at Frederich N., Kongens Teltmager, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste. Sj. R. 11, 45 b. K.

— Til Hack Ulfstand, Embedsmand paa Otthensegaard. Da Kronens Undersaatter i Brylle i Otthense Herred, der restere med nogen Madskat, som de skulde have udgivet i de forgangne Aaringer, have berettet, at de for Armods Skyld ikke have kunnet udrede den, har Kongen eftergivet dem Restancen, hvorfor Hack Ulfstand ikke mere maa tiltale dem for den. Orig.

— Forleningsbrev for Hr. Chrestiern Ster, Sognepræst til Bering Kirke, paa Afgiften af Kronens Part af Rugtienden af Bering Sogn, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 108 b.

9. Maj (—). Aabent Brev, at Diderich Ostmand, Sværdfeger, maa blive boende i Otthense, bruge sit Haandværk dér og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de følgende 2 Aar. F. R. 1, 28 b.

— Til Anders Bing. Kongen har bevilget, at Hans Valbom maa faa et Stykke Jord udenfor Vardbierg, kaldet Lille Bliishammer, som har ligget til Aas Kloster og en Tid har været øde. Hans Valbom skal opføre Bygning derpaa, være fri for Afgift i de 2 første Aar, men siden svare sædvanlig Landgilde og Afgift deraf. Anders Bing skal straks overlevere ham Jorden og sørge for, at han bebygger den. Sk. T. 1, 10.

— Stadfæstelse for Kapitlet i Viiborg paa et af Kong Christian III udstedt Brev[1], hvorved det tillades Undersaatterne paa Lessø at købe Korn overalt i Riget til deres eget Brug. J. R. 1, 109. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Claus Glambeck, der i Anledning af det ham sendte Følgebrev til Bønderne under Aakier[2] Slot har fore-

[1] Af 5. Juli 1541; se Dipl. Vibergense S. 225. [2] Aakær maa være en Fejlskrift for Skanderborg. Jvfr. 27. Marts 1573.

spurgt, paa hvilke Vilkaar han skal have Lenet, og hvorledes han i det hele skal forholde sig dermed, om at bruge Avlen til Aakier til Kongens Bedste, oppebære al Kronens Indtægt af Lenet og gøre Regnskab for alt. J. T. 1, 68.

9. Maj (**Dronningborg**). Befaling til Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, at levere denne Brevviserske Marine Pedersdatter, hvis Gaard og Gods i Randers er brændt, 6 gode Træer til Opbygning af Gaarden og 2 Pd. Korn til hendes Underholdning. Orig.

10. Maj (—). Ekspektancebrev for M. Niels Adamssen, Sognepræst i Randers, paa det første ledige Vikarie i Aarhus Domkirke; dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. J. R. 1, 109 b. K.

12. Maj (—). Tilladelse for Arrild Huitfeldt, Sekretær, til at indløse Gers Herred i Skaane fra Augustin Urnis Arvinger og siden beholde det i Pant. P. 337 [1].

— Forleningsbrev for Hr. Niels Erichssen i Foulum, der ingen Præstegaard har, paa Afgiften af Kronens Part af Rug- og Bygtienden af Ørum og Kuorning Sogne, kvit og fri, derimod maa han ikke befatte sig med Havretienden, der er tillagt Superintendenten. J. R. 1, 109 b. K.

— Til Peder Skriver, Borgemester i Aarhus. Da Kongen har givet M. Nils Adamssen, Sognepræst i Randers, Kronens Part af Tienden af Gimming Sogn, som han har oppebaaret i 1572, maa Peder Skriver ikke videre tiltale ham for Afgiften af denne Tiende. J. T. 1, 68 b.

— Til Fru Abbel Skiel. Da Fru Drude Rantzov, Oluf Muncks Enke, har berettet, at hendes Mølle i Sundz Sogn støver noget paa 2 af Kronens Bønders Ager, og at hun har tilbudt at udlægge Bønderne Fyldest derfor andensteds i Marken, hvilket dog Fru Abbel, med hvem hun har talt derom, ikke har villet bevilge, førend hun har faaet Kongens Mening derom at vide, bevilger Kongen dette og befaler Fru Abbel at blive enig med hende derom og ikke gøre hende nogen Hinder paa Mølledam og Støvning, naar hun har udlagt Fyldest for det, der bortstøves paa Kronens Ejendom. J. T. 1, 69.

15. Maj (—). Gavebrev til de 2 Lokatembeder ved

[1] Ovenover er skrevet: Haver eftergivet Pendingene for Livsbrev.

Skolen i Randers paa Halvparten af Afgiften af Kronens Part af Tienden af Gasom Sogn. J. R. 1, 110. K.

16. Maj (**Dronningborg**). Stadfæstelse for Peder Pedersen i Bordum, Herredsfoged i Fremlef Herred, paa et af Kapitlet i Aarhus til ham udgivet Mageskiftebrev. J. R. 1, 110 b. K.

18. Maj (—). Til Lauge Beck. Hoslagt sendes Frantz Banners Følgebrev til Bønderne under Rygaard og paa det andet Gods i Sjælland, som denne vil afstaa til Kronen, med Ordre til at lade det forkynde og overtage dem med nævnte Hovedgaard, lade saa, avle og bjærge til Gaarden, indkræve Landgilde og anden Indtægt af Godset og gøre Regnskab derfor. K. Sj. T. 12, 142.

— Tilladelse for Peder Pederssen, Forstander for Almindeligt Hospital i Randers, til, indtil videre, at holde Vinkælder i Randers, da fremmede Folk hidtil ikke have kunnet faa Vin i Byen for deres Penge. Han skal holde Kælderen forsynet med god Vin og sælge den til en rimelig Pris. Ingen anden i Randers maa udtappe Vin i Kander, Stobe eller Potter udenfor Huset. J. R. 1, 112. K.

19. Maj (—). Til Tolderne i Ribe, Kolding, Medelfar, Assens, Rudbye og Vordingborg. Da Købstadmændene have berettet, at de baade i Aar og nogle af de foregaaende Aar have lidt stor Skade med de Øksne, som de have uddrevet af Riget, og at de ikke formaa at svare den ny Told, har Kongen bevilget, at de baade for den næst forgangne Tolds Vedkommende og herefter maa nøjes med at give 1 gl. Dlr. af hver Okse, som uddrives; ligesaa skulle alle ind- og udlændiske herefter svare 1 gl. Dlr. af hver Hest, Øg, Fole, Føl og Ko, som udføres eller uddrives. Sj. T. 12, 142 b. K.

— Til alle Lensmændene. Da der trods Recessens Paabud om, at Stoddere og Tryglere ikke maa løbe omkring i Riget og tigge deres Brød, men skulle blive i det Sogn, hvori de ere fødte eller have boet, finder store Misbrug Sted med saadant Trygleri, idet mange, som ere raske og kunne fortjene deres Brød, formedelst den Vane, de ere komne i, løbe omkring fra et Herred eller Sogn til et andet og bede om Almisse, uden at Kongens Lensmænd, Herredsfogder, Sognepræster og andre tage sig af det og forhindre det, befales det dem alvorligt herefter ikke at tillade Stoddere og Tryglere at gaa omkring og betle andre Steder

end i de Sogne, hvori de ere fødte eller have boet, og straffe dem, der gøre det, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. Sj. T. 12, 143[1]. K.

19. Maj (**Dronningborg**). Til Kapitlet i Viiborg. Da Kongen har tilladt Christiern Schiel, Embedsmand paa Bøuling, at faa 1 Kapitlet tilhørende Gaard i Aalum til Mageskifte, skal Kapitlet undersøge det Gods, han vil udlægge, og paase, at Kapitlet i alle Maader faar Fyldest, saafremt det ikke vil staa til Rette derfor og erstatte det manglende. J. T. 1, 69 b.

— Til Coruitz Veffert og Kapitlet i Viiborg. Da Fru Johanne Nilsdatter, Hans Løckis Enke, har berettet, at der er Trætte paa noget Gods i Hedensted Herred, som hun har i Forlening, og at Brevene til Godsets Forsvar skulle findes i en i Sakristiet i Viiborg Domkirke staaende Brevkiste, skulle de udtage de Trætten vedkommende Breve af Brevkisten og levere hende dem mod en nøjagtig Reversal, der skal indlægges i Brevkisten. J. T. 1, 70.

— Befaling til Erich Rud, Biørn Kaas, Cristiern Munck og Jens Kaas om med det første at begive sig til Vorgaard i Vendsyssel, besigte Gaardens Ejendom, Herlighed og Tilliggende, udlægge Frantz Banner Gaarden med saa meget af Godset dertil, som Ryegaard og det Gods, han og hans Hustru have paa Sjælland, kunne beløbe sig til, ligne begge Parters Gods mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 70 b.

20 Maj (—). Befaling til Lauge Beck straks at rejse Dele paa Erick Rosenkrantz til Valsø, der skal kunne overbevises om at have jaget i Kronens fri Enemærke, og forfølge ham saa vidt, det kan gøres med Retten, saafremt han ikke selv vil staa Kongen til Rette. Sj. T. 12, 143 b. K.

21. Maj (—). Aabent Brev, at Kronens Bønder i Borsøe i Skaane indtil videre maa faa Ildebrændsel til Skellighed af Vindfælder og fornede Træer i Borsøe Skove; dog skal Lensmanden tilskikke en Skovfoged til at anvise dem Brændet, for at der ikke skal blive hugget grønne Træer eller noget, som er til Skade for Skoven. Sk. R. 1, 33 b.

— Følgebrev for Erich Rud til Bønderne paa Taasinge, at de skulle svare ham ligesom tidligere Christoffer Gadendorff. Udt. i F. R. 1, 29. K. (i Udt.).

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 536 f.

21. Maj (Dronningborg). Forleningsbrev for Peder Munck, Admiral, paa de 2 til Hamelmosse Mølle liggende Broer, nemlig Asinbecks Bro og Broen over Leerbeck, med det Brokorn, som Herredsmændene i Huetbo Herred aarlig svare til Broerne. Han skal holde Broerne i Stand med Stolper, tykke Bulfjæle, stærke Rækker paa begge Sider og Grus, Sten og Sand ved begge Ender. J. R. 1, 113. K.

— Aabent Brev, at Hr. Nils Riiber kvit og fri maa beholde 1 Aars Afgift af Kronens Part af Korntienden af Liøngs Sogn paa Thyholm, som han har fæstet. K. Udt. i J. R. 1, 113.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at hugge i 2 Kratskove, kaldede Bygmandzriis og Skabberkrat, uden Anvisning af Kapitlet i Viiborg og Borgemestre og Raad smstds. og i saa Tilfælde endda kun hvad der ikke duer. Disse Kratskove, som Kapitlet og Borgemestre og Raad i Viiborg have ladet impe og opfrede, ere allerede komne til Vækst, saa det kan haabes, at de med Tiden ville blive til Skov, hvorfra man kan have Hjælp med Olden og andet, men der er klaget over, at nogle af Borgerne i Viiborg uden Tilladelse have hugget og gjort stor Skade der. Forser nogen sig herimod, vil han blive straffet. J. T. 1, 71. Orig.[1]

22. Maj (—). Forleningsbrev for Niels Rossengaard, Hofsinde, paa 6 Gaarde i Melthofte, 1 Gaard i Ullerslef[2], 5 Gaarde i Skellinge, 1 Gaard i Rogeschouf, 1 Gaard i Østoft, 1 Gaard i Vindeby, 4 Gaarde i Høyby, 6 Gaarde i Danmere, 1 Gaard i G[l]oslund og 1 Gaard i Thielletze, alt paa Laaland, hvilke Gaarde Adam Platou sidst havde i Forlening, uden Afgift. F. R. 1, 481 b. K.

— Aabent Brev, at Lauritz Barfod, Herredsskriver paa Vester Herredsting, maa være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde af sin Gaard, saa længe han er Herredsskriver, da han har berettet, at de tidligere Herredsskrivere altid have været fri for Landgilde og anden Tynge, hvorimod han hidtil ikke har været det, skønt hans Besværing nu er større, end deres har været. K. Udt. i J. R. 1, 113 b.

23. Maj (—). Til Erick Rudt, Biørn Kaas, Chresten Munck og Jens Kaas. Da Jørgen Marsuin paa sin Hustrus[3] Moders,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 537 f. [2] Vist Fejlskrift for Utterslef. [3] Karen Gyldenstjerne.

Fru Heluig Gøis, Vegne maa faa 2 Gaarde i Lille og Store Nesom i Jerslef Sogn og 1 Gaard, kaldet Store Rafnsholt, med nogle Byggesteder paa Gaardens Grund til Mageskifte for noget af hendes Arvegods, skulle de, da de med det første skulle besigte Vorgaard og Gods og ovennævnte Gods ligger tæt derved, efter Besigtelsen af Vorgaard og Gods besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 144. K.

23. Maj (Dronningborg). Til Sisemestrene i Kiøpnehafn, Helsingør, Kiøge, Vordingborg, Nestued, Korsør og Skelskør i Sjælland, i Malmø, Landzkrone, Helsingborg, Falsterbo og Skanør, Ydsted og Simmershafn i Skaane, i Naskouf paa Laaland, i Stubbekiøping og Nykiøping paa Falster, i Stege paa Møen, Nyburg og Marstrand. Kongen har paa Hertug Ulrich af Meklenborgs Forbøn bevilget, at der af det Wismarøl, som indføres og sælges her i Riget af Borgerne i Wismar, kun skal svares 1 Mk. danske i den nu omsatte Mønt i Sise af hver Td. Øl, hvorefter de have at rette sig. K. Sj. T. 12, 144 b.

— Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Kiøpnehafn, Helsingøer, Køge, Vordingborg, Nestued, Korsøer, Skielskiør, Holbeck, Landtzkrone, Helsingborg, Falsterboe og Skonør, Ydsted, Simershafn, Ahus, Trelborg, Laugholm, Halmstad, Vardbierg, Nyborg, Suinborg, Nykiøping, Stubbekiøping, Nagskouf, Stege og Marstrand. Da Kongen og Danmarks Riges Raad have bestemt, at der herefter skal svares 1 gl. Dlr. i Told af hver Okse, Ko, Hest, Øg, Fole og Føl, som udføres til Skibs eller uddrives over Land, skulle de sørge for, at den, som oppebærer Kronens Rettighed i deres By, retter sig herefter, og selv have Opsyn med, at intet udføres, førend Kronen har faaet sin Rettighed deraf. Sj. T. 12, 144 b. K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder, at udtage 150 Amer Vin af det Skib, som er kommet til Sundet med Vin, bestilt til Kongen, betale dem og give Lensmanden paa Frederichsborg Jørgen Munck Ordre til at lade dem hente og indlægge i Kælderen paa Frederichsborg. Sj. T. 12, 145 b. K.

— Forleningsbrev for Otte Emickssøn til Stensgaard paa Kronens Part af Korntienden af Svanninge Sogn i Fyen, uden Afgift. K. Udt. i F. R. 1, 29.

— Lignende Brev for Hr. Niels paa Helnes paa Kronens Part af Tienden af Helnes Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 29. K. (i Udt.).

23. Maj (**Dronningborg**). Livsbrev for Fru Mergrette Cristensdatter, Niels Juls Hustru, saafremt hun overlever sin Husbonde, paa 1 Gaard i Øland, 1 Gaard i Viig, 3 Gaarde i Torstedt, 1 Gaard i Thofting[1], 3 Gaarde i Øster Vandit og 2 Gaarde i Thammerup[2] i Thyøie i Nørrejylland, som hendes Husbonde nu har i Værge, uden Afgift. J. R. 1, 113 b. K.

— Til Peder Bilde, Jacob Ulfeld og Eyller Grubbe, Rigens Kansler. Da Kongen har tilladt Erich Hardenberg at faa noget Gods i Skanderborg Len til Mageskifte for noget af sit Arvegods paa Sjælland, skulle de med det første, inden de drage her fra Landet, besigte Godset i Skanderborg Len og siden Godset i Sjælland, ligne begge Dele imod hinanden og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 71 b.

— Til Jacob Ulfeld, Biørn Kaas, Eyller Grubbe, Peder Guldenstiern, Oluf Mouritzen, Erich Podebusch, Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Axel Veffert, Jørgen Skram, Jens Kaas, Henrich Guldenstiern og Coruitz Veffert. For nogen Tid siden fik Hr. Jørgen Løcke noget Gods i Gislom Herred til Mageskifte af Kronen, men da det Gods, som han udlagde i Stedet, blev besigtet paa en Aarstid, da Ager og Eng næsten vare ukendelige, saa de gode Mænd, der skulde besigte det, maatte nøjes med de Oplysninger, de kunde faa af Bønderne, skal Kronen ikke have faaet fuldt Vederlag. Da Hr. Jørgen Løcke, hvem Kongen har tilkendegivet dette, i den Anledning har begæret en ny Besigtelse af Godset, befales det dem til førstkommende St. Hans Dag at besigte baade det Gods, Hr. Jørgen har faaet, og det, han har udlagt, og ikke blot udspørge Bønderne, men selv besigte alt, undersøge nøjagtigt, om det Gods, Hr. Jørgen har udlagt, i alle Henseender er lige saa godt som det, han har faaet, om nogen af de Gaarde, Hr. Jørgen har faaet, tidligere have været adskilte i 2 eller 3 Gaarde og siden ere blevne samlede til én, og om Kronen har faaet Fyldest for den Skyld, der gaves af disse Gaarde, medens de vare adskilte, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 72 b.

24. Maj (—). Til [Superintendenten i Viborg Stift]. Da der i Trætten mellem Gregers Ulfstand til Vosborg og Hr. Erich Krabbes Sønner til Bustrup paa den ene og Hr. Erich, Sognepræst i Haasum Sogn, paa den anden Side af Kongen og Rigs-

[1] Tøfting, Hillerslev H. [2] Tanderup, Ø. Han H.

raadet paa den nu holdte Herredag er fældet den Dom, at Hr. Erich skal beholde sine Sogne, men det formedelst den store Uenighed, der er mellem ham og ovennævnte gode Mænd og andre af hans Sognemænd, kan befrygtes, at der, hvis han skal blive der længere, vil opvækkes stor Forargelse og Had mellem dem, som kan give Anledning til meget ondt, skal Superintendenten skaffe Hr. Erich et andet godt Kald i Stiftet og indsætte en ny Sognepræst i Haasum, dog skal Hr. Erich beholde sine nuværende Sogne, indtil han kan faa det andet Kald. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

25. Maj (**Dronningborg**). Bestalling for Michil Lange som Tolder og Sisemester ved Kiøpnehafns Slot efter nu afdøde Oluf Kuld. Sj. R. 11, 45 b. K.

— Aabent Brev, hvorved det paabydes alle fri, jordegne Bønder i Lundenes Len herefter at svare Skyld og Landgilde efter den Jordebog, som Hr. Erich Krabbes Arvinger have leveret fra sig, og som nogle Riddermændsmænd for nogle Aar siden efter Kong Christian III's Befaling have gjort og underskrevet og overleveret Lensmanden, ved hvilken Jordebog Afgiften af noget af det fri, jordegne Bondegods er bleven forhøjet, da det kunde svare mere. Nu vil en Del dog ikke svare Paalæget, skønt deres Forældre og tildels de selv uden Modsigelse tidligere have svaret det. Enhver ulydig vil blive tiltalt og straffet. J. R. 1, 114 b. K.

— Forleningsbrev for M. Pouel Thomessen, Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, paa det Kannikedømme i Riber Domkirke, som hans Fader M. Thomes Knudssen, Kannik i Riber Domkirke, nu har i Værge, dog først at tiltræde efter Faderens Død. Han skal optere ligesom andre Kanniker og residere ved Domkirken. J. R. 1, 115 b. K.

— Forleningsbrev for Christoffer Lauritzen til Orgaard paa Kronens Part af Tienden af Folbye Sogn i Saufbro Herred, uden Afgift, dog skal han saa villig lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar det befales. K. Udt. i J. R. 1, 116.

26. Maj (—). Kvittans til Peder Hanssen, Renteskriver, paa 1000 gl. Dlr., som han har oppebaaret af Jørgen Lorich i Flensborg og indleveret i Kongens eget Kammer paa Drotningborg Slot. Sj. R. 11, 46. K.

— Aabent Brev, at Kongen og Danmarks Riges Raad nu have

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. VI. 230 f.

ophævet det Forbud[1] mod Udførsel af Korn, som blev udstedt til Bedste for de fattige, da der var stor Dyrtid paa Korn her i Riget, eftersom Bønderne og andre, som bruge Avl, nu ere komne til deres Sæd og Forbudet ikke kan opretholdes længere uden Skade for Kongens Undersaatter. Sj. R. 11, 46 b. K.

26. Maj (Dronningborg). Befaling til Tolderne i Helsingør og Nyborg om indtil videre at anholde de Skibe, der høre hjemme i Rostock eller have Rostockergods inde; de skulle ikke give nogen Grund for Arrestationen, men kun befale, at Skibene skulle blive liggende indtil nærmere Ordre. Sj. T. 12, 146. K.

— Til Borgemestre og Raad i Købstæderne ved Søsiden. Da Kongen af forskellige Grunde foreløbig har forbudt Købstadmænd og Bønder at gøre Tilførsel til Rostock eller bruge noget Købmandsskab der, skulle de forbyde Borgerne i deres By dette, indtil det igen bliver tilladt; Overtrædelse af Forbudet medfører Forbrydelse af Skib og Gods. Sj. T. 12, 146. K.

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Kiøge. Da denne Brevviserske, Maren Morthensdatter, der en Tid har tjent Seuerin Skriver i Kiøge og har leveret ham 5 Dlr. til Opbevaring, har klaget over, at Seuerin Skrivers Enke, der har giftet sig igen, ikke vil betale hende Pengene, og at hun trods gentagne Henvendelser til Borgemestre, Raad og Byfoged ikke har kunnet faa dem, befales det dem at undersøge Sagen og sørge for, at hun faar hvad der tilkommer hende. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

— Forleningsbrev for Erich Rud paa Kiestrup Gaard paa Taasinge, som Christoffer Gadendorff sidst havde den i Værge; han skal aarlig til 1. Maj svare 400 gl. Dlr. i Afgift og tjene Riget med 4 geruste Heste. F. R. 1, 29.

— Gavebrev til Erich Rud, der sidst har haft Vorgaard i Værge, paa alle de Øg og Føl, som findes paa Vorgaard og tilhøre Kronen, da Vorgaard er mageskiftet bort til Frantz Banner for Ryegaard med mere Gods paa Sjælland og med det første skal overtages af denne. J. R. 1, 117 b. K.

— Mageskifte mellem Jacob Seefeld til Vesborg og Kronen. J. R. 1, 116 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Hr. Oluf Jørgenssen, Sogne-

[1] Af 11. Sept. 1572.

præst til Seebye Sogn, paa Kronens Part af Korntienden af Undestedt Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 118[1]. K. (i Udt.).

27. Maj (Dronningborg). Aabent Brev, at Oluf Lauritzen, der nu har fæstet Kronens Gaard Birckinge, maa beholde Gaarden for den nu udgivne Indfæstning og ej udfæstes deraf, saa længe han holder den i Stand, svarer sin Landgilde i rette Tid, ej bortlaaner, bortlejer eller bortfæster noget af Gaardens Tilliggende, ej forhugger Skovene og er Lensmanden paa Kallingborg eller hans Foged lydig. Sj. R. 11, 47. K.

— Forbud til Bønderne paa Laaland og Falster mod herefter at gøre Tilførsel til Rostock eller drive nogensomhelst Handel derpaa under Fortabelse af Skib og Gods og Straf for Ulydighed. F. T. 1, 277 b.

— Forleningsbrev for Jens Kaas til Vorgaard, Øverste, paa Silckeborg Slot og Alling Kloster med tilliggende Herreder, som Hans Johanssen sidst havde i Værge. Han skal i aarlig Genant fra sidste 1. Maj af have 133 Mk. $3^1/_2$ Sk. 2 Pend., 10 Læster Rug, $8^1/_2$ Læst Byg, $6^1/_2$ Læst Havre, 23 Tdr. Smør, $1^1/_2$ Td. 1 Fjerd. Honning, 90[2] Faar og Lam, 92[2] Gæs, 205 Høns, 164 Svin, 2500 Hvillinger, 96[2] tørre Gjedder, $1^1/_2$ Td. Gryn, al Avlen til Silckeborg Slot, Halvparten af den uvisse Rente, Halvparten af Gæsteri og Oldengæld og Halvparten af al Opfødningen paa Slottet. For den øvrige visse og uvisse Rente og for al vis og uvis Indkomst til Alling Kloster skal han gøre Regnskab og levere alt paa Kiøpnehafns Slot eller hvor det ellers befales. Han skal aarlig fodre 40 Øksne for Kongen og opsætte dem af de Øksne, han oppebærer i Sagefald, samt tjene Riget med 10 geruste Heste og 4 Skytter. Kongen forbeholder sig al Kronens Part af Kirketienden og alt Gæsteriet og Herligheden af Kirker og Præster, hvilket Jens Kaas aarlig skal oppebære og gøre Regnskab for. Han skal paa egen Bekostning holde Teglovnen ved Slottet i Stand, bruge Vindfælder, El og Birk, som ikke skader Skoven, men ikke andet dertil og selv have Halvparten af Stenene. Han skal underholde Kongens Stod ved Slottet, paa egen Bekostning forsyne det med gode Stodheste og af sit eget Foder underholde alle de Føl, som fødes, baade Kongens og hans egne. J. R. 1, 118. K.

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 422. [2] J. R. har ved en Fejllæsning her henholdsvis: 1000, 1002 og 1006.

27. Maj (Dronningborg). Følgebrev for samme til Bønderne under Silckeborg Slot og Alling Kloster og de Kirke- og Præstetjenere, som hidtil have svaret Hans Johanssen. J. R. 1, 120. K.

— Aabent Brev, at Hr. Hans N. i Astrup indtil videre aarlig skal have 6 Tdr. Korn, Rug og Byg, til sin Underholdning af Afgiften af Kronens Part af Tienden af Rostrup Sogn. K. Udt. i J. R. 1, 120.

— Til Erick Løcke og Kapitlet i Riibe. Da Ifuer Skram, hvem Kongen har tilskødet Strandbygaard, har berettet, at der paa Riiberhus og i Riiber Kapitel findes nogle Breve, lydende paa Strandbygaard og tilliggende Gods, skulle de opsøge disse Breve og levere ham dem mod en nøjagtig Reversal, der skal opbevares vel. J. T. 1, 73 b.

— Befaling til alle Kirkeværgerne for de Kirker i Mors og Han Herred, som høre til det Provsti, Renteskriver Peder Hanssen er forlenet med, om herefter aarlig at svare ham eller hans Fuldmægtig det Provstekorn og al anden Rente, som Provsterne før ham have oppebaaret, hvilket en Del efter hans Beretning hidtil har vægret sig ved, saa at omtrent Halvdelen af det, han skulde have haft sidste Aar, endnu resterer. Vægrer nogen sig fremdeles ved at svare det, maa han lade dem tiltale, og Lensmanden skal da have Fuldmagt til at lade dem straffe. J. T. 1, 74.

— Til Erick Podbusch. Da Renteskriver Peder Hanssen har berettet, at Peder Vinther gør ham Hinder paa den ham tilkommende Rente og Rettighed af 2 Kirker paa Mors, der høre til det Provsti, som han er forlenet med, fordi Peder Vinther er Kirkeværge til den ene Kirke og har fæstet Kronens Part af Tienden af det andet Sogn, skal Erick Podbusch drage Omsorg for, at Peder Hanssen faar den ham tilkommende Rettighed, da Peder Vinther ikke har noget dermed at gøre. J. T. 1, 74 b.

— Til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Jens Kaas, Koruitz Veffert og Jørgen Skram. Da Nils Jonssen til Tostedlund, der for nogen Tid siden har faaet 1 Gaard i Olborg Len til Mageskifte af Kronen for sin Gaard Hestekier paa Hanstholm, har berettet, at hans Gaard skyldte $6^1/_2$ Td. $2^1/_2$ Skp. Byg mere end den Gaard, han fik, og derfor har begæret yderligere at maatte faa et Stykke Jord og Skov, der hører til Serup og Kragelund Kirker, skylder $2^1/_2$ Ørt. Korn og 5 Sk. danske og ligger ham til Trængsel

i hans Endelsskov og -mark, skulle de besigte denne Jord og Skov og ligne begge Parters Gods mod hinanden, saa Kongen kan se, om han faar Fyldest ved Mageskiftet eller ej. J. T. 1, 75.

27. Maj (**Dronningborg**). Til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Nils Jonssen. Da Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, har udlagt Kronen det paa vedlagte Register opførte Gods i Sjælland for det paa ligeledes vedlagte Register opførte Gods i Vendsyssel og desuden har udlagt Kronen 1 Gaard i Skanderup i Andst Herred og 1 Gaard i Nørschouf i Tørrild Herred, begge i Koldinghus Len, 3 Gaarde i Grensted By og Sogn i Medelsom Herred og 1 Gaard og 1 Pendingehus i Helstrup By og Sogn i Dronningborg Len og 1 Gaard og 1 Bol i Vormslev By og Sogn i Ning Herred i Aarhusgaards Len for Kronens Rettighed i 2 Bøndergaarde i Hem By og Sogn i Hønborg Herred, Riisumgaard i Osted Sogn i Harre Herred, $^1/_2$ Gaard i Floutrup i Nørre Herred, 6 Gaarde i Liørslef i Venneberg Herred med 2 Bygger paa Liørslef Mark, kaldede Asholm og Knudtzlund, skulle de, naar de have udlagt Frantz Banner Fyldest i Voergaard og Gods og fyldestgjort de andre til dem udgaaede Befalinger, besigte ovennævnte Gods i Vendsyssel, som Fru Magdalene skal have for Godset i Sjælland, og ligesaa Godset i Koldinghus, Drotningborg og Aarhusgaards Len og udlægge hende Fyldest derfor af det ovenfor nævnte Gods i Salling og Vendsyssel, ligne Godset og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 75 b.

28. Maj (—). Til Borgemestre og Raad i Købstæderne. Da Forbudet i Kongens Faders sidste Reces mod, at Stoddere og Tryglere, baade Mands- og Kvindepersoner, der ere saa raske, at de meget vel kunne fortjene deres Brød, men af gammel Vane alligevel søge deres Underholdning ved Tiggeri, maa opholde sig i Købstæderne, ikke overholdes, saa man, hvor man end rejser gennem Riget, finder næsten alle Købstæderne overfyldte med Tryglere, befales det dem alvorligt at straffe og udvise af Byen alle Tryglere, der ere saa stærke, at de kunne arbejde, men give dem, der formedelst Sygdom og Alderdom ikke kunne arbejde eller ere helt forarmede og have hjemme i Byen, et Tegn, saa man kan se, hvem der er en Almisse værd. Se de gennem Fingre med nogen, ville de selv komme til at staa til Rette. Sj. T. 12, 146 b. K. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.[4]

[1] Ormslev. [2] Aasholm. [3] Knudsholm. [4] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 142 (efter en Afskrift). Secher, Forordninger I. 540 f.

28. Maj (Dronningborg). Livsbrev for Hans Staphenssen paa Kronens Part af Korntienden af Trandbierre Sogn paa Samssøe mod aarlig at svare 50 gl. Dlr. deraf til Stiftslensmanden i Aarhus Stift paa Kronens Vegne. K. Udt. i J. R. 1, 120 b.

— Forleningsbrev for Hr. Rasmus Pederssen, Sognepræst i Saubro Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Saubro Sogn. Udt. i J. R. 1, 120 b. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Nils Michelssen til Kyøe paa en Eng, kaldet Fruereng, i Kyøegaards Mark, hvilken hans Forældre skulle have givet Jomfruerne i Seber Kloster, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 120 b.

— Forleningsbrev for M. Hans Knudssen, Provst paa Samsø, paa Kronens Part af Tienden af Vogensberg[1] og Betzer Sogne paa Samsø mod aarlig at svare Superintendenten i Aarhus Stift 40[2] enkelte Dlr. deraf. K. Udt. i J. R. 1, 120 b.

— Aabent Brev, at der i Ribe, hvor der hidtil har været baade en Herskabsfoged og en Byfoged, medens der i andre Købstæder kun er én Foged, herefter ogsaa kun skal være én Foged. Nils Pouelssen, der er beskikket til Byfoged i Byen, skal derfor herefter tillige oppebære al den Kronens Rettighed, som Herskabsfogden hidtil har oppebaaret. J. R. 1, 121. K.[3]

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da der findes 3 Klosterjomfruer i Gudum Kloster, som Kongen har givet Otte Emickssen Livsbrev paa, og disse ikke længere kunne faa tilbørlig Underholdning dér, fordi Otte Emickssen næppe selv kan underholde sig af Klosterets Indkomst, havde Kongen først bestemt, at Klosterjomfruerne skulde ind i Mariagger Kloster, men da de for Alderdoms og Svagheds Skyld ikke kunne flyttes, skal Hr. Jørgen give hver af dem samme Underholdning, som han giver en Jomfru i Mariagger Kloster, eller samme Underholdning, som de hidtil have haft, hvorpaa der sendes ham en Fortegnelse, og levere Underholdningen i Gudum Kloster. J. T. 1, 77.

— Befaling til Otte Emickssøn at skaffe de 3 Klosterjomfruer i Gudum Kloster nødtørftig Ildebrændsel og holde deres Kamre i Stand. J. T. 1, 77.

---

[1] Onsbjærg. [2] J. R. har 20. [3] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 462 f. (med urigtig Dato: 2. Marts 1572, Koldinghus). Secher, Forordninger I. 541 f.

29. Maj (Dronningborg). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, hvem der ikke paa Embeds Vegne er tillagt nogen bestemt Indtægt, indtil videre maa oppebære i Akcise af hver Ame Vin, som indføres og sælges i Byen, 1 Mk. og af hver Td. Tyskøl, som Krøgersker sælge og udtappe i Byen, 2 Sk. danske. Sj. R. 11, 47 b. K.

— Stadfæstelse af den af Borgemestre, Raad og Borgerskab i Kiøpnehafn gjorte Skik om Beregning af Husleje og Jordskyld i Kiøpnehafn efter Møntens Forandring; denne Forandring har hidtil givet Anledning til stor Strid mellem Ejere og Lejere, idet Ejerne nu som før Møntens Forandring kræve 3 Mk. for Daleren i Husleje og Jordskyld, medens det nu fastslaas, at hvor der tidligere har været oppebaaret 3 Mk. i aarlig Jordskyld eller Husleje, skal der nu kun oppebæres 1 enkelt Dlr. eller 2 Mk. i den omsatte Mønt. De, der forse sig herimod, ville blive straffede. Sj. R. 11, 48. K. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 143.[1]

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Betragtning af den Villighed, Borgerne i Kiøpnehafn have vist Riget i sidste Fejde, og den Besværing, de have lidt, eftergiver Byen alle Skatterestancer fra Krigens Tid og siden. Sj. R. 11, 48 b. K.

— Skøde til Nichil Druckenbrodt, Sekretær, paa en Gaard i Klædeboderne i Kiøpnehafn norden for Gaden, hvilken Gaard bag ud strækker sig til Vor Frue Kirkegaard og forud til Adelgaden. Han skal holde Gaarden vedlige med god Købstadbygning. Sj. R. 11, 49. K.

— Befaling til Lauge Beck, der har faaet Ordre til paa Kronens Vegne at overtage alt det Gods paa Sjælland, som Frantz Banner og hans Hustru have udlagt til Kronen, om at lade Peder Bilde, Embedsmand paa Kalingborg, faa alt det af dette Gods, som ligger i Kalingborg Len. Sj. T. 12, 147. K.

— Befaling til Peder Bilde at overtage ovennævnte Gods, oppebære al Indtægten deraf og gøre Regnskab derfor. Sj. T. 12, 147 b. K.

— Tilladelse for Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, til at slutte et Mageskifte med Karleby Kirke, hvorved han faar en Kirken tilhørende Gaard i Halsthofte i Kouerød[2] Sogn i Rønne-

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 64. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 454 f. (efter en Afskrift). Secher, Forordninger I. 542 ff. [2] Kågeröd.

biergs Herred for en Gaard i Skafterup i Kouerød Sogn i Lugude Herred. Sk. R. 1, 34.

29. Maj (Dronningborg). Forleningsbrev for Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, paa Lyø, uden Afgift. F. R. 1, 30.

— Til Jørgen Abbildgaard. Da Kongen har bestemt, at de Borgere fra Kierteminde og Otthense, der herefter ville løbe gennem Bæltet med deres Skibe, forinden skulle gøre deres Sag klar i Kierteminde og tage Søbrev og Certifikatser dér, fordi han og andre Udliggere i Bæltet hidtil have tvunget dem til at løbe tilbage til Nyborg for dér at tage Toldseddel og lade skrive paa deres Søbrev, hvorved de ofte ere blevne forsinkede, ja undertiden endog have mistet baade Skib og Gods, befales det ham frit at lade dem passere, naar de have iagttaget ovenstaaende, medmindre de da have forbrudt Gods inde. F. T. 1, 17 b.

— Skøde til Jens Chrestiernssen i Krogsgaard paa et Stenhus med 2 Boder i Olborg nord for Raadhuset, hvilke Peder Olborgs Hustru nu bor i, og som Knud Alsen har Livsbrev paa, dog først at tiltræde efter dennes Død, i Stedet for den Arv, som Chrestiern Munck som Embedsmand paa Aggershus for nogen Tid siden paa Kronens Vegne har oppebaaret efter afdøde Matz Chrestiernssen, Slotsskriver paa Aggershus, hvilken Arv med Rette var tilfalden Jens Chrestiernssen. Han skal holde god Købstadbygning paa Grunden. J. R. 1, 121 b. K. Orig.

— Fæstebrev paa Livstid for M. Jeronimus Justus paa Odtzgaard i Medelsom Herred, som hans Fader og Moder have Kong Christian III's Livsbrev[1] paa, dog først at tiltræde efter disses Død. Han skal dog give et rimeligt Stedsmaal ved Tiltrædelsen og svare sædvanlig Afgift deraf. J. R. 1, 122 b.

— Følgebrev for Prebern Guldenstiern til Bønderne under Vesteruig Kloster. Udt. i J. R. 1, 123. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Arvingerne efter Anders Jepssen i Traberg og hans Hustru til arvelig Ejendom maa beholde det Bøndergods, som de have tilholdt sig mere, end det Brev, Kong Christiern III havde givet Anders Jepssen paa det Gods, han havde i Værge, formelder. Peder Skriver i Refshofuit og Jacob Bertelssen i Bierge have nemlig nu paa egne og Medarvingers Vegne stillet

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 103.

Kongen tilfreds derfor. De skulle svare sædvanlig Afgift og Tynge deraf. J. R. 1, 123 b.

29. Maj (**Dronningborg**). Aabent Brev, at Hr. Sefueren Trugelssen, Sognepræst paa Fannøe, hvis Gaards Tilliggende for største Delen er ødelagt af Sand, og som heller ikke faar tilbørlig Tiende, da en stor Del af Bøndernes Ejendomme ogsaa er ødelagt af Sand, indtil videre maa være fri for at svare Sandtold af $1^1/_2$ Skib, som han hvert Aar selv udreder til Søs. J. R. 1, 124[1]. K.

— Aabent Brev, at Sognefolket i de Sogne, som hidtil have ligget til Klostrene i Aarhus Stift, herefter selv maa udvælge Sognepræster til Sognene og Stiftslensmændene give dem Kollats derpaa, saaledes som Sædvane er i andre Sogne her i Riget; ligesom i de andre Sogne maa Sognepræsterne selv beholde deres Annekspræstegaarde og skulle Herredsprovsterne høre Kirkernes Regnskaber. J. R. 1, 124. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.[2]

— Aabent Brev, hvorved Kongen, da Sognepræsterne, Læsemesteren og Skolemesteren i Aarhus ingen bestemte Residenser have, skønt Kong Christian III har forordnet, at Sognepræsterne skulle forsynes med Kannikedømmer, bestemmer, at Sognepræsten til St. Clemintz Præbende skal have den Gaard, som Rentemester Otthe Brockenhus nu har i Værge, Præsten til St. Olai Præbende den Gaard, M. Thomes bor i, Præsten til Vor Frue Kirke den Gaard, Frantz Banner har, Læsemesteren den Gaard, han selv bor i, og Skolemesteren den Gaard, Pofuel Harboe har til sit Kannikedømme, dog først efter de nuværende Indehaveres Død. J. R. 1, 125[3]. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Christiern Munck. Da Sognepræsten til Hundzlund Kirke har berettet, at hans Formænd altid have faaet Tiende af Ladegaarden til Aakier Slot, indtil der for nogen Tid siden er gjort dem Hinder derpaa, har Kongen bevilget, at Sognepræsten til Hundzlund Kirke ogsaa fremdeles maa oppebære Tiende af Ladegaarden, hvorfor Christiern Munck skal sørge for, at han faar den. J. T. 1, 77 b.

30. Maj (—). Befaling til Herluf Skafue, Eyler Krafse, Jørgen

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 197. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 163. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 197 f. Secher, Forordninger I. 542. [3] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 196 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 198 f.

Munck og Lauge Beck straks at besigte alt det Gods paa Sjælland, som Chresten Jul ejer og nu vil afstaa til Kronen mod Vederlag i Nørrejylland, og indsende klare Registre derpaa, saa Kongen kan rette sig derefter. Der sendes dem til nærmere Vejledning et Register over Chresten Juls Gods paa Sjælland. Sj. T. 12, 148. K.

30. Maj (Dronningborg). Lignende Befaling til de samme om at besigte Erick Lunges Gods paa Sjælland. Udt. i Sj. T. 12, 148 b. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Peder Jude, Borgemester i Malmø, paa Kronens Part af Korntienden af Hilde[1] og Bunckfled Sogne, uden Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 34 b.

— Aabent Brev, at Hospitalet i Malmøe, til hvilket Kongen for nogen Tid siden har givet $^1/_2$ Læst Rug og $^1/_2$ Læst Byg, der skulle leveres det af Lensmanden paa Malmøe Slot, herefter skal have Kornet hos Stiftslensmanden i Skaane Stift af det Tiendekorn, denne paa Kronens Vegne oppebærer. Sk. R. 1, 35.

— Aabent Brev, hvorved Kongen paa Begæring af Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, der ofte er meget svag og skrøbelig, bevilger, at Olluf Mouritzen til Bollerup og Erich Hardenberg til Matterup, saafremt de overleve Jacob Ulfeld, skulle være hans Testamentseksekutorer og Værger for hans smaa, umyndige Børn, saaledes som han er bleven enig med dem om. Det befales dem derfor i paakommende Tilfælde at overtage dette Hverv. F. R. 1, 30.

— Aabent Brev om Indførsel af den jydske Procesgang ved Behandlingen af Gældssager i Fyen, Langeland og Taasinge og om Kreditorernes Ret til at lade Fuldmægtige møde for sig paa Tinge, naar de selv ere forhindrede. F. R. 1, 31. K. (Se Secher, Forordninger I. 544 ff.)

— Til Jacob Ulfeldt, Axel Viffert, Hack Ulfstandt og Morten Brock, Landsdommer i Fyen. Da Eiler Grubbe, Rigens Kansler, har berettet, at flere Kirkeværger, naar han eller hans Fuldmægtig besøger Kirkerne i Otthense Provsti for at høre Kirkeværgernes Regnskaber for Kirkernes Indkomst, tilholde sig Kirkens Landgilde tværtimod en klar Jordebog, som han har modtaget sammen med andre Rigens Bøger, og som tidligere Rigens Kanslere

[1] Hyllie, Oksie H.

have haft i Forvaring, skulle de, naar han eller hans Fuldmægtig tilkendegiver dem, at nogle ville tilholde sig Landgilde af Gaarde og Jorder, som Kirkerne burde have, eller Jus patronatus, mødes paa belejligt Tid og Sted, stævne saadanne for sig med deres Hævd eller Adkomst derpaa, undersøge Sagen og give skriftlig Dom deri. F. T. 1, 16 b.

30. Maj (Dronningborg). Forleningsbrev for Ifuer Kaas paa Skarpenbierg Gods paa Mors, som han nu selv har i Værge, mod aarlig til 1. Maj at svare 300 gl. Dlr. deraf og tjene Riget med 2 geruste Heste. Udt. i J. R. 1, 125 b. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, hvorved Fru Kierstine Friisdatter til Vorstgaard[1], Thomis Krusis Enke, der af Kongens Forordnede har fæstet Kronens Part af Tienden af Gunderup Sogn i Fleskom Herred, fritages for Afgiften af den i forgangen Aar oppebaarne Tiende, da den har forslaaet saa lidt, at det vil blive hende til stor Skade, hvis hun skal svare den fastsatte Afgift. J. R. 1, 126. K.

— Til Erick Podbusk. Da Peder Munck og andre Mogens Muncks Arvinger have berettet, at der paa Olborg Slot staar en Brevkiste, hvori de mene at have nogle Breve, skal han i sin Nærværelse lade dem eller deres Fuldmægtig lukke Kisten op og lade dem faa de Breve, der maatte tilhøre dem, mod en Reversal. J. T. 1, 78.

— Lignende Brev til Christiern Skeel angaaende en i Lentorp[2] i Bøgling Len staaende Kiste, som en, ved Navn Anders Skriver, har taget til sig. Udt. i J. T. 1, 78 b.

— Til Jørgen Rosenkrantz, Biørn Anderssen og Jørgen Schram. Da Kongen har tilladt Giord Pederssen at faa 4 Gaarde i Glud By og Sogn, 1 Gaard i Hornsyldt, 3 Gaarde i Rofholdt[3] og en lille Mølle i Bierge Herred til Mageskifte for 3 Gaarde i Aalef[4] i Hielms Herred, 1 Gaard i Thipstrup[5] i Voer Herred og 2 Gaarde i Nølof, 1 Gaard i Ranløf og 1 Gaard i Saxildt i Hats Herred, skulle de inden 3 Uger efter St. Hans Dag besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 78 b.

— Til de samme. Da Kongen vil lade Fru Margrete Nilsdatter, Hans Holckis Enke, faa 2 Gaarde i Barid, 1 Gaard

[1] Vaarst, Fleskum H. [2] Lemtorp, Skodborg H. [3] Ravnholt. [4] Adslev. [5] Tebstrup.

og 2 Bol i Baridhoule og 2 Gaarde i Bred i Biere Herred til Mageskifte for 2 Gaarde i Velling i Tørsting Herred, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Udt. i J. T. 1, 79.

31. Maj (Dronningborg). Skøde til Niels Jenssen i Huornsgaard. J. R. 1, 126 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Ofue Skram, Jørgen Skram og Pouel Hordboe, Renteskriver i Nørrejylland, straks at begive sig til Silckeborg, naar Jens Kaas til Vorgaard, Øverste, tilsiger dem, undersøge, hvad Inventarium, Registre, Jordebøger og andet han modtager dér, besigte de til Slottet liggende Skove og give alt beskrevet fra sig under deres Signeter. J. T. 1, 79 b.

1. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Vardbierg i sin Beskærmelse og giver det samme Privilegier, som Borgerskabet i Halmstad har; dog forbeholder Kongen sig at forandre Privilegierne efter Lejligheden. Sk. R. 1, 35 b[1].

— Gavebrev til Sognepræsteembedet i Brandstrup og Vindum (Hr. Niels Laugessen, Sognepræst). J. R. 1, 127. K. Orig.[2] i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Jens Nielssen i Hornsgaard paa Korntienden af Løgsted, Kornum og Farstrup Sogne, som Hendrich Guldenstiern, Embedsmand i Vidskil Kloster, har bortfæstet til ham, da Sognene høre under Klosterets Jus patronatus; han skal aarlig inden Kyndelmisse svare 12 Tdr. Rug og 12 Tdr. Byg i Afgift deraf til Klosteret, da Brevet ellers skal være forbrudt. J. R. 1, 128. K.

— Befaling til M. Lauritz Berthelssen, Superintendent i Aarhus Stift, at hjælpe Christiern Lambertzen, der nu paa 9. Aar er Skolemester i Houfbroe og ønsker et andet Kald, til fremfor nogen anden at faa nogle Sogne, naar der bliver saadanne ledige i Stiftet, hvis han da findes duelig til at være Præst; dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg Slot, at levere Claus Smed, som Kongen for nogen Tid siden har taget i sin Tjeneste, hans Løn for forrige Aar, som er 10 Dlr.

---

[1] Tr.: J. Richardson, Hallandia S. 49 f. (i svensk Oversættelse). [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. IV. 24 f.

og 1 Klædning, og til førstkommende Paaske ligeledes hans Løn for dette Aar og indskrive det i Regnskabet. Orig.

2. Juni (Dronningborg). Aabent Brev, at Jacob Høyer, der endnu ikke har faaet det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Kongen for nogen Tid siden gav ham Ekspektancebrev paa, og klager over ikke at kunne komme ud af det med sin Løn, aarlig maa oppebære 1 Læst Rug og 1 Læst Malt af Kiøpenhafns Slot, indtil han faar Kannikedømmet. Sj. R. 11, 50. Udt. i Sk. R. 1, 35 b (overstreget). K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Indbyggerne i Kongesbach i sin Beskærmelse og indtil videre giver dem samme Købstadsret, som andre Borgere i Halland have, dog skulle de saa være forpligtede til at holde Humle, Staal, Salt, Klæde og andre Varer, som Bønderne bruge, fal, sælge dem til en rimelig Pris og bruge ret Maal og Vægt. Sk. R. 1, 36.

— Aabent Brev, at Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, i de følgende 2 Aar maa oppebære Viiborg Bys Byskat til eget Brug, uden Afgift. J. R. 1, 128 b. K.

— Aabent Brev, at de 1000 Dlr., som Randers i sidste Fejde har laant Kronen, maa blive afkortet i den første Skat, som paalægges Købstæderne, da Randers altid har betalt sine Skatter og ikke resterer med noget. J. R. 1, 129. K.

— Aabent Brev, at Borgerne i Randers maa være fri for at svare Korntold af det Malt og Mel, som de have ladet male før sidstafvigte 1. Maj, og give Penge i Stedet ligesom i Kongens Moders Tid; derimod skulle de ligesom andre Undersaatter svare Korntold af det, som de efter denne Dag lade male paa Kronens Mølle. J. R. 1, 130 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Aabent Brev, at Hospitalet i Randers, der lider stor Mangel paa Ildebrændsel, skal have Lyngslæt og Tørvegrøft i Askferrie[1] og Kartrup[2] Marker, saaledes som det efter Forstanderens Beretning har haft, medens Klosteret bestod, og siden, da dette var nedlagt og Godset henlagt under Drotningborg, medens Kongens Moder havde dette Slot; dog skal Lensmanden paa Drotningborg paase, at ingen anden under det Skin bruger Markerne, saafremt han ikke selv vil staa til Rette derfor. J. R. 1, 131 b. K.[3]

---

[1] Asfærg, Nørhald H. [2] Kaatrup, samme H. [3] Tr.: Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 282 f.

2. Juni (**Dronningborg**). Til Jørgen Skram og Borgemestrene i Randers. Da Kongen har tilladt Peder Pederssen, Hospitalsforstander i Randers, at faa nogle Hospitalet tilhørende Boder øst for hans Gaard til Mageskifte mod Udlæg af andet lige saa godt Gods i Byen, skulle de besigte baade Boderne og det, han vil udlægge derfor, udlægge Hospitalet Fyldest og give alt beskrevet fra sig. J. T. 1, 80.

— [1] Aabent Brev, at Hospitalet i Randers herefter maa lade male toldfrit paa Kronens Mølle ved Drotningborg og, naar der er Olden i Skovene til Silckeborg Slot, have fri Olden dér til 100 Svin efter Anvisning af Lensmanden paa Silckeborg paa de for Hospitalet belejligste Steder. J. R. 1, 143[2]. K.

— Mageskifte mellem Lauritz Skram til Hastrup og Kronen. J. R. 1, 129 b. K. (Se Kronens Skøder under 31. Maj 1573.)

— Aabent Brev, hvorved det paabydes alle i Nørrejylland, der skulle have Stævninger til Landstinget, at tage dem hos Landsdommeren eller Landstingsskriveren og ikke, som hidtil flere have gjort, selv skrive dem og lade dem forkynde for dem, de ville have stævnet, da dette medfører, at Landsdommeren ikke ved noget om Sagen, ligesaa lidt som denne er indtegnet i Landstingsbogen, naar de komme til Landstinget med den og ville have Dom deri; alle saadanne Stævninger skulle herefter være ugyldige og den, der har skrevet dem, erstatte den stævnede hans Kost og Tæring. J. R. 1, 131. K.[3]

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Hans Vrager de 1350 Mk. danske i den gamle Mønt, som han er bleven Kongen skyldig i sit Regnskab og erklærer ikke at kunne betale, da han i sidste Fejde trofast har ladet sig bruge mod Rigets Fjender og forholdt sig som en tro Undersaat. K.

5. Juni (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Erich Morthenssen paa 10 Gaarde i Giefuinge i Valborgs Herred og 2 Gaarde, kaldede Lindholm, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sj. R. 11, 50 b. K.

— Til Lauge Beck. Da Kongen har tilladt Erich Morthensen fremdeles at maatte beholde det Gods i Forlening, som

[1] Brevet er baade i J. R. og K. dateret 2. Juli. Dette er dog sikkert en Fejl for 2. Juni; jvfr. Dateringsstedet. [2] Tr.: Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 283 f. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 63. Secher, Forordninger I. 547 f.

Lauge Beck for nogen Tid siden har faaet Ordre til at lægge under Roschildegaard, skal denne tilbagelevere ham Godset. Sj. T. 12, 150. K.

5. Juni (**Skanderborg**). Til Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg. Da Kongen har eftergivet Jens Ovessen i Viildendrup, hvis Gaard og Gods for nogen Tid siden er brændt, Halvdelen af hans Landgilde og anden Afgift for i Aar, skal Jørgen Skram afskrive ham derfor i Jordebogen og saa meget som muligt forskaane ham for Ægt og Arbejde, for at han snarere og bedre kan faa sin Gaard genopbygget. Orig.

6. Juni (—). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at forhandle med Frantz Fyrverper, som Kongen vil antage som Fyrverper og Lademager, og fastsætte en aarlig Løn for ham i Penge og Klæder, men ikke i Fetalje; Kongen vil betale ham, naar han udfører noget Arbejde for Kongen. Naar han har ordnet Sagen, skal han sende Kongen Besked derom, hvorefter denne vil give Fyrverperen Bestalling. Orig.

— Til Fru Ide Munck. Da hun i Anledning af Kongens Skrivelse til Erich Podbusch om Udtagelsen af nogle Mogens Muncks Arvinger vedrørende Breve af Kronens Breve paa Olborghus nu har været hos Erich Podbusch og begæret, at Brevkisten straks maa blive oplukket og Brevene udtagne, men han ikke kan være til Stede nu, da han i nogen Tid skal være hos Kongen paa Jagten, befales det hende at vente, indtil Jagten har Ende og Erich Podbusch kommer til Slottet; Kongen vil da sørge for, at Erich Podbusch efterkommer Befalingen. J. T. 1, 80.

11. Juni (—). Kvittans til Hans Mule, Borger i Otthense, paa 800 gl. Dlr., som han har betalt af den Sum, han skal give for de 130 Øksne, han købte af Jørgen Munck paa Frederichsborg. Udt. i F. R. 1, 32. K. (i Udt.).

— Til Pouel Bang, Tolder i Assens. Da Kongen har bevilget, at Hans Mule maa være fri for at svare Told af de 130 Øksne, som han i Aar har faaet af Kongen og sidste Faste lod udføre der igennem Toldstedet, maa Pouel Bang ikke kræve ham derfor. Orig.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Giessing, Huolbeck, Ring[1], Vetved[2], Vering[3] og Skarup[4], der hidtil hver to aarlig

[1] Fruering, Hjelmslev H. [2] Vitved. [3] Virring. [4] Skaarup.

have givet en Bolgalt til Schanderborg Slot, men nu erklære, at de for deres Armods Skyld ikke kunne svare den, herefter maa være fri herfor mod i Stedet hver at svare et godt Brændesvin ligesom andre Kronens og Adelens Bønder. J. R. 1, 132b. K.

16. Juni (**Skanderborg**). Til Peder Oxe, Hr. Jorgen Løcke, Holgierdt Rossenkrantz, Peder Bilde, Erick Rudt, Jacop Uldfeld, Biorn Kaas, Biørn Anderssen, Eyler Grubbe, Peder Munck, Jorgen Marsuin, Peder Gyldenstern og Oluf Moritzen. Da der er en langvarig Trætte mellem Chrestopher Gøe og Fru Karen Krabbe, Niels Skels Enke, angaaende nogen Ejendom paa Hørup Mark og Kongen har lovet selv at møde paa de omstridte Aasteder tillige med Rigsraadet, skulle de møde paa disse Steder 18. Aug. og hjælpe Kongen med at skille Trætten. Sj. T. 12, 151 b. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen sender nu sin Hofmarskal til ham med de Hofsinder, der, som tidligere skrevet, indtil videre skulle blive liggende i Helsingøer, og har tilladt hver af Herremændene at maatte holde 4 Heste, 2 væragtige Karle og 1 Dreng, hvorpaa de skulle mønstres og have Betaling. Casper Pogeral, Gotslaf Budde, Jochim von Leisten, Hans Stralendorff, Andres Kotzbode og Jørgen Ernst Worm, der skulle blive hos Kongen, skulle hver sende en Karl og en Hest med de andre Hofsinder. Peder Oxe skal hver Maaned lade de til Helsingøer sendte Hofsinder mønstre, selv passe paa, at alt gaar rigtigt til, og efter hver Mønstring straks melde Kongen, hvorledes de ere stafferede; dem, der blive hos Kongen, vil denne selv have Tilsyn med. Han skal ordne alt med Skibene og andet. Sj. T. 12, 152. K.

— Til Henrich Mougenssen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Pouil Rantzou til Botkamp, Hr. Johans Søn, at lade et Skib løbe gennem Sundet til Hispanien og tilbage igen uden at svare Told og Lastepenge, hvorfor Henrich Mougenssen skal lade det frit passere. Sj. T. 12, 152 b. K.

— Forleningsbrev for M. Jens Lauritzen paa et Kannikedømme i Aarhus, som er ledigt efter Anders Munck. Naar han ikke længere studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Udt. i J. R. 1, 132 b. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Peder Thomessen, Knud Olufssen, Seueren Thøgerssen, Rasmus Thomessen, Seueren Nielssen, Peder Gys, Johan

Jenssen og Jens Olufssen, Borgere i Aarhus, der restere med Sise af noget Tyskøl, som de have indført til Byen, og begære at maatte slippe med at betale den Sise, der skulde betales før Møntens Forandring, ogsaa maa slippe dermed, da det vil være dem til stor Skade at svare den Sise, som nu kræves; derimod skulle de af det Tyskøl, som de herefter indføre til Byen, svare Sise ligesom andensteds i Riget. J. R. 1, 133[1]. K.

16. Juni (**Skanderborg**). Til Jørgen Rosenkrantz. Da Kongen nu indløser Rannes Gods fra Fru Pernille Oxe, skal han undersøge, hvor meget af Godset der ligger i Kallø Len, og hvad det renter, sende Kongen klart Register derpaa, lægge dette Gods ind under Kallø Len og gøre Regnskab deraf. J. T. 1, 80 b.

17. Juni (—). Til Herluf Skafue, Eyler Krafse, Jørgen Munck og Lauge Beck. Da Otte Banner i Mageskifte vil udlægge Kronen 2 Gaarde i Torpe i Bregning Sogn i Aars Herred, 4 Gaarde og 1 Gadehus i Hørby By og Sogn i Tudse Herred, 1 Gaard og 1 Gadehus i Pebberinge i Paris[2] Sogn i Faxe Herred, 1 Gaard og 1 Gadehus i Brendstrup[3] By og Sogn i Alsted Herred, 1 Gaard[4] i Flackeberg By, Sogn og Herred, 6 Gaarde og 2 Gadehuse i Tersløsse By og Sogn og 1 Gaard i Store Grandløsse i Grandløsse Sogn i Flackebergs Herred, 1 Gaard i Marckislef[5] i Tudse Herred, 1 Gaard i Snolleløf[6] i Thune Herred og 1 Gaard i Frølund i Slagelse Herred mod Vederlag i Nørrejylland, skulle de med det første besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa, saa Kongen kan rette sig derefter. Sj. T. 12, 152 b. K.

— Til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Nils Jonssen. Da Kongen har tilladt Otthe Banner at faa til Mageskifte Bangsbuogaard og 1 Gaard i Børlum Herred, 1 Gaard i Vester Hiifuelschouf[7], 1 Gaard i Øster Hiifuelschouf, 1 Gaard i Medel Hiifuelschouf, 1 Gaard, kaldet Stade, 1 Gaard, kaldet Gierdrup, 2 Gaarde i Øster Lundrup[8], 1 Gaard i Thorsømarck, 1 Gaard i Huilshiuf, 1 Gaard i Hollensted, 1 Gaard i Brønderslef, 1 Gaard i Mudsted, 1 Gaard i Kiellisbeck[9], 1 Gaard i Arrup[10] og 1 Gaard i Nøruren[11] i Jerslef Herred, 1 [Gaard] i Biistrup og 1 Gaard i Thyrup[12] i Venneberg Herred, 3 Gaarde i Semedsted[13] i Rindz Her-

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 198. [2] Karise. [3] Bringstrup, Ringsted H. [4] Er oversprunget i Sj. T. [5] Sj. T. har urigtig: Marckeshof. [6] Sj. T. har urigtig: Smolleløf. [7] V. Hjulskov, Børglum H. [8] Linderup, samme H. [9] Kyllesbæk, Horns H. [10] Aarup, Børglum H. [11] N. Vraa, samme H. [12] Tirup. [13] Simested.

red, 1 Gaard i Refuel i Liusgaards Herred, Kronens Rettighed i 2 jordegne Bøndergaarde, den ene i Serup, den anden i Tange, Herligheden af 1 Kirkegaard i Uggerby i Horns Herred, 1 Gaard i Thamholt, 1 Gaard i Aae, 1 Gaard i Klarup, 3 Gaarde i Jerslef Herred, 1 Gaard og 2 Bol i Gandrup i Kier Herred og 1 Gaard paa Sturenern for Vederlag af hans Arvegods paa Sjælland, skulle de besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 80 b.

17. Juni (Skanderborg). Til Dr. Pouel Matzen. Da Hr. Jacob Anderssen, Sognepræst i Jørlunde[1] Sogn, har klaget over, at han med Urette er bleven dømt fra sine Sogne og fra sit Præsteembede, vil Kongen, for at han ikke skal have noget at klage over, selv høre ham og hans Modpart i Rette, hvorfor det befales M. Pouel at sørge for, at han beholder sine Sogne, indtil Kongen selv kommer der til Landet og kan høre Sagen. K. Sj. T. 12, 153 b[2].

— Forleningsbrev for Aage Finde, Borger i Halmstad, paa al den Landgilde og anden Herlighed, som svares af en Kronens Gaard, kaldet Giødistorp, i Aastet Herred, uden Afgift. Sk. R. 1, 36 b.

— Aabent Brev, at Sognepræsten til Odder Sogn, der har berettet, at en Præstegaard i Tuenstrup, som altid har svaret Landgilde til Odder Præst, nu ved Pantsættelse er kommet derfra, i Stedet for, indtil Præstegaarden i Tuenstrup bliver indløst, maa oppebære Landgilden af en Jord, som bruges til Hofuitstrup og svarer Skyld til Kirken, da han mener at kunne bevise, at Skylden af Jorden fra gammel Tid af har ligget til Odder Præstegaard. J. R. 1, 133 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Gram By henlægges til Sognepræsteembedet ved Schanderborg Slot i Stedet for Tienden af Nybye, som Embedet mistede, da Nybye blev nedbrudt og Jorden dertil lagt til Ladegaarden. Sognepræsteembedet skal desuden, naar der er Olden, have Olden i Kronens Skove under Schanderborg Slot til 30 Svin. J. R. 1, 134. K. Orig. i Provinsark. i Viborg[3].

18. Juni (—). Befaling til Biørn Andersen om af dette Aars Tiendekorn at levere Fru Anne Lauritzdatter, Anders Muncks Enke, 1 Læst Rug og Byg, da hun nu har været hos

[1] Hjørlunde, Lynge-Frederiksborg H. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 604 f. [3] Tr.: K. Hansen, Beskr. over Skanderborg S. 20.

Kongen og berettet, at hun intet har at ernære sig med, og indskrive det i Regnskabet. J. T. 1, 81 b.

18. Juni (Skanderborg). Befaling til samme at levere Sophie Krabbe 2 Ørt. Rug, 2 Ørt. Byg, $^1/_2$ Td. Smør, 5 Læs Ved og 2 Læs Hø til Hjælp til hendes Underholdning og indskrive det i Regnskabet. J. T. 1, 82.

— Til Nils Michelssen i Kye. Da Kongen paa hans Udsagn om, at en til Seber Kloster liggende Eng laa i hans Gaards Mark, i Randers har forlenet ham med denne, medens nu Albret Friis beretter, at den ligger lige udenfor Klosteret og ikke kan undværes derfra, skal han straks tilbagelevere Albret Friis Engen til Klosteret. J. T. 1, 82.

19. Juni (—). Til Peder Oxe. Kongen har faaet en Skrivelse fra Hertugen af Preussen, hvori denne melder, at han vil holde Bryllup i Konigsberg med Hertugen af Kleuens Datter førstkommende Søndag før St. Bartholomei Dag [23. Aug.], og indbyder Kongen med Gemalinde til Brylluppet. Da baade Hertugen og Hertugens Fader altid have været Kongens gode Naboer, vil denne sende Sendebud til Brylluppet og lade dem rejse med Skib fra Kiøpnehafn til Konigsberg, hvorfor det befales Peder Oxe at lade gøre et dertil tjenligt Skib i Stand, bestille Klenodier og andet, som Kongen og Dronningen kunne skænke ved Brylluppet, sørge for, at alt er rede, inden Gesandterne skulle rejse af Sted, og straks tilskrive Kongen en Betænkning om, hvorledes alt bedst kan ordnes. Sj. T. 12, 154. K.[1]

— Befaling til Holgierd Rossenkrantz og Jacob Ulfeld, der skulle repræsentere Kongen ved Hertugen af Preussens Bryllup, at staffere sig med Klæder og andet til denne Højtid og møde i Kiøpnehafn 4 Uger før St. Bartholomei. Sj. T. 12, 154 b.

— Befaling til Peder Oxe straks at betale Adam Plattes Brødre og Arvinger de 1327 Dlr., som Kongen i Følge sit Brev skyldte Adam Platte, og tage tilbørlig Kvittans derfor. Sj. T. 12, 155. K.

— Pantebrev paa Livstid til Chrestoffer Skǫning, Borgemester i Horsens, og hans Hustru Anne paa Kronens Part af Korntienden af Hanstedt og Lundum Sogne, som

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 272 f.

han nu har i Pant for 500 Lod Sølv og 1000 Mk. Klipping. J. R. 1, 134 b. K.

19. Juni (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Christopher Skoning, Borgemester i Horsens, paa Kronens Part af Korntienden af Ølsted Sogn i Hatting Herred, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 135 b.

— Aabent Brev, at Ifuer Søfrenssen, der er kaldet til Præst i Glud og Seget[1] Sogne efter sin Faders, den nuværende Sognepræsts, Død og har faaet Sognemændenes Kaldsbrev og Superintendentens Samtykke, men nu vil drage udenlands for yderligere at uddanne sig, maa indsætte en lærd og af Superintendenten eksamineret og godkendt Mand til Kapellan i Sognene indtil sin Tilbagekomst, hvis hans Fader skulde dø, medens han er i Udlandet. J. R. 1, 135 b. K.

20. Juni (—). Aabent Brev, at Skolemesteren i Mariager Skole, der af Kongens Fader har faaet tillagt 1 Læst haardt Korn af Kronens Part af Tienden af Gassom Sogn og, hvis den ikke kan slaa til, da tillige af Kronens Part af Tienden af Hem og Sem Sogne, herefter aarlig skal have 9 Ørt. Rug og 6 Ørt. Byg af Tienden af Gassom Sogn og 5 Ørt. Rug og 4 Ørt. Byg af Tienden af Hem Sogn, hvilket tilsammen beløber sig til 1 Læst haardt Korn, medens det resterende af Kronens Tiende af disse Sogne, nemlig 4 Ørt. Rug og $3^1/_2$ Ørt. Byg af Hem Sogn og 6 Ørt. Havre af Gassom Sogn, henlægges til de 2 Lokater i Randers Skole, da disse kun have ringe Underholdning. J. R. 1, 136 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.[2]

21. Juni (—). Til Peder Oxe. Da der ikke er Folk nok til at »omstyrte« Skibet Fortuna og Skibet let kan komme til Skade eller blive helt ødelagt, naar det ikke er velforsynet med Folk, bifalder Kongen, at man venter, indtil Skibet St. Oluf kommer i Havnen, hvorefter man saa kan bruge de mange Folk derfra til at »omstyrte« og istandsætte Fortuna; han skal sørge for, at Fortuna da bliver gjort i Stand saa hurtig som muligt og indtil den Tid holdt oven Vandet. Da Kongen nok kan tænke, at der er stor Mangel paa Hamp og Kabelgarn til Orlogsskibene, bifalder han Peder Oxes Forslag om at sende 100 Læster Sild til Naruen og igen hente

---

[1] Sejt. [2] Tr.: Hofman, Fundationer II. 368 f. Flemmer, Hist. Efterretn. om Randers lærde Skole. 1. H. S. 37 f.

Hamp og Kabelgarn; Kongen sender et Søbrev til dem, der skulle af Sted, og nærer ikke Tvivl om, at Kongen af Sverrigs Udliggere ville lade Skibet passere. Kongen kan ikke sende Peder Oxe Malt herfra, da han jo, som Peder Oxe ved, en rum Tid skal holde Hus paa Koldinghus, hvorved der vil blive stor Omkostning. Da den Fyrverper, som Kongen vil have i sin Tjeneste, har forlangt 100 Dlr. og 1 Klædning i aarlig Løn samt fri Bolig, meddeles, at Kongen ikke vil give ham mere end 40 Dlr., 1 Klædning og fri Bolig samt Betaling for de Lader, han laver til Kongen; vil han gaa ind herpaa, maa Peder Oxe antage ham, hvis ikke, kan Kongen nok undvære hans Tjeneste. Kongen sender ham den Olie og Farve, som findes her, for at den kan bruges til at farve Kongens Skibe brogede, som er rødt og hvidt. Der sendes ham Følgebrev for Johan Urne til de gejstlige Tjenere paa Bornholm. Kongen bifalder, at Folkene paa de anholdte Rostocker Skibe blive sendte hjem, og at Skibene med det deri deri værende Gods blive holdte til Stede, uden at noget af Godset bliver forrykket, og han tvivler ikke paa, at Rostockerne, naar Folkene komme hjem og melde, at deres Handel allevegne er forhindret, jo nok komme paa andre Tanker og søge en Udsoning med Hertug Ulrich. Sj. T. 12, 155 b. K.

21. Juni (Skanderborg). Følgebrev for Johan Urne Clausis Søn til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne, Kirkeværger, Kirke- og Præstetjenere paa Bornholm. Udt. i Sk. R. 1, 37.

22. Juni (—). Til Erick Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, og Kapitlet i Riber Domkirke. Da Jacob Vind, Sekretær, der har berettet, at han kun har faaet 1 Gaard og 2 Bol til det Kannikedømme i Riber Domkirke, som han er forlenet med, har klaget over, at han nu ikke kan faa Indfæstning af Gaarden, hvis Indehaver Peder Huid er død, siden Jacob Vind fik Gaarden i Forsvar, idet Sønnen Jørgen Huid har fremlagt et Fæstebrev til ham fra M. Thomas Hygom paa Gaarden, hvilken Faderen skulde have opladt ham, uagtet denne hele sin Levetid har brugt Størsteparten af Ejendommen, og dermed mener sig fritaget for nu at svare Indfæstning, skulle de kalde Jørgen Huid med Fæstebrevet i Rette for sig, undersøge Sagen og afsige Dom om Fæstebrevets Gyldighed, om Jørgen Huids Forpligtelse til at fæste Gaarden paany, og om hvorvidt Jacob Vind skal lide Skade ved, at andre tidligere til egen

Fordel have oppebaaret Indfæstning af Gaarden, før den blev ledig. Orig. i Provinsark. i Viborg.

22. Juni (Skanderborg). Til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, og Niels Jonssen. Der har en Tid lang været Trætte mellem Erich Podebusch paa Kronens Vegne og Lauritz Husum, Borger i Olborg, angaaende en af denne opført Bygning i Olborg, som efter Erich Podebuschs Mening staar paa Kronens Grund, og Lauritz Husum er bleven delt og forfulgt og tilsidst gjort fredløs i Henhold til Borgemestres og Raads Opmaaling. Da Sagen, der siden har været indstævnet for Danmarks Riges Raad, af dette er bleven henvist til gode Mænds Afgørelse, skulle de med det allerførste mødes i Olborg, undersøge Sagen og afgive en skriftlig Dom om, hvorvidt Lauritz Husum har bygget paa Kronens Grund videre end hans Adkomst og Kong Hans's Brev lyde, hvorvidt Borgemestre og Raad have gjort Lauritz Husum Uret, og i saa Tilfælde om de ikke bør staa til Rette derfor, og hvorvidt Byfogdens Dom er saa nøjagtig, at den kan staa ved Magt. J. T. 1, 82.

23. Juni (—). Til Morthen Suendssen. Da Kongen har tilladt Viidi Thammessen i Joruppe i Aanst Herred at foretage et Mageskifte med Fru Anne Giordzdatter, Erich Langis Enke, hvorved han vil faa en Eng og Jord paa Joruppe Mark, som ligger meget belejligt til hans Gaard, for en Jord i en Mark ved Siden af, som ligger langt fra Haanden for ham, men belejligt for hende, skal Morthen Suendssen begive sig paa begge Jorder, undersøge Forholdene, være til Stede, naar Mageskiftet skal gaa for sig, og, saafremt han ikke selv vil staa til Rette derfor, paase, at Viidi Thammessen faar Fyldest. J. T. 1, 83.

— Skøde til Erich Rud, Embedsmand paa Kiestrup. F. R. 1, 482. (Se Kronens Skøder.)

24. Juni (—). Aabent Brev, at Kongen har lovet at betale den Husleje, som Helle Matissis skal give af det Hus, hun bor i, saa længe hun lever, hvorfor det befales Byfogden i Aarhus aarlig at betale den og indskrive den i sit Regnskab. J. R. 1, 137[1]. K.

— Følgebrev for Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kallø, til 4 Bønder i Huilsagger, 4 i Terminstrup, 2 i Mørcki,

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 199.

3 i Dausterup og 2 i Tiierrøgaard[1], hvilke herefter skulle svare ham til Kallø. J. R. 1, 137 b. K.

24. Juni (**Skanderborg**). Befaling til Jørgen Rosenkrantz at lade medfølgende Følgebrev forkynde for Bønderne paa det af Rannes Gods, som ligger i Kallø Len, og overtage Godset paa Kronens Vegne. J. T. 1, 85.

— Til Fru Anne Løcke. For nogen Tid siden har hun efter Kongens Befaling udlagt Hr. Nils Lauritzen, Sognepræst til Brandstrup Sogn, en Kronens Gaard i Brandstrup til Præstegaard, og Christiern Thomessen, der boede paa denne Gaard, men nu jo skal flytte med Hustru og Børn, har da begæret at faa det Bol, som Præsten hidtil har boet paa, i Stedet, hvilket Præsten dog ikke vil tillade. Da Christiern Thomessen imidlertid for ikke længe siden har fæstet den Gaard, han nu skal rømme, og har givet en stor Indfæstning, skal Fru Anne befale Præsten at lade Christiern Thomessen faa Bolet og, hvis han ikke vil det, da lade Christiern Thomessen beholde Gaarden og forbyde Præsten at befatte sig med den, førend han yderligere har været hos Kongen derom. J. T. 1, 83 b.

— Befaling til Axel Guldenstiern straks at overlevere Øe Kloster til Frantz Banner, til hvem Kongen har mageskiftet Klosteret med saa meget af dets Gods, som kan svare til Ryegaard og det andet Gods i Sjælland, som Frantz Banner har udlagt til Kronen. Axel Guldenstiern maa, indtil Pantesummen for Øe Kloster betales ham tilbage, faa Voergardt, som Erich Rud nu har i Værge, og det af Øe Klosters Gods, som ikke udlægges til Frantz Banner. J. T. 1, 84.

— Befaling til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Erich Podbusch, Hendrich Guldenstiern og Nils Jonssen straks at begive sig til Øe Kloster, besigte Klosteret og dets tilliggende Gods, udlægge Frantz Banner saa meget deraf, som kan svare til det Gods, han udlægger til Kronen, og desuden Gods til en Rente af $^1/_2$ sjællandsk Læst Korn, hvilket han forlods skal have, og indsende klare Registre derpaa, saa Kongen kan rette sig derefter. J. T. 1, 84.

— Befaling til Jørgen Skram at undersøge, hvor meget af Rannes Gods, som Fru Pernille Oxe har i Pant, der ligger i

[1] Tjerrild, Ø. Lisbjærg H.

Drotningborg Len, hvor det ligger, og hvad det renter, og indsende klare Registre derpaa. Da Kongen har sendt hende Pantesummen, skal han straks lægge det af Godset, som ligger i Drotningborg Len, ind under Slottet. J. R. 1, 85.

25. Juni (**Skanderborg**). Aabent Brev, at de Tiender, som laa til Silckeborg Slot i Hans Johanssens Tid, fremdeles maa blive liggende dertil, da der kun er ringe Avl og Høbjærgning til Slottet og der derfor i tidligere Lensmænds Tid er henlagt nogle af de nærmeste Kongetiender dertil. Jens Kaas skal aarlig gøre Regnskab for Kornet deraf, men maa beholde Halmen til Slottets Behov. J. R. 1, 138 b. K.

— Aabent Brev, at de jordegne Bønder i Aackier Len — der forhugge deres Skove til Upligt, torveføre en Del deraf og i andre Maader ødelægge dem, men alligevel, naar der er Olden, drive lige saa mange Svin ind paa de forhuggede Skove som Kronen og de andre Lodsejere, der have Fællig med dem — herefter, naar de behøve noget i Skovene til Husbygning, Plove, Vogne, Ildebrændsel og andet, skulle henvende sig til Lensmanden paa Aackier eller hans Skovfoged, der saa skulle anvise dem hvad de behøve; gør nogen ikke dette, skal Lensmanden lade ham tiltale og straffe. J. R. 1, 139. K.

— Livsbrev for Chresten Gied paa Veggergaard mod at svare sædvanlig Landgilde deraf og være Lensmanden paa Olborghus lydig. J. R. 1, 139 b. K.

— Til Biørn Anderssen. Jens Perssen, der er Møller i Møllen ved Aarhus, har berettet, at der næsten hvert Aar er noget i Vejen med Møllen, saa han maa lade den staa stille, medens den bliver gjort i Stand, og at han staar for en stor Landgilde, 1 Ørt. Malt næsten hver Dag, men at det tidligere har været sædvanligt, at der er bleven afkortet 1 Ørt. Malt for hver Dag, Møllen har staaet stille. Da han erklærer ikke at kunne svare sin aarlige Landgilde, medmindre han maa lade Møllen gøre i Stand og faa Afkortning i Landgilden efter gammel Sædvane i den Tid, Møllen formedelst Reparation maa staa stille, befales det Biørn Anderssen at lade Møllen gøre i Stand og afkvitte saa meget af Afgiften, som ret og billigt kan være, naar Møllen maa staa stille af en eller anden tilbørlig Grund. J. T. 1, 85 b.

— Befaling til Biørn Anderssen, der er en af de nærmeste Frænder, om at paatage sig Værgemaalet for Fru Mar-

garete Nilsdatter, Hans Holckis Enke, og hendes Børn, da den hidtilværende Værge Erich Lange nu er død og Hr. Verner Pasbergs Sønner, der ere hendes Børns rette Værger, ikke ville paatage sig Værgemaalet, da de formedelst Kongens daglige Tjeneste ikke kunne være hjemme og forsvare Godset. J. T. 1, 86.

26. Juni (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Erich Rud maa beholde det Inventarium, som han har modtaget paa Voergaard. K. Udt. i J. R. 1, 140.

— Gavebrev til Kronens Bønder i Holbeck[1] og Skarup[2]. J. R. 1, 140. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Koruitz Veffert, Embedsmand paa Hald, og Nils Jonssen til Tostelund. Da Pouel Anderssen til Lund har bevilget Kronen 1 Gaard og 2 Gadehuse i Skoubye med en lille Skov og en Endelsskov, som er en Søsterlod imod Nils Mouritzens Skov, saavidt Anders Pouelssen har den i Værge, til Mageskifte for Kronens Rettighed i Lund og Lund Gods, men denne Rettighed ikke beløber sig til saa meget, som Pouel Anderssens Gods og Skove, skulle de med det allerførste udlægge Pouel Anderssen lige saa meget af Kronens i Nærheden liggende Gods, som hans Gods er bedre, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 86.

— Befaling til Claus Glambeck at lade Kronens Bønder i Lenet [Skanderborg], der lide Mangel paa Ildebrændsel, faa Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer for Betaling og indskrive Indtægten i Regnskabet, dog skal han paase, at der ikke hugges til Skade for Skoven. J. T. 1, 87.

27. Juni (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Johan Foxel, Købmand i Lunden i England, har været hos Kongen med Klage over, at de dantzigster Fribyttere i de foregaaende Aaringer have gjort ham stor Skade og taget Gods fra ham til et Beløb af 9000 Dlr. eller mere, og har begæret, at Kongen vilde hjælpe ham til nogen Oprejsning derfor, skal Peder Oxe, da Johan Foxel jo er Kongens Købmand, med allerstørste Flid forhandle hans Sag hos de dantzigster Sendebud, saaledes at han kan faa nogen Erstatning for den lidte Skade, dog Kongens Handel dermed aldeles uforkrænket. Da Johan Foxel har gjort Anfordring om det Voks, som blev arresteret i Lubeck, og som Chrestopher Føygler siden har faaet, med Tilkendegivende af, at han og Medredere siden have

[1] Hvolbæk, Hjelmslev H. [2] Skaarup, samme H.

maattet betale 1500 Dlr. derfor, skal Peder Oxe træffe en Overenskomst med ham herom, saa Kongen en Gang for alle kan blive fri for videre Anfordring. Sj. T. 12, 157b. K.

27. Juni (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Fru Kierstine Andersdatter, Jens Bangs Enke, paa følgende Kronens og Kirkens Skove, Jorder og Enge, som hendes Husbonde hidtil har haft i Værge, nemlig Rødingsballe[1] i Thosting[2], en Kirkejord paa Daudinge Mark, der ligger til Grestrup[3] Kirke, 2 smaa Agre i Grauersis Toft i Daudinge og et Stykke Eng, kaldet Ulfsuig, i Ryng Mark. Hun skal frede Skoven og aarlig svare Kronen og Grestrup Kirke sædvanlig Skyld og Landgilde. J. R. 1, 140b. K.

— Fæstebrev paa Livstid for Jens Lauritzen, der en Tid lang har tjent som Kældersvend paa Schanderborg Slot og skikket sig vel, paa den Gaard i Ilderup i Douer Sogn, som Seueren Kældersvend sidst boede i. Han skal give et rimeligt Stedsmaal og svare sædvanlig Landgilde til Schanderborg Slot, men derimod være fri for Ægt og Arbejde. J. R. 1, 141. K.

— Befaling til Erich Podebusch med det første at besigte de 9 Gaarde og 6 Gadehuse i Strandby og 5 Gadehuse paa Strandby Mark i Ellinge Sogn i Horns Herred i Vendsyssel, som Fru Lisebet Bilde, Jens Marquardsens Enke, har begæret til Mageskifte, optage klare Registre derover og tilskrive Kongen fuld Besked. J. T. 1, 87.

28. Juni (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da han skriver, at det er forbundet med stort Besvær at faa de 4 Skibe Wohl Herr in Gottes Namen, den svenske Jomfru, Krabaten og Jægermesteren udrustede i en Fart, og da de ikke kunne blive færdige inden 15. Juli (paa hvilken Dag de frantzoske Legater i Polen havde lovet, at Kongen af Frankrigs Broder skulde være i Dantzigk), men det heller ikke efter de af Peder Oxe tilsendte Tidender er troligt, at Kongen af Frankrigs Broder kan komme did saa snart, mener Kongen det rigtigst, at Udrustningen af Skibene opsættes, dog skulle Skibene gøres i Stand og Takkel, Tov og andre Redskaber haves rede, saa at man ikke skal have nødig at lede om det, naar det skal bruges. De 4 Skibe, der have faaet Ordre til at tage Vare paa Rostockerne, skulle blive liggende i denne Bestilling og, hvis de ere komne hjem, straks sendes ud

[1] Rodvigballe, Tyrsting H. [2] Tyrsting. [3] Grædstrup.

igen med Ordre til at rette sig efter den givne Besked. Han skal lade Krogen forsyne saaledes med Bøsseskytter, Skyts og andet nødvendigt, at de, der ville løbe forbi uden at give Besked, kunne blive modtagne saaledes, som det bør sig; Kongen mener dog ikke, at det er nødvendigt at indlægge andre end Casper Wisse paa Krogen, da han nok kan udrette hvad der behøves. Kongen bifalder Opkastningen af en Skanse eller to ved Dragør for at forhindre Skibene i at løbe igennem uden at give Besked og befaler Peder Oxe at anordne det fornødne. Kongen henstiller til ham at lade Tønderne i Sundet tage op, hvis de Frantzoser skulde komme, hvad Kongen dog ikke tror, men mener ellers, at det ikke behøves. Da Skibene nu ikke skulle udrustes, anser Kongen det ogsaa for unødvendigt at lade Knægte løbe ind i Riget. Kongen bifalder hans Ordrer om de Skibe, der skulle føre Kongens Raader til Preussen, og vil, da Smykkerne ikke kunne faas saa snart, lade gøre en statelig Guldkæde og deri hænge sit Kontrafej med Ædelstene. Peder Oxe skal i et og alt rette sig efter den givne Ordre om Flytningen af Kongens Faders Lig fra Othense. Med Hensyn til de Dantzigkers Handel vil Kongen lade det blive ved den Besked, som Peder Oxe har truffet med deres Sendebud i Medelfar; Kongen har paa deres Supplikats skrevet dem et Svar til, hvoraf der sendes ham en Kopi tillige med selve Brevet til dem. — Seddel: Dersom de Dantzigsker til en rimelig Pris ville levere Kongen Kabelgarn og andet til Orlogsskibene for 20,000 Dlr. af de 100,000 Dlr., de skulle betale, og levere den ene Halvpart i Aar og den anden til næste Aar, vil Kongen tage det; Peder Oxe skal melde Kongen deres Svar. Sj. T. 12, 158. K.[1]

2. Juli (**Hald**). Til Jens Kaas. Da nogle Kronens Bønder i Silckeborg Len, der staa til Restance med noget Malt og anden Landgilde, have berettet, at deres Armod er saa stor, at de ikke kunne yde det nu, har Kongen bevilget dem Henstand dermed, indtil de kunne faa det ny Korn, hvorfor Jens Kaas skal give dem Henstand til St. Mikkels Dag. Sj. T. 12, 159 b.

— Aabent Brev, at Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, fremdeles maa beholde to Humlegaarde udenfor

---

[1] Tr. (til Dels): Ryge, Peder Oxes Levnet S. 273 f.

Randers, den ene kaldet Slottets Humlegaard, den anden Østrup Humlegaard, uden Afgift. J. R. 1, 142. K.

2. Juli (**Hald**). Aabent Brev, at Lucius Suenssen indtil videre maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde af sin Gaard mod at have god Opsigt med de Kronens Skove og Enemærker, som Kongen har givet ham i Befaling, ej tilstede nogen at skyde Fugle eller Dyr deri og ej skjule, naar nogen gør det, saafremt han da ikke selv vil staa til Rette. J. R. 1, 142 b. K.

— Befaling til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Jens Kaas, Nils Jonssen og Jørgen Skram om engang inden Mikkelsdag at begive sig til Voergaard i Vendsyssel, naar Axel Guldenstiern tilsiger dem og de ikke have anden mærkelig Bestilling for Kongen, besigte Bygningerne paa Gaarden og Ladegaarden og de til Gaarden liggende Skove og give deres Besigtelse beskreven fra sig. J. T. 1, 87 b.

— Jvfr. 2. Juni.

3. Juli (—). Følgebrev for Axel Gyldenstierne til Bønderne under Voergaard i Vendsyssel. K. Udt. i J. R. 1, 144.

— Til Morten Venstermand. Kongen har bragt i Erfaring, at nogle i hans Fraværelse skyde i hans Enemærker i Kiøpnehafns Len, og at der ved Pinsedags Tid blev truffet 2 Karle i det Enemærke, som Lucius Suendssen har i Befaling, men at man ikke kan faa at vide, hvem disse Karle tilhøre, skønt Lucius Suendssen fratog den ene hans Kaabe og har meldt det til Morten Venstermand. Da denne jo nok husker, hvad Aftale Kongen har truffet med ham med Hensyn til Vildtbanen og Enemærkerne, og da Kongen ikke kan tro andet end, at han jo i det mindste kunde have faaet noget at vide, hvis han tog sig alvorligt af det, befales det ham at gøre sit Bedste for at udspørge, hvem der have skudt i Kongens Vildtbane, og for Fremtiden passe godt paa Kongens Vildtbane og Enemærker og anholde dem, der skyde deri, eller opspore, hvem det er, saafremt han ikke selv vil staa til Rette for sin Forsømmelighed. Sj. T. 12, 160 b. K.

— Aabent Brev, at Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, skal være Værge for Anne, Enke efter afdøde Peder Jude, der boede i Kronens Gaard Teygelgaard, da hun ingen Værge har. J. R. 1, 143 b. K.

— Forleningsbrev for Peder Pederssen, Borger i Randers, der er beskikket til Forstander for Almindeligt Hospital smstds.

men ikke har faaet nogen Løn tillagt derfor, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Biereagger Sogn i Hatz Herred, kvit og fri. K.[1] Udt. i J. R. 1, 144.

3. Juli (**Hald**). Til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Axel Jul, Palle Jul og Nils Jonssen. Da der paa Olborghus skal staa en forseglet Kiste, hvori skal findes en Del Breve vedrørende Kronens Gods der i Lenet og andensteds, og Kisten i lang Tid ikke har været lukket op, har Kongen sendt sin Sekretær Anders Dresselberg did for i deres Nærværelse at registrere Brevene; de skulle derfor, da de jo nu med det første skulle mødes i Olborg, oplukke Kisten og være til Stede, medens Anders Dresselberg registrerer Brevene. Der skal over Brevene affattes 2 ligelydende Registre, som de skulle underskrive, og deraf skal det ene altid blive ved Brevkisten, det andet indsendes til Kancelliet. J. T. 1, 87 b.

— Til Peder Oxe. Da Folkene paa Arensborg Slot have begæret Undsætning med Proviant og andet, har Kongen, for at Slottet kan blive forsynet, en Gang for alle bevilget dem 3 Læster Sild, 10 Læster Salt, 1 Læst Smør, 1000 Sider Flæsk, 6 Tdr. Svovl og 2 Tdr. Kørnekrudt, hvilket Peder Oxe derfor skal sende af Sted med Sekretær Friderich Gross, der nu skal rejse did. Da Kongen nok kan tænke, at der ikke er saa meget Flæsk i Forraad, at de 1000 Sider kunne sendes straks, skal Peder Oxe skaffe Friderich Gross et Skib, der kan indtage den øvrige Proviant, og sørge for, at han straks kommer af Sted. — Seddel: Han skal sørge for, at de 1000 Sider Flæsk komme til Arensborg inden Vinteren. K. Sj. T. 12, 159 b.

4. Juli (—). Befaling til Peder Oxe at betale Frederich Gross, Kongens Sekretær, der nu sendes til Lifland og skal blive dér i nogen Tid, baade den Løn, han skulde have haft til sidste Paaske, og den Løn, han skal have til førstkommende St. Mikkelsdag, og give Kongens Skrædder Ordre til straks at levere ham hans Hofklædning. Endvidere skal han betale Frederich Gross 34 Dlr. 1 Ort, som denne har fortæret paa sin sidste Rejse til Lifland, og 50 Dlr. til Fortæring for den Post, som han fra Lifland skal sende ind i Rusland med et Brev til Storfyrsten. Han skal sørge for, at Frederich Gross uden Ophold kommer af Sted. Sj. T. 12, 161. K.

[1] Tr.: Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 284.

4. Juli (**Hald**). Befaling til Fru Anne Løcke at udlægge Præsteembedet til Øtzlef Klosters Kirke en Præstegaard i Øtzlef Sogn, da Sognepræsten Hr. Michel Christiernssen[1] har berettet, at han hidtil ikke har haft nogen Præstegaard, men kun et Bol, hvormed han kun er daarlig hjulpen, dog skal Præsten saa afstaa Bolet, hvilket Bonden, der maa flytte fra den til Præstegaard udlagte Gaard, skal have uden Stedsmaal. Naar Gaarden er udlagt, vil Kongen, naar Præsten begærer det, give ham Brev derpaa. Da Hr. Michel har klaget over, at han ingen Tiende faar af Øtzlef Klosters Avl, befales det hende at svare ham Tiende deraf i Overensstemmelse med Ordinansens Paabud. J. T. 1, 88.

— Til Biørn Anderssen, Axel Jul, Erick Kaas, Henrich Guldenstiern, Jørgen Schram og Nils Jonssen. Da Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, har berettet, at der er Trætte mellem ham og Erich Podebusch, Embedsmand paa Olborghus, paa Kronens Vegne angaaende Markeskellet mellem Hurup paa den nørre og Hegard[2] og Fruerlund paa den søndre Side vester i Mosen og om Markeskellet mellem Hoslefgardz[3], Fruerlundz, Hegardz og Hurups Skov, Mark, Eng, Mose og Fang paa den østre og Solbierg, Sønderthuedschouf, Brundum[4], Draugsgard og Gierholm paa den vestre Side, og begge Parter have betroet dem til at fastsætte Skellet, skulle de med det allerførste mødes paa Aastederne, undersøge Sagen, gøre ret Skel med Sten og Stabel, hvis der ikke i Forvejen er gjort noget rigtigt Skel eller Skellet nogensteds er forvildet, og give deres Afgørelse beskreven fra sig. J. T. 1, 88 b.

5. Juli (—). Til Peder Redtze. Da Kongens Svende trods Kongens Ordre til ham om, hvorledes der skal forholdes med deres Underholdning og andet, skulle svire (»slømme«) stærkt, idet der ikke er en Uge, hvor de drikke under 17 eller 18 Tdr. Øl, vil Kongen herefter have det saaledes, at Svendene skulle have Frokost (»Frostøcke eller Supe«) Kl. 7 og dertil Øl til Nødtørft, Middagsmaaltid Kl. 10 og de maa da faa Øl til Kl. 12, da Kælderen igen skal lukkes, og atter Maaltid Kl. 5 om Aftenen og de maa da faa Øl til Kl. 9; derimod maa der ikke fra Slottet gives dem Øl ned i Stalden, og ingen af Svendene maa blive i Stalden, naar Maaltid holdes, men skal gaa til Bords paa Slottet, kun skal

[1] Kaldes S. 298 Chresten Michelssen. [2] Hedegaarde, Hindsted H. [3] Haslevgaarde, samme H. [4] Lille Brøndum, Hellum H.

af Stalddrengene skiftevis en blive i Stalden for at se til Hestene, og til ham skal der efter Maaltidet bæres saa megen Mad og Drikke ned, som han behøver. Ville nogle af Svendene ikke tjene paa den Besked, maa han afskedige dem. Sj. T. 12, 161. K.

5. Juli (**Hald**). Til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør. Da de Dantzigsker endnu ikke have forligt sig med Kongen, men endogsaa synes at ville gaa fra det, som deres Sendebud allerede have forhandlet til Ende, vil Kongen forbyde Sejladsen paa Dantzigk, hvorfor han ikke før nærmere Ordre maa fortolde de Skibe, der ville til Dantzigk eller Rostock; derimod skal han sige til dem, at de maa løbe alle andre Steder hen, og af Skipperne tage Forpligtelse om, at de under Fortabelse af Liv, Skib og Gods ikke uden Kongens Tilladelse ville løbe til de to nævnte Byer. Sj. T. 12, 161 b. K.

— Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans 2 Skrivelser af 28. Juni og 1. Juli og bifalder, at han sender en af Drabanterne, som han kender, til Frankrig i Anledning af de derfra komne Tidender for at skaffe Besked, men mener derimod ikke, at det vil nytte noget at lade Jørgen Busch løbe did i samme Øjemed med en Pinke, ladet med Sild og Købmandsvarer, da han ikke vil udrette meget i den Retning. Kongen bifalder hans Foranstaltninger paa Krogen med Hensyn til Bygningen, Husets Besættelse og Anbringelsen af Skansekurve uden om Slottet og mener, at det Skyts, som skal bruges paa Slottet, bør sættes ind i Slottet og Skansekurvene hurtig gøres færdige; hvis det bliver nødvendigt, kan Skytset jo snart rykkes udenfor Slottet. Folket behøver ikke at blive paa Krogen længere end til St. Bartholomei Dag [24. Aug.]. Det er bedst, at de Knægte, som Michel Gydinge skal antage, faa en Dlr. eller to paa Haanden med Ordre til at møde, naar det behøves, medens det ikke vil være nødvendigt nu at lade dem løbe sammen eller indkvartere dem nogensteds. Hoslagt sendes den underskrevne Hofseddel, hvorefter han kan rette sig, og det paalægges ham at sørge for, at de, der endnu ikke have faaet den dem tilkommende Klædning, faa den. Søbrevet for det Skib, der skal til Naruen efter Hamp og Kabelgarn, er for længe siden sendt til ham. Kongens Mageskifter med Peder Oxe og Peder Bilde maa efter Peder Oxes Begæring staa hen, indtil denne kommer her over til Kongen. Kongen bifalder hans Betænkning om Afregningen med Frantz Varbiergs Ryttere og vil lade

det blive derved, da der ikke uden stor Skade for Kongen kan gøres Afregning særskilt med nogen af dem, fordi de kun have Ritmesterens Restseddel og en stor Del af Summen allerede er betalt. Da han melder, at Kongens Skibe, der vare sendte ud for at tage Vare paa Rostockerne, igen ere komne tilbage i Sundet, skal han, som tidligere befalet, give dem Ordre til at rette sig efter den givne Besked og fremdeles varetage denne Bestilling. Da de Dantzscher ikke ville gaa den rette Vej ud, men trække alt ud og handle mod den endelige Aftale, de have truffet med Peder Oxe, har Kongen skrevet til Tolderen om at anholde alle Skibe, som ville til Dantzigk, og ikke fortolde dem osv., hvilket Brev sendes ham med Ordre til at kalde de dantzscher Sendebud for sig, og meddele dem, at der er skrevet et saadant Brev til Tolderen, og at han har Ordre til, saafremt de ikke straks ville gøre en Ende paa Sagen, at sende det til denne samt gøre det anholdte Gods i Penge og bruge Skibene til Kongens Behov; hvis Sendebuddene alligevel trække Tiden ud, skal han sælge af Godset, lægge Pengene i Forvaring, lægge de Skibe, som Kongen har udset til Orlogsskibe, til Kongens Orlogsskibe og begynde at bygge paa dem, for at de kunne se, at det nu er Alvor. Hvad angaar den bremmer Skipper, der kræver sit for nogle Aar siden anholdte Skib, saa vil Kongen, hvis han paany gør Fordring derpaa, give ham den Besked, at han skal faa hvad Retten kan tilkende ham og ikke mere. Han skal, hvis det russiske Sendebud, der efter hans Beretning skal være paa Vejen her ind i Riget, kommer, indkvartere ham paa Roskiildegaard og indtil videre skaffe ham Underholdning, men, hvis det kun er et Bud eller en Brevdrager, kræve Brevet af ham og sige til ham, at Kongen er saa langt borte, at han ikke kan komme til ham, hvorfor Peder Oxe vil skaffe ham Svar; naar han har faaet Brevet, skal han, hvis det er paa Russisk, lade det bryde og oversætte paa Tysk eller Dansk af en paalidelig Person og sende det til Kongen; han skal tilskrive Kongen al Besked, naar Russeren kommer. Overførelsen af Kongens Faders Lig til Roskiilde maa opsættes, indtil Peder Oxe har været hos Kongen; denne har ladet aabent Brev om Opsættelsen udgaa til Adelen i Fyen og befaler Peder Oxe at lade Adelen paa Sjælland det vide, for at den ikke til ingen Nytte skal drage til Korsøer og blive liggende der. K. Sj. T. 12, 162.[1]

5. Juli (**Hald**). Aabent Brev, hvorved Peder Gram, Foged paa Drotningborg Slot, for Livstid fritages for den Afgift, som hidtil er svaret til Kronen af hans fri Bondegaard i Komdrup[1] i Støfring Herred, nemlig 1 Fjerd. Smør, 1 Fjerd. Honning, 7 Heste Gæsteri, 3 Sk. Leding, 4 Sk. Hønsepenge og 1 Brændesvin aarlig. J. R. 1, 144. K.

— Befaling til Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Erich Podbusch, Henrich Guldenstiern og Nils Jonssen, der tidligere have faaet Ordre til at besigte det Gods i Vendsyssel, som skal udlægges til Frantz Banner for hans Gods paa Sjælland, om ligeledes at besigte 2 Gaarde og 1 Bol i Brouist af Øe Klosters Gods, hvilke Kongen vil give Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, i Mageskifte for Gods paa Sjælland, hvis da Frantz Banner ikke gør Fordring paa at faa dem, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 89.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at rejse eller forfølge Dele paa det Kronens Gods, som Prebern Guldenstiern, Hofsinde, har i Værge, førend han kan faa fat i de paa Godset lydende Breve; efter hans Moders[2] Død ere nemlig alle Brevkister og Skrin blevne forseglede af ham og hans Medarvinger baade paa deres egne Gaarde og paa Vestervig Kloster, saa han ikke kan komme til Brevene, førend han og hans Medarvinger komme til Ende med Skiftet. J. T. 1, 89 b.

6. Juli (—). Til Borgerne i Randers. Da mange af dem lade sig gøre Haandkværne i deres Huse til at male Malt paa eller føre det, de skulle have malet, til Møller udenfor Byen, men ikke til Kronens Mølle i Byen, der derfor ofte staar ledig, befales det strengelig alle herefter at lade deres Rug og Malt male paa Kronens Mølle i Byen og ingen andensteds, saa længe Møllen holdes i Stand, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor og straffes for Ulydighed. J. T. 1, 90[3].

7. Juli (—). Til Hendrick Guldenstiern. Da Hr. Suend Matzen, Sognepræst til Seber Kloster, har klaget over, at en under Vedschølle Kloster hørende Bonde i Munckegaard i lang Tid ikke har villet svare ham Tiende, skal Hendrick Guldenstiern give Bonden Ordre til herefter at tiende i Overensstemmelse med Ordinansen til Kronen, Præsten og Kirken af alt det, han saar, og

[1] Kondrup. [2] Jutte Podebusk. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 549.

til at levere Præsten hvad han til denne Dag resterer med, da han ellers vil blive straffet. J. T. 1, 91.

8. Juli (Hald). Befaling til Lauge Beck om med det første at bortfæste Kirkens Parter af Tienden i Frederichsborg Len, der for største Delen endnu ikke ere fæstede bort, til de højstbydende; Indfæstningen skal betales til Kirkeværgerne og anvendes udelukkende til Kirkernes Bedste; han skal optegne, til hvem og for hvilken Afgift han bortfæster Tienderne, hvorefter Kongen vil give dem, der have fæstet Tienderne, Livsbrev derpaa. Kongen har paa Begæring af Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingør, bevilget, at denne fremfor nogen anden maa faa Kirkens Part af Tienden af Tykiøbing Sogn i Fæste, men han skal give lige saa stor Afgift, som nogen anden vil give. Sj. T. 12, 164. K.

9. Juli (—). Aabent Brev, at Thomes Nielssen i 1 Aar maa være fri for Skat, Landgilde og al anden Tynge af den halve Gaard i Gielsos i Nørrehalland, som han bor i. Udt. i Sk. R. 1, 37.

— Mageskifte mellem Fru Kierstine Mogensdatter, Frantz Dyrres Enke, og Kronen. J. R. 1, 144b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Erich Hardenberg til Matterup og Kronen. J. R. 1, 146. K. (Se Kronens Skøder under 10. Juli.)

— Til Hr. Jørgen Løcke, Jørgen Rosenkrantz, Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Malthe Jenssen, Christiern Skiel og Ifuer Munck. Da der i Schifuehus Len ligger noget Krongods, som tidligere har været jordegent Bondegods, men i Skipper Clementz Fejde er bleven forbrudt til Kronen, og der ikke svares mere Skyld og Landgilde af det nu, end før det blev forbrudt, uagtet det godt kan taale at svare mere, skulle de med det allerførste begive sig paa dette Gods, undersøge dets Tilliggende og forhøje Landgilden til en rimelig Størrelse, hvor den ikke er bleven forhøjet siden Forbrydelsen af Godset, og hvor dette kan taale større Landgilde. De skulle give deres Ansættelse beskreven fra sig. J. T. 1, 90b.

— Til Holger Rosenkrantz, Biørn Anderssen, Claus Glambeck og Christiern Munck. Kongen har ladet noget Tømmer hugge i Kronens Skove ved Rye og andensteds deromkring i Skanderborg og Silckeborg Len, ladet en Del af det savskære i Fjæle og siden

ladet aabne Breve udgaa til Bønderne i deres og de nærmestliggende Len om at møde med Heste og Vogne i Skovene og føre Tømmer og Fjæle til Aarhus, hvorfra det siden skulde sendes til Sjælland. Da han imidlertid har bragt i sikker Erfaring, at en Del af de Bønder, der have fremført Tømmeret, have understaaet sig til undervejs at skære Stykker, nogle 3 Al. lange, andre mindre, af Tømmeret og Fjælene og lade dem ligge, og man vel nok kan faa opspurgt, hvilke Bønder der have gjort saadant, befales det dem alvorligt med største Flid at undersøge, hvilke Bønder i deres Len der have skaaret af Tømmeret og Fjælene, tiltale dem derfor som for andet Tyveri, forfølge dem saa vidt, det kan gøres med Lov og Ret, og ikke se gennem Fingre med nogen, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. (I Biørn Anderssens Brev tillige: Da Fjælene ere førte til Aarhus, skal han hos dem, der have modtaget dem, faa at vide, hvilke Bønder der have fremført Fjæle, hvoraf der var skaaret Stykker, og ikke alene underrette Kongen derom, men ogsaa melde det til Bøndernes Lensmænd.) J. T. 1, 91 b[1].

10. Juli (**Hald**). Til Peder Oxe. Da der overalt er Udsigt til god Olden i Aar, men kun faa af Kongens Huse og Slotte ere forsynede med Salt, skal han med det allerførste i Sundet give Ordre til, at 3 med Salt ladede Skibe løbe ind for Aarhus, 2 ind for Drotningborg, 1 ind for Kalløe og 2 eller 3 ind for Aalborg. Sj. T. 12, 164 b. K.

— Forskrift til Kongen af Sverrigs Udliggere i Søen om at lade Villom Henrichssen, der af sin Fader Henrich Mogenssen, Tolder og Borger i Helsingør, skal sendes til Naruen med et Skib, ladet med ufordægtige Varer, passere frit frem og tilbage, da Sejladsen til Naruen i Følge den stettinske Fredstraktat skal være fri for Kongens Undersaatter. Sj. T. 12, 164 b. K.

— Forleningsbrev for Coruitz Viffert paa Helsingborg Slot, som Oluf Mouritzen sidst havde det i Værge. Han skal i aarlig Genant af den visse Rente have 2000 Mk. danske, 10 Læster Rug og Mel, 20 Læster Byg og Malt, 15 Læster Havre, 55 levende Skattekøer, 375 Skattefaar og -lam, 350 Gæs, alle de Høns, som svares af Lenet, 2 Læster Smør, 131 Bolgalte, 62 Sider Bolflæsk, 4 Tdr. Honning, 2 Læster saltet Fisk, Halvdelen af Gæsteriet,

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 362 f.

al Avlen til Slottet samt Halvdelen af den uvisse Rente. Han skal gøre Regnskab for al den øvrige visse og uvisse Rente og desforuden svare 300 gl. Dlr. i Afgift. Kongen forbeholder sig al Told, Sise og Vrag, som falde i Lenet. Han skal tjene Riget med 24 geruste Heste og til Regnskabets Varetagelse holde en Slotsskriver, der skal sværge til Kongen og lønnes af denne. Sk. R. 1, 37 b.

10. Juli (**Hald**). Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks at besigte de 5 Bol i Fiellerup, som Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, en Tid har haft i Pant og nu begærer at faa til Ejendom, og tilskrive Kongen fuld Besked derom. J. T. 1, 92.

— Til Kapitlet i Viiborg. Da mange Kannikegaarde og Residenser brændte ved den sidste Ildebrand i Viiborg og mange af dem, som ere forlenede med disse, ikke ville genopbygge dem, men mere beflitte sig paa at genopbygge deres egne Gaarde i Byen, hvoraf Følgen vil blive, at de, der siden faa Kannikedømmerne, ingen Huse eller Gaarde ville faa at bo i, skal Kapitlet, efterdi Forleningsbrevene paa Kannikedømmerne paabyde at holde Residenserne i Stand, med det første genopbygge de øde og bygfaldne Gaarde, da Kongen ellers, hvis nogen viser sig forsømmelig, vil bortforlene hans Kannikedømme til en anden. J. T. 1, 92.

11. Juli (—). Til Rasmus Pederssen, Byfoged i Kiøpnehafn. Da Kongen nu har løsgivet Chresten Rode[1], der en Tid lang har siddet fængslet paa Hald, paa den Betingelse, at han skal betale 1000 Dlr. og blive liggende i Kiøpnehafn, indtil Pengene ere betalte, skal Rasmus Pederssen lade ham indlægge i et Herberg i Byen, hvor han kan blive underholdt for sine egne Penge, indtil de 1000 Dlr. ere betalte, og passe godt paa, at han ikke undviger. Sj. T. 12, 165 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen giver Sognemændene i Graabrødre Sogn i Viiborg, der nu have begyndt at genopbygge deres meget bygfaldne Sognekirke, men ikke ere formuende nok til selv at fuldføre Bygningen, 1 Læst Korn, som Lensmanden paa Hald skal levere dem af dette Aars Tiendekorn. K. J. R. 1, 148 b.

— Gavebrev til Sognepræsteembedet i Øtzlef Klosters Sogn, der hidtil ingen Præstegaard har haft, paa 1 Gaard i Hald i Øtzlef Klosters Birk, hvilken Fru Anne Lycke, Hr. Otthe

[1] d: Karsten Rodt.

Krumpens Enke, efter Kongens Befaling har udlagt Hr. Chresten Michelssen[1], Sognepræst smstds., til Præstegaard. J. R. 1, 149. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

11. Juli (Hald). Til Anders Bing. Da han har meldt til Hofmesteren, at der af de Penge, som Kongen af Sverrig for længe siden skulde have betalt, for nylig er kommen 30,000 Dlr. til Elfsborg, hvilke han dog ikke inden nærmere Ordre har villet modtage, da der endnu manglede 7500 Dlr., befales det ham straks at begive sig did igen, kræve hele Summen betalt i Overensstemmelse med Traktaten og Kongen af Sverrigs Løfte og holde fast paa kun at ville modtage den hele Sum; dog maa han tilsidst erklære, at han under Forbehold af Kongens Billigelse vil modtage og kvittere for de 30,000 Dlr., men samtidig hævde, at det maa ske uden Skade for Kongen, der ventelig vil skrive til Kongen af Sverrig, at Summen ikke er fuldgjort. Naar han har modtaget Pengene, skal han begive sig til Kongen med dem. Sj. T. 12, 165.

12. Juli (—). Til Peder Oxe. Da det russiske Sendebud, der i Følge hans Skrivelse er kommet til Kiøpnehafn, har mundtligt Hverv til Kongen og Breve fra Storfyrsten, som han kun vil overlevere til Kongen personlig, hvorfor han begærer at faa Avdiens med det første, men Kongen nu færdes omkring paa Jagten og næsten ingen Raader har hos sig, skal Peder Oxe lade Sendebudet blive paa Roschildegaard og sørge for, at han faar god Underholdning; naar saa Peder Oxe og de andre Raader, der skulle dømme i Trætten mellem Christopher Gøe og Fru Karine, Niels Skels, begive sig herover, maa Sendebuddet komme til Kolding, hvor Kongen vil høre ham og saa hurtig som muligt give ham Besked. Da de Dantzigker endnu ikke endelig have bestemt sig, ej heller efterkommet den Aftale, der blev truffen med dem i Medelfar, skal alt blive ved den Besked, Kongen sidst gav Peder Oxe; komme nogle af deres Sendebud hid, ville de her faa samme Svar. Hvad angaar det Skib, som skal komme fra Dantzigk, saa har Kongen skrevet til Jørgen Abildgaard om af og til at holde Søen mellem Wernow og Getzør for at paase, at ingen Skibe løbe igennem uden at tilkendegive, hvorfra de komme, og hvorhen de ville; kommer saa ovennævnte Skib, skal han anholde det indtil videre. Kongen bifalder, at han har ladet den svenske Jomfru udruste, og at den

[1] Kaldes S. 291 Michel Christiernssen.

bliver udlagt der paa Strømmene for at tage Vare paa de Skibe, som løbe igennem; Kongen har jo nok tænkt, at det ikke kunde blive til noget med at opkaste en Skanse paa Amager, og der sendes derfor Peder Oxe Brev til Erick Morthenssen om at træde ind paa den svenske Jomfru og lade sig bruge derpaa. Kongen har læst Anders Bings Brev om de svenske Penge og sender Peder Oxe et Brev til Anders Bing desangaaende til hurtig Besørgelse; Indholdet deraf meddeles. Sj. T. 12, 166. K.[1]

12. Juli (**Hald**). Søbreve for Jørgen Abildgaard, Admiral, paa Achilles, Gilbert Jung paa Havmanden, Hans Knabstoeb paa Gyldne Maage og Adam Lestmand paa Strudsen, der skulle løbe paa Farvandene mellem Wernow og Getzør for at paase, at der ikke gøres de Rostocker nogen Tilførsel enten af Kongens egne Undersaatter eller andre, og forhindre alle Skibe i at løbe ind dertil eller ud derfra; de Skibe, der ville til Rostock, skulle de tage Besked af og henvise til Wismar. Kommer der Skibe i Søen, som ere udrustede til Orlogs, skulle de tage Besked af dem og anholde dem, indtil det kan blive meldt til Kongen eller Hofmesteren og der kan komme Besked tilbage; dog maa de ikke under det Skin i nogen Maade forulempe de søfarende Folk, der sejle i deres retfærdige Næring. K. Sj. T. 12, 167.

— Aabent Brev, at Kapitlet i Viiborg Domkirke, indtil Kongen kan faa nærmere Besked om Sagen, aarlig maa oppebære den Told, som falder under Nørre Røn ved Lessø af dem, som fiske der, hvilken Told efter Kapitlets Beretning har fulgt dette indtil for kort Tid siden, da Tolden er bleven optagen paa Schafuen. J. R. 1, 149 b. Orig.[2] i Provinsark. i Viborg.

— Aabent Brev, at Fru Dorethe Maltisdatter, Peder Krusis Enke, i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Hørby og Øsse[3] Sogne i Hedensted Herred, uden Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 150.

16. Juli (**Silkeborg**). Til Jørgen Munck. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Hr. Jacob i Jørdlund[4] i lang Tid har brugt nogen ukristelig Handel med Signelse, Trolddom og andet til stor Forargelse for Kirken og derfor af Jørgen Munck, Stiftslensmanden, Superintendenten og Herredsprovsterne der i Landet er bleven dømt fra sit Sogn og Præsteembede, skal Jørgen Munck, da Kongen ikke

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 274 ff. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. X. 22. [3] Øls. [4] Hjørlunde, Lynge-Frederiksborg H.

vil lade saadant gaa ustraffet hen, straks tage nøjagtig Borgen af ham paa, at han vil blive til Stede, tiltale ham for hans Misgerninger, forfølge ham saa vidt, det kan gøres med Lov og Ret, og lade Dommen over ham fuldbyrde. Sj. T. 12, 167 b. K.[1]

16. Juli (Silkeborg). Til Dr. Pouil Madtzen, Superintendent. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Hr. Jacob i Jørlund, der for nogen Tid siden har været hos Kongen og klaget over, at han uforskyldt er bleven fradømt sine Sogne og sit Præsteembede, og derfor har faaet en kgl. Skrivelse til Dr. Pouil om, at han maatte beholde sine Sogne, indtil Kongen selv kom did og kunde forhøre Sagen. Da Kongen heraf og af den tilsendte Kopi af Dommen over ham har set, at hans Levnet, Handel og Omgængelse have været anderledes, end han har berettet for Kongen paa Skanderborg, beklager han at have meddelt ham ovenfor nævnte Skrivelse og vil nu, at Hr. Jacob ikke alene skal være afsat fra sit Præsteembede, men ogsaa skal straffes for sine Misgerninger, hvorfor han har skrevet til Jørgen Munck, Lensmand paa Frederichsborg, om at forfølge Sagen. Kongen har ogsaa af hans Skrivelse set, hvorledes det forholder sig med Præsten paa Orø[2] Hr. Hans Pederssen, der imod Ordinansen havde handlet med sin Formand Hr. Jørgen, og bifalder, at Dr. Pouil og Lensmanden have afsat dem begge, da de trods hans Paamindelse begge med Ed have benægtet Handelen, hvilket siden er blevet befundet anderledes; han skal sørge for, at Undersaatterne efter Ordinansen igen blive forsynede med en gudfrygtig og lærd Mand. Kongen vil altid være ham en naadig Herre og Konge. Sj. T. 12, 170. K.[3]

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at købe nogle Øksne i deres Len til Kiøpnehafns Slot og Orlogsskibene og lade dem drive saa tidlig af Sted, at de kunne være i Kiøpnehafn 1 Maaned før førstkommende St. Mikkels Dag; de skulle fremsende klare Registre over Sælgernes Navne og Prisen for hver Okse. De skulle samtidig fremsende de Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksne, som tilkomme Kongen. (I Brevene til Otte Emichssen, Jørgen Seested, Erick Hardenberg, Loduig Munck og Fru Abel Skeel nævnes ikke noget om Gaardfæstnings- og Sagefaldsøksne, medens disse Breve indeholdt en Ordre til at udlægge Pengene til Indkøb af

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 606 f. [2] Ovrø, Horns H. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 605 f. (med urigtig Dato: 18. Juli).

Øksnene, indtil Øksnene kom til Kiøpnehafn, hvor da Rentemesteren skulde betale dem efter Registrenes Lydelse). — Register: Erick Podebusk 100 Øksne, Chresten Skel og Loduig Munck hver 60, Axel Viffert, Hack Ulfstand, Erick Løcke paa Riberhus, Jørgen Skram, Claus Glambeck og Fru Abel Skeel hver 50, Lauge Beck i Roschilde Len, Peder Bilde, Jacob Uldfeld, Chresten Munck paa Aakier, Biørn Anderssen, Jens Kaas og Coruitz Veffert hver 40, Kiøpnehafns Len, Frantz Skriver paa Dragsholm og Erick Hardenberg paa Hagenschof hver 30, Eiler Grubbe i Trygueld Len og Jørgen Seested hver 20 og Otte Emichssen paa Rudgaardt 10. — Summa 940 Øksne. Sj. T. 12, 168. K.

16. Juli (**Silkeborg**). Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse vedrørende de dantzigscher Sendebuds Begæring om, at Anholdelsen af de dantzigscher Skibe og Gods maa opsættes, indtil de have faaet Svar fra deres Ældste, med en Supplikats fra dem og vil, da de, som Forholdene nu stille sig, sikkert ikke ville forhale Opgørelsen med Kongen, lade Anholdelsen bero, indtil de have faaet Svar, og til den Tid give Sejladsen paa Dantzigk fri. Peder Oxe maa derfor ikke røre ved eller sælge de anholdte Skibe og Gods, men skal sørge for, at det Gods, som allerede er opskibet, bliver opbevaret godt, og, hvis noget af det allerede er solgt, lægge de derfor oppebaarne Penge i god Forvaring; han skal befale Tolderen at lade de Skibe, der ville til Dantzigk, passere, naar de have svaret Kongen den Rettighed, der tilkommer ham. Der sendes ham en Kopi af Kongens Svar paa de dantzigscher Sendebuds Supplikats. — Seddel: Han maa antage de 2 Krigsmænd, som Kongen har sendt til ham, og som skulle antage Knægte, og give hver af dem 100 Dlr. om Aaret i Løn, saaledes som de have forlangt, men de skulle saa efter deres eget Tilbud selv holde sig med Kost. Sj. T. 12, 169. K.[1]

—[2] Aabent Brev, at Sognepræsteembedet i Karup og Tuorning Sogne, der kun har en meget ringe Underholdning, herefter maa oppebære den Korn- og Smørlandgilde, der svares af en Gaard i Karup, som efter Sognepræsten Hr. Melchior Anderssens Beretning er den rette Annekspræstegaard til Embedet, men for nogen Tid siden er kommen derfra; derimod skal Forsvaret

[1] Tr. (med Undtagelse af Sedlen): Ryge, Peder Oxes Levnet S. 276 f. (med urigtig Dato: 18. Juli). [2] J. R. har urigtig: 1574.

med Stedsmaal, Sagefald, Smaaredsel og al Herligheden af Gaarden blive hos Kronen og oppebæres af Lensmanden paa Silckeborg. K. J. R. 1, 153 b.

16. Juli (**Silkeborg**). Til Fru Abbel Skiel. Kronens Bønder i Karup have berettet, at der i Simmelkier er nogen Engbjærgning, som tidligere har været brugt til Karup, men for nogen Tid siden er kommet derfra og er lagt til et ved Simmelkier opført Byggested, der svarer Skyld til Lundenes Slot. Da Indbyggerne i Karup, der kun have ringe Eng til Byen, have stor Brug for ovennævnte Eng og ere villige til at svare tilbørlig Skyld deraf og erstatte den Mand, der har fæstet Engen, Indfæstningen, og da Byggestedet er til stor Trængsel for Indbyggerne i Karup og til Skade for Kongens Vildtbane, anser Kongen det for bedst, at Engen lægges til Karup for at komme en hel By til gode, og befaler hende derfor at lade Indbyggerne i Karup faa den, dog skulle de erstatte Bonden, der har fæstet den, Indfæstningen og svare tilbørlig Skyld deraf til Lundenes. J. T. 1, 92 b.

17. Juli[1] (—). Aabent Brev, at Hr. Christiern Jenssen, Sognepræst til Balle og Giøduad Sogne, indtil videre aarlig maa oppebære 2 Pd. Korn af Silckeborg Slot, da han har klaget over, at han kun har ringe Underholdning. K. Udt. i J. R. 1, 154.

— Tilladelse for Engelbret Depenboch[2], Borger i Viiborg, til nu at uddrive 60 Øksne fra Riget til Fyrstendømmet og sætte dem paa Foder der, dog skal han svare sædvanlig Told og anden Rettighed. J. R. 1, 154. K.

19. Juli (—). Til Peder Oxe. Da Christopher Borggreve von Dohna, hvem Kongen, som tidligere skrevet, vil sende til Hertugen af Preussens Bryllup, nu er kommet til Riget og hans Afrejse ikke kan opsættes længe, skal Peder Oxe straks lade udruste et Skib, som kan føre ham til Konigsberg. Sj. T. 12, 171. K.[3]

— Befaling til Thønne Parsberg straks at overtage Værgemaalet for Jomfru Ingeborg Parsberg, da nogle af hendes Slægt og Venner have berettet, at Eggert Bilde har tiltaget sig Værgemaalet for hende efter hendes rette Lavværge Morbroderen Torben

---

[1] J. R. har urigtig: 1574. [2] K. har: Depenborch. [3] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 277.

Bildes Død, men det kan befrygtes, at han ikke skal kunne forestaa det, som det sig bør, hvorfor de have begæret, at Kongen vil indsætte en anden af hendes nærmeste Slægt til Værge. Sj. T. 12, 171. K.

19. Juli (**Silkeborg**). Kvittans til Holgier Rosenkrantz til Boluer paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Schanderborg og Embore Len fra den Tid, han fik dem i Forlening, til sidste 1. Maj, da han overleverede Schanderborg Slot med Inventarium til Claus Glambeck, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig har han indbetalt i Rentekammeret. J. R. 1, 154 b. K. (underskreven af Otte Brockenhuus og Peder Hansen).

— Befalinger til Biørn Anderssen, Erick Løcke, Christiern Munck og Jørgen Skram om med dette Bud at tilskrive Kongen Besked om, hvor meget Flæsk, Smør, Malt, Havre og andet de have sendt fra deres Slotte siden 26. Maj, og hvor meget de endnu have i Forraad. (I Brevet til Jørgen Skram tillige: Han skal straks sende 100 Tdr. Havre hid.) J. T. 1, 93.

— Befaling til Claus Glambeck at sende 2 Læster Rug til Silckeborg til Kongens Underholdning. Udt. i J. T. 1, 93 b.

20. Juli (**Kbhvn.**). Kvittans til Peder Oxe, Hofmester og Høvedsmand paa Nyekiøbing Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nyekiøbing og Rafuensborig Len fra 1. Maj 1572 til 1. Maj 1573, heri ogsaa medregnede hans Restance og Beholdning af det foregaaende Aars Regnskab. Han blev skyldig: af Nyekiøbing Len $3819^1/_2$ gl. Dlr. 1 Ort, 95 ny Dlr. og $3693^1/_2$ Mk. $3^1/_2$ Sk. 3 Pend. i den nu gældende Mønt — og af Rafuensborig Len $3028^1/_2$ gl. Dlr., 248 ny Dlr. og 4287 Mk. danske $2^1/_2$ Sk. 1 Alb. i den nu gældende Mønt, i alt 11,181 Dlr. 6 Sk. 7 Pend. dansk, hvoraf han 1., 4. og 6. Maj dette Aar har betalt Rentemester Otte Brockenhus og Renteskriver Peder Hanssen 4394 gl. Dlr. $4^1/_2$ Sk.; Resten betalte han nu. For Beholdningen[1] af Kvæg, Fetalje og andet skal han fremdeles staa til Regnskab. F. R. 1, 478.

22. Juli (**Silkeborg**). Følgebrev for Niels Jonssen til Torstelund til Bønderne under Hald Slot, som Coruitz Viffert sidst har haft i Værge. K. Udt. i J. R. 1, 155.

---

[1] Den specificeres udførligt.

23. Juli (**Silkeborg**). Forleningsbrev for samme paa et Skovskifte til Kragelundt Kirke, et Stykke Jord og et Skovskifte til Serup Kirke og et Skovskifte til Sining Kirke, alt paa Tandschouf Mark, mod aarlig at svare 2 Ørt. haardt Korn, $^1/_2$ Ørt. Havre og 1 Skovsvin til Serup Kirke. J. R. 1, 156 b. K.

— Befaling til Otte Banner, Jens Kaas og Jørgen Schram at møde paa Hald, naar Nils Jonssen skal overtage Slottet og tilsiger dem derom, paase, at han faar hvad Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet han skal have, besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden og de til Slottet liggende Skove og give deres Besigtelse beskreven fra sig. J. T. 1, 94.

— Mageskifte mellem Erich Løcke til Schoufgardt, Embedsmand paa Riberhus, og Kronen. J. R. 1, 155 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, og Nils Jonssen til Torstelund. Da Kongen ikke ved, om han har faaet Fyldest ved det med Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, sluttede Mageskifte, skulle de engang inden St. Mortens Dag begive sig paa Mageskiftegodset, undersøge, om Kronen har faaet Fyldest ved Mageskiftet eller ej, og afgive skriftlig Beretning om deres Undersøgelse. J. T. 1, 93 b.

24. Juli (—). Til Herluf Skafue, Eyller Krafse, Jørgen Munck og Lauge Beck. Da Biørn Anderssen har bevilget Kongen sin Hovedgaard Vinstrup og alt sit øvrige Gods paa Sjælland til Mageskifte, skulle de med det allerførste besigte Gaard og Gods og indsende klare Registre derpaa. Biørn Anderssen skal skaffe dem en Fortegnelse over alt det Gods, han har i Sjælland. Sj. T. 12, 171 b. K.

— Mageskifte mellem Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, og Kronen. J. R. 1, 150. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Lucas Krabbe til Versløsgaard og Kronen. J. R. 1, 157. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Frantz Banner til Kockedal og Kronen. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Erick Lycke, Embedsmand paa Riberhus, paa 7 Gaarde og 3 Gadehuse paa Nørre Øxe i Brovist Sogn i Hane Herred, indtil han mageskifter sig det til af Kongen

for noget af sit Gods i Sjælland eller i Vendsyssel ved Vorgaard; indtil dette sker, skal han aarlig svare 24 gl. Dlr. i Afgift deraf. K. Udt. i J. R. 1, 157 b.

24. Juli (Silkeborg). Følgebrev for Jens Kaas til 1 Bonde i Kielstrup[1], 2 i Ebstrup, 2 i Seeling, 1 i Leming[2], 2 i Gravballe, 4 i Borup, 1 i Sostrup[3], 2 i Dalsgaardt, 3 i Nebbel og 6 i Giøduadt, at de herefter skulle svare til Silckeborg. K. Udt. i J. R. 1, 159.

— Aabent Brev, at Hr. Rasmus Nielssøn, Sognepræst til Lennø[4] Kirke, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Lennø Sogn, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 159 b.

— Til Frantz Banner, Nils Rosenkrantz, Jørgen Høg, Henrich Guldenstiern, Christoffer Løcke og Nils Jonssen. Kongen har bragt i Erfaring, at der er Trætte om det rette Markeskel mellem Kronens Gaard Budsted og Kronens By Hietzmarck[5], og at der tidligere har boet en Selvejerbonde i Budsted, der ogsaa har ejet Størsteparten af Byen, hvilken Bonde før Gaardens og Godsets Forbrydelse til Kronen har indhegnet en Del af Byens Ejendom til sig og gjort Lavhævder og skaffet sig andre Breve derpaa. Da Byen derved er bleven meget fortrængt og Gaardene ikke have Fyldest i Marken i Forhold til deres Landgilde, og da alt Godset nu tilhører Kronen og de af Bonden gjorte og erhvervede Lavhævder og Breve ere udgaaede før Godsets Forbrydelse, har Kongen befalet Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, at lade gøre ret Markeskel mellem Gaarden og Byen. Ovennævnte Mænd skulle derfor være til Stede, naar Sandemændene blive opkrævede for at sværge ret Markeskel, afsige Dom om, hvorvidt de af Bonden gjorte og erhvervede Lavhævder og Breve ere saa nøjagtige, at de kunne forhindre Markeskellet, og, hvis dette ikke er Tilfældet, da i Forening med Sandemændene gøre Markeskel med Sten og Stabel efter Gaardens og Byens Landgilde og Lejlighed. J. T. 1, 94 b.

— Befaling til Henrich Guldenstiern at modtage Pantesummen for Viidskild Kloster og overlevere Klosteret med tilliggende Gods til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, der skal have det til Mageskifte for sin Gaard Vinstrup

[1] Kejlstrup, Hids H. [2] Lemming, samme H. [3] Svostrup, samme H. [4] Linaa ved Silkeborg. [5] Hjeds, Hornum H.

med mere Gods paa Sjælland. Hendrich Guldenstiern maa dog beholde Hals Birk. J. T. 1, 95[1].

24. Juli (**Silkeborg**). Til Christiern Skiel. Da Ifuer Munck, forhen Biskop i Riibe, skal have købt noget Gods af Adelen til Bispeembedet, men Adelen endnu tilholder sig en Del af dette Gods som Ejendom, uagtet Brevene, hvorved Godset er solgt, endnu findes paa Bøuling Slot, skal Christiern Skiel straks opsøge alle saadanne Breve, udspørge, hvem der nu have det solgte Gods i Værge, tiltale dem derfor og tage endelig Dom derom, saafremt han ikke selv vil staa til Rette, hvis han viser sig forsømmelig. J. T. 1, 95 b.

26. Juli (**Ry**). Befaling til Fru Anne Albrit Gøes, Fru Pernille Otte Rudtz, Fru Anne Hr. Verners, Fru Karen Niels Skels, Fru Hyldeborg Eyler Krafsis og Fru Beathe [Otte] Brades at være til Stede hos Dronningen, der er frugtsommelig, paa Koldinghus 8 Dage før St. Bartholomei Dag og rette sig efter at blive der, indtil hun er bleven forløst. Sj. T. 12, 172.

27. Juli (—). Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse om den frantzouske Legat Monsieur Lansach[2], der har været i Polen og nu er kommen i Sundet, og ser gerne, at han ikke er løben igennem uden Besked. Da han paa sit Skib skal have haft en Del af de fornemste Fribyttere, som ikke alene have plyndret og røvet fra andre Potentaters, men ogsaa fra Kongens Undersaatter tværtimod det mellem Kongerne af Danmark og Polen sluttede Forbund baade før og efter Fredslutningen mellem Storfyrsten [af Rusland] og Kongen af Polen, og da det kan formodes, at de ere antagne af Legaten ikke alene for at drive allehaande Praktikker mod Dantzigk og omliggende Naboer, men tillige for siden at bruges som Fribyttere, Spejdere og Ledsagere overalt i Østresøen, hvis den udvalgte Konge i Polen bliver bekræftet i sit Regimente, skal han, for at ogsaa Kongens Undersaatter kunne faa nogen Ret over disse Fribyttere, lade dem tage af Skibet og indsætte i det blaa Taarn[3]; da man kender Navnene paa nogle, nemlig Michel Figenav, Marten Scheleschuster, Georg Boldeuin, Marten Wiibrant, Laurentz von Berg og Ferdinandus, skal han udspørge disse, om der findes flere Fribyttere paa Skibene, og, hvis saa er, ligeledes lade

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. I. 210 f. [2] Sj. T. har: Liensach. [3] Her er noget oversprunget Sj. T.

dem indsætte i Taarnet; Kongen er nemlig ikke til Sinds hverken nu eller i Fremtiden at lade saadanne Fribyttere uhindret passere, saa de siden skulle kunne berømme sig af at være komne frit gennem Kongens Strømme trods den Skade, de have tilføjet Kongens Undersaatter. Da Legaten uden Lejde og foregaaende Advarsel paa Orlogsvis er løben ind i Sundet og har medført disse Fribyttere, nærer Kongen Betænkelighed ved at lade ham passere saa hurtigt og befaler derfor Peder Oxe at indlægge ham og hans Folk i Herberg i Byen. Er der, som hans Skrivelse melder, noget polsk Sendebud hos Legaten paa Skibet, skal Sendebudet og dets Folk ligeledes blive til Stede, indtil Peder Oxe selv kommer herover og Kongen da kan raadslaa nærmere derom med ham og de andre Raader. Skibet skal han lægge ind ved St. Anne Bro. Han skal sørge for, at der i hans Fraværelse bliver passet godt paa ovennævnte fremmede. Det russiske Sendebud maa komme til Kolding Lørdagen før St. Bartholomei Dag [22. Aug.], og Peder Oxe skal sætte nogle til at følge ham did. Orig. Sj. T. 12, 172 b.

27. Juli (**Ry**). Befaling til M. Peder Tøgerssen, Superintendent i Viiborg Stift, at hjælpe Hr. Christiern Pederssen, der har været Præst paa Orlogsskibene og siden har faaet kgl. Skrivelse til M. Kield, forhen Superintendent i Viiborg Stift, om at skaffe ham et Kald, hvilket dog endnu ikke er sket, saa han lider stor Armod, til at faa det første ledige Kald i Stiftet, hvis han da findes duelig til at være Præst; dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

28. Juli (—). Aabent Brev, at Morthen Albretssen uden Indfæstning maa faa 1 Gaard i Himble Herred, kaldet Bøsserup, der nu skal ligge øde, og beholde den i de 2 følgende Aar uden Afgift, mod at være Lensmanden paa Vardbierg Slot lydig, genopbygge Gaarden og efter de 2 Aars Forløb svare sædvanlig Landgilde og Tjeneste deraf. Sk. R. 1, 39.

29. Juli (—). Skøde til Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland. J. R. 1, 159 b. K. (Se Kronens Skøder.)

2. Aug. (**Koldinghus**). Til Borgemester, Raad og Byfoged i Skiifue. Da Kongen har eftergivet Borgerne i Skiifue, der stode til Restance med noget af Skatterne fra den sidste Fejdes Tid, hvorfor nogle vare blevne fordelte og forvundne med Loven, saa de nu blive afviste i Rettergang og andensteds, al Restancen,

ligesom det er sket med de andre Købstæder i Riget, skulle de lade Borgerne i Skiifue være fri for alle Dele og Lovmaal for Restancen og ikke mere tiltale dem derfor. J. T. 1, 96.

7. Aug. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Hans von Selle, Borger i Threlborg, — der har berettet, at han for nogen Tid siden i Hastighed har givet en i hans Tjeneste værende Vogndriver et Slag eller to for en Forseelse og nu, da Vogndriveren siden er død som Følge af, at han væltede i Marken med en Vogn og fik sit ene Ben sønderslaaet, i den Anledning tiltales af den dødes Slægt og Venner, der mene, at Vogndriveren har faaet sin Bane af Slagene — alt det, han kan være falden i til Kongen for den Sag, og opgiver al Tiltale mod ham, da han med et Brev af Borgemester og Raad i Threlborg har bevist, at Vogndriveren ikke døde af Slagene, men af den Skade, han fik i Benet. Sk. R. 1, 39 b.

— Befaling til Sognemændene i Møgelthønder Sogn, hvoraf mange ikke ville tiende, som det sig bør, at svare Tiende af alt Korn, som saas baade i Marskjord (»Meers Jord«) og andensteds, yde den i god Tid i Negene og lade sig skrive for, hvor meget de levere. J. T. 1, 96 b.

8. Aug. (—). Livsbrev for Caspar Trompeter paa Kroen ved Skanderborg Slot og paa Kronens Part af Tienden af Fremløf[1] og Skyhollum[2] Sogne, uden Afgift. Han skal desuden have Jord til 4 Ørt. Korns Udsæd, Eng til 20 Læs Hø, fri Olden, naar der er Olden, til 50 af hans egne hjemmefødte Svin og fri Ildebrændsel af Fælder og Tros i Kronens Skove, derimod maa han ikke uden Anvisning af Lensmanden hugge grønne Træer; endvidere skal han have frit Fiskeri i Søen med smaa Garn og Ruser og fri Græsgang til 10 Køer, 60 Geder og Faar og 6 Øg. Han skal være Lensmanden paa Skanderborg lydig og skaffe de vejfarende, der besøge Kroen, Herberg, god Underholdning og Foder til en rimelig Pris. Findes han forsømmelig, skal dette Brev være forbrudt. J. R. 1, 160 b. K.

— Forleningsbrev for de 5 Lokater i Riibe Skole, der kun have en meget ringe Underholdning, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Føuling Sogn, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 161. Orig. i Provinsark. i Viborg.

[1] Framlev, Framlev H. [2] Skivholme, Framlev H. [3] Tr.: Thorup, Hist. Efterretn. om Ribe Cathedralskole I. 1. H. S. 141 f.

8. Aug. (**Koldinghus**). Befaling til Riibe Hospitals Bønder i Sønderjylland at svare sædvanlig Korntiende til Hospitalet og levere den i god Tid til Hospitalsforstanderne, saafremt de ikke ville lide tilbørlig Straf. J. T. 1, 96 b.

9. Aug. (—). Til Peder Guldenstiern. Hoslagt sendes en Befaling til ham og nogle andre gode Mænd om at besigte det Gods i Har Syssel, som Christen Jul begærer til Mageskifte for sit Arvegods i Sjælland, med Ordre til at kalde de andre gode Mænd til sig og blive enig med dem om, naar Besigtelsen skal gaa for sig, hvilket skal ske saa snart som muligt. Der sendes ham Breve til de andre gode Mænd om at møde hos ham, naar han tilsiger dem. J. T. 1, 97.

10. Aug. (—). Kvittans til Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg Slot, paa 30,000 enkelte Dlr., som han efter Kongens Befaling har modtaget paa Elfsborig af Kongen af Sverrigs Fuldmægtige og indleveret i Kongens eget Kammer paa Coldinghus, af de 37,500 Dlr., der i Følge den stetinske Fredstraktat skulde betales Kongen den anden Termin. De resterende 7500 Dlr. have de svenske Fuldmægtige forpligtet sig til at betale sammen med den tredje Termins Betaling. Sj. R. 11, 51.

— Til Peder Oxe, Hofmester, Hr. Jørgen Løcke og Jacob Uldfeld. Da Erick Rossenkrantz vil afstaa Kronen sin Hovedgaard Valsøe og sit øvrige Gods paa Sjælland for Kestrup Gaard paa Taasinge med saa meget af det dertil liggende Gods, som kan svare til det Gods, han udlægger, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, udlægge Erick Rossenkrantz Fyldest og indsende klare Registre derpaa. Kongen er bleven enig med Erick Rossenkrantz om, at Valsøe og Kestrup med Avl skulle gaa lige op imod hinanden. Sj. T. 12, 175 b.

— Livsbrev for Nils Jenssen i Hornsgaard paa Kirkens Part af Korntienden af Farstrup Sogn i Slet Herred, som Hendrich Guldenstiern til Aagaardt efter Kongens Befaling har bortfæstet til ham, da Viskild Kloster har Jus patronatus til Kirken. Han skal aarlig inden Fastelavn svare 6 Tdr. hammelt Korn, Rug og Byg, til Farstrup Kirke og paa sin Bekostning forsyne Kirken med Vin og Brød samt Lys; forsømmes dette, skal Brevet være forbrudt. Sognemændene skulle yde Tienden i Kærven, og Niels Jenssen maa, hvis nogle tiende urigtigt, i Lensmandens eller hans Fuldmægtigs

Nærværelse lade deres Korn kaste og, hvis de have forsét sig, lade dem tiltale og straffe. J. R. 1, 166 b. K.

10. Aug. (**Koldinghus**). Se 26. Nov. 1573.

11. Aug. (—). Aabent Brev, at Anders Bing, Høvedsmand paa Vardbierg, til eget Brug i Aar maa oppebære al Avlen til Aas Kloster i Halland, som han nu selv har i Værge. Udt. i Sk. R. 1, 40.

— Mageskifte mellem Otthe Banner til Asdal, Embedsmand paa Segelstrup, og Kronen. J. R. 1, 161 b. K. (Se Kronens Skøder under 12. Aug.)

— Til Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, og Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus. Da Kongen har bevilget, at Christoffer Jul maa faa 2 Riibe Kapitels Gaarde, hvoraf den ene kaldes Brendgaard, i Estrup i Malt Herred og 1 Bol smstds., som ligger under Skodborghus, til Mageskifte for 1 Gaard i Smedstrup[1] Sogn i Holmens Herred, 1 Gaard i Paaby og 1 Gaard i Hofby[2] i El Herred, der ligge belejligt for Coldinghus, skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 97 b.

— Til Biørn Anderssen til Stenolt, Christen Skiel til Fussing, Jens Kaas til Kongsløflundt og Jørgen Schram til Thielle. Da Kongen har bevilget, at Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, maa faa 2 Gaarde i Barriidt By og Sogn, 1 Gaard i Gamelbye i Stoubye Sogn, 2 jordegne Bøndergaarde i Stoubye, Kronens Rettighed i 1 Gaard i Grund og Ullerup, 2 Gaarde i Biere Rode i Biere Sogn, 2 Gaarde og et Stykke Jord i Seyd By og Sogn, 1 Gaard i Dallerup, Kronens Rettighed i 1 Gaard i Kleitze i Rorup Sogn og i 1 Gaard i Klackerundt og 1 Gaard i Rørup i Blesberig Sogn til Mageskifte for 3 Gaarde i Mønberiig[3] i Vor Herred, 1 Gaard, kaldet Dalsgaardt, 1 Gaard i Vinding By og Sogn i Torsting Herred, Suingardstedt i Røding Herred i Saling og 1 Gaard i Vormesløf[4] i Slavelse Herred i Sjælland, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 98.

12. Aug. (—). Kvittans til Hans Johanssen paa 3 Pergamentsbreve, som hans Fader mod Reversal havde udtaget af Brevene paa Silckeborg, og som han nu har tilbageleveret Kongen,

[1] Smidstrup, Holmans H. [2] Højby, Elbo H. [3] Mondbjerg. [4] Ormidslev.

det ene et Skøde paa Emptgaard[1] i Liusgaard Herred, det andet en Lavhævd paa en Gaard i Skere[2], paa Impegaard[1], Graaskov og et Stykke Jord paa Graaskov Mark, kaldet Kortnafuel, og det tredje et Sognevidne af Ungstrup om, at Impegaard[1] ulastet i 60 Aar har fulgt Ungstrup Kirke. J. R. 1, 165 b. K.

12. Aug. (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Borgemestre og Raad i Olborg, hvis Afmaalelse af den Grund og Ejendom smstds., som Lauritz Husum boede paa, af gode Mænd er kendt urigtig, hvad de i saa Maade have forsét sig, saa de i denne Sag udgaaede Domme ej skulle komme dem til nogen Skade. J. R. 1, 166.

— Mageskifte mellem Palli Juel til Strandit og Kronen. Orig. (Se Kronens Skøder.)

13. Aug. (Odense). Aabent Brev, at Anne, Hr. Oluf Seuerenssøns Enke, i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Seeden Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 32.

17. Aug. (Kbhvn.). Til Købstæderne i Sjælland, Laaland, Falster og Møen. Da der er mange Skibe i Vestersøen, baade Fribyttere og andre, og man ikke kan vide, hvad de kunne have i Sinde, vil Kongen, skønt han ellers ikke har Fjendskab med nogen, have alt beredt til at kunne gøre Modstand, hvis der skulde ske Indfald, og har derfor befalet sine Tilforordnede at holde Mønstring i Købstæderne, hvorfor det befales alle bosiddende Borgere, Tjenestesvende og andre, som ere væragtige og ikke for Alderdoms og Skrøbeligheds Skyld ere utjenstdygtige, at forsyne sig med lange Rør, Spyd, Hellebarder, Degen og andre Værger og lade sig mønstre. Byskriveren skal optage Register over alle dem, der blive mønstrede, og disse maa derefter ikke drage bort fra Byen. Sj. T. 12, 176[3].

18. Aug. (—). Aabent Brev, at Elene, Christoffer Smeds Enke, i de følgende 2 Aar maa beholde det Hus udenfor Anduorskouf Kloster, som hendes Husbond sidst boede i, uden Leje og Afgift og oppebære 1 Pd. Mel, 2 Pd. Malt og 2 Sider Flæsk aarlig af Klosteret til sin Underholdning. Sj. R. 11, 51 b.

— Befaling til Jens Kaas og Claus Glambeck at skaffe Kongens Tømmermand Peder Schonning, der nu sendes over for at

---

[1] Imtgaard, Lysgaard H. [2] Skræ, samme H. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I, 455 f. (efter en Afskrift med Dato: 18. Aug.).

udlede og ophugge det Indholt og andet, som Skibstømmermand Hans Løckov har ladet hugge der i Skovene, tilbørlig Underholdning og Hjælp til Hugningen af Tømmeret; naar Tømmeret er hugget, skulle de lade det føre sammen paa et belejligt Sted, opbevare det indtil nærmere Ordre og passe paa, at intet forrykkes. J. T. 1, 99.

19. Aug. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Claus Daa til Rafuenstrop paa 2 Gaarde i Salby og Salbytorp, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Sj. R. 11, 52.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Slaugelse, Løfue og Flackebergs Herreder, som høre under Anduorskouf Kloster, herefter at holde Hestemøller og smaa Skvatmøller, saaledes som flere hidtil have gjort, eller lade male Korn paa saadanne, da Kronens Møller saa intet faa at male og Møllerne derfor ikke kunne svare deres sædvanlige Landgilde. Hr. Bertel Seuerinssen, Prior i Anduorskof Kloster, skal have Opsyn med dette Forbuds Overholdelse og straffe dem, der forse sig mod det. Sj. R. 11, 52[1].

20. Aug. (—). Stadfæstelse for Hollænderne paa Amage paa et af Kong Christian III udstedt Privilegium[2] for Hollænderne i Store Maglebye paa Amage, dat. Kiøpnehafn Slot, St. Margrete virginis Dag 1547. Endvidere lover Kongen, at Hollænderne i Store Maglebye herefter ikke skulle besværes med mere Hovtjeneste til Kiøpnehafns Slot, end de have gjort i Christian III's Tid. Sj. R. 11, 52.

— Brev for Hr. Peder Morthenssen, Sognepræst i Korssøer, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Thoringborg[3] Sogn, kvit og fri. Udt. i Sj. R. 11, 53 b.

— Skøde til Eyler Krausse til Egholm. Sk. R. 1, 40 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til nedennævnte at møde hos Kongen 3. Sept. med alle de Heste og Karle, de kunne stille (i Brevene til Lensmændene: som de ere pligtige at tjene Riget med), og rette sig efter at blive hos Kongen i nogen Tid og vare paa ham, da der er allehaande Praktikker og Anslag for Haanden udenlands. Kongen vil give dem samme Maanedspenge som Hofsinderne. — Register: Hendrich Sandberg, Jørgen Skram, Gregers Ulfstand Holgerssen,

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 549 f. [2] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 361 f. [3] Taarnborg, Slagelse H.

Hans Johanssen Christoffersen, Thygge Sandberg, Ofue Jul Axelssen, Axel Gyldenstiern, Laurens Skram, Ofue Jul Nielssen, Niels Krabbe Kieldssen, Albret Friis, Errick Lunge, Ofue Lunge Christofferssen, Vogen Suendssen, Giordt Perssen og Hans Lange i Jylland. Anders Emichssen, Niels Friis, Jørgen Seestede, Hack Ulfstandt, Ofue Lunge Ifuerssøn, Mouritz Podebusk og Knudt Bilde i Fyen. Errick Valckendorff, Mandrup Parsberg, Oluf Daa og Knud Grubbe i Sjælland. Sj. T. 12, 177.

20. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Lamberth von Haltheren maa bosætte sig i Vardberg, ernære sig dér som andre Borgere og i de første 2 Aar være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge. Sk. R. 1, 40 b.

— Forleningsbrev for Niels Kaas, Kansler, paa St. Knudtz Kloster i Otthense, som Jacob Ulfeld nu har det i Værge, uden Afgift. Han skal svare den tidligere Prior, Hr. Christiern Pouelssen, den ham tillagte aarlige Underholdning. F. R. 1, 32 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne under St. Knudtz Kloster i Otthense. Udt. i F. R. 1, 32 b. K. (i Udt.).

— Til Axel Guldenstiern, Jens Kaas, Nils Jonssen og Jørgen Schram. Da Kongen har bevilget, at Biørn Anderssen maa faa Vedschild Kloster med saa meget af det tilliggende Gods, som svarer til hans Hovedgaard Vinstrup og hans øvrige Gods paa Sjælland, hvorover der sendes dem en af Besigtelsesmændene affattet Fortegnelse, skulle de straks besigte Vedschild Kloster med det dertil liggende Gods, ligne begge Parters Gods mod hinanden, udlægge Biørn Anderssen lige saa meget og godt Gods, som han udlægger, dog ikke af Hals Birks Gods, og indsende klare Registre over Udlægningen. J. T. 1, 99.

21. Aug. (—). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, der ingen synderlig Næring have og ikke have faaet noget tillagt for deres Befaling, indtil videre maa oppebære 1 Sk. af hver Td. Danstøl, som Krøgere eller Krøgersker udtappe i Kiøpnehafn, og bruge disse Penge til deres eget Bedste. Sj. R. 11, 54.

— Aabent Brev, at Osvald, Kongens Drejer, indtil videre og uden Afgift maa bruge det Hus i Kongens Gade i Kiøpnehafn, som nu er ledigt efter Casper Trompeter. Sj. R. 11, 54.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes dem, der have fæstet

Seby og Egisløfmagle Kirketiender, og alle andre, som have Tiender, hvortil de højlærde i Følge Fundatsen om deres Underholdning have Jus patronatus, herefter at befatte sig med disse Tiender, medmindre det sker med de højlærdes Tilladelse, da de højlærde have klaget over, at Stiftslensmanden forleden Aar, da Tienderne bortfæstedes, uden Hensyn til Fundatsen har bortfæstet Seby og Egisløfmagle Kirketiender, og at der ogsaa i andre Maader gøres dem Hinder paa det, de have Jus patronatus til, hvilket Kongen ikke vil tillade. Stiftslensmanden skal tilbagebetale de Penge, der ere givne i Indfæstning. Det forbydes alle at befatte sig med de Kirker og Tiender, hvortil de højlærde have Jus patronatus, eller i det hele gøre dem nogen Hinder paa det, der er tillagt dem til deres Underholdning. Sj. R. 11, 54 b[1].

21. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Varberigs Len og de paa det svenske Gods i Varberigs Len boende Bønder at møde paa Varberig efter Tilsigelse af Anders Bing, Embedsmand smstds., der har faaet Ordre til at istandsætte Befæstningen paa Varberig Slot, og efter hans Anvisning hjælpe til med at gøre Befæstningen i Stand, saaledes som det fra gammel Tid af har været Sædvane. De, der ikke møde, ville blive straffede. Sk. T. 1, 18 b.

22. Aug. (—). Fuldmagt for Michel Giønge, Høvedsmand, til at hverve Skytter i Skaane, Halland og Blekinge til Kongens Tjeneste; Kongen vil give hver Skytte 5 Gylden i Mønt om Maaneden i Løn. Sk. T. 1, 19.

— Befaling til Erich Rudt straks at overlevere Erich Rosenkrantz, hvem Kongen har udlagt Kiestrup Gaard paa Taasinge med alt Kronens og Stiftets Gods der paa Øen for alt hans Gods i Sjælland, Kiestrup Gaard med al Avlen, baade den høstede og uhøstede, og alle dertil liggende Bønder. F. T. 1, 20.

23. Aug. (—). Aabent Brev, at Peder Adriam, der har tilsagt Kongen Tjeneste som Skibshøvedsmand og forpligtet sig til at tjene Kongen sin Levetid og lade sig bruge paa Orlogsskibene i Østre- og Vestresøen, til Lands eller andensteds, hvor hans Tjeneste behøves, aarlig skal have 300 enkelte Dlr. og sædvan-

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 248 f. (efter en Afskrift med Dato: 22. Aug.).

lig Hofklædning til sig selvanden; heraf skal han underholde sig selv og sine Folk med Øl og Mad, dog ikke naar han bruges paa Orlogsskibene, da Kongen saa skal underholde ham og hans Folk. Sj. R. 11, 55.

23. Aug.[1] **(Kbhvn.)**. Aabent Brev, at Kaptejn Alexander Durhum, der er antaget som Skibshøvedsmand og skal lade sig bruge paa Kongens Orlogsskibe i Øster- og Vestersøen, til Lands eller andensteds, hvor hans Tjeneste behøves, aarlig skal have 300 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvtredje; heraf skal han underholde (osv. som ovenfor). Sj. R. 11, 56 b.

— Aabent Brev, at Michel Bartskær, der har paataget sig paa egen Bekostning at forbinde og helbrede alle de syge og saarede Mennesker, der henvises til ham fra Kongens Skibe og Holmen, aarlig, saa længe han bliver i denne Tjeneste, i Løn skal have 100 Mk. i den nu gældende Mønt og en sædvanlig Hofklædning af Rentemesteren og 1 Okse, 2 Svin, 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør og 1 Td. Sild af Kiøpnehafns Slot samt være fri for Skat og al anden kgl. og borgerlig Tynge. Sj. R. 11, 55 b.

— Aabent Brev, at Ofuereydre Sogn i Smørom Herred herefter altid skal være Anneks til Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, hvis ældste Kapellan skal oppebære al Præsterente, Tiende og andet af Sognet og gøre Sognefolket tilbørlig Tjeneste i Kirken. Sj. R. 11, 56. Orig.[2] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 168.

— Forleningsbrev for Peder Brevingk, Kongens Skrædder, paa den Part, som med Rette er tilfalden Kronen i et Hus paa Amagertorv efter Michel Kock, uden Afgift. Sj. R. 11, 56 b.

—[3] Aabent Brev, hvorved det forbydes Købmænd og andre at købe Øksne af Kronens Bønder i Sjælland, hvilket de nu gøre i saa høj Grad, at Kongen ingen kan faa til sit Brug. Det befales Bønderne at sælge deres Øksne til Kongens Lensmænd, saafremt de ikke ville lide Straf, dog maa de drive dem til de almindelige Markeder og sælge dem dér for det, de behøve til deres Huses Ophold. Købe andre end Kongens Lensmænd Øksne af Bønderne, skulle de have forbrudt Øksnene og det, de have givet for dem. Sj. T. 12, 177 b[4].

— Til alle i Skaane, som fri og frelse kendes. Da der færdes

[1] Sj. R. har urigtig: 1574. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. I. 804 f. [3] Sj. T. har urigtig: 1574. [4] Tr.: Secher, Forordninger I. 551.

mange Skibe i Vestersøen, baade Fribyttere og andre, og man ikke kan vide, hvad de kunne have i Sinde, vil Kongen, for at alt kan være rede, hvis de skulde finde paa at gøre Indfald i hans Rige, lade holde Mønstring over hele Riget og har befalet Biørn Kaaes, Embedsmand paa Malmøe Slot, og Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkronne Slot, at holde Mønstring i Skaane. Det befales derfor alle at møde med deres Rustning, naar og hvor disse tilsige, lade sig mønstre af dem, rette sig efter deres Befalinger, som om Kongen selv var til Stede, og siden holde deres Rustning rede, saa de straks kunne bringes paa Benene, hvis der kommer noget paa. Sk. T. 1, 19 b.

23. Aug. (**Kbhvn.**). Til Biørn Kaaes og Jørgen Marsuin. Kongen sender dem de aabne Breve om Mønstring af Adel, Borgere og Bønder i Skaane med Befaling til at blive enige om, hvorledes Mønstringen bedst kan gaa for sig, afholde den saa snart som muligt og ordne alt saaledes, at baade Adel, Borgere og Bønder i en Fart kunne bringes paa Benene. Sk. T. 1, 19.

— Mageskifte mellem Erich Rossenkrantz og Kronen. F. R. 1, 33. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at der herefter ingen Heste- eller Fæmarkeder maa holdes ved Riibe, men at de for Fremtiden skulle holdes nord for Gredstedt Bro, da Kronens Rettighed med Told og andet er bleven meget forkortet og underslaaet ved Markederne ved Riibe, idet der bortdrives meget ufortoldet derfra, fordi Kongens Tolder i Riibe ikke kan have Opsigt dermed. Kronens Tolder skal oppebære Kronens Told og Rettighed af de Heste og det Fæ, som komme til Markedet ved Gredstedt Bro, og gøre Regnskab derfor. Hvis ind- eller udlændiske drive Heste og Fæ til Marked ved Riibe eller fordrive Kronens Told, skulle de have forbrudt hvad de have med at fare og desuden straffes. J. R. 1, 167 b. K.[1]

24. Aug. (—). Aabent Brev, at Hr. Christoffer, Sognepræst til Vallindtzbeck Sogn, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Vallindtzbeck Sogn, kvit og fri. Sj. R. 11, 57.

26. Aug. (**Krogen**). Forleningsbrev for Hendrich Brahe paa Halmstad Herred, som han nu selv har i Værge. Han

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 551 f.

skal paa egen Bekostning tjene Riget med 4 geruste Heste, hvor det befales, og aarlig til 1. Maj svare Kongen Halvdelen af Jordebogens visse Rente i gamle Dalere, hver Td. Smør beregnet til 11 Dlr., hver Td. Byg til 1 Dlr., hver Td. Mel til 1 Dlr., hver Td. Havre til $^1/_2$ Dlr., hver Galt til 2 Dlr., hver Skatteko til 3 Dlr., hver Gaas til 2 Sk. og hvert Par Høns til 1 Sk., samt Halvdelen af den uvisse Rente. Den anden Halvdel af den visse og uvisse Rente tillige med Foged- og Herregæsteriet skal Hendrich Brahe beholde. Sk. R. 1, 41 [1].

26. Aug. (Krogen). Befaling til Biørn Kaaes om i de Skove, han har i Befaling, at lade skyde 4 Stykker Vildt, som Kongen har givet Hendrich Brade til hans Bryllup, og levere denne dem. Sk. T. 1, 20 b.

29. Aug. (Frederiksborg). Til Hendrich Mogenssen. Da Johan Foxal, Købmand i Lunden i England, har lovet aarlig at skaffe Kongen 2 Læster af det allerbedste Mel, som kan faas i England, og sende det til Helsingør, skal Hendrich Mogenssen modtage det dér og betale det. Sj. T. 12, 178.

— Befaling til Frantz Lauritzen om herefter aarligen at sende alle de Høns, Gæs og Lam, som oppebæres til Draxholm Slot, til Frederichsborg, lade gøre 40 Læster Malt hvert Aar og ligeledes sende dem til Frederichsborg. Han skal tage Kvittans af Lensmanden for det leverede. — Seddel: Han skal skrive Kongen til, om de unge Aske endnu staa saa tykt omkring Slottet, som de gjorde, eller om han har ladet nogle af dem hugge. Sj. T. 12, 178 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klage fra Kapitlet i Lunde Domkirke over, at Kongens Forordnede forgangen Aar ved den almindelige Bortfæstning af Tienderne over hele Riget ogsaa have bortfæstet nogle Tiender, der høre til Kirker, hvortil Kapitlet har Jus patronatus, og hvorpaa en Del af Kannikedømmerne er funderet — befaler alle, der have fæstet saadanne Kirketiender, ikke at befatte sig med dem uden Kapitlets Samtykke, da Kongen paa ingen Maade vil gribe ind i dettes Rettigheder; Kirkeværgerne skulle betale dem Indfæstningen tilbage. Det forbydes alle Kongens Fogder og Embedsmænd samt alle

[1] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods i Skåne, Halland och Blekinge II. 43 f. (i svensk Oversættelse).

andre at befatte sig med Kapitlets Kirker, Kirketiender og øvrige Rente. Sk. R. 1, 42.

29. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Hr. Christen Jesperssen, Sognepræst i Haslef[1] og Boderup Sogne i Skødtz Herred i Skaane, hans Hustru Lucia Olufsdatter og deres 13 ægte Børn, nemlig Kirstine, Hr. Jens Lauritzens Hustru, Matz, Oluf, Mette, Jahanne, Hans, Niels, Marine, Giertrudt, Karine, Jørgen, Eline og Jesper, i sin Beskærmelse. Sk. T. 1, 20 b.

— Gavebrev til Suinborg By. F. R. 1, 40. (Se Kronens Skøder.)

30. Aug. (—). Instruks for Jørgen Rossenkrandtz, Embedsmand paa Kallø, og Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, paa deres Sendelse til Kong Johan III af Sverrig. Sj. T. 12, 179.

— Kreditiv for samme. Sj. T. 12, 184.

— Befaling til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dalum Kloster, hvem Kongen vil bruge i nogen Bestilling til Sverrig, at møde hos Kongen førstkommende Fredag [4. Sept.] for at faa sin Besked. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml., Fol., Nr. 608 d.

31. Aug. (—). Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Callundborg, Holbeck, Draxholm og Thryggeuelde Len. Da Kongen straks vil lade nogle Orlogsskibe udruste og dertil behøver nogen Fetalje, skal hver Mand give 1 Td. Øl, $^1/_2$ Td. Brød og $^1/_2$ Skp. Gryn og ufortøvet fremføre det til Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 12, 183 b.

— Befaling til Peder Biilde, Eyler Grubbe, Chrestoffer Packisk og Frantz Lauritzen straks at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde, skrive Skatten, saaledes at den rige hjælper den fattige, indkræve den og sørge for, at den ufortøvet bliver sendt til Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 12, 184 b.

1. Sept.(?) (**Koldinghus**)[2]. Til Jacop Ulfeld og Axil Viffert. Da Erich Hardenberg til Torstelund[3] har begæret 1 Gaard i Feritzløf til Mageskifte for noget af sit Gods paa Hindtzholm, skulle de med det første besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 20.

— (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle

[1] Hårslöf. [2] Enten maa Datoen eller Dateringsstedet være galt, men det har ikke været muligt at afgøre, hvilken af Delene der er Tilfældet. [3] Torslundegaard, Bjærge H., Fyen.

at eftertrykke eller sælge her i Riget de latinske, danske eller tyske Bøger, som Baldtzer Kaus, Bogfører i Kiøpnehafn, paa egen Bekostning har ladet prente eller herefter lader prente i Kiøpnehafn, da han har klaget over, at mange trods hans tidligere Privilegium paa at trykke latinske og danske Bøger i Kiøpnehafn eftertrykke hans Bøger og trykke danske Bøger i Udlandet. Privilegiet gælder for Baldtzer Kaus's Levetid, dog paa den Betingelse, at han skal sælge sine Bøger til en rimelig Pris. Eftertrykker nogen de af Baldtzer Kaus trykte Bøger eller falbyder dem, skal han have forbrudt alle de Eksemplarer, han har ladet trykke eller falbyder; sker Overtrædelsen i Købstæderne, skal den meldes til Byfogden, og hvis den sker paa Landsbyerne, til Lensmanden, der saa skulle være forpligtede til straks at beslaglægge Bøgerne og dele dem i 3 Dele, hvoraf den ene tilfalder Kronen, den anden Stedets Skole og den tredje Baldtzer Kaus. Se Lensmændene, deres Fogder eller Byfogderne igennem Fingre med nogen, skulle de staa Kongen til Rette derfor og erstatte Baldtzer Kaus den Skade, han lider derved. Sj. R. 11, 57.

3. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder straks at udgøre N væragtige Knægte, stafferede med gode Værger, og N Baadsmænd af dem, som Peder Oxe, Hofmester, der efter kgl. Befaling har mønstret Købstæderne, har udskrevet og kendt duelige dertil, og sende dem til Kiøpnehafn, hvor Admiral Peder Munck skal give dem nærmere Ordre. — Roskilde 70 Knægte og 16 Baadsmænd, Kiøge 80 Knægte og 25 Baadsmænd, Nestuid 66 Knægte, Holbeck 35 Knægte, Kallundborg 30 Knægte og Slafuelse 70 Knægte. Sj. T. 12, 185 b.

— Til Bønderne i Sjælland, hvem de end tjene. Da en Del af dem tværtimod Kongens Forbud holder mange Hunde, der løbe ud i Skoven og Marken, forjage Dyrene og gøre Skade paa Faar, Lam og andet Smaakvæg, forbydes det strengelig alle herefter at have mere end én Hund i deres Gaard, og denne skal endda have det ene Forben afhugget ovenfor Knæet. Forser nogen sig mod dette Forbud, skal han have forbrudt en god Okse til sit Herskab. Sj. T. 12, 185[1].

— Befaling til Lensmændene i Sjælland straks at lade ovenstaaende Brev forkynde i deres Len, paase dets Overholdelse og

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 552 f.

straffe alle, der forse sig imod det, saafremt de ikke selv ville staa Kongen til Rette, hvis de vise sig forsømmelige eller se gennem Fingre med nogen. Sj. T. 12, 184 b.

4. Sept. (**Frederiksborg**). Lignende Befaling til [Abbeden i] Ringsted og [Prioren i] Anduordskof for Klostrenes Tjeneres Vedkommende. Sj. T. 12, 186.

— Aabent Brev, at M. Frandtz Nielssen, som Kongen har ladet kalde til Sognepræst ved Slotskirken paa Frederichsborg Slot, skal have Fielkindstrup Gaard som fri Præstegaard, fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin og fri Ildebrændsel og Bygningstømmer til Gaardens Brug i Kronens Skove, den 30. Kærv af alt det Korn, som avles til Fauerholm Ladegaard, hvilket Korn Lensmanden skal lade føre fra Ageren til Fielkindstrup, Kronens Part af Tienden af Uggersløs og Jørlunde Sogne, hvilken Bønderne skulle levere ham i Kærven, og 10 Al. Engelst, 10 Al. groft Klæde, 6 Al. Foderdug og 6 Al. Lærred, som Lensmanden skal levere ham til Klædning; endvidere skal han, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste, være fri for al Skat og anden kgl. Tynge baade af sin Rente i Roskilde og af den ham nu tillagte Rente. Kan han formedelst Sygdom og Skrøbelighed ikke længere forestaa dette Embede, skal han residere ved sit Kannikedømme i Roskilde Domkirke, hvilket han saa maa beholde, saa længe han lever. Sj. R. 11, 58.

— Jvfr. 4. Okt. 1573.

5. Sept. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Kiøpnehafn og Helsingøer. Da der i disse Byer holdes mange løse Hunde, som ofte løbe ud paa Marken og i Skovene, forjage Vildtet i Kongens Vildtbane og gøre fattige Folk Skade paa deres Faar, Lam og andet Smaakvæg, skulle de straks lade alle de Hunde, Borgerne have i Byen, dræbe og forbyde Borgerne for Fremtiden at holde Hunde, saafremt de ikke ville lide Straf derfor; vil nogen holde en Staldhund i sin Gaard, skal han holde den bunden. Paase de ovennævnte ikke strengt Forbudets Overholdelse, ville de komme til at staa til Rette. De skulle ogsaa forbyde Blegekvinderne ved Byerne at holde Hunde, medmindre disse holdes saa stærkt bundne, at de ikke kunne komme løs. Sj. T. 12, 186.[1]

— Til Jens Bilde. Paa hans Forespørgsel om, hvorvidt

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 606. Secher, Forordninger I. 554.

Kongen vil lade ham faa Aas Kloster og Isholte Len i Halland til Mageskifte for hans Gaard Allinge og hans øvrige Gods paa Sjælland, hvorom hans Broder Stien Bilde paa Kongens Vegne har talt til ham, svares, at Aas Kloster ligger for nær ved Vardtbierig Slot til at kunne undværes derfra, men Isholte Len maa han lade besigte. Naar Kongen faar nærmere Besked fra ham, vil han lade gode Mænd besigte og ligne begge Parters Gods, saaledes at Jens Bilde ikke skal have noget at beklage sig over. Sk. T. 1, 21.

5. Sept. (**Frederiksborg**). Mageskifte mellem Jørgen Rosenkrantz til Rosenholm, Embedsmand paa Kalløe, og Kronen. J. R. 1, 178 b. K. (Se Kronens Skøder under 27. Sept. 1574.)

6. Sept. (—). Til Nils Kaas, Kansler. Nogle ved Limfjorden boende Bønder have været hos Kongen med en Supplikats, hvori de klage over, at det i Henhold til Kongens Forbud forbydes dem at bruge Pulsvodde, uagtet det tillades andre frit at bruge saadanne; endvidere have de berettet, at hans Foged har taget nogle Baade og Garn i Limfjorden fra dem, der have brugt Pulsvodde, deriblandt fra nogle af Fru Anne Løckis Tjenere. Da Fru Anne Løcke i den Anledning skal have skrevet til hans Foged og erklæret, at hun har befalet sine Tjenere at fiske med Pulsvodde, og da Fogden jo utvivlsomt har meldt dette til Nils Kaas, havde Kongen ikke ventet, at han vilde have fordulgt en saadan Foragtelse af Kongens Forbud for Kongen, og befaler ham derfor i Henhold til den Ed, han har aflagt, at skrive til sin Foged om at sende Fru Anne Løckes ovenfor nævnte Brev hid, saafremt Kongen ikke skal drage ham til Ansvar og paa anden Maade kræve det af hans Foged. J. T. 1, 100.

— Til menige Sognemænd i Ødum Sogn i Aarhus Stift. Da en Del af dem ikke vil tiende den tiende Kærv, saaledes som paabudt i Ordinansen, men vil svare Tienden i 2 Halvparter, den ene til Præsten og den anden til Ærkedegnedømmet i Aarhus Domkirke, hvortil Ødum Kirke er henlagt, og som har Jus patronatus til den, medens tidligere hele Tienden af Sognet er oppebaaret til Ærkedegnedømmet, indtil Kongen traf den Foranstaltning, at Sognepræsten skulde bo i Sognet hos dem og selv oppebære Sognepræstens sædvanlige Part af Tienden for bedre at kunne forestaa sit Kald, hvormed dog ikke var ment, at han skulde have mere end en Tredjepart af Tienden, befales det dem strengelig at tiende i Overensstemmelse med Ordinansen og at skifte Tienden

i 3 Parter, hvoraf Ærkedegnedømmet og Kirken skal have de to og Præsten den tredje; enhver, der ikke tiender, som det sig bør, vil blive straffet. J. T. 1, 100 b[1].

7. Sept. (**Krogen**). Forleningsbrev for Hr. Christoffer Jesperssen, Sognepræst i Herløf, paa Kronens Part af Tienden af Snedstrup[2] Sogn, uden Afgift. Udt. i Sj. R. 11, 59.

— Befaling til Anduordskof, Soer og Ringsted Klostre og Draxholm at sende henholdsvis 40, 40, 40 og 20 magre, 1 Aar gamle Svin til Kiøpnehafn til at opsætte paa Fedning ved Slottet. Udt. i Sj. T. 12, 186 b.

— Befaling til Lauge Beck i rette Tid at sende de 81 fede Bolsvin, som Bønderne i Roskilde Len i Følge Jordebogen skulle give, 300 Lammekroppe, 250 Gaasekroppe, $4^1/_2$ Læst Smør, 6 Læster Byggryn, 50 Læster Brød, 30 Læster Rug af Stiftets og Roskildegaards Indkomst, 60 Læster Malt, al Stiftets Havre og saa megen, der kan undværes fra Roskildegaard, til Kiøpnehafn og desuden levere Chrestoffer Packs 20 Læster Rug til at bage Brød af i hans Len. Udt. i Sj. T. 12, 187.

— Befaling til Biørn Anderssen at lade male 4 Læster Gryn af Tiendebygget, lade bage 30 Læster Brød af Tienderugen, at indkræve og opbevare 40 Læster Malt af Tiendekornet til Kiøpnehafns Slot, opbevare al Tiendehavren indtil nærmere Ordre og levere Chresten Munck 5 Læster Rug til at bage 20 Læster Brød af i dennes Len. Udt. i Sj. T. 12, 187.

— Befaling til Chresten Munck at modtage Rugen og lade den bage i Brød. Udt. i Sj. T. 12, 187.

— Befaling til Jørgen Rossenkrantz i Tide at sende til Kiøpnehafn eller opbevare, indtil Kongen sender Skibe derefter, 350 Lammekroppe, 2 Læster Smør og 10 Læster Malt, lade male 3 Læster Gryn og lade bage 20 Læster Brød samt købe eller selv lade salte 4 Læster Torsk. Udt. i Sj. T. 12, 187.

— Lignende Befaling til Jørgen Skram om 400 Lammekroppe, 300 Gaasekroppe, 3 Læster Gryn, 30 Læster Brød og 20 Læster Malt; han skal desuden opbevare det Korn og Havre, han har derudover, indtil nærmere kgl. Ordre. Udt. i Sj. T. 12, 187 b.

— Lignende Befaling til [Lensmanden paa] Skanderborg om 100 Lammekroppe, 100 Gaasekroppe, 4 Læster Gryn og 50 Læster

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 207 f. [2] Snodstrup, Sokkelunds H.

Brød; han skal holde 50 Læster Malt og den Havre, han kan undvære fra Slottet, i Forraad. Udt. i Sj. T. 12, 187 b.

7. Sept. (**Krogen**). Lignende Befaling til [Lensmanden paa] Aalborg om 200 Lammekroppe, 40 Gaasekroppe og 40 Læster Brød; han skal selv lade salte eller købe 6 Læster Torsk til Kongen. Udt. i Sj. T. 12, 187 b.

— Befaling til Chresten Skeel om paa egen Bekostning at sende 6 Tdr. Faarekød, 100 Gaasekroppe, 14 Tdr. Smør og 24 Vorder Kabliav [af] hans Afgift af Bøfling. Udt. i Sj. T. 12, 188.

— Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg, om at sende 250 Lammekroppe, 250 Gaasekroppe, $3^1/_2$ Læst Smør, 4 Læster Gryn, 30 Læster Brød, 15 Læster Malt og 6 Læster Torsk til Kiøpnehafns Slot. Orig. Udt. i Sj. T. 12, 188.

— Befaling til [Lensmanden paa] Ottensegaard om at lade male 6 Læster Gryn af Gaardens og Stiftets Byg, lade bage 20 Læster Brød og sende 10 Læster Malt til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 12, 188.

— Befaling til [Lensmanden paa] Kallundborg om at lade bage 40 Læster Brød og sende 150 Lammekroppe, 80 Gaasekroppe, 20 Læster Rug og 30 Læster Malt til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 12, 188.

— Befaling til [Lensmanden paa] Draxholm om at sende 4 Læster Smør, 30 Læster Rug og 50 Læster Malt til Kiøpnehafn samt købe og lade salte 6 Læster Torsk. Udt. i Sj. T. 12, 188.

— Befaling til Anders Jørgenssen, Tolder i Stege, at købe 6 Læster Torsk og sende dem til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 12, 188 b.

— Befaling til Simen Prydtz, Tolder paa Skafuen, at købe og salte $2^1/_2$ Læst Torsk og sende dem til Kiøpnehafn tillige med Skafuens Afgift af Fisk og alle de Fisk, som svares i Told. Udt. i Sj. T. 12, 188 b.

— Befaling til Vincentz Jul at sende 4 Læster saltet Makrel, 500 finske Gjedder, 1 Læst skruet Bergerfisk, $^1/_2$ Læst Sælspæk og 2 Tdr. fersk Hvalspæk fra Bergen. Udt. i Sj. T. 12, 188 b.

— Befaling til Chrestoffer Packs at modtage Tienderug til 20 Læster Brød af Lauge Beck, lade det bage i Holbeck Len og sende det til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 12, 188 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin at sende $1^1/_2$ Læst Smør og 1000 Tdr. Havre [af] hans Afgift og 20 Læster Byg og Malt af

Tienden til Kiøpnehafn og lade bage 30 Læster Brød af Tienderugen i Skaane. Udt. i Sj. T. 12, 188 b.

7. Sept. (**Krogen**). Befaling til Anders Bing at sende 5 Læster Smør fra Vardbierg. Udt. i Sj. T. 12, 189.

— Befaling til Moritz Podebusk at købe 6 Læster Torsk paa Langeland til Kongen. Udt. i Sj. T. 12, 189.

— Befaling til Hofmesteren eller hans Foged i hans Fraværelse at købe 6 Læster Ærter til Kongen paa Falster og i Rafnsborg Len. Udt. i Sj. T. 12, 189.

— Lignende Befalinger til Albret Oxe, Oluf Rosse og Peder Jude, Byfoged i Nadskof, om at købe henholdsvis 10, 10 og 4 Læster Ærter i Laaland. Albret Oxe skal straks paa Landstinget forbyde al Udførsel af Ærter, indtil Kongen har faaet dem, han skal have. Udt. i Sj. T. 12, 189.

— Mageskifte mellem Jacob Ulfeld til Koxbøl og Kronen. F. R. 1, 41. K. (Se Kronens Skøder.)

— Følgebrev for Benedicts von Anefeld, Hofsinde, til Bønderne under Spøttrup, som Jomfru Dorothea Krabbe nu har i Værge. K. Udt. i J. R. 1, 180 b.

— Befaling til Fru Magdalene Banner straks at overlevere Benedicts von Alefeldt, Hofsinde, eller hans Fuldmægtig Spøttrup Gaard og Gods med klar Jordebog og andet. J. T. 1, 101.

9. Sept. (—). Skøde til Eyller Grubbe, Rigens Kansler. Sj. R. 11, 59. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Morthen Venstermand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, straks at lægge de Gaarde i Kiøpnehafns Len, som have været bortforlenede derfra, ind under Slottet igen, nemlig 1 Gaard i Valby i Smørums Herred, som Rentemester Otte Brockenhus er forlenet med, 1 Gaard i Castrup, som Michel Vrager iboede, 2 Gaarde i Solberg, som Claus Plum, Kongens Hofskrædder, har i Værge, 1 Gaard i Ofuerydre, som Hans Olssen, Borgemester i Kiøpnehafn, har, 1 Gaard i Herstedøstre, som Jørgen Sejllægger har, og 1 øde Jord smstds., 1 Gaard i Pederstrup, som Jacob Trompeter har, 1 Gaard i Thubberup, som Jørgen Degn hidtil har haft frit, 1 Gaard i Brøndtzhof, som Bertel Skibsbygger har, 1 Gaard smstds., som Karin Dr. Hans Albritzes har, 1 Gaard i Ottersløf, som Casper Passelick har, 2 Gaarde smstds., som Sekretær Sebastian Suend har, 1 Gaard smstds., som Rasmus

Sporemager har, 2 Gaarde i Husom, som Eyller Grubbe, Rigens Kansler, har, 1 Gaard smstds., som Anders Jude har, 1 Gadehus i Lyndby, som Hans Lakejs Hustru har, Huidør Kro, som Hermen Fyrverper har, 1 Gaard og 2 Gaardsæder i Vanged, som Hans Plattenslager har, og 2 Gaarde og 1 Mølle i Jonstrup, som Jomfru Else Pors har i Pant; han skal befale Bønderne paa Gaardene at svare Landgilde og anden Rente og gøre Ægt og Arbejde til Kiøpnehafns Slot og indskrive dem i Jordebogen. Sj. R. 11, 59 b.

9. Sept. (**Krogen**). Aabent Brev, hvorved Nilaus Gunther, hvem Lensmanden paa Helsingborg for nogen Tid siden efter Kongens Befaling har anvist en Plads ved Strobelstrup Bro til at bygge sig en Bolig paa, indtil videre fritages for at svare de 3 Mk., som det da paalagdes ham at svare i aarlig Jordskyld. Sk. R. 1, 42 b.

— Mageskifte mellem Biørn Kaas til Starupgaard og Kronen. J. R. 1, 181. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Nils Jonssen. Da Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krumpens Enke, tværtimod Kongens Faders og Kongens eget strenge Forbud baade selv har brugt og tilladt en Del af Bønderne under Øtzlef Kloster at bruge Pulsvodde, skal han straks undersøge denne Sag, tage beskrevet paa Tinge, hvad Bønderne vide og ville vidne om denne Sag, og ufortøvet sende Kongen det, for at denne kan faa fuld Besked derom. J. T. 1, 101 b.

10. Sept. (—). Livsbrev for Fru Birgitte Gye, Herluf Throllis Enke, paa Kronens og Kirkens Parter af Korntienden af Hamers Sogn og paa Kirkens Part af Korntienden af Thagsuerie[1] og Rønnebeck Sogne, hvilke Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Herluf Schaufue og Lauge Beck have bortfæstet til hende, mod aarlig inden Fastelavn at svare 12 Pd. Korn, Rug og Byg, og 6 Tdr. Havre af Kronens Part af Tienden af Hamers Sogn til Stiftslensmanden i Sjællands Stift og ligesaa af Kirkens Part af Tienden af samme Sogn samt 10 Pd. Korn, Rug og Byg, og 4 Tdr. Havre af Kirkens Part af Tienden af Thagsuerie Sogn og 6 Pd. Korn, Rug og Byg, og 4 Tdr. Havre af Kirkens Part af Tienden af Rønnebeck Sogn til Kirkeværgerne for Kirkerne. Svares Afgiften ikke til den bestemte Tid, skal Brevet være forbrudt. Bøn-

[1] Toksværd, Hammer H.

derne skulle tiende retfærdigt, da Fru Birgitte ellers skal have Fuldmagt til at kaste deres Korn og lade dem straffe. Orig.

10. Sept. (**Krogen**). Mageskifte mellem Peder Biilde til Suanholm og Kronen. Sj. R. 11, 60. (Se Kronens Skøder under 11. Sept.)

— Mageskifte mellem Peder Oxe, Hofmester, og Kronen. Sj. R. 11, 62[1]. (Se Kronens Skøder under 11. Sept.)

— Kvittans til Marckus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, paa de 18,000 Dlr., som han skal give i Afgift af 3 Havne, Øyefiord, Skagefiord og Husuig, paa Island i de 4 Aar, i hvilke han har faaet Brev paa at maatte besejle dem, dog heri ikke indbefattet det Svovl, som han skal svare i Afgift. Sj. R. 11, 64 b.

— Aabent Brev, at Marckus Thorn, Foged paa Frederichsborg, indtil videre og uden Afgift maa bruge til den Gaard i Slagslund, som Kongen har forlenet ham med, de 5 Gaardsæder smstds. Sj. R. 11, 65.

— Befaling til Prioren i Anduordskouf Kloster straks at lægge de 5 af Klosterets Gaarde i Borse Herred, som Lauge Beck har, ind under Klosteret og befale Bønderne at svare dertil. Sj. T. 12, 189.

— Til Eyler Krafse til Egholm, Jørgen Munck og Jørgen Daa til Vollerup. Da Fru Berette Gøe, Herluf Trollis Enke, har bevilget Kongen 4 Gaarde og 1 Gadehus i Menderup[2], 1 Gaard i Kirke Helsinge og 1 Gaard i Høør i Skipping Herred til Mageskifte for 6 Gaarde og 2 smaa Gaarde i Stenbecksholm, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 189 b.

11. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har befalet sin Hofmarskal at blive liggende i Helsingør i nogen Tid med Hofsinderne og nogle af Adelen, fastsætter følgende Takst for Betalingen af den Underholdning, der sælges og tilføres dem: for 1 Td. Havre skal der gives 1 Mk., for 1 Skp. Havre 8 Alb., for 1 godt Læs Hø 1 Mk., for 1 godt Læs Halm 8 Sk., for 1 god Trave Havre 5 Sk., for et Maaltid Mad uden Øl $1^1/_2$ Sk., for 1 Td. gement Øl $1^1/_2$ Mk., for Hø og Strøelse til 1 Klipper Nat og Dag $1^1/_2$ Sk., alt beregnet efter som Mønten nu er

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 432 f. (med urigtig Dato: 10. Nov.). [2] Manderup, Voldborg H.

omsat. Endvidere skulle Bønderne sælge det, de tilføre, til følgende Priser: 4 enkelte Dlr. for en god Okse, 12 Sk. for et godt Lam, 3 Sk. for en god Gaas, 2 Sk. for et Par Høns, 2 Sk. for en Snes Æg og 5 Mk. for en Otting Smør; hver enkelt Daler skal beregnes til 2 Mk., saaledes som Mønten nu er omsat. For at skaffe Tilførsel skal Jørgen Munck, Embedsmand paa Krogen, træffe den Ordning, at 4 Sogne gøre Tilførsel hver Uge, og at det, der tilføres, sælges til dem, hos hvem Kongens Hofsinder ligge i Herberg, og ikke til andre i Byen. Baade de, der tilføre Varer, og de, der købe af dem, skulle lade deres Navne opskrive hos Stadsskriveren. Enhver, der forser sig mod dette Brev, vil blive straffet. Sj. T. 12, 190[1].

11. Sept. (**Krogen**). Til Kapitlet i Lunde Domkirke. Da Kongen har tilladt Biørn Kaaes, Embedsmand paa Malmøe Slot, at faa 2 Gaarde i Bieresøe og 1 Gaard i Tvern, tilhørende Kapitlet, til Mageskifte, befales det Kapitlet at lade Mageskiftet gaa for sig og paase, at Kapitlet faar Fyldest. Sk. T. 1, 21 b.

15. Sept. (**Koldinghus**). Til nedennævnte Herremænd og Fruer. Da Dronningen er nedkommen med en Datter og Kongen vil lade sin Datters Kristning og Dronningens Kirkegang foregaa paa Koldinghus Søndagen den 25. Okt., skulle de (med Hustruer og Jomfruer) være hos Kongen Lørdagen i Forvejen og siden gøre sig glade med ham og hans Venner. Medmindre de selv gerne ville det, behøve de ikke at tage Heste med sig. — Raader: Peder Oxe, Niels Kaas, Holgierd Rossenkrantz, Hr. Jørgen Løcke, Peder Bilde, Erick Rossenkrantz, Erick Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Eiller Grubbe, Peder Munck, Peder Gyldenstern, Jørgen Marsuin og Erick Podebusk. — Landsaatter: Eyler Krausse, Jørgen Bilde, Coruitz Viffert, Erick Hardenberg, Moritz Podebusk, Gregers Ulfstand til Estrup, Holger Brade, Albret Friis, Hack Ulfstand, Henrich Guldenstern, Chresten Skeel, Jacob Seefeld, Axel Guldenstern, gamle Chresten Munck, Erich Løcke, Axel Viffert, Sten Bilde til Vandos, Jens Bilde, Hans Spegel, Arild Ugerup, Absalon Gøe, Otte Banner, Anders Banner, Albret Oxe, Anders Bing, Henrich Brade, Peder Brade, Niels Ulfstand til Barsebeck, Niels Jonssen, Jens Kaas, Jørgen Skram, Mandrop Parsberg, Ofue Jul Axelssøn, Niels Krabbe til Veegholm, Ofue Lunge

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 554 ff.

Ifuerssøn, Ofue Lunge Chrestofferssøn, Erick Lunge, Ifuer Munck, Hans Lange, Oluf Daa, Knud Grubbe og Johan Urne. — Fru Karen Krabbe, Fru Anne Hr. Verners, Fru Anne Albret Gøes, Fru Pernille Oxe og Fru Beatte Bilde. Sj. T. 12, 191.

15. Sept. (**Koldinghus**). Befaling til Fru Mette Peder Oxes at møde til samme Tid for at hjælpe Kongens unge Datter til Kristendom og siden gøre sig glad med Kongen og hans Venner. Sj. T. 12, 192.

16. Sept. (—). Forleningsbrev for Peder Holdst, Borgemester i Nyborig, paa den Fiskedam, som han selv har ladet indrette paa Kronens Grund udenfor Nyborig Bys Vold langs med Heldetoft og vest for den Vej, som løber nord ud af Byen; ingen maa uden hans Tilladelse fiske i Dammen, saa længe han har den. F. R. 1, 42. K.

18. Sept. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen paa Begæring af Hertuginden af Meklenborg har opsat sin Datters Kristning og Dronningens Kirkegang, der oprindelig vare bestemte at skulle finde Sted 11. Okt., til 25. Okt., befales det ham at møde hos Kongen 8 Dage i Forvejen. Sj. T. 12, 192 b.

19. Sept. (—). Aabent Brev, at Nils Pouelssen, Byfoged i Riibe, aarlig skal have $^1/_2$ Læst Korn og $^1/_2$ Td. Smør af Riberhus til Hjælp til sin Underholdning, saa længe han er Byfoged. J. R. 1, 182 b. K.

20. Sept. (—). Til Peder Oxe. Han har indsendt en Seddel paa det, der skal bestilles til Orlogsskibenes Udrustning til Foraaret, og foreslaaet, at Tolderen i Helsingøer bestiller det. Da Kongen imidlertid er bange for, at han derved skal blive forsømt, og at det vil falde Tolderen meget vildsomt at forestaa denne Bestilling og samtidig varetage det øvrige Regnskab, skal Peder Oxe lade det bestille, hvor det kan faas, saa Kongen kan være sikker paa at have det, naar det skal bruges. Kongen bifalder, at Skibene St. Oluf og Wohl Herr in Gottes Namen komme ud at sejle, for at man kan faa at vide, hvorledes de ere til Sejlads og i andre Maader, men naar det er sket, skulle de igen indlægges ved Kiøpnehafn. Da Skibet Hercules, som kom fra Sverrig, er meget bygfaldent, skal han sørge for, at det med det første bliver sendt til Norge for der at blive gjort i Stand; naar det er blevet istandsat, skal det indtage det Tømmer, baade Master og andet, som behøves

til Fortunas Istandsættelse, og føre det til Kiøpnehafn, saa Fortuna snart kan blive istandsat. Sj. T. 12, 193.

20. Sept. (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kongen lover at betale Husleje for Anne Michels af den Bod i Kolding, hun bor i, saa længe hun lever, da hun for sin Armods og Vanførsels Skyld ikke selv kan udrede den; det befales Tolderen i Kolding at betale Ejeren af Boden Huslejen. J. R. 1, 183. K.

— Til Erick Løcke. Da Vinding Kirke i Holmandtz Herred er saa bygfalden, at den formodentlig vil styrte helt ned, hvis den ikke i Tide bliver sat i Stand, og da Hr. Rasmus Bredal, Skolemester i Vedtle, der har fæstet Kirkens Part af Tienden af Vinding Sogn af Erick Løcke og Kongens andre Forordnede, efter Beretning af Christiern Lange, Kantor i Riiber Domkirke, der skal have Opsyn med Kirkens Bygning, ikke har svaret Afgiften til Kirken for sidste Aar og desuden uden Tilladelse har gjort Fremlaan af Brevet til en anden, skal Erick Løcke igen kræve Brevet tilbage af Rasmus Bredal og efter Christiern Langes nærmere Undervisning bortfæste Tienden til en anden, der er i Stand til at svare Afgiften og vil hjælpe til med at holde Kirken i Stand. J. T. 1, 101 b[1].

— Til Sognemændene i Høyne Sogn. Da Christiern Vind Ifuerssøn, der har fæstet Kirkens Part af Tienden af Høyne Sogn, har klaget over, at en Del af dem ikke, som paabudt i Kongens Brev til ham paa Tienden, vil tiende i Kærven, ligesom de ej heller ville levere Tienden, hvor han befaler, befales det dem at tiende i Kærven og levere Tienden, hvor i Sognet det befales, saafremt de ikke ville staa til Rette. J. T. 1, 102.

— Fornyet Befaling til Jens Kaas om at betale de Tømmermænd og Savskærere, der hugge Tømmer og skære Fjæle i Skovene i hans Len, samme Løn, som de fik, medens de arbejdede paa Skanderborg, da Kongens Tømmermand har berettet, at de trods den tidligere Ordre endnu ikke have faaet Penge af ham, og indskrive det i sit Regnskab. J. T. 1, 102 b.

— Til Axil Viffert, Embedsmand paa Nyborg. Da Kongen har bevilget den Stalddreng, som røgter Kongens Foler der ved Slottet [Nyborg], samme Løn som Kongens andre Stalddrenge, nemlig aarlig 1 engelst Klædning, Hoser, Trøje og Kjortel med alt Tilbehør, og til Vinterklædning 3 Al. Engelst, $1^1/_2$ Al. groft Klæde, 4

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 208 f.

Al. Sardug og 4 Al. Lærred og 6 Dlr. til Sko og Skjorter, skal Axil Viffert herefter aarlig levere ham dette og, hvis han har noget til gode af sin Løn for de foregaaende Aar, da ogsaa betale det og indskrive det i Regnskabet. Orig.

21. Sept. (**Koldinghus**). Til Bønderne, hvem de end tjene, i hele Riget. Da Kongen skal betale en stor Sum Penge til de fremmede Krigsfolk, der have tjent ham i den forgangne Fejde, have Danmarks Riges Raader bevilget en almindelig Skat og Landehjælp af Bønderne (som i Skattebrev af 23. Aug. 1571), hvilken skal være ude inden førstkommende Juledag. Sj. T. 12, 193 b.

— Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Taasinge, Langeland, Smaalandene, Sjælland, Møen, Skaane, Halland, Blekinge og Bornholm straks at lade ovenstaaende Brev forkynde, lægge Bønderne i Læg, skrive Skatten, oppebære den og sende den til Rentemesteren inden Juledag. Sj. T. 12, 194 b.

— Befaling til Hach Ulstand om med det første at begive sig til Schoufsby Herredsting og der paa Kongens Vegne tage nøjagtigt og lovformeligt Skøde af Niels Troelssen i Fadersbøl paa den fri Bondegaard smstds., som han har solgt til Kronen, indsende Skødet til Kancelliet og beholde en Kopi deraf paa Othensegaard, for at Gaarden straks kan blive bortfæstet af Lensmanden, saasnart Niels Troelssen dør. F. T. 1, 21.

— Livsbrev for Giertrud, Claus Vognsvends Enke, paa den Bod sønden for Koldinghus, som Bertel Buntmager boede i, med den Kaalgaard ved St. Jørgens Gaard, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift, og paa 1 Pd. Rug, 1 Pd. Byg, 1 Fjerd. Smør, 1 Svin, 2 Faar og 6 Dlr. aarlig af Koldinghus. J. R. 1, 183 b. K.

23. Sept. (—). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, Helsingør, Kiøge, Vordingborg, Nestued, Korssøer, Skielskiør, Holbek, Callindborg, Prestøe og Stege; Malmøe, Landtzkrone, Helsingborg, Falsterboe og Skonøer, Ydsted, Symershafn, Trelborg, Aahus, Laugholm, Halmsted og Vardbierg; Nykiøping, Stubbekiøping og Nagskof; Nyborg, Suinborg, Assens, Medelfar, Bogense og Kerteminde; Vedle, Horsens, Aarhus, Randers, Aalborg, Ebbeltoft, Grindou, Hofbrou, Seebye og Mariagger. Kongen har nu ophævet Forbudet mod at gøre Tilførsel til Rostock og drive Handel der-

[1] De opregnes alle med deres Len.

paa, hvilket de skulle lade forkynde for Borgerne. Sj. T. 12, 196. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn.

23. Sept. (**Koldinghus**). Til Tolderne i Helsingøer og Nyborg. Da Kongen nu har ophævet Arresten paa de til Sundet [og Bæltet] komne Skibe, der have hjemme i Rostock eller have rostocker Gods inde, skulle de lade disse passere, naar de have svaret Told, Lastepenge og anden Rettighed. Sj. T. 12, 197.

— Aabent Brev til Købstædmænd og Bønder paa Laaland og Falster, at Forbudet mod at gøre Tilførsel til eller drive Handel paa Rostock er ophævet. F. T. 1, 278.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke aarlig i god Tid at levere Jomfru Anne Schram, der en Tid har været i Gudom Kloster, men nu, efter at Otte Emicksen har faaet Livsbrev paa Klosteret, ikke længere kan faa tilbørlig Underholdning dér, da Otte Emicksen næppe kan underholde sig selv af Klosterets Indkomst, samme Underholdning, som hver af de 3 andre Jomfruer, som vare i Gudom Kloster, skal have i Følge den Fortegnelse, Kongen sendte ham fra Dronningborg. J. T. 1, 103.

24. Sept. (—). Gavebrev til Tebring og Oftrop Sognepræsteembede (Sognepræst Hr. Anders Morthenssen), hvis Præstegaard er meget ringe paa Avl og Brug, paa en Kirkegaard i Tebring, som Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, efter Kongens Befaling har udlagt ham at maatte bruge til Præstegaarden; dog skal der vedblivende af denne Gaard svares Landgilde til Tebring Kirke og Herlighed til Kronen. Præsten maa forhandle med Bonden om at flytte ud af Gaarden, men ikke sætte ham ud mod hans Vilje. J. R. 1, 184 b. K.

25. Sept. (—). Aabent Brev, at Hugo Beda, der har lovet at tjene Kongen som Skibsbygger sin Livstid, aarlig skal have 300 Dlr. i Løn mod heraf at holde sig selv med Øl, Mad og Klæder, undtagen naar han er i Kongens Arbejde, da denne saa skal give ham Øl og Mad; Kongen lover med det første at udlægge ham en Gaard i Norge, som han skal have paa Livstid og uden Afgift, og give ham særligt Brev derpaa. Sj. R. 11, 65.

— Lignende Bestalling for Hans Matzen, Mestersvend, dog kun lydende paa 100 Dlr. i aarlig Løn. Udt. i Sj. R. 11, 65 b.

— Aabent Brev, at Hr. Jens Anderssen, der har berettet, at hans Præstegaard i Ulbøle ikke er saa god, at han kan have sin

tilbørlige Underholdning af den, maa flytte over i Præstegaarden i Annekssognet Vester Skieringe, hvilken herefter skal være Bolig for Sognepræsten i disse Sogne. F. R. 1, 42. K.

25. Sept. (**Koldinghus**). Befaling til Axil Viffert at udlægge Hr. Jørgen Nielssen, Sognepræst til Hillerslef Kirke, der ingen Præstegaard har, men sidder i et Lejehus, en Gaard i Hillerslef til Præstegaard til Embedet og underrette Kongen derom, for at denne siden kan give Præsten Brev derpaa. F. T. 1, 21.

— Forleningsbrev for Nils Jonssen til Tostelund paa Hald Slot og Len, som Coruitz Veffert hidtil har haft det i Værge, og paa det Sund- og Brokorn, som oppebæres i Lenet. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Tæring, naar han færdes inden Riget i Kongens Ærinde, derimod skal som sædvanligt hans Fortæring udenlands betales af Kongen; han skal holde Slottet og Ladegaarden i Stand, dog vil Kongen selv bekoste det, naar der skal bygges noget større, og ligesaa Broer og Færger. Han maa selv beholde Ladegaarden og al Avlen mod aarlig i 2 Terminer, til Paaske og Michaelis, at betale Rentemesteren 800 gl. Dlr. og Halvparten af den uvisse Rente; han skal, naar Kongens Vej falder der forbi, aarlig underholde Kongen og dennes Heste 2 Nætter. J. R. 1, 185. K. Orig.

— Befaling til Bønderne i Grimstrup, Arre[1] og Holdsted Sogne, hvoraf nogle efter Beretning af Fru Karine Skougardt til Vordhofuidt[2], Palle Schrams Enke, vægre sig ved at svare hende Tienden, som hun har fæstet, om herefter altid i god Tid at svare hende den Part af Tienden, som hun har fæstet, og føre den til hendes Gaard, saafremt de ikke ville staa til Rette for deres Ulydighed. J. T. 1, 103.

— Aabent Brev, at Christiern og Jeppe Huid, Brødre, der for nogen Tid siden ere komne i Trætte indbyrdes og have lavet Slagsmaal i Kolding, hvorfor de ere blevne satte i Fængsel, herefter maa være fri for denne Sag og ikke tiltales derfor, da deres Fader har stillet Kongen tilfreds derfor. J. T. 1, 103 b.

— Befaling til Nils Jonssen at indkræve Restancerne af Kronens Parter af Tienden i Viiborg Stift og føre dem til Regnskab samt bortfæste de endnu ikke bortfæstede Tiender til de

[1] Aarre, Skads H. [2] Varho, Gørding H.

højstbydende. Han skal oppebære alt Kronens Gæsteri af Præsterne og Kirkegodset i Viiborg Stift, føre det til Regnskab, høre Kirkernes Regnskab, dog ikke de Kirkers, hvortil Kapitlet eller andre have Jus patronatus, og paase, at Kirkerne ikke lide nogen Uret. J. T. 1, 104.

25. Sept. (**Koldinghus**). Til Kapitlet i Viiborg Domkirke. Da Kongen har bevilget, at Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald, maa faa 2 af Viiborg Hospitals Gaarde i Brauelstrup i Huornum Herred til Mageskifte for noget af hans Arvegods, skal det med det første bringe Mageskiftet til Afslutning og sørge for, at Hospitalet faar Fyldest. J. T. 1, 104.

— Til Nils Jonssen. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Kronens og Kirkens Parter af Tienden, der efter Kongens Befaling skulde bortfæstes til de højstbydende, undertiden ere satte for lavt og undertiden for højt i Afgift, skal han tage 24 af de mest agtede Mænd i hvert Herred i Stiftet til sig og i Forening med dem og Herredsprovsten sætte hver Sognetiende for en rimelig Afgift og lade dem, som nu have Tienderne, beholde disse, hvis de ville svare den saaledes fastsatte Afgift. J. T. 1, 104 b.

— Til samme. Da der i hans Len skal være en Del jordegne Bønder, der ville sælge Kongen deres fri Bondegods, skal han paa Kongens Vegne handle med dem derom og købe det. J. T. 1, 105.

26. Sept. (—). Tilladelse for Hertug Adolph af Holsten til i Danmark at købe og toldfrit uddrive 200 Øksne til sit eget Brug. Sj. R. 11, 65 b.

— Lignende Tilladelse for Hertug Hans, lydende paa 100 Øksne. Udt. i Sj. R. 11, 66.

— Til Dr. Pouel Matzen. Da Sognemændene i Fliuinge[1] Sogn i Sjælland, hvis Kirke Anders Kiøge, Slotsskriver paa Kallundborg, har faaet i Forlening, medens han tjente paa Roschildegaard, have klaget over, at de ikke faa tilbørlig Kirketjeneste, og have begæret at maatte faa deres egen Præst, skal han med det første kalde Anders Kiøge til sig, undersøge, hvad Forleningsbrev han har paa Kirken, og underrette Kongen derom, der saa siden vil give nærmere Ordrer. Sj. T. 12, 197[2].

---

[1] Fløng, Sømme H. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 385.

27. Sept. (**Koldinghus**). Fundats for Hospitalet i Helsingøer. Sj. R. 11, 66. K. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.[1]

— Forleningsbrev for de 2 Borgere i Helsingøer, der i Følge Fundatsen blive indsatte til Forstandere for Hospitalet smstds., paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Burlof Sogn i Bare Herred, kvit og fri. Sj. R. 11, 70[2].

— Jvfr. 10. Okt. 1573.

28. Sept. (—). Aabent Brev, at den Bogtrykker, som de højlærde i Kiøpnehafn i Henhold til Kong Christian III's Fundats for den høje Skole i Kiøpnehafn maa antage til at trykke for Universitetet, maa blive boende i Kiøpnehafn, ernære sig som andre Borgere og være fri for al borgerlig Tynge, saa længe han trykker for Universitetet og de højlærde. Sj. R. 11, 71. Orig.[3] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 198.

29. Sept. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Helsingøer, der i Henhold til den for nylig udstedte Fundats for Hospitalet smstds. i Forening med Sognepræsten og Kapellanen i Byen skulle indsætte en i Byen bosiddende Dannemand til Hospitalsmester, om at blive enige med disse om en duelig Mand dertil og sende ham til Kongen for at aflægge Ed og faa Konfirmation. Sj. T. 12, 198.

— Forleningsbrev for M. Anders Seuerenssen paa det Kannikedømme i Riiber Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Thomessen. Han skal residere ved Domkirken. J. R. 1, 186 b. K.

30. Sept. (—). Til Peder Oxe. Da den Forskrivning paa de 100,000 Dlr., som de Dantzigker nu have fremsendt, i Følge hans Skrivelse kun er paa Papir, skal han træffe Aftale med deres Gesandter om, at de inden en bestemt Tid skaffe en ligelydende Forskrivning paa Pergament, dog skal han beholde Papirforskrivningen, indtil han faar den anden. Kongen sender ham de Breve, som de Dantzigker igen skulle have, med Ordre til at levere Gesandterne dem. Naar alt saa er i Orden, skal han i Henhold til Overenskomsten overlevere dem deres Orlogsskibe og andre Skibe. Peder Oxe skal forhandle med Dantzigkernes Gesandter om, at Kongen kan faa Kabelgarn og Skibsredskaber for 10,000 Dlr., og faa

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 84 ff. Aarsberetn. fra Geheimearchivet III. Till. S. 53 f. (til Dels). [2] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 91. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 250.

en bestemt Besked derpaa. Han skal sørge for, at de Bøsseskytter og Baadsmænd, som i Følge hans Skrivelse ere ankomne, blive antagne og forblive i Tjenesten. Skal der lægges Folk i Borgeleje ud over dem, der nu ved hoslagte, af Kongen underskrevne og beseglede Breve lægges i Borgeleje, maa han selv træffe Foranstaltninger dertil.. Paa Rostockernes Begæring om at faa deres arresterede Skibe fri svares, at Kongen ikke vil løsgive dem, førend de Rostockers Herrer begære det, da det, der er sket i den Sag, er sket af Hensyn til disse. Kongen har allerede ladet udgaa Breve om, at hans egne Undersaatter igen maa handle med de Rostocker. Det er ikke nødvendigt paa Kongens Vegne at udkvitte den russiske Bojar, der er kommen did, medmindre han har Hverv til Kongen. Kongen har kaldt Johan Foxal til sig og antager, at Peder Oxe vil være til Stede hos Kongen, naar Johan Foxal kommer, saa der kan blive forhandlet med denne om, hvad han skal bestille. Da Kongen har faaet Efterretning om, at den udvalgte polske Konge endnu skal have i Sinde at sende et Antal Krigsfolk gennem Sundet, skal Peder Oxe, skønt denne Efterretning er usikker, dog lade passe godt paa og sørge for, at Kiøpnehafns og Krogens Slotte blive vel bevogtede og godt forsynede, og at Orlogsskibene blive liggende paa Strømmene endnu en 3 Ugers Tid. — Seddel: Da han melder, at en svensk Fribytter er omkommen i Søen, og at hans Folk ere komne til Sundet med Skibet og ere blevne indsatte i Taarnet, skal han undersøge, om der findes nogen Bestalling for Fribytteren og hans Folk, og hvorledes alt forholder sig, lade Folkene stille for Retten og tage Dom i Sagen. Sj. T. 12, 198 b.

1. Okt. (**Koldinghus**). Fornyet Befaling til Peder Oxe om at fastsætte Løn og Underholdning for Henrich Olufssen, der hidtil har ladet sig bruge som russisk Tolk, hvis han da skal blive i Tjenesten; denne har nemlig klaget over, at det trods den tidligere Ordre endnu ikke er sket. Sj. T. 12, 200.

— Aabent Brev, at Marine, Hans Vabens Enke, maa være fri for Skat og ål anden borgerlig Tynge, saa længe hun lever, da hun efter sin Husbonds Død ingen Næring har og desuden nu er gammel og vanfør. J. R. 1, 187. K.

— Til Bønderne i N Len, hvem de end tjene. Da mange af dem holde mange Hunde, der løbe ud i Skovene og paa Markerne,

jage og ødelægge Dyrene og gøre Bønderne selv Skade paa Faar, Lam og andet Smaakvæg, maa ingen af dem herefter holde mere end én Hund, hvis ene fremmer Ben endda skal være afhugget ovenfor Knæet. For hver Gang nogen forsér sig herimod, skal han bøde i god Staldokse til Kronen, hvis han er Kronens Tjener, og ellers til sit Herskab. J. T. 1, 105 b[1].

1. Okt. (**Koldinghus**). Befaling til Morten Suendssen, Claus Glambeck, Jørgen Sckram og Christiern Munck straks at lade ovenstaaende aabne Brev forkynde paa alle Herredsting i deres Len, paase dets Overholdelse og straffe dem, der forse sig, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. — Seddel: De skulle ligeledes straks lade forkynde medfølgende Forbud mod at bruge Fiskeri i Kronens Enemærkeaaer og -bække i deres Len og paase dets Overholdelse. J. T. 1, 105.

— Til Bønderne i Kolding, Skotborg, Skanderborg, Aakier, Drotningborg og Silckeborg Len, hvem de end tjene. Da der i disse Len findes mange Enemærkeaaer og -bække, som paaløbe Kronens Grund paa begge Sider, og som ingen andre end Kronen, Kapitlet i Ribe og Kirken have Paaløb paa eller Lod og Del i, saa de tilhøre Kronen alene, men desuagtet mange Bønder fiske Ørreder og smaa Fisk deri, forbydes det strengelig Bønderne at drive nogetsomhelst Fiskeri deri med Ruser, Kuber, Tene eller paa anden Maade. Gribes nogen deri eller overbevises derom, skal han straffes som for andet Tyveri. Lensmændene skulle paase Forbudets Overholdelse og skulle, hvis de se gennem Fingre med nogen og ikke straffe dem, selv staa til Rette derfor. J. T. 1, 106[2].

2. Okt. (—). Til Peder Oxe. I Anledning af hans Melding om, at der allerede er kommen en 2—300 Knægte til Kiøge, sendes der ham til øjeblikkelig Besørgelse en Skrivelse til Borgemester og Raad i Helgehafn om foreløbig ikke at lade flere Knægte komme ind i Riget over Færgestedet. Da Hr. Bendt Gylthe med en Sekretær er kommen til Helsingborg og agter sig til Kongen, til hvem han har Hverv, skal Peder Oxe lade ham forstaa, at han ikke ved, hvor Kongen for Øjeblikket er at finde, og at der nu ventes nogle fremmede Herrer og andre til Kongen, hvor-

[1] Tr.: Saml. til jydsk Hist. og Topogr. VII. 91 f. Nyerup, Hist.-statist. Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge I. 384 (uden Datum; Brevet til Kolding Len). [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 557 f.

for denne er meget vanskelig at faa i Tale; endvidere skal han sige, at han vil melde deres Ankomst til Kongen, der, saa snart de fremmede ere dragne bort, utvivlsomt enten vil kalde dem til sig eller med det første selv komme derover. Han skal indlægge dem i et godt Herberg og sætte 2 Riddermændsmænd til at vare paa dem og skaffe dem hvad de kunne have behov. Sj. T. 12, 200.

2. Okt. (**Koldinghus**). Aabent Brev[1], at de Markeder, som fra Arilds Tid have været holdte ved Vesteruig Kloster, og hvortil mange fra de omliggende Købstæder og Herreder have søgt, og paa hvis Henlæggelse til Tiisted Borgerne i denne By for nogen Tid siden have faaet Brev, atter maa holdes ved Vesteruig Kloster 3 Dage efter Tiisted Markeder, der ogsaa skulle blive ved Magt i Henhold til det derom udstedte Brev; Kongen har nemlig erfaret, at hine Markeder ere blevne holdte dér fra gammel Tid af og ere blevne stadfæstede af nogle af Danmarks tidligere Konger, og at deres Afskaffelse har været til stor Skade for Lemuig og Nykiøping i Mors og Bønderne i de 4 nærmeste Herreder; dog forbeholder Kongen sig Kronens Rettighed med Sagefald og andet og Ret til at forandre Markederne, hvis han erfarer, at de holdes til Hinder eller Skade for hans Undersaatter. J. T. 1, 106 b.

3. Okt. (—). Befaling til Hans Lauritzen, Foged paa Roschildegaard, straks at overtage Biørn Anderssens Hovedgaard Vinstrup og dennes øvrige Gods i Sjælland, forkynde Biørn Anderssens hoslagte Følgebrev for Bønderne og lade dem svare til Roschildegaard. — Seddel: Lignende Befaling om at overtage Erick Rossenkrantzis Gaard Valsøe og alt dennes øvrige Gods i Sjælland, hvis det ikke allerede er sket, og lade Bønderne svare til Roschildegaard. Sj. T. 12, 200 b.

4. Okt. (—). Befaling til Hach Ulfstand at udlægge Hr. Jens Berthelssen, Sognepræst i Ore Sogn, der ingen Præstegaard har og kun en meget ringe Underholdning, en Præstegaard af Kronens Gods der i Nærheden og underrette Kongen derom, der saa vil give nærmere Besked. F. T. 1, 21 b.

—[2] Mageskifte mellem Biørn Anderssen til Stenolt og Kronen. J. R. 1, 168[3]. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] Efter Overskriften erhvervede Preben Gyldenstjerne, Embedsmand paa Vestervig Kloster, Brevet. [2] Brevet er i J. R. og K. dateret 4. Sept. Orig. har derimod, ligesom ogsaa oprindelig J. R., 4. Okt. Den 4. Sept. var Kongen imidlertid ikke paa Koldinghus. [3] Tr.: Dsk. Mag. I. 208 ff. (med Dato: 4. Sept.).

4. Okt. (Koldinghus). Mageskifte mellem Fru Anne Giordtzdatter, Erick Langis Enke, og Kronen. J. R. 1, 187b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Fru Anne Giordtzdatter, Erich Langis Enke, og Hans Johanssen Christofferssøn til Drenderup, der ere gaaede i Borgen for Otte Emickssen Moritzissøn for en Sum Penge, hvorfor han har sat dem Refsø Gaard og Gods i Pant, nu maa lade sig indføre i Gudom Kloster og Gods, som han har i Pant af Kronen, da han har afhændet Refsø Gaard og Gods og de nu tiltales for Pengene, men ikke kunne faa noget hos ham, hvorfor de blive nødte til at tiltale ham med Rigens Ret. J. T. 1, 107 b.

8. Okt. (—). Befaling til Prioren i Anduordskof at skaffe Laurentz Rap, der nu sendes did og skal have Opsyn med Vinstroppe, Soer, Anduordskof og omkringliggende Skove, Bolig i Klosteret og den i hans Bestalling fastsatte Løn og Underholdning. Sj. T. 12, 201.

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Riibe. Da Borgemester i Riibe Hans Faninger under Kongens sidste Ophold paa Riiberhus klagede til Kongen over, at Mouritz Podbuschis Foged i Riibe i Drukkenskab overfalder og slaar Borgerne i Byen, uden at det dog er disse muligt at faa nogen Erstatning derfor, naar de klage derover, befales det dem alvorligt at have Opsigt hermed, forsvare Borgerne mod Overfald og, hvis Mouritz Podbuschis Foged eller Tjenere overfalde Borgerne eller forurette dem, fængsle dem og ikke løslade dem, førend de have underrettet Kongen derom og faaet nærmere Ordre fra denne. Blive nogle Borgere forurettede, uden at de hjælpe dem, ville de selv komme til at staa til Rette. J. T. 1, 108.

— Til Nils Jonssen og Kapitlet i Viiborg Domkirke. Da Gregers Ulfstand, Embedsmand paa Skiifuehus, har berettet, at der er Trætte paa noget af Godset til Skiifuehus, og at Brevene, hvormed Godset skal forsvares, findes i Kongens Brevkiste i Sakristiet i Viiborg Domkirke, skulle de med det første opsøge de Breve, der vedrøre det omstridte Gods, udtage dem og levere dem til Gregers Ulfstand mod en Reversal, der i Stedet skal indlægges i Brevkisten, indtil Brevene blive leverede tilbage. J. T. 1, 108.

9. Okt. (—). Til Peder Oxe. Da Hertugerne Hans Albrit og

Ulrich af Meklenborg have begæret Ophævelse af den Arrest paa de Rostochers Skibe og Gods, som Kongen tidligere havde lagt paa disse for at hjælpe Hertugerne, og Kongen ogsaa har bevilget dette, skal Peder Oxe sørge for, at de Rostochers Skibe og Gods straks blive frigivne, og gøre den Forordning, at de Rostocher uhindret maa sejle og handle her i Riget ligesom tilforn, dog Kronens Told og Rettighed i alle Maader uforkrænkede. Sj. T. 12, 201 b.

9. Okt. (**Koldinghus**). Befaling til Tolderen i Helsingøer at sørge for, at de Rostockers arresterede Skibe og Gods blive frigivne, saa snart de have svaret Kongen den ham tilkommende Told og anden Rettighed, og siden lade dem sejle og handle ligesom tilforn, dog Kronens Told og Rettighed i alle Maader uforkrænkede. Sj. T. 12, 202.

— Til Hach Ulfstand. Da Otte Emmissen, Embedsmand paa Rugaardt, har været hos Kongen og berettet, at Hach Ulfstand har taget Tjeneste af den Bonde i Fadersbølle, der har solgt sin Gaard til Kronen, og som Hach Ulfstand har faaet Ordre til at tage Skøde af paa Skouby Herredsting, og da Otte Emmissen desuden er bange for, at Hach Ulfstand skal befatte sig med Landgilden af Gaarden, befales det denne ikke at gøre dette, da Bonden hører under Rugaardt, men, saa snart Bonden dør, bortfæste Gaarden, oppebære Indfæstningen til Kongen og indtil nærmere Ordre lade Skyld og Landgilde følge Rugaardt. F. T. 1, 22.

10. Okt. (—). Aabent Brev, at Almindeligt Hospital i Helsingøer herefter aarlig skal have fri Ildebrændsel i Kronens Skove paa Hallandtzaas; Fogden i Boedstad skal anvise Hospitalets Bud, hvor der maa hugges, og hjælpe ham med for Betaling at faa Hjælp til Hugningen og Skibe til Transport af Brændet for en rimelig Fragt. Sj. R. 11, 70 b[1].

— Aabent Brev, at Forstanderne for Hospitalet i Helsingøer straks i Aar maa oppebære den Rente, som ved den ny Fundats er tillagt Hospitalet, og anvende den til Hospitalets Istandsættelse og Indretning af Boliger og andet og til Indkøb af Ting, som behøves til de fattiges Senge, Boskab og andet. Forstanderne skulle lade gøre Skillerum paa Skolelofterne og indrette

[1] Brevet er i Sj. R. dateret: 27. Sept., men udenfor er skrevet: Nota! blev denne Kopi siden noget anderledes korrigeret af Hans Skougaard, dog er Meningen „fuld", og dateret den 10. Okt. Tr.: Hofman, Fundationer VII. 93 (med Dato: 27. Sept.).

14 Kamre til de 28 Skolepersoner, der tillige med Skolemesteren og Høreren fra førstkommende 1. Maj skulle have Kost i Hospitalet. Sj. R. 11, 71 b[1].

10. Okt. (**Koldinghus**). Befaling til dem, der have fæstet de til Hospitalet i Helsingøer henlagte Korntiender i Skaane, om aarlig inden Jul at svare Hospitalsmesteren Afgiften deraf paa de Steder, Fundatsen formelder, saafremt de ikke ville have deres Livsbreve derpaa forbrudte.[2]

— Aabent Brev, at Lorentz Rap herefter skal have Befalingen over Kronens Skove til Vinstrup Gaard og Vinstrup Gods, Sore og Anduordschouf Klostres Skove og de nærmest omkringliggende Kronens Skove, beride dem og paase, at ingen skyder eller ødelægger Dyr i Skovene eller hugger deri uden Anvisning af Skovfogderne. Træffer han nogen, som jager uden kgl. Tilladelse, skal han gøre sit bedste for at gribe ham og føre ham til Lensmanden paa Roskildegaard, men kan han ikke faa fat paa ham, skal han se at faa at vide, hvem det er, og underrette Lensmanden paa Roskildegaard derom, der saa skal forfølge Sagen videre. Han skal lære Vejene og Stierne i Skovene at kende, saa han, naar Kongen selv kommer did, kan give denne Besked derom. Han skal i aarlig Løn have 16 Dlr., en Hofklædning og Foder til en Klipper, hvilken Løn Prioren i Anduordschouf Kloster skal levere ham, samt Underholdning i Anduordschouf Kloster. Sj. R. 11, 72.

— Lignende Bestalling for Giert Sadelknægt, der skal beride Valsøe, Roskildegaards og Ringsted Klosters Skove og have Løn og Underholdning paa Roskildegaard. Udt. i Sj. R. 11, 72 b.

— Aabent Brev, at Peder Jenssen i Grenne formedelst hans Vanførsel og Skrøbelighed maa beholde den Bolig, han bor i, og være fri for Landgilde, Ægt og Arbejde, saa længe han lever. K. Udt. i J. R. 1, 189 b.

— Aabent Brev, at Fru Marine Knob, Stygge Rosenkrantzis Enke, som Arving efter Chrestoffer Rosenkrantz, hvem Kongen har tilskødet Lønderup Gaard og Gods, og hendes Arvinger til evig Tid maa bruge Fiskeri ud for deres egen og deres Tjeneres Grund i Limfjorden, ligesom andre af Adelen bruge,

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 94. [2] Tr.: Smstds. VII. 92 f.

og saaledes som det fra Arilds Tid i Følge gamle Lavhævder og Adkomster har været brugt. J. R. 1, 189 b. K.

10. Okt. (**Koldinghus**). Til Fru Marine Knob. Kongen har bragt i Erfaring, at hendes Folk for nogen Tid siden have taget nogle Baade og Garn fra nogle, der tværtimod Kongens strenge Forbud have fisket med Pulsvod i Limfjorden, deriblandt fra nogle af Fru Anne Lyckes Tjenere, og at Fru Anne Lycke siden har skrevet hende et Brev til, hvori hun erklærer, at hun har givet sine Tjenere Ordre til at fiske med Pulsvod. Da denne Sag er Kongen meget magtpaaliggende, skal hun straks sende Kongen Fru Anne Lyckis Brev, saafremt Kongen ikke skal blive nødt til at kræve det paa anden Maade af hende. J. T. 1, 108 b.

— Befaling til Nils Jonssen og Kapitlet i Viiborg Domkirke om af Kongens Brevkiste i Sakristiet i Viiborg Domkirke at udtage og levere Fru Maren Knob, Stiggi Rosenkrantzis Enke, de Breve, der vedrøre Lynderup Gaard og Gods, som Christoffer Rosenkrantz købte af Kongens Fader, og hvorpaa der nu er Trætte. Udt. i J. T. 1, 108 b.

12. Okt. (—). Befaling til Bønderne paa Langeland hvem de end tjene, om efter nærmere Tilsigelse af Mouritz Podebusk, Embedsmand paa Tranekier, der har faaet Ordre til at istandsætte den meget forfaldne Skiibebro ved Spodtzberg, at møde ved Broen med Heste og Vogne og hjælpe til med at føre Sten, Grus og andet til Broen. F. T. 1, 22 b. K.

16. Okt. (—). Befaling til Henrick Mogenssen, Tolder, at lade denne Brevviser, en Skipper fra Rostock, der har været hos Kongen og paa egne og andre rostockske Skipperes Vegne begæret at faa deres ved Kiøpnehafn og Landtzkrone liggende Skibe givne fri, passere frit med Skibene, naar der er svaret Told og anden Rettighed deraf, da Kongen, som tidligere skrevet, har ophævet Arresten paa de Rostockers Skibe og Gods. Sj. T. 12, 202.

— Befaling til M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelboe Stift, at hjælpe Hr. Jens Christiernssen, der en Tid har været Kapellan i Stiftet og siden har studeret udenlands i nogle Aar, hvorved han har forbrugt sine Midler, til at faa et ledigt Kald i Stiftet, hvis han da er duelig til at være Præst, dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

17. Okt. (—). Gavebrev til Kapellan-, Skolemester-

og Hørerembederne i Medelfar, der kun have en meget ringe Underholdning, paa Byskatten af Medelfar, som er 100 Mk. danske aarlig. Pengene skulle deles saaledes, at Kapellanen faar $^3/_6$, Skolemesteren $^2/_6$ og Høreren $^1/_6$. F. R. 1, 42 b. Orig. i Provinsark. i Odense.[1]

17. Okt. (**Kôldinghus**). Aabent Brev, at Nils Troelssen i Farsbøl herefter altid skal være fri for Sandemændstov og alle andre Tov. J. T. 1, 109.

18. Okt. (—). Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, og Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus. Da Johan Brockenhus til Lierbeck har begæret 1 Gaard i Hørup i Jellinge Sogn og 2 Gaarde i Horde[2] By og Sogn i Nørrejylland til Mageskifte for 1 Gaard i Brestrup By og Sogn i Eld Herred og 2 Gaarde i Rafning i Bresten Sogn i Thorild Herred, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 109 b.

20. Okt. (—). Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe de Krigs- og Skibsfolk, der nu sendes til dem og skulle blive liggende nogen Tid dér, Herberg og nødtørftig Underholdning, dog skal ingen have mere end 6 Potter Øl daglig. — Kiøpnehafn 150; Kiøge 50; Nestued, Helsingøer og Stege hver 40; Roschilde 30; Slagelse og Skelskiør hver 20; Kallundborg 15; Hedinge, Ringsted, Prestøe, Nykiøpping i Aadtz Herred, Vordingborg, Korsøer og Holbeck hver 10. — Nagschof 40; Maribou, Stubekiøping og Nykiøping hver 20; Nysted 10; Saxkiøping 6. — Ottense 100; Suinborg 40; Assens 30; Kerteminde 25; Nyborg 20; Medelfar, Faaborg og Rudekiøping hver 15; Bogense 10. — Aalborg 100; Ribe og Aarhus hver 80; Viborg, Randers og Horsens hver 40; Kolding 30; Grendou, Nykiøping p. Mors, Skafuen, Vare, Vedle og Tysted hver 20; Ebbeltoft og Ringkiøbing hver 15; Holstebrou, Lemuig og Seeby hver 12; Hofbrou, Hørring og Skifue hver 10. — Malmøe 120; Landtzkrone 50; Ydsted 40; Trelborg og Lund hver 30; Vee 23; Helsingborg, Aahus og Halmstad hver 20; Falsterboe og Skonør 15; Simershafn 12; Laugholm 6. Sj. T. 12, 204. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

---

[1] Tr.: Hofman, Fundationer V. 388 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 214 f. [2] Hover, Tørrild H.

21. Okt. (**Koldinghus**). Til Peder Oxe. Da Kongen har eftergivet Jørgen Pederssen, Borgemester i Kiøpnehafn, Halvdelen af den Sum, han resterer med paa sit Regnskab, skal Peder Oxe give Rentemesteren Ordre til at give ham Kvittans for denne Halvpart. Sj. T. 12, 205 b[1].

22. Okt. (—). Forleningsbrev for M. Chrestiern Otssen, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Aarhus, paa Kronens Part af Tienden af Ølsted Sogn, uden Stedsmaal og Afgift, hvis den da ikke allerede er forpagtet bort; er den det, skal han have Afgiften deraf. K. Udt. i J. R. 1, 190.

23. Okt. (—). Mageskifte mellem Peder Oxe, Hofmester, paa hans Søster Jomfru Johanne Oxes Vegne og Kronen. Sj. R. 11, 72 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Peder Oxe med det første at kalde Tolder Henrich Mogenssen og Toldskriverne i Helsingøer til sig, høre deres Regnskab og paase, at Kongen ikke kommer til kort. Sj. T. 12, 205 b.

27. Okt. (—). Mageskifte mellem Fru Margrette Refuentløf, Hr. Erich Krabbis Enke, og Kronen. F. R. 1, 43 b. (Se Kronens Skøder under 26. Okt. 1573.)

— Forskrift til Abbedissen i Mariboo om at lade Jørgen Seestedt, der vil lade sin Gaard Hoelgaard[2] opbygge, faa 4 gode Ege i Skovene til Klosterets Gaard Høyrup[3], hvor der skal være godt Bygningstømmer, og lade sin Fuldmægtig anvise ham eller hans Bud, hvor de kunne hugge Træerne til mindst Skade for Skoven. F. T. 1, 278 b.

29. Okt. (—). Aabent Brev, at Johan Urne Clausissøn herefter skal være Jurisdiktsfoged paa Bornholm og have alle gejstlige paa Landet og alle gejstlige Sager i Forsvar. Han skal oppebære al Kronens visse og uvisse Rente af de gejstlige og maa selv beholde Halvdelen deraf, derimod maa han ikke befatte sig med den Skyld og Landgilde, som svares til Præsterne, Kirkerne og Hospitalerne. Sk. R. 1, 43[4].

31. Okt. (—). Til Erick Løcke og Kapitlet i Riiber Domkirke. Da Ifuer Skram har berettet, at der er Trætte paa Strandby-

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 607. [2] Hvolgaard, Nørvang H. [3] Hørup, Tyrsting H. [4] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 418 f. Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods i Skåne, Halland och Blekinge II. 45 f. (i svensk Oversættelse).

gaards Ejendom, som han har faaet af Kronen, og at Brevene, hvormed Godset skal forsvares, findes ved Riiber Kapitel, skulle de udtage disse Breve og levere Ifuer Skram dem mod en Reversal, der skal opbevares godt, indtil Brevene med det første blive leverede tilbage igen. J. T. 1, 110.

31. Okt. (**Koldinghus**). Befaling til Mouris Podebusck og andre Fru Annes Claus Podebusckis Arvinger at modtage Pantesummen for Hundtzlund Kloster af Peder Munck, Admiral, og overlevere ham Klosteret med Pantebreve, Register, Jordebog, Inventarium, Breve og andet. J. T. 1, 110.

— Til Erick Løcke. Da Anne Reluf Nilssens har berettet, at hendes Husbonde i lang Tid har været Kongens Faders og Kongens Herskabsfoged i Riibe og paa Kronens Vegne oppebaaret Told, Sise og anden Rettighed, og at en Tyv, Aaret før han døde, har brudt ind i hans Hus, opslaaet et Skrin og taget baade Kronens og hans egne Penge, hvorfor han er bleven Kongen 479 Mk. og 22 Dlr. Klipping skyldig, som han nu tiltales for, eftergiver Kongen hende de 22 Dlr. Klipping og Halvdelen af de 479 Mk., hvorfor hun ikke, naar hun har betalt den anden Halvdel, mere maa tiltales for denne Sag. J. T. 1, 110 b.

— Befaling til Henrich Gyldenstiern, Christen Schiel, Jørgen Schram og Nils Jonssen straks at besigte det Gods i Har Syssel, som Christen Jul begærer til Mageskifte for sit Gods i Sjælland, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 111.

1. Nov. (—). Befaling til Peder Hanssen at betale Otte von Qualen 393 Dlr. 1 Mk., som denne paa sin Broder Bendix von Qualens Vegne endnu har til gode i Løn. Sj. T. 12, 205 b.

2. Nov. (—). Aabent Brev, at Kongen af Hensyn til og efter Forbøn af Hertug Adolf af Holsten har eftergivet nogle Borgere i Kild — som efter Beretning af Borgemestre og Raad smstds. have haft et Skib, kaldet Engelen, der har ladet ved Synderborg og derefter er sejlet gennem Medelfar Sund, men siden paa Tilbagerejsen fra Frankrig med Salt af Storm og Uvejr er blevet nødt til at løbe gennem Bæltet, hvor det ikke har kunnet komme til at sætte og svare Told —, den Forseelse, de have gjort sig skyldige i ved at forløbe Tolden, saa at de, naar de have svaret Tolderen i Nyborg den tilbørlige Told, frit maa lade deres Skib løbe gennem Kongens Toldsteder og Strømme. J. R. 1, 190 b. K.

— Befaling til Peder Bilde og Eiler Grubbe, Rigens Kansler,

straks at besigte 4 Gaarde i Hørby, 1 Gaard i Høfdit[1], 1 Gaard i Torneuid, 1 Gaard i Hafnsøe, alt i Tudse Herred, 2 Gaarde i Fellitzløf[2] og 1 Gaard i Hiembeck i Skippings Herred, 1 Gaard i Quislemarck i Flackebergs Herred og 1 Gaard og 1 Gadehus i Glostrup, 2 Gaarde i Faxe Herred og 1 Gaard i Hedinge i Stefns Herred, hvilket Gods Fru Byrgitte Banner, Claus Bryskis Enke, vil udlægge Kronen til Mageskifte, og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 206.

2. Nov. (**Koldinghus**). Befaling til M. Ifuer Berthilssen, Abbed i Soer Kloster, at rette sig efter den ham tilsendte Skik om, hvorledes alt skal holdes i Klosteret. Naar der kommer fremmede Gæster til Klosteret, skal han laane dem Hus én Nat eller to i det højeste, skaffe dem nødtørftig Underholdning, opskrive deres Navne og Tiden for deres Ankomst og Bortrejse og siden gøre Regnskab derfor hos Rentemesteren. Sj. T. 12, 206 b.

— Lignende Befalinger til Abbeden i Ringsted og Prioren i Anduordschof. Udt. i Sj. T. 12, 206 b.

3. Nov. (—). Befaling til Peder Bilde og Eiler Grubbe straks at besigte det Gregers Ulfstand, Embedsmand paa Solte, tilhørende Gods i Callundborg Len, som ligger belejligt for Callundborg Slot, og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 206 b.

— Skøde til Gillebert Junge, Skibshøvedsmand, paa en Gaard paa Østregade i Malmøe, kaldet Rostochsgaarden, der er tilfalden Kronen efter den forhenværende Byfoged i Malmøe Hans Lauritzen, som ombragte sig selv, dog skal der fremdeles svares Kapitlet i Roskiild Domkirke sædvanlig Rettighed og Jordskyld af Gaarden. Han skal holde Gaarden vedlige med god Købstadsbygning. Sk. R. 1, 43 b.

— Livsbrev for Peder Jude, Borgemester i Malmø, paa en til Glostrup Kirke hørende Eng mod aarlig at svare Kirken 3 Mk. danske deraf. Sk. R. 1, 44.

— Livsbrev for denne Brevviser, Jørgen Daa, paa Gamelby Gaard i Meirup Sogn i Lundenes Len, fri for al Skat og Tynge, dog skal han fæste den nu og aarlig svare sædvanlig Landgilde deraf til Lundenes. J. R. 1, 191. K.

— Forleningsbrev for Hr. Nils Michelssen, Sogne-

[1] Høed. [2] Følleslev.

præst til Tyrgod og Vester Sogne, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Vester Sogn. Udt. i J. R. 1, 191 b. K. (i Udt.).

3. Nov. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at alle Varer, som indføres til eller udføres fra Olborg og skulle vejes paa stor Vægt, for Fremtiden skulle vejes i det Vejerhus, som Borgemestre og Raad efter Kongens Befaling og paa Byens Bekostning have ladet bygge med Vægt og andet Tilbehør, hvilket hidtil kun er sket med den mindste Part af Varerne, da mange af Borgerne selv holde store Vægte i deres Hus. Der skal gives en rimelig Vejerløn ligesom andensteds, og det paabydes Borgerne under Straf, som vedbør, herefter ikke at have store Vægte i deres Hus, men kun Bismervægte, for at ikke nogen skal kunne klage over falsk eller urigtig Vægt, og for at Byen ikke til ingen Nytte skal have gjort den Bekostning. Borgemestre og Raad skulle altid holde Vægten i god Stand, saafremt de ikke ville staa Kongen til Rette for mulige Klager. J. R. 1, 192[1]. K.

— Tilladelse for Jochim Thim, Borger i Hamborg, til, indtil videre, at besøge Ferøe og bruge Købmandskab der mod at sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris og bruge ret Maal og Vægt, dog skulle Bønderne ikke være forpligtede til at sælge deres Varer til ham, men maa sælge til den, der vil give mest. N. R. 1, 56.

— Til Jørgen Skram. Da Seuerin Hofmand, Borger i Randers, har berettet, at der ved den for nylig foretagne Bygning paa Hospitalet i Randers er indtaget noget Jord, som han havde i Forlening, og har begæret Erstatning, befales det Jørgen Skram at undersøge Sagen og igen udlægge ham saa meget af Kronens Jord, som han har mistet. J. T. 1, 111.

4. Nov. (—). Til Peder Oxe. Da denne Brevviser, Hans Johanssen — der har nogle Penge til gode hos Jens Klyne, som boede i Ribe, og hans Enke Maren Klynis og som Betaling har faaet en kgl. Forskrivning paa 1000 Dlr. til Jens Klyne for et Skib, Kongen har faaet af denne, paa hvilken Forskrivning dog Peder Oxe allerede har betalt 650 Dlr. —, nu har begæret at faa de resterende 350 Dlr., skal Peder Oxe undersøge Sagen og betale

---

[1] Tr.: Saml. til jydsk Hist. og Topogr. 2. R. III. 382. Secher, Forordninger I. 558 f.

Hans Johanssen alt det, Kongen endnu findes at være Jens Klyne skyldig. Sj. T. 12, 207.

4. Nov. (**Koldinghus**). Følgebrev for Erich Rud til Bønderne under Aalborghus. Udt. i J. R. 1, 193. K. (i Udt.).

— Til Biørn Kaas og Biørn Anderssen. Da Peder Munck, Admiral, begærer Vildemosse Eng i Vendsyssel, som han nu selv har i Værge, til Mageskifte for en ham tilhørende Gaard i Kiøpnehafn, som tidligere har tilhørt Otte Stiissen, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 111 b.

— Befaling til Borgemester og Raad i Vedle, der have berettet, at Kongens og hans Folks og Hestes Fortæring i Vedle, naar de ere komne dér igennem, og ligesaa Hertug Hans den yngres og hans Folks Fortæring smstds., der efter Befaling er skreven paa Kongens Regning, endnu staa ubetalte, om at tage Betaling af den aarlige Byskat og, hvis den ikke kan forslaa, befale Byfogden at betale det resterende og indskrive det i sit Regnskab. J. T. 1, 111 b.

5. Nov. (—). Forleningsbrev for Peder Oxe, Hofmester, paa de Gaarde i Diurreløf, som Jacob Becks Arvinger sidst havde i Værge, hvilke han maa bruge til Vordingborg Slot, uden Afgift. Sj. R. 11, 74 b. Orig.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gaarde. Sj. R. 11, 74 b. Orig.

— Fuldmagt for Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, til at modtage de Penge, som Erich Rosenkrantz endnu resterer med af de 30,000 Dlr. og 100 Portugaløser, han skyldte Kongen, og, naar Pengene alle ere betalte, tilbagelevere Erich Rosenkrantz hans Gældsbrev, som Kongen har leveret til Axel Viffert, mod Udlevering af de Kvittanser, som Erich Rosenkrantz har faaet for tidligere betalte Summer. Saa snart Axel Viffert har faaet Pengene, skal han begive sig med dem til Kongen, der saa vil give ham Kvittans derfor. F. R. 1, 44 b.

— Forleningsbrev for Lauritz Norby paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Tielløse, Arning og Gerby[1] Sogne, kvit og fri, dog skal han saa lade sig bruge som Skibshøvedsmand, naar det befales. F. R. 1, 481.

---

[1] Gurreby, Laalands Sønder H.

5. Nov. (**Koldinghus**). Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe Slot, Eyler Grubbe, Rigens Kansler, og Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, angaaende Mariboe Kloster (ligelydende med Befalingen af 26. Febr. 1573). F. R. 1, 482 b[1].

— Aabent Brev til de jordegne Bønder under Olleholm — der fra Arilds Tid have holdt Ladegaarden vedlige med Straa og Tag og istandsat Stenbroerne i Ladegaarden og ved Slottet, men nu, da der er bortskiftet noget af det jordegne Bondegods fra Slottet, ikke ville istandholde mere end den Part, de havde, da hele Godset var samlet —, at de herefter skulle holde Ladegaard og Broer i Stand, ligesom da hele Godset var samlet, og at Lensmanden Albret Oxe skal anvise enhver især, hvor meget han skal holde i Stand, for at den ene ikke skal besværes mere end den anden. Viser nogen sig forsømmelig, vil han blive tiltalt og straffet. F. T. 1, 279.

— Ekspektancebrev for M. Erasmus Heidman i Slesuig paa det første ledige Kannikedømme i Riber Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i J. R. 1, 193[2]. K. (i Udt.).

— Gavebrev til Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, paa det Taarn, som staar op til St. Hans Klosterkirke i Viborg, hvori Landstinget nu holdes, og de 2 Kapeller, som ere byggede nord op til Kirken. Han maa lade Taarn og Kapeller nedbryde og bruge dem til at istandsætte sin Sognekirke, Thielle Kirke, med, men skal selv igen lade Hullerne paa Kirken, hvor Taarn og Kapeller brydes af, lukke, saa Landstinget alligevel kan holdes deri. J. R. 1, 193[3]. K.

— Til alle Kronens Bønder i Molt Herred, der ligge under Skodborg Slot. Da Kongen nu har bestemt, at alle Kronens Bønder i Andst Herred, hvoraf hidtil Halvdelen har ligget til Skodborg og hjulpet til med at holde Husene paa Skodborg, Broer, Gærder, Diger og andet i Stand, herefter skulle ligge under Koldinghus, skulle de herefter alene holde Huse, Broer, Gærder, Diger og andet i Stand efter Lensmandens Tilsigelse. J. T. 1, 112.

— Befaling til Nils Jonssen straks at begynde Sagen mod

---

[1] Tr.: Kall-Rasmussen, Musse Herred S. 181 f. [2] Tr.: Wegener, A. S. Vedel, 2. Udg., S. 98. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 216 (med urigtig Dato: 3. Nov.).

Fru Anne Løcke for det Hovmod, hun har vist mod Kongen ved trods Kongens Faders og Kongens bestemte Forbud at give sine Tjenere Ordre til at slaa med Pulsvod i Limfjorden, tage Dom deri paa Herredstinget, indstævne Sagen til Landstinget, tage Dom der og med Rigens Ret forfølge Sagen til Lovens Ende, saafremt han ikke selv vil staa Kongen til Rette. Kongens Forbud mod Brug af Pulsvod og Fru Anne Løckes Breve, hvori hun selv erklærer, at hun har givet sine Tjenere Ordre til at slaa med Pulsvod, sendes ham til Benyttelse i Sagen, og det befales ham at fremskynde den. — Seddel: Der sendes ham en Skrivelse til Landsdommerne i Nørrejylland om at stævne Sagen til Landstinget, naar den er forfulgt paa Herredstinget, og uden Forhaling dømme deri, hvilken Skrivelse han kan levere dem, naar han synes, at det gøres behov. Da Fru Anne Løcke vil undskylde sig med, at hun ikke har vidst noget om Forbudets Udstedelse, skal han straks se at skaffe Vidnesbyrd fra Fiendtz Herredsting om, at Brevet er læst der, og fra Landsdommerne om, at Brevet er forkyndt paa Landstinget, og tage disse Vidnesbyrd beskrevne for dermed at modbevise hendes Undskyldning. J. T. 1, 112 b.

6. Nov. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for Hendrich Guldenstiern til Aagaardt paa Hals Birk i Nørrejylland og alt det af Viidskild Klosters Gods, som ikke er mageskiftet bort til Biørn Anderssen. Han skal fra førstkommende St. Morthens Dag at regne aarlig til hver St. Morthens Dag svare 150 gl. Dlr. i Afgift og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. J. R. 1, 193 b. K.

— Livsbrev for samme paa Kronens og Kirkens Parter af Tienden af Strandby og Malle Sogne mod hvert Aar inden Fastelavn at svare 12 Tdr. Korn af Kronens Tiende af Strandby Sogn og 10 Tdr. Korn af Kronens Tiende af Malle Sogn, hvilket Korn skal leveres Stiftslensmanden i Viiborg Stift, hvor i Viiborg Stift han befaler, og en lige saa stor Afgift af Kirkens Tiende, hvilken skal leveres til Kirkeværgerne for Kirkerne. J. R. 1, 197. K.

— Aabent Brev, at Jacob Arp, Slotsskriver paa Koldinghus, der ved Indtagelsen af Slottets store Mark har mistet nogle Kaal- og Humlehaver, som bleve indtagne i Marken, maa oppebære de 56 Dlr., han havde givet for disse, af Slottets Indkomst og indskrive dem i Regnskabet. J. R. 1, 194 b. K.

6. Nov. (Koldinghus). Forleningsbrev for Benedicts van Allefeldt, Hofsinde, paa Spøttrup Gaard, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Naar han skal af med Gaarden, vil Kongen efter gode Mænds Vurdering betale ham den Bygning, han maatte have bekostet paa den. J. R. 1, 195.

— Forleningsbrev for Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, paa Torup Ladegaard ved Drotningborg med Skove og alt Tilliggende, mod aarlig fra sidstafvigte 1. Maj at regne at svare 2 Læster Korn, Rug og Byg, deraf. Han skal modtage det Fæ, Kvæg og andet, som findes i Ladegaarden, i Inventarium, maa selv beholde al Affødningen deraf og skal, naar han kommer af med Gaarden, igen levere lige saa meget fra sig; dog forbeholder Kongen sig det dér gaaende Stod og al Affødning deraf, hvilke Jørgen Skram skal forsyne med Foder. J. R. 1, 196. K.

— Tilladelse for Jens Horskier, Borger i Colding, til nu at uddrive 30 Økne gennem Colding Toldsted mod at svare Tolderen saadan Told og Rettighed, som gives af Staldøksne, naar de uddrives. K. Udt. i J. R. 1, 196 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver de Bønder, der have været med til at vidne mod Kronen om Fiskeriet i Vedle Aa, deres Forseelse, da Albret Friis til Herridtzkier har sagt god for dem og lovet paa deres Vegne at betale Kongen 200 Dlr. til førstkommende Paaske; dog undtages en Kronens Bonde ved Navn Morthen Morthenssen. J. T. 1, 113.

— Til Peder Oxe, Nils Kaas, Holger Rosenkrantz, Biørn Kaas og Axel Viffert. Da en Del af Borgerne i Riibe under Kongens sidste Ophold paa Riiberhus har klaget over, at Mouritz Podbusk har tilforhandlet sig mange Gaarde og Renteboder i Byen og ladet dem nedbryde, saa at der nu slet ingen Tynge gøres deraf til Kronen og Byen, hvorved Borgerne anse sig for forurettede, da de alligevel maa bære samme Besværinger som tidligere, skulle de, eftersom Kongen selv ikke nu kan undersøge Sagen, kalde Borgemestre, Raad og Borgere i Riibe for sig og høre deres Klagemaal, saa de, naar de komme til Kongen, kunne give denne fuld Besked derom. J. T. 1, 113 b.

— Befaling til Biørn Anderssen fremdeles at lade Mogens Pederssen til Thørestrup oppebære Kronens Part af Tienden

af Søfuendt og Gangstedt Sogne uden Afgift, saaledes som hans Forleningsbrev derpaa lyder. J. T. 1, 114.

7. Nov. (Koldinghus). Tilladelse for Oluf Bagger, Borger i Ottense, til at bebygge den Jord, han har paa St. Albani Kirkegaard i Ottense nord op til den Abildhave, han har i Leje af St. Knudtz Kloster og svarer Jordskyld af til Klosteret; dog skal han sætte god Købstadsbygning derpaa, saa der kan svares Kronen og Byen tilbørlig Tynge deraf. F. R. 1, 45.

— Aabent Brev, at Oluf Bagger, Borger i Otthense, i de næste 4 Aar maa oppebære alt Korn, Smør og andre Varer, som tilfalde Kongen af den visse Rente af Skanderborg og Nesbyhofuit Len og kunne undværes fra disse Slotte, og al Kronens Part af Korntienden i Fyens Stift; han skal oppebære det inden 1. Maj, da det ellers skal blive liggende paa hans Regning og Risiko. Han skal give 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug, Byg og Malt, $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, 12 Dlr. for hver Td. Smør, 8 Dlr. for hver Td. Honning, 3 Dlr. for hvert fedt Svin, 1 Dlr. for hvert Brændesvin, dog skal han saa have fri Olden i Kronens Skove til Brændesvinene, naar der er Olden, 3 Dlr. for hver fed Ko, $^1/_2$ Dlr. for hvert Faar, 1 Ort for hvert Lam, 2 Sk. for hver Gaas, 1 Sk. for hver Høne, alt beregnet i gl. Dlr.; han skal paa egen Bekostning og Risiko betale den ene Halvdel til St. Hans Dag Midsommer og den anden til St. Mikkelsdag. Skanderborg Lens Varer skulle leveres ham i Aarhus og Otthensegaards Lens Varer og Korntienden i Fyens Stift i Nyborg og Kiertheminde. Lensmændene skulle levere Varerne og tage nøjagtige Kvittanser for det leverede. J. T. 1, 114 b.

— Lignende Kontrakt med Knud Jørgenssen i Otthense og hans Svoger Oluf Meckelborg i Flensborg for Silckeborg og Kalløø Lens Vedkommende; Varerne fra Silckeborg Len skulle leveres i Aarhus og Varerne fra Kalløø Len ved Kalløø Slot. Udt. i J. T. 1, 115 b.

— Lignende Kontrakt med Søfren Hofmandt og Nils Skriver i Randers og Michel Bagger i Otthense for Drotningborg Lens Vedkommende; Varerne skulle leveres i Randers. Udt. i J. T. 1, 115 b.

— Livsbrev for Thomes Farssen, Husfoged paa Coldinghus, paa Kronens Part af Tienden af Thauløf Sogn, uden Stedsmaal og Afgift. K. Udt. i J. R. 1, 197 b.

7. Nov. (Koldinghus). Forleningsbrev for Erich Rud til Fugelsang paa Olborghus Slot og Len, som Erich Podbusk sidst havde det i Værge, Hedenstedt Herred og alt det Gods, som Kongen har indløst fra Erich Podbusk og Chrestoffer Lungis Arvinger. Han skal i aarlig Genant have 1500 Mk. danske, 15 Læster Rug og Mel, hver Læst regnet til 24 Tdr., 25 Læster Byg, hver Læst regnet til 24 Tdr., 12 Læster Havre, hver Læst regnet til 48 Tdr., 13 Tdr. Smør, 200 Lam, 200 Gæs, 500 Høns, 250 Skovsvin, 24 Skattekøer, 12 Tdr. saltet Sild, 81 Vol røget Sild, 15 Skpr. Gryn af Landgilden og $8^1/_2$ Td. dansk Salt. For Resten af den visse Rente skal Erich Rud aarlig til 1. Maj svare 4086 gl. Dlr., dog maa han, hvis der bliver udstedt Forbud mod Udførsel af Korn af Riget, saa han ikke kan gøre Slottets Indkomst i Penge. svare Korn og andet efter Jordebogen, ligesom Erich Podbusk har gjort; for de 961 Hestes Gæsteri, som Bønderne skulle holde, maa han give Penge eller Havre efter Takstens Lydelse. Han skal have al Slottets Avl til Ladegaarden og alle Affødninger mod at skaffe Kongen frit Hø og Strøelse til dennes Heste, naar Kongen og hans Hofsinder komme did. Han maa oppebære Tredjeparten af den uvisse Rente, Halvdelen af de Toldfisk, som falde i Lenet og af Bundgarnsstaderne, og Tredjeparten af Indtægten ved Salg af Vindfælder og andet i Skovene, medens Resten tilfalder Kongen, der ogsaa forbeholder sig alene al Told og Vrag, som falde i Lenet. Kongen vil selv lønne Slotsskriveren, i Forening med hvem Erich Rud til hver 1. Maj skal gøre Kongen klart Regnskab for al den uvisse Rente. Erich Rud skal tjene Riget med 12 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Tæring, naar han rejser i Kongens eller Slottets Ærinde inden Riget. J. R. 1, 197 b. K.

— Forleningsbrev for Predbiørn Guldenstiern paa Vesteruig Kloster, som hans Moder sidst havde det i Værge. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste, aarlig til 1. Maj svare 2500 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for alt Gæsteri og uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten; dog forbeholder Kongen sig al Told og Vrag, som falde i Lenet. J. R. 1, 199 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster den af ham tidligere[1] trufne Ordning om Annekteringen af Alminde Sogn

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 117.

til Kolding Bykirke og Fordelingen af Sognets Rente mellem Sognepræsten og Kapellanen ved Kolding Bykirke, hvilken Ordning i Kongens Moders Tid er bleven forandret, dog var Forandringen kun tænkt at skulle vare hendes Levetid. J. R. 1, 200 b[1]. K.

7. Nov. (**Koldinghus**). Til Claus Glambeck. Da han trods den af Kongen for nogen Tid siden gjorte Skik om de Kirker i Skanderborig Len og Aarhus Stift, hvortil Klostrene have Jus patronatus, i Følge hvilken Præsterne selv skulde have deres Præste- og Anneksgaarde og oppebære den dem af disse tilkommende Rente, alligevel formener dem Renten af nogle Annekspræstegaarde i Skanderborig Len og ikke vil lade dem faa den uden udtrykkelig Befaling fra Kongen — saaledes klage særlig Hr. Lauritz i Bordum, Hr. Anders i Sveistrup, Hr. Peder i Snetrup og Hr. Jens i Vissing over, at de ikke maa nyde Renten af deres Annekspræstegaade i Lyngby, Veng, Torning og Vore —, skal han undersøge, hvorledes det forholder sig med disse Gaarde og i Overensstemmelse med Kongens Brev lade Præsterne faa dem. J. T. 1, 114[2].

8. Nov. (—). Til Peder Oxe. Da Morthen Suendssen har begæret at faa 1 Gaard, kaldet Gilberg, i Slaugs Herred til Mageskifte for sin Part i 1 Gaard i Ring[3] i Vordingborg Len, skal Peder Oxe straks besigte sidstnævnte Gaard og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 207.

— Befaling til Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, og Claus Glambeck, Embedsmand paa Skanderborg, straks at besigte 1 enstig Gaard i Slaugs Herred, kaldet Gilberg, som Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, har begæret til Mageskifte for sin Part i en Gaard i Sjælland, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 115 b.

— Skøde til Morthen Guldsmed, Borger i Koldinge, paa en Kaalhave ved Koldinge mellem Provstegaardens Mark paa den søndre Side og Slottets Kaalhaver paa den nørre Side, hvilken Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, havde udlagt ham for hans i Slotsmarken indtagne Kaalhave. J. R. 1, 201 b. K.

— Aabent Brev, at Petter Lademager maa bosætte sig i Koldinge og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar. Udt. i J. R. 1, 202.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 399 f. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 163 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 216 f. [3] Renge, Stævns H.

9. Nov. (**Middelfart**). Til Borgemester, Raad og Byfoged i Kolding. Da Hans Bang, Tolder i Medelfar, har berettet, at en af deres Medborgere, ved Navn Berndt Folenkampff, endnu resterer med den Told, som han skulde have betalt til sidste Faste for de Øksne, han har uddrevet, og desuden skylder ham selv nogle Penge for Øksne, han har købt af ham, maa de, da Berndt Folenkampff opholder sig udenlands, ikke lade nogen af hans Kreditorer indføre i hans Gaard og Gods i Byen eller lade noget af hans Gods komme bort, førend Kronens Told er bleven betalt og Tolderen har faaet sit private Tilgodehavende. J. T. 1, 116.

10. Nov. (—). Forleningsbrev for Nils Chrestenssen paa Tienden af Erressø Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. i, 202 b.

— Befaling til Morthen Suendssen at betale 61 Dlr. paa Apotheket i Hadersløf for Speceri og andet, som Kongens Apotheker har ladet hente der. Udt. i J. T. 1, 116 b.

11. Nov. (**Nyborg**). Kvittans til Erich Rosenkrantz til Kiestrup paa 13,000 gl. Dlr., som han nu har indbetalt i Kongens eget Kammer paa Nyborg Slot af de 30,000 Dlr., han skylder Kongen for Godset paa Taasinge. F. R. 1, 45.

12. Nov. (—). Befaling til Hack Holgerssen at lade Erich Rossenkrandtz faa Kronens Part af Korntienden af Lande Sogn paa Taasinge, hvilken Kongen har givet ham Livsbrev paa i Stedet for den Tiende paa Sjælland, som han havde fæstet, men nu har afstaaet; dog skal han svare den fastsatte Afgift deraf. Hvis Hack Holgerssen har oppebaaret Indfæstning deraf, skal han tilbagetale Indfæstningen og sende det Livsbrev, som Kongen maatte have givet paa Tienden, tilbage til Kancelliet. F. T. 1, 23.

13. Nov. (—). Aabent Brev, at den, som efter nu afdøde Hr. Peder Lauritzen bliver beskikket til Kapellan ved St. Hans Kirke i Ottense, uden Stedsmaal maa faa Kronens Part af Korntienden af Houby[1] Sogn, hvilken Hr. Peder Lauritzen har haft, og beholde den sin Livstid, uden Afgift; dog skal han saa ikke mere have Kost paa Ottensegaard og maa ikke forlange større Underholdning af Kongen. F. R. 1, 45 b.

— Ekspektancebrev for M. Rasmus Hedemarck paa

[1] Højby, Aasum H.

det første ledige Prælatur i Riiber Domkirke. Udt. i J. R. 1, 202 b[1]. K. (i Udt.).

18. Nov. (**Nyborg**). Aabent Brev, at Jens Grydestøber, Byfoged i Ottense, skal være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged. Udt. i F. R. 1, 46.

19. Nov. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Ottense om i Overensstemmelse med hvad der er Skik i andre Købstæder og med Recessens Paabud at afsige Dom sammen med Byfogden, naar der kommer vigtige Sager, der angaa Liv og Ære, for paa Bytinget og besegle de afsagte Domme sammen med ham, hvilket de efter Byfoged Jens Grydestøbers Beretning hidtil have nægtet. Ligeledes paabydes det under Faldsmaals Fortabelse, naar Byfogden selv skal være Tiltalsmand enten i sine egne eller Kongens Sager og derfor ikke kan sidde som Dommer, den af dem, som han udvælger dertil, at sidde som Dommer, hvilket hidtil heller ingen har villet. F. T. 1, 23.

22. Nov. (**Ringsted**). Til Prioren i Anduordschof. Da disse Brevvisere, Chresten Lauritzen i Bierby[2] og Niels Hanssen i Harrested, paa Ugedagsmændenes Vegne til Anduordschof Kloster have berettet, at det fra Arilds Tid har været Sædvane, at de, der have gjort Ugedage og Arbejde til Klosteret, have faaet et Maaltid med Øl, medens de nu slet intet faa, befales det ham at undersøge Sagen og rette sig efter den gamle Sædvane. Sj. T. 12, 208.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Jacob Ulfeld hidtil har haft Dalum og St. Knudtz Klostre under én Afgift, men der nu er blevet truffen anden Bestemmelse med St. Knudtz Kloster, skal Peder Oxe sætte Dalum Kloster for en rimelig Afgift og blive enig med Jacob Ulfeld derom. F. T. 1, 24. Orig.

25. Nov. (**Frederiksborg**). Til Bent Gregerssen, Abbed i Ringsted. Da Ringsted Klosters Kirke, hvori mange af de tidligere Konger og Dronninger i Danmark have deres Sepultur og Begravelse, er meget bygfalden, har Kongen for nogen Tid siden givet M. Ifuer Bertilssen, dengang Abbed i Ringsted, Ordre til at tage sig af Klosterets og Kirkens Bygning, og M. Ifuer begyndte ogsaa paa Istandsættelsen, men blev ikke færdig. Det befales derfor

[1] Tr.: Wegener, A. S. Vedel, 2. Udg., S. 98. [2] Slots-Bjærgby, Slagelse H.

Bent Gregerssen straks til Foraaret at lade Klosteret og Kirken gøre i Stand og til den Ende samle Kalk, Tømmer og andet i Forraad, bestille Murmestre og andre Haandværksfolk og overveje, hvorledes Istandsættelsen billigst kan udføres. Bekostningen hermed skal han indskrive i sit Regnskab. Sj. T. 12, 208.

25. Nov. (**Frederiksborg**). Befaling til M. Ifuer, Abbed i Soer, at skaffe Bent Gregerssen, Abbed i Ringsted, de til Ringsted Klosters og Kirkes Istandsættelse nødvendige Mur- og Tagsten; hvis han ikke har saa mange i Forraad, skal han lade dem stryge og brænde. Sj. T. 12, 208 b.

— Til Anders Bing, Høvedsmand paa Vardtbierig. Kongen har efter Begæring af nogle Bønder i Vardtbierig Len, der have erklæret, at de formedelst den i sidste Fejde lidte Skade ikke kunne svare den nu paabudte Skat i enkelte Dalere, bevilget, at de i Stedet for hver enkelt Daler maa give 2 Lod Sølv, hvorefter han skal rette sig. Sk. T. 1, 22.

26. Nov. (—). Aabne Breve, hvorved den Afgift, som Jørgen Munck skal give af de Krontiender, han under 10. Aug. 1572 fik Livsbrev paa, nedsættes til det halve, medens han skal vedblive at give samme Afgift som hidtil af de 2 Kirketiender, han samtidig fik Livsbrev paa. K. (i Udt.)[1].

29. Nov. (—). Gavebrev til Almindeligt Hospital i Helsingøer paa den øde Vor Frue Klosters Kirke smstds., hvilken Hospitalsforstanderne straks maa lade nedbryde og anvende til Bygning og Forbedring af Hospitalet, da dette nu ikke har Plads nok til alle de fattige, der efter den ny Fundats kunne underholdes i Hospitalet. Sj. R. 11, 75[2].

— Aabent Brev, at Pouel Sture herefter skal beride Roskildegaards og Schioldenes Skove og de omkringliggende Kirke- og Præsteskove og paase, at ingen skyder eller ødelægger Dyr i Skovene eller hugger deri uden Tilladelse af Lensmanden paa Roskildegaard eller Anvisning af Skovfogderne. Skyde eller ødelægge nogle Dyr i Skovene, skal han gribe dem og føre dem til Roskildegaard, men hvis de ere ham for stærke, se at faa at vide, hvem de ere, og underrette Lensmanden paa Roskildegaard derom;

---

[1] Brevet om Nedsættelsen af Afgiften af Korntienderne er indført i Uddrag i J. R. 1, 167 med Datum 10. Aug. 1573, Koldinghus, men da selve Livsbrevet er af 10. Aug. 1572 er det vist denne Dato, som ved en Fejltagelse er gaaet igen her. [2] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearchivet III. Till. S. 52 f.

ser han gennem Fingre med nogen, vil han selv komme til at staa til Rette. Han skal i aarlig Løn af Roskildegaard have 10 Dlr., 1 Klædning, 2 Pd. Malt, 1 Pd. Mel, 8 Skpr. Humle, 1 Fjerd. Smør, 1 Fjerd. Sild, 1 Fjerd. Torsk, 2 fede Svin, 4 Faar, 4 Gæs, $^1/_2$ Oksekrop, 100 tørre Fisk, $^1/_2$ Td. Salt og 16 Læs Ved, 20 Læs Hø og 20 Læs Halm til en Klipper og, saa ofte han kommer til Roskildegaard, daglig 1 Spand Havre, saa længe han opholder sig der. Sj. R. 11, 75 b.

29. Nov. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Knud Seuerinssen maa faa Flyinge[1] Sogn med Præstegaard og al anden Præsterente, saa snart han er eksamineret af Superintendenten i Sjællands Stift, kendt duelig og ordineret, dog skal han residere i Sognet, selv gøre Sognefolket Tjeneste som Sjælesørger, være Ordinansen lydig og holde Præstegaarden i Stand. Sognet, som Anders Pederssen, Slotsskriver paa Kallundborg, tidligere havde i Forlening, er af denne opladt til Knud Seuerinssen, da Sognemændene have klaget over, at de hidtil ikke have været saaledes forsynede med Sjælesørger, som det burde sig. Sj. R. 11, 76.

30. Nov. (—). Brev, hvorved det forbydes M. Ifuer Bertilssen, Hr. Berthel Søfrenssen og Bendt Gregerssen herefter at sælge Hessel, Torn og anden Underskov i Klostrenes [Sorø, Antvorskov og Ringsted] Skove til Bønderne deromkring, da Underskoven med Tiden vil blive lagt øde og Kongens Vildtbane ogsaa lide stor Skade derved. De skulle paase, at intet hugges, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. Sj. T. 12, 209.

1. Dec. (—). Til M. Ifuer Berthilssen. For nogen Tid siden traf Kongen den Bestemmelse, at de Præster, som hidtil havde haft Underholdning i Klosteret [Sorø], men havde Sogne paa Landsbyerne, skulde flytte ud til deres Sogne og bo der, og samtidig befalede han M. Morthen Pederssen at undersøge, om nogle af Præsterne vare forurettede paa deres Præstegaarde, og i saa Tilfælde udlægge dem saa megen Jord fra Bøndergaardene, at Præsterne ikke kunde klage over at være brøstholdne; dog skulde han gøre Bønderne saa lidt Skade som muligt dermed. Da Bønderne i Slaulille og Alsted nu have berettet, at de have lidt saa stor Skade ved at maatte udlægge Jord til Præstegaardene i Slaulille og Alsted, at de enten maa have Landgilden omsat eller opsige Gaar-

[1] Fløng, Sømme H.

dene, skal M. Ifuer undersøge Sagen og igen udlægge Bønderne lige saa megen Jord, som de have mistet. Sj. T. 12, 209. Orig.

2. Dec. (**Frederiksborg**). Bestalling (ligelydende med Povl Stures Bestalling af 29. Nov.) for Gert von Bremen, der skal beride Ringsted og Valsøe Skove og de dertil stødende Kronens Skove. Han skal i aarlig Løn af Roskildegaard have 15 Dlr. og 1 Hofklædning, Bolig paa Suenstruppe Gaard, og til Underholdning 3 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 5 levende Svin, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 10 levende Faar, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 1 Fjerd. Gryn og 1 Td. Salt, 20 Læs Hø og 20 Læs Halm til en Klipper og, saa ofte han kommer til Suenstruppe, 1 Spand Havre daglig, saa længe han opholder sig der. Sj. R. 11, 76 b.

— Aabent Brev, at Rasmus Michelssen, Kongens Fyrbøder, aarlig, saa længe han er i Kongens Tjeneste, maa oppebære Landgilden af den Gaard i Thollerup, som Matz Fyrbøder sidst boede i, uden Afgift. Sj. R. 11, 77.

— Befaling til Otte Brockenhus, der har skrevet til Indbyggerne i Rundebye om at fremsende deres aarlige Byskat, at han skal lade dem være fri derfor, da der efter deres Beretning endnu resterer et Aar af de 6 Aar, hvori Kongen har fritaget dem for Byskat. Sj. T. 12, 209 b.

— Til M. Jens Viiborg, Ærkedegn i Riiber Domkirke, og Christen Lange, Kantor smstds. Da Herredsprovsterne i de Herreder i Sønderjylland, som ligge under Riiber Stift, have klaget over, at de ikke, som paabudt i Ordinansen, faa 1 Mk. danske for hver Kirke, naar Regnskabet høres, befales det dem og deres Efterfølgere, naar de høre Regnskabet, herefter at give Herredsprovsterne i ovennævnte Herreder 1 Mk. danske af hver Kirke. J. T. 1, 117.

— Aabent Brev, at Matz Kock, Borger i Riibe, i de næste 5 Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden i Riiber Stift, dog skal han oppebære den inden 1. Maj, da den ellers skal henligge paa hans egen Regning og Risiko. Han skal give 1 gl. Dlr. for hver smal Td. Rug, Byg og Malt og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre og paa egen Bekostning og Risiko betale den ene Halvpart til St. Hans Dag Midsommer og den anden til St. Mikkelsdag. Lensmanden paa Riiberhus skal anvise ham, hvor han skal hente Kornet, og tage Kvittans af ham derfor. J. T. 1, 116 b.

3. Dec. (—). Befaling til Erick Løcke at lade Matz Kock

faa Kronens Part af Korntienden i Riiber Stift, anvise ham, hvor han skal modtage den, og tage Kvittans derfor. J. T. 1, 117 b.

3. Dec. (**Frederiksborg**). Skøde til Dr. Niels Hemingssen, Professor i Theologi ved Universitetet, paa Halvparten i en Have og et Hus udenfor Kiøpnehafn mellem Østerport og Nørreport, som nu beboes af Mette Hans von Slesiens og tidligere tilhørte Hans von Slesien, men nu er tilfalden Kronen efter denne, da han ingen Arvinger har efterladt sig her i Riget. Sj. R. 11, 77 b[1].

— Til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Anduordskof. Da Kongen har erfaret, at Skovfogderne undertiden anvise de Kronens Bønder, der skulle have Hjælp til Ildebrændsel eller andet, Risege, unge Bøge og anden Underskov, hvorved Skovene forhugges til stor Skade for Olden og andet, skulle de have alvorligt Opsyn hermed, forbyde Skovfogderne at anvise saadant og befale dem at anvise Bønderne det fornødne af Vindfælder og fornede Træer og, naar denne Brevviser N. N. er til Stede, da tilsige ham til at være nærværende, naar der udvises Bønderne noget i Skovene, men hvis han er i andre Skove, da selv passe paa, at der ikke hugges til Skade for Skoven, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor. Sj. T. 12, 210.

4. Dec. (—). Bestalling (ligelydende med Povl Stures Bestalling af 29. Nov.) for Laurentz Rap, der skal beride Anduorschouf Klosters, Sore Klosters og Vinstruppe Skove. Han skal i aarlig Løn af Anduorschouf Kloster have 15 Dlr., en sædvanlig Hofklædning, Bolig og Underholdning i Klosteret og, saa ofte han kommer til Anduorschouf Kloster, Sore Kloster eller Vinstruppe, daglig 1 Spand Havre og Hø og Strøelse til en Klipper, saa længe han bliver der. Sj. R. 11, 77 b.

— Forleningsbrev for Chresten Munck paa Visborg Slot med Gotland; han skal gøre Regnskab for al Kronens Indtægt paa Gotland og underholde og bespise Slottets Folk efter den af Christoffer Valchendorff gjorte Skik. Han skal aarlig have 200 Dlr., 1 Ame Vin og 2 Læster Rostocksøl for sin egen Person, Klæder og Penge ligesom andre Lensmænd her i Riget til 12 Karle, frit Foder og Maal til sine egne Heste ligesom de tidligere Lensmænd,

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 293 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II 341.

den 10. Pending af alt Sagefald og Gaardfæstning og Halvparten af den aarlige Tilvækst af Stoddet. Han maa ikke bruge nogen Handel eller Købmandskab til Skade for Borgerne og Almuen paa Landet. Sk. R. 1, 44 b.

4. Dec. (**Frederiksborg**). Instruks for Chresten Munck, Embedsmand paa Visborrig Slot. Da Almuen tidligere har aftinget med Lensmændene for Herregæsteri og aarlig skal svare Kronen en 20 Skippd. smæltet Talg derfor, skal han ogsaa oppebære Talgen og forskaane Almuen for Gæsteriet. Da Almuen klager over, at Slottets Slagter besværer dem med Paabødelam paa de Køer, som de skulle levere paa Slottet, og derved undertiden tager mere Hensyn til Vild og Venskab end til hvad Ret er, skal Landfogden som tidligere modtage de Køer, Almuen skal svare til Slottet, til St. Hans Dag, udsætte dem paa Holmene eller paa anden god Græsgang indtil Slagtetiden og lade Almuen være fri for saadanne ny Paalæg. Chresten Munck skal drage Omsorg for, at der ikke bruges Ildebrændsel til Unytte paa Slottet, saa han ikke besværer Almuen mere end to Gange om Aaret med Ved, hvilket beløber sig til mere end 4000 Læs. Da Kongens Avlsgaard nu drives med mere Flid end tidligere, skal Chresten Munck paase, at det Arbejde, som Almuen er pligtig at gøre til Avlsgaarden, ikke bliver brugt andensteds end til Kongens Behov, og at det, der er forlenet fra Slottet, bliver lagt tilbage dertil; hvis Rettigheden til Arbejde bliver formindsket eller der ses gennem Fingre med nogen, skal Chresten Munck staa til Rette derfor. De Slagterskind, som Almuen en Tid har givet Slotsfogden for at lade slagte for dem, hvilket dog ikke har forhindret, at Almuen alligevel er bleven besværet, skal Chresten Munck fremdeles oppebære paa Kronens Vegne, lade dem gøre i Penge, leje Folk i Slagterhuset derfor og gøre Regnskab for det, der bliver tilovers; derudover maa han ikke besvære Almuen eller dens Folk og Tyende og ikke lade dem tage og føre til Slottet, som tidligere sket er. Han skal paase, at de Penge, som falde i de fattiges Blok, ikke blive uddelte til andre end de fattige, og maa ikke tillade nogen at løbe omkring i Landet for at trygle, betle eller stjæle fra Almuen, men skal lade dem, der uden Tilladelse gøre saadant, føre til Slottet og straffe. Han skal paase, at hverken Præsterne eller Kirkeværgerne hugge andet i Kirkernes og Præstegaardenes Skove end det, som behøves til Kirkernes og Præstegaardenes Bygning og Præsternes Ildebrændsel. Han skal aarlig levere

Superintendenten paa Gotland 300 Mk. gullandsk i Penge og Varer og betale ham hvad der endnu maatte restere for i Aar. Det gamle, forrustede og ubrugelige Jærnskyts, som findes paa Slottet, skal Chresten Munck sende til Kiøpnehafns Slot med et klart Register. Chresten Munck skal paase, at Borgerskabet i Visbye holder Byens Befæstning og Havnen i god Stand, holder den Rustning, det er takseret for, færdig i alle Maader og lader sig mønstre af ham én Gang om Aaret. Hvis han i nogen Maade viser sig forsømmelig, skal han staa Kongen til Rette derfor. Sk. R. 1, 45 b[1].

4. Dec. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hospitalet i Landzkronne, der efter Beretning af Borgemestre og Raad smstds. og Hospitalsforstanderne kun er forsørget med ringe Underholdning, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Sandbye (2 Pd. Rug og 2 Pd. Byg), Odersløf (1 Pd. Rug og $2^1/_2$ Pd. Byg), Iløsse (1 Pd. Rug og 3 Pd. Byg), Bunderup (1 Pd. Rug og $3^1/_2$ Pd. Byg), Verpinge (5 Pd. Byg) og Blenterup ($3^1/_2$ Pd. Rug og 1 Pd. Byg) Sogne i Thorne Herred; Hospitalsforstanderne skulle anvende Kornet udelukkende til Hospitalets Bedste og aarlig gøre Regnskab derfor. Sk. R. 1, 47.

— Forleningsbrev for Nils Seuerinssen, Kongens Sølvknægt, paa Halvparten af Afgiften af Kronens Part af Tienden af Boedbierg[2] Sogn i Hierom Herred, kvit og fri. K. Udt. i J. R. 1, 202 b.

5. Dec. (—). Skøde til Alexander Lax, Kongens Saarlæge, paa et Hus og en Grund paa det ny Fiskertorv i Kiøpnehafn, øst op til Klosterstræde, hvilke han selv og Lauritz Kock hidtil have haft i Værge. Sj. R. 11, 78 b.

— Til Peder Oxe. Da Kongen straks til Foraaret vil bygge noget ved Frederichsborg og dertil behøver noget Kalk, skal Peder Oxe i god Tid bestille en 4—500 Læster Kalk i Ystedt eller andensteds, hvor den kan faas, og sørge for, at Kalken straks til Foraaret bliver ført til Daulycke Slette. Der sendes ham et Brev til Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand paa Mariagger Kloster, om 200 Læster Kalk og et Pasbord for en af Slottets Skytter, der straks skal sendes afsted med dette Brev. Sj. T. 12, 210.

10. Dec. (—). Aabent Brev, at Anthonius Prys, Kongens Apotheker, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, ernære sig som andre

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 559 ff. [2] Borbjærg.

Borgere og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste; dog skal han saa oprette og holde et godt Apothek med forstandige Svende og gode, uforfalskede Urter og andet og sælge sine Varer til en rimelig Pris; han skal enten selv følge Hoffet eller holde en forstandig Apothekersvend, der altid kan følge Kongen, saa Kongen og Hoffet af ham kunne faa hvad de behøve. Da han skal holde sig selv og Apothekersvenden med Kost, hvor Kongen er, og ikke bespises ved Hove, vil Kongen i Kostpenge give ham 16 Dlr. om Maaneden til sig selvanden og i aarlig Løn 60 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvanden. Sj. R. 11, 78 b[1].

10. Dec. (**Frederiksborg**). Anmodning til Fru Margrette Huide, Claus Eggertssens Enke, om at overlade Kronen sin Gaard i Nedre Draaby i Horns Herred i Sjælland, der ligger belejligt for Abramstrup, mod Vederlag af Kronens Gods i Fyen og med det første underrette Kongen om, hvor hun ønsker Vederlaget. F. T. 1, 24.

— Befaling til Henrich Guldenstiern, hvem Kongen har forlenet med Hals Birk og det af Vedskild Klosters Gods, som ikke blev mageskiftet bort til Biørn Anderssen, om straks at lade skrive en klar Jordebog over alt det Vedskild Klosters Gods, som han er bleven forlenet med, og med dette Bud sende den til Kongen. J. T. 1, 118.

— Lignende Befaling til Axel Guldenstiern med Hensyn til det Øe Klosters Gods, som ikke blev mageskiftet bort til Frantz Banner, og som Axel Guldenstiern har faaet i Pant med Voergaard. Udt. i J. T. 1, 118.

11. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver de Skippere og Borgere i Kallundborg, der i de forløbne Aar med deres Skibe have ført største Delen af Tiendekornet fra Kallundborg Len til Kiøpnehafn, de $22^1/_2$ Pd. Rug og Byg, som de ialt ere komne til at restere med i Udmaalingen ved Afleveringen, da Borgemestre og Raad i Kallundborg have berettet, at nogle af disse Skippere og Borgere ere døde og andre saa forarmede, at de ikke kunne erstatte noget. Sj. T. 12, 210 b.

— Til Peder Oxe. Kongen bifalder, at Pouel Huitfeld begiver sig herned for at forklare sit Regnskab og aflægge Beret-

[1] Tr.: Archiv for Pharmaci og Chemi XVII 254.

ning om Tilstanden i Norge, og sender Peder Oxe et Brev til ham desangaaende med Ordre til at sende det til ham med det første. Ligeledes bifalder Kongen hans Dispositioner med Hensyn til Kongens Omslagshandel; Kongens Part af den Brudeskat, der skal medgives Hertug Chrestopher af Meklenborgs Gemalinde[1], skal tages af de 30,000 Dlr., som Hertug Ulrich af Meklenborg nu til Omslaget skal betale Kongen, og ligesaa de 12,000 Dlr., der skulle betales til Bertram von Anefeldtz Arvinger, skønt Kongen ellers havde ventet, at denne Sum, der er Rigets Gæld, ogsaa var bleven betalt med Rigets Penge af Skatten. Peder Oxe skal sørge for, at Jørgen Seested i Aar faar sine Penge og Klæder i Følge den med ham gjorte Aftale. Der sendes ham Brev til Peder Rantzou om, at Kongen til Omslaget om et Aar vil betale ham den ham tilkommende Part i de Penge efter Daniel Rantzou. Da Nichil Druckenbrodt i de foregaaende Aar altid har været brugt paa Omslaget og andensteds, hvor Penge skulle »forrentes«, bifalder Kongen Peder Oxes Forslag om ogsaa i Aar at sende ham til Omslaget tillige med en anden, som Peder Oxe kan medgive ham, dog maa det ikke være Rentemester Otte Brockenhus; Peder Oxe skal i Tide udfærdige de Breve, Instrukser og Kvittanser, som de skulle have med sig. Kongen finder, at de Planer til igen at bringe Ørkenøe og Hetland ind under den danske Krone, som en til Kiøpnehafn ankommen Skotte har fremsat, ere meget vidtløftige og Sagen i sig selv saa vanskelig, at Kongen, hvis han indlod sig derpaa, vistnok vilde faa større Vanskeligheder og Besværligheder deraf end Gavn og Fordel, hvorfor det er bedst ikke at indlade sig derpaa. Han skal forløve de Lybschers Arkelimester, der er ankommen med nogle Bøsseskytter, betale ham for det, han har tjent Kongen, og paa Kongens Vegne give ham en Foræring; med Bøsseskytterne skal han forhandle om at træde i Kongens Tjeneste og blive enig med dem om deres Besolding. Han maa betale de 40 Dlr., som Dauid Sidenborg har laant af Jochim Wichman, Borger i Hamborg. Han maa løsgive det anholdte frantzosiske Skib med saa meget af det derpaa værende Skyts og Gods, som Frantzoserne kunne bevise tilhører dem, hvorimod det Skyts og andet, som Fribytterne have ført ind derpaa, skal tilfalde Kongen. Kongen bifalder, at Henrich Platte

[1] Dorothea, Frederik I's Datter.

bliver sendt til Frankrig for at undersøge Tilstanden dér, og Peder Oxe skal befale ham straks at melde, hvad han erfarer dér, og fremdeles indgive Beretninger. Paa Peder Oxes Forespørgsel om, hvorvidt man skal vente med at antage Skibsfolk til Orlogsskibene, hvis disse skulle udrustes til Foraaret, indtil Kongen selv kommer til Byen [Kbhvn.], svares, at Kongen finder det rigtigt, at der med det første sendes nogle ud for at antage Skibsfolk, da man jo ellers, som Peder Oxe vel ved, kan befrygte, at de Folk, der du noget, efterhaanden blive tagne i Tjeneste af andre. Sj. T. 12, 211.

12. Dec. (**Frederiksborg**). Befaling til nogle Herremænd at møde (med deres Hustruer og disses Jomfruer) i Kiøpnehafn Lørdag d. 9. Jan., da Kongen Søndag d. 10. Jan. vil gøre 2 af Dronningens Kammerpigers Bryllup paa Kiøpnehafns Slot, og deltage i Brylupperne. Sj. T. 12, 212 b[1]. Orig. (til Birgitte Gjøe, Herluf Trolles Enke).

— Gavebrev til Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, Embedsmand paa Holbeck Slot, paa alt det Inventarium, som Lauge Beck overleverede ham paa Holbeck Slot, da han fik dette i Forlening. Sj. R. 11, 79.

13. Dec. (—). Gavebrev til samme paa en øde Kirke i Holbeck, kaldet St. Nicolai Kirke, med Kirkegaarden og Pladsen, hvorpaa Kirken staar; han maa lade Kirken nedbryde, selv bruge Sten, Tømmer og Kalk derfra og lade Kirkegaarden indhegne og opføre Bygning derpaa. Sj. R. 11, 79 b[2].

— Tilladelse for Jacob Møller, Kongens Kældersvend, til i de følgende 4 Aar aarlig at købe og sisefrit indføre 2 Læster Rostockerøl til Kiøpnehafn. Sj. R. 11, 80.

— Befaling til Hofmesteren at betale Jorgen von Minden 100 Dlr. for alt hans Tilgodehavende og tage hans Restseddel til sig. Udt. i Sj. T. 12, 213.

— Befaling til Niels Paasche at give Hr. Hans Bertilssen, Præst i Kiøpnehafn, 2 Pd. Korn til Hjælp. Udt. i Sj. T. 12, 213.

— Til Frantz Lauritzen paa Draxholm. Da Oldinge i Anledning af Klage fra Bønderne i Farveile[3] og Stuberup over at være satte for højt i Landgilde efter Kongens Befaling have

---

[1] Nedenunder er skrevet: Registret paa samme Herremænd var intet eblandt Kopierne. [2] Tr.: Øst, Archiv for Psychologie, Historie etc. X. 311 f. [3] Faarevejle, Ods H.

været paa Byernes Mark og Ejendom og sat Gaardene for en passende Landgilde, skal han, indtil Kongen træffer en anden Bestemmelse, opkræve Landgilden efter Oldingenes Ansættelse og ikke tage mere. Sj. T. 12, 213.

15. Dec. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Kongen bifalder, at Nichil Druckenbrodt, Pether Pomerening og Jørgen Mickelssen sendes til Omslaget for at varetage Kongens Pengeforretninger, og befaler Peder Oxe snarest muligt at forsyne dem med alt. Peder Rantzou og Nichil Druckenbrodt skulle paa Kongens Vegne modtage de Penge, som Hertug Ulrich af Meklenborg til Omslaget skal betale Kongen, hvorfor Peder Oxe skal opsætte Instruks og Fuldmagt for dem og sende disse til Kongen til Underskrivning og Besegling. Han skal sørge for, at intet vedrørende Omslagshandelen bliver forsømt. Hoslagt sendes et Brev fra Storfyrsten af Muskou med Ordre til at lade det oversætte paa Tysk eller Dansk og siden sende det tilbage. Sj. T. 12, 213 b.

— Forleningsbrev for Erich Lycke paa Riberhus Slot og Len og Hundtzbeck Gaard, som han nu selv har dem i Værge. Han skal i aarlig Genant have 1300 Mk., 10 Læster 6 Ørt. Rug og Mel, hver Læst regnet til 30 smalle Td., 12 Læster 6 Ørt. Byg, hver Læst regnet til 36 smalle Tdr., 12 Læster Havre, hver Læst regnet til 48 smalle Tdr., 14 Tdr. Smør, 20 Øksne af Gaardfæstning og Sagefald, 167 magre Svin, 75 Faar, 75 Lam, 100 Gæs, 10,000 tørrede Hvillinger og 10,000 Skuller af Sandtolden, 2 Tdr. saltet Sild og 3 Læster saltet Fisk, Tredjeparten af den uvisse Rente med Undtagelse af Sise, Told og Vrag, som Kongen forbeholder sig alene, og al Avlen til Riberhus Slots Ladegaard og Hundtzbeck med al Affødningen, dog skal han forsyne Kongens Heste med Rufoder, naar Kongen kommer did, saa af sit eget Korn og levere ligesaa meget Kvæg og andet fra sig, som han modtager. For Resten af den visse Rente, hvorfra dog skal drages den Underholdning, som Kongen ved sine Breve har givet forskellige Personer af Slottet, og hvad der afkvittes hos Herreds- og Delefogder, skal han aarlig til 1. Maj give 2044 gl. Dlr., men han maa saa ikke, naar nogle Bønder for Armods Skyld ikke kunne svare deres Landgilde, anslaa dem den højere i Penge, end Kongen har anslaaet ham den. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og skal i Overensstemmelse med Kongens tidligere Befaling købe Kirkens Tiendelam i Stiftet og lade dem slagte tilligemed Kronens Tiendelam

af Stiftet, salte hvad der kan bruges deraf og sende baade Kød, Skind og Talg til de Steder, som han faar Befaling til, alt paa Kongens Bekostning. J. R. 1, 204 b[1].

15. Dec. (Frederiksborg). Befaling til Kapitlet i Riber Domkirke, der til Kongens Forundring endnu resterer med noget af den bevilgede Hjælp til Arkelihestes Anskaffelse og af den bevilgede Tredjepart af den visse Rente, der skulde have været betalt til St. Hans Dag 1569 og til samme Dag 1570, straks at sende Restancerne til Rentemesteren og til Paaske sende deres Fuldmægtige til Kiøpnehafn med Mandtalsregistre. Orig. i Provinsark. i Viborg.

18. Dec. (—). Befaling til Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, mod Kvittans at levere Peither Pomerening, Borgemester i Flensborg, 100 Tdr. Havre af Tiendehavren og indskrive dem i Regnskabet. F. T. 1, 24 b.

20. Dec. (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 1 Timmer Zobel, som han efter Kongens Befaling har købt til denne og indleveret i Kongens eget Kammer her paa Frederichsborg, og paa 700 Pommeranser, som han ved sin Søn Villom Henrichssen for nogen Tid siden har sendt til Kongen paa Hald Slot. Sj. R. 11, 80.

— Ekspektancebrev for Hr. Knud Seuerinssen, Sognepræst til Flyinge[2] Sogn, paa det første ledige Vikarie i Roskilde Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i Sj. R. 11, 80 b[3].

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Kongen paa Begæring af Hans Lauritzen, Kannik i Roskilde, har fritaget ham for hans Bestilling som Forstander for de fattige og de Skolepersoner, der skulle underholdes i Duebrødre Kloster, skal Kapitlet med det første vælge en anden af de ved Domkirken residerende Kanniker, som findes duelig dertil, til at forestaa denne Bestilling og oppebære den til de fattige og Degne- og Skolepersonerne i Duebrødre henlagte Rente. Naar det har udvalgt en, skal det sende ham til Kongen for at faa Konfirmation paa Valget. Sj. T. 12, 215.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne ved Bykirken i Slan-

---

[1] Foran er indført et noget forskelligt Forleningsbrev af samme Dato for Erik Lykke paa de samme Len, men nedenfor er skrevet: Nota! denne Kopi er siden anderledes forandret som efter følger. Hertil findes ogsaa K. [2] Fløng, Sømme H. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 182.

gerup herefter til evig Tid paa Kirkens Vegne maa oppebære al den Jordskyld, som tidligere har ligget til Slangerup Kloster, og anvende den til Kirkens Bygning, da Kirken er meget bygfalden og har saa ringe Indkomst, at den ikke kan holdes vedlige dermed; Borgemestre og Raad skulle, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor, paase, at Jordskylden udelukkende anvendes til Kirkens Bygning. Sj. R. 11, 80 b[1].

21. Dec. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Slangerup By paa den Klosterjord, som har ligget til Slangerup Kloster, mod aarlig til 1. Maj at svare Embedsmanden paa Frederichsborg paa Kronens Vegne 140 gl. Dlr. i Afgift. Sj. R. 11, 81.

— Stadfæstelse af Slangerup Bys Privilegier; dog forbeholder Kongen sig den Skov, som ligger til Slangerup, og Indbyggerne i Slangerup maa ikke skyde paa de omkringliggende Skove og Ejendomme; se Borgemestre og Raad gennem Fingre hermed, have de forbrudt Privilegierne. Sj. R. 11, 81. Orig.

— Til Borgerskabet i Slangerup. Da Kongen har givet Byen 10 Aars Skattefrihed og ikke alene stadfæstet Byens Privilegier, men ogsaa udvidet dem, alt for at Byen desbedre kan blive genopbygget og komme til Næring, befales det alle, der have Gaarde og Byggesteder i Byen, inden 4 Aar at sætte god Købstadbygning derpaa, saafremt de ikke ville have dem forbrudte, den ene Halvdel til Kronen, den anden til Byen. Sj. T. 12, 216 b[2].

— Aabent Brev, hvorved det i Anledning af Klager fra Borgerskabet i Slangerup forbydes alle Præster, Bønder, Pebersvende og andre, som bo i de omkring Slangerup liggende Byer, herefter at bruge Landkøb eller indkøbe Købmandsvarer og igen sælge dem til Forprang samt at indkøbe Korn, lade Skibe løbe til Helsingøer, Kiøpnehafn og andensteds med det og sælge det dér; ligeledes forbydes det alle indlændiske og udlændiske, som komme til Issefjord med Skibe, at bruge noget Købmandskab med Alen, Maade og Vægt til Forprang med Præster og Bønder. Forser nogen sig herimod, skal han have forbrudt hvad han har med at fare, Halvdelen til Kronen og Halvdelen til Byen, og desuden straffes, som vedbør; derimod skal det være tilladt til deres Huses Bygning, Vogne, Plove og Ildebrændsel at købe Tømmer og Ved af dem, som indføre saadant med Skibe, ligesaa Sæde-

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 218 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 562 f

og Brødkorn og hvad de have behov til deres Landgilde og Huses Ophold. Sj. T. 12, 217[1].

21. Dec. (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Bønderne i Frederichsborg Birk, at Kongen for nogle Aarsager og Lejligheds Skyld har ladet det Birketing, som hidtil har ligget ved Frederichsborg Slot, flytte til Slangerup. Sj. T. 12, 216 b.

22. Dec. (—). Til Morten Suendssen. Da Bernt Folenkampf, Borger i Kolding, der skylder Kongen nogen Øksentold fra forrige Aar, som skulde have været betalt i Assens, Medelfar og Kolding, i Anledning af Ordren til Borgemester og Raad i Kolding om at udvurdere Tolderne Fyldest for den resterende Told i Bernt von Folenkampfs Gaard og Gods der i Byen, har været hos Kongen og berettet, at han har lidt stort Tab paa Øksnene, saa han ikke saa hurtig kan betale Tolden og tilfredsstille sine Kreditorer, hvilket han dog med Tiden vil gøre, hvis man vil have Taalmodighed med ham, skal Morten Suendssen, for at Kongen kan være sikker paa sin Betaling, tage Bernt Folenkampfs Gaard i Kolding i Pant for Gælden til Kronen, men dog lade Bernt Folenkampff blive boende i den og bruge den indtil nærmere Ordre. J. T. 1, 118.

25. Dec. (—, Juledag 1574). Aabent Brev, at Jomfru Ingeborg N., der var indgiven i Clare Kloster i Roskilde, men nu efter Klosterets Henlæggelse til de højlærdes Underholdning ikke længere kan have sin Bolig og Underholdning dér, aarlig, saa længe hun lever, i Stedet skal have 25 Skpr. Mel, 2 Pd. Malt, 10 Skpr. Humle, 2 fede levende Svin, 6 levende Lam, 2 levende Faar, 6 fede levende Gæs, 10 Par Høns, 1 Fjerd. Smør, 1 Fjerd. saltet Sild, 2 Vol røgede Sild, $^1/_2$ Td. saltet Torsk, 150 tørre Hvillinger, 100 Flyndere, 1 Skp. Boghvedegryn, 1 Skp. Byggryn, 1 Skp. Havregryn, 1 Skp. Ærter, 1 Fjerd. Eddike, 4 Skpr. Lønborgsalt, 10 Læs Ved, $^1/_2$ Læst Kul, 1 Vol Æg, 12 Mk. Penge, $^1/_2$ Oksekrop og 2 Dlr. til Husleje af Roskildegaard. Sj. R. 11, 85.

— Til Fru Karine Krabbe. Da Kongen gerne saa, at det paatænkte Mageskifte med hende om hendes Hovedgaard Nyegaard med tilliggende Gods med det første kunde blive bragt til Ende, beder han hende overtænke Sagen og snarest muligt lade ham sin endelige Bestemmelse vide. Hvis det er hende belejligt, saa Kongen meget gerne, at hun med det første begav sig

[1] Tr.: Secher, Forordninger I 563 ff.

herover sammen med sin Svoger Otte Banner med klare Registre over hendes eget Gods og det Gods, hun begærer til Mageskifte derfor; Kongen vil da bringe Mageskiftet til Ende og give hende god Fyldest for hendes Gods. Hun skal med dette Bud tilskrive Kongen et bestemt Svar. J. T. 1, 118 b.

26. Dec. (**Frederiksborg**, 2. Juledag 1574). Til Henrich Mongensen. Da Kongen behøver nogle Vognskud og Skiffersten til en Bygning, han vil foretage, skal Henrich Mongensen, naar der kommer dantziger Skibe, ladede med Vognskud, til Sundet, købe en hel Skibsladning og forhandle med Skipperen om at løbe til Coldinge med den; hvis der ikke kommer Skibe, der have lutter Vognskud inde, skal han købe 500 Tylter, lade dem oplægge og underrette Kongen derom, der saa vil give nærmere Ordrer. Endvidere skal han i Holland eller andensteds, hvor der er Skiffersten at faa, bestille saa mange, som behøves til Tækning af nogle hele Huse paa et Slot, saaledes at Kongen kan faa dem straks til Foraaret. Sj. T. 12, 220.

29. Dec. (—, 1574). Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde Domkirke og Kronen. Sj. R. 11, 85. (Se Kronens Skøder.)

31. Dec. (**Kbhvn.**). Befaling til Hendrich, Proviant- og Sisemester i Halmstedt, om af Told- og Sisepengene at levere de fattiges Forstandere smstds. 100 Dlr., som Kongen har givet de fattige til at tilpante sig det Kloster i Halmstedt for, som tilbydes dem af Lauritz Jensens Arvinger. Sk. T. 1, 22.

Dec.[1] (**Frederiksborg**). Befaling til M. Hans Laugessen, Superintendent i Riiber Stift, at hjælpe Hr. Nils Erichssen, der en Tid har gjort Tjeneste hos de Folk i Norge, der byggede Skibet St. Oluf, men nu ingen Underholdning har, til fremfor nogen anden at faa et Kald, naar der bliver et saadant ledigt i Stiftet, dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. (noget medtagen) i Provinsark. i Viborg.

---

[1] Datoen er bortreven.

1574.

2. Jan. (**Frederiksborg**). Til Johan Bucholt. Da Hertug Adolph af Holsten til Foraaret vil sende et Skib til Island med alle Slags Varer og sælge dem der for Fisk og andet til hans Husholdnings Behov, skal Johan Bucholt være Hertugens Fuldmægtige behjælpelig hermed. N. T. 1, 45.

3. Jan. (—). Befaling til Nils Jonssen om straks med dette Bud at underrette Kongen om, hvor vidt han er kommen med Sagen mod Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, for hendes ulovlige Fiskeri med Pulsvodde i Limfjorden, og hvilke Domme der ere gaaede deri, da Kongen hidtil ikke har faaet nogen Besked fra ham derom. Han skal forfølge Sagen saa vidt, det kan gøres med Lov og Ret, saafremt han ikke selv vil staa til Rette. J. T. 1, 119.

8. Jan. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hr. Seuerin Grønbeck, som Kongen har kaldet til Sognepræst ved Slotskirken paa Frederichsborg, skal have Filckestrup Gaard (osv. som i Brev af 4. Sept. 1573 for M. Frans Nielsen). Hr. Seuerin skal være fri for al Skat og kgl. Tynge, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste, og skal tiltræde Embedet nu til Paaske. Sj. R. 11, 86 b.

— Bestalling for Ebbe Jotzen, Borger i Visby paa Gotlandt, som Sisemester smstds. Han skal af hver Td. Rostockerøl tage 3 Ort i Sise og af anden fremmed Drik samme Sise, som der tages her i Riget, dog skulle Indbyggerne i Wismar kun give 1 Mk. Penge i Sise af hver Td. Øl. Sk. R. 1, 50.

9. Jan. (—). Til Borgemestre og Raad i Visby paa Gullandt. Da der skal være afhændet nogle Gaarde, Huse og Ejendomme fra Hospitalet smstds., skulle de kalde alle for sig, der have købt Ejendomme af de fattige, bo paa de fattiges Ejendomme eller have nogen af de fattiges Ejendomme i Brug, hjælpe de fattiges Forstandere saa meget, som Ret er, og sørge for, at de fattige faa en rimelig aarlig Rente af de afhændede Ejendomme. De skulle lade affatte en Jordebog over alle de

Jorder, Grunde og Huse, som ere afhændede fra de fattige, med nøje Angivelse af Salgspriserne, Gaardenes Tilliggende, hvad der kan saas, avles og holdes derpaa og hvad der aarlig svares til de fattige; de skulle sætte deres Segl under Jordebogen og straks til Foraaret indsende den til Rentekammeret. Udt. i Sk. T. 1, 24.

9. Jan. (**Kbhvn.**). Livsbrev for Peder Oxe, Hofmester, paa Vordingborg og Jungshofuit Slotte med Leckinge Len, Efuerdrup og Riisbye og alt det øvrige Gods, som han nu har i Værge dertil, uden Afgift; dog forbeholder Kongen sig at jage dér, naar han lyster, da hans Vildtbane ligger i disse Len. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sj. R. 11, 87. Orig.

— Til Nils Jonssen. Kongen har nu modtaget hans Skrivelse om, hvor vidt han er kommen med Sagen mod Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, og de tilsendte Kopier af de i Sagen erhvervede Domme. Paa hans Forespørgsel om, hvad han videre skal gøre, befales det ham nu at æske af Fru Anne Løcke til Herredsting og Landsting og siden forfølge hende med Rigens Dele saa vidt, som han kan gøre med Rette, og tage Dom over hende. Han skal tage sig af Forfølgningen med den største Alvor. Der sendes ham til Besørgelse et Brev til Landsdommerne i Nørrejylland om straks at indstævne Sagen mod Hr. Jørgen Løcke for den Præstegaard, han vil formene Præsten Rettighed i og tilholde sig selv og forfølge til Laas, afsige endelig Dom deri og hjælpe begge Parter saa meget, som Lov og Ret er. J. T. 1, 119 b.

10. Jan. (—). Til Chrestopher Valckendrop. Da Kronens Bønder paa Heden under Roschildegaard, der lide stor Mangel paa Hegn, Gærdsel og Ildebrændsel, have begæret at faa nogen Hjælp for Betaling i Kronens Skove, skal han undertiden lade dem faa Vindfælder og fornede Træer til Ildebrændsel og El, Hessel og Torn til Hegn og Gærdsel, alt for Betaling, men dog paase, at Skoven ikke skades derved. Sj. T. 12, 220.

— Mageskifte mellem Peder Oxe, Hofmester, og Kronen. Sk. R. 1, 50 b. (Se Kronens Skøder under 11. Jan. 1574.)

— Til Morten Suendssen. Hoslagt sendes ham et Register over Kiellekier Gaard og Gods i Nørrejylland med de dertil liggende Enge ved Veydle, hvilket Gods Kongen har faaet til Mageskifte af Peder Oxe, med Ordre til at overtage det, oppebære Landgilden deraf og gøre Regnskab derfor. J. T. 1, 120.

11. Jan. (—). Aabent Brev, at Jens Nielssen i Kiellekier

for Livstid maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde af sin Gaard smstds. til Koldinghus og for at svare Landgilde og Gæsteri med Undtagelse af $^1/_2$ Td. Smør, som han vedblivende skal svare til Koldinghus. K. Udt. i J. R. 1, 207.

11. Jan. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hr. Hans Lauritzen, Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, maa have en Gaard, kaldet Præstegaarden, i Ofreydre Sogn til Præstegaard, saa længe han beklæder Kapellanembedet, da han med Tingsvidner har bevist, at Gaarden har været regnet for Præstegaard, medens Præsten boede i Sognet, og da den ældste Kapellan i Vor Frue Kirke efter Kongens Bestemmelse altid skal være Præst i Ofreydre Sogn og nyde Præstetienden, Præsterenten og alt andet, som kan falde i Sognet. Han har nemlig beklaget sig over, at der nu gøres ham Hinder paa Præstegaarden. Sj. R. 11, 87 b. Orig.[1] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 168.

12. Jan. (—). Forleningsbrev for Peder Munck til Estuadgardt, der skal være øverste Admiral, skal bo og være til Stede i Kiøpnehafn og have dagligt Opsyn med Kongens Skibe, Skibsredskaber og Skibsfolk og med den Skriver, som Kongen vil holde paa Holmen til at føre Registre over det, som bruges til Orlogsskibene, paa Stege Len, som han nu selv har det i Værge, uden Afgift; han skal skaffe Tolderen paa Brøndehøfue sædvanlig Underholdning om Høsten. Kongen forbeholder sig alene al Kronens Rettighed af Fiskerne paa Brøndehøfue og de andre Fiskerlejer paa Møen, hvilken Tolderen skal oppebære, og ligesaa alt Vrag, som falder dér under Landet. Sj. R. 11, 88.

— Aabent Brev, at Borgerne i Vææ, der have klaget over, at Borgerne i Aahus ville formene dem at købe Salt og andet, som de have behov, i Aahus, herefter maa købe saadant i Aahus, da de med Kong Hans's Brev have bevist, at det er dem tilladt at købslaa i Aahus med fremmede Købmænd. Sk. R. 1, 59 b.

13. Jan. (—). Til Peder Bilde. Da Kongen har eftergivet Jørgen Rudtz Børn og Arvinger den Sag, Peder Bilde paa Kongens Vegne har rejst mod nogle Bønder i Nørager, som Jørgen Rudt i Fejdens Tid og siden hans Børn have holdt fri for Skat og regnet for Ugedagsmænd, uagtet de ikke laa i Sognet ved deres Sædegaard, skal han lade Sagen falde og lade de Bønder, der ere

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. I. 805 f.

lovsøgte paa deres Mandhelg derfor, oplyse til Tinge; dog skulle Bønderne saa for Fremtiden svare sædvanlig Skat. Sj. T. 12, 220 b.

15. Jan. (**Kbhvn.**). Stadfæstelse paa den af Borgerskabet i Helsingøer med kgl. Tilladelse i Anledning af Stridigheder mellem Ejere og Lejere angaaende Huslejens Beregning efter Møntens Omsættelse fastsatte Vedtægt desangaaende, hvorefter der for Fremtiden kun skal tages 1 enkelt Dlr. eller 2 Mk., eftersom Mønten nu er omsat, i Husleje, hvor der tidligere har været taget 3 Mk. for Daleren, hvilket Ejerne fremdeles ville gøre. Den, der giver eller tager mere i Husleje eller Jordskyld end ovenfor nævnt, skal staa til Rette for Ulydighed mod Kongens Befalinger. Sj. R. 11, 89[1].

— Til Peder Oxe. Da Jørgen Langenow, Borger i Dantzick, har begæret nogle Penge, henved 1700 Dlr., som han beretter at have til gode for Krudt, Lod og anden Krigsmunition, leveret Kongen i Fejdens Tid, men Kongen ikke ved, hvad han har leveret, skal Peder Oxe faa Besked hos Arkelimesteren eller de andre, som have modtaget Munitionen, om, hvor meget Kongen skylder Jørgen Langenow, gøre Afregning med ham og betale ham. Sj. T. 12, 220 b.

— Til Peder Munck. Da Bønderne i Brende[2] Sogn paa Møen have erklæret, at de formedelst Armod ikke kunne udrede de Skatter, de restere med fra de foregaaende Aaringer, har Kongen eftergivet dem alle Skatterestancer, med Undtagelse af den til sidste Jul udskrevne Skat, hvilket meddeles ham til Efterretning. Sj. T. 12, 221.

— Aabent Brev, at Indbyggerne i Vææ i det følgende Aar maa være fri for deres aarlige Byskat. Udt. i Sk. R. 1, 60.

— Forleningsbrev for Hr. Hans Knudsen, Sognepræst til Østre Hesinge Kirke, paa Kronens Part af Tienden af Østre Hesinge Sogn, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 46.

— Kvittans til Erich Rosenkrantz til Kiestrup paa 30,000 Dlr. og 100 Portugaløser, som han nu har betalt Kongen for det Gods, han har faaet paa Taasinge. F. R. 1, 46.

— Til Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, og Hack Ulfstand, Embedsmand paa Otthensegaard. Da de til Kragagger-

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 565 f. [2] Vel Fejlskrift for: Borre.

gaard[1] og Gods paa Langeland, som Fru Anne von Stofuen har i Forlening, liggende Skove skulle være meget forhuggede, men Kongen ikke bestemt ved, hvorledes det forholder sig hermed, skulle de med det allerførste begive sig til Langeland, undersøge ovennævnte Skoves og ligesaa Godsets Tilstand og indgive skriftlig Beretning under deres Signeter. F. T. 1, 24 b.

15. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Erich Rud, der endnu ikke har villet modtage hvad Fetalje, Korn og andet Fru Citzelle Oxe, Erich Podebusks Enke, skal levere fra sig paa Slottet [Aalborghus], om straks at gøre det, da det ellers kan ligge og blive fordærvet. J. T. 1, 121.

16. Jan. (—). Forleningsbrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, Embedsmand paa Holbeck Slot, paa 2 Gaarde i Quandløsse By og Sogn, 1 Gaard i Holløtze, 2 Gaarde i Ilsø, 1 Gaard i Nørup[2] i Nørre Jernløs Sogn, 2 Gaarde i Monstrup i Sønder Jernløs Sogn, 2 Gaarde i Algestrup i Asmindrup Sogn, 1 Gaard i Drafuerup, 1 Gaard i Hørby i Tudtze Herred og 1 Gaard i Uglerup, alt paa Sjælland. Han skal aarlig til hver 1. Maj svare 86 gl. Dlr. i Afgift og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Sj. R. 11, 90. K. (dat. 26. Jan., Frederiksborg).

— Aabent Brev til Borgerne i Kiøge, at Kongen har udnævnt Peder Kræmmer til Borgemester i Kiøge efter nu afdøde Peder Lunde, hvorfor det befales dem at være ham lydige. Sj. R. 11, 91.

— Stadfæstelse for Bønderne paa Møen paa Kong Christian III's Brev[3], dat. Stege, St. Laurentii Dag [10. Aug.] 1550, om den Skibsfart, som disse maa bruge. Sj. R. 11, 93.

— Forleningsbrev for Eyller Krafse paa Korsøer Slot og Len, som Fru Pernille Oxe, Otte Rudtz Enke nu har det i Værge. Han skal overtage Lenet til førstkommende 1. Maj, aarlig til 1. Maj svare 200 gl. Dlr. i Afgift deraf og underholde Kongen og Dronningen med Følge og Heste, saa ofte de komme did, uden at beregne Kongen nogen Udgift derfor. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sj. R. 11, 92.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Hack Ulfs-

---

[1] Krogagergaard (nu Stensgaard). [2] Norup, Merløse H. [3] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 449.

tand, Embedsmand paa Otthensegaard, alt, hvad han er bleven skyldig i sit Regnskab af Lundegaard i den Tid, han har haft den i Forlening. Sk. R. 1, 60.

16. Jan. (**Kbhvn.**). Til Jacob Ulfeld. Da der kun er ringe Husrum til det Korn, som avles til Dallum Kloster, skal han paa Kongens Bekostning lade bygge en stor Lade ved Klosteret og indskrive Bekostningen i Regnskabet. F. T. 1, 25.

— Mageskifte mellem Peder Munck, Admiral, og Kronen. J. R. 1, 207. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Peder Munck, Admiral, og Kronen. J. R. 1, 208. K. (Se Kronens Skøder.)[1]

— Stadfæstelse paa den mellem Peder Munck, Admiral, og Frantz Banner sluttede Overenskomst, hvorved Peder Munck, der for nogen Tid siden har faaet kgl. Livsbrev paa noget Børlum Klosters Gods, nemlig en hel By, kaldet Manne, og 2 Gaarde, kaldede Agdrup og Ladegaard, i Stedet udlægger Frantz Banner, der har Børlum Kloster i Pant, lige saa meget af Aastrup Slots Gods. J. R. 1, 209 b. K.

17. Jan. (—). Aabent Brev, at Christoffer Biørnssen, Tolder i Vordingborg, indtil videre uden Afgift maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Ørslef Sogn i Hammers Herred, som han har fæstet af Kongens Forordnede og tidligere har faaet Livsbrev paa. Sj. R. 11, 92 b.

— Gavebrev til Langinus Fisker, Kongens Mundkok, paa det Hus paa Østregade i Kiøpnehafn, som han nu selv bor i, hvilket har Østerstræde paa den ene og St. Nicolai Kirkegaard paa den anden Side. Sj. R. 11, 93[2].

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Forstanderne for Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn have berettet, at Niels Trolle har givet noget Gods i Odtz Herred til Hospitalet, men at Niels Fris som Værge for Niels Trolles Børn gør dem Hinder paa dette Gods, skal Chrestopher Valckendorff lade Godset inddele paa Herreds- og Landsting fra Niels Fris, kræve ham for Oppebørselen deraf og i det hele tage sig alvorligt af Sagen. Sj. T. 12, 221 b.

— Til samme. Da Borgemestre og Raad i Køge have berettet, at Byens Havn fyldes med Sand og Tang, som drives ind i den af Storm og Uvejr, og, hvis der ikke raades Bod herpaa, vil

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 456. [2] Tr.: Smstds. II. 341.

blive saa ødelagt, at man ikke godt kan sejle ind i den, har Kongen givet dem 3 Læster Korn til Hjælp til dens Istandsættelse, hvilket Korn Chrestoffer Valckendorff skal levere dem af det i Sjællands Stift oppebaarne Tiendekorn. Sj. T. 12, 221 b.

17. Jan. (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe. Kongen finder, som han tidligere har talt med ham om, det rigtigt at antage nogen udenlands, som stadig kan meddele, hvad Anslag, Praktikker og ny Tidender der forefalde i Udlandet; da Peder Oxe dertil har foreslaaet en i Lottringen, ved Navn Melchior Henrich, som Peder Oxe kender fra tidligere Tid, befales det ham at forhandle med Melchior Henrich om at paatage sig dette Hverv. Kongen vil give Melchior Henrich 100 Dlr. i aarlig Løn. Peder Oxe skal gøre sig Flid for at faa det bragt i Orden. Sj. T. 12, 222[1].

18. Jan. (—). Gavebrev til Lic. Casper Passelich og hans Arvinger. Sj. R. 11, 93. (Se Kronens Skøder.)

— Gavebrev til Arrild Olssen, Befalingsmand paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot, paa et Stykke Jord ud til Holmen syd for Arrild Olssens Gaard. Sj. R. 11, 93 b[2].

— Til Chrestoffer Valckendorff. Da Kongen har mageskiftet de 3 Gaarde i Lellinge, som Jacob Windtz, Høvedsmand, havde Livsbrev paa, til Peder Bilde, skal Chrestopher Valckendorff straks i Stedet udlægge Jacob Windtz lige saa megen Rente, som de 3 Gaarde svare, af Kronens Part af Tienden i Sjællands Stift og tilskrive Kongen klar Besked derom, for at denne siden kan give Jacob Windtz Brev derpaa. Sj. T. 12, 222.

— Aabent Brev, at Lambret von Halthen maa bosætte sig i Vardbierg og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 2 Aar. Udt. i Sk. R. 1, 60 b.

— Til Niels Koes, Kansler, Biørn Koes og Peder Munck. Da Stien Bilde til Vandaaes vil afstaa Sellerupgaard og sit øvrige Gods i Kollinghus Len for Nesbyeholm med tilliggende Gods i Skaane, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. Sk. T. 1, 24 b.

— Befaling til Jørgen Marsvin at lade en klar Jordebog over Landtzkronne Lens visse Indkomst affatte og sende

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 278. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 341 f.

den til Renteriet, hvor der mangler en saadan, da der er sket store Forandringer med Godset der i Lenet. Sk. T. 1, 24 b.

18. Jan. (**Kbhvn.**). Til samme. Da Hr. Niels Jenssen, Sognepræst til Nes og Gularpe Kirker, har klaget over, at han nu ingen Præstegaard har, fordi Fru Giørvel Fadersdatter har faaet den Gaard i Gularpe, som tidligere var Præstegaard, i Pant, skal Jørgen Marsvin straks udlægge ham en anden Gaard i Sognet til Præstegaard, indtil Kongen kan gøre en anden Skik derpaa, eller han igen kan faa den Præstegaard, Fru Giørvel har i Pant. Sk. T. 1, 25.

— Til Axel Veffert. Da Kongen for nogen Tid siden har bevilget, at Hr. Jens i Udbøl[1] maa faa en Gaard i Vester Skiern[2] til Præstegaard, skal Axel Veffert sørge for, at den Bonde, som nu bor paa denne Gaard, i Stedet faar den Gaard, som Hr. Jens i Udbøl hidtil har boet i, uden Stedsmaal, men mod at svare sædvanlig Landgilde. F. T. 1, 25 b.

— Aabent Brev, at Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg, straks maa lade Vandmøllen ved Nyborg Slot sætte for en Landgilde af 4 Læster Mel, da den hidtil har været sat for højt. F. T. 1, 26.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Bønderne i Riberhus Len de Restancer af Penge- og Madskatter, som de i Følge de til Renteriet af Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, indleverede Registre staa tilbage med for de 6 Aar, han har haft Riberhus og Riber Stift i Forlening; Axel Veffert har nemlig berettet, at de ikke ere i Stand til at udrede Restancerne. J. R. 1, 210.

20. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Peder Biilde paa Turreby Gaard, som han nu selv har i Værge, mod aarlig fra førstkommende 1. Maj at svare 200 gl. Dlr. i Afgift deraf. Sj. R. 11, 94.

21. Jan. (**Kbhvn.**[3]). Befaling til Sognemændene i Gyldebrøndt[4] Sogn herefter at holde Sognepræsten i Grefue Sogn for deres rette Sognepræst og ej tillade nogen anden end ham at gøre Tjeneste i Gyldebrøndt Kirke, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. Kongen har nemlig bragt i Erfaring, at de til Trods for den af Ka-

---

[1] Ulbølle, Salling H. [2] V. Skerninge, samme H. [3] Kbhvn. er vist en Fejl for: Frederiksborg. [4] Kildebrønde, Tune H.

pitlet i Roschilde, der har Jus patronatus til Kirkerne, trufne og af Kongen stadfæstede Ordning, hvorefter Gyldebrøndt Sogn skal være Anneks til Grefue Sogn, alligevel holde en Kapellan, som gør Tjeneste i Gyldebrøndt Kirke, uagtet han ikke er kaldet af den, som har Jus patronatus til Kirken. Sj. T. 12, 223[1].

21. Jan. (**Frederiksborg**). Til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Soer, og Hr. Berthel Søfrenssen, Prior i Anduorschof. Da Holgier Rosenkrantz, Marsk, har begæret noget Gods i Nørrejylland til Mageskifte for 1 Gaard og 1 Bol i Ormislef i Slafuelse Herred, skulle de med det første besigte sidstnævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 229.

— Kvittans til Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Riberhus Len og Riber Stift i den Tid, han har haft dem i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig har han dels betalt Rentemester Chrestoffer Valckendorff og Renteskriver Peder Hanssen, dels leveret Erich Lycke til Inventarium, dels har Kongen selv eftergivet Bønderne i Lenet og Stiftet det. Endvidere har Axel Veffert gjort Regnskab for de Penge, han har oppebaaret og fortæret paa Rejser til Skotland, Meklenborg og Ditmarsken og her i Landet, og blev heraf intet skyldig. J. R. 1, 276 b.

22. Jan. (—). Til Erick Løcke. Da Hans Jenssen, Borger i Riibe, har berettet, at hans Søn Pouel Hanssen, der har været tiltalt for nogle Forseelser og er bleven gjort fredløs, nu er bleven slaaet ihjel, har Kongen paa Hans Jenssens Begæring eftergivet hvad Pouel Hanssen er falden i til Kronen, hvorfor Erick Løcke ikke maa tiltale hans Arvinger derfor. J. T. 1, 120.

23. Jan. (—). Livsbrev for Lauritz Fynbo, Bøsseskytte, der trolig har ladet sig bruge til Skibs mod Rigets Fjender og er bleven saaret 3 Gange, saa han nu er vanfør og ikke kan bruges mere, paa Klæder og Føde i Ringsted Kloster. Sj. R. 11, 94 b.

— Kvittans til Hack Ulstand til Hickebierg, Befalingsmand paa Otthensegaard, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Vardbierg Len i den Tid, han har haft det i Forlening. Hvad han blev skyldig har han dels betalt, dels leveret Anders Bing til Inventarium. Sk. R. 1, 60 b.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 188 f.

23. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Jens Kaas straks at sende de 2 i Silckeborg Skove huggede Mølleaksler til Aarhus tillige med den gamle Aksel, som blev sendt did, og de Slusebrædder og andre smaa Egedeler, som findes i Skovene; det øvrige Tømmer, som er hugget i Skovene, skal han lade Bønderne føre til Koldinghus, og Skovfogden i Virckelange[1] skal nærmere angive, hvad Tømmer der skal til Aarhus og hvad til Kolding. J. T. 1, 120 b.

— Befaling til Claus Glambeck at lade de i Skanderborg Skove huggede Sluseplanker føre til Aarhus. Udt. i J. T. 1, 121.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Kongen nu vil indløse det Gods i Sjælland, som Fru Idde Munck, Hr. Oluf Nielsens Enke, og Fru Citzel Ulfstand, Knud Pederssens Enke, have i Pant, sendes der ham 300 Dlr. til Indløsning af Godset fra Fru Idde og 1600 Dlr. til Indløsning af Godset fra Fru Citzel tillige med 106 Dlr. 8 Sk. for de 100 Goltgylden, Fru Citzel skal have, med Befaling til at levere dem Pengene, indløse Pantebrevene og lægge Godset under Roschildegaard. Han skal gøre Landgilden i Penge, gøre Regnskab for alt vist og uvist og indbetale Pengene i Kongens eget Kammer. Sj. T. 12, 223 b.

[**Omtr. 23.**][2] **Jan.** (—). Befaling til [Fru Sidsel Ulfstand] Knud Guldenstierns Enke, at modtage Pantesummen for det Gods paa Sjælland, hun har i Pant, af Christoffer Valckendorff og overlevere ham Godset med Pantebrevene. Orig.

24. Jan. (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 42 Rosenobler, 1 Dobbeltdukat, 2 Engelotter, 9 rinske Gylden, 3000 Rigsdaler og 150 Dlr., hver tagne til 30 Sk. danske med 2 Sk. til Opgæld, som han har indleveret i Kongens eget Kammer paa Frederichsborg Slot af forrige Aars Told og Lastepenge; han skal gøre nærmere Forklaring for Opgælden og føre den til Regnskab. Sj. R. 11, 94 b.

— Til Bønderne i Sjælland, Møen, Smaalandene, Nørrejylland, Fyen, Taasinge, Langeland og Skaane, hvem de end tjene. Da Kongen i Anledning af Efterretningerne om, at der til Foraaret kan ventes nogle fremmede Orlogsskibe i Søen, vil lade Orlogsflaaden udruste for paakommende Tilfældes Skyld, skønt han ellers ikke staar i Uenighed med nogen, og dertil behøver en stor Mængde Fetalje, have Danmarks Riges Raader bevilget en Madskat, saa-

[1] Virklund, Vrads H. [2] Datoen er afreven.

ledes at 10 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give $2^1/_2$ Side Flæsk, $2^1/_2$ Faarekrop, 5 Gaasekroppe, 1 Otting Smør, 1 Fjerd. Gryn, $2^1/_2$ Td. Brød og 10 Tdr. Øl og hver 20 Mand 1 Okse; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri for Skatten. Skatten skal være ude og sendt til Kiøpnehafns Slot, fra Sjælland og Skaane til førstkommende Midfaste, fra Jylland og Fyen til Paaske. Sj. T. 12, 224.

24. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene[1] i Sjælland, Møen, Smaalandene, Nørrejylland, Fyen, Taasinge, Langeland og Skaane straks at lade ovenstaaende Brev forkynde, lægge Bønderne i Læg, indkræve Skatten og sende den til Kiøpnehafn til den bestemte Tid. Sj. T. 12, 224 b.

— Til Peder Oxe. Kongen bifalder, at Peder Oxe sælger det Korn, som kan undværes fra Kronens Slotte og Gaarde i Sjælland, til de Købmænd, han har handlet med derom, til den mellem dem fastsatte Pris af 1 enkelt gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg, enten det bliver dyrt eller ikke, og desuden 10 Portugaløser paa hver 100 Læster Korn. Naar Kongen faar nærmere Besked om Salget, vil han give Købmændene Brev derpaa. Sj. T. 12, 226.

— Nyt Livsbrev for Jens Fox, Kongens Enspænder, paa en til St. Anne Alter i St. Nicolai Kirke i Kolding hørende Gaard smstds., som Kong Christian III har givet hans Fader, Moder og ham selv Livsbrev[2] paa, men hvorpaa der nu en Tid lang er gjort ham Hinder. Da Gaarden i nogle Aar ikke har fulgt ham, maa hans Arvinger beholde den i 10 Aar efter hans Død. De skulle holde den vedlige med god Købstadsbygning og aarlig svare sædvanlig Jordskyld og Afgift til Kirken. J. R. 1, 210 b. K.

25. Jan. (—). Forleningsbrev for Eyller Grubbe, Rigens Kansler, paa Tryggevelde Gaard med Faxe, Stefns og Biefuerschoufs Herreder og det til Gaarden henlagte St. Agnette Klosters Gods og andet Gods, saaledes som han nu selv har den i Værge. Han skal i aarlig Afgift af den visse Rente til hver 1. Maj svare 400 gl. Dlr., gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, og tjene Riget med 4 geruste Heste. Han maa beholde al Avlen til Tryggevelde mod at

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 125.

underholde Kongen med Folk og Heste paa Tryggevelde, naar Kongens Vej falder der forbi. Kongen forbeholder sig al Indtægten ved Salg af Bygningstømmer og Fælder og fornede Træer til Kronens Bønder og alt Vrag og Told, som falde i Lenet. Sj. R. 11, 95.

25. Jan. (**Frederiksborg**). Ekspektancebrev for Abraham Jenssen paa det første ledige Kannikedømme eller Vikarie i Lunde Domkirke. Udt. i Sk. R. 1, 61.

— Forleningsbrev for Axel Viffert paa Nyborg Slot og Len, som han nu selv har i Værge. Han skal i aarlig Genant af den visse Indkomst have 1500 Mk., 10 Læster Rug, 16 Læster Byg, 9 Læster Havre, 1 Læst Smør, 100 Bolgalte, 30 levende Øksne, 150 levende Faar og Lam, 150 Gæs, 1 Læst Gryn, alle de Høns, som falde i Lenet, al Slottets Avl og Halvdelen af den uvisse Rente. For Resten af den visse Rente skal han til hver 1. Maj for hver Td. Korn, Rug og Byg, svare 1 Dlr., for hver Td. Smør 12 Dlr., for hver Td. Honning 8 Dlr., for hver Bolgalt 3 Dlr., for hver Td. Havre $^1/_2$ Dlr., for hver Ko 3 Dlr., for hvert Lam 1 Ort, for hvert Faar $^1/_2$ Dlr. og for hver Gaas 2 Sk.; dog skal han altid beholde saa meget i Forraad, at han kan underholde Kongen med Følge, naar denne kommer did; Fortæringen skal han skrive op og gøre klart Regnskab for. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste. F. R. 1, 46 b.

26. Jan. (—). Mageskifte mellem Fru Berrithe Baner til Flyntholm, Claus Bryskis Enke, og Kronen. F. R. 1, 47 b. (Se Kronens Skøder.)

27. Jan. (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe. Da det ikke vil være heldigt, at de 100 Studenter, til hvis Underholdning Kongen har henlagt en Del Gods og Tiender i Sjælland, skulle have deres Boliger i Byen, men søge Disk og Bord i Kollegiet, hvorimod det vil være bekvemmere baade for deres indbyrdes Øvelser, for Forelæsningerne og for de højlærdes Opsyn med dem, at de bo sammen, skal Peder Oxe straks til Foraaret paa Kongens Bekostning lade opføre et grundmuret Stenhus paa Kollegiegaarden; der skal i Huset være en fælles Spisestue og saa mange Værelser, at Studenterne kunne bo to og to sammen. Peder Oxe skal bestille Sten, Murankere, grove Sten og andet nødvendigt, saa Byggeriet kan begynde straks til Foraaret. Sj. T. 12, 226[1].

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 251.

27. Jan. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse paa en af Rektor, Decanus og menige Professorer ved Universitetet fastsat Skik om de 100 fattige Studenters Øvelser. Sj. R. 11, 96[1]. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 205 b.

— Stadfæstelse for Claus Hanssen, Borger i Roskilde, paa et af Hans Lauritzen, daværende Forstander for Duebrødre Hospital i Roskilde, udgivet og af ham og Kapitlet i Roskilde beseglet Brev, hvorved Hospitalet med Kongens Samtykke tilskøder ham en Gaard med 2 Stenhuse i, vest og nord for St. Laurentii Taarn og vest for Roskilde Byting og Torvegaden, for 600 Dlr. og 3 Mk. danske i aarlig Jordskyld til hver Nytaarsdag. Hvis han eller hans Arvinger ville sælge Gaarden, skulle de først tilbyde Hospitalet den. Svare de en 2—3 Aar ikke Jordskyld, maa Hospitalet sælge Gaarden til en anden og af Salgssummen selv tage den resterende Jordskyld og levere Claus Hanssen eller hans Arvinger Resten. Claus Hanssen maa ikke befatte sig med de Boder paa Findesbro[2], som de fattige have forbeholdt sig. Sj. R. 11, 96 b.

— Stadfæstelse paa den af Biørn Anderssen og Dr. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift, efter Kongens Befaling gjorte Skik om Præsternes Underholdning i de Sogne, hvortil Klostrene Ringstede, Soer og Anduorschouf hidtil have haft Jus patronatus, men hvor der nu skal udlægges Præsterne egne Præstegaarde, hvorpaa de skulle bo; herved bestemmes, at følgende Sogne skulle være Annekser til hinanden, nemlig Beenløsse og Querckeby, Vetterslef og Høm, Bierby[3] og Sludstrop, Sørby og Kirckerop, Hafrebierge og Guddom, Bierby[4] og Bromue, Pedersborg og Kindertoft, Liunge og Broby, Slaulille og Biernet, Alsted og Fienitzlef, medens Harrested skal blive for sig selv uden Anneks. Ligeledes stadfæstes den af den daværende Abbed i Soer Kloster, M. Morthen Pederssen, foretagne Henlæggelse af Jord til nogle Præsteembeder. Præsterne skulle beholde de udlagte Præstegaarde og maa, hvor de have faaet Præstegaarde i Skovbygderne, have fri Olden til deres egne hjemmefødte Svin samt Ildebrændsel og Tømmer til Husbygning. Sj. R. 11, 97 b[5]. (Jvfr. Kronens Skøder.)

— Til Peder Oxe. Da han i Anledning af Kongens Befaling

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. 3. R. III. 46 f. Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 252 f. (efter Orig.). [2] Fondensbro. [3] Slots-Bjærgby, Slagelse H. [4] Munke-Bjærgby, Alsted H. [5] Tr.: Dsk. Mag. III. 62 ff (efter en Afskrift af Orig.; da Læsemaaderne her ere bedre end i Sj. R., hvor Navnene ere stærkt forskrevne, ere de lagte til Grund for Teksten). Hofman, Fundationer VII. 605 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 219 ff.

til ham om af Rigets Penge at tilbagebetale de 21,000 Dlr., som ere modtagne af Dronningens Brudeskat og til Omslaget udgivne til Afbetaling af Rigets Gæld, har berettet, at der kun er en 24—25,000 Dlr., oppebaarne af Skatten, i Forraad, hvilke ere bestemte til at skulle betales Greven af Suartzborg og hans Ryttere til førstkommende Paaske, og derfor har forespurgt, om de 21,000 Dlr. skulle tilbagebetales straks eller Kongen vil vente dermed, indtil der kommer flere Penge ind, hvilket ventelig vil ske med det første, bevilger Kongen, der ikke gerne ser, at Greven af Suartzborg skal faa nogen rimelig Grund til at klage over, at Kongen ikke betaler ham og hans Ryttere til rette Tid, at de Penge, der haves i Forraad, bruges dertil, men han venter saa, at de 21,000 Dlr. saa snart som muligt blive betalte tilbage med Undtagelse af den Sum, der skal betales til den, af hvem Kongen har faaet Brønden. Peder Oxe skal meddele Kongen, hvorvidt Greven af Suartzborg skal have Betaling af Kongen til flere Terminer end nu til Paaske. Med Hensyn til Axel Viffert, der har begæret at faa Kronens Ladegaard paa Hindtzholm, da han har alt det andet paa Afgift, og er villig til at underholde Kongens Stod og Foler der smstds., har Kongen betænkt sig og vil, da Ladegaarden ikke kan undværes, foreløbig lade det blive ved den med Axel Viffert i Forleningsbrevet trufne Besked. Da Erich Brockenhus nu i Følge Peder Oxes Skrivelse har gjort Regnskab for Udgifterne til Skibet St. Olufs Bygning og har haft stor Umage og Udgift ved Skibets Bygning, skal Peder Oxe paa Kongens Vegne forære Erich Brockenhus 200 Dlr. Sj. T. 12, 226 b.

28. Jan. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse paa en af Kapitlet i Roskilde Domkirke og Borgerskabet i Roskilde i Anledning af Stridigheder om Huslejes og Jordskylds Beregning efter Møntens Omsættelse fastsat Vedtægt, hvorefter der for Fremtiden ikke skal gives mere end 1 enkelt Dlr. eller 2 Mark, saaledes som Mønten nu er omsat, hvor der tidligere gaves 3 Mk. for 1 Dlr., og 6 Sk. danske, hvor der tidligere gaves 1 Sk. grot, medens man hidtil fremdeles har krævet 3 Mk., hvor der før Møntens Omsættelse gaves 3 Mk., og 9 Sk. danske, hvor der før gaves 1 Sk. grot. Sj. R. 11, 98 b[1].

— Aabent Brev, hvorved Kongen — der har bragt i Erfaring,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 567 f.

at mange Sædedegne i Sjællands Stift efter Ordinansens Udstedelse have faaet Sogne, som i Følge Ordinansen burde have deres Degne fra Skolerne, hvorved fattige Peblinge og Skolebørn berøves den Hjælp, der ved Ordinansen er tillagt dem til deres Underholdning — bestemmer, at alle Sogne i Sjællands Stift, der ligge Købstæderne paa to Mil nær, skulle have deres Degne fra Skolen, og at Sognemændene skulle være forpligtede til at svare disse Degne og ingen anden den sædvanlige Degnerente i Overensstemmelse med Ordinansen. De Sædedegne, der efter Ordinansens Udstedelse ere indsatte i saadanne Sogne, skulle beholde Sognene, saa længe de leve, men skulle aarlig svare den fjerde eller femte Part af deres Degnerente, eftersom de kunne blive enige med Superintendenten om, til den nærmeste Skole til Hjælp for de fattige Peblinge; efter disse Sædedegnes Død skal der igen tilskikkes Peblinge fra nærmeste Skole til Degne. Superintendenterne i Sjællands Stift skulle paase dette Paabuds Overholdelse. Det befales Sognemændene at holde de Personer, der saaledes blive beskikkede til Degne ved deres Sognekirker i Overensstemmelse med Ordinansen, for deres rette Sognedegne og svare dem den sædvanlige Degnerente, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. Sj. R. 11, 99[1].

28. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at de Sognepræster og Sædedegne i Sjællands Stift, der kun have ringe Jord til deres Præstegaarde og Degneboliger, fremfor nogen anden maa faa de Kirkejorder, der blive ledige, uden Indfæstning, men mod at svare sædvanlig Landgilde og Afgift til Kirkerne; dog skulle Recessens Bestemmelser om Kirkejorder i et og alt overholdes. Sj. R. 11, 100[2].

30. Jan. (—). Til Hofmesteren. Da Kongen, saaledes som han tidligere har talt med ham om, har i Sinde at give sine egne Svende, Stalddrenge og Rustvognsvende Maanedspenge, 1 Dlr. om Ugen hver, ligesom Kurfyrsten af Saxen giver sine Svende, og ikke længere lade dem bespise ved Hove, fordi der hertil gaar saa meget med, at der intet kan sælges af Slottets Indkomst, skal Peder Oxe med det første tilskrive Kongen

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 191 f. (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 222 ff. Secher, Forordninger I. 568 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 569 f. Ny kirkehist. Saml. IV. 390 (efter Afskrift af Orig.).

sin Betænkning herom med Overslag over, hvor meget disse Maanedspenge til Kongens Svende, hvilke han kan regne til omtrent 50 Personer, ville beløbe sig til om Aaret. — Seddel: Kongen har beregnet, at der, hvis man hører op med at bespise Kongens Svende og Folk paa Slottet [i Kbhvn.], aarlig kan sælges 120 Læster Korn til 36 Tdr. pr. Læst ud over det af Slottets Avl, som beholdes til Husets Brug, og desforuden, eftersom Aar og Olden ere, Flæsk, Smør, saltet Fisk og andet. Peder Oxe skal derfor beregne de 100(!) Læster Korn i Penge efter en Pris af 1 Dlr. pr. Tønde og gøre Overslag over, hvorvidt det derefter kan betale sig for Kongen at give ovennævnte 80(!) Personer Kostpenge. Sj. T. 12, 227 b.

31. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Sognefolket til St. Ibs Kirke i Roskilde, der ikke kan holdes i Stand af den ringe Rente, den har, herefter skal søge til St. Jørgens Kirke paa Spitalsbjærget, der er meget bekvemmere til Sognekirke; St. Jørgens Kirke skal herefter have al den Rente, som hidtil har ligget til St. Ibs Kirke, og Sten, Kalk og Tømmer fra St. Ibs Kirke og Biistrup Kirke, der skulle nedbrydes, skulle bruges til St. Jørgens Kirkes Forbedring. Sj. R. 11, 100 b[1].

— Aabent Brev, at Sognefolket til Graabrødre Kirke i Roskilde, der er meget bygfalden og ikke kan holdes i Stand af den Rente, den har, herefter maa søge til Domkirken, hvor der er Plads nok. Graabrødre Kirke med tilliggende Tiende og Husleje skal herefter komme Domkirken til gode til Stolestader og anden Forbedring og al Renten til Graabrødre Kirke herefter følge Domkirken. Roskilde Kapitel skal i Forening med Stiftslensmanden og Superintendenten uddele Stolestader paa bekvemme Steder i Domkirken til Sognefolkene til Graabrødre Kirke. Sj. R. 11, 101 b[2]

— Befaling til Chrestopher Valckendrop at lade ovenstaaende Brev forkynde for Graabrødre Kirkes Sognefolk og i Forening med Kapitlet i Roskilde uddele Stolestader i Domkirken til dem, der nu skulle søge Kirken, samt sørge for, at den til Graabrødre Kirke hidtil svarede Tiende og Jordskyld bliver lagt til Domkirken. Endvidere skal han sørge for, at St. Ibs og Bistrup Kirker blive nedbrudte og anvendte til Istandsættelse af Kirken paa Spedalsberg. Sj. T. 12, 228 b.

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. II. 51 f. [2] Tr.: Smstds. II. 53 ff.

31. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at de, som have fæstet Kirkens Part af Korntienden i Frederichsborg, Krogens og Hørsholms Len, i Stedet for Korn, som de hidtil have svaret i Afgift, maa give Penge, saaledes at de give 36 Dlr. for 1 Læst Rug, 42 Dlr. for 1 Læst Byg, hvilket er 1 Dlr. for hver Td., og $^1/_2$ gl. Dlr. for hver Td. Havre. Pengene skulle i god Tid betales til Kirkeværgerne. Sj. R. 11, 101[1].

— Til M. Ifuer Berthelssen. Da Kongen har bestemt, at Hr. Jacob i Giørlund[2], der er beskyldt for at have brugt megen ukristelig Handel med Trolddom, Signelse og andet Djævelskab og derfor af de højlærde i Kiøpnehafn er fradømt sit Embede, indtil videre skal sættes i Forvaring der i Klosteret [Sorø], skal M. Ifuer lade ham indelukke i Peder Chrestensens Kammer eller et andet Sted, saa han ikke kan komme ud, skaffe ham Underholdning til Nødtørft og have Opsigt med, hvad han tager sig til og omgaas med, og hvilke Bøger han læser i. Sj. T. 12, 228[3].

— Aabent Brev, at Superintendenten i Skalholt Stift, Hr. Gisle Jonssen, straks maa indsætte lærde og duelige Præstemænd i sit Stift til Provster i Syslerne og andensteds, hvor det gøres behov, da aldeles ulærde Sysselmænd tværtimod Ordinansens Bestemmelser hidtil ere blevne brugte til den Bestilling. Provsterne skulle hjælpe ham med at visitere Kirkerne og skulle for deres Arbejde have den i Ordinansen fastsatte Løn. Naar en af Provsterne dør, skal Superintendenten straks indsætte en anden i hans Sted. N. R. 1, 65 b[4].

— Forleningsbrev for Otte Galdschøt til Plogstrup paa 1 Gaad i Plogstrup med en øde Jord, kaldet Egbeck Mark, og 1 Bol ved Follinge Bro, uden Afgift, men mod at have Opsyn med, at ingen Øksne, Heste eller Kvæg uddrives over Aaen, som løber mellem Kolding og Schaadtborg, uden at der bliver svaret Told af dem. J. R. 1, 212. K.

1. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at mange i Nørrejylland hemmelig og særlig ved Nattetid uddrive Øksne, Heste og andet Kvæg over Skodborg Aa og andre ulovlige Steder uden at svare Told, befaler Otte Galskiøt til Plogstrup at have Opsigt hermed og giver ham

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 570 f. [2] Hjørlunde, Lynge-Frederiksborg H. [3] Tr. Ny kirkehist. Saml. III. 607. [4] Tr.: M. Ketilson, Forordn. til Island II. 72 f.

Fuldmagt til at fratage dem, som han griber i at gøre det, hvad de have med at fare og forfølge dem saa vidt, han kan gøre med Lov og Ret. J. T. 1, 121.

1. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Anthonius Sambfliid maa blive boende i Kiøpnehafn, bruge sit Malerembede og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 5[1] Aar. Sj. R. 11, 102.

— Til Bønderne i Gyldebrønd[2] Sogn. Da de trods Kongens tidligere Skrivelse til dem alligevel holde samme Kapellan som hidtil og ikke ville anerkende Præsten i Grefue Sogn, der er kaldet til at være deres Sognepræst af den, som har Jus patronatus til Sognet, hvilken Dristighed Kongen ikke noksom kan undre sig over, befales det dem paany strengelig at holde Præsten i Grefue for deres rette Sognepræst og herefter ikke tilstede andre end ham at gøre Tjeneste i Gyldebrønd Kirke, saafremt de ikke ville straffes for Ulydighed mod Kongens Befalinger. Hvis Kapellanen herefter understaar sig til at gøre Tjeneste i Kirken uden Sognepræstens Samtykke, vil Kongen ogsaa lade ham straffe saaledes, at andre skulle tage Eksempel deraf og ikke herefter foraarsage saadan Forargelse. Sj. T. 12, 229 b[3].

— Befaling til Stiftslensmændene over hele Riget straks at undersøge, om alle pantsatte Tiender ere blevne indfriede, saaledes som tidligere paabudt, og sende Kancelliet klare Registre over alle dem, som endnu have Tiender i Pant i deres Stift. Sj. T. 12, 230.

— Til Eyler Krafse til Egholm og Chrestopher Valckendorff til Glorup. Da Vinsentz Jul har begæret 1 Gaard og 1 Bol i Nørrejylland til Mageskifte for 1 Gaard i Semendroppe[4] i Førslef Sogn i Sjælland, skulle de med det allerførste besigte sidstnævnte Gaard og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 230 b.

— Befaling til Morthen Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus, og Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, med det allerførste at besigte 1 Gaard, kaldet Broeng, med 1 Bol, kaldet Fretofthe, paa Gaardens Mark i Aal Sogn i Vester Herred i Nørrejylland, hvilke Vincentz Jul, Embedsmand paa Bergenhus, begærer til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Sjælland, og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 121 b.

[1] Sj. R. har længere nede i Brevet: 4. [2] Kildebrønde, Tune H. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 189 f. [4] Simmendrup, Ringsted H.

1. Febr. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Pouel Heyst, der en Tid lang har tjent Kongen som ridende Bud, men nu formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan gøre Tjeneste som saadan, paa Underholdning paa Helsingborg Slot, 1 sædvanlig Hofklædning aarlig, som er 6 Al. Engelst, 6 Al. groft Klæde, 4 Al. Sardug og 4 Al. Lærred, og 4 enkelte Dlr. Sk. R. 1, 61.

2. Febr. (—). Fundats paa 30 Degnes og Peblinges Underholdning i Viiborg Skole. J. R. 1, 212 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

3. Febr. (—). Befaling til dem, der have de til Viborg Skole henlagte Kronens Parter af Korntienden i Fæste, om at levere Forstanderne for de 30 Personer Afgiften i Viborg. Orig. i Provinsark i Viborg.

— Mageskifte mellem Herluf Schafue til Eskiildstrup og Kronen. Sk. R. 1, 61 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Peder Bilde at lægge 1 Gaard i Bønderup i Sjælland, som Kongen har mageskiftet sig til, ind under Kallundborg Slot, gøre Regnskab for al vis og uvis Rente deraf, gøre Landgilden i Penge og indbetale Pengene i Kongens eget Kammer. Sj. T. 12, 230 b.

— Til Lensmændene paa Aarhusgaard, Skanderborg, Drotningborg, Sylckeborg og Aakier. Da Kongen har befalet Kansler Niels Kaas at lade bestille hos dem, at det i Skanderborg og Sylckeborg Skove huggede Tømmer, Slusebrædder og smaa Egedeler dels blive førte til Aarhus, dels til Koldinge, skulle de straks give Bønderne i deres Len Ordre til at møde i ovennævnte Skove med deres Heste og Vogne for at føre Tømmer, Slusebrædder og Egedeler til de Steder, som befales. J. T. 1, 122.

4. Febr. (—). Forleningsbrev for Herluf Schafue paa 2 Gaarde i Giørslef og 1 Gaard, kaldet Hesleholm, i Biefuerschoufs Herred, 1 Gaard i Klippet i Norderup Sogn og 1 Gaard i Kagstrup i Ørslef Sogn i Ringsted Herred og Kronens Rettighed i 3 Kirkegaarde i Kagstrup, Farindeløsse og Tuingelstrup, der svare Landgilde til Kirken, uden Afgift. Sj. R. 11, 102.

5. Febr. (—). Aabent Brev, at Hans Olufsen, Borgemester i Kiøpnehafn, og Albrit Albretssen, Raadmand smstds., i de næste 3 Aar maa oppebære alt det Korn og Smør af den

[1] Tr.: Hofman, Fundationer III. 311 ff.

visse Indkomst, som tilkomme Kongen af Frederichsborg og Krogens Len og Hørsholm Birk og kunne undværes fra Kronens Slotte og Gaarde. Kornet fra Frederichsborg Len og Hørsholm Birk skal leveres i Kiøpnehafn inden 1. Maj og Kornet fra Krogens Len i Helsingøer. De skulle give 1 gl. enkelt Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og 12 enkelte Dlr. for hver Td. Smør og aarlig inden St. Bartholomei Dag [24. Aug.] indbetale Pengene i Kongens Kammer. Det befales Lensmændene at levere dem Kornet mod nøjagtige Kvittanser. Sj. T. 12, 231[1].

5. Febr. (**Frederiksborg**). Til Chrestopher Valckendorff. Kongen har bevilget, at der maa godtgøres Chresten Munck, Embedsmand paa Aakier, som i sit Regnskab [af Aggershus Len] har ladet indskrive sin Skrivers Fortæring paa Rejsen til Kiøpnehafn for at forklare Regnskabet, 200 Mk. for denne Fortæring, og at han maa være fri for at svare til de 2 Læster Laks, som han erklærer at have sendt ned fra Norge med sin Skriver, dog skulle Modtagerne af Laksene staa til Rette derfor, som det sig bør; det befales derfor Chrestopher Valckendorff at lade begge Poster passere. Da Chresten Munck har erklæret, at den Jordebog over Aggershus's Rente, som for nogen Tid siden, da han havde Slottet, blev indsendt og blev funden ikke at være nøjagtig, er nedsendt af Skriveren uden hans Vidende, har Kongen ladet sin Tiltale til ham for den Sag falde og befaler Chrestopher Valckendorff at tilbagelevere Chresten Munck den Forskrivning, som denne havde givet om at ville staa til Rette for Jordebogen. Sj. T. 12, 231 b.

— Befaling til Axel Veffert at paatage sig Værgemaalet for Jomfru Mette Urne Erichsdatter, da hun har berettet, at hendes Moder Fru Margrette Paavisk skal have afhændet noget af hendes og hendes Søskendes Gods og ikke forestaaet det paa tilbørlig Maade, hvorfor hun nødes til selv at overtage det og vælge sig en Værge, hvortil dog hendes Broder Frandtz er for ung. F. T. 1, 26. K.

— Forleningsbrev for Sebastian Schuendi, Sekretær, paa 2 Gaarde i Thune By og Herred, uden Afgift. Sj. R. 11, 102 b.

6. Febr. (—). Befaling til Chrestoffer Valckendorp at give

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 607 f.

Bønderne paa ovennævnte 2 Gaarde Ordre til herefter at svare Sebastian Suendi. Sj. T. 12, 232.

6. Febr. (**Frederiksborg**). Til Jacob Ulfeld og Axel Veffert. Da Fru Margrette Huide, Claus Ulfeldtz Enke, og Fru Anne Huide, Jesper Friisis Enke, have begæret 2 Gaarde i Holpedroppe[1] i Sundtz Herred eller 1 Gaard i Bruagger i Gudom Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Gudmindstrup i Thudtze Herred og 1 Gaard i Nedre Draaby i Horns Herred, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 26 b.

— Til Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald, og Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg. Da Albret Vind maa faa Kronens Rettighed i 1 Gaard i Skarom paa Mors, som han nu selv har i Pant, og som tidligere er bleven forbrudt til Kronen, men hvoraf Halvdelen er bleven tilbagekøbt, til Mageskifte for 1 Gaard i Vels, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 122.

7. Febr. (—). Til Jørgen Skram. Da Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, der skal købe en 400 Læster Kalk der i Landet til Kongen, samt Bønderne i Mariagger Len have berettet, at de ikke kunne faa det til Kalkens Brænding nødvendige Ved til Købs, og at den ringe Hjælp, som de hidtil for Betaling have faaet hos Jacop Sefeldt og Hans Johanssen, nu ogsaa formenes dem, saa de ikke saa godt kunne faa den som tilforn, har Kongen paa deres Begæring bevilget, at Limbrænderen i Mariagger Len maa faa Ved i Schiøstrup[2] og Hiem[3] Skove under Drotningborg til Brændingen af de 400 Læster Kalk, men Jørgen Skram skal paase, at Skoven ikke lider nogen Skade derved, og at der kun hugges Ved til Brændingen af de 400 Læster Kalk. J. T. 1, 122 b.

— Befaling til Peder Oxe at forhandle med Sekretær Nickel Truckenbrot, hvem Kongen har bevilget Besolding paa 2 Heste, om, hvor meget han skal have om Maaneden paa disse 2 Heste ud over den Besolding, han nu har, og siden give Renteskriveren Ordre til at opføre ham paa Registret og levere ham Besoldingen hver Maaned. Sj. T. 12, 232 b.

---

[1] Holmdrup? [2] Skrødstrup, Onsild H. [3] Hem, samme H.

8. Febr. (Frederiksborg). Kvittans til Nickel Truckenbrodt, Sekretær, paa de 3836 gl. Dlr., som bleve tilovers af Dronningens Brudeskat, hvilken Nickel Truckenbrodt modtog paa Omslaget og igen udbetalte af smstds., og som han nu har indleveret i Kongens eget Kammer paa Frederichsborg Slot. Sj. R. 11, 103.

— Til Morthen Venstermand. Da Kongen har bevilget, at Matz Krudtmager maa faa den Kornmølle, som i Aar er bygget ved Siden af den Krudtmølle, han bor i, hvis den da ikke er lovet bort, skal Morthen Venstermand blive enig med ham om, hvor meget han aarlig skal give i Landgilde deraf. Sj. T. 12, 232 b.

— Til Peder Oxe. Da Madtz Krudtmager i Krudtmøllen, der lader sig bruge i Kongens Tjeneste som Krudtmager, ofte har begæret at faa tillagt en Løn, eftersom han i nogle Aar ikke har haft andet for sit Arbejde end den Fetalje, han hver Maaned faar af Kiøpnehafns Slot, og har berettet, at han tidligere har haft en Bestalling, som han har leveret fra sig, skal Peder Oxe, for at Kongen kan blive fri for dette Overløb, fastsætte en aarlig Løn for ham ved Siden af Underholdningen; Kongen vil saa siden give ham Brev derpaa. Sj. T. 12, 235 b.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Jacop Becks Arvinger siges at have noget Gods, som deres Fader har faaet fra Soer og Anduordschof Klostre, men Kongen ikke ved, om Jacop Beck har faaet Godset med Kong Christian III's Tilladelse eller har mageskiftet med Klostrene, skal Chrestopher Valckendorff straks undersøge, hvad Gods Jacop Beck har faaet fra Klostrene, siden tiltale Lauge Beck og de andre Arvinger derfor og faa oplyst, hvilke Adkomster Arvingerne have dertil, og om disse Adkomster ere lovlige eller ere gjorte, siden Forbudet mod at købe eller mageskifte Gods med Klostrene blev udstedt, og med det første tilskrive Kongen fuld Besked derom. Sj. T. 12, 233.

— Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse med den vedlagte Fortegnelse over de Skibe, der kunne gøres færdige i en Fart »og ere saa nær færdige som mellem Vejr og Vand«. Af disse vil Kongen til Foraaret have følgende udrustede: St. Oluf, Wohl Herr in Gottes Namen, Jægeren, Svenske Jomfru, Krabaten, Hamborger Okse, Leoparden og Hercules von Bremen samt de 3 Gallejer og en Pinke eller to, hvorfor Peder Oxe med det første skal lade disse gøre i Stand, overveje hvad Folk og andet der skal

bruges derpaa og bestille det, saa Skibene med det første kunne blive færdige. Da der ikke skal saa mange Skibe ud, som Peder Oxe først havde antegnet paa Registret, og der derfor ikke vil komme til at mangle saa mange Baadsmænd, som han først havde beregnet, kan Kongen ikke tro andet, end at der kan skaffes Baadsmænd nok her i Riget eller udenlands. Inden Skibene blive sejlfærdige, vil Kongen nærmere overveje, om de skulle løbe ud eller blive liggende paa Strømmen ved Kastruppe Knæ, alt eftersom nu Lejligheden begiver sig; Kongen vil inden den Tid enten selv komme til Kiøpnehafn eller skrive Peder Oxe til. Sj. T. 12, 234 b.

9. Febr. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Emanuel Smed paa den Gaard i Kiøpnehafn lige over for Vandmøllen, hvori tidligere Gosbryggeren boede, mod som hidtil at følge Kongens Hof, lade sig bruge, hvor det befales, og holde Gaarden i Stand med god Købstadsbygning. Sj. R. 11, 103 b.

10. Febr. (—). Skøde til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborig. Sj. R. 11, 103 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Peder Bilde. Kongen bifalder hans Forslag om, at de 7 Gaarde i Kongstrup, der staa øde, maa nedbrydes og Jorderne dertil skiftes mellem de andre 7 i Byen værende Gaarde, der holdes ved Magt, og befaler ham at foretage Delingen af Jorderne, saa hver faar lige meget, og foretage de nødvendige Forandringer i Jordebogen; der skal af den udskiftede Jord svares samme Landgilde, som de 7 nedbrudte Gaarde svarede, medens de vare ved Magt, men derimod herefter ingen Smaaredsel. Sj. T. 12, 235 b.

11. Febr. (—). Aabent Brev, at Anders Lefler, Kongens Mundkok, aarlig skal have 1 levende Okse, 4 fede Svin, $^1/_2$ Td. Smør, 2 Pd. Mel og 3 Pd. Malt til sin Underholdning af Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot, saa længe han er i Kongens Tjeneste. Udt. i Sj. R. 11, 104.

12. Febr. (—). Til Peder Oxe. Kongen bevilgede under sit sidste Ophold i Kiøpnehafn, at Hans Rosenov, Borger i Ly[b]cke, maatte faa et af Kongens Skibe som Erstatning for det Gods, han mistede ved Refuel, og befalede Peder Oxe at finde et passende Skib. Da denne nu melder, at der er 2 Skibe, Danske Jomfru og Gresten(!), der have været brugte i Koffardifart, men nu ere gamle og ikke Kongen særlig tjenlige, befales det ham at lade Hans Rosenov

faa Danske Jomfru, da Hans Rosenov altid har været villig i Kongens Tjeneste. Sj. T. 12, 236.

13. Febr. (Frederiksborg). Til samme. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at der efter hans Overslag endnu mangler 549 Baadsmænd til Orlogsskibene og de Skibe, der skulle løbe i Koffardifart, og foreslaar at udskrive disse fra Købstæderne her i Riget. Kongen bifalder dette Forslag og den af Peder Oxe hidsendte Takst for Udskrivningen, dog ikke for Nykiøpping i Odtz Herred, der efter Kongens Mening er sat for højt; ligeledes bifalder Kongen Peder Oxes Forslag om at give disse Baadsmænd samme Løn som de fremmede Baadsmænd, der antages. Peder Oxe skal selv overveje Sagen og, da Syluester Francke, Kongens Skibshøvedsmand, utvivlsomt skaffer nogle Baadsmænd i Lybke, sørge for, at Købstæderne ikke blive takserede for højt. Sj. T. 12, 236 b.

— (?)[1] Til nedennævnte Købstæder. Da der til Foraaret ventes mange fremmede Orlogsskibe i Søen, vil Kongen, skønt han ikke har Fjendskab med nogen, dog have god Opsigt med alt, for at der ikke skal gøres noget hastigt Indfald i Riget, og straks paa Foraaret lade nogle Orlogsskibe udruste. Eftersom der hertil behøves en Del Baadsmænd og der i Riget findes mange, som sejle for Hyre, men ere mere forpligtede til at tjene Kongen end fremmede, skal hver Købstad udgøre N Baadsmænd enten af de Indbyggere, som tidligere have været brugte til Søs, eller andre, som sejle for Hyre, og sende dem til Kiøpnehafn til 21. Marts; det skal paases, at det bliver søkyndige Folk. Kongen vil give disse Baadsmænd samme Besolding som de fremmede. — Register: Kiøpnehafn 100; Hollænderbyen paa Amager 40; Helsingøer, Kiøge, Skelskør og Stege hver 10; Heddinge 5; Holbeck 4; Prestøe, Vordingborg og Nykiøpping i Otz Herred hver 3. Malmøe 40; Landtzkrone 20; Ydsted 10; Trelborg og Semershafn hver 6; Helsingborg 5; Falsterboe og Schonør og Halmsted hver 4; Aahus og Laugholm hver 3. Assens 8; Nyborg, Kierteminde, Suenborg, Medelfar, Bogense, Faaborg og Rudkøpping paa Langeland hver 4. Nadskof 10; Stubbekiøping 6; Nykiøping 4; Nysted 3; Saxkiøping 2. Ribe og Aalborg hver 40; Aarhus 20; Randers, Horsens og

[1] Brevet er udateret, men udenfor er skrevet: Denne Kopi skulde dateres den 13. Febr., jeg ikke andet tror; der var ingen Datum paa samme Kopi.

Colding hver 10; Gryndou, Skafuen og Varde hver 6; Vedle, Seeby, Ebbeltoft, Lemuig og Nykiøpping i Mors hver 4. — Summa 549 Baadsmænd. Sj. T. 12, 233.

17. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hendrich Dreyer, Kongens Klejnsmed, der har paataget sig at istandholde alle Laase, Døre, Hængsler, Vinduesjærn og andet Jærnfang paa Frederichsborg Slot, i Dyrehaven, paa Fafuerholm Ladegaard og paa Hørsholm Gaard og Esserom Gaard, i aarlig Løn skal have 20 enkelte Dlr. og 1 sædvanlig Hofklædning, hvilket Lensmanden paa Frederichsborg skal levere ham, og fri Underholdning, naar han opholder sig paa ovennævnte Slotte og Gaarde for at istandsætte noget. Hvad nyt Arbejde han laver for Kongen, vil denne betale ham en rimelig Pris for. Sj. R. 11, 104.

— Til Bønderne i Sjælland [og Laaland], hvem de end tjene. Da Vejene overalt i Sjælland [og Laaland] ere meget smallere end i de andre Lande, saa Kongen selv og hans andre Undersaatter kun med stort Besvær kunne komme frem, naar de rejse, befales det strengelig alle inden førstkommende 1. Maj at gøre deres Vognrader ligesaa brede som de jydske efter det Lensmændene tilsendte Mønster og udvide Vejene derefter. Bruger nogen efter 1. Maj Vogne, der ikke ere lavede efter det tilsendte Mønster, skal han have forbrudt et godt Par Øksne til sit Herskab. Sj. T. 12, 237[1].

— Befaling til Lensmændene i Sjælland og Laaland at lade medfølgende aabne Brev forkynde for Bønderne i deres Len, paase, at Vogne og Veje blive gjorte bredere inden den fastsatte Tid, og at de Veje, der ere onde og dybe, blive gjorte i Stand og forsynede med Broer. De skulle lade gøre flere Mønstre for Vognenes Bredde i Lighed med det tilsendte og sende et Mønster til hvert Sogn. Vise de sig forsømmelige, ville de selv komme til at staa til Rette. Sj. T. 12, 237 b.

19. Febr. (—). Til Dr. Pouel Matssen og Dr. Niels Hemingssen. Da Kongen nu har skænket 1000 Dlr. til Uddeling blandt fattige Folk og andre i Kiøpnehafn, som lide stor Nød i denne strenge Vinter, og leveret Pengene til Hofprædikant M. Chrestopher Knopf, der igen skal levere dem til dem, skulle de i Forening

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 608. Secher, Forordninger I. 571 f.

med denne uddele Pengene og paase, at Folk faa, som de have Trang til. Sj. T. 12, 238[1].

19. Febr. (**Frederiksborg**). Til Jørgen Marsuin. Da Fru Ingerdt Oxe, Hofmesterinde, har berettet, at de 10 Bønder i Verpinge, som hun har i Forlening til St. Peders Kloster i Lund, og som ere hendes Ugedagsmænd til Klosteret, hidtil have været fri for Madskat og kun svaret halv Pengeskat, indtil hans Foged nu har skrevet dem for Madskat, befales det ham at lade dem være fri derfor, da de ere saa godt som Ugedagsmænd og hidtil ikke have svaret Madskat. Sk. T. 1, 25 b.

— Befaling til samme om af Stiftets Korn at levere Borgerne i Falsterboe 4 Pd. Korn til deres bygfaldne Kirkes Istandsættelse, hvilken de ikke kunne magte alene. Sk. T. 1, 26.

— Til Morten Suendssen. Da der i Kolding er mange fattige Skolebørn, hvis Forældre ikke ere formuende nok til at kunne forsyne dem med de nødvendige Klæder, hvorfor Børnene ogsaa i denne strenge Vinter lide megen Frost og Kulde, skal han købe det nødvendige Gøtterst og Vadmel, lade sy Klæder deraf, saa at alle fattige Peblinge, der ellers ingen Hjælp have, kunne blive forsynede med de nødvendige Klæder, og give hvert fattigt Skolebarn et Par Sko, dog skal han paase, at kun de, der virkelig trænge, faa Klæder og Sko. Udgiften hertil skal han indskrive i Regnskabet. J. T. 1, 123.

21. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Herluf Schafue til Eskildstrup, der for Livstid har forpligtet sig til at afholde sig fra al Jagt, naar undtages Jagt paa Harer og Ræve, paa de Ejendomme og Skove i Sjælland, som han har Del i sammen med Kronen, 2 Tdr. Vildtbrad og 10 Raadyr aarlig og, saa ofte Kongen selv jager eller lader sin Jægermester jage paa de Ejendomme ved Ringsted, som Herluf Schafue har Del i med Kronen, 3 Raadyr. I de Skove, hvori han har Del med andre af Adelen, og i sine egne Enemærkeskove maa han frit jage. Sj. R. 11, 105.

— Til Fru Thale Ulfstand, Pouel Laxmands Enke, og Fru Christense Ulfstand, Hendrich Bildis Enke. Da Kongen, til hvem deres Broder Jens Ulfstand paa sit yderste har befalet sin Søn[2], nu har forhandlet med Kurfyrsten af Saxen om at tage denne Søn

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 608 f. [2] Holger.

til sig i nogen Tid og lade ham undervise og Kurfyrsten ogsaa har lovet at lade ham undervise sammen med sin egen Søn, skulle de straks sende ham hid, for at han, saa snart Vandet bliver aabent, kan blive sendt udenlands. Kongen vil give ham en Forskrift med til Kurfyrsten. Sk. T. 1, 26 b.

22. Febr. (**Frederiksborg**). Til Chrestopher Valkendorff. Hans Spegel, Embedsmand paa Gladsaxe, har berettet, at en Del Bønder i Skaane ere slupne med at svare halv Skat ved Pengeskattens Betaling til Johannis 1569, og at andre kun have udnævnt Lægsmænd af hvert Sogn og gjort Kongen nogen Hjælp, men til Gengæld have frafaldet Krav om Betaling for den Tilførsel, de have gjort til Krigsfolket i Skaane; da dette sidste er Tilfældet med Bønderne i Albor Herred, befales det Chrestopher Valkendorff at give Hans Spegel endelig Kvittans for denne Skat, saa snart han har fuldgjort Lægsmændenes Registre. Sj. T. 12, 238 b.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe nogle Bøsseskytter og Baadsmænd, der skulle ligge i Borgeleje dér, Herberg og samme Underholdning som de, der allerede ligge dér. Hvis nogle af Bøsseskytterne og Baadsmændene selv ville holde sig med Kost, maa der handles med dem derom, men de maa ikke forlade Byerne eller faa mere paa Haanden end Kostpenge for 8 Dage. Kongen vil sørge for, at de snart skulle blive fri for denne Indkvartering. — Register: Malmoe 12; Landtzkrone og Halmsted hver 4; Helsingborg og Lund hver 3; Laugholm og Aahus hver 2 og Semershafn 1. Nadskof 10; Stubekøpping og Nysted hver 6; Maribo 2. Helsingøer 15; Køge, Kallundborg og Roschilde hver 10; Stege 6; Nestued 5; Holbeck og Slagelse hver 4; Skelskiør og Ringsted hver 3; Nykøpping og Heddinge hver 2. Sj. T. 12, 239.

24. Febr. (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe. Albret von Bruck, Rigets Profos, har berettet, at han, da Knægtene i Halmsted gjorde Oprør i sidste Fejde og havde indlagt Kongens Kommissærer, har forstrakt Knægtene med 5 Læster Sild og 9 Skippd. Flæsk og dermed stillet Oprøret; denne Fetalje blev af Proviantskriveren uddelt til Knægtene og siden afkortet i disses Betaling i Engelholm 1568. Da Albret von Bruck, der efter sin Beretning sidder i Gæld for Fetaljen, har begæret enten at maatte faa lige saa megen Fetalje igen eller Betaling derfor, skal Peder Oxe lade efterse i Renteskriver Peder Hanssens Register, om Fetaljen er afkortet i Knægtenes

Betaling, og hvis saa er, stille Albret von Bruck tilfreds med Penge eller paa anden Maade. Sj. T. 12, 239 b.

25. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Mathias Plu, Kongens Possementmager, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, bruge sit Embede dér og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden Tynge, saa længe han er i denne Tjeneste. Udt. i Sj. R. 11, 105 b.

— Aabent Brev, at Jacob Høyer, Sekretær, indtil videre aarlig maa oppebære 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg, 1 Td. Smør, 1 Td. Sild, 6 fede Svin og 2 Øksne af Kiøpnehafns Slot til sin Underholdning. Sj. R. 11, 105 b.

— Til Morten Venstermand. Da Hollænderne paa Amage have begæret, at de, naar der bliver Gaarde ledige i de danske Byer, maa være lige saa nær som Kongens andre Undersaatter til at faa disse mod at svare Landgilde deraf, eftersom de ikke alle kunne ernære sig i Hollænderbyen, fordi de blive saa mange, at 10—20 Mænd tidligere have haft lige saa megen Jord at bruge som 100 nu, har Kongen bevilget denne Begæring. Sj. T. 12, 240.

— Forleningsbrev for Fru Citzelle Oxe, Erich Podebuskis Enke, paa 7 Gaarde i Engilstrup, 5 Gaarde i Løgstedt, 2 Gaarde i Rafnstrup, 4 Gaarde i Vorrumstrup, 1 Gaard i Vester Ørbeck, 3 Gaarde i Mellerup, 7 Gaarde i Øster Ørbeck i Kuorrum Sogn, 4 Gaarde i Niesborg, 2 Gaarde i Brøndum i Saling Sogn og 9 Gaarde i Viskom, alt i Slette Herred, uden Afgift. J. R. 1, 217.

[**Omtr. 25. Febr.**[1]] (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packisk, paa 2 Gaarde i Quandløsse By og Sogn, 1 Gaard i Hollitzer[2], 2 Gaarde i Ilsøe[3], 1 Gaard i Nortrup i Nørre Jernløsse Sogn, 2 Gaarde i Mouenstrup i Sønder Jernløsse Sogn, 2 Gaarde i Algedstrup i Asmindrup Sogn, 1 Gaard i Dauerup i Grandløsse Sogn og 1 Gaard i Hørby By og Sogn. Han skal aarlig til 1. Maj svare 86 gl. Dlr. i Afgift. Sj. R. 11, 105 b.

26. Febr. (—). Befaling til Eggert Uldfeld at begynde fra ny af eller fortsætte den af Rentemester Chrestopher Valckendorff som Befalingsmand paa Roschildegaard efter Kongens Befaling paabegyndte Sag mod Jacob Becks Arvinger for det Gods, som Jacob Beck trods Kongens Forbud har købt eller tilpantet sig af

[1] Indført mellem Breve af 25. Febr. og 1. Marts. [2] Holløse, Merløse H. [3] Igelsø, samme H.

Soer og Anduordschof Klostre, og forfølge Sagen til Herredsting og Landsting. Han skal hos Chrestopher Valckendorff eller i Klostrene faa at vide, hvor Godset ligger, inddele det og, naar han har faaet Dom i Sagen, sende Kongen en Kopi af Dommen. Sj. T. 12, 240 b.

27. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Chresten Skeel, Henrich Gyldenstern, Otte Galskøt, Jørgen Daa og Erich Morthenssen at møde i Kiøpnehafn Søndag efter Midfaste Søndag [28. Marts], da Kongen straks til Foraaret vil udruste Orlogsskibe og bruge dem derpaa. De skulle faa nærmere Besked hos Admiralen. Sj. T. 12, 241.

— Befaling til Peder Munck at møde i Kiøpnehafn Søndag efter Midfaste for at have Opsigt med Orlogsskibenes Udrustning. Udt. i Sj. T. 12, 241.

— Befaling til nedennævnte Købstæder straks at sende nogle Skibsbyggere til Kiøpnehafn, da Kongen har Brug for nogle saadanne til at istandsætte de Orlogsskibe, der skulle udrustes til Foraaret. Kongen vil betale Skibsbyggerne for det Arbejde, de udføre, for at de ikke skulle have noget at klage over. — Register: Malmøe 4; Landtzkrone, Helsingborg, Ydsted, Ous, Vee og Trelborg hver 2. Kierteminde og Suinborg hver 4; Nyborg 3; Faaborg, Assens og Medelfar hver 2. Aarhus, Ebbeltoft, Aalborg og Ribe hver 4; Vedle, Horsens og Gryndov hver 2. Sj. T. 12, 241 b.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Arrild Huitfeld, Sekretær, der for nogen Tid siden har faaet Ordre til at indkræve og indbetale de Restancer, som staa tilbage hos Bønderne i Giers Herred fra Fejdens Tid, har berettet, at mange af Bønderne i Herredet ere døde siden Byrge Trolles Død og en stor Del saa forarmede, at de ikke kunne svare Restancerne, har Kongen eftergivet Bønderne de Restancer, de stode tilbage med til sidste Jul, hvorfor Chrestopher Valckendorff skal give Arrild Huitfeld Kvittans derpaa. Sj. T. 12, 241.

— Aabent Brev[1], hvorved Kongen, der havde befalet Moritz Podebusk, Embedsmand paa Tranekier Slot, at indkræve de Skatterestancer, som Bønderne paa Langeland stode tilbage med fra den sidste Fejdes Tid, nu eftergiver Bønderne disse Restancer, med Undtagelse af Restancen af Pengeskatten til Jul 1573, da nogle af Bønderne ere døde og andre saa forarmede, at de ikke kunne udrede Restancerne. F. R. 1, 49.

[1] Movrids Podebusk fik Brevet.

28. Febr. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Da han melder, at den Sum, som Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Aggershus, havde fortæret ud over sin Genant, og som han nu sidst i Kiøpnehafn opgav kunde beløbe sig til en 300 Dlr., nu ved Gennemgaaelsen af Regnskabet viser sig at beløbe sig til mere end 400 Dlr., hvorfor Peder Oxe ikke uden Kongens Tilladelse tør give Kvittans derfor, meddeles ham, at Kongen for denne Gang vil lade Fortæringen passere, men Peder Oxe skal i Forening med Rentemesteren træffe en bestemt Ordning med Pouel Huitfeld om, hvor mange Folk han skal holde paa Slottet og hvad Fetalje og Besolding han skal have dertil, og med det første affærdige ham, saa Kongen kan have nogen der i Riget, der kan have Tilsyn med det, der skal udrettes. Peder Oxe skal bestille eller købe 2 Tdr. »Lofft« og straks sende dem hid, saa de ere her i Morgen eller i Overmorgen. Sj. T. 12, 242.

— Til Erick Kaas. Hoslagt sendes ham Følgebrev til Bønderne under Børlum Kloster, som Frantz Banner tidligere har haft i Forlening, med Ordre til at overtage Klosteret med Inventarium, Jordebøger, Breve og andet til 1. Maj og derefter straks begive sig til Kongen, der saa vil træffe endelig Aftale med ham om Forleningsvilkaarene. J. T. 1, 123 b.

1. Marts (—). Aabent Brev, at Claus Jostssen, der for Religionens Skyld har maattet forlade Nederlandene og nu vil nedsætte sig i Kiøpnehafn, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, ernære sig som Sejllægger og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de følgende 10 Aar; dog maa han ikke indføre nogen ny Lærdom, som strider imod den ausborgiske Konfession og Kirkeordningen i disse Lande. Sj. R. 11, 106 b[1].

— Til Peder Oxe. Da Renteskriver Hans Pedersen har klaget over, at han ikke kan komme ud af det med de ham tillagte 8 Dlr. om Maaneden i Kostpenge, fordi han altid maa følge med Kongen og har mere Umage med at rejse end andre, har Kongen i Betragtning af, at han har tjent længe og kun har en ringe Løn, bevilget ham en Forhøjelse af Kostpengene, hvorfor Peder Oxe skal blive enig med ham om, hvor meget han yderligere skal have, og indskrive det i Regnskabet. Sj. T. 12, 242 b.

3. Marts (—). Tilladelse for Stephan Henningk til at

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 342 f.

bosætte sig her i Riget, hvor han lyster, bruge sin Handel som andre Undersaatter og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 2 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 107.

3. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for Eggert Ulfeld paa Roskildegaard og Len og Skioldenes Len, som Christoffer Valckendorff hidtil har haft dem i Værge. Han skal i aarlig Genant have 2 Læster Rug, 4 Læster Byg, 2 Læster Havre, 2 Tdr. Smør, 4 Øksne, 40 Lam, 50 Gæs, 150 Høns og al Avlen til Gaarden og paa sit eget Liv aarlig 100 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvfjerde; endvidere maa han oppebære den 10. Pending af alt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengæld. Han skal bo paa Roskildegaard, holde den i Stand paa Kongens Bekostning, skaffe Kongen frit Rufoder, Hø og Strøelse til dennes Heste, naar Kongens Vej falder der forbi, fodre Kongens Part af Sagefalds- og Gaardfæstningsøksne om Vinteren og tjene Riget med 4 geruste Heste. Han skal oppebære og aarlig gøre Regnskab for Kronens Part af Tienden i Stiftet og lade affatte en klar Jordebog over alt det Gods, som Kongen har mageskiftet sig til og lagt til Roskildegaard, oppebære al Renten deraf, omsætte den i Penge og levere disse til Kongen selv. Sj. R. 11, 107.

— Til Eggert Uldfeld. Da Byen Ortued i Sjælland, der ligger i Kongens Vildtbane, tilhører Fru Idde Munck, Oluf Rossenkrantzis Enke, med Undtagelse af de 2 Gaarde, der tilhøre Kronen, skal han med det første lade Rebsmænd tilmaale Kronens Bønder i Ortued deres Part af den til Byen liggende Skov og Ejendom og lade denne Part tillige med den Part, Kronen har rundt omkring, indkaste, for at Fru Idde Munck ikke skal befatte sig mere med Jagt og Skovhugst, end hun har Ret til. Sj. T. 12, 242 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Bilde til Ellinge paa Syluitzborg og Løckov Slotte og Len. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og aarlig svare 1000 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Kongen forbeholder sig alt Vrag, Told og Sise, som falde i Lenene, al Herligheden af Købstæderne og disses aarlige Byskat. Sk. R. 1, 62 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen erklærer det Brev ugyldigt, som Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, har givet Kronen om, at den efter hendes Død skal have

en Sædegaard med noget af hendes Arvegods søndenfjælds i Norge, mod at hun faar Pantebrev paa Livstid paa det Gods i Skaane, hun nu har i Pant, og lover med det første at lade det opsøge og sende hende det, da hun nu har skødet Giedsche Gaard med mere Gods i Norge til Kronen. Sk. R. 1, 66.

3. Marts (Frederiksborg). Til Kronens Bønder i Syluitzborg og Lyckou Len. Da Kronens Skove i disse Len forhugges ilde, saa det vil blive vanskeligt at faa Tømmer, hvis Kongen behøver noget til sine Orlogsskibes og anden Bygning, idet ikke alene Kronens Bønder selv forhugge og sælge Tømmeret, men ogsaa tilstede Adelens Tjenere, Præstetjenere og andre at ophugge det, forbydes det baade dem og alle andre at hugge i Skovene uden Anvisning af Lensmændene eller Skovfogderne, saafremt de ikke ville tiltales og straffes derfor. Lensmændene og Skovfogderne skulle anvise dem den Hjælp, de skulle have til Bygningstømmer og Ildebrændsel. Sk. T. 1, 27.

— Befaling til alle Herredsfogder og Delefogder i Koldinghus, Hønborig og Skodborig Len om hver i sit Herred efter nærmere Tilsigelse af Fru Kirstine Ulfeld, Morthen Suendssens Enke, at udpante de Bønder, der restere med Landgilde og Skatter fra de foregaaende Aar, saa at Regnskabet af disse Len med det første kan blive gjort klart. J. T. 1, 124.

4. Marts (—). Befaling til Chrestopher Valckendorff om til Brug ved Besigtelsen at levere Jens Bilde en klar Jordebog over Vreløf Klosters Gods, som Jens Bilde skal have til Mageskifte for Allinge og sit øvrige Gods paa Sjælland. Sj. T. 12, 243.

5 Marts (—). Befaling til Borchort von Papenheim kun at oppebære halv Madskat af Bønderne under Abramstrup til Midfaste, da Kongen har bevilget dem Fritagelse for den anden Halvdel, fordi de have berettet, at de bo i en skarp Egn og kun have ringe Sædbjærgning, og at Dyrene gøre dem stor Skade om Sommeren ved at opæde og nedtræde deres Korn. Sj. T. 12, 243[1].

6. Marts (—). Aabent Brev, at Hr. Lauritz Nielssen, Sognepræst ved Slangerup Kirke, indtil videre og uden Afgift maa oppebære Landgilden af 2 Købstadgaarde i Slangerup med tilliggende Jord i Marken, hvilke efter hans Be-

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldk. 1855 S. 92.

retning af Priorisse og menige Konvent i Slangerup Kloster ere funderede til Vor Frue Kapel i Klosterkirken til nogle Messers Afholdelse; Sognepræsten ved Bykirken, der gjorde Tjeneste ved Vor Frue Alter, medens Klosteret bestod, oppebar derfor Landgilden og er vedblevet dermed, da Gudstjenesten i Klosteret hørte op og henlagdes til Bykirken. Da Lensmanden paa Frederichsborg imidlertid efter Slangerups Brand har afhændet den ene Gaard, som er et øde Byggested, til Christoffer Stiernberg, skal denne beholde dette, medens Hr. Lauritz maa bruge den tilliggende Jord i Marken til sin Præstegaard; Bonden paa den anden Gaard maa Hr. Lauritz ikke udvise uden hans Samtykke. Sj. R. 11, 108[1].

6. Marts (Frederiksborg). Gavebrev til Morthen Venstermand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, paa en i Axel Urnes Gaard i Rorup[2] boende Bonde, der er en Kronens Bondesøn og nu deles til Stavns af Lensmanden. Sj. R. 11, 108 b.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Kongen har lovet at betale Prædikanterne i Kiøpnehafn den Husleje, som tilkommer dem af den Gaard, Dr. Peder Paladii Enke boede i, nemlig 12 Dlr. i den gamle Mønt aarlig, og der resterer Husleje fra 1562 til 1570, da hun døde, altsaa for 9 Aar, skal Chrestopher Valckendorff betale Prædikanterne disse Penge. Sj. T. 12, 243 b[3].

— Til Nils Jonssen, Gregers Holgerssen, Hr. Jørgen Løcke, Fru Anne Løcke og Fru Abbel Skeel. Da en stor Del af Bønderne i deres Len trods den kgl. Ordre til dem om at køre noget Tømmer fra Skanderborg og Silckeborg Skove til Ladestedet ved Aarhus alligevel er bleven hjemme, hvorfor meget af Tømmeret endnu ligger i Silckeborg Skove, skulle de straks befale de Bønder, der ere blevne hjemme, ufortøvet at møde med Heste og Vogne i Silckeborg Skove og efter nærmere Anvisning af Jens Kaas eller hans Fuldmægtig føre Tømmeret til Aarhus, saafremt de ikke ville straffes for Ulydighed mod Kongens Befaling. J. T. 1, 124 b.

6. el. 7. Marts (—). Stadfæstelse af Hofmester Peder Oxes Fundats paa de 2000 Dlr., som han har givet til fattige Skolebørn og husarme i Kiøpnehafn; Pengene ere satte paa Rente hos

---

[1] Tr.: Kirkehist Saml. 3. R. III. 72 f. [2] Raarup, Smørum H. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 609.

Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, og Renten af det ene Tusinde skal uddeles til Skolebørnene og af det andet til de husarme. Sj. R. 11, 109. K. Orig. (dat. 6. Marts). Origg. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 70 (den ene dat. 6. Marts, den anden 7. Marts)[1].

7. Marts (**Frederiksborg**). Til Dr. Pouel Matzen og Dr. Niels Hemingsen. Da Kongen har bragt i Erfaring, at Folk have givet Penge og anden Rente til den partikulære Skole i Kiøpnehafn, og Skolen ogsaa i Fremtiden kunde blive betænkt med Rente, skulle de, for at alt kan gaa tilbørligt til, i Forening med nogle af Borgemestre og Raad aarlig visitere Skolen for at paase, at Skolebørnene øves i boglige Kunster, og at der holdes duelige Lokater, og drage Omsorg for, at den Rente, der bliver tillagt Skolen, bliver uddelt blandt de fattige Skolebørn. Sj. T. 12, 243 b[2]. K.

— Befaling til Oluf Nielssen i Valbye, Herredsfoged i Øster Herred i Bleking, og Tinghøringerne smstds. om herefter at sidde Ting hver 14. Dag, hvis de ikke ville staa til Rette for deres Forsømmelighed, da det hidtil er gaaet uskikkeligt til hermed i Herredet, idet der kun er holdt Ting nogle faa Gange om Aaret. Sk. R. 1, 63.

— Skøde til Hr. Hans Jørgenssen, Sognepræst i Ausas Sogn, paa en øde Jord mellem Østregade og Thuesstræde i Engelholm, som Stephan Skriver tidligere boede paa, og som har tilhørt Borgerne i Engelholm, førend disse flyttede til Landtzkronne; Stephan Skriver har i Landtzkronne faaet Fyldest for Jorden. Der skal sættes god Bygning derpaa, saa der kan svares tilbørlig Tynge deraf til Kronen. Sk. R. 1, 64.

8. Marts (—). Forleningsbrev for Michel Vrager, Borger i Kiøpnehafn, paa 1 Gaard i Kastrup paa Amage. Udt. i Sj. R. 11, 109. K. (i Udt.).

— Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 87 Rigsdlr. 1 Ort, 21½ gl. Dlr. 1 Ort, oppebaarne til 30 Sk. Stykket, 14 ny Dlr., hvoriblandt er 1 Dlr., betalt for 1 spansk Real, og 5 Sk. i danske Penge, hvilket han er bleven skyldig i sit Regnskab for 1572 og 1573 og nu har indbetalt i Kongens eget Kammer paa Frederichsborg. Sj. R. 11, 109 b. K.

---

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 298 (med Dato: 7. Marts). Hofman, Fundationer X. 257 (med Dato: 6. Marts). [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 609 f.

8. Marts (**Frederiksborg**). Kvittans til samme paa 1500 gl. Dlr., som Adrian von der Linde har leveret ham paa Bonauenture Bødickers Vegne for det Gods, denne i de sidste 3 Aar har ført gennem Øresund. Udt. i Sj. R. 11, 109 b.

— Til Hofmesteren. Da Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn paa menige Borgeres Vegne have berettet, at der kun er en ringe Hob, som skatter og skylder, medens der er mange, baade Haandværksfolk og andre, som af Kongen have faaet Fritagelse for Skat, Vagt, Hold og anden borgerlig Tynge, dels paa ubestemt Tid, dels paa visse Aar, men alligevel bruge deres Embede og Købmandsskab og fratage de andre Borgere deres Næring, skal Hofmesteren lade Borgemestre og Raad optegne Navnene paa alle dem, som Kongen har givet Fribreve, med Oplysning om, hvilke der lyde paa »indtil videre« og hvilke paa visse Aar. Indehaverne af den første Slags skal han give den Besked, at Fritagelsen hermed hører op, og de andre skal han meddele, at de efter den fastsatte Tids Forløb skulle gøre Tynge og Besværing ligesom andre. Han skal dog paase, at Kongens Breve blive holdte i Hævd, og at de, som lade sig bruge i Kongens daglige Tjeneste og ellers bør være fri, ikke forurettes heri. Sj. T. 12, 244[1].

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Raf Kleton, Kongens Skibskaptejn, har berettet, at han, der under sidste Fejde har antaget nogle Folk i England til Kongen og maatte give dem nogle Penge paa Haanden, før han kunde bringe dem ud af Landet, baade dertil og til sine Rejser har udlagt 1180 Dlr. og desuden har købt et Skib og en Pinke i England til Kongen, hvilke ere komne hid med Folkene, og givet store Penge derfor, skal Peder Oxe gennemse hans Register og Regnskab og betale ham hvad der efter hans Mening med Billighed er opført til Haandpenge og Fortæring samt blive enig med ham om Betalingen for det købte Skib og Pinken enten med Penge eller et andet Skib og underrette Kongen om Overenskomsten. Sj. T. 12, 244 b. K.

— Kvittans til Erick Rosenkrantz til Arreskou paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nesbyhofuitz Len med St. Hans Klosters og Stiftets Gods i Fyen i den Tid, han har haft dem i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig, har han enten betalt Chrestopher

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 457 (efter en Vidisse).

Valckendorff, Rentemester, og Peder Hanssen, Renteskriver, eller leveret Hack Ulfstand til Inventarium. F. R. 1, 49 b.

8. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Bønderne paa Laaland, hvem de end tjene, angaaende Hundeholdet (ligelydende med Brev af 1. Okt. 1573, dog nævnes som Forbudets Formaal tillige at frede Kongens Vildtbane). F. T. 1, 280.

10. Marts (—). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len om herefter at have deres Regnskab færdigt til 1. Maj, straks begive sig til Rentemesteren med det for at gøre det klart og medtage alt, hvad de i Følge Regnskabet blive skyldige, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor; hidtil ere nemlig mange af Lensmændene komne et Fjerdingaar eller mere for sent med deres Regnskab og Afgift. Til førstkommende 1. Maj skulle de endvidere medbringe en klar Jordebog over deres Lens visse Indkomst. — Register: Kiøpnehafn, Draxholm, Kallundborg, Elmelund, Abramstrop, Tryggeuelde, Solte og Turebye Len, Anduordschof, Soer og Ringsted Klostre paa Sjælland og Rafuelsuig paa Rügen. Nyborg Len, Ottensegaard med Stiftets Gods, Dalum Kloster, Nykiøpping og Rafnsborg Len, Olleholms Len med Ogaardt og Sorsmark Birk og Albret Oxe med sit Regnskab for Tienden af Stiftets Indkomst af Smaalandene. Aalborghus Len med Vendelbou Stift, Hald Len med Viborg Stift, Bøglinge Len, Han Herred, Silckeborg, Skanderborg og Aakier Len, Aarhus Len med Aarhus Stift, Kalløe og Drotningborg Len, Ribberhus Len med Ribber Stift, Koldinghus Len, Vesteruig Kloster, Vidschild Klosters tiloversblevne Gods og Børlum Kloster. Malmøhus Len, Landtzkrone Len med Skaane Stift, Helsingborg Len, Fers Herred, Halmsted Herred, Vardbierg, Syluitzborg og Løckou Len, Gulland og Jahan Urne med Regnskabet for Stiftets Jurisdiktion paa Bornholm. Sj. T. 12, 245.

— Til Peder Oxe. Da Sekretær Arriild Huitfeld, af hvem Kongen har faaet noget Gods i Stoubye og Vigerløsse paa Giedtzøer til Mageskifte for noget Gods i Øster Toerse paa Laaland, har berettet, at han derved ikke har faaet Fyldest for $2^1/_2$ Pd. Korn, og har begæret at faa udlagt Vederlag for disse $2^1/_2$ Pd. Korn i Røerbech paa Laaland, skal Peder Oxe undersøge Sagen og, hvis Arriild Huitfeld ikke har faaet Fyldest for de $2^1/_2$ Pd. Korn, da udlægge ham saadan. Sj. T. 12, 246.

— Til Otte Hanssen, Byfoged i Nestuid. Da mange drage forbi de almindelige Toldsteder og udføre Heste til Skibs fra Nest-

uid, hvorved Kronens Told underslaas, befales det ham herefter at oppebære 1 Dlr. for hver Hest, som udføres fra Byen, og indføre det i Regnskabet. Sj. T. 12, 246 b.

10. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, at de ny nederlandske Dalere, der ere meget gangbare baade i Danmark og Norge og indføres af de nederlandske Købmænd, fordi disse her i Riget kunne udgive dem til højere Værdi end udenlands og til mere, end de ere værd, herefter ikke maa oppebæres til mere end $1^1/_2$ Mk., som er 24 Sk. i den nu gældende Mønt, da de ikke ere saa gode, som de hidtil ere udgivne for, og ogsaa ere forbudte udenlands. Enhver, der oppebærer eller udgiver dem til højere Værdi, vil blive straffet for Ulydighed, og det befales alle Kongens Fogder, Embedsmænd, Borgemestre, Raadmænd og andre at paase Forbudets Overholdelse, saafremt de ikke ville staa Kongen til Rette. Sj. T. 12, 249 b[1].

— Befaling til Lensmændene[2] i Danmark og Norge at forkynde ovenstaaende Brev paa alle Herredsting og i alle Købstæder i deres Len og paase dets Overholdelse. Sj. T. 12, 246 b.

— Til Peder Oxe. Fru Beate Bilde, Otte Bradis Enke, har berettet, at hun efter sin Husbondes Død har gjort Regnskab af Helsingborg Len og derved efter Rentemester Otte Brochenhussis og Renteskriver Peder Hanssens Kvittanser har faaet nogle Læster Korn til gode, som hun har faaet Anvisning paa at tage af Restancerne hos Bønderne og det Korn, som Kronen har laant disse. Da hun imidlertid kun har faaet 9 Pd. Rug, 9 Læster $5^1/_2$ Pd. Byg og 28 Tdr. 2 Skpr. Havre og endnu har 3 Læster 3 Pd. Rug, 10 Læster $6^1/_2$ Pd. Byg og 3 Læster 12 Tdr. Havre til gode, men ikke kan faa det hos Bønderne, eftersom Kongen har eftergivet disse baade Restancer og Laanekorn, skal Peder Oxe undersøge, hvor meget hun endnu har til gode, og skaffe hende Kornet. Sj. T. 12, 249 b.

11. Marts (—). Befaling til Chrestoffer Valckendorff at bestille i Norge eller paa Gotland noget Bygningstømmer, som skal bruges til Esserom Ladegaard, nemlig 96 Bjælker, hver 26 Al. lang, 80 Bjælker, hver 18 Al. lang, 384 »Vindebjælker«, hver 12 Al. lang, og 192 Spær, saaledes at, naar nogen af Kongens Skibe løbe did, de da kunne faa Tømmeret og føre det hertil. Sj. T. 12, 250.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 573 f. [2] De opregnes med deres Len og Købstæder

11. Marts (**Frederiksborg**). Til Jørgen Marsuin. Da Sognemændene i Ellerørdtz Sogn, der have berettet, at deres Sognekirke er meget bygfalden og i sidste Fejde er bleven plyndret for Kalk, Disk og andre Ornamenter, have begæret nogen Hjælp til Kirkens Istandsættelse, skal han undersøge Sagen og, hvis deres Beretning er rigtig, lade dem faa Kronens Part af Korntienden af Sognet for i Aar til Kirkens Bygning og Forbedring, men paase, at den udelukkende anvendes dertil. Sk. T. 1, 28.

— (**Kbhvn.**). Pasbord for Erick Morthenssen, Kongens Skibshøvedsmand, der med den forgyldte Maage skal løbe til Vestersøen og paa Kongens Strømme under Norge føre Opsigt med, at Fribytterne ikke overfalde de søfarende Folk og ikke faa Lov til at søge Tilflugt under Norge og dér dele deres Bytte. Træffer han paa Fribyttere, skal han se at gribe dem og føre dem til Kiøpnehafn. Sj. T. 12, 250 b.

12. Marts (**Frederiksborg**). Livsbrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, paa det Gods i Skaane, som hun har i Pant for 6000 Dlr., hvilke 6000 Dlr. hun nu af fri Vilje har eftergivet Kongen; hun maa nyde det kvit og frit. Sk. R. 1, 64 b.

— Livsbrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, der af sin egen gode Vilje har skænket Kronen Giedske Gaard med alle de deromkring liggende Øer og Holme, som tilhøre hende, og en 50 af de bedste Gaarde omkring Giedske, hvilke Kongen selv maa lade besigte og udvælge, paa Borrebye Gaard i Skaane med de Bønder i Borrebye og Liidekiøping, som Hans Spiigel sidst havde i Værge, og Borrebye og Verpinge Møller, uden Afgift. Da der ingen Skov ligger til Borrebye, maa hun have fri Skovhugst af Ildebrændsel og Gærdsel til eget Brug i Hellestad Skov, dog skal Skovfogden anvise hende, hvad hun maa hugge. Naar Kongen har besigtet Giedske Gods og udvalgt det, han vil have, skal hun faa yderligere Brev paa Borrebye og tilliggende Gods og skal da først overtage det. Sk. R. 1, 65[1].

14. Marts (—). Til Jørgen Munck. Da Hr. Lauritz Nielssen, Sognepræst til Slangerup Kirke, har klaget over, at han ikke har tilbørlig Underholdning, fordi Jørgen Munck gør ham Hinder paa den Jordskyld og Landgilde, som de tidligere Præster

[1] Udenfor er skrevet: gik ikke for sig.

have haft af 2 Gaarde i Slangerup, der have været funderede til Vor Frue Kapel i Klosterkirken, under Paaskud af, at Gaardene ere givne til Klosteret, befales det Jørgen Munck herefter ikke at gøre Præsten Hinder paa denne Jordskyld og Landgilde og at tilstede ham at pløje og tilsaa den til den ene Gaard liggende Jord i Marken, saafremt det ikke strider mod det Brev, som Chrestopher Sternberg har faaet paa denne Gaard. Sj. T. 12, 251.

14. Marts (**Frederiksborg**). Til Arrild Olssen. 5 af de i Roschilde i Borgeleje liggende Bøsseskytter have overfaldet Borgerne i deres egne Huse og med dragne Værger været efter M. Niels Colding, Kongens Hofprædikant, og nogle andre Kanniker for at slaa dem ihjel, hvorfor de ere blevne dømte fra Halsen. Da 2 af Bøsseskytterne have haft den største Skyld i Oprøret, skal han lade disse 2 staa deres Ret og tage en nøjagtig Forpligtelse af de andre 3, hvem Kongen har skænket Livet, at de ville tjene Kongen deres Livstid og blive her i Riget. Sj. T. 12, 251.

16. Marts (—). Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe Slot. Oluf Hanssen i Thranas har berettet, at han har et Drengebarn hos sig, hvis Fader er bleven henrettet, hvorfor Biørn Kaas paa Kronens Vegne har taget Faderens efterladte Gods. Da Faderen imidlertid før sin Henrettelse har haft en 10 Dlr. til gode, har Kongen tilladt, at Oluf Hanssen paa Barnets Vegne maa indkræve og oppebære disse 10 Dlr. Orig.

18. Marts (—). Til Morthen Venstermand. Kongen vil nu igen lade holde Gudstjeneste i St. Peders Kirke i Kiøpnehafn, der hidtil har staaet øde, hvorfor de Huse og Vaaninger, som ere satte derom ved Kirkegaarden, og som Kongens Tjenere have haft, skulle nedbrydes. Da den Bolig, som Kongens Harniskvisker har haft ved St. Peders Kirke, ogsaa skal nedbrydes, skal Peder Oxe enten skaffe ham en Bod i Kongens Gade, hvis der er en saadan ledig, eller leje ham et Hus andensteds, indtil en af Boderne bliver ledig. Sj. T. 12, 251 b[1].

— Tilladelse for Hans Mule i Ottense til toldfrit at uddrive 82 Øksne gennem Assens og Kolding. Udt. i F. R. 1, 50.

19. Marts (—). Befaling til Kronens Bønder i Horsholm Birk om herefter aarlig hver at svare Oluf Smed, Birkefoged i Birket, 1 Skp. Korn, ligesom Tingfogderne pleje at faa anden-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 610.

steds af enhver, som pløjer og saar, da han har berettet, at han maa forsømme sin egen Næring for at holde Ting og møde paa Landstinget, men hidtil intet har faaet derfor. Sj. T. 12, 252.

19. Marts (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Hr. Hans Jørgen, Markgreve af Brandenborg, har gentagne Gange skrevet til Kongen om en af hans Undersaatter Tomis Vegnus i Beden[1], som skal være ret Arving efter Mickel Kok, der boede i Kiøpnehafn, og begæret, at Tomis Vegnus maa faa Arven. Skønt Kongen mener at erindre, at Arven har staaet Aar og Dag, uden at nogen har krævet den, saa den er tilfalden Kronen, har han dog skænket Tomis Vegnus den Kronen tilfaldne Del i Mickel Koks Gaard i Kiøpnehafn, hvorfor Borgemestre og Raad skulle lade Tomis Vegnus's Fuldmægtig faa den halve Gaard. Sj. T. 12, 252[2].

20. Marts (—). Aabent Brev, at unge Hans i Hemindehof, Delefoged og Sognefoged til Frederichsborg Slot, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saa længe han er i denne Bestilling, da han har klaget over, at han har stort Arbejde dermed og ofte maa forsømme sit eget derfor. Sj. R. 11, 109 b. K.

— Lignende Brev, at Peder Nielssen i Brerød maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saa længe han er Herredsfoged. Udt. i Sj. R. 11, 110. K. (i Udt.).

— Befaling til Peder Oxe, Niels Kaas, Holgierd Rosenkrantz, Hr. Peder Skram, Hr. Jørgen Løcke, Peder Bilde, Jørgen Rosenkrantz, Erick Rud, Jacob Uldfeld, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Eyler Grubbe, Peder Munck, Jørgen Marsuin, Peder Gyldenstern, Hans Skougaardt og Axel Veffert at møde i Kiøpnehafn til Herredag Hell. Trefoldigheds Søndag [6. Juni]. Sj. T. 12, 252 b.

— Til Adel, Prælater, Kanniker, Provster, Præster, Borgere og Bønder i Danmark. Da Kongen i Aar vil holde Herredag i Kiøpnehafn Hell. Trefoldigheds Søndag, skulle alle, som have Sager, der skulle for Kongen og Rigsraadet, kræve Stævning i Kancelliet; dog maa ingen Sager indstævnes, som forinden skulle paadømmes paa Landstinget, førend dette er sket. Sj. T. 12, 252 b.

— Befaling til Landsdommerne og Stiftslensmændene i Dan-

---

[1] o: Thomas Wegener fra Berlin, Broder til Mikkel Wegener, kgl. Kok. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 610 f.

mark at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Lands- og Herredstingene. Sj. T. 12, 253.

20. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jens Kaas at istandsætte de bygfaldne Huse paa Slottet [Silkeborg] og indskrive Bekostningen derved i Regnskabet. Han skal straks lægge det i Lenet liggende Gods, som er indløst fra Erich Hardenberg, ind under Slottet, lade det indskrive i Jordebogen og lade affatte en klar Jordebog over al Slottets Indkomst. J. T. 1, 124 b.

21. Marts. (—). Aabent Brev, at M. Frandtz Nielssen, der i 8 Aar har tjent trofast som Præst paa Frederichsborg Slot og Skolemester i Skolen smstds., men nu paa Grund af Sygdom og Øjensvaghed har begæret sin Afsked, herefter maa bo ved sit Kannikedømme i Roskilde. Sj. R. 11, 110[1]. K.

— Til Jens Kaas. Da Hr. Mons Lemuig, Sognepræst i Brabrand og Kasted Sogne, har begæret, at han, der har 2 ringe Sogne og ingen Præstegaard i Kasted Sogn, maa faa en Allinge Klosters Gaard i Kasted, hvoraf Præsterne have haft Herligheden, medens Klostrene vare ved Magt, skal Jens Kaas undersøge Sagen og enten lade ham faa Gaarden i Overensstemmelse med Kongens Brev om, at Sognepræsterne i de Sogne, hvortil Klostrene have Jus patronatus, skulle nyde deres Annekspræstegaarde, eller tilskrive Kongen fuldstændig Besked om Gaarden. J. T. 1, 125[2].

— Fornyet Befaling til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Aakier Len om efter nærmere Tilsigelse af Christen Munck eller hans Foged at møde med Heste og Vogne i Silckeborge Skove og hver føre 1 Læs af det endnu i Skovene liggende Tømmer til Aarhus, saafremt de ikke ville tiltales for Ulydighed mod Kongens Befaling. J. T. 1, 125 b.

— Til Biørn Kaas. Da Steen Bilde til Vandaas har begæret Nesbyholm og tilliggende Gods i Skaane til Mageskifte for sin Gaard Siellerup med mere Gods i Nørrejylland, skal Biørn Kaas straks forhandle med Fru Abbel Breyde, Michel Halsis Enke, der har Livsbrev paa Nesbyholm, om at afstaa Nesbyholm mod Vederlag og tilskrive Kongen Besked om Forhandlingens Resultat. Sk. T. 1, 28 b.

22. Marts (—). Befaling til Fru Abbel Breyde straks at begive sig

---

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 298 f. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 230.

til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, og lade ham forstaa, paa hvilke Betingelser hun vil afstaa Nesbyholm; Kongen har givet ham Befaling til at blive enig med hende derom. Sk. T. 1, 29.

22. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, at Fru Kirstine Ulfeld, Morthen Suendssens Enke, uden videre Indfæstning maa beholde de Kron- og Kirketiender i Nørrejylland, som hendes afdøde Husbonde for kort siden har fæstet, saa længe hun lever; dog skal hun svare sædvanlig Afgift deraf til Kronen og Kirkeværgerne. J. R. 1, 217 b.

23. Marts (—). Aabent Brev, at Pether Pottemager, Borger i Kiøpnehafn, der har paataget sig at holde alle Kakkelovne paa Frederichsborg, Krogen, Hørsholm og Esserum i Stand, til Gengæld maa være fri for Landsknægte-, Bøsseskytte- og alt andet Hold, saa længe han varetager denne Bestilling. Skal der opsættes ny Kakkelovne eller udføres nyt Arbejde, vil Kongen betale det. Sj. R. 11, 110 b.

— Aabent Brev, at Hendrich Eyllerssen i Kaagerup, Sognefoged i Asmindrup Sogn, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saa længe han er Sognefoged. Udt. i Sj. R. 11, 110 b. K. (i Udt. paa K. af 20. Marts).

— Befaling til Chrestoffer Valckendorff at levere disse to Herremænd, Jan Tragan og Sacharias Bhoweskij, der ere fordrevne med Herren af Wallachi af Tyrkerne og nu ville drage til Rusland, 100 ny Dlr. hver, som Kongen paa deres Begæring har skænket dem til Tærepenge. Sj. T. 12, 253 b.

25. Marts (—). Til Eggert Ulfeld. Da Kronens Bønder i Lenet [Roskilde] lide stor Mangel paa Bygnings- og Vogntømmer, Gærdsel og Ildebrændsel, skal han lade dem faa saadant i Kronens Skove for en rimelig Betaling og lade Indtægten derved føre til Regnskab; dog skal han paase, at Skovene ikke blive forhuggede, og at der ikke bliver hugget i dem uden Udvisning af Skovfogderne. Sj. T. 12, 253 b.

— Til samme. Da Husene paa Roskildegaard ere meget forfaldne, særlig paa Tag og Loft, skal han til Sommer lade Tagene skelne, lægge ny Sten paa, hvor det gøres behov, istandsætte Lofterne og Husene og indskrive Bekostningen derved i Regnskabet. Sj. T. 12, 254.

26. Marts (—). Til Chrestopher Valckendorff. Hoslagt sendes ham en Besigtelse over det Gods i Sjælland, som Erick Lunge

Chrestophersen vil udlægge Kronen til Mageskifte, og over det Gods i Vendsyssel, han begærer til Vederlag derfor, med Ordre til at ligne Mageskiftegodset mod hinanden og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 254.

26. Marts (Frederiksborg). Befaling til Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg Slot, at skaffe Kongen 2 Tdr. udvalgt fynsk Mjød, straks sende dem hid og indskrive hvad de koste i Regnskabet. Orig.

27. Marts (—). Til Chrestopher Valckendorff. Kongen har ladet sig de tilsendte Antegnelser til Statholder Henrich Rantzous Regnskab forelæse og bevilger, at en Del af Manglerne, der ere af ringe Betydning, maa passere; derimod maa den Fortæring, der er gaaet med ud over Genanten eller er givet til Skolemester og Prædikanter, den Fodring, der er gjort uden Fodersedler, og andre saadanne Mangler ikke passere, med mindre det kan bevises, at der er kgl. Befaling derfor; disse Mangler skal Chrestopher Valckendorff optegne og foreholde Henrich Rantzous Skriver og høre hans Forklaring deraf. Sj. T. 12, 254.

28. Marts (—). Aabent Brev, at Peder Matzen i Blistrup, Herredsfoged i Holbo Herred, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saa længe han har denne Bestilling, da han har klaget over, at han har stort Arbejde dermed og ofte maa forsømme sit eget derfor. Sj. R. 11, 111. K.

— Aabent Brev til Indbyggerne paa Bornholm, at Kongen har udnævnt Peder Hanssen til Landsdommer paa Bornholm; han skal aflægge Ed til Jurisdiktsfoged Johan Urne. Sk. R. 1, 66b[1].

— Befaling til Johan Urne at indsætte Hans Pederssen[2] til Landsdommer paa Bornholm, da der ikke har været holdt Landsting paa Øen siden Jacob Boringholms Død, hvilket har medført, at Indbyggerne ofte ere blevne forurettede af Herredsfogderne, fordi der ingen højere Ret var at appellere til. Sk. T. 1, 29b.

— Livsbrev for Arrild Uggerup paa Aahus og Elfueholms Len, som han selv har i Værge, uden Afgift; overlever hans Hustru, Fru Thale Thott, ham, skal hun beholde Elfueholms Len mod at svare samme Afgift deraf, som hendes Husbonde hidtil har svaret, medens Aahus straks efter dennes Død frit falder tilbage til Kronen. Sk. R. 1, 67.

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 431 f. [2] Fejlskrift for: Peder Hansen.

29. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Eggert Ulfeld, der nu straks skal overtage Roskildegaard, medens hans Genant først begynder til 1. Maj, til sin og sine Folks Underholdning i den Mellemtid maa have alt det utærskede Korn, Rug, Byg og Havre, som findes i Laden ved Roskildegaard. Sj. R. 11, 111.

30. Marts (—). Søbrev for Svarte Hans, Kongens Skibshøvedsmand, der med Skibet den danske Gallej skal blive liggende i Bæltet i nogen Tid for at have Opsigt med, at ingen forløber Kronens Told og Rettighed, og at der ikke føres fordægtige eller forbudte Varer igennem. Han skal tage Besked af alle fremmede Skibe, der komme enten øst- eller vestfra, om, hvorhen de ville, og henvise alle fremmede Nationers Skibe til som sædvanlig at sejle gennem Øresund. Sj. T. 12, 254 b.

— Befaling til Peder Holst, Borgemester og Tolder i Nyborg, at give de frandsotske Skibe, der ere komne i Bæltet og ville østerpaa, Ordre til at sejle til Sundet, da det hidtil ikke har været sædvanligt, at Frandtsoske, Engelske, Italienere eller andre fremmede Nationer have løbet andre Steder igennem end gennem Sundet. Naar de frandsotzke Skibe have svaret deres Told i Sundet, maa de frit passere. F. T. 1, 27.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne i Vesterstadt Sogn i Aar maa oppebære Kronens Part af Afgiften af Tienden af dette Sogn til deres Kirkes Istandsættelse. Udt. i Sk. R. 1, 67.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle, der ikke have Lod eller Del i den ved Opnørre By i Halmstad Herred liggende Skov, at hugge i den, da Skoven nu skal være ilde forhugget; gribes nogen deri, skal han deles og tiltales som for andre stjaalne Koster. Sk. T. 1, 26 b.

— Aabent Brev til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Kirke- og Præstetjenere i Halmstad Herred, hvem der end har dem i Forsvar, at de efter Tilsigelse af Lensmanden skulle hjælpe Kronens Bønder med at befordre Kongens Bud, Post og andre, der komme til Lensmanden med Kongens Pasbord, da Kronens Bønder ikke ene kunne besørge disse Ægter. Møde de ikke, naar de tilsiges, ville de blive straffede. Sk. T. 1, 30 b.

— Ordre til Hendrich Brahe om det samme. Udt. i Sk. T. 1, 30.

— Forleningsbrev for Johan Bockholt paa Island,

som han nu selv har det i Værge. Han skal for den visse Rente aarlig svare 2500 gl. Dlr. paa Rentekammeret, den ene Halvdel til St. Mikkels Dag, den anden til Kyndelmisse, og hans Genant skal regnes fra St. Hans Dag 1573. Han skal gøre Regnskab for den uvisse Rente og maa selv beholde en Tredjedel deraf, derimod skulle Sise, Vrag og Fredløsemaal altsammen tilfalde Kronen. Han maa kun drive Købmandskab som en fremmed og skal sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. Han skal holde Avlsgaardene Bessestad og Stappen i god Stand, levere ligesaa godt Inventarium fra sig, som han har modtaget paa disse, og levere de fattige paa Landet den Fetalje, som Kongen har tilsagt dem. Han maa ikke lade fremmede drive mere Handel eller nyde større Frihed, end Kongen har bevilget. Naar han gør Regnskab for den uvisse Rente, skal han levere en klar Jordebog fra sig og siden paase, at Jordebogen ikke bliver formindsket. N. R. 1, 80 b. Orig.

31. Marts (Frederiksborg). Mageskifte mellem Kapellaniet ved Roskilde Domkirke (Hr. Seuerin Olssen, Kapellan) og Kronen. Sj. R. 11, 111 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Frantz Lauritzen. Da Kronens Bønder i Odtz Herred have klaget over, at de siden Udstedelsen af Kongens Befaling til at gøre Vognraderne videre ikke vide Raad for Vogntømmer, og derfor have begæret fremdeles at maatte faa saadant i Kronens Skove, skal han af og til lade dem faa Vogntømmer i Skovene for Betaling og anvise dem, hvor de maa hugge. Sj. T. 12, 255.

— Til Chrestopher Valckendorff. Kongen har efter Jørgen Schrams Forelæsning af de Antegnelser, som Chrestopher Valckendorff har gjort til hans Regnskab af Drotningborg for 1573, bevilget, at Manglerne i Regnskabet maa passere, hvorfor Chrestopher Valckendorff med det første skal give ham Kvittans og igen affærdige ham. Sj. T. 12, 255 b.

— Befaling til Eyler Grubbe, Rigens Kansler, at lægge 2 Gaarde i Tystrup, 1 Gaard i Storeheddinge og 1 Gaard i Quislemarck, som Kongen har faaet til Mageskifte af Fru Birgitte Banner, ind under Tryggeuelde Gaard og befale Bønderne at svare dertil. Sj. T. 12, 255 b.

— Til Fru Giøruel Faddersdatter. Da Hr. Niels Jenssen, Sognepræst i Gullerup Sogn, har berettet, at hun har faaet Gullerup Præstegaard i Pant, og da Kronen, der vilde udlægge en anden

Gaard i Stedet til Præstegaard, i Præstens Sogne kun har de Gaarde, som Fru Giøruel har i Pant, beder Kongen hende afstaa Gullerup Præstegaard. Sk. T. 1, 31.

31. Marts (Frederiksborg). Til Jørgen Marsuin. Ovennævnte Brev til Fru Giøruel Faddersdatter sendes ham med Ordre til at forespørge, hvor Fru Giøruel ønsker Vederlag, udlægge hende en lige saa god Gaard som den, hun mister, paa et for Kronen ikke særlig belejligt Sted og underrette Kongen derom. Sk. T. 1, 31 b.

1. April (—). Befaling til Hans Pederssen paa Bergenhus, Henrich Moggenssen, Peder Holst og Zarobabel Milich at anholde alle hamborger Skibe og alt hamborger Gods, som herefter komme til Bergen [Øresund og Bæltet], ligesaa alt det Gods, som tilhører de Hamborger og ind- eller udskibes til eller fra Bryggen der ved Byen, hvem der saa end har det inde; dog maa Jacob Wichmand fra Hamborg uhindret bortføre de Fisk, Kongen har solgt ham. Sj. T. 12, 256.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Jørgen Schram, af hvem der kræves Regnskab af Bahus Len for den Tid, han har haft det i Forlening, ikke mener sig forpligtet til at aflægge dette Regnskab, fordi Kongen selv har holdt en svoren Skriver paa Slottet til at forestaa Regnskabet, men ellers er meget villig til at forklare, hvad han ved derom, og hjælpe Skriveren, skal Chrestopher Valckendorff befale Skriveren at aflægge Regnskabet, men Jørgen Schram skal blive til Stede, indtil Regnskabet er aflagt, for at det kan gaa hurtigere, og desuden selv gøre Regnskab for Knægtenes Besolding og andet, som har paahvilet ham. Naar alt er i Orden, skal der gives ham Kvittans. Sj. T. 12, 256.

— Til samme. Kongen ser af den af Erich Lunge overleverede Ligning, som Chrestopher Valckendorff har foretaget mellem Erich Lunges Gods og det Kronens Gods, Erich Lunge begærer til Mageskifte derfor, at han har lignet jordegent Gods og Kirkegods lige med det fri Gods, som Kongen har faaet af Erich Lunge, og ansat hvert Brændesvin til 1 Td. Korn; da Erich Lunge mener sig forurettet herved, idet han af det jordegne Gods og Kirkegodset kun faar Herligheden og Brændesvin hidtil i intet Skifte ere regnede mere end til $^1/_2$ Td. Korn, maa Chrestopher Valckendorff heller ikke ved dette Mageskifte beregne jordegent Gods og Kirkegods eller Brændesvin højere, end hidtil sket er. Naar han har ændret

dette, skal han sende Fortegnelsen tilbage til Kongen. Sj. T. 12, 256 b.

1. April (Frederiksborg). Befaling til Niels Paasche, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, at skaffe Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, der mangler Jærn til Randers Hospitals Bygning og en stor Jærnkakkelovn til Hospitalet, 1 Læst Jærn og, hvis der ikke findes saa meget paa Kiøpnehafns Slot, da købe det tillige med en stor Jærnkakkelovn i Byen. Sj. T. 12, 256.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Kronens Bønder i Vardbiergs Len herefter at bygge Skibe med større Køl end 12 Al. eller udføre større Tømmer end fra Arilds Tid sædvanligt, hvilket hidtil en Del har gjort til stor Ødelæggelse for Skovene. Forser nogen sig herimod, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes. Sk. R. 1, 67 b[1]. Orig.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Halmstad om at give Borgemestre og Raad i Vardbierg Kopier under Byens Segl af Halmstad Bys Privilegier og Friheder, da Vardbierg Bys Privilegier ere bortkomne ved Byens Erobring i sidste Fejde og Kongen nu har givet den samme Privilegier og Friheder som Halmstad. Sk. T. 1, 32.

— Forleningsbrev for Jacob Uldfeld til Kogsbølle paa Dalum Kloster i Fyen, som han nu selv har det i Værge. Han skal i aarlig Afgift svare 8 Læster Rug, $15^1/_2$ Læst Byg og Malt, 8 Læster 9 Skpr. Havre, $19^1/_2$ Td. 1 Otting Smør, $2^1/_2$ Bolgalt og 4 Fedekøer og levere det, hvor det befales, underholde Jomfruerne i Klosteret af den Afgift, han skal svare til Kronen, gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, og tjene Riget med 8 geruste Heste. F. R. 1, 50.

— Til Claus Glambeck. Paa hans Begæring om, at Kongen vil bestille Møllesten til nogle Møller i Skanderborg Len, da saadanne ikke kunne faas der i Lenet, har Kongen befalet Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone Slot, at bestille Møllesten i Skaane af den Bredde og Tykkelse, som den af Claus Glambeck sendte Form viser, og lade dem føre ned til Landzkrone. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvad han skal gøre, da han

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 574 f.

baade har faaet Ordre fra Hofmesteren om at lade nogle Læster Korn bage i Kavringbrød til Kiøpnehafns Slots Behov og en kgl. Skrivelse, at Kongen har solgt Oluf Bager, Borger i Ottense, alt det Korn, som kan undværes fra Slottet [Skanderborg], befales det ham at lade Oluf Bager faa alt det Korn, som kan undværes. De Øksne, der mangle til Slagtefæ og Slottets Behov, maa ikke tages af de Øksne, der svares i Madskat, hvilke med det allerførste skulle sendes til Kiøpnehafns Slot. J. T. 1, 125 b.

2. April (Frederiksborg). Forleningsbrev for Hr. Niels Erichssen paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Kongens Tiisted Sogn. Sj. R. 11, 112. K.

— Til Chrestoffer Valckendorff. Hoslagt sendes ham 2 Registre over det Gods, som Chresten Jul skal have til Mageskifte, og det, han igen vil udlægge, med Ordre til at ligne Mageskiftegodset og med det allerførste sende Kongen klar Besked derom. Sj. T. 12, 257 b.

— Befaling til Fru Magdalene Banner, der har faaet Ordre til at indkræve alle Skatterestancer fra de foregaaende Aar hos Bønderne i Skifuehus Len, om ikke at tiltale Bønderne i Hierck, Nautrop, Lilye[1] og Thorum Sogne for deres Restancer, da Kongen har eftergivet dem disse. J. T. 1, 126.

3. April (—). Aabent Brev, hvorved nogle Bønder i Schifuehus Len, der restere med nogen Madskat, som de skulde have udgivet 1567, og nu tiltales derfor, fritages for at udrede denne Restance, da de have erklæret, at de ikke formaa det. J. R. 1, 218.

— Til Chrestopher Valckendorff. Da Simen Michelsen, Borgemester i Ydsted, der er kommen noget til Agters med sit Regnskab og skylder Kronen 6 Læster Byg, 15 Pd. Rug og 20 Tdr. Havre af det i de sidste Aaringer oppebaarne Kirkekorn, har erklæret, at han formedelst den Skade, han i sidste Fejde har lidt af Rigets Fjender og Krigsfolket, ikke kan betale det altsammen paa én Gang, tillades det Chrestopher Valckendorff at give ham Respit med Betalingen mod nøjagtig Borgen for, at han vil betale Kornet i en 2—3 Terminer. Sj. T. 12, 257 b.

— Til Peder Oxe. Da Dr. Joachim Hinck nu har hen-

[1] Lyby, Nørre H., Salling.

vendt sig til Kongen om de Øksne, han skal have i Besolding, befales det Peder Oxe at anvise Joachim Hincks Tjener, hvor han kan faa Øksnene, og sørge for, at han faar gode Øksne og faar dem frit ud af Landet. Sj. T. 12, 258.

3. April (Frederiksborg). Til Coruitz Viffert. Da de Undersaatter, der tidligere have haft det Laksefiskeri ved Engelholm, som Kongen for nogen Tid siden har undt Niels Krabbe, have erklæret, at de, hvis de skulle miste det, ikke kunne svare deres øvrige aarlige Landgilde, men nødes til at opsige deres Huse og Gaarde, har Kongen bevilget, at de fremdeles maa bruge det. I Anledning af nogle Besværinger fra Indbyggerne i Gyding Herred om Bolsvin og Gæsteri, hvorpaa han tidligere har faaet Kongens Skrivelse om at erklære sig, befales det ham at tage Bolsvin af dem, som ere indskrevne i Jordebogen for Bolsvin, men hvis de ikke kunne udrede dem, tage Penge i Stedet som sædvanligt, og hvad angaar Gæsteriet og dem, der give Penge for Gæsteri, ikke besvære disse over Evne eller mere end sædvanligt. Da Ridefogden nødvendigvis altid skal være i Lenet i Kongens Bestilling og gæste Bønderne, skal Coruitz Viffert forbyde ham at gæste dem ubilligt eller med mere end 1 Klipper. Han skal istandsætte Muren om Helsingborg Slot, da den efter hans Beretning forfalder. Sk. T. 1, 32 b.

4. April (—). Til Hr. Berthel Sefrenssen, Prior i Anduordskof. Da Kronens Bønder i Anduordskof Birk have klaget over, at de siden Indsættelsen af Skovridere og Kongens Ordre til Hr. Berthel om at paase, at der ikke hugges grønne Træer, Eg eller Bøg i Skovene, ikke have kunnet faa nogen Hjælp til Ildebrændsel, Hegn eller andet, og nu efter Paabudet om at gøre deres Vognrader videre ikke vide noget Raad for Vogntømmer, medmindre de kunne faa det i Kronens Skove, skal han for Betaling i Klosterets Skove lade dem faa hvad de have behov til Vogntømmer og Hegn, dog uden at det skader Skovene, og ligesaa Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer, da det ikke har været Kongens Mening at ville forbyde det. Sj. T. 12, 258.

— Befaling til Morthen Venstermand om herefter af Ladegaarden at levere Peder Munck, Admiral, 3 Læs Hø og 3 Læs Halm til hans Heste hver 14. Dag, saa ofte denne opholder sig i Kiøpnehafn i Kongens Bestilling. Sj. T. 12, 258 b.

— Til Axel Veffert. I Anledning af hans Forespørgsel om,

hvorledes han skal forholde sig, hvis Kongens Broder Hertug Hans i Henhold til Forhandlingerne i Otthense vil befatte sig med det Gods paa Alse og Arre og den gejstlige Jurisdiktion smstds., som Axel Veffert paa Kongens Vegne hidtil har haft, befales det ham som hidtil at tilholde sig baade Gods og Jurisdiktion og, hvis der gøres ham Forhindring derpaa, da melde det til Kongen. F. T. 1, 27 b.

4. April (**Frederiksborg**). Befaling til Jacob Ulfeld og Axel Veffert, der have faaet Ordre til at besigte det Gods i Fyen, som Fru Margrette Huide begærer til Mageskifte for hendes Gods paa Sjælland, at meddele hende, at Kongen ikke vil afstaa det Gods, hun begærer, da det er noget af det bedste Gods, som ligger til Nyborg Slot. F. T. 1, 27 b.

5. April (—). Til Nils Jonssen. Da han melder, at han ikke har Loftsrum nok til Opbevaring af det Tiendekorn, han oppebærer i Stiftet [Viborg], maa han sælge Kornet til en Pris af 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg, men skal paase, at det sælges til solide Folk; hvis nogle af dem, der have fæstet Tienderne for Afgift, ville give samme Pris, maa de give Penge i Stedet for Korn. Han maa med Kronens Penge indløse den Gaard i Ugleris, som er pantsat, men ligger belejligt for Slottet [Hald]. Der sendes ham Brev til Jomfru Birgitte Rosenkrantz angaaende Indløsningen. J. T. 1, 126 b.

— Befaling til Jomfru Birgitte Rosenkrantz at modtage Pantesummen for Gaarden i Ugleris af Nils Jonssen, da Gaarden ikke kan undværes fra Hald Slot, og overlevere Nils Jonssen Gaarden med Pantebrevene. J. T. 1, 127.

— Aabent Brev til Indbyggerne paa Island, at herefter ingen Sager maa komme for Kongen og Rigens Raad, førend der er gaaet Dom i dem hjemme paa Island, hvilket hidtil ofte er sket og har medført, at Sagerne ere dunkle og meget uklare, naar de komme for Kongen og Rigens Raad; dog maa de, der have noget at klage over Lagmændene og de af dem afsagte Domme, indstævne Lagmændene for Kongen. N. T. 1, 52 b[1].

— Aabent Brev, at Altinget paa Island, der nu ligger paa et for Indbyggerne meget ubelejligt Sted, herefter skal holdes ved Koppevoge. N. R. 1, 83[2].

[1] Tr.: M. Ketilson, Forordninger til Island II. 74 f. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 99 f. [2] Tr.: Safn til sögu Islands II. 216 f.

5. April (Frederiksborg). Bestalling for Jon Jenssen som Lagmand for Norden og Vesten paa Island med den til Lagmandsdømmet henlagte Rente. Han skal aflægge Ed til Johan Bockholt, Embedsmand paa Island, paa Kongens Vegne. N. R. 1, 83 b[1].

6. April (—). Til Biørn Kaas. De Bønder i Malmø Len, der ikke kunne svare Øksne i Madskat, maa i Stedet til St. Mikkels Dag give en god Okse til Staldning og de, der ikke kunne svare Faarekroppe, 5 Gaasekroppe for hver Faarekrop, hvilket Biørn Kaas skal tilkendegive Fogden, der skal modtage og fremføre Skatten. Udt. i Sk. T. 1, 33.

— Til Coruitz Viffert. Da Nicolaus Beda, der har begyndt en Jærnhytte i Bratzberg Len i Norge, har klaget over, at han i Norge ikke kan faa Sten til Smelteovnen, der kunne taale den store Hede, men mener, at den Graasten, som hugges ved Helsingborg, skal kunne bruges, skal Coruitz Viffert straks lade denne Brevviser, Nicolaus Bedas Kompagnon i Jærnhytten, faa saa mange af de der liggende hugne Sten, som behøves til Smelteovnen, og fragte ham en Skude paa 7—8 Læster til at løbe ind i Bratzberg Len med Stenene. Sk. T. 1, 33 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Bønderne i Schifuehus Len, der restere med nogle Madskatter fra de foregaaende Aar og nu tiltales derfor, alle saadanne Restancer med Undtagelse af den Madskat, de skulle svare nu til Paaske, da de have erklæret, at de formedelst deres store Armod ikke kunne udrede dem. J. R. 1, 220 b.

— Stadfæstelse for Fru Mergrette Reuentlof, Hr. Erich Krabbis Enke, paa en af hende med hendes Sønners, Tygge og Glob Krabbis, Samtykke foretagen Forandring med Kornlandgilden af Gaarden Koldekud[2] i Ressen Sogn i Fiendtz Herred, som har ligget til Haderup Kirke og af Hr. Erich Krabbis Forældre er givet til nogle Messers og anden Tjenestes Afholdelse. I Stedet herfor skal der til evig Tid hver Fredag i Fasten holdes en Prædiken om Lidelsen, ligesom ogsaa Præsten til andre Tider om Aaret, naar Sognefolket søger Kirken eller vejfarende Folk komme dertil og begære Prædiken, skal være forpligtet til at prædike for dem; for denne Tjeneste skal Præsten have Halvdelen af

[1] Tr.: Safn til sögu Islands II. 217. [2] Koldkurgaarde.

Gaardens Landgilde, som er $1^1/_2$ Td. Korn, medens den anden Halvdel skal anvendes til Kirkens Bygning og Herligheden skal følge Bustrupgaard. J. R. 1, 222.

7. April (Frederiksborg). Til Biørn Kaas. Da Gilbert Jung, Kongens Skibshøvedsmand, hvem Kongen for nogen Tid siden har tilskødet Rostocksgaarden i Malmø, og Kapitlet i Roschiilde, der ejer Grunden, hvorpaa Gaarden staar, have berettet, at denne hidtil ikke har været sat for Jordskyld, hvilket Gilbert Jung begærer nu maa ske, skal Biørn Kaas straks udnævne 4 agtede Borgere til at sætte Jorden for Jordskyld og passe paa, at denne ikke sættes for højt. Sk. T. 1, 34.

— Kvittans til Hans Johanssen til Fobislet paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Silckeborg Len i den Tid, han har haft det i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt Rentemester Chrestoffer Valckendorff og Renteskriver Peder Hanssen, dels leveret Chrestiern Munck, Embedsmand paa Aackier, til Inventarium. J. R. 1, 222 b.

8. April (—). Anmodning til Fru Ydde Munck, Fru Margrette Lau Brockis, Fru Sytzele Eskild Giøes, Arild Uggerup, Eggert Uldfeld og Pouel Huitfeld, der have Gods i Kongens Vildtbane paa Møen, om i Aar at afholde sig fra al Jagt paa dette Gods. Sj. T. 12, 259.

— Til Coruitz Viffert. Da den Graasten, som han tidligere har faaet Ordre til at sende til Norge til Jærnhytten, endnu ikke skal være saaledes tilhuggen, at den kan bruges, skal han skaffe denne Brevviser en Stenhugger, der kan følge med op til Norge og tilhugge Stenene, og 1 Læst Lim, da der mangler Lim [paa Jærnhytten]. Sk. T. 1, 34 b.

9. April (—). Befaling til Peder Bilde og Biørn Anderssen, der i sidste Fejde med flere af Adelen have sagt god for Kongen til Jossue von Qualen og faaet et Skadesløsbrev af Kongen, om snarest muligt at indsende dette Brev til Kancelliet, da de nu ere tilfredsstillede for deres Løfte og for de Penge, som de have betalt til Jossue von Qualen. Sj. T. 12, 259.

11. April (—). Befaling til Jørgen Munck at skaffe Hr. Seuerin Grønnebeck, der for nylig er kaldet til Kapellan ved Kapellet paa Frederichsborg Slot og klager over Mangel paa Underholdning, alt, hvad han behøver til sin Underholdning, indtil

han kan faa af dette Aars Grøde, og indskrive det i sit Regnskab. Sj. T. 12, 261.

14. April (Frederiksborg). Til Biørn Kaas, Eyler Grubbe og Axel Veïert. Da Kongen nu paa Hertug Ulrich af Meklenborgs Forbøn har bevilget paany at lade afregne med Frantz Vardbierg og dennes Ryttere, der have en Sum Penge til gode, men trods Kongens Tilbud om Betaling hidtil have forkastet al Afregning og alle billige Forslag, skulle de, eftersom de have overværet alle tidligere Afregninger med disse Ryttere, være i Kiøpnehafn førstkommende Søndag quasimodogeniti [18. April] og overvære Afregningen. Sj. T. 12, 261.

17. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Nils Krag, Skolemester i Ringkiøping, — der har berettet, at Kong Christian III har henlagt noget Alter- og Gildegods smstds. til Skolemesterembedet, men at den Skolemester, der først har faaet Godset, har forpagtet det bort til nogle Borgere og Bønder for en aarlig Afgift af 8 Tdr. Korn og 1 Dlr., uagtet Godset kan indbringe meget mere — herefter selv maa bruge Godset, saafremt de, der nu have det i Værge, ikke ville svare lige saa meget i Afgift deraf, som andre ville give; dog skal han, hvis han selv overtager Godset, tilbagebetale de nuværende Indehavere det Stedsmaal, de bevisligt have givet. J. R. 1, 223.

[**Efter 17. April**]. Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kaløe, og Kapitlet i Aarhus, dat. Aarhus 17. April 1574. J. R. 1, 218 b. (Se Kronens Skøder under 17. April.)

21. April (Frederiksborg). Forleningsbrev for Sognepræsterne ved de 3 Sognekirker i Kiøpnehafn paa den ved Vandløsse liggende Holm, som Jacob Beck sidst havde i Forlening, med Tilladelse til enten at bortleje den til andre eller selv bruge den. Sj. R. 11, 112[1]. K. Orig.

— Befaling til Chrestopher Valckendorff mod Kvittans at levere Baltzer Leist, Hofsinde, 100 gl. Dlr. for i Aar, hvilken Sum Kongen aarlig har bevilget Joachim Krausse, en meklenborgsk Herremand, til Hjælp, medens han studerer. Sj. T. 12, 261 b.

— Til Morthen Venstermand. Da den Hans Dreyers Børn tilhørende Gaard paa Østregade i Kiøpnehafn skal være

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 343.

bygfalden og taglam, skal han paa Kongens Bekostning lade [Taget] skelne og istandsætte Husene, hvor det behøves; endvidere skal han lade sætte nyt Plankeværk om den de samme Børn tilhørende Have i Kongens Stræde, saa den ikke skal ligge øde, men kan blive bortlejet til Fordel for Børnene. Sj. T. 12, 261 b[1].

21. April (Frederiksborg). Befaling til Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, at lægge 1 Gaard i Gammelrogest[1] og den halve Lyckegaard, som Jørgen Skougardtz Arvinger havde i Pant, ind under Slottet og modtage deres Pantebreve derpaa. Udt. i J. T. 1, 127.

22. April (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kongen har bevilget, at de Mangler maa passere, som efter Beretning af Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, ved Peder Oxes Gennemgang af Regnskabet have vist sig at være i Jørgen Skrams Regnskab med de Knægte, der have været paa Bahus, medens han havde dette Slot i Forlening, skal Peder Oxe give ham endelig Kvittans for Regnskabet; dog skal Jørgen Skram betale de rede Penge, han bliver skyldig, og Peder Oxe ligesaa betale det, Kongen bliver Jørgen Skram skyldig. Sj. T. 12, 262.

— Forleningsbrev for Otthe Emichssen Anderses Søn til Steensgaard paa den Kirkeejendom, Eng og Skov, som ligger til Ellinge Kirke i Fyen, og som hans Tjenere nu selv have i Leje; dog skal han svare sædvanlig Landgilde deraf til Kirken og paase, at ikke noget af Ejendommen borthævdes. F. R. 1, 51.

— Forleningsbrev, gældende for dette Aar, for Hendrich Guldenstiern til Aagaard paa Aastrup Slot, saaledes som Peder Munck, Admiral, sidst har haft det i Værge, uden Afgift. J. R. 1, 224.

— Mageskifte mellem Chrestiern Jul til Udstrup og Kronen. J. R. 1, 224 b. (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Chresten Jul til Udstrup paa Kronens Part af Korntienden af Lomborg og Ramne[3] Sogne i Skodborg Herred, uden Afgift, og paa Kronens og Kirkens Part af Korntienden af Nissum Sogn i Uldborg Herred, som han har fæstet af Kongens Forordnede, mod aarlig inden Fastelavn at svare Kronen 7 Tdr. Rug og 7 Tdr. Byg i Ringkiøping eller andensteds

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 611. [2] Gammelrøj, Anst H. [3] Romb.

i Riber Stift, hvor Stiftslensmanden anviser, og Kirkeværgerne til Nissum Kirke lige saa meget. J. R. 1, 227.

22. April (Frederiksborg). Mageskifte mellem Erick Lunge til Stougaard og Kronen. J. R. 1, 227 b. (Se Kronens Skøder.)

23. April (—). Aabent Brev, at Hans Kirckemand maa bosætte sig i Kiøpnehafn, bruge sit Skrædderembede ligesom andre Skræddere og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de næste 5 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 112 b[1]. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Jesper Skamelssen, Kongens Kældersvend, der ingen Bolig har i Kiøpnehafn, paa den ene Vaaning under Harniskkammeret i det store Stenhus paa Amagertorv, som tidligere har tilhørt Christoffer Nielssen Rosenkrantz, med Kamre neden og oven, og paa en af Kælderne under det halve af Huset, uden Afgift. Sj. R. 11, 112 b[2]. K.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Kongens Kældersvend Jesper Skamelssen, der er sendt til Helsingøer for at prøve nogen dertil ankommen Vin, har udtaget 100 Amer Vin til Kongen, skal Hendrich Mogenssen af Tolden betale denne Vin, forhandle med Skipperen, der har den inde, om at løbe til Kolding med den, betale ham derfor og medgive ham en Styrmand, der kender Vejen gennem Bæltet og kan ledsage ham derigennem; vil Skipperen ikke lade sig fragte til Kolding, skal han løbe til Kiøpnehafn og sætte Vinen i Land der. Sj. T. 12, 262 b.

— Befaling til Peder Oxe at betale Simen Reichs Enke, Borgerske i Rostock, 460 Dlr., som hendes Husbonde havde Kongens Forskrivning paa for Øl, leveret til Kongens Krigsfolk i Ydstedt. Udt. i Sj. T. 12, 262.

— Befaling til samme at betale Fru Edle Hardenberig, Frandtz Bildes Enke, de Penge, hun har Liste Len i Pant for, og tage Pantebrevene til sig. Udt. i Sj. T. 12, 262 b.

— Til samme. Kongen har bevilget, at de Mangler, hvorom der er gjort Antegnelse i Matz Skiels Regnskab, vedrørende hans Udspisning til de Fogder, han har holdt i Bergenhus Len, medens han har haft dette i Forlening, maa passere, og at der maa gives ham Kvittans for Regnskabet. Udt. i Sj. T. 12, 263.

— Befaling til Jacob Grubbe at komme til Kiøpnehafn til

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 344. [2] Tr.: Smstds. II. 343 f.

den almindelige Herredag Hell. Trefold. Søndag [6. Juni] og opgive, hvor han ønsker Vederlag for den Gaard i Sjælland, som Kongen begærer til Mageskifte af ham, dog maa det ikke være i Kongens Fredejagt eller være Gods, som Kongen ikke kan undvære. Udt. i Sk. T. 1, 34 b.

23. April (Frederiksborg). Nyt Livsbrev for Jens Nielssen i Hornsgaard paa Korntienden af Løgstedt, Kuornum og Farstrup Sogne, der tidligere have hørt under Vidskild Klosters Jus patronatus, men nu ikke længere høre derunder, da Kongen har udlagt Klosteret til Biørn Anderssen. Han skal svare samme Afgift som tidligere og nu levere den i Hofbro eller andensteds i Viborg Stift, hvor Stiftslensmanden befaler. J. R. 1, 230.

— Forleningsbrev for Fru Jahanne Nilsdatter, Hans Lyckis Enke, paa 2 Gaarde i True i Vibbestrup[1] Sogn, 1 Gaard, kaldet Stockholm, 1 Gaard i Vibbestrup, 1 Gaard i Frachtrup, 4 Gaarde i Doens, 1 øde Byggested, kaldet Hiedtz, i Valsgaard Sogn og 2 Gaarde i Rostrup Sogn, alt i Hedenstedt Herred, og 1 Gaard i Ballom[2] i Rosløf Sogn i Harre Herred i Salling, mod aarlig til Paaske at svare 60 gl. Dlr. i Afgift deraf. J. R. 1, 231.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tilgiver Albrit Rostrop, der for nogen Tid siden af Nødværge er kommen til at ihjelslaa sin Broder Goske, dette Drab, da han har stillet Slægtens Venner tilfreds og disse ere gaaede i Forbøn for ham og have berettet, at Broderen har forsét sig højlig imod ham og foranlediget ham til Drabet. J. R. 1, 232[3].

— Gavebrev til Degneembedet i Stabye. J. R. 1, 232 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til M. Casper Mule. Da Kongen har udlagt et Kirkebol i Stabye til Degnebolig i Stabye Sogn, efterdi der hidtil ingen saadan har været, maa han ikke gøre Degnen Hinder derpaa; dog skal Degnen i rette Tid svare sædvanlig Landgilde til Kirken. J. T. 1, 127 b.

— Til Erich Rudt og Jørgen Schram. Da Kongen har tilladt Jens Bilde til Liungsgaardt at faa Vreeløf Kloster i Nørrejylland til Mageskifte med saa meget af det tilliggende Gods, at det kan beløbe sig til det samme, som hans Gods i Allinge og Smørum i Sjælland, hvilket han skal afstaa til Kronen, skulle de begge

[1] Vebbestrup. [2] Bajlum. [3] Tr.: Orion, Qvartalskr. II. 154 f.

Parters Gods, udlægge Jens Bilde Fyldest og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 127.

24. April (Frederiksborg). Befaling til Peder Oxe at bestille Deler, Lægter, Osmund og Stangjærn i Forraad til den Bygning, som Claus Glambeck skal foretage paa Skanderborig Slot, og skaffe Skibe til at føre det til Aarhus, naar Claus Glambeck underretter ham om, hvor meget der behøves til Bygningen; ved samme Lejlighed skal han sende lige saa megen Humle som sidste Aar til Skanderborig. Udt. i Sj. T. 12, 263.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at købe saa mange Tagsten som muligt til Bygningen paa Skanderborig Slot. Udt. i Sj. T. 12, 263 b.

— Befaling til Erich Rud om paa Kongens Bekostning og saa snart som muligt at opbygge et Kornhus ved Olborghus, da dette trods den tidligere Ordre til Erich Podebusch endnu ikke er sket. Da en Del af Husene paa Olborg Slot forfalde, skal han lade dem gøre i Stand og indskrive Bekostningen derved i Regnskabet. J. T. 1, 128.

— Til Fru Sitzille Oxe. Da Erich Rud, hvem Kongen har forlenet med Olborg Slot, som hendes Husbonde Erich Podebusk havde i Forlening, klager over, at hun gør ham Hinder paa Slottets Indkomst, har oppebaaret en stor Del af Landgilden og efter Forkyndelsen af Erich Ruds Følgebrev har oppebaaret Oldengæld og forholdt ham Slottets Avl, befales det hende at overlevere ham eller paa anden Maade blive enig med ham om alt det, som hendes Husbonde og hun have oppebaaret siden 1. Maj 1573, efterdi hendes Husbonde og hun kun have haft Lenet paa Regnskab og Erich Rud nu til 1. Maj skal svare et helt Aars Afgift; for at hun ikke skal have noget at klage over, vil Kongen lade den Fortæring og Udspisning, som [siden 1. Maj 1573] er sket i hendes Husbondes Tid og derefter indtil Erich Ruds Overtagelse af Lenet, afkorte i Erich Ruds Afgift. J. T. 1, 128.

— Til Peder Oxe. Meddelelse om Indholdet af Brevet til Fru Citzel Oxe, dog er her kun Tale om den fra Erick Podebuskis Død til Erich Ruds Overtagelse af Slottet medgaaede Udspisning og Fortæring. Sj. T. 12, 263.

25. April (—). Til Lensmændene[1] over hele Riget. Da Kon-

[1] De opregnes alle med deres Len.

gen nu ikke vil udruste saa mange Orlogsskibe som oprindelig paatænkt og derfor ikke vil faa Brug for al den udskrevne Madskat, skulle de herefter ikke oppebære mere af Skatten, men saa hurtig som muligt sende det allerede oppebaarne til Kiøpnehafns Slot. Da imidlertid en Del af Bønderne have svaret deres Part af Madskatten, men andre endnu staa tilbage med deres, skulle de, der staa tilbage med noget, hjælpe dem, der have udredet deres Part, for at den ene ikke skal besværes mere end den anden, og Lægsmændene skulle have Fuldmagt til at oppebære noget af dem og uddele det til de andre. Sj. T. 12, 263 b. Orig. (til Fru Sidsel Ulfstand, Knud Pedersens Enke).

25. April (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Albrit Friis paa Seber Kloster, som han nu selv har det i Værge, uden Afgift i 10 Aar, men mod at tjene Riget med 3 geruste Heste. J. R. 1, 233.

27. April (—). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at lade Kongens gamle Tjener Giert Sadelknægt, hvem Kongen har bevilget Maanedsbesolding paa 2 Heste, indskrive paa Registret og derefter betale ham 10 Dlr. om Maaneden for hver Hest. Udt. i Sj. T. 12, 265 b.

— Befaling til samme at betale det Klæde og Sidentøj, som Kongens Hofskrædder Peder Skrædder har udtaget til Kongens Arbejde. Udt. i Sj. T. 12, 265 b.

— Befaling til Christopher Valckendorph, Rentemester, at levere Petter Reys 100 gl. Dlr. for forrige Aars Løn. Udt. i Sj. T. 12, 265 b.

— Befaling til Egert Ulfeldt at lægge det Gods, som Kongen har faaet til Mageskifte af Christen Jul og Erich Lunge, ind under Roskildegaard, gøre Indkomsten deraf i Penge og indbetale disse til Kongen selv. Udt. i Sj. T. 12, 265 b.

— Aabent Brev, at Niels Krag i de følgende 2 Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Stafning Sogn i Riber Stift til Hjælp til sine Studeringer udenlands. Udt. i J. R. 1, 233 b.

— Aabent Brev, at Jørgen Piber maa blive boende i Olborg, ernære sig som andre Borgere smstds. og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han lader sig bruge som Piber paa Orlogsskibene. Udt. i J. R. 1, 233 b.

27. April (Frederiksborg). Befaling til Johan Bucholt med det første at skaffe Kongen en islandsk Ganger, som ikke er udskaaren, og 10—12 Stodgangere og lade en Mand, som kan passe dem, følge med Skibet ned. Udt. i N. T. 1, 54 b.

28. April (—). Pantebrev til Biørn Kaas til Starupgardt paa Lund Slot og Len paa Mors for 1500 Jochimsdlr., 1500 Mk. danske, 600 rinske Gylden, 75 Lod ungersk Guld, 19 Lod 1 Kvintin Kroneguld og 480 Lod Sølv, hvormed han har indløst Lenet fra Peder Munck, Admiral. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 338 (overstreget).

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen er tilfreds med, at han i sin Skrivelse melder, at han straks vil sende den begærede Humle til Skanderborig Slot og har bestilt det til Bygningen paa Skanderborig nødvendige Stangjærn i Dantzigk, saa det med det første vil komme til Skanderborig. Da han har meddelt, at de til samme Bygning nødvendige Lægter og Savdeler ikke saa hurtig kunne skaffes i Kiøpnehafn, har Kongen befalet Clavs Glambeck selv at købe disse Lægter og Savdeler, hvor han kan faa dem. Kongen har læst hvad han skriver om de liflendiske Gesandters Handel og befaler ham at opsætte et Brev til Storfyrsten af Muschov og ligesaa et skriftligt Svar af det Indhold, som han har aftalt med Kansler Niels Kaaes. Anne von Stofven maa faa det Gods her i Landet, som Kongen faar til Mageskifte af Knudt Stieenssen, i Stedet for det, som hun afstaar paa Langeland, og som Knudt Stieenssen skal have, hvorfor Peder Oxe skal ordne dette og sende klar Besked derom ind til Kancelliet, saa Brevene kunne udfærdiges derefter. I Anledning af den Forhandling, som til 8. Juni skal begyndes i Rosthock med Kongen af Sverrig angaaende de 3 Kroner, mener Kongen, at Elias Eissenberig straks bør sendes til Dr. Hincke, der skal opsætte et Consilium for Elias Eissenberig og affatte det første skriftlige Indlæg, der skal indleveres om dette Spørgsmaal, hvormed saa Elias Eissenberig skal møde til den bestemte Tid i Rosthock. Peder Oxe skal straks sende Kongens Profos ud for at hente alle de Tatere, som ligge her i Landet, og føre dem til Kiøpnehafn, hvor de skulle bruges til at arbejde, enten i Smedjen, paa Gallejen eller andensteds. Da Kongens Mestersmed har klaget over, at Cornelius Smeds Søn, der skulde være hos ham i Smedjen, er meget modvillig, saa han ikke godt kan have

med ham at gøre, skal Cornelius Smeds Søn herefter være forvist fra Kongens Smedje, for at han ikke skal forlede andre til Klammeri og Modvillighed. Sj. T. 12, 265 b.

28. April (Frederiksborg). Til Biørn Kaas. Da Kongen har bevilget, at Fru Abbel Breyde i Stedet for Nesbyholm med tilliggende Gods, som hun har Livsbrev paa, men som Kongen nu har mageskiftet bort til Steen Bilde til Vandaas, maa faa Gislomgaard med saa meget af det dertil liggende Gods, at det kan svare til det Gods, hun mister, skal han tilkendegive hende dette og gøre et Overslag over, hvorvidt Gislomgaard og Gods kan beløbe sig til lige saa meget som det, hun mister, eller hvor meget der tilkommer hende mere, og med det allerførste sende Kongen Besked derom. Han skal sende hendes Livsbrev paa Nesbyholm til Kongen, der saa siden vil give hende Brev paa det andet Gods. Sk. T. 1, 34 b.

[Omtr. 29. April][1] (—). Aabent Brev, at Loduig Munck, Embedsmand paa Ørum, der har berettet, at der er et farligt Vadested mellem Tye og Hard Syssel i Giemsing Sogn, hvor mange miste Heste, Vogn og Gods, og at han nu efter Bøndernes Begæring vil opsætte en god, fast Bro med stærke Pæle, Tømmer og gode, faste Egebrædder og Rækker langs med Siderne, aarlig maa oppebære $^1/_{10}$ Skp. Byg af hver Bonde i Tye til Broens Vedligeholdelse imod paa egen Bekostning at holde den i Stand. J. R. 1, 234 b.

29. April (Krogen). Befaling til Fru Abbel Breyde at overlevere Steen Bilde Nesbyholm med Inventarium, Registre, Breve, Jordebøger og andet; Kongen vil igen udlægge hende lige saa meget Gods med en Sædegaard til at bo paa. Udt. i Sk. T. 1, 35 b.

— Forleningsbrev for Borgemester og Raad i Hofbro paa det Brokorn, som svares af Bønderne der i Egnen til Vedligeholdelse af Broen udenfor Hofbro, og som afdøde Hr. Niels Black hidtil har oppebaaret; dog skulle de straks i Sommer svare 20 gode Øksne i Indfæstning og paa egen Bekostning istandsætte Broen og holde den i Stand med gode, stærke Bulfjæle, Rækker langs med Siderne og Pæle (»Peller«) og Stenbro ved begge Ender. J. R. 1, 234.

[1] Brevet er udateret, men indført mellem Breve af 29. April og 4. Maj.

29. April (**Krogen**). Til Erick Kaas. Da Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrup, har berettet, at der paaføres ham forskellige Trætter paa det Børlum Klosters Gods, han har faaet til Mageskifte, og at Brevene til Godsets Forsvar findes i Børlum Kloster, som Frantz Banner nu til 1. Maj skal overlevere til Erick Kaas, befales det denne, saa snart han har modtaget Inventariet paa Børlum Kloster, at udtage de til Godsets Forsvar nødvendige Breve og levere dem til Otte Banner mod en nøjagtig Reversal derfor, der skal lægges i Stedet, indtil Brevene straks efter Benyttelsen blive leverede tilbage. Den gamle Skik, at Lensmanden paa Segelstrup har udnævnt de 4 Sandemænd i Børlum Herred og Børlum Kloster de andre 4, skal fremdeles staa ved Magt. J. T. 1, 128 b.

30. April (—). Forleningsbrev for Peder Munck, Admiral, paa Ermelundtz[1] Len paa Møen mod aarlig at svare 262 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente, gøre Regnskab for al den uvisse Rente og paa egen Bekostning levere den paa Kongens Rentekammer eller hvor det befales. Peder Munck maa beholde Avlen af Ermelundtz Gaard til sig selv. Udt. i Sj. R. 11, 112 b. K. (i Udt.).

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen bifalder, at der med det Skib, som skal sendes til Gullandt efter Bjælker, bliver sendt Lensmanden smstds. en 8—9 Læster Byg til Uddeling blandt Bønderne, da disse efter Peder Oxes Beretning lide saa stor Mangel paa Sædebyg, at det kan befrygtes, at de, hvis de ikke faa Hjælp, i Aar ikke ville kunne komme til Sæd eller formaa at svare deres Landgilde. Da Skibsflaaden vil være færdig til at løbe ud paa Søndag [2. Maj], skal Peder Oxe lade Admiralen og hver Høvedsmand faa lige saa megen Vin og Tyskøl, som disse hidtil have været vante til at faa, naar Flaaden er løben ud. Da Skibshøvedsmand Niels Kaaes endnu ikke er kommen, maa Jørgen Daae, hvis han selv vil, indtræde som Høvedsmand paa det Skib, Niels Kaaes skulde have ført, men hvis han ikke vil, skal det blive ved den derom gjorte Besked. Kongen har befalet Christen Munck at bestille og hidsende 4000 [Tylter] hugne Bord, men vil nu, for at Undersaatterne ikke skulle besværes for meget paa én Gang, at Christen Munck i Aar kun skal sende 600 Tylter

[1] Elmelunde.

og fremdeles aarlig lade hugge 600 Tylter, indtil ovennævnte Antal er naaet. Da han melder, at de varbergiske Ryttere i høj Grad besvære sig over den med dem gjorte Afregning, og forespørger Kongen, om denne vil godtgøre dem 50 Heste, for at faa Ende paa Sagen, saa bevilger Kongen af sidstnævnte Grund dette, skønt han ellers ikke har nogen Grund dertil, da Rytterne altid have vist sig uvillige og have gjort Kongens Undersaatter større Skade end Fjenderne, men dermed skal saa ogsaa alt være klart og yderligere Krav fra Rytternes Side være opgivne. Kongen vil beholde al den Vin, som Walbeck har bestilt, og Peder Oxe skal betale den; da Kongen straks med sin Kældersvend Jesper vil sende 150 Amer af denne Vin til Coldinghus og 50 Amer til Skanderborig, skal Peder Oxe skaffe Kældersvenden Skibe til at transportere Vinen til Colding og Aarhus. Sj. T. 12, 266 b.

30. April (Frederiksborg). Befaling til Peder Oxe at lade to Pinker udruste, hvilke skulle løbe i Vestersøen og se at faa fat paa de Fribyttere, der løbe mellem »Rev og Bank« og plyndre de søfarende. Udt. i Sj. T. 12, 266 b.

4. Maj (Kbhvn.). Til Hendrich Mogenssen. Da Hans Ollufssen, Borgemester i Kiøpnehafn, Albrit Albritssen og nogle af deres Medredere ere gaaede i Borgen for 2 i Sundet arresterede hamborger Skibe, der føres af Hans Aldack og Cort Bødicker, saaledes at Skipperne efter Tilendebringelsen af deres Rejse igen skulle føre Skibene tilbage i Arresten eller betale en Sum Penge til Kongen, skal Hendrich Mogenssen lade disse 2 Skibe passere, naar de have svaret Kongen deres Skyldighed. Sj. T. 12, 268[1].

— Lignende Brev til samme om Løsgivelsen af nogle andre hamborger Skibe. Udt. i Sj. T. 12, 268[1].

— Mageskifte mellem Fru Citzel Bylde, Jost Høgs Enke, og Kronen. J. R. 1, 235. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til alle Lensmændene i Aarhus Stift om at hjælpe Peder Skriver, Borgemester i Aarhus, med at faa det Tiendekorn, som resterer i Aarhus Stift, fra de foregaaende Aar, ind inden St. Mikkels Dag, da han ellers ikke kan faa sit Regnskab afsluttet, og give Herreds- og Birkefogderne Ordre til at inddele Kornet. J. T. 1, 129.

5. Maj (—). Aabent Brev, at Hendrich Ollufssen, der nu

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 611.

er antaget som russisk Tolk, i hvilken Egenskab han skal lade sig bruge paa Rejser til Rusland og hvor Kongen behøver ham, oversætte de russiske Breve, der tilskrives Kongen, og lade sig bruge som Tolk, naar der kommer fremmede Gesandter hid, i aarlig Løn skal have 100 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning, hvoraf han skal underholde sig med Mad og Øl, naar han ikke er sendt paa Rejse af Kongen. Sj. R. 11, 113. K.

6. Maj (Kbhvn.). Befaling til Hr. Bertil Seuerenssen, Prior i Anduorschouf Kloster, om igen at lægge det Anduorschouf Klosters Gods, som Kongen nu har indløst fra Fru Citzel Ulstand, Knud Pederssens Enke, ind under Klosteret. Sj. T. 12, 269.

— Befaling til Steen Bilde, fra hvem Kongen nu vil indløse Herridtzuad Kloster med mere Gods, om med det første at begive sig til Rentemester Christoffer Valchendorff med sine Pantebreve og klare Jordebøger over Klosterets og Godsets Indkomst, da Kongen siden vil give ham Klosteret og Godset i Forlening for en rimelig Afgift. Sk. T. 1, 28.

— Lignende Brev til Coruitz Viffert om Helsingborg Slots Omsættelse paa Genant. Udt. i Sk. T. 1, 28.

— Til Erich Løcke. Lauritz Meues fra Holland har berettet, at en Sørøver for nogen Tid siden har frataget ham hans Skib og Gods paa en Rejse til Embden, og at denne Sørøver og hans Selskab siden ere blevne henrettede i Riibe, hvor Skibet endnu skal ligge. Da han har begæret igen at maatte faa det, tillader Kongen dette, eftersom Lauritz Meues kan bevise, at Skibet med Rette tilhører ham; derimod skal det med Hensyn til det forødte eller bortsolgte Gods forblive ved den derpaa gjorte Besked. De Forpligtelser, som nogle af Lauritz Meues's Skippere skulle have givet Erich Løcke paa aldrig mere at lade sig finde her i Landet, maa tilbageleveres, saafremt Skipperne ikke have været i Ledtog med Sørøverne. J. T. 1, 129 b.

— (U. St.). Til Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund. Da Kongen, der i Betalingen til Frantz von Vardburg og dennes Ryttere har ladet afkorte en Del Penge, som nogle af Indbyggerne i Skaane havde til gode hos disse, igen vil betale Indbyggerne med Korn og andre gode Varer, skal Hr. Hans levere dem, der af Rentemester Christoffer Valchendorff henvises til ham, saa meget

Korn, denne befaler, af det Korn, han blev skyldig i sidste Regnskab, og indskrive det i sit Regnskab. Sk. T. 1, 35 b.

8. Maj (Frederiksborg). Befaling til Morthen Venstermand om med det første at købe 200 gode Staldøksne i Lenet [Kbhvn.] til en rimelig Pris, holde dem paa Græs og siden, naar Tid er, sætte dem paa Foder i Ladegaarden ved Kiøpnehafn. Han skal indskrive Udgiften til Købet i Regnskabet. Udt. i Sj. T. 12, 269 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd at købe nogle gode Staldøksne i deres Len til en rimelig Pris, holde dem til Stede indtil nærmere Ordrer og indskrive Udgiften til Købet i deres Regnskab (i Brevene til dem, der have Lenene frit eller paa Afgift: de skulle selv foreløbig lægge Pengene ud, men Kongen vil siden betale dem). — Biørn Kaas 200 Øksne, Eggert Uldfeld 100 og Prioren i Anduorskou, Abbeden i Sorø, Abbeden i Ringsted, Coruitz Viffert og Hans Speigel hver 50 Øksne. Udt. i Sj. T. 12, 269 b.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Jørgen Meher, Borger i Helsingør, har berettet, at han sidste Aar har fragtet et hamborger Skib, ladet med Sild og ført af Skipper Dittrich Bockhussen, til Frankrig, hvor hans Tjener ogsaa har solgt Varerne, men da han ikke kunde faa Salt dér, har han fragtet det til Spanien, hvorfra det nu er kommet tilbage, ladet med Salt. Da Hendrich Mogenssen ikke uden Ordre fra Kongen har villet tillade Udskibning af Saltet, tillader denne nu dette, saafremt Jørgen Meher kan bevise, at Skipperen er fragtet af ham, og at Saltet tilhører ham alene. De Penge, Jørgen Meher skal give Skipperen i Fragt, skulle nedlægges paa en Ret og Skibet indlægges ved de andre arresterede Skibe. Hendrich Mogenssen skal meddele Kancelliet, hvorledes Jørgen Mehers Forhold til Skibet viser sig at være, hvorefter Kongen saa vil give yderligere Ordrer. Sj. T. 12, 270 b.

— Til samme. Kongen har tilladt, at de 2 ballastede hamborger Skibe, som Matthies von Bremen og Hans Dringer føre, og de 2 hamborger Bojerter, som Peither Wedke, Johan Garfessen og Jørgen Bosselmand ere Skippere paa, maa oplægges i Landtzkrone Havn, men der skal passes paa, at de ikke løbe bort. Udt. i Sj. T. 12, 271.

— Kvittans til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af St. Knudtz Kloster i Otthense i den Tid, han har haft det i Forlening.

Hvad han blev skyldig, har han dels betalt, dels leveret Niels Kaas, Kansler, til Inventarium. F. R. 1, 51 b.

8. el. 9. Maj (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage nogle Knægte i Borgeleje og skaffe dem tilbørlig Underholdning med Mad og Øl; begærer nogen af Knægtene Kostpenge, maa der ikke gives dem saadanne for mere end 8 Dage ad Gangen, og Borgemestre og Raad maa ikke tillade nogen af Knægtene at drage bort fra Byen. Vise nogle af Knægtene sig modvillige mod Borgerne eller andre, maa Borgerne lade dem fængsle, hvis de kunne gøre det med Rette, og skrive til Rigens Profos derom, der saa skal lade Knægtene straffe. — Aalborg 12 Knægte; Riibe 10; Randers, Viiborg og Aarhus hver 6; Colding 5; Horsens, Veyle, Skaufuen og Varhe hver 4; Nykiøping paa Mors 3; Grinnou, Seby, Efueltofte, Hørring, Lemuig, Skiifue og Tysted hver 2. Udt. i Sj. T. 12, 270 (med Dato: 8. Maj). J. T. 1, 129 b (med Dato: 9. Maj og uden Register over Fordelingen).

9. Maj (—). Til Peder Munck, Admiral. Da han har meldt, at Kongen af Polen siges at have givet de Svenske Bestallinger paa at gribe de Danske, og i den Anledning har forespurgt, hvorledes han skal forholde sig ligeoverfor saadanne paa den naruiske Rejse, befales det ham aldeles ikke at foretage sig noget mod disse svenske Fribyttere paa Udrejsen, eftersom Kongen ikke kan tro, at de Svenske efter de af Kongen af Sverrig ofte givne Tilsagn om, at Handelen paa Narua i Henhold til Fredstraktaten ikke skal blive forstyrret af hans Udliggere, skulle understaa sig til at tage Bestallinger af Kongen af Polen og plyndre Kongens Undersaatter; naar han derimod paa Hjemrejsen er kommen ud af det naruiske Farvand og i Søen, skal han, hvis han møder nogle, der have taget fra Kongens Undersaatter, gribe disse og føre dem med sig til Kiøpnehafn. Han skal paa Rejsen se at opspørge, om de Svenske have taget Bestallinger af Kongen af Polen og have opbragt nogen af Kongens Undersaatter paa den naruiske Rejse eller gjort dem Skade, saa han ved sin Hjemkomst kan give Kongen fuld Besked derom. Sj. T. 12, 271 b.

10. Maj (—). Kvittans til Jens Elkier, forhen Stiftsskriver i Sjælland, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift i den Tid, han har været Stiftsskriver. Sj. R. 11, 113 b.

11. Maj (—). Befaling til Christopher Valchendorph straks at levere Hendrich Olufssen, der er antaget til russisk Tolk,

100 gl. Dlr. som Løn for i Aar og indskrive dem i Regnskabet. Udt. i Sj. T. 12, 272.

11. Maj (Frederiksborg). Til de højlærde i Kiøpnehafn. Da Dr. Erasmus Lætus, der hidtil har været Professor i Theologi, for nogen Lejligheds Skyld ikke længere kan forestaa dette Kald, og Kongen i Stedet har beskikket M. Anders Lauritzen, Kannik i Roskilde, til Professor, skulle de straks kalde denne til Professor, saaledes at han indtræder i Dr. Erasmus's Sted, og sørge for, at han faar det Præbende, de Tiender og den øvrige Underholdning, som Dr. Erasmus har haft, samt en bekvem Bolig. Sj. T. 12, 273. Orig.[1] i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml., Fol. Nr. 752 c.

— Befaling til M. Andreas Laurentii at overtage det theologiske Professorat, som Dr. Erasmus Lætus hidtil har haft, og med det første begynde sine theologiske Forelæsninger; han skal i Løn have det Præbende, som Dr. Erasmus har haft, og samme Rente og Underholdning af Universitetet som denne. Sj. T. 12, 272 b.

— Befaling til Christopher Valchendorph, Rentemester, at gennemgaa Claus Huitfeldtz Regnskaber af Drotningborg Len og, saa snart denne har betalt hvad han selv bliver skyldig og hvad Bønderne restere med, give ham endelig Kvittans derpaa, saa han ikke skal opholdes længere; han skal afkvitte de 500 Dlr., som Claus Huitfeldt i sidste Fejde har laant Kronen, i de Restancer, som Claus Huitfeldt skal betale for Bønderne i Drotningborg og Aackier Len, og tage Kongens Forskrivning til sig. Udt. i Sj. T. 12, 274 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Undersaatterne i Drotningborg og Aackier Len de Madskatter, de restere med til denne Dag, da de ikke formaa at udrede dem. J. R. 1, 236.

— Til Johan Bucholt. Da der er Strid mellem Kongen og Hamborgerne, har Kongen bestemt, at de Fisk, Kongen hidtil har sendt fra Island til Hamborg, skulle sendes med Skib til England, saa længe Striden varer, hvorfor han skal befale Skipperne at sejle til England med Fiskene og sælge dem der. N. T. 1, 55.

12. Maj (—). Til Peder Munck, Admiral. Da Hertug Ul-

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 254 f.

rich af Meklenborg, hvem Kongen har givet Skibet Grip von Rostock, nu har sendt en af sine Tjenere ind for at hente Skibet, skal Peder Munck opsøge Skibet i Flaaden, skaffe de Skibsredskaber, der mangle, lade Skibet gøre sejlfærdigt, lade 4 dobbelte Jærnfalkonetter sætte ind paa det og siden levere det til Hertugens Tjener. Sj. T. 12, 275.

12. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Predbiørn Gyldenstiern paa Vesteruig Kloster, som hans Moder sidst har haft det i Værge. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og aarlig til hver 1. Maj svare 2300 gl. Dlr. i Afgift. Kongen forbeholder sig al Told og Vrag, som falde i Lenet. J. R. 1, 236 b.

13. Maj (—). Befaling til Christopher Valchendorph at gøre Afregning med Burchort Guldsmed og betale ham hans resterende Løn og det, som Kongen bliver ham skyldig for det Arbejde, han har gjort i Kongens Tjeneste. Udt. i Sj. T. 12, 275.

— Befaling til samme at levere Rotcker Manddyffuel, der var Fændrik under Frantz von Varbergs Fane og i sidste Fejde altid har skikket sig vel og undertiden haft flere Folk og Heste paa Toget, end han stod opskrevet paa Mønstringssedlen for og fik Besolding paa, 300 Dlr., som Kongen har foræret ham, for at han ikke skal undgælde for Frantz von Varbergs Rytteres Uvilligheed og Forseelse. Sj. T. 12, 275 b.

— Til samme. Da Fru Gerthrud Krabbe, Anders Sandbergs Enke, har tilskødet Kongen sin Arvepart i det store Hus i Kiøpnehafn, som tilhørte Christopher Rossenkrantz, skal Christopher Valchendorph faa at vide, hvad de andre, der have tilskødet Kongen deres Part deri, have faaet, og betale hende lige saa meget; endvidere skal han beregne, hvor meget hendes Arvepart er større end de andre Medarvingers, og ogsaa betale hende derfor. Hendes Skøde til Kongen sendes ham. Christopher Valchendorph skal ogsaa betale hende de 1000 Dlr., som hendes Husbonde har betalt for Kongen til Hans Blomme, og kræve Kongens Skadesløsbrev tilbage. Sj. T. 12, 276.

— Kvittans til Hendrich Krag til Tronnerup paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Island fra den Tid af, han fik det i Forlening efter sin Broder Pouel Stiissen, indtil den Dag, han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt Rentemesteren, dels leveret Christopher Valchendorff til Inventarium. N. R. 1, 89 b.

14. Maj (Frederiksborg). Stadfæstelse paa det i Henhold til Fundatsens Bestemmelser af Superintendenten, Prælater, Kirkeværger, Kanniker og Sognepræsten i Domkirken i Roskilde foretagne Valg af M. Niels Ollufssen, Kannik i Roskilde, til Forstander for Duebrødre Hospital i Roskilde, da denne nu har aflagt Ed til Kongens tilforordnede Fuldmægtige. Han skal oppebære al Renten dertil, gøre aarlig Regnskab derfor og i alle Maader rette sig efter Fundatsen. Han maa for sin Umage faa den i Fundatsen bestemte Løn. Det befales alle de paa Hospitalets Gods boende Bønder og alle, der have fæstet de til Hospitalet henlagte Tiender, at svare deres Afgifter til ham. Sj. R. 11, 113 b[1].

— Aabent Brev, at M. Anders Hadeler i Kiøpnehafn, der for nogle Aar siden har ladet sig bruge som Bartskær paa Kongens Orlogsskibe, fremdeles maa blive boende i Kiøpnehafn og i de følgende 5 Aar være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge. Sj. R. 11, 114 b[2].

— Kvittans til M. Morthen Pederssen, Sognepræst ved Domkirken i Roskilde, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Sore Kloster i den Tid, han har haft det i Befaling, og for de i samme Tid i Sore Klosters Birk og Alsted Herred oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt, dels leveret M. Ifuer Berthelssen til Inventarium. Sj. R. 11, 114 b.

— Til alle Kron- og Kapitelstjenere i Roskildegaards og Skioldenes Len. Da Eggert Uldfeld, der har faaet Ordre til at købe nogle Øksne til Kongen i disse Len, ikke kan faa saa mange, som han skal have, uagtet han vil give mere for dem, end de ere værd, fordi Borgere, Købmænd og andre drage ud i Landsbyerne og opkøbe Øksnene, forbydes det strengelig herefter at sælge Øksne i Landsbyerne til andre end Kongens Lensmand, førend denne har faaet dem, han skal have; enhver Køber eller Sælger, der forser sig herimod, skal have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes. Derimod maa Bønderne drive deres Øksne til de almindelige Markeder og til Købstæderne og der igen købe hvad de have behov til deres Huses Ophold. Sj. T. 12, 276 b.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Thomes Thennecker, Johan Foxals Tjener, der har berettet, at Johan Foxal

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. II. 54 ff. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 344.

har fragtet et hamborger Skib med Salt til Naruen, har begæret, at Skibet, der nu er kommet til Sundet, maa komme løs og fuldende sin Rejse, skal Hendrich Mogenssen lade det passere, men tage nøjagtig Forvaring af Skipperen for, at han efter Rejsens Tilendebringelse igen vil møde i Arresten med Skibet og ikke sejle andensteds hen. Johan Foxal maa være fri for at svare Lastepenge, og den 100. Pending af Godset skal opskrives [for at afkortes] i den Sum, Kongen skylder ham. Sj. T. 12, 277 b.

14. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Hans Lauritzen paa det Kannikedømme i Riber Domkirke, som M. Jens Viiborg, Ærkedegn i Riber Domkirke, har opladt ham. Naar han ikke længere studerer, skal han residere ved Domkirken. J. R. 1, 237.

— Til Holger Rosenkrantz. Da han jo sikkert husker, at Kongen, medens han havde Skanderborg Len, har talt med ham om en Stald, der skulde opsættes ved de langs med Søen nedslaaede Pæle, og har befalet ham at fylde den Plads, hvorpaa Stalden skal staa, og den Grav langs med det ny Hus med Jord fra den Banke i Ladegaarden, hvorpaa den gamle Stald stod, saa Pladsen bliver ens jævn, anmoder Kongen, der nu vil have Arbejdet udført, ham om at begive sig til Skanderborg Slot og give Claus Glambeck al fornøden Undervisning. J. T. 1, 130.

— Befaling til Claus Glambeck straks at give Bønderne Ordre til at fylde ovennævnte Plads og Grav med Jord fra Banken og rette sig efter Holger Rosenkrantz's Undervisning. J. T. 1, 130 b.

— Befaling til Thomes Farssen at lægge Siellerup Gaard med det paa vedlagte Seddel opførte Gods i Koldinghus Len, som Kongen har faaet til Mageskifte af Sten Bilde, ind under Koldinghus og gøre Regnskab derfor. Da Kongen har bevilget, at Per Ul, der hidtil har været Foged paa Siellerup Hovedgaard, fremdeles maa beholde denne, uden Indfæstning, men mod at svare sædvanlig Landgilde deraf, skal Thomes Farssen lade Herredsfogderne og nogle af de bedste Selvejerbønder der omkring sætte Gaarden for Landgilde. J. T. 1, 131.

— Befaling til Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, at lægge Lydomgaard, som Kongen har tilskiftet sig fra Sten Bilde Clausses Søn, ind under Slottet. Udt. i J. T. 1, 131.

— Befaling til samme at lægge 1 Gaard i Hundzbeck i Malt Herred og 1 Gaard i Ganderup i Frøs Herred, som Kon-

gen har tilskiftet sig fra Sthen Bilde, ind under Riiberhus, gøre Regnskab for Renten deraf og indbetale Pengene til Kongen selv. J. T. 1, 131.

14. Maj (Frederiksborg). Befaling til Nils Jonssen at lægge det paa vedlagte Register opførte Gods paa Mors, som Kongen har faaet til Mageskifte af Steen Bilde, ind under Haldt Slot, gøre Landgilden i Penge og aarlig indbetale Indtægten af Godset til Kongen selv. J. T. 1, 131 b.

16. Maj (—). Til Kronens Bønder i Fredrichsborge, Krogens og Hørsholms Len. Da Kongen har fritaget dem for den almindelige Skat, som ellers er oppebaaren af alle Bønder, skulle nu hver 5 jordegne Bønder, som have frit Bondegods, hver 10 Bønder, som ikke have saadant Gods, hver 5 Møllere, Skomagere, Skræddere, Smede, Tømmermænd og Murmestre, der bruge Avl, hver 10 saadanne, som ikke bruge Avl, hver 10 Tjenestedrenge, som have Kornsæd, og hver 10 Pebersvende og Husmænd give Kongen 1 god Okse. Embedsmanden paa Fredrichsborge skal lægge dem i Læg, saaledes at den rige hjælper den fattige, og Øksnene skulle leveres inden St. Hans Dag Midsommer. Sj. T. 12, 277 b.

— Til Christopher Valchendorph. Forganget Aar sendte Claus Unger, Høvedsmand paa Arensborg, en Pinke ud i Østersøen efter en Fribytter, som havde plyndret Kongens Tjener Fredrich Gross paa Rejsen til Arensborg, og en Borger i Lubeck, Jasper Kron, har under Bornholm frataget Høvedsmanden paa denne Pinke noget Skyts og andet. Da Kongen i den Anledning har skrevet til Borgemestre og Raad i Lubeck om at tilholde Jasper Kron at sende det tagne Skyts og andet til Kiøpnehafn og Jasper Kron nu har meldt, at han har sendt Skytset til Kiøpnehafn, skal Christopher Valchendorph modtage Skytset af hans Fuldmægtig Syluester Francke og træffe Aftale om, hvad Jasper Kron skal give for det andet Gods, han fik paa Pinken, og oppebære det af ham. Sj. T. 12, 278.

17. Maj (—). Livsbrev for M. Anders Lauritzen, Kannik i Roskilde Domkirke, og hans Hustru Anne Pedersdatter paa et ved St. Peders Vaaning udenfor Roskilde liggende Stykke Jord, nordøst for Vangeleddet mod Vindinge og syd for Vor Frue Klosters Jord, hvilket Stykke Jord Kapitlet i Roskilde hidtil har forlenet til Borgere og andre i Byen for aarlig Landgilde; de skulle

aarlig til Jul svare Kirkeværgerne ved Domkirken den sædvanlige Landgilde deraf, som er 2 Pd. Byg. Sj. R. 11, 115.

17. Maj (Frederiksborg). Befaling til Christopher Valchendrop at betale Johan Brochenhus til Leerbeck 200 Goltgylden og 100 Lod Sølv i Dalere for det Gods, denne havde i Pant, men nu har faaet til Mageskifte, og tage Pantebrevene til sig. Udt. i Sj. T. 12, 278 b.

— Følgebrev for Peder Munck til Estvadtgaard til Bønderne under Hundtzlund Kloster. Udt. i J. R. 1, 238.

— Forleningsbrev for Lauritz von Nørnberg, Kongens Enspænder, paa Vinstruppegaard i Sjælland, uden Afgift. Han skal tjene Riget med 1 gerust Klipper. Han maa aldeles ikke befatte sig med Jagten og maa i Skovene kun faa Vindfælder, Stubbe og fornede Træer efter Anvisning af Skovfogderne og dem, der have Skovene i Befaling, og hvor det ikke er til Skade for Skoven; derimod maa han have frit Fiskeri i Søen til sit eget Behov. Sj. R. 11, 115 b. K.

18. Maj (—). Befaling til Eggert Uldfeld straks at overlevere Lorentz von Norrenberg Vienstrupe Hovedgaard med den i Jorden saaede Sæd, men ikke det tilliggende Gods, som Eggert Uldfeld fremdeles skal oppebære Landgilden af; bor der paa Gaarden nogen Bonde, som har saaet, skal Lorentz von Norrenberg stille denne tilfreds for Sæden. Udt. i Sj. T. 12, 279.

— Til Chrestopher Valchendorph. Da Kongen har eftergivet Bønderne i Haldtz Len deres Restancer af Madskat fra de foregaaende Aar og fritaget Corviitz Viiffert for at svare til den Madskat, han ikke har kunnet levere, skal Chrestopher Valchendorph give denne endelig Kvittans, naar Regnskabet ellers er bragt i Orden. Udt. i Sj. T. 12, 279.

— Til Peder Oxe, Hofmester. De Borgere i Randers, til hvem Kongen har solgt det Korn, som kan undværes fra Drotningborg Slot, have berettet, at de have solgt nogle Læster Rug og Byg til nogle fremmede Købmænd, men nu ikke kunne levere Kornet, da Lensmanden paa Drotningborg for nogen Tid siden har faaet Ordre til at sende 24 Læster Rug og 30 Læster Malt til Kiøpnehafns Slot. Da de fremmede Købmænd i den Anledning ville sagsøge dem, skal Peder Oxe overveje, hvorledes Sagen bedst kan ordnes, og lade deres Fuldmægtige faa Svar med tilbage. Sj. T. 12, 279 b.

18. Maj (Frederiksborg). Nyt Livsbrev for Ingeborg Pedersdatter i Nes paa den Gaard i Nes i Vedige Sogn i Vische Herred, som hun nu selv bor i, uden Afgift; det Livsbrev, som Kong Christian III havde givet hende paa Gaarden, er nemlig bortkommet i sidste Fejde. Sk. R. 1, 67 b.

— Mageskifte mellem Steen Bilde til Vandaas og Kronen. Sk. R. 1, 68. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Johan Brockenhus til Leerbeck og Kronen. J. R. 1, 238. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Thyge Brahe Ottissøn at overlevere Fru Abbel Breyde, Michel Halsis Enke, Gislom Gaard og Gods med Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og andet. Udt. i Sk. T. 1, 36.

19. Maj (—). Livsbrev for Fru Abbel Breyde, Michel Halsis Enke, der nu godvillig har opladt Kronen sit Livsbrev paa Nesbyholms Slot med tilliggende Gods, som Kronen har mageskiftet til Steen Bilde, Hr. Claussis Søn, paa Gislomgaard i Skaane med 13 Gaarde i Gislom[1] By, Herligheden af 1 Gaard i Fiellitzløf[2], af 1 Gaard i Vestre Vinstad[3], af 1 Gaard i Simblinge og af 1 Gaard i Vestre Alstedt, 3 Gaarde i Simblinge i Vemmindhøygs Herred, 4 Gaarde i Issie, Store Muncke Mølle, 1 Gaard i Østertorp og 1 Gaard i Hemingsdinge samt følgende af Nesbyholms Gods, som ikke er mageskiftet til Steen Bilde: 2 Gaarde, kaldede Branderød[4] og Høgaard[5], i Lemsrød[6] Sogn, 7 Gaarde i Lemmestrup[6], 1 Gaard, kaldet Sletterød, 1 Gaard, kaldet Langholm[7], 1 Gaard, kaldet Threlleborg, 1 Gaard, kaldet Birckagger, og Herligheden af følgende Kirkegaarde: 3 i Ønnerup, 3 i Store Beddinge og 1 i Jordbierg, uden Afgift. Sk. R. 1, 75.

— Befaling til M. Rodlof, Kongens Arkelimester, at lade Hendrich Brahes Bud faa de 4 smaa støbte (»gegotten«) Jærnstykker, som Hendrich Brahe vil laane til Brug paa sit Skib, og i Stedet tage 4 Kobberstykker og beholde dem, indtil de andre blive leverede tilbage. Udt. i Sj. T. 12, 280.

— Befaling til alle Kron-, Kirke- og Præstetjenere i Halmstad Herred om efter nærmere Tilsigelse og Anvisning af Hendrich Brahe eller hans Foged at modtage 1 Læs Staver eller Ris i Kronens

[1] Gislöf, Skyts H. [2] Fjerdingslöf, samme H. [3] V. Virestad, samme H. [4] Bränneröd, Vemmenhøgs H. [5] Hafgaard, samme H. [6] Lemmeströ, samme H. [7] Laholm, samme H.

Skove og køre dem til Melbye, da Kongen vil lade gærde og tæppe for Sandet, der næsten har ødelagt Melbye og kan befrygtes helt at ville ødelægge den. Enhver, der vægrer sig herved, vil blive tiltalt for Ulydighed. Sk. T. 1, 36.

19. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev for Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa Lydumgaard i Vester Herred i Nørrejylland, Lydum Mølle, Smediegaard, 5 Gaarde, 3 Bol og 2 Gadehuse i Rorup[1], 2 Gaarde i Kolle i Nebel Sogn og 3 Gaarde og 3 Huse i Skyhiede i Utrup Sogn mod aarlig til hver 1. Maj at svare 150 gl. Dlr. i Afgift deraf. J. R. 1, 239.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. Udt. i J. R. 1, 240.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke, der efter Modtagelsen af Kongens Ordre til at sende nogle Læster Kalk til Kiøpnehafn gør Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, Hinder paa de 30 Læster Kalk, som denne har bestilt i Mariagger Len til Randers Hospitals Bygning, om uhindret at lade ham faa disse, da Kongen endelig vil have Hospitalet færdigt med det første. J. T. 1, 131 b.

20. Maj (—). Befaling til Peder Oxe at opsætte et Svar paa hoslagte Skrivelse fra Kongen af Skotland, hvori denne paa ny begærer Kaptejn Klercks Løsladelse; Svaret skal gaa ud paa, at naar Kongen faar den for ham, hans Riger og Undersaatter nødvendige Forsikring, vil han af Hensyn til den skotske Konge i den Sag forholde sig, som billigt og ret kan være. Svaret skal siden sendes til Kongen til Underskrivning og Besegling. Sj. T. 12, 280.

— Til samme. Da der ved Holmen ingen Skibe er, som kunne sendes til Norge efter Tømmer til de 3 Orlogsskibe, Jægeren, Jomfruen og Krabaten, der skulle istandsættes, førend de kunne bruges, maa han lade et af de Skibe, der ligge ved Daugløcke Slette og ere bestemte til Aarhus, forsyne med Fetalje og sende det til Norge efter Tømmeret; hvis Skibet ikke er forsynet med en god Styrmand, skal han sætte en ind derpaa, som er kendt med de norske Havne. Han skal straks lade tage fat paa Fortuna, saa det med det første kan »opløbes« til Bygmesteren [i Norge], da der jo om Høsten sædvanlig er Storm og Uvejr. Da den wal-

[1] Rærup.

lachische Herre har begæret en Krejert til sine Heste, skal Peder Oxe give Peder Munck, Admiral, Ordre til paa egen Haand og uden at lade sig mærke med, at Kongen ved noget om det, at sige til ovennævnte Herre, at Kongen ikke har nogen, som er tjenlig dertil, hvorfor han vil raade ham til ikke at anholde yderligere derom. Kongen bifalder, at han bestiller Klæde til Hofklædning i Hamborg, og kan paa ingen Maade tro, at Hamborgerne tør lægge Arrest derpaa. Sj. T. 12, 280 b.

21. Maj (Frederiksborg). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, med det første at bestille 100,000 Skifersten i Deuenther eller andensteds i Holland og betale dem af Tolden. Udt. i Sj. T. 12, 281.

22. Maj (—). Til samme. Da Anders Hes har berettet, at en hamborger Skipper Dittrich Bachhus, hvis Skib er arresteret i Sundet tillige med de andre hamborger Skibe, vil sælge ham Skibet, eftersom dette er meget gammelt og næppe uden stor Bekostning kan holdes oven Vande, tillader Kongen denne Handel paa den Betingelse, at Salgssummen i Stedet nedlægges i Arrest hos Tolderen, saa den kan være til Stede, hvis den bliver krævet. Sj. T. 12, 281 b.

— Befaling til Peder Oxe at sætte den visse Indkomst til Børlum Kloster, der nu er forlenet til Erich Kaas til Lindbierggaard, for Afgift, blive enig med Erich Kaas derom og melde Kongen Resultatet, for at denne kan give Erich Kaas Brev derpaa. Udt. i Sj. T. 12, 281 b.

— Befaling til Frantz Banner, der trods tidligere Ordre endnu ikke har overleveret Erich Kaas til Lindbieregaard Brevene vedrørende Børlum Klosters Gods, om straks at levere denne baade de Breve, han har modtaget i Klosteret, de Tingsvidner, Lavhævder og andre Breve, han selv har erhvervet, medens han havde Klosteret, og de Breve, han har modtaget i Viiborg Kapitel, lade optage Register over Brevene under sit Signet og sende ham det tillige med Brevene. Da Kongen har bortskiftet og forvandlet noget af Børlum Klosters Gods, siden Frantz Banner fik det i Forlening, skal han levere Erich Kaas den beseglede Jordebog, som han modtog over Klosterets Gods, for at Kongen deraf kan se, hvad der endnu ligger dertil og hvad der er kommet derfra. J. T. 1, 132.

23. Maj (—). Befaling til Kapitlet i Viiborg, af hvem Frantz

Banner for nogen Tid siden har faaet nogle Breve vedrørende Børlum Klosters Gods, at levere Erich Kaas til Lyndbieregaard, der nu er forlenet med Klosteret, de Breve, som Frantz Banner maatte have tilbageleveret til Kapitlet, tillige med de andre ved Kapitlet værende Breve vedrørende Børlum Klosters Gods mod en nøjagtig Reversal derfor. J. T. 1, 132.

23. Maj (**Frederiksborg**). Til Jørgen Skram. Da nogle Borgere i Randers have berettet, at de i Henhold til den med Kongen sluttede Kontrakt have solgt en fremmed Købmand noget Korn, hvoraf en Del allerede er leveret, medens en Del ligger indskibet og ikke kan leveres Købmanden, fordi Jørgen Skram har faaet Ordre til at sende 30 Læster Malt og 24 Læster Rug[1] til Kiøpnehafns Slot, og at det vil være dem til stor Skade, hvis de ikke kunne levere Kornet, ligesom de ogsaa ville blive tiltalte af Købmanden, skal han, da Kontrakten lyder paa, at de skulle have alt det Korn, som i de næste 3 Aar kunne undværes fra Slottet, levere dem alt det Korn, som i dette Aar kan undværes fra Slottet, men sende hvad han har i Behold fra det foregaaende Aar til Kiøpnehafns Slot. J. T. 1, 132 b.

25. Maj (—). Til Hendrich Mogenssen. Da Kongen har sluttet Kontrakt om noget Bygningsarbejde med M. Hans Bygmester paa Krogen og skal give denne 500 ny Dlr. derfor, skal Hendrich Mogenssen, efterhaanden som M. Hans trænger til Pengene, af Tolden betale ham disse paa 100 Dlr. nær. Da Hendrich Mogenssen ikke oppebærer ny Dalere i Told, skal han betale M. Hans med Mønt eller gamle Dalere og fradrage det, som de gamle Dalere ere mere værd end de ny. Sj. T. 12, 282.

— Til Christoffer Valchendorff, Rentemester. Da Kongen har bevilget, at det Korn, som Rasmus Pederssen, forhen Stiftsskriver i Vendelboe Stift, har leveret Kirkeværgerne dér i Stiftet til at forbedre Kirkerne med, maa godtgøres ham i Regnskabet, skal Christoffer Valchendorff give ham endelig Kvittans, naar Regnskabet ellers er bragt i Orden. Udt. i Sj. T. 12, 282.

— Til Eggert Ulfeld. Da Sleggerups Mark, hvori baade Kronen som Ejer af Roschild Bispegaard og Kapitlet i Roschild have Enge, er meget daarlig indhegnet, saa Kvæg og Svin ofte bryde ind i den og ødelægge Engene, skal han anvise Bønderne

[1] J. T. har urigtig: Byg; jvfr. S. 440.

Torn og Staver i Skovene til Roschild Bispegaard, dog skulle Bønderne betale derfor. Udt. i Sj. T. 12, 282 b.

25. Maj (Frederiksborg). Befaling til Anders Bing at afsætte Peder Skriver, Borgemester i Vardbierg, da han viser sig meget uvillig og bevæger Borgerne til Ulydighed, indsætte en anden duelig Mand til Borgemester og tage ham i Ed. Udt. i Sk. T. 1, 36.

— Befaling til Hr. Peder Schram om paa Kongens Bekostning at lade opføre en Teglovn og en Tegllade ved Laugholm, lade Bønderne føre Ved sammen til Forraad og med det første lade brænde saa mange Mursten som muligt. Udt. i Sk. T. 1, 37.

— Til Peder Holdst. Niels Piiber, Borger i Korsøer, har berettet, at han sidste Vinter er sejlet til Stetin med sin Skude, men paa Rejsen af Storm og Uvejr er dreven ind til Rostock; her har han købt 15 Tdr. Rostockerøl, der imidlertid er blevet fordærvet for ham paa Hjemrejsen formedelst den strenge Vinter, og desuden har Skuden lidt Skade af Is, saa han er nødt til at sælge den. Peder Holdst skal undersøge, om Niels Piiber har lidt saadan Skade, og, hvis saa er, lade ham være fri for at svare Sise af Øllet. F. T. 1, 28.

— Kvittans til Folmer Rosenkrantz til Stensballi paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Aarhusgaard og Aarhus Stift i den Tid, han har haft dem i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig, har han dels betalt Rentemester Chrestoffer Valckendorff, dels leveret Biørn Anderssen til Inventarium. J. R. 1, 240 b.

[Omtr. 25. Maj.][1] Søbrev for Peder Munck, Admiral, som med nogle Orlogsskibe skal ledsage Bogden Weyde, Herre af Walachie, der er bleven forjaget fra sine Lande af Tyrkerne og nu vil begive sig til sin Blodsforvandte Storfyrsten af Moschov, til den russiske Grænse, hvilket Kongen af Kejseren og Kurfyrsten af Saxen er bleven opfordret til at lade gøre. Peder Munck maa ikke forurette nogen paa Rejsen og maa, hvis han møder Kongen af Sverrigs Admiral og Flaade i det Farvand, ikke i nogen Maade forgribe sig imod dem, men skal sende en Esping ud og tilkendegive sit Hverv. Naar han har sat Herren af Walachie i Land ved Naruen og tilkendegivet Storfyrstens Statholder sin Ankomst, skal han,

[1] Indført mellem Breve af 25. og 28. Maj.

saa snart han faar gunstig Bør, begive sig tilbage igen. Sj. T. 12, 282 b.

28. Maj (Frederiksborg). Til Christoffer Valchendorff. I Anledning af hans Forslag om at sende de 50 Læster Nybe Sild, hvormed Berthil Stinger skal være ankommen, til Naruen, da Nybe Sild ikke kunne udbringes til deres Værdi i Dantzick og andensteds i Tyskland, og forhandle med en af de arresterede hamborger Skippere om at løbe til Naruen med Sildene, befales det ham straks at lade det samme Skib, som er kommet fra Nybe med Sildene, udproviantere og lade det følge med Skibsflaaden til Naruen, da der vil medgaa lang Tid til Sildenes Ud- og Indskibning, hvis der paa ny skal fragtes Skibe. Der er givet Peder Munck Ordre til at vente en 5—6 Dage paa Rheden ved Naruen, indtil Sildene ere komne paa Markedet og Skibet igen kan følge med tilbage. Sj. T. 12, 283 b.

30. Maj (—). Til Hendrich Mogenssen. Kongen har tilladt, at Frederich Leygel, Toldskriver, og Dauid Leygel, Borger i Helsingør, maa faa et ved Landtzkrone arresteret, med Salt ladet Skib, tilhørende Jørgen Bestelmandt fra Hamborg, fri af Arresten og maa fragte det til Riig og siden vesterpaa, samt at de maa købe det Salt, han har inde, paa den Betingelse, at den Sum de blive enige med ham om derfor, skal deponeres paa en Ret, og Skibet vurderes til en Sum, der skal indbetales til Kongen, saafremt Skibet efter endt Rejse ikke igen bliver ført til Stede i Sundet. Hendrich Mogenssen skal derfor fortolde Skibet og give det fri af Arresten, naar han har faaet de to ovennævnte Mænds Forpligtelsesbrev. Kongen vil selv beskikke Mænd til at vurdere Skibet. Sj. T. 12, 284.

— Befaling til Aruid Olssen, Befalingsmand paa Holmen ved Kiøpnehafn, at begive sig til Helsingør og tage nogle fremmede Skippere til sig, som kunne vurdere ovennævnte Skib. Udt. i Sj. T. 12, 284 b.

— Aabent Brev, at Casper Trompeter maa være fri for at svare Sise af det Tyskøl, som han selv indfører og udtapper i Kroen ved Schanderborg, saa længe Kongen er til Stede paa Slottet; dog maa han ikke under det Skin tilholde sig Frihed for Sise af andet Øl end det, han udtapper ved Slottet. Udt. i J. R. 1, 241.

— Befaling til Claus Glambeck, der tidligere har faaet Ordre

til at nedbryde det Kammer, som han selv forhen har haft, og udvide Køkkenet dermed, om at lade Køkkenet [paa Skanderborg Slot] gøre i Stand med det første. Da den store Stald er rejst, skal han lade den mure og gøre helt i Stand, medens den lille Stald, der er tilhugget, men endnu ikke opsat, skal blive liggende indtil videre. Da de Tagsten, Lægter og Deler, som behøves til denne Bygning, ikke kunne faas her, skal Claus Glambeck selv købe dem i Nørrejylland. J. T. 1, 133.

31. Maj (Frederiksborg). Til samme. Da Kongen vil opholde sig paa Skanderborg Slot i Vinter og der ikke i Kroen er Plads nok til Kongens Hoftjenere, Kancelliet og det øvrige Følge, skal han straks lade tilhugge, opsætte og mure et Bindingsværkshus ved Kroen med 8 eller 9 Skorstenskamre i, saa Kongens Hoffolk og fremmede, der komme did, kunne have bekvem Bolig deri, og sørge for, at Huset bliver færdigt, inden Kongen kommer did. J. T. 1, 133.

1. Juni (—). Til Hendrich Mogenssen. Da Here Pethersen von Workom fra Hamborg, der i Riiga er bleven fragtet til at løbe til Emden med noget Gods, men nu er bleven arresteret i Sundet tillige med de andre hamborger Skibe, har begæret at maatte fortsætte sin Rejse mod at stille nøjagtig Borgen for, at han efter at have leveret Godset i Emden vil indfinde sig i Sundet igen med Skibet, og at Forloverne i modsat Fald skulle indlægge saa mange Penge, som Skibet vurderes til, tillades det Hendrich Mogenssen at lade Skibet passere paa denne Betingelse, saafremt Here Pethersen med Certifikatser kan bevise, at det Gods, han har inde, tilhører Folk fra Emden og ikke Hamborgere; dog skal Skipperen betale den Kongen tilkommende Rettighed. Sj. T. 12, 285.

3. Juni (—). Befaling til Claus Glambeck at forhandle med Kirkeværgerne i Skanderborg Len om for en rimelig Pris at afhænde alle de Tiendelam, der falde i Lenet, til Kronen, da Kongen vil holde Vinterlejr paa Skanderborg Slot og har nogle Byggeforetagender for smstds., hvortil der vil medgaa en stor Hob Fetalje. J. T. 1, 133 b.

4. Juni (—). Til Kronens Bønder under Øuidtz Kloster. Da Lauritz Schram til Hastrup har klaget over, at nogle af dem restere med Landgilde, medens andre i nogle Aar have nægtet at svare ham samme Gæsteri, som de have svaret de tidligere Lensmænd, befales det dem straks at udrede Restancerne af

Landgilden og svare ham samme Gæsteri, som de have svaret de tidligere Lensmænd, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. Sk. T. 1, 37.

5. Juni (Kbhvn.). Kvittans til Erich Rossenkrantz til Kiestrup paa hans Regnskab for de i Salling Herred oppebaarne Skatter i den Tid, han har haft det i Forlening og Pant. F. R. 1, 52.

8. Juni (—). Pantebrev til Peder Munck, Admiral, paa Hundzlund Kloster i Nørrejylland for 3000 rinske Gylden, 5875½ Dlr., 63½ Lod ungersk Guld, 99 Dobbeltdukater, 834 Lod Sølv og 2100 Mk. i danske Hvider, som han har laant Kronen. Kongen forbeholder sig alle de Bundgarnsstader og Sildefiskerier i Stranden, som hidtil have hørt til Klosteret, og vil holde sin egen Salter dér til at salte Sild. Peder Munck skal tjene Riget med 4 væragtige Karle til Skibs og skaffe Jomfruerne i Klosteret Klæde og Føde efter den derom gjorte Skik. P. 339 (overstreget).

10. Juni (—). Befaling til Hendrich Mogenssen at sende 2000 gl. Dlr. af dette Aars Told til Kiøpnehafn. Udt. i Sj. T. 12, 285 b.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at sende nogle Baadsmænd til Kiøpnehafn, hvilke skulle gøre en Rejse til Norge og straks tilbage igen. — Malmø 16 Baadsmænd; Hollænderbyen paa Amager 15; Naschou 10; Landzkrone 8; Kiøge 6; Skielskør og Stege hver 5; Helsingør og Heddinge hver 4; Stubbekiøping 3; Ydsted og Holbeck hver 2. Udt. i Sj. T. 12, 285 b.

— Til Jacob Ulfeld. Da de Kronens Bønder under Dallum Kloster, der bo i Skovbygden, have berettet, at de hidtil have faaet Bygnings- og Vogntømmer i de til deres Gaarde liggende Skovskifter uden Betaling, medens der nu kræves Betaling af dem, skal han undersøge, hvorvidt de tidligere have betalt noget for Tømmeret eller ej, og fremdeles lade det blive, som det tidligere har været; dog skal Tømmeret anvises dem, for at de ikke skulle forhugge Skovene. F. T. 1, 28 b.

— Befaling til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, Jens Kaas, Embedsmand paa Silckeborg, og Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald, at mødes i Findtz Herred, sætte Kronens Bønder i Findtz Herred, der have klaget over at være satte for højt i Gæsteri, for et rimeligt Gæsteri og lade Gæsteriet indskrive i Jordebogen. J. T. 1, 133 b.

10. Juni (**Kbhvn.**). Til Nils Jonssen. Da Sandemændene i Rins Herred under Hald Slot have klaget over, at de besværes stærkt med Rejser til Herreds- og Landsting, men ikke desto mindre maa gøre samme Ægt, Arbejde og Ugedagstjeneste til Slottet som andre af Slottets Tjenere, har Kongen bevilget, at ovennævnte Sandemænd maa være fri for Ægt og Arbejde. J. T. 1, 134.

11. Juni (—). Aabent Brev, at Bønderne i Hollænderbyen paa Amage, der, siden de ere komne til at bo der paa Landet, formeres saa stærkt, at de ikke alle kunne nære og bjærge sig i Hollænderbyen, maa være lige saa nær som Kongens danske Undersaatter til at faa de Gaarde og Boliger, der blive ledige i de danske Byer, i Fæste; dog skulle de, der fæste saadanne Gaarde, svare de sædvanlige Afgifter og staa under samme Lov og Ret, som de Danske, der bo i Byen. Sj. R. 11, 115 b[1].

— Forleningsbrev for Hr. Seuerin Pederssen, Sognepræst i Nestued, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Skielby Sogn, kvit og fri. K. Udt. i Sj. R. 11, 116.

— Til Hendrich Mogenssen. Da han i Anledning af en Meddelelse fra Adrian Paues Søn om, at Adrian Paue har indskibet 48 Læster Salt paa 2 Bojerter, der med det første kunne ventes til Sundet, har forespurgt, hvorvidt han skal lade Skibene passere eller anholde dem, da Adrian Paue jo har opholdt sig i Hamborg, siden han undveg fra Amsterdam, befales det ham at lade dem passere, da Adrian Paue kun opholder sig som Gæst i Hamborg og ikke har Borgerskab dér; dog skal der betales sædvanlig Told, og Adrian Paues Søn skal paa Raadhuset bevise, at Saltet tilhører Adrian Paue. Sj. T. 12, 286.

— Befaling til samme at lade Skipper Peyther Jørgenssen passere, der er kommen fra Hamborg med noget lybsk Gods og er bleven arresteret i Sundet, fordi han ikke kan certificere for den ene Fjerdepart i Skibet, da Certifikatsen er bortkommen ved et Overfald af Fribyttere; dog skal Skipperen svare Kongen den ham tilkommende Rettighed og, hvis Skibet hører hjemme i Hamborg, sætte Borgen for det. Udt. i Sj. T: 12, 286.

— Befaling til Morten Venstermand at lade Bønderne i Riisby have fri Rishugst i Hareskov til Hegn, saafremt det

[1] Tr.: Thura, Beskr. over Amager S. 17.

kan bevises, at de hidtil have haft det uden Betaling; dog skulle Risene udvises dem. Udt. i Sj. T. 12, 286 b.

11. Juni (**Kbhvn.**). Til Biørn Kaas og Jørgen Marsuin. Da Bønderne i Thorn Herred have berettet, at Fru Thale Ulfstandt, Pouel Laxmandtz Enke, med hvem de have sluttet Kontrakt om, at hun skal holde Gydinge Bro i Stand mod at oppebære Brokorn af dem, nu kræver mere Brokorn af dem, end Kontrakten hjemler hende Ret til, og at Herredsfogden, der ellers burde hjælpe dem til Rette, forfølger dem for Brokornet, skulle Biørn Kaas og Jørgen Marsuin stævne Herredsfogden og nogle af Bønderne for sig, undersøge Sagen og sørge for, at Bønderne ikke blive besværede med mere Brokorn, end Kontrakten paabyder. Sk. T. 1, 37 b.

12. Juni (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 6000 gl. Dlr., som han af dette Aars Told har indleveret i Kongens eget Kammer paa Kiøpnehafns Slot. Sj. R. 11, 116. K.

— Til Adelen over hele Riget. Da det altid har været Sædvane, at Adelen her i Riget har skullet lade sig mønstre, vil Kongen, skønt han ikke staar i Fjendskab med nogen, dog med det første lade holde en almindelig Mønstring, hvorfor det befales alle at holde deres pligtige Rustning baade af deres Arvegods og Forleninger rede, saa de kunne lade sig mønstre, naar de tilsiges. Sj. T. 12, 286 b.

— Befaling til Stiftslensmændene at tilskrive alle adelige og Lensmændene i deres Stift og sende dem Kopi af ovenstaaende Brev. Sj. T. 12, 287.

— Befaling til Landsdommerne at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstingene. Udt. i Sj. T. 12, 287.

— Dom, afsagt af Kongen og Rigsraadet, mellem Matz Olssen og Hans Karlssen paa Langeland paa den ene og Gregers Juel, Landsdommer smstds., paa den anden Side angaaende nogle Parter i Lyckegaard, som 6 Bønder paa Langeland først havde solgt til Matz Olssen og Hans Karlssen og siden til Gregers Juel, hvorefter denne har ladet sig indføre i Gaarden med Rigens Dele. Ved Dommen tilbagevises Sagen, der ikke har været forfulgt paa Herredsting og Landsting, som det burde sig, ligesom der heller ikke her er taget Dom over Skødernes Gyldighed, til Paadømmelse paa Herredsting og Landsting. Sj. T. 12, 287 b.

12. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Christoffer Valchendorff at afkorte de 175 [Dlr.], som Niels Jonssen, Lensmand paa Hald, og Fru Metthe, Jesper Thorssens Enke, i sidste Fejde have laant Kronen, i Niels Jonssens Regnskab af Hald Len og igen tage Gældsbrevene til sig. Udt. i Sj. T. 12, 288.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Bønderne i Raulunde i sin Beskærmelse og stadfæster de Privilegier og den Birkeret, som de fra Arilds Tid have haft. Endvidere tillader han, at der aarlig maa holdes et frit Marked i Raulunde, hvor alle, der komme did, maa købe og sælge ligesom paa andre Markeder i Skaane. Markedet skal holdes St. Johannes bapt. Aften og den Dag over og opbrydes anden Dagen ligesom hidtil; dog Kronens Told hermed uforkrænket. Sk. R. 1, 76 b.

— Aabent Brev, at Anders Bing, Embedsmand paa Vardbierg Slot, uden Afgift maa beholde til eget Brug al den Avl, som i Aar kan avles til Ladegaarden ved Aas Kloster og nu er i Jorden. Sk. R. 1, 77.

— Aabent Brev, at Borgerne i Vardbierg i de næste 3 Aar maa beholde deres aarlige Byskat til Genopbygningen af deres i sidste Fejde brændte Sognekirke, da de have erklæret ikke at kunne genopbygge den uden Hjælp. Sk. R. 1, 77.

— Aabent Brev, hvorved Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, der nu har opladt den Bondegaard i Gullerup Sogn, hun har i Pant, til Præstegaard i samme Sogn, i Stedet faar 1 Gaard i Lackelenge paa samme Vilkaar. Sk. R. 1, 77 b.

— Til Jørgen Marsuin. Da der findes mange Tiender, som ingen vilde fæste ved den for nogen Tid siden efter kgl. Befaling foretagne Bortfæstning af Kronens og Kirkens Parter af Tienden i Skaane, befales det ham at bortfæste disse, naar nogen vil fæste dem, og lade dem sætte for en rimelig Afgift. Sk. T. 1, 38.

— Til Kronens Bønder i Øster Herred i Blekinge. Medens de hidtil, naar en Gaard var ledig og skulde bortfæstes, ikke have givet mere end 4 Alb. i Stedsmaal, skulle de herefter, naar nogen Gaard bliver ledig, fæste den af Lensmanden ligesom Kongens andre Undersaatter i Blekinge, da de lige saa vel som disse ere forpligtede til at fæste deres Gaarde paa den andensteds i Riget sædvanlige Maade. Sk. T. 1, 38 b.

13. Juni (—). Aabent Brev, at Borgerne i Roskilde, der for nogen Tid siden have lidt Skade ved Ildebrand og endnu ikke

ere komne sig saa meget, at de kunne drive nogen Handel eller stort Købmandsskab, maa være fri for at svare Byskat til Kronen i de følgende 3 Aar. Sj. R. 11, 116 b[1].

13. Juni (**Kbhvn.**). Livsbrev for Frantz Nielssen, Foged paa Hagenschouf, paa en Jord i Assens Mark, som Erich Hardenberg, Embedsmand paa Hagenschouf, har fæstet til ham; dog skal han svare sædvanlig Afgift deraf. F. R. 1, 52.

— Aabent Brev, hvorved det Marked, som aarlig har været holdt i Helsingborg Lørdag før Midfaste, afskaffes, da Borgerne have klaget over, at de to Markeder, som aarlig afholdes i Byen, ere dem til mere Skade end Gavn. Enhver, der herefter søger dette Marked, skal have forbrudt hvad han har med at fare. Sk. R. 1, 78.

— Aabent Brev, at Borgerne i Helsingborg indtil videre skulle være fri for Landsknægte- og Baadsmandshold, da de have klaget stærkt over, at de besværes mere end Borgerne i de andre Købstæder i Riget, idet de altid skulle indskibe det Tømmer, som bliver hugget i Kronens Skove i Skaane og ført ned til Ladestedet ved Helsingborg. Sk. R. 1, 78 b.

14. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Helsingborg formedelst Besværingen med at indskibe Tømmer fritages for deres aarlige Byskat i de følgende 3 Aar. Sk. R. 1, 79.

— Aabent Brev, at Eyller Krafse, Embedsmand paa Korsøer, maa oppebære Kirkens Part af Korntienden af Thornborg og Vemerløf Sogne, saa længe han har Korsøer Slot i Forlening, mod aarlig at svare 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg og 5 Tdr. Havre til Thornborg Kirke og 6 Pd. Rug og 6 Pd. Byg til Vemerløf Kirke. Det befales Bønderne at levere Tienden i Negene paa Slottets Ladegaard og at tiende retfærdigt, da Eyller Krafse ellers maa lade deres Korn kaste og dem selv straffe, hvis det viser sig, at de have forsét sig. Sj. R. 11, 116 b. K.

— Befaling til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Sorøe Kloster, at lade Jacob Steen, Borger i Nestued, faa sine udlagte Penge og Betaling for de Varer, han har leveret M. Ifuer til Ringsted Kloster, medens denne havde dette Kloster i Befaling. Udt. i Sj. T. 12, 288.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. II. 56.

14. Juni (**Kbhvn.**). Gavebrev til Sognepræsteembedet i Gullerup. Sk. R. 1, 79. (Se Kronens Skøder.)

— Til Bønderne paa Bornholm. Da Kongen har bragt i Erfaring, at der baade af fremmede og af dem selv føres tysk Øl, Pryssing og anden fremmed Drik til Landet, uden at der bliver svaret Sise deraf, og at der udføres Heste, Øksne, Køer, Øg og Foler, uden at der svares Told deraf, uagtet Danmarks Riges Raad har bevilget Kongen 1 Dlr. af hver Okse, Hest, Ko, Øg og Fole, som udføres, og 24 Sk. i den nugældende Mønt af hver Td. Rostockerøl, som indføres i Riget, forbydes det alle, som søge der til Landet, herefter at bryde deres Bunke, førend de have betalt Tolderen sædvanlig Told og Sise, og alle at udføre Heste, Øksne, Køer, Øg og Foler, førend de have svaret Told deraf, saafremt de ikke ville have forbrudt hvad de have med at fare og straffes. Sk. T. 1, 41[1].

— Befaling til Johan Urne at lade ovenstaaende Brev forkynde for Almuen paa Bornholm, indsætte nogle af de fornemste Dannemænd til at oppebære Sise i Købstæderne og andensteds og paase, at Kronens Told og Sise ikke blive forsømte, saafremt han ikke selv vil staa til Rette. Sk. T. 1, 39.

15. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at baade Kronens egne og andre Lodsejeres Tjenere lide stor Skade paa deres Enge, naar Mølleren paa Kronens Mølle, kaldet Quindeuatz Mølle, i Skaane, stemmer for Vandet i Utide, med Lodsejernes Samtykke fastsætter følgende Ordning for Møllen, hvormed baade Bønderne og Møllen kunne være tjente: Mølleren skal straks gøre et godt fast Stigbord paa Dæmningen, holde det i Stand, tage det op til 1. Maj og igen sætte det ned St. Bartholomei Dag, men ikke før; stemmer han i den Mellemtid for Vandet og nogen klager derover, skal han staa til Rette derfor, og Bønderne ovenfor Møllen skulle, hvis han ikke tager Stigbordet op 1. Maj, selv have Ret til at tage det op. Da Grundstokkene og Mølledæmningen under Stigbordet skulle være for høje, skal der tiltages et uvildigt Syn til at granske herom, og Grundstokke og Mølledæmning skulle straks aftages og sænkes, hvis de ere for høje under Stigbordet. Kongens Fogder og Lensmænd, der have Møllen i Forsvar, skulle tilholde Mølleren at rette sig efter ovenstaaende. Sk. R. 1, 79 b[2].

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 578 f. [2] Tr.: Smstds. 1. 579 f.

16. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Hr. Rasmus Rerauius, Kapellan til St. Helliggejsthus i Kbhvn., indtil videre aarlig maa oppebære 2 Pd. Korn af Kiøpnehafns Slot til sin Underholdning. Sj. R. 11, 117[1]. K.

— Aabent Brev, at Cornelius Claussen paa Dragøer maa faa den Gaard smstds., som hans Hustrus Moder Nelle nu bor i, paa samme Vilkaar, som hun har den; dog skal han, naar hun dør, fæste den af Lensmanden her paa Slottet. Sj. R. 11, 117. K.

— Til Hendrich Mogenssen. Da Oluf Bager, Borger i Othenssøe, er gaaet i Borgen for 2 hamborger Skibe, der føres af Hans Schiøtte og Matz von Bremmen, saaledes at det ene, der endnu ligger ved Helsingør, skal vurderes af Hendrich Mogenssen og nogle Borgere i Helsingør, og det andet, der ligger her ved Byen, af Admiralen paa Holmen, hvorefter saa Oluf Bager, hvis Skibene ikke vende tilbage i Arresten inden St. Mortens Dag, skal være forpligtet til at betale Kongen Vurderingssummerne, befales det ham at tiltage nogle af de fornemste Borgere i Byen, lade Skibet vurdere og derefter lade det passere. Sj. T. 12, 288.

— Skøde til Hr. Christoffer Pallessen, Sognepræst i Nørre Vem[2], og Hr. Isaach Sommer, Sognepræst i N. Sk. R. 1, 80. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at M. Hans Vatzen i Lund, der for kort Tid siden er bleven forlenet med Kronens Part af Korntienden af Vesterstadt Sogn, som Kongen nu har tilladt Kirkeværgerne i samme Sogn at oppebære til Istandsættelse af Kirken, fremdeles maa beholde Tienden, da Vesterstadt Kirke ikke skal være særlig bygfalden. Sk. R. 1, 80 b.

— Befaling til Anders Bing at annamme af Peder Skriver, forhen Borgemester i Vardberg, 100 Dlr. af den Sise, denne har oppebaaret, levere dem til Borgerne, hvem Kongen har skænket dem til deres bygfaldne Kirke, og paase, at de anvendes udelukkende til Kirkens Bedste. Udt. i Sk. T. 1, 39 b.

— Livsbrev for Hans Johanssen paa Hindtzgafuel Slot, som Jørgen Sested nu sidst har haft i Værge, uden Afgift. Han skal overtage Slottet til førstkommende Jul, tjene Riget med 6 geruste Heste, men maa ikke befatte sig med Medelfar By og den

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 344 f. [2] N. Vram, S. Asbo H.

Byskat, der svares deraf. Han maa sælge Borgerne i Medelfar Ildebrændsel af Vindfælder, fornede Træer og Stubbe i Kronens Skove. Efter Hans Johanssens Død skal Lenet straks frit falde tilbage til Kronen. F. R. 1, 52 b.

16. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Sested at modtage Pantesummen for Hindtzgafuel Slot og Len af Hans Johanssen til Fobeslet og til Jul overlevere denne Slottet og Lenet med Pantebreve, Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. F. T. 1, 28 b.

— Følgebrev for Hans Johanssen til Bønderne i Hindtzgauls Len, gældende fra Jul. Udt. i F. T. 1, 29.

— Forleningsbrev for Jørgen Mickelssen, Renteskriver, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som Poul Harbo hidtil har haft. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. J. R. 1, 241.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Fru Kirstin Ulfeldt, Morthen Suendsens Enke, har begæret at komme af med Koldinghus Len og det paa Slottet værende Inventarium og andet, men Kongen ikke saa hurtig kan faa sig betænkt om Valget af en ny Lensmand, skal Holger Rosenkrantz straks begive sig til Koldinghus, lade Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet beskrive og indsætte i Forvaring indtil Valget af en ny Lensmand og befale Fogden imidlertid at have Opsigt med alt. J. T. 1, 134.

— Befaling til Fru Kirstin Ulfeld at levere Holger Rosenkrantz, Marsk, det paa Koldinghus værende Inventarium, Registre, Jordebøger, Breve og andet. J. T. 1, 134 b.

17. Juni (—). Aabent Brev, at Hr. Jens Lercke, Sognepræst til St. Peders Kirke i Slaugelse, maa faa til arvelig Ejendom nogle Jorder og Byggesteder i Slaugelse, der ere henlagte til Sognepræsternes Underholdning: nemlig 1 Byggested paa Bredegade sønden for Adelgaden, 1 Byggested øst for St. Peders Kirke og 1 Byggested vest for St. Mikkels Kirkegaard, ret imod Stenstuegaden, mod aarlig at svare sædvanlig Jordskyld og Landgilde deraf til Sognepræsteembedet og gøre sædvanlig Tynge til Kronen og Byen. Disse Jorder have hidtil ligget øde, da Folk have været bange for at gøre Bekostning med at sætte Bygninger derpaa, medmindre de maatte faa dem til arvelig Ejendom mod at svare sædvanlig Afgift deraf, og Sognepræsten har nu begæret at maatte bebygge dem og faa dem til arvelig Ejendom mod at svare

sædvanlig Jordskyld og Landgilde deraf. Ville han eller hans Arvinger sælge de derpaa opførte Bygninger, skulle de først tilbyde Sognepræsteembedet dem. Svares Landgilden og Jordskylden ikke i nogle Aar, skulle de give dobbelt for deres Forsømmelse, dog skulle deres Bygninger herved ikke være forbrudte. Sj. R. 11, 117 b.

17. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgerne i Kallundborg over, at Bønderne paa Serøe, der sejle ind i Korshafn med deres Skuder og sælge deres Varer dér, løbe en 2—3 Mil ind i Landet, afhænde deres Varer dér og købe Huder, Skind, Korn og andre Købmandsvarer til Forprang til Skade for Borgerne i Kallundborg — med begge Parters Samtykke fastsætter følgende Ordning: De Indbyggere paa Serøe, der ere Landboer, sidde for hele Gaarde og svare fuld Skat og Tynge, maa frit besøge Korshafn, sælge Tømmer, Kalk, Sten og Sild til dem, der ville handle med dem, dog ikke mere end ialt 60 Læster Sild aarlig, og igen indkøbe Sædekorn, Brødkorn og andet til deres egne Huses Ophold, medens det skal være dem strengt forbudt at løbe ud paa de omkringliggende Landsbyer og gøre Landkøb dér eller købe til Forprang; derimod maa de Indbyggere paa Serøe, der ere Gaardmænd og ikke sidde for Gaarde, men dog hidtil have besøgt Korshafn, herefter ikke gøre dette, men skulle søge til Købstæderne og sælge deres Varer dér, og de maa ej heller være i noget Kompagniskab med Landboerne paa Serøe. Overtrædelse af denne Ordning medfører Tab af hvad de have med at fare og tilbørlig Straf. Indbyggerne paa Serøe maa udenlands sælge Sild og andre uforbudte Varer og igen købe hvad de behøve til deres Huses Ophold, men maa ikke udsælge noget af de købte Varer til Forprang; Kronens Told hermed dog uforkrænket. Sj. R. 11, 118[1].

— Til Biørn Kaas og Jørgen Marsuin. Da Hack Ulfstand har faaet Tilladelse til at faa 1 Gaard i Giødeløf til Mageskifte for 1 Gaard i Berckesagger, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Udt. i Sk. T. 1, 39 b.

— Forleningsbrev for Hr. Jens Thomessen paa Kronens Part af Tienden af Rafnstrup, Finderup og Dallerup[2] Sogne, kvit og fri. Udt. i J. R. 1, 241 b.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 580 ff. [2] Dollerup, Nørlyng H.

17. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Erick Løcke, Embedsmand paa Riberhus, til eget Brug maa oppebære Halvparten af den uvisse Rente, som falder i Riberhus og Hundtzbeckgaardtz Len fra sidste 1. Maj og til Aarsdagen derefter. J. R. 1, 241 b.

18. Juni (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle, som have Huse og Gaarde i Leje af Adelen eller andre, at betale deres aarlige Husleje, førend de have svaret den til St. Nicolai Kirke i Kiøpnehafns Vedligeholdelse henlagte Jordskyld, der hidtil er bleven forholdt Kirkens Forstandere det ene Aar efter det andet, hvilket kan medføre, at Jordskylden helt kommer fra Kirken. Handler nogen herimod, vil han komme til at staa Kirken til Rette. Sj. R. 11. 120[1]. K.

— Forbud til Jørgen Marsuin mod at gøre de højlærde i Kiøpnehafn Hinder paa 2 Kirkegaarde, der høre til Fossi Kirke, hvortil de i Følge deres Fundats have Jus patronatus. Sk. T. 1, 40.

— Aabent Brev, at Niels Bonde i Engeldrup, der har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard, og hans Hustru Karin i deres Livstid maa være fri for Ægt, Arbejde og al anden kgl. Tynge af Gaarden med Undtagelse af deres Landgilde og Landeskat; efter deres Død skal Gaarden sættes for Landgilde af Oldinge. Niels Bonde skal paa Tinge med det første tilskøde Hack Ulfsthand, Embedsmand paa Otthensegaard, paa Kongens Vegne Gaarden. Han maa kun hugge i Gaardens Skove efter Anvisning af Skovfogderne, hvis han ikke vil have forbrudt dette Brev. F. R. 1, 53.

— Skøde til Niels Jonssen, Embedsmand paa Hald, paa 1 Gaard i Aalborg. J. R. 1, 242.

— Skøde til Holger Rosenkrantz, Marsk, paa Seyd Kirke med Kirkegaard og Kirkejord og 1 Bol i Seyd. Han maa lade Kirken nedbryde og bruge den til sin Sognekirkes Forbedring. Bønderne i Seyd og Nedergaardt, der hidtil have søgt til Seyd Kirke, skulle herefter søge til Voud[2] Kirke, og Holger Rosenkrantzis Bønder i Sognet skulle herefter regnes for Ugedagsmænd. J. R. 1, 242 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Hr. Jørgen Løcke — der paa alle Fru Anne Løckes Arvingers Vegne har

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 345. [2] Uth, Bjærge H., Jylland.

afstaaet alle de Pante- og Livsbreve, som hun og hendes Husbonde Hr. Otte Krumpen havde paa Liungsom[1] og Medelsom Herreder, Odtzløf Kloster og andre Panter, mod at Kongen opgiver Forfølgningen mod Fru Anne, der nu paa Herreds- og Landsting og af Rigens Raad er dømt i Kongens Minde for dels selv at have ladet slaa, dels tilladt sine Bønder at slaa med Pulsvod i Limfjorden tværtimod Kongens Forbud, — maa lade den begyndte Forfølgning udføre mod de andre Arvinger, saafremt disse ikke ville holde den af ham med Kongen sluttede Handel; dog maa han ikke lade sig indføre i Godset for mere, end Pantesummen og Omkostningerne kunne beløbe sig til. Hr. Jørgen har lovet at skaffe Kongen Pante- og Livsbrevene inden en Maaneds Tid. J. R. 1, 243.

19. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, der har lovet inden en Maaneds Tid at overlevere Kongen alle de Pante- og Livsbreve, som Fru Anne Løcke og Hr. Otte Krumpen have haft paa Sønderliung og Medelsom Herreder, Otzlef Kloster og andet Gods, maa tage nogle gode Mænd eller andre Dannemænd til sig, naar han drager over til Nørrejylland, hvilke skulle være til Stede, naar han udtager ovennævnte Breve, igen forsegle i Forening med ham de Kister og Skrin, hvoraf Brevene udtages, og give beskrevet, hvilke Breve han udtager. J. T. 1, 135 b.

— Til Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrup, og Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald. Da Mogens Jul til K[n]ibholdt har begæret 9 Gaarde og 1 Bol i Gessinge[2], 1 Gaard, kaldet Grefuen[3], 1 Gaard i Krabbedrup[4] og 1 Gaard i Dalen i Vendsyssel til Mageskifte for 1 Gaard i Boslunde og 1 Gaard i Ølby ved Kiøge i Sjælland og 4 Gaarde, hvoraf 1 kaldes Kaberløf, i Vemindehøgs Herred, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 135.

20. Juni (—). Til Herluf Skafue til Eskelstrup og Eyller Krasse til Egholm. Da Vincentz Jul har begæret 1 Gaard i Broeng, 1 Bol, kaldet Fretofthe, og 1 Eng, der bruges af 2 Bønder i Brøndum, over hvilket Gods der sendes dem en Besigtelse, til Mageskifte for 1 Gaard i Semendrop[5] i Forslof Sogn i Ringsted Herred, skulle de straks besigte sidstnævnte Gaard, ligne Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 136.

[1] ɔ: Sønderlyng. [2] Fejlskrift for: Sessinge. [3] Graum, Børglum H. [4] Kragdrup, samme H. [5] Simmendrup.

21. Juni (**Frederiksborg**). Skøde til Peder Oxe, Hofmester. Sj. R. 11, 120 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hans Schoufgaard og Albret Oxe. Da Michel Seested har bevilget Kronen sin Gaard Thruidstrup med 4 Gaarde smstds. og 1 Gaard i Kallerød i Kallundborg Len til Mageskifte for noget Krongods i Sjælland, hvorom han selv skal give dem nærmere Besked, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 288 b.

— Til Christoffer Valckendorff. Da nogle Lensmænd, der i de sidste Aar have oppebaaret Madskat, have berettet, at noget af Øllet paa Vejen til Kiøpnehafn er løbet ud, og at noget af Brødet ikke har kunnet staa fuldt Maal, fordi Tønderne ikke vare ens pakkede, hvorfor de ikke kunne faa Kvittanser derfor, førend Christoffer Valckendorff har faaet Kongens Vilje derom at vide, saa befales det nu denne at lade alle Mangler til denne Dag i Regnskaberne for Madskatten passere, skønt Brødet ellers burde have staaet fuldt Maal, selv om Øllet muligvis kunde løbe ud. Sj. T. 12, 289.

22. Juni (—). Til Peder Oxe. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorvidt Kongens Orlogsskibe, der ligge paa Strømmene, skulle blive liggende dér endnu en Tid eller indlægges ved Holmen og Folket forløves, meddeles ham, at de, saafremt Kongen ikke giver anden Ordre, skulle blive liggende paa Strømmene indtil den Aarstid, da de skulle oplægges. Emmicke Kaas eller hvem anden, han anser for tjenlig dertil, maa følge med Rauf Klethen op til Norge med Fortuna, og han skal sørge for, at Skibet med det første kommer afsted. Sj. T. 12, 289 b.

— (**Kbhvn.**). Kvittans til Fru Beathe Bilde, Otthe Brahes Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Helsingborg Len i den Tid, hendes afdøde Husbonde har haft det i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Lande- og Kvægskatter. Hvad han blev skyldig, har hun leveret Oluf Mouritzen til Inventarium. Kongen har ogsaa betalt hende, hvad han i Følge Regnskabet blev hende skyldig, og har eftergivet Bønderne deres Restancer af Landgilde og Skatter. Sk. R. 1, 81.

23. Juni (—). Befaling til Fru Citzelle Oxe at overlevere Jens Bilde Vreløf Kloster med Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet. J. T. 1, 135.

— (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Philippus Hey-

denstrup paa 9 Gaarde, 1 Mølle og 1 Bol i Katzløsse, 1 Gaard i Hørødt og 1 Gaard i Balckagger, hvilket Gods Coruitz Viffert hidtil har haft i Værge, uden Afgift. Sk. R. 1, 81 b[1].

23. Juni (Frederiksborg). Befaling til Coruitz Viffert at overlevere Philippus Heydenstrup ovennævnte Gods, modtage Pantesummen derfor paa Rentekammeret og levere Rentemesteren Pantebrevene. Sk. T. 1, 40.

— Befaling til Christoffer Valchendorff at tilbagebetale Coruitz Viffert de 250 Dlr., som han har det til Philippus Heydenstrup forlenede Gods i Pant for, mod Udlevering af Pantebrevene. Sj. T. 12, 290.

— Forleningsbrev for Erich Kaas paa Børlum Kloster mod aarlig til hver 1. Maj at svare 500 gl. Dlr. i Afgift, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, og tjene Riget med 6 geruste Heste. Kongen forbeholder sig al Told, Sise og Vrag, som falde i Lenet. J. R. 1, 243.

24. Juni (—). Til Biørn Kaas og Jørgen Marsuin. Da Fru Giøruel Gyldenstiern, Lauge Thruedtssens Enke, har begæret Høgested Len med mere Gods i Udlæg for det Gods til en 10 Læster Korns Rente, som Kongen skylder hende, skulle de med det første besigte Høgested Len og saa meget andet Gods af det, hun anviser dem, at det hele kan beløbe sig til en Rente af en 10 Læster Korn, og lade optage 2 klare Registre derover, hvoraf det ene skal sendes til Kancelliet, det andet til Fru Giøruel Gyldenstiern. Sk. T. 1, 40 b.

— Til Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg, og Hack Ulfstand, Embedsmand paa Otthensegaard. Da Kragagger[2] Gaard og Gods paa Langeland, som Knud Steenssen skal have til Mageskifte for sin Gaard Lundby med mere Gods paa Sjælland, ikke kan veje op mod hans Gods paa Sjælland, hvorfor han har begæret tillige at maatte faa noget Anduorschouf Klosters Gods paa Langeland, skulle de straks begive sig paa Knud Steensens Gods i Sjælland og siden paa Anduorschouf Klosters Gods paa Langeland, ligne Godset, udlægge Knud Steenssen Kragagger Gaard og Gods og saa meget af Anduorschouf Klosters Gods paa Langeland, at han faar Fyldest for sit Gods paa Sjælland, og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 29.

[1] Udenfor er skrevet: gik ikke for sig. [2] Kroagergaard.

24. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til Erich Rud at lade Bønderne under Olborghus, der lide Mangel paa Bygningstømmer og Ildebrændsel, faa saadant for Betaling i Kronens Skove, men kun efter Udvisning af Skovfogderne. J. T. 1, 136.

— Til Erich Rud. Da der i sidste Fejde fra Olborghus er pantsat og bortkommet noget Gods, som endnu ikke er kommet tilbage, ligesom der ogsaa er lagt noget Gods under Slottet, uden at de Forskrivninger, som Kongen havde givet dem, der havde Godset i Værge, endnu ere indfriede, skal han undersøge denne Sag, indløse det pantsatte Gods, indfri de endnu ikke indløste Forskrivninger og Pantebreve og indsende dem til Rentekammeret. J. T. 1, 136.

25. Juni (—). Pantebrev til Palle Griis til Slet paa 3 Gaarde og 2 Bol i Hiortels i Han Herred i Vendsyssel for 570 Lod Sølv, 500 Mk. i Penge, eftersom Mønten tidligere gik, og 1 Portugaløs. P. 340.

— Forleningsbrev for Holgier Rossenkrantz, Marsk i Danmark, paa en Eng, kaldet Kalslund[1] Eng, paa Heden mellem Kiøpnehafn og Kiøge, uden Afgift. Sj. R. 11, 121.

— (**Kbhvn.**). Kvittans til samme paa de i Bygholms Len fra 1559 til 1. Maj 1574 oppebaarne Skatter, hvorpaa han har indleveret 43 Kvittanser til Rentemester Chrestoffer Valckendorff, og paa en 1570 oppebaaren dobbelt Kvægskat af Bygholm, Aackier, Drotningborg og Kallø Len og Rogso Herred, hvorpaa han har indleveret en Kvittans. J. R. 1, 244.

— Befaling til Axel Veffert straks at begive sig til Nortmarcke Kirke paa Als, aabne en dér staaende forseglet Kiste, hvori der findes nogle for Kongen meget vigtige Breve vedrørende den gejstlige Jurisdiktion paa Als og Erre, og indsende Brevene til Kancelliet; han skal tage Vidisser af Brevene og selv beholde Vidisserne for dermed at forsvare det Gods, han har i Forsvar. F. T. 1, 29 b.

26. Juni (—). Til Bisperne over hele Riget. Da der udenlands baade i Kirker og Skoler opvækkes ny Disputatser om Sakramentet og andre af den kristelige Tros Artikler af urolige Mennesker, som mere søge deres egen Ærgerrighed end Guds Lov og

[1] Karlslunde, Tune H.

Ære, skulle de, for at forhindre saadant i disse Riger, alvorligt forbyde Præsterne i deres Stift at opvække saadanne ny og unyttige Disputatser enten i deres Prædiken eller i Samtaler og befale dem paa det enfoldigste at undervise deres Sognefolk efter den ausborgiske Konfession; se de gennem Fingre med nogen, ville de selv komme til at staa til Rette derfor. Sj. T. 12, 290 b. Orig. (til Superintendenten i Fyens Stift) i Provinsark. i Odense. Origg. (til Superintendenterne i Ribe og Vendelbo Stifter) i Provinsark. i Viborg.[1]

26. Juni (**Kbhvn.**). Kvittans til Fru Magdalene Baner, Ifuer Krabbis Enke, paa de i Schifuehus Len fra 1550, da hendes afdøde Husbonde fik Lenet, til 1. Maj 1572 oppebaarne Skatter og paa et Aars Skat og Afgift af Horns Herred, som hendes Husbonde havde i Pant. De i de foregaaende Aar modtagne Kvittanser har hun leveret til Rentemester Chrestoffer Valckendorff. J. R. 1, 245 b.

— Livsbrev for Seueren Morthenssen, Herredsfoged i Hiellom Herred, paa den Gaard i Terstedt i Skørpinge Sogn, som han nu selv bor i, uden Afgift, saa længe han er Herredsfoged, og derefter for sædvanlig Landgilde; overlever hans Hustru Anne Chrestensdatter ham, maa hun beholde Gaarden, saa længe hun sidder som Enke, mod at svare sædvanlig Landgilde. J. R. 1, 246.

— Til Erich Rud. Da Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald, har berettet, at han ved det mellem ham og Kronen sluttede Mageskifte ikke har faaet Udlæg for $6^1/_2$ Td. $2^1/_2$ Skp. Korn, skal Erich Rud undersøge denne Sag og, hvis Nils Jonssens Angivelse viser sig at være rigtig, udlægge ham Fyldest paa et for Kronen belejligt Sted samt indsende et Register over det udlagte Gods til Kancelliet. J. T. 1, 136 b.

27. Juni (—). Til Lensmændene i Tryggeuelde, Abramstrup, Holbeck, Kallundborg, Dragsholm, Korsøer og Vordingborig Len paa Sjælland og Møen; Malmøehus, Landtzkrone og Helsingborig Len i Skaane; Hindtzgafuel, Hagenschouf, Nyborig og Trannekier Len i Fyen; Falster, Oleholm og Rafuensborig Len. Da der hidtil ofte er bleven udskibet Øksne, Køer, Heste, Øg, Foler og Føl til Tyskland fra ulovlige Havne, hvorved Kronens Told formindskes, have Kongen

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. I. 242 f. (efter Afskrift af Brevet til Superintendenten i Skaane). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 234 f. (efter Orig. til Superintendenten i Fyens Stift). Secher, Forordninger I. 582 f.

og Rigsraadet nu truffet den Bestemmelse, at herefter ingen Øksne, Køer, Heste, Øg, Foler eller Føl maa udføres fra ulovlige Havne, men Øksnene skulle drives gennem de almindelige Toldsteder og fortoldes der, og Køer, Heste, Øg, Foler og Føl maa kun udskibes fra Købstæderne mod en Told af 1 Dlr. for hvert Stykke. Det befales Lensmændene at paase dette Paabuds Overholdelse, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. Sj. T. 12, 291.

27. Juni (**Kbhvn.**). Til Kiøge, Prestøe, Stege, Nestued, Skelskør, Korsør, Kallundborg, Holbeck, Olborg, Aarhus, Nykiøping paa Falster, Stubbekiøping, Nysted, Saxkiøping, Nagschouf, Rudkiøping, Kierteminde, Suinborig, Faaborg, Bogense, Simershafn, Trelborg, Falsterbo og Skanør, Landtzkronne, Ydsted, Vee, Aahus, Halmstedt, Vardborg, Rundeby og Laugholm. Da der hidtil er udskibet Øksne, Køer, Heste, Øg, Foler og Føl til Udlandet fra flere Købstæder ved Søsiden, uden at der er blevet svaret Told deraf, fordi de ikke ere komne gennem de almindelige Toldsteder, skal der, for i Fremtiden at forhindre saadant, i hver Købstad indsættes enten Byfogden eller en anden trofast Dannemand af Borgerne til at oppebære Kronens Told med 1 Dlr. af hver Ko, Hest, Øg, Fole eller Føl og aarlig gøre Regnskab derfor, hvorfor det befales de Byer, hvori der ikke er nogen til at oppebære Kronens Told, at indsætte enten Byfogden eller en af de fornemste Borgere dertil og paase, at intet udføres, uden at der svares Told deraf. Øksne maa herefter ikke udføres fra Købstæderne, men skulle henvises til de almindelige Toldsteder og fortoldes der. Sj. T. 12, 291 b[1].

— Livsbrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brahes Enke, der nu af sin egen gode Vilje har skænket Kongen de 6000 gl. Dlr., som hun i sidste Fejde og siden har laant Kronen, og hvorfor hun har noget Gods i Pant, og de 2265 Dlr., som hendes afdøde Husbondes Broder har udlagt for Kronen til Daniel Rantzov og dennes Ryttere, paa 1 Gaard i Nyrup, 2 Gaarde i Maglesedde, 4 Gaarde i Munckerup, 1 Gaard i Lillesedde, 1 Gaard i Hurui[2], 3 Gaarde og 1 Gadehus i Bøstofte, 1 Gaard i Lackelenge, 3 Gaarde i Skabberup[3], 4 Gaarde i Giermindtorp, 3 Gaarde og 1 Fæste i Asmindtorp, 1 Gaard i Kullemaa[4], 2 Gaarde i Belling[5], 1

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 583 f. [2] Hurfva, Froste H. [3] Fejlskrift for: Stabberup. [4] Kålema. [5] Billinge.

Gaard i Thubberød[1], 1 Gaard i Gunderød, 1 Gaard i Øsløf, 1 Gaard i Ask og 1 Gaard i Semerup[2] i Froste Herred, 2 Gaarde i Fers Herred og 1 Bol i Lille Raaby, 6 Gaarde i Sandby By og Sogn, 2 Vandmøller i Hosted Sogn, 1 Gaard i Skiellinge, 1 Gaard i Giedinge, 1 Gaard i Verpinge, kaldet Hafgaard, og 1 Mølle, kaldet Verpinge Mølle, i Thorne Herred, hvilket Gods hun nu selv har i Værge, uden Afgift. Sk. R. 1, 82.

27. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Aage Brun i Sønder Vraa[3] — der i sidste Fejde har ladet sig bruge ved Kongens Krigsfolk og Feltøverster og efter mundtlig Ordre af Kongens Befalingsmænd har haft Opsigt med de af Kongens Undersaatter, der handlede og vandlede med de Svenske og tilførte disse nogen Kundskab om, hvorledes det stod til her nede, og i den Egenskab har grebet nogle af Kronens og Adelens Tjenere, der have handlet med de Svenske, og frataget dem noget svensk Gods, som de have haft hos sig, hvorfor han nu tiltales af dem — skal være fri for enhver Tiltale i Anledning af dette svenske Gods. Sk. R. 1, 83.

— Livsbrev for Fru Anne Løcke, Hr. Otthe Krumpens Enke, — hvis Broder Hr. Jørgen Løcke nu har opdraget Kronen alle de Pante- og Livsbreve, som Fru Anne og Hr. Otthe havde paa Synderliung og Medelsom Herreder, Øtzløf Kloster og andet Gods — paa ovennævnte Herreder, Kloster og Gods, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. J. R. 1, 247.

28. Juni (—). Kvittans til Hr. Jørgen Løcke paa følgende Pantebreve, som hans Søster Fru Anne Løcke og hendes Husbonde Hr. Otthe Krumpen havde paa Medelsom og Synderliung Herreder, Ødtzløf Kloster og andet Gods, og som han nu har overleveret Kongen, nemlig: 1. Pantebrev, dat. 29. Juli 1563[4], til Hr. Otthe Krumpen paa Medelsom og Synderliung Herreder for 6000 Dlr. — 2. Pantebrev, dat. 26. Febr. 1566, hvorved Hr. Otthe Krumpens Pant i samme Herreder forhøjes med 6000[5] Dlr. — 3. Pantebrev, dat. 15. April 1567, hvorved Hr. Otthes Pant i samme Herreder forhøjes med 1333 Dlr. 1 Mk. danske. — 4. Pantebrev, dat. 16.[6] Aug. 1567, hvorved Hr. Otthes Pant i samme Herreder forhøjes med 4494 Dlr. 19 Sk. danske. — 5. Pantebrev, dat. 1. Jan. 1571, til Fru Anne Løcke paa Ødtzløf Kloster for 8600 Dlr. — 6. Pantebrev, dat.

[1] Tibbaröd. [2] Vist Fejlskrift for: Sonnerup. [3] S. Vram, Luggude H.? [4] J. R. har urigtig: 1569. [5] Fejl for: 5000, jvfr. Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 20. [6] Fejl for: 18., jvfr. Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 232.

16. Dec. 1564, til Fru Anne paa Herligheden af alle Kirke- og Præstetjenere i Gierløf Herred for 400 Dlr. J. R. 1, 247 b.

28. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at M. Hans Katlin, der nu er antagen som Kongens Skibsbygger og altid skal være til Stede paa Bremerholmen for at have Tilsyn med Kongens Arbejde, i aarlig Løn skal have 150 Dlr., 2 Øksne, 8 levende Lam, 12 Gæs, 3 Fjerd. Smør, 1 Td. Sild, $^1/_2$ Td. Gryn, 1 Td. Torsk, $2^1/_2$ Pd. Rug, 3 Pd. Malt, 13 Tdr. Øl og 6 Skovsvin og desuden fri Bolig; Rentemesteren og Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot skulle levere ham ovennævnte Penge og Fetalje. Han skal paase, at Spaaner og ubrugeligt Tømmer ikke bortkomme, men komme Kongen til gode. Sj. R. 11, 121.

— Fundats paa de 10,000 Dlr., som Kongen, Danmarks Riges Raad og nogle af Adelen have givet til de fattige husarme i Kiøpnehafn. Sj. R. 11, 121 b. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 40. (Se Hofman, Fundationer X. 257 ff.)

— Til Eggert Ulfeldt. Da Dr. Albertus Knoppert, Professor ved Universitetet, har berettet, at Kongen har mageskiftet 1 Gaard i Assindrup, der hørte til det til Universitetet henlagte St. Anne Alters Gods, til Johan Friis uden at give Kapitlet [i Roskilde], der da raadede for Godset, Vederlag derfor, skal Eggert Ulfeldt undersøge denne Sag og, hvis der ikke er udlagt Kapitlet Fyldest, udlægge Dr. Knoppert, der nu har St. Anne Alters Gods i Værge, en lige saa god Gaard som den i Assindrup samt sende Besked derom ind til Kancelliet, for at Kongen siden kan give de højlærde Brev paa Gaarden. Sj. T. 12, 292 b.

— Tilladelse for Eggert Ulfeldt til paa Roschyldgaard at holde 2 Vognklippere til at befordre Kongens Bud, der skulle hurtig afsted, og oppebære $1^1/_2$ Td. Havre om Ugen til disse Heste, hvilken Havre maa passere i hans Regnskab. Udt. i Sj. T. 12, 293.

— Befaling til Abbeden i Soer at skaffe Eyler Grubbe, Rigens Kansler, der skal bygge noget paa Tryggeuelde og mangler Mursten dertil, saa mange Mursten, som paa én Gang kunne brændes i Teglovnen ved Klosteret; hvis han ikke har saa mange brændte, skal han straks lade dem brænde og lade Klosterets Bønder tage dem med til Faxe, naar de drage did efter Limsten. Sj. T. 12, 293.

— Følgebrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge

Brahes Enke, til Bent Møller i Verpinge Mølle. Udt. i Sk. R. 1, 84.

28. Juni (**Kbhvn.**). Til Niels Kaas, Kansler, Biørn Kaas, Eyler Grubbe, Rigens Kansler, og Peder Gyldenstiern. Da Holger Brahe til Hammer har bevilget Kronen 2 Gaarde i Poluppe[1] og 1 Gaard i Undsted[2] paa Møen til Mageskifte for 2 Kronens Gaarde i Gulthorp i Othrup Sogn i Skaane og, hvis disse ikke forslaa, tillige andet Gods, som han nærmere skal anvise dem, skulle de straks besigte begge Parters Gods, ligne det [og indsende klare Registre derpaa]. Sk. T. 1, 41 b.

— Til de samme. Da Kongen har bevilget Fru Idde Munck, Hr. Olluf Nielssens Enke, Øuitz Kloster i Skaane med tilliggende Gods til Mageskifte for hendes Gods paa Møen og andensteds, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Udt. i Sk. T. 1, 42 b.

— Befaling til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, at være Hr. Oluf Jensen, der tidligere har haft 2 Sogne ved Flensborg, men for nogle Aar siden er kommen af med dem og siden den Tid har siddet uden Underholdning, behjælpelig med at faa det første ledige Kald i Stiftet, dog skal alt gaa efter Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Befaling til Jørgen Skram at betale Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Mariagger Kloster, hos hvem Kongen har bestilt 100,000 Mursten til Hospitalet i Randers, hvoraf Størsteparten allerede er leveret, disse Mursten efter den derom trufne Aftale; hvis han ikke har saa mange Penge af Kronens, skal han af sin Lensafgift betale Resten og indskrive det i Regnskabet. J. T. 1, 137.

29. Juni (**Frederiksborg**). Kvittans til Otte Brockenhus og Peder Hanssen, Renteskriver, der nu i Overværelse af Peder Oxe, Hofmester, Biørn Kaas, Eyller Grubbe, Rigens Kansler, Axel Veffert og Christoffer Valckendorff, Rentemester, have gjort Regnskab for al deres Indtægt og Udgift fra den Dag, de bleve Rentemester og Renteskriver, indtil sidste Nytaarsdag, da de bleve fri for disse Bestillinger. De bleve ialt skyldige $251\frac{1}{2}$ Rosenobel, 5 Henricusnobler, 2 Dobbeltdukater, 6 Engelotter, 4 ungerske Gylden, 5 Kroner, 140 Goltgylden, 1 Horns Gylden, $3\frac{1}{2}$ Lod $1\frac{1}{2}$ Kvintin rinsk

[1] Pollerup. [2] Fejlskrift for: Vestud.

Guld, 1 Guldring paa 1 Dobbeltdukat, 1 lille Guldring med en Glassten, 1 Guldring med en Granat paa $2^1/_2$ rinsk Gylden paa $^1/_2$ Ort nær, 1 Guldring paa 1 Goltgylden paa $^1/_2$ Ort nær, forskelligt Guld, der vejede 14 rinske Gylden, 3 Fastelavnsgylden, 5094 ny Dlr. $^1/_2$ Ort, 29 vejede Mk., 3 Lod smeltet Sølv, $4004^1/_2$ Lod $^1/_2$ Kvintin ru Sølv, 2 Sølvnæb i en Snor, 1 forgyldt Sølvring paa 1 Kvintin, 13,742 Mk. 14 Sk. $7^1/_2$ Pend. danske, $694^1/_2$ Mk. danske Klippinge, $1131^1/_2$ rydsk Denning, $883^1/_2$ Mk. 7 Sk. 2 Alb. svensk Mønt, 1 svensk Klipping paa $1^1/_2$ Mk., 250 Mk. 6 Sk. 1 Alb. norsk Mønt, hvilket de altsammen have leveret Rentemester Christoffer Valckendorff. Sj. R. 11, 123 b.

29. Juni (Frederiksborg). Kvittans til Christoffer Valchendorff til Glorup, Rentemester, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Visborg Len paa Gotland i den Tid, han har haft det i Forlening. Inventariet har han leveret til Chresten Munck, og hvad han blev skyldig har Kongen eftergivet ham. Sk. R. 1, 84.

1. Juli (—). Forleningsbrev for Arild Huitfeld, Sekretær, paa St. Hans Kloster i Viiborg, som Coruitz Veffert hidtil har haft i Værge. Han skal svare 100 gl. Dlr. i Afgift. J. R. 1, 248 b.

— Befaling til Coruitz Viffert at overlevere Aruid Huitfeld, Sekretær, St. Hans Kloster i Viiborg med Jordebog, Inventarium, Breve og andet, modtage Pantesummen paa Rentekammeret og indlevere sine Pantebreve dertil. Sk. T. 1, 42 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff at betale Coruitz Viffert, Embedsmand paa Helsingborig, Pantesummen for St. Hans Kloster i Viiborg og tage Pantebrevene til sig. Sj. T. 12, 293.

2. Juli (—). Befaling til samme at betale Fru Margrette paa Giedtzholm, Josep Falsters Enke, paa hendes Datterbørns Vegne 200 Dlr., som hendes Dattermand Ifuer Lunge har laant Kronen i sidste Fejde, og 80 Dlr., som hun selv har laant Kronen. Udt. i Sj. T. 12, 293 b.

— Til Peder Oxe. Da han har faaet Skrivelse fra de Dantziger om, at de med deres Fuldmægtig have hidsendt 10,000 Dlr. af den første Termin, de skulle betale, og have leveret Kongens Faktor i Dantzig Petter Bars 7000 Dlr. samt selv beholdt 8000 Dlr. af Pengene, efterdi de af Peder Oxe havde erfaret, at Kongen vilde lade 8000 Dlr. af den første Termin blive staaende i Dantzig til

Indkøb af Varer til Orlogsskibene, hvilke 8000 Dlr. de dog ville sende hid, hvis Kongen vil have det, saa bifalder Kongen, at de 8000 Dlr. blive staaende i Dantzig, og at Peder Oxe lader det, der skal bestilles til Orlogsskibene, betale af disse 8000 Dlr. De 10,000 Dlr. skulle betales til Tolderen i Helsingør, og Kongen vil siden give Dantzigerne tilbørlig Kvittans derfor. Da der til den [Bygning], som Kongen har ladet foretage i Helsingør, mangler nogle Bjælker, der ikke saa snart kunne faas dér i Byen [Kbhvn.] uden hos Hans Schougaard, der har nogle, hvilke Kongen venter at han gerne vil overlade ham mod Betaling med Tømmer eller Penge, skal Peder Oxe straks sende de manglende Bjælker til Helsingør. Kongen vilde helst have det Provianthus, der skal bygges, staaende ved Reberbanen, men hvis det ikke kan lade sig gøre, skal Peder Oxe lade det sætte bag ved Smedjen. Sj. T. 12, 293 b.

2. Juli (**Frederiksborg**). Til samme. Da man paa Gulland skal kunne lade savskære ret skønne Deler, der ere bedre og længere end dem, man faar fra Danzick, og Kongen i den Anledning vil lade savskære 1000 Tylter Deler, saa lange, som Træet i sig selv er, og 3 eller $2^1/_2$ Fingre tykke, skal Peder Oxe straks skaffe Kongen 12 gode Savskærere, der kunne sendes til Gulland, sætte en Mand til at have Opsyn med Arbejdet, blive enig med Savskærerne om den Løn, de skulle have, og med det første sende dem afsted. Meddelelse om Indholdet af Brevet til Lensmanden paa Visby Slot. Sj. T. 12, 294.

— Befaling til Chresten Munck at anvise disse 12 Savskærere, der skulle savskære 1000 Tylter Deler, $2^1/_2$ Finger tykke og saa lange, som Træerne i sig selv ere, og den Opsynsmand, der følger med dem, hvor de belejligst kunne opsætte Savladet, skaffe dem Hjælp til at hugge Træerne og lægge dem paa Savladet og Underholdning, medens de savskære Delerne, og siden lade Delerne føre ned til det nærmeste Ladested, for at Kongen kan lade dem hente med Skibe. Sk. T. 1, 43.

— Til samme. Storfyrsten af Muschous Sendebud, der har været hos Kongen og Kejseren, sendes til ham, og det befales ham at sende Sendebuddet med et godt Skib til Kongens Statholder paa Øssil og »befordre« ham med det, han behøver paa Rejsen. Sk. T. 1, 43.

— Til Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Eyler Grubbe og Peder Gyldenstierne. Da Kongen har bevilget Fru Beathe Bilde, Otthe

Brahis Enke, 3 Gaarde i Gullerup[1] og en Mølle, kaldet Sand[2] Mølle, i Skaane til Mageskifte for 1 Mølle ved Helsingborg og 1 Gaard i Allingemagle i Sjælland, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det [og indsende klare Registre derpaa]. Udt. i Sk. T. 1, 43 b.

2. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Arrild Uggerup at anvise disse Tømmermænd, der skulle hugge noget Tømmer til Kongen i Skovene i Aahus Len, hvor de kunne hugge det, skaffe dem Hjælp til Hugningen og Underholdning, saa længe Arbejdet staar paa, og, naar Tømmeret er hugget, lade det føre ned til de nærmeste Ladesteder, saa Kongens Skibe kunne faa det, naar de sendes did efter det. Sk. T. 1, 44.

— Lignende Befaling til Fru Sitzel Ulfstand om Hugning af Tømmer i Villantz Herred. Udt. i Sk. T. 1, 44.

— Befaling til Erick Kaas at lægge en under Børlum Kloster hørende Gaard, kaldet Fladbierre, som Jens Jyde har i Forlening, ind under Børlum Kloster igen, da noget af Gaardens Tilliggende er bortkommet ved Jens Jydes Forsømmelse og mere kan befrygtes at ville bortkomme, og ligesaa 1 Gaard i Vollerup og 1 Bol i Jersløf, som Frantz Banner har forlenet til en af sine Svende. J. T. 1, 137.

— Til Chrestiern Munck, Gregers Ulfstand, Eyller Bryske og Mandrup Parsberg. Da der er Trætte mellem Anders og Vilhelm Dresselberg, Sekretærer, paa egne og Søskendes Vegne paa den ene og Fru Grette Bryske, Peder Rudtz Enke, paa den anden Side, fordi hun efter deres Beretning har drevet uskellig Skovhugst i Eskildstrup Skove og de andre Skove paa det Gods, som deres Morbroder Peder Rud har forlenet hende med, og har ladet Vogenseruppe Gaard, Gods og Mølle forfalde, og da Kongen tidligere paa de Dresselbergers Vegne har givet nogle gode Mænd Ordre til at besigte ovennævnte Skovhugst og Vogenseruppe Gaards Bygning, skulle de paa Grette Bryskes Vegne være til Stede ved denne Besigtigelse og i Forening med de andre give Besigtelsen beskreven fra sig. Orig.

3. Juli (—). Til Bønderne, hvem de end tjene. Da der udenlands overalt skal være stor Krigsrustning og sælsomme Anslag for Haanden og der paa forskellige Steder samles mange Krigsfolk,

[1] Sikkert Fejlskrift for: Sullerup. [2] Sandby, Torne H.

har Kongen for en Sikkerheds Skyld, skønt han ellers ikke ved, at der er nogen Fare paa Færde, overvejet Situationen med Danmarks Riges Raad og i Betragtning af den store Skade, som de fremmede Krigsfolk i sidste Fejde paa forskellige Maader have tilføjet hans Undersaatter, anset det for raadeligst, at der i de næste 5 Aar altid skal underholdes et Antal Knægte af Kongens egne Undersaatter til at forsvare Riget, og desangaaende fastsat følgende: Lensmændene skulle hver i sit Len udtage nogle duelige Hageskytter, vel forsynede med et langt Rør og Værge, helst danske Karle, men, hvis de ikke kunne faas, andre, der ville tjene for Besolding. Hver 40 Bønder, der sidde for Gaarde, skulle underholde og lønne en af Skytterne, og ingen, hverken Adelens Ugedagstjenere eller andre, skulle være fri herfor. Hver Knægt skal i Løn have 5 Gylden om Maaneden, hver Gylden beregnet til 3 Mk., som Mønten tidligere gik, men da han skal have sin Underholdning hos de 40 Bønder, skal der herfor afkortes 4 Gylden om Maaneden og kun 1 Gylden betales i rede Penge. Der skal i hvert Stift indsættes en Høvedsmand, som skal have Befalingen over Knægtene og straffe dem, der opføre sig utilbørligt. Knægtene skulle mønstres 2 Gange om Aaret af Høvedsmanden og Lensmanden. Bønderne skulle hermed være fri for al videre Opbud, medmindre Fjenderne komme i Landet og man bliver nødt til at opbyde al Magt. Det befales Bønderne at møde paa de Steder, Lensmændene tilsige, og lade sig lægge i Mandtal og siden hver 40 underholde en Knægt og give ham 1 Gylden om Maaneden i Løn; Knægtene skulle lade sig nøje med de Spiser, som Bonden selv æder og drikker. Sj. T. 12, 294 b[1].

3. Juli (Frederiksborg). Befaling til Lensmændene[2] i Jylland, Fyen, Langeland, Smaalandene, Sjælland, Møen, Skaane og Bornholm straks at lade ovenstaaende Brev forkynde for Bønderne i deres Len, lægge Bønderne i Læg og skaffe Knægte enten i Lenet eller andensteds, hvor de kunne faa Folk, der ville tjene for den Besolding. De skulle paase, at Knægtene ikke tilføje Kongens Undersaatter Skade, og skulle i Tilfælde af Modvillighed lade Knægtene sætte i Forvaring, indtil de kunne komme i Forhør. Lensmændene skulle skaffe duelige Knægte, lade affatte 2 Mandtal

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 584 ff. [2] De opregnes alle med deres Len.

baade over Bønderne og Knægtene i Lenet og sende det ene ind til Kancelliet og det andet til Stiftslensmanden. Sj. T. 12, 295 b.

3. Juli (**Frederiksborg**). Følgebrev for Arild Huitfeld til Bønderne under St. Hans Kloster i Viiborg. Udt. i J. R. 1, 249.

— Befaling til Coruitz Viffert at lade brænde saa mange Mursten som muligt i Teglovnen i Helsingborg Len og lade dem føre ned til Ladestedet, for at de kunne hentes med Skibe til Bygningen ved Helsingør. Udt. i Sk. T. 1, 44.

4. Juli (—). Befaling til Morthen Venstermand straks at købe 20,000 Mursten eller saa mange, der kunne faas der i Byen [Kbhvn.], til Kongen og sende dem med Skib til Krogen, da der mangler en 20,000 Mursten til den Bygning, Kongen har begyndt dér. Sj. T. 12, 294.

— Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 2900 Rosenobler, 7 Dobbeltdukater, 19 Milreiser, 7 dobbelte Kejsergylden, 594 Engelotter, 150 rinske Gylden og 15,000 gl. Dlr., som han har indleveret i Kongens eget Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told og Lastepenge. Sj. R. 11, 124.

— Befaling til Erich Løcke, der tidligere har faaet Ordre til at lægge den halve Lyckegaard og 1 Gaard i Gammelrogest[1], som Jørgen Schougardtz Arvinger have i Pant, ind under Slottet [Riberhus], at kræve Pantebrevene tilbage af Johan Schougardt eller den, som har dem, efterdi Johan Schougardt sad fangen i Sverrig, dengang Kongens Befaling udgik om, at alle, der havde Pant eller Forlening, skulde indsende Besked derom til Kancelliet; siden skal han tilbagebetale Pantesummen. J. T. 1, 137 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Dr. Nils Hemmingsen at tage Jost Rytter fra Koebach, der er født i Greven af Waldecks Grevskab og en Tid har gaaet i partikulære Skoler, men nu vil studere ved Universitetet og er bleven Kongen særlig anbefalet af Greven af Waldeck, i Kost hos sig for at kunne have Opsyn med hans Lærdom og Levnet og i alle Maader tage sig af ham; Kongen vil for denne Persons Kost aarlig give det samme, som andre give. Sj. T. 12, 297[2].

5. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hendrich von Suolle maa bosætte sig i Kiøpnehafn, bruge sit Skrædderhaand-

[1] Gammelrøj, Anst H. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 255.

værk og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de følgende 3 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 124 b[1].

5. Juli (Frederiksborg). Til Peder Oxe. Da Jørgen Marsuin, der for nogen Tid siden har faaet Landtzkronne Len sat for aarlig Afgift og faaet tillagt en fast Genant, hvoraf han skal underholde Slottet, sig selv og 12 Svende, nu har berettet, at der ikke ligger saa megen Rente til Slottet, som den ham af Jørgen Thimand overleverede Jordebog, hvorefter Overslaget er gjort, udviser, idet en Del Gods er bortforlenet eller paa anden Maade kommet derfra, skal Peder Oxe med det første lade Lenet omsætte, blive enig med Jørgen Marsuin om, hvad han skal svare i Afgift og hvad han skal have i Genant, og melde Kongen Resultatet. Sj. T. 12, 297.

— Til Hendrich Mogenssen, Dauid Hanssen og Frederich Leyel Kongen vil med det første lade en Kiste opsætte paa Krogen, hvori de Penge, der oppebæres i Told eller Lastepenge, skulle nedlægges i Stedet for som hidtil at opbevares paa Toldboden eller hos Tolderen, og der skal til denne Kiste gøres 3 Nøgler, hvoraf hver af dem skal have en; de skulle alle hver anden Dag gaa fra Toldboden op paa Slottet med de Penge, der skulle nedlægges i Kisten. Hendrich Mogenssen skal som hidtil hver anden Dag være til Stede ved Toldens Skrivning og Oppebæring, og de skulle, indtil den Kiste kommer, der skal opstilles paa Slottet, selv skaffe en Kiste paa Toldboden til Opbevaring af Tolden. Sj. T. 12, 297 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorff mod Tilbagelevering af Gældsbrevene at betale Claus Hundermarck 100 Dlr., som dennes Fader Peder Hundermarck har laant Kronen i sidste Fejde. Udt. i Sj. T. 12, 298.

— Til Jørgen Munck. Kongen, der for nogen Tid siden har ladet Oldinge komme paa Byerne Nifuerød, Fretofte, Auerød, Heslerud, Ullerud, Grunderud, Vegenbrunde og Osnifues Marker, da disse efter Beboernes Mening vare satte for højt i Landgilde, har nu fra sidste St. Hans Dag Midsommer fritaget disse 8 Byer for den Tønde Smør, som de hidtil aarlig have svaret, hvorfor Jørgen Munck skal lade det forandre i Jordebogen. Sj. T. 12, 298.

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 345.

5. Juli (Frederiksborg). Befaling til Jørgen Marsuin straks at istandsætte Lunde Biskopsgaard, der er meget forfalden og, hvis det ikke gøres i Tide, siden vil kræve stor Bekostning at sætte i Stand, lade brænde de dertil nødvendige Mursten og lade Bekostningen med Istandsættelsen indskrive i Regnskabet. Sk. T. 1, 44 b.

— Til Bønderne i Gydinge Herred. Kongen har bragt i Erfaring, at naar Tingfogden der i Herredet eller de 15 Domsmænd, der dømme sammen med ham, have afsagt uretfærdige Domme eller Oldinge gjort vildig Oldingeed og Tov og de stævnes derfor til Lunde Landsting, tilholde Tingfoged, Domsmænd og Oldinge sig i Henhold til nogle erhvervede Breve Frihed for at møde og svare til deres Dom, hvorover mange Undersaatter klage. Da imidlertid de af tidligere Konger givne Friheder ikke medføre saadan Fritagelse, men alene bestemme, at Fredløsmaal straks maa forfølges paa Herredstinget, ligesom det var forfulgt paa Lunde Landsting, forordner Kongen herved, at naar en Sag er ordelet og forfulgt hjemme paa Herredstinget, som det sig bør, skal Landsdommeren i Skaane have Fuldmagt til at stævne Tingfoged, Domsmænd og Oldinge til at møde paa Lunde Landsting og svare til deres Dom og Gerninger. Det befales dem at møde under deres Boslods Fortabelse. Sk. T. 1, 44 b[1].

— Til Bønderne i Blekinge. Kongen har bragt i Erfaring, at naar Bønder, der have fæstet Kirkejorder af Stiftslensmanden, dø, tilegne mange af dem, der faa deres Gaarde, sig ogsaa Kirkejorderne ligesom Gaardens andet Tilliggende, hvorved Jorderne bortkomme og Kronen og Kirken berøves deres Rettighed; det befales derfor strengelig alle, der begære Kirkejorder, herefter at fæste dem af Stiftslensmanden; de, der allerede have Kirkejorder, men ikke kunne bevise at have fæstet dem, skulle være forpligtede til at fæste dem af Stiftslensmanden. Enhver, der har Kirkejord, skal melde det til Stiftslensmanden, for at Jorderne ikke skulle borthævdes; hvis nogen underslaar dem, skal han staa Kongen til Rette og straffes. Sk. T. 1, 45 b[2].

— Befaling til alle Kronens Bønder i Sønderjylland, som tjene til Riberhus, om herefter at svare Lensmanden paa Riberhus Kronens Part af Korn- og Kvægtienden, ligesom Adelens Tjenere svare den til deres Herskab. J. R. 1, 249 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 587 f. [2] Tr.: Falkman, Upplysningar om inkomster af andeligt gods i Skåne, Halland och Blekinge II. 46 f. Secher, Forordninger I. 586 f.

5. Juli (Frederiksborg). Til Erich Løcke. Da Adelens Tjenere i Sønderjylland tiende af deres Korn og Kvæg til deres Herskab, har Kongen ladet aabent Brev udgaa om, at de paa Kronens Gods i Sønderjylland under Riberhus boende Bønder ligeledes skulle tiende til Erich Løcke paa Kronens Vegne, hvorfor han skal forbyde Bønderne at svare Tiende til andre. J. T. 1, 137 b.

6. Juli (—). Fuldmagt for Jørgen Bilde, Embedsmand paa Syluidtzborig, til i Calmarn at modtage det Kobber- og Jærnskyts, som Sverrig efter den stetinske Fredstraktat skal tilbagelevere Danmark, og som Kong Johan III efter sin Erklæring til de danske Gesandter, der nu have været i Sverrig, med det første vil levere i Calmarn; for det Jærnskyts, der er blevet borte og derfor ikke kan tilbageleveres, skal han modtage lige saa meget Stangjærn i Vægt. Sj. T. 12, 298.

— Befaling til M. Rolluf, Arkelimester, der ved Besked med, hvad Skyts baade Jørgen Daa, han selv og andre paa Kongens Vegne have modtaget fra Sverrig, og hvad der endnu resterer, om at give Jørgen Bilde klare Registre derover og give ham Besked om Skytset paa Elfborig, hvor Svenskerne mene, at der er tilbageleveret mindre Skyts, end der var paa Slottet, da det blev erobret; endvidere skal han medgive Jørgen Bilde en Arkelimester eller Bøsseskytte, der har Forstand paa Skyts og Vægt. Sj. T. 12, 299.

— Befaling til Christoffer Valckendorff, der har gjort Antegnelse om nogle Mangler i Jørgen Marsuins Regnskab af Landtzkrone Slot, deriblandt om nogen Havre, om at lade Manglen med Hensyn til Havren passere, men kræve Forklaring af ham angaaende de andre Mangler. Sj. T. 12, 298 b.

— Til Peder Oxe. Da Professorerne ved Universitetet i Kiøpnehafn have berettet, at de ved Kongens Faders Fundats have faaet Jus patronatus til Fossi Kirke i Skaane, men at Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkronne Slot ligesom de tidligere Stiftslensmænd gør dem Hinder paa Herligheden af 2 til Kirken hørende Gaarde, hvoraf de oppebære Landgilden og ogsaa mene at have Ret til Herligheden, skal Peder Oxe kalde Universitetets Rektor til sig, undersøge, om Fossi Kirke findes i Universitetets Fundats, og tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvorvidt Herligheden af Gaardene bør følge Professorerne, fordi de have Jus patronatus til Kir-

ken, eller ej. Sj. T. 12, 299. Orig.[1] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 105.

6. Juli (**Frederiksborg**). Til Universitetet i Kiøpnehafn. Da Kongen har noget Tømmer liggende ved Dauløcke Slette, hvilket skal køres til Frederichsborg, men Kronens Bønder under Frederichsborg og Roskildegaard ikke kunne overkomme det alene, skal Universitetet laane Kronen saa mange af sine Bønder paa Heden omkring Roskilde, Kiøge og Kiøpnehafn, at hver kommer til at køre 3 Læs Tømmer hid, og give sin Foged Ordre til at tilsige Bønderne til Kørselen, naar Eggert Ulfeldt, Embedsmand paa Roskildegaard, forlanger det. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Peder Riiber, Borgemester i Aahus, alle de Penge, han resterer med fra den Tid, han var Byfoged smstds., da han har berettet, at hans Gaard er brændt i Fejden, saa han ikke har kunnet betale hvad han skylder. J. R. 1, 249 b.

7. Juli (—). Aabent Brev, at Jacob Falckener, der er draget fra Nederlandene for Religionens Skyld, maa bosætte sig i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 3 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 124 b[2]. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Eggert Ulfeld, Embedsmand paa Roskildegaard, skal bortfæste alle de Kronen tilhørende øde Jorder og Byggesteder i Roskilde for aarlig Jordskyld og, hvis de ikke ere satte for Jordskyld, da sætte dem for saadan; Kronen har nemlig siden Roskildes Brand mange øde Jorder og Byggesteder i Byen, der ikke ere lejede bort. Sj. R. 11, 124 b.

— Til Peder Oxse. Kongen ser af hans Skrivelse, at han har befalet Lic. Caspar Passelick at affatte en Instruks for de Forordnede, der skulle sendes til den af Kejseren til Jacobi [25. Juli] berammede Dag i Rostock, og at han henstiller til Kongen, hvorvidt denne vil sende nogle did, førend der kommer nærmere Underretning fra Kejseren om, hvad Svar Kongen af Sverrig har givet. Da Kongen imidlertid nu flere Gange har sendt Sendebud did, uden at der er kommet nogen fra den anden Side, og man ikke ved, hvad Kongen af Sverrig vil svare, anser Kongen det for ufornødent at sende nogen did eller gøre nogen Bekostning derpaa,

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 256. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 346.

førend man bestemt ved, at der kommer nogen fra Kongen af Sverrig, særlig da dette jo snart spørges og Sekretær Elias Eysenberg, der sidst var sendt til Rostock, dér har truffet Aftale om, at Kongen straks skal faa Budskab, naar der kommer Sendebud fra den svenske Konge. Kongen bifalder dog, at Instruks og alting gøres færdigt, og at Nickel Truckenbrot, der skal sendes til Rostock i andet Ærinde, i Rostock drager Omsorg for, at Kongen straks faar at vide, naar enten Kejserens eller Kongen af Sverrigs Gesandter komme did. Da Kongen ikke længere har Brug for de 80 Knægte, der skulle ligge i Nørrejylland, skal Peder Oxe lade dem aftakke og betale dem deres Tilgodehavende. Da Kongen mener, at Nickel Truckenbrot alene kan forestaa Betalingen til Frantz Varbierg og dennes Ryttere, skal Peder Oxe sende ham afsted, saa han sikkert kan være til Stede paa den Dag, Betalingen skal foregaa, og igen tage Kongens Forskrivning til sig. Da der i Byen [Kbhvn.] ikke kan faas Bjælker til Bygningen i Helsingør, skal Peder Oxe skrive til Malmøe og Landtzkrone, om dér findes saa lange Bjælker; Kongen kan ikke tro andet, end at man jo i Byen [Kbhvn.] eller andensteds maa kunne faa saadanne Bjælker; han maa se at skaffe Bjælkerne, for at ikke Bygningen skal blive standset eller Kongen blive nødt til, forinden man kan gaa videre, at sende Bud til Norge efter Bjælker. Sj. T. 12, 300 b.

7. Juli (Frederiksborg). Til Chrestoffer Valckendorff. Jørgen Bilde, med hvem han har forhandlet om Afgiften af Lyckov Len, har berettet, at Chrestoffer Valckendorff til Kancelliet har indsendt en Seddel om, at Jørgen Bilde skal gøre Regnskab for alt uvist, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, og efter denne Seddel er Forleningsbrevet opsat. Da Jørgen Bilde vil vide, hvad der forstaas ved uvis Rente, fordi han frygter for, at det en anden Gang kan udlægges vidtløftigt, skal Chrestoffer Valckendorff sende Kancelliet klar Besked om, hvad anden uvis Rente der falder i Lyckov Len end Gaardfæstning, Sagefald, Førlov og Oldengæld, og hvad der forstaas ved uvis Rente, for at Forleningsbrevet kan blive forandret derefter. Sj. T. 12, 301.

— Befaling til samme at betale nogle Glas og Urter, som Anthonius Prys har udtaget paa Apotheket i Kiøpnehafn til Dronningens Behov, og sende Kongen 7 Al. rødt, groft Klæde [til] Foderdug. Udt. i Sj. T. 12, 301 b.

[**Omtr. 7. Juli**] (—). Befaling til Herluf Schafue og Morthen

Venstermand, der tidligere have overværet Beskrivelsen af det Inventarium, som fandtes paa Roskieldegaard, da Eggert Ulfeld overtog Lenet, om med det første atter at begive sig til Roskieldegaard, besigte Inventariet, hvoraf meget skal være ubrugeligt Boskab, opskrive, hvad der kan bruges paa Gaarden, og opbevare Resten til Hospitalet og de fattige. Sj. T. 12, 301 b.

8. Juli (Frederiksborg). Forleningsbrev for Peder Jude, Borgemester i Malmø, paa Kronens Part af Korntienden af Høyby og Skabersøe Sogne, uden Afgift. Udt. i Sk. R. 1, 84 b.

— Kvittans til Coruitz Veffert, Embedsmand paa Helsingborg Slot, paa hans Regnskab for Afgiften af Haldt Len og for Kronens Part af Korntienden og Præstegæsteriet i Viiborg Stift i den Tid, han har haft Len og Stift i Forlening, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter. Hvad han blev skyldig har han dels betalt Rentemester Chrestoffer Valckendorff, dels leveret Niels Jonssen til Inventarium. Han har ligeledes gjort Regnskab for al den Proviant, han har oppebaaret og igen uddelt til Krigsfolket i Halmstedt. J. R. 1, 250.

9. Juli (—). Til Chrestoffer Valckendorff. Coruitz Veffert har berettet, at da han nu var i Kiøpnehafn for at forklare sit Regnskab af Hald baade for Slottets Indkomst og de oppebaarne Skatter, har det vist sig, at Nils Jonssens Mandtalsregister har været 30 Dlr. højere end Coruitz Vefferts, og denne har da for at faa Kvittans maattet give Chrestoffer Valckendorff sin Haandskrift for disse 30 Dlr. Da Coruitz Veffert nu har tilfredsstillet Kongen for disse 30 Dlr., skal Chrestoffer Valckendorff tilbagelevere ham Haandskriften. Sj. T. 12, 302 b.

— Befaling til Peder Oxse, Hofmester, der er bleven enig med Hr. Mogens Guldenstierns Arvinger om, at Kongen skal betale dem 20 Dlr. pr. Skippd. for de 2 Kvarterslanger, vejende 12 Skippd., som Kongen i sidste Fejde har laant af Hr. Mogens, om paa Kongens Vegne at betale dem Pengene og tage Kongens Forskrivning til sig. Han skal med det første sende de 12 Savskærere til Gotland, og Kongen vil, skønt det vil gaa langsomt med at skære Delerne med Haanden, alligevel forsøge det et Aars Tid, da han hører, at der skal kunne skæres skønne Deler, og saa se, hvad Bekostning og Fordel det kan medføre. Sj. T. 12, 302.

— Til Hr. Bertil Seuerenssen, Prior i Anduorschouf Kloster. Da Jens Skriver, Borgemester i Korsør, der efter Kongens Befaling

paa egen Bekostning har bygget et Hus smstds., hvori Kongens Folk og fremmede Folk kunne faa Herberg, mangler 4000 Tagsten og 4000 Mursten til Huset og ikke kan faa dem til Købs, skal Hr. Bertil mod Betaling levere ham disse 4000 Tagsten og 4000 Mursten af de ved Klosteret brændte Sten, hvis han da kan undvære dem. Sj. T. 12, 303.

9. Juli (Frederiksborg). Forleningsbrev for Biørn Kaas til Starupgaard paa Malmø Slot og Len, som han nu selv har det i Værge. Han skal i aarlig Genant have 3000 Mk. danske, 12 Læster Rug og Mel, 24 Læster Byg og Malt, $2^1/_2$ Læst Smør, 10 Læster Havre, 80 Skattekøer, 220 Oldensvin, naar der er Olden, og naar der ikke er det, 2 Sider Flæsk af sidste Aars Oldenflæsk for hvert Svin, 39 Bolgalte, 450 Faar og Lam, 500 Gæs, alle Hønsene til Slottet, $3^1/_2$ Læst saltet Fisk, 3 Læster saltet Sild, al Avlen og Affødningen paa de til Malmø Slot liggende Avlsgaarde og Halvdelen af den uvisse Rente. Kongen forbeholder sig al Told, Sise og Vrag, som falde i Lenet. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og holde Slottet i en Slotslov, men Kongen vil, hvis der skulde udbryde nogen Fejde, selv lade Malmøhus forsyne med det nødvendige uden Bekostning for Biørn Kaas. Sk. R. 1, 84 b.

10. Juli (—). Befaling til Chrestoffer Valckendorff, Rentemester, at betale Kongens Falkoner 20 Dlr. i Løn for indeværende Aar og lade ham indskrive i Registret for denne Aarsbesolding. Sj. T. 12, 303.

11. Juli (—). Til samme. Vincentz Jul har berettet, at, medens han havde Bahus i Forlening, har Slotsskriveren givet Knægtene 218 Dlr. 1 Mk. i den nuværende Mønt i Laanepenge, men da det hverken af hans eget eller Jørgen Skrams Regnskab kan ses, hvornaar disse Penge ere afkortede Knægtene, har han, før han kunde faa Kvittans for Regnskabet, maattet give Christoffer Valckendorff sin Haandskrift for disse 218 Dlr. 1 Mk. Da imidlertid Mønstringsskriveren, der har været Skriver baade hos Vincentz Jul og Jørgen Skram og var den, der skulde give Oplysning om, naar Pengene ere afkortede, er død, har Kongen eftergivet Pengene, hvorfor Christoffer Valckendorff skal tilbagelevere Vincentz Jul hans Forskrivning. De 300 Dlr., som Vincentz Jul bliver skyldig i sit Regnskab af Bøyling Len, maa gaa op mod de 300 Dlr., som hans Hustrus Moder Fru Else Skafue, Petter Suobs Enke, har laant Kronen i sidste Fejde, mod Udlevering af Kongens Forskriv-

ning derpaa. Skønt Vincentz Jul mangler nogle Mandtalsregistre paa Øksen- og Madskat i Bøyling Len og nogle Kvittanser, der ikke kunne skaffes til Veje, fordi hans Foged, som stod for Regnskabet, er død i Fejden, giver Kongen ham endelig Kvittans herfor, da det af Olluf Kuldtz Regnskab ses, at disse Øksen- og Madskatter ere leverede paa Kiøpnehafns Slot. Sj. T. 12, 303 b.

11. Juli (Frederiksborg). Aabent Brev, at Hospitalet i Visby aarlig skal have 1 Okse, 8 Tdr. Korn og 4 Dlr. af Visborg Slot i Stedet for nogle Jorder, som tidligere have ligget til Hospitalet, men nu ere lagte til Visborg Slot, nemlig Graabehaven, Østeragger, Slotsbedingen og Seckehaven. Sk. R. 1, 85 b.

12. Juli (—). Til Christen Munck. Da mange udlændiske Købmænd fra Stæderne besøge Gotland og stedse have deres Tjenere liggende dér, hvilke opkøbe saltet Kød, levende Kvæg og andre Fedevarer og udføre det til Tyskland, ligesom ogsaa Borgerne i Visbye gøre det samme, hvorved der skal være bleven stor Armod og Dyrtid i Landet, har Kongen til Bedste for Almuen forbudt Udførsel af saadanne Varer fra Gotland, forinden Kongens Undersaatter kunne komme til Kræfter. Christen Munck skal lade dette Forbud forkynde, paase dets Overholdelse og straffe dem, der overtræde det. Dog maa de fremmede Skibe, der komme til Landet, købe hvad Fetalje de have behov, men de maa ikke bruge Købmandskab og Handel dermed. Sk. T. 1, 46 [1].

— Lignende Brev til Ebbe Jotzen, Tolder i Visby. Hvis nogen vil udføre de forbudte Varer, skal han melde det til Lensmanden. Sk. T. 1, 46 b.

13. Juli (—). Pantebrev til Axel Guldenstiern paa Voergaard i Vendsyssel med tilliggende Gods, som Erich Rud hidtil har haft i Værge, og paa det af Øe Klosters Gods, som ikke er mageskiftet bort til Frantz Banner, for 12,253 gl. Dlr., som han har laant Kronen. Kongen kan til eget Brug indløse Pantet naarsomhelst, men tillades det en anden at indløse det, skal det opsiges til 1. Maj og derefter først kunne indløses paafølgende Juledag. P. 341 b (overstreget). Orig. (skaaren).

— Til Kapitlet i Roskilde Domkirke. Da Hans Bernekov for nogen Tid siden har faaet noget Roskilde Stifts Gods paa Ryen, kaldet Rauelsuiig, hvilket Biskopperne tidligere havde,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 588 f.

paa den Betingelse, at der hvert 3 Aar skal svares en bestemt Afgift til Roskilde Skole, men Kongen ikke ved, om Kapitlet kender denne Betingelse, skal det undersøge Sagen og med det første melde Kongen, om Renten endnu svares hvert 3. Aar, hvor meget der resterer af Afgiften, og hvor meget Afgiften beløber sig til. Sj. T. 12, 305.

13. Juli (Frederiksborg). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Kongen ved sin Tjener Johan Baptist har ladet bestille en Altertavle af Alabast i Andorp, hvilken Tavle nu er færdig og indpakket i Kister, skal han straks skrive til Philippus Gardin, Kongens Faktor i Embden, om at begive sig til Andorp og efter Johan Baptists Undervisning overveje, hvorledes Altertavlen bedst kan sendes til Sundet enten med Skib eller over Land. Til Brug for Faktoren ved hans Rejse i Nederlandene sendes der ham 2 Pasbord, et til den spanske Regent og et til Prinsen af Uranien, hvilke han skal sende til Faktoren. Kongen har betalt Altertavlen og befalet Johan Baptist at anvise Faktoren, hos hvem Altertavlen findes, og hvorledes den bedst kan sendes til Gent, Dunckirken eller Sluiz, hvor der kan faas Skibe. Henrich Mogenssen skal give Faktoren i Embden Ordre til i Andorp eller andensteds i Nederlandene at købe 10 Stykker Drejl til Kongen, noget ret fint og noget grovere, og indskibe det paa Skibet tilligemed Altertavlen samt til at forskrive 4 Skifertækkere og 2 Blystøbere (»Blygyttere«), saa de med det første kunne komme her ind i Riget. Henrich Mogenssen skal i Sundet betale de Penge, Philippus Gardin optager eller udlægger til Indkøb af Drejl og andre Udgifter. Sj. T. 12, 305.

— Forleningsbrev for Jørgen Marsuin paa Landtzkronne Slot og Len og Kronens Gaard i Lund, som han selv har i Værge. Han skal aarlig svare 650 Tdr. Havre og 1 Læst Smør i Afgift paa Kiøpnehafns Slot, gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten, og tjene Riget med 12 geruste Heste; han maa selv beholde al Avlen mod at skaffe Kongen Rufoder til dennes egne Heste, naar Kongen kommer til Landtzkronne Slot eller Gaarden i Lund. Kongen forbeholder sig al Told og Vrag, som falde i Lenet. Sk. R. 1, 86.

— Til Christoffer Valckendorff, Rentemester. Da Hendrich Mum, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at han har nogle Penge til gode for Sidentøj og andre Varer, leverede til Kongen i sidste Fejde, men hidtil ikke har kunnet faa dem, hvorved han er kom-

men til Agters og en Tid har været nødt til at være borte fra Hus og Hjem, befales det Christoffer Valckendorf straks at gennemse hans Regnskab med Kongen og, hvis denne findes at være ham noget skyldig, da betale det, for at Kongen en Gang for alle kan blive fri for hans Overløb. Orig.[1]

13. Juli (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i Helsingør. Kongen har bragt i Erfaring, at der kommer mange fremmede Folk, baade Nederlændere, der ere fordrevne for Religionens Skyld, og andre, til Byen og nedsætte sig der, og at en Del af disse fremmede sjælden eller ugerne søge Kirke med andre Folk, men under Gudstjenesten mest holde sig hjemme og gøre Gæstebud eller Gilde eller spadsere op og ned paa Gaderne, »hvorfor man en ringe Ting kan agte eller sætte, hvad Religion de ere tilgiven«. Da Kongen imidlertid for nogen Tid siden har paabudt[2], at ingen fremmede maa bo her i Riget, medmindre de have samme Religion som Kongens Undersaatter og ville underkaste sig Rigets Kirkeordning, skulle de kalde alle de fremmede for sig og foreholde dem at søge Kirke med andre Folk, naar der holdes Gudstjeneste, saafremt de ikke ville forvises fra Byen; hvis nogle under Prædikenen gøre Gæstebud, spadsere paa Gaden eller tage andet vare, skulle de alvorligt paaminde dem og, hvis de alligevel gøre det, forvise dem fra Byen. Sj. T. 12, 304[3].

— Til Borgemestre og Raad i Helsingør. Da der i Helsingør skal føres et meget utugtigt og skændigt Levnet af løsagtige Kvindfolk, der søge mere til denne By end til andre Steder for de fremmede Folks Skyld, der komme i Sundet, skulle Borgemestre og Raad, for at faa saadant afskaffet, lade opsøge, hvor i Byen saadanne løsagtige Kvindfolk findes, lade disse stube til Byens Kag og udvise af Byen, for at andre kunne tage Advarsel heraf; hvis løsagtige Kvindfolk, der saaledes én Gang ere paamindede og stubede til Kagen, komme tilbage til Byen, skulle de lade begge Øren skære af dem og, hvis de endnu en Gang træffes i Byen, lade dem binde i en Sæk og drukne. De skulle paaminde [Indehaverne af] berygtede Huse og Ølkroer om ikke at huse saadanne Kvindfolk; gøre nogle det alligevel med Vidende, skulle de lade dem alvorlig straffe og udvise af Byen. Sj. T. 12, 304 b[4].

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 9 f. [2] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 505. [3] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 57. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 235 f. Secher, Forordninger I. 589 f. [4] Tr.: Geheimearch. Aarsberetn. III. Till. S. 57 f. Secher, Forordninger I. 590 f.

14. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det befales Borgemestre, Raad og Byfoged i Helsingør at forbyde løsagtige Kvindfolk at opholde sig i eller ved Byen og enhver at huse eller herberge dem. Hvis det findes, at saadanne berygtede Kvindfolk drive deres ugudelige Levnet i Byen, skulle Borgemestre og Raad lade dem stube til Byens Kag og straks forvise dem, der med Vidende huse eller herberge dem, af Byen. Træffes løse Kvindfolk, der allerede én Gang ere udstubede og forviste Byen, atter i denne, skulle Borgemestre og Raad uden al Naade lade dem straffe paa Livet; se de gennem Fingre med nogen, ville de selv komme til at staa til Rette derfor. Sj. T. 12, 306.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Kongens Hofskrædder M. Claus Plum paa sin sidste Rejse til Franckfort og Andorpe for at købe Sidentøj og Gyldenstyk til Kongen og Dronningen har udtaget mere Gods, end de Penge, han havde faaet med, kunde strække til at betale, efter Christoffer Valckendorffs Overslag for 3289 Dlr. 1 Sk. $2^1/_2$ Pend. mere, hvilke Penge Claus Plum har lovet Købmændene om en 5 Uger, skal Christoffer Valckendorff straks mod Kvittans skaffe Claus Plum disse Penge, for at han med det første kan sende dem til Købmændene. Sj. T. 12, 305 b.

— Til samme. Da der til Bygningen paa Krogen behøves 36 Bjælker, hver 20—21 Al. lang, hvilke ikke kunne faas saa snart i Kiøbnehafn eller i andre Købstæder, men der i Suansund skal ligge noget Tømmer hugget, deriblandt nogle Bjælker af denne Længde, skal han straks lade et Skib løbe did og opsøge en 40 saadanne Bjælker blandt Tømmeret og desuden befale det at indtage fuld Ladning af det der liggende Tømmer, da Kongen altid har Brug for Tømmer her paa Slottet og paa Holmen. Der sendes ham Brev til Peder Gyldenstiern, Embedsmand paa Bahus, eller hans Foged i hans Fraværelse, for at Skipperen hurtigere kan faa Ladning. Sj. T. 12, 306.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, mod Kvittans at levere Gert Stenhugger 100 Dlr. paa Regnskab. Udt. i Sj. T. 12, 306.

— Til Morten Venstermand. Da Kongens Organist Dauid, hvem Kongen har bevilget en Vaaning i Kiøpnehafn, har klaget over, at han ikke kan hjælpe sig med den, han har faaet, da den er altfor snæver, har Kongen tilladt ham at bortleje denne Vaaning og for Lejen leje sig et andet Hus. Sj. T. 12, 306 b.

14. Juli (Frederiksborg). Til Lensmændene[1] over hele Riget. Til Trods for de paa Drotningborg i forrige Aar udstedte Breve om Afskaffelse af Stodderes og Trygleres Løben omkring fra et Sted til et andet og til Trods for, at Kongen paa samme Tid kaldte alle de Lensmænd, der vare til Stede ved Herredagen i Randers, til sig og alvorlig befalede dem hver i sit Len at føre Opsyn med Paabudets Overholdelse, løbe mange Steder Betlere og Tryglere omkring ligesom tidligere, deriblandt ogsaa karske og føre Folk, der kunne taale at arbejde og fortjene deres Brød, og de bedrive under Skin heraf adskillig Modvillighed og Skalkhed med Tyveri og andet til stor Skade for Kongens Undersaatter, uden at Lensmændene ville føre nogen Opsigt hermed, hvorover Kongen ikke noksom kan forundre sig. Da Kongen imidlertid vil have sine Befalinger overholdte, befales det paany Lensmændene at vaage strengt herover baade i deres Len og i Købstæderne og ikke tillade Tryglere at løbe omkring og betle andensteds end i de Sogne, hvori de ere fødte og have boet. De skulle baade i Købstæderne og paa Landsbyerne paabyde, at der skal gives dem, der maa bede om Almisse, et Tegn, og lade alle, der betle uden Tegn, straffe i Overensstemmelse med Recessen, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor. Kongen har skrevet til alle Superintendenterne om at paabyde Herredsprovsterne at optage Registre over alle de Stoddere og Betlere, der findes i hvert Sogn i deres Herred og ere saa trængende, at de med Rette kunne bede om Almisse, og siden sende disse Registre til Lensmændene. Sj. T. 12, 306 b[2].

— Til Superintendenterne over hele Riget. Meddelelse om Indholdet af Brevet til Lensmændene om Stoddere og Tryglere og Ordre til at paabyde Herredsprovsterne at optage Registre over dem, der ere saa trængende, at de med Rette kunne bede om Almisse; der skal passes paa, at ingen andre optegnes end de, der ere saa arme og fattige, at de for Alderdoms og Skrøbeligheds Skyld ikke kunne fortjene deres Føde, og ere værdige til at bede om Almisse. Sj. T. 12, 308. Orig. (til Superintendenten i Fyens Stift) i Provinsark. i Odense. Origg. (til Superintendenterne i Aarhus, Viborg og Vendelbo Stifter) i Provinsark. i Viborg[3].

---

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 591 ff. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 236 ff (efter Orig. til Fyens Stift). Secher, Forordninger I. 591 ff.

14. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Sorre Kloster, straks at lade gøre 100 stærke, passelig store Hjulbøre i Klosteret og befale alle Hjulmænd og andre paa Klosterets Gods, der kunne saadant Arbejde, at begive sig til Klosteret og lave Hjulbørene; naar dette er sket, skal han lade Hjulbørene stærkt beslaa og straks sende hid. Orig.

15. Juli (—). Befaling til Henrich Mogenssen at opgive Arresten paa et arresteret, i Landtzkronne Havn liggende ballastet Skib, der tilhører Henrich Krafft, Borger i Hamborig, saafremt denne kan skaffe nøjagtig og stærk Borgen, der vil forpligte sig til, naar det forlanges, at nedlægge saa mange Penge, som Skibet kan være værd; han skal lade Skibet vurdere saa højt som muligt og tage Forskrivningen til sig. Sj. T. 12, 309.

— Til Jørgen Bilde. Kronens Bønder i Meddelstad Herred have i vedlagte Supplikats klaget over, at hans Fogder besvære dem med forskellige ny og utaalelige Paalæg, idet nogle tvinges til at give 5 Mk. Smør eller Flæsk i Overvægt for hvert Pd., de skulle yde i Landgilde, ja nogle endog 2 Pd. Smør mere end deres rette aarlige Landgilde, ligesom de ogsaa, naar de have skullet svare 1 Dlr. eller 2 Lod Sølv hver i Skat, enten have maattet bøde med Penge paa Dalerne, naar disse ikke fandtes vægtige nok, eller med 1 Kvintin paa hvert Lod Sølv; endvidere har hver maattet svare 3 Sk. til Fogedgaardens Bygning, hvilke Penge dog til Dels ere brugte til andre Ting, og der kræves nu desuden en 20—30 Dlr. i Stedsmaal af de Gaarde, hvoraf der i tidligere Lensmænds Tid kun har været svaret 6—7 Dlr. i Stedsmaal. Da Kongen ikke vil have sine Bønder ødelagte, skal Jørgen Bilde have Opsyn hermed, afskaffe Overvægten, hvis den først er paalagt i hans Tid, ikke kræve højere Landgilde af Bønderne, end der er opført i Jordebogen, sørge for, at Skattens Opkrævning bliver retfærdig, saaledes at, naar der bor mere end en Bonde paa en Fæstegaard, den ene regnes for Indeste og den anden skrives for hel Skat, og med Hensyn til Skat behandle de jordegne Bønder ligesom i andre Len. Da Dalerne hidtil ikke ere blevne vejede her i Riget, maa hans Fogder ikke indføre denne ny Maade at beskatte Bønderne paa, ligesom der heller ikke for at tilfredsstille Fogdernes Gerrighed maa tages større Stedsmaal end tidligere. Da Bønderne tillige have klaget over, at Jørgen Bildes Fogder gøre dem Hinder paa deres Sejlads, der er deres bedste Næringsvej, befales det ham at rette sig

efter den for nogen Tid siden mellem Købstæderne og Bønderne der i Landet gjorte Skik. De andre i Supplikatsen anførte Klager skal han selv rette. Han maa paa ingen Maade lade Bønderne blive forurettede, og kommer der yderligere Klager, vil Kongen selv hjælpe Bønderne til deres Ret. Sk. T. 1, 46 b.

16. Juli (Frederiksborg). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 300 Rosenobler, som han har indleveret i Kongens eget Kammer paa Frederichsborg Slot af dette Aars Told. Sj. R. 11, 125.

— Til Peder Oxe. Da Nils Løcke har berettet, at han har været med til at love for Kongen til Josua von Qualen for en Sum Penge, men ikke saaledes som alle de andre Forlovere har faaet Rente af sine Penge, og derfor har begæret at faa dette, fordi han i Holsten har maattet laane de Penge, som han har betalt for Kongen, og betale Renter deraf, skal Peder Oxe undersøge Sagen og, hvis alle de andre have faaet Renter, ogsaa betale Nils Løcke dem. Sj. T. 12, 309.

— Kvittans til Vincentz Jul til Hesselmedt paa hans Regnskab for Afgiften af Bøuling Len og for de i Lenet oppebaarne Skatter fra 1. Maj 1564 til 1. Maj 1569 samt for Inventariet, som han har leveret Chresten Schiel. De manglende Mandtalsregistre og Kvittanser, som han ikke har kunnet skaffe til Veje, fordi den Foged, der stod for Regnskabet, er død under Fejden, frafalder Kongen Krav paa, da Vincentz Jul har berettet, at Skatterne ere forklarede i Oluf Kuldtz Regnskab. J. R. 1, 251.

17. Juli (—). Til Bønderne i Sønderhalland. Kongen har bragt i Erfaring, at der til stor Skade baade for Bønderne og Borgerne ingen Akseltorve holdes i Halmstad og Laugholm, men at de Bønder, der have Korn, Smør eller andet at sælge, drage til Købstæderne dermed, naar de selv synes, og ikke komme paa Adelgaden eller Markedet, saaledes som sædvanligt er andensteds, men drage ind til deres Bekendte, hvilket medfører, at den gemene Mand intet kan faa til Købs, da alt bliver opkøbt af nogle faa Borgere. Da der ellers i hele Riget holdes Torvedag én Gang om Ugen i hver Købstad, paabyder Kongen herved, at der herefter skal holdes Akseltorv i Laugholm hver Fredag Formiddag og i Halmstad hver Lørdag Formiddag, og det forbydes Bønderne at drage ind i nogen Mands Gaard i Byerne med deres Varer, førend de have torveført disse og falbudt dem paa Markedet,

saa den fattige kan være lige saa nær til at faa dem som den rige; enhver, der forser sig derimod, skal have forbrudt hvad han har med at fare og staa til Rette derfor. Borgemestre og Raad i Halmstad og Laugholm skulle holde Humle, Salt, Klæde, Jærn, Staal og andre Købmandsvarer, som Bonden altid skal bruge, fal, udmaale dem med retfærdig Alen, Maade og Vægt og ligesom Bønderne ikke kræve mere for Varerne, end ret kan være. Sk. R. 1, 86 b[1].

18. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Albret Skotte i Smørumnør indtil videre maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde af den Gaard smstds., som han nu bor i, mod hvert Aar til St. Bartholomei Dag [24. Aug.] at levere Kongen 30 gode, fede Kapuner paa Frederichsborg Slot. Sj. R. 11, 125.

— Til Christoffer Valckendorff. Da Borchort Vincke, forhen Kongens Guldsmed, har klaget over, at Christoffer Valckendorff ved den med ham efter kgl. Befaling foretagne Afregning for det Arbejde, han har udført for Kongen, ikke vil beregne Forarbejdningen af hver Gylden til mere end 3 Sk., medens han tidligere altid har faaet 4 Sk. derfor, har Kongen bevilget, at han skal have samme Betaling derfor som hidtil, og at han for hvert Kontrafej, han har lavet, skal have 3 Dlr. ligesom tidligere. Christoffer Valckendorff skal straks betale ham, saa han ikke med Bekostning for sig selv skal vente derefter. Sj. T. 12, 309 b.

19. Juli (—). Til Henrich Mogenssen. Da Thomes Tenecken, Johan Foxals Tjener, paa sin Herres Vegne har fragtet et af Skipper Waltherdon ført hamborger Skib fra Naruen til England, men er bange for, at Skibet ved Ankomsten til Sundet, hvilken kan ventes hver Dag, vil blive arresteret, befales det Henrich Mogenssen at lade Skib og Gods passere mod Erlæggelse af Kronens Rettighed. Sj. T. 12, 310.

— Til Chresten Munck. Da nogle Ejendomme udenfor Visby, kaldede Graabehaven, Østeragger, Slotsledningen[2] og Seckehaven, der tilhørte Hospitalet i Visby, nu ere lagte til Slottet, skal han, efterdi Kongen paa ingen Maade vil formindske de fattiges Rente, meddele Kongen, om de fattige faa Skel og Fyldest derfor, naar Kongen aarlig giver dem 1 Okse, 8 Tdr. Korn og 4 Dlr. af disse Ejendomme, eller om Hospitalet har mere Fordel af selv at bruge Ejendommene, og blive enig med Hospitalsmesteren om, hvorvidt

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 593 ff. [2] Jvfr. ovfr. S. 479, hvor Stedet kaldes Slotsbedingen.

Hospitalet selv vil beholde Ejendommen eller Kongen skal forbedre Afgiften. Sk. T. 1, 48.

19. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Chresten Schiel i Aar og fremdeles, saa længe han beholder Bøufling Len, maa være fri for de 300 Dlr., som han aarlig skal svare Kronen deraf, mod i rette Tid at svare den øvrige Afgift. J. R. 1, 251 b.

20. Juli (—). Skøde til Christoffer Sternberg, Enspænder, og hans Arvinger paa en øde Jord og Byggested med en Have i Slangerup. De skulle sætte god Købstadsbygning derpaa og aarlig svare 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg af den i Marken liggende Ager og Eng, som bruges dertil. Sj. R. 11, 125 b.

— Til Christoffer Valckendorff. For nogen Tid siden forbeholdt Kongen sig den uvisse Rente af alle Panter og Forleninger i Norge og lod udgaa Brev om, at alle Panthavere, der mente sig brøstholdne herved, kunde faa Pantesummen tilbagebetalt; da Jørgen Daa, der har Udstenne Kloster i Pant og det efter sin Beretning for saa høj en Sum som muligt, i Henhold hertil har begæret Pantesummen tilbagebetalt, befales det Christoffer Valckendorff at indløse Klosteret fra ham og sende Pantebrevene til Kongen. Sj. T. 12, 310.

— Befaling til Eggert Ulfeld at lægge 1 Gaard i Semedrup[1] i Ringsted Herred, som Kongen har tilskiftet sig fra Vincentz Jul, ind under Roskildegaard, indskrive den i Jordebogen og gøre Regnskab for al Indtægten deraf ligesom af andet Gods, Kongen har tilskiftet sig. Sj. T. 12, 310 b.

— Livsbrev for Fru Giøruil Gyldenstiern, Gert Jenssens Enke, paa Beckeschouf Kloster i Skaane, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift. Sk. R. 1, 87 b.

21. Juli (—). Mageskifte mellem samme og Kronen. Sk. R. 1, 89. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Rasmus Pederssen, Byfoged i Kiøpnehafn, paa Kronens Part af Korntienden af Smørum Sogn, hvilken Byfogderne i Kiøpnehafn pleje at have, uden Afgift. Sj. R. 11, 126.

— Til Morthen Venstermand. Da Hr. Gregers Jenssen, Sognepræst i Slagslunde og Ganløsse Sogne, har begæret, at Kongen i andre Maader vil betænke ham, fordi han nu i saa

[1] Simmendrup.

lang Tid har maattet undvære Præstegaarden i Ganløsse, der har hørt til Embedet, medens Abbederne havde Knarderup Kloster, men er bortskiftet til de højlærde tillige med Knarderup Kloster, befales det Morthen Venstermand at undersøge denne Sag og meddele Kancelliet, hvorvidt ovennævnte Gaard har været Præstegaard eller ej. Sj. T. 12, 311 b.

21. Juli (**Frederiksborg**). Skøde til Christoffer Jørgenssen, Borgekok paa Frederichsborg Slot, paa en Jord og et øde Byggested med derpaa staaende gamle forfaldne Bygninger langs med Stranden i Malmøe. Der skal sættes god Købstadsbygning med Tegltag derpaa og aarlig svares 1 gl. Dlr. i Jordskyld til Kronen. Sk. R. 1, 88.

— Til Borgemestre og Raad i Ydsted. Hans Spigel, Embedsmand paa Gladsaxe, har klaget over, at Bønderne, naar de komme til Ydsted med den Kalk, som Kongen har ladet bestille der omkring, maa vente en 2–3 Dage, inden de kunne blive af med Kalken, fordi der trods Kongens Ordre til Borgemestre og Raad om at skaffe Skibe ingen Skibe er til Stede til at indtage Kalken, og man ikke kan lade Bønderne drage bort, førend Skibene komme, da der ellers ingen Vogne er til at føre Kalken ud til Skibene. Borgemestre og Raad skulle derfor skaffe et Hus i Byen til at lægge Kalken ind i, og Kronens Bønder omkring Ydsted skulle indskibe Kalken. Sk. T. 1, 49.

— Til Biørn Kaas. Meddelelse om Skrivelsen til Borgemestre og Raad i Ydsted. Da Bønderne under Gladsaxe ere haardt besværede med at transportere Kalken, skal han drage alvorlig Omsorg for, at Malmøe Slots Tjenere omkring Ydsted indskibe den i Huset indlagte Kalk, naar de tilsiges, saa den med det første kan blive sendt hid. Sk. T. 1, 48 b.

— Til Erich Rud. Da Fru Citzille Oxe, Erich Podebuskis Enke, har berettet, at Kronen endnu har en stor Del Restancer staaende i Olborghus Len, hvilke hun skal gøre Regnskab for, skal han, efterdi Bønderne nu, da hun er kommet af med Slottet, ikke længere ere saa villige mod hende som tilforn og Kongen ikke vil tillade, at hun paa Kongens Bekostning lader nogen opkræve Restancerne, befale sine Fogder at inddele Restancerne og opbevare det indkrævede, indtil hun kræver det. J. T. 1, 138.

22. Juli (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da det Gods paa Sjælland og Møen, som hans Moder Fru Idde Munck, Hr. Oluf

Nielssens Enke, vil udlægge til Kronen for Ofuitz Kloster med tilliggende Gods i Skaane, efter de foretagne Besigtelser ikke nær kan veje op mod Kronens Gods, har hun tilbudt for det manglende at udlægge Gods i Var Syssel i Jylland og paa Laaland, men da Kongen ikke vil modtage Gods andre Steder end paa Sjælland og Møen, skal Peder Oxe meddele hende, at kun hvis hun kan skaffe Udlæg dér, kan Mageskiftet gaa for sig. Sj. T. 12, 311 b.

23. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hans von Oldensell maa bosætte sig i hvilken Købstad i Riget, han ønsker, uhindret bruge sit Haandværk, handle og vandle som andre Borgere og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de følgende 2 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 126.

— Til Morthen Venstermand. Da Nils Erichssen i Mørckøie har berettet, at han af Jens Trudssen, daværende Lensmand paa Kiøpnehafns Slot, har fæstet en Jord paa det Vilkaar, at den stedse skulde ligge til hans Gaard, men at han i Biørn Anderssens Tid er kommen af med Jorden uden at faa noget af Indfæstningen tilbage, skal Morthen Venstermand undersøge Sagen og, hvis Nils Erichssen ikke har forbrudt Jorden, lade ham ske hvad Lov og Ret er. Sj. T. 12, 312.

— Til Peder Oxe. Hr. Nils Pederssen, Sognepræst i Søby[1] Sogn, har berettet, at Jomfru Johanne Oxe, Peder Oxes Søster, har 4 Gaarde i Torckelstrup i Søby Sogn, hvilke hun har faaet til Mageskifte af Kronen og Roskylde Kapitel, og at hendes Foged paa Ryegaard gør ham Hinder paa Præsterenten af disse 4 Gaarde og vil, at de skulle søge til Rye Kirke. Da Gaardene imidlertid fra Arilds Tid have søgt til Søby Kirke, skal han alvorligt formane sin Søster til at give sin Foged Ordre til ikke at foretage nogen Forandring heri, helst fordi Kongen endnu husker, at saadant ikke var forbeholdt hende i Mageskiftebrevet. Sj. T. 12, 312 b.

— Til Kronens Bønder i Frederichsborg og Krogens Len og Hørsholms Birk. Da Kongen har befalet Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, at købe en Del Øksne til Staldning, og da Borgere, Præster og andre drage ud i Landsbyerne og opkøbe og betinge de Øksne, som ere fal, forbydes det herved Bønderne at sælge Øksne til nogen, førend de have tilbudt

[1] Saaby, Voldborg H.

Kongens Lensmand dem, hvis han vil købe dem, og før Kongen har faaet dem, han behøver. Overtrædelse heraf medfører for Køberen Tab af Øksnene og for Sælgeren Tab af Pengene. Sj. T. 12, 313.

23. Juli (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Peder Brahe paa Fers Herred, som han nu selv har i Værge. Han skal aarlig svare 200 gl. Dlr. i Afgift og tjene Riget med 4 geruste Heste. Sk. R. 1, 91 b.

— Aabent Brev, at Bodel Peder Vindz, Borgerske i Engelholm, maa bo i Engelholm og være fri for Skat og Tynge, saa længe hun lever. Udt. i Sk. R. 1, 92.

25. Juli (—). Mageskifte mellem Niels Rossengord, Hofsinde, og Kronen, hvorved førstnævnte faar 3 Boder i Studistræde i Kiøpnehafn for sin Gaard i Slangerup. Sj. R. 11, 126 b[1]. K.

— Mageskifte mellem Eyler Krausse til Egholm og Kronen. Sk. R. 1, 92 b. (Se Kronens Skøder.)

26. Juli (—). Livsbrev for M. Frantz Anderssen, Kannik i Roskilde Domkirke, paa den Korntiende, som tidligere har ligget til Graabrødre Kirke, men nu er henlagt til Ludz Kirke i Roskilde, og som Kirkeværgerne til denne Kirke nu have fæstet til ham, mod aarlig inden Fastelavn at svare den Afgift til Ludz Kirke, som han er bleven enig med Kirkeværgerne om; svares Afgiften ikke til den bestemte Tid, skal dette Brev være forbrudt. Det befales de Sognemænd, som tidligere søgte Graabrødre Kirke, at tiende retfærdigt og levere Tienden i Negene, da M. Frantz ellers skal have Fuldmagt til at lade deres Korn kaste i Lensmandens eller hans Fuldmægtigs Overværelse og lade dem straffe, hvis det da viser sig, at de have forsét sig. Sj. R. 11, 127. K.

—[2] Til Christoffer Valckendorff. Da M. Giert Bøssestøber har forarbejdet en stor Hob Kobber for Kongen, uden at der hidtil er blevet gjort Afregning med ham, skal Christoffer Valckendorff lade afregne med ham, give ham Kvittans for det, han har leveret fra sig, og, hvis Kongen bliver ham noget skyldig for Støbningen af Kobberet, lade ham faa nogle Penge paa Regnskab. Sj. T. 12, 313 b.

27. Juli (—). Gavebrev til Sognepræsteembedet til

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 346. [2] Sj. T. har urigtig: 1575.

St. Peders Kirke i Slaugelse (Hr. Jens Lercke). Sj. R. 11, 127 b. K. (Se Kronens Skøder.)

27. Juli (**Frederiksborg**). Mageskifte mellem St. Anne Alter i Roskilde Domkirke og Kronen. Sj. R. 11, 127b. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 99. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Falentin Enspænder i Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Torup Sogn paa Halsnes mod at svare 10 Pd. Korn deraf paa Frederichsborg Slot. Udt. i Sj. R. 11, 128.

— Mageskifte mellem Fru Beate Bilde, Otte Brahes Enke, og Kronen. Sk. R. 1, 95. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Vincentz Jul til Hesselmidt og Kronen. J. R. 1, 252. (Se Kronens Skøder under 28. Juli 1574.)

28. Juli (—). Aabent Brev, at Christoffer Brender, Borger i Kiøpnehafn, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 128[1].

— Til Christoffer Valckendorff. Rasmus Villomssen, Borger i Malmø, har berettet, at Jacop Beck og Borgemester Nils Knudtzen i sidste Fejde have udtaget noget Klæde, tilhørende nogle faderløse Børn, til et Beløb af 325 Dlr. til Krigsfolkets Behov, hvilket Klæde findes antegnet i Malmø Stadsbog blandt andet Børnegods, ligesom det ogsaa er indtegnet og ført til Udgift i Jacop Becks Regnskab. Da Børnenes Værger nu blive tiltalte af Børnene for dette Klæde, skal Christoffer Valckendorff undersøge Sagen paa Rentekammeret og, hvis Jacop Beck har udtaget Klædet og det ikke er betalt, stille Rasmus Villomssen paa Børnenes Vegne tilfreds derfor. Sj. T. 12, 313 b.

— Til Peder Oxe. Da Færgemanden ved Vester Toers[2] undertiden opholder dem, der ville over, en 2—3 Dage og beskatter dem mere, end ret er, skal Peder Oxe indsætte en anden Færgemand, befale ham at forholde sig tilbørligt og, naar Vinden er god, straks sætte Folk over for en rimelig Betaling samt holde god Mad og Drikke. Sj. T. 12, 314.

— Til samme. Da Grev Borchort af Barbi ved sin Tjener Wolf Quast har begæret sit Resttilgodehavende for sin Tjeneste under Greven af Svartzborg, skal Peder Oxe undersøge, hvor meget Grev Borchort har til gode, betale ham Pengene mod Udlevering

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 346. [2] V. Taars, Laalands Nørre H.

af Restsedlerne og andre Beviser for Tilgodehavendet og sørge for, at Summen bliver afkortet i den sidste Termin, der skal betales Greven af Svartzborg. Sj. T. 12, 315. K.

28. Juli (Frederiksborg). Mageskifte mellem Hans Schougaard til Gundestrup og Kronen. Sk. R. 1, 96. (Se Kronens Skøder.)

— Bestalling for Bonde Ipssen som Tolder og Sisemester i Rudby paa Laaland. F. R. 1, 483 b.

29. Juli (—). Aabent Brev, at Michel Maler maa blive boende i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste. Udt. i Sj. R. 11, 128 b[1].

— Befaling til Peder Oxe straks at lade Dr. Calixtus Schein, Syndicus i Lybeck, der beretter at have noget til gode af den ham i Følge hans Bestalling tilkommende aarlige Pension, faa hvad han har til gode. Sj. T. 12, 316 b. K.

— Kvittans til Peder Oxe, Hofmester og Høvedsmand paa Nykiøping Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nykiøping og Rafnsborge Len fra 1. Maj 1573 til 1. Maj 1574, heri medregnede hans Restance og Beholdning fra forrige Aar. Han blev skyldig af Nykiøbing Len 8479 gl. Dlr., 50 ny Dlr., 2 Gyldendlr., 9 Lod Sølv, 4740 Mk. $3^1/_2$ Sk. $3^1/_2$ Pend. lybsk — og af Rafnsborge Len 3672 gl. Dlr., $61^1/_2$ ny Dlr., 4090 Mk. 11 Sk. $9^1/_2$ Pend., hvilket han altsammen har betalt til Rentemester Chrestopher Valckendorff med 12,151 gl. Dlr., 114 ny Dlr., 2 Gyldendlr., 9 Lod Sølv og 8831 Mk. paa 5 Pend. nær. For Beholdningen[2] af Kvæg, Korn og Fetalje skal han fremdeles staa til Regnskab. F. R. 1, 483 b.

— Befaling til Albret Oxe, hvem Kongen vil bruge paa en Sendelse til Rostock, straks at begive sig til Giedtzør og blive liggende dér, indtil han faar Bud fra Rostock fra Sekretær Elias Eyssenberg om, hvorvidt han skal begive sig derover eller ej. Kongen har befalet Kancelliskriver Jacob Høyer at komme til Giedtzør med Instruksen og andre Handelen vedrørende Oplysninger. F. T. 1, 280 b.

30. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Kongen erklærer at have modtaget af Jørgen Munck, Embedsmand paa Frede-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 346 f. [2] Den specificeres udførligt.

richsborg, et af Hans Olssen, Borgemester i Kiøpnehafn, og Albret Albretssen, Raadmand smstds., udgivet Brev om, at de i Aar have modtaget $94^1/_2$ Læst $5^1/_2$ Pd. 3 Skpr. Rug, $34^1/_2$ Læst 3 Pd. 6 Skpr. Byg og 5 Læster Smør af Jørgen Munck paa Kongens Vegne og skulle betale det til førstkommende St. Bartholomei Dag [24. Aug.]. Sj. R. 11, 128 b[1].

30. Juli (Frederiksborg). Kvittans til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Soer Kloster, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Ringsted Kloster fra 9. Jan. 1571, da han fik Klosteret i Befaling, til 11. Juli 1573, da han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har han leveret den nuværende Abbed i Ringsted Kloster, Bent Gregerssen. Sj. R. 11, 128 b. Orig. (underskreven af Kristoffer Valkendorf paa Kongens Vegne).

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Dr. Rasmus, der skulde have det Præbende i Roskilde Domkirke, som M. Anders Lauritzen, der er kommen i Dr. Rasmus's Sted ved Universitetet, hidtil har haft i Forlening, har klaget over, at Kapitlet ikke vil lade ham faa dette Præbende, forbydes det Kapitlet at gøre ham nogen Hinder derpaa, da M. Anders har faaet al den Rente, Dr. Rasmus tidligere har haft. Sj. T. 12, 317 b. K.[2]

— Fuldmagt for Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg, og Henrich Brade til Vedskiøl til at møde i Halmstadt førstkommende St. Bartolomei Dag [24. Aug.] og paa Kongens Vegne modtage og kvittere for de 45,000 Dlr., der endnu restere af den Sum, som Sverrig i Følge den i Stetin sluttede Traktat skal betale for Elfsborgs Restitution. Hvis Kongen af Sverrigs Fuldmægtige have noget Guld eller Sølv med til at betale med, skulle de tage 2 Lod Sølv for hver Daler og Guldet efter Vægt og Værdi. Sj. T. 12, 317.

— Befaling til Anders Bing og Henrich Brade at begive sig til Halmstadt til ovennævnte Tid og modtage de 45,000 Dlr. Ere de svenske Fuldmægtige ikke komne, skulle de vente nogle Dage paa dem. — Seddel: Hvis Kongen af Sverrigs Forordnede ikke ere komne til Halmstadt til den bestemte Tid, skulle de melde Lensmanden paa Elfsborrig, at de ere komne for at modtage Pengene, og bede ham, da de svenske Forordnede ikke ere ankomne,

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 347. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 258 f.

om at lade dem vide, om han ved noget om disses Ankomst. Naar de have faaet Pengene, skal en af dem straks begive sig til Kongen med dem. Sj. T. 12, 318. K. (til Sedlen).

30. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Marsuin om i Landtzkrone og andensteds i Skaane at købe de 150 Tylter Savdeler og 2000 Lægter, som efter hans Beretning mangle til Bygningen paa Lunde Biskopsgaard. Udt. i Sk. T. 1, 49 b.

— Til Kapitlet i Lunde Domkirke. Da Kronens Bønder alene ikke kunne transportere de Sten, Tømmer og Kalk, som behøves til Bygningen paa Lunde Biskopsgaard, skal det lade Kapitlets Tjenere hjælpe til hermed, naar Jørgen Marsuin tilsiger. Udt. i Sk. T. 1, 49 b.

— Til alle, som have fæstet Kronens og Kirkens Parter af Tienden i Lunde Stift. Da flere befatte sig med de Tiender, de have fæstet, uagtet de endnu ikke have svaret deres Indfæstning eller have faaet kgl. Livsbreve paa Tienderne, skønt Brevene ere sendte til Stiftslensmanden til Udlevering, befales det dem inden St. Mikkelsdag at svare Indfæstning til Stiftslensmanden af Kronens og til Kirkeværgerne af Kirkens Parter af Tienden og modtage Livsbrevene, saafremt de ikke ville have disse forbrudte. Sk. T. 1, 49 b.

— Aabent Brev til Bønderne paa Falster, hvem de end tjene, om Hundeholdet (ligelydende med Brevet af 3. Sept. 1573 til Bønderne i Sjælland paa det nær, at Bøderne kun tillægges Herskabet). F. T. 1, 281.

31. Juli (—). Ekspektancebrev for M. Olluf Tøstessen, Skolemester i Kiøpnehafn, paa det første ledige Vikarie i Roskilde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i Sj. R. 11, 129.

— Til Dr. Pouel Madzen, Superintendent i Sjællands Stift, og Borgemestrene i Kiøpnehafn. Sognepræsterne i Kiøpnehafn have berettet, at de foruden de rigtige Residenser og Præstegaarde, som de selv paabo, have nogle Gaarde og Boder, hvoraf der svares dem en aarlig Husleje, men at disse Gaarde og Boder Tid efter anden ere blevne meget forfaldne, saa de ikke uden stor Bekostning kunne istandsættes og holdes ved Magt. Da der nu er nogle, der ville købe disse Gaarde og Boder, hvis de maa faa dem til arvelig Ejendom, billiger Kongen Salget af dem, hvis det er mere fordelagtigt for Sognepræsterne, og befaler Dr. Pouel og Borge-

mestrene at overveje Sagen, afhænde Gaardene og Boderne til de højstbydende, sætte de Ejendomme, hvorpaa Gaarde og Boder ere byggede, for en rimelig Jordskyld, der aarlig skal svares Præsterne som en vis Indkomst, sørge for, at de Penge, der oppebæres for Gaardene og Boderne, udelukkende blive anvendte til Gavn for Sognepræsterne og ikke komme derfra, og gøre en Skik herom, som de skulle give skriftlig fra sig under deres Signeter. Sj. T. 12, 319. Orig.[1]

31. Juli (**Frederiksborg**). Til Cristopher Valchendorp, Rentemester. Da Kongen har eftergivet Coruitz Vefferdt de i hans Regnskab af Helsingborg Slot gjorte Antegnelser om $163^1/_2$ Dlr. 4 Sk. Herregæsteripenge, om hans Oppebørsel af et helt Aars Genant, om de Fogder og andre i Lenet, der ere fri for Gæsteri eller anden Tynge, om Hielmholtz Ladegaard, som det bevilges ham at beholde, og om det til Slottet liggende Ved, Sække og Lysegarn, som han maa nyde, skal Cristopher Valchendorp give ham Kvittans for disse Poster. Sj. T. 12, 319 b.

— Tilladelse for Coruitz Viffert, Embedsmand paa Helsingborg Slot, til at bygge en Teglovn og -lade i Helsingborg Len, hvor han finder det belejligst, og selv bruge den indtil videre og uden Afgift. Sk. R. 1, 98 b.

— Til Biørn Kaas, Axel Viffert, Arrild Uggerup, Biørn Saxstrup, Steen Bilde og Jens Bilde. Da der er Trætte mellem Eyler Grubbe paa Lunde Kapitels Vegne og Fru Inger Oxe, Jørgen Brahes Enke, paa Kronens Vegne paa den ene og Hack Ulfstand paa den anden Side angaaende en mellem Øndrup og Hafboe liggende Eng, hvilken efter Eyler Grubbes og Inger Oxes Mening har ligget til Øndrup fra Arilds Tid af, medens Hack Ulfstand mener, at han har Ret til den, skulle ovennævnte Mænd engang inden St. Mikkelsdag mødes paa Aastederne, stævne Parterne for sig, undersøge Sagen og dømme dem imellem. Udt. i Sk. T. 1, 50 b.

1. Aug. (—). Befaling til Kongens Fogder og Embedsmænd at give Bønderne i deres Len Ordre til at gøre Tilførsel med Fetalje paa de Steder, hvor Hans Meyer befaler, saa denne, der skal følge Kongen paa Jagten her i Landet og siden paa Rejsen

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 259 f. (efter Orig.). O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 612.

til Nørrejylland og holde et Garkøkken for Kongens Følge, for Betaling kan faa hvad han behøver dertil. Sj. R. 11, 129.

1. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at M. Olluf Thostessen, Skolemester i Kiøpnehafn, i Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Faxøe Sogn, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 11, 129 b.

— Mageskifte mellem Holger Brahe til Hammer og Kronen. Sk. R. 1, 98 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, og Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg. Da Fru Maren Huitfeld, Hans Urnis Enke, har bevilget Kongen sin Gaard Eskildstrup og sit øvrige Gods paa Sjælland og Møen til Mageskifte mod Udlæg af Gods paa Fyen, hvorom hun eller hendes Fuldmægtig skal give dem nærmere Besked, skulle de inden St. Mikkels Dag besigte Godset, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 30.

— Forleningsbrev for Vincentz Jul paa Koldinghus og Schodborg Len, som Morthen Suendssen sidst har haft dem i Værge. Han skal i aarlig Løn have 300 Dlr. paa sit eget Liv, Foder og Maal til 8 Heste, Besolding til 8 Karle og den 10. Pending af den uvisse Rente og gøre Regnskab for al anden Indtægt. J. R. 1, 253.

— Til Axel Guldenstiern. Da Frantz Banner har berettet, at der er Trætte paa det Øe Klosters Gods, han har faaet til Mageskifte, og at Brevene til Godsets Forsvar findes i Axel Guldenstierns Værge, befales det denne at levere Frantz Banner Brevene vedrørende det omstridte Gods mod en nøjagtig Reversal, der skal indlægges i Brevkisten, indtil Brevene efter endt Benyttelse leveres tilbage. J. T. 1, 138 b.

2. Aug. (**Roskildegaard**). Aabent Brev, hvorved Kongen, der vil lade Jacob Becks Arvinger tiltale og forfølge for de Regnskaber, denne stod tilbage med, og for det Klostergods her i Landet, som denne tvært imod Kongens Faders og Kongens Forbud har købt, eftergiver Jørgen Daa den Tiltale, han i Anledning af denne Sag kunde have til ham for hans Part efter Jacob Beck. Sj. R. 11, 129 b.

— Til Bønderne i Valdburgs og Horns Herreder. Da Kongen nu har befalet Eggert Ulfeldt, Embedsmand paa Roskyldtgaard, at istandsætte og istandholde den meget forfaldne Giefuinge Bro, og da deres Vej mere end andres falder derover, hvorfor de ogsaa

hidtil have svaret Brokorn til Broens Vedligeholdelse, befales det dem hver at svare 1 Skp. Korn til Eggert Ulfeldt inden førstkommende St. Mikkelsdag, hvorefter saa Lensmanden paa Roskyldtgaard skal istandsætte Broen og siden holde den i Stand. Sj. T. 12, 320. K.

2. Aug. (**Roskilde**). Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Coruitz Viffert at besigte 1 Gaard, kaldet Nelagger, i Allersom[1] Sogn i Lugude Herred, hvilken Kongen har bevilget Arrild Olsen, Befalingsmand paa Bremerholm ved Kiøpnehafn, til Mageskifte, og 1 Gaard i Slugstrop[2] i Himerlund Sogn i Thorne Herred, som Arrild Olssen skal udlægge i Stedet. Udt. i Sk. T. 1, 50 b.

3. Aug. (**Valsøgaard**). Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. Sj. R. 11, 130. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Seuerin Glad paa Valsøegaard i Sjælland med tilliggende Avl, Ager og Eng, saaledes som han nu selv har den i Værge, uden Afgift. Han skal paase, at ingen hugger i Skovene til Gaarden uden Anvisning af Skovfogderne, og, hvis nogen jager i Skovene, melde det til Lensmanden. Sj. R. 11, 130 b.

— Til Eggert Ulfeldt. Kongen har bevilget, at Søfren Gladt maa være fri for at svare Landgilde af Valsøgaard, og at han, da han næppe kan ernære sig af Avlen til Valsøgaard, maa faa en Gaard i Valsø By mod at svare sædvanlig Landgilde deraf; det befales derfor Eggert Ulfeldt at udlægge Søfren Gladt en Gaard i Valsø og uden Indfæstning skaffe den Bonde, der maa rømme Gaarden, en anden Gaard paa Kronens Gods. Sj. T. 12, 321. K.

— Gavebrev til Kapellanembedet i Holbeck, der ikke har tilstrækkelig Underholdning, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Hørby Sogn; naar den Mand, der nu har fæstet Tienden, dør, maa Kapellanen selv bortfæste den til den højstbydende. Sj. R. 11, 131[3].

— Til Eggert Ulfeldt. Da Jørgen Jenssen og Christen Pouelssen i Borup have klaget over at være satte for højt i Landgilde, hvilket vil nøde dem til at opsige Gaardene, saafremt Landgilden ikke nedsættes, skal han undersøge Sagen og med det første lade

---

[1] ɔ: Allerum. [2] Slogstrup, Hammerlund S., Froste H. [3] Tr.: Hofman, Fundationer VIII. 294 f.

Oldinge komme paa Gaardenes Ejendom og sætte dem for en rimelig Landgilde. Sj. T. 12, 320 b.

3. Aug. (Valsøgaard). Mageskifte mellem Christoffer Valckendorff, Rentemester, og Kronen. F. R. 1, 53 b. (Se Kronens Skøder under 1. Aug. 1574.)

4. Aug. (—). Skøde til Fru Giøruel Gyldenstiern, Lauge Thruidtsens Enke, paa en øde Jord i Aahus, som hidtil har ligget til Beckeschouf Kloster. Der skal sættes god Købstadsbygning derpaa og aarlig svares 8 Mk. danske i Jordskyld til Kronen. Saafremt Jorden eller den Bygning, som skal opføres derpaa, i Fremtiden skal sælges, skulle de først tilbydes Kronen, da de ellers skulle være forbrudte. Sk. R. 1, 99 b.

5. Aug. (—). Til Hans Skougaardt. For nogen Tid siden har han, der har Forleningsretten til Gyldebrønde[1] Sogn, givet Hr. Peder i Grefue Kollatsbrev derpaa, og Kongen har ladet aabent Brev udgaa om, at Hr. Niels Mortensøn, der har Gyldebrønde Sogn, skulde rømme dette Sogn, for at begge Sognene kunde blive annekterede sammen i Overensstemmelse med den af Kapitlet i Roskyldt Domkirke gjorte Skik. Siden har Kongen imidlertid erfaret, at Hr. Peder har faaet Kollatsbrevet ved vrang Undervisning, og at Stiftslensmanden i Forening med Bispen og nogle andre skal have afsagt en Dom i den Sag, hvorefter Hr. Peder har gjort Uret i at begære Kollats paa Gyldebrønde Sogn, som Hr. Niels Mortensøn var rettelig kaldet til, ligesom Meningen med den af Kapitlet gjorte Skik heller ikke har været, at Annekteringen skulde foregaa, førend Hr. Niels var død eller forsørget paa anden Maade. Skønt Kongen ellers havde Grund til at behandle Hr. Niels paa det skarpeste, fordi han trods Kongens Brev er bleven i Gyldebrønde Sogn, har han dog nu, da der jo er Fejl paa begge Sider, bestemt, at Hr. Niels skal miste Gyldebrønde Sogn og Hr. Peder Grefue Sogn, og at begge Sognene skulle annekteres sammen og have en anden duelig Person til Præst. Naar en saadan er kaldet paa rette Maade, skal Hans Skougaardt give ham Kollats og tage den Kollats tilbage, som han tidligere har givet Hr. Peder i Grefue. Sj. T. 12, 321 b[2].

6. Aug. (—). Til Eggert Ulfeldt. Da Pouel Stuer, hvem Kongen har overdraget at beride Skovene i Roskildtgaards

[1] Kildebrønde, Tune H. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 190 f.

og Skioldenis Len og paase, at hverken Skovfogderne anvise noget til Skade for Skoven eller Bønderne selv hugge uden Tilladelse, ikke har kunnet føre tilbørligt Tilsyn hermed, fordi han hidtil har haft sin Underholdning i Roskildt, har Kongen bestemt, at han herefter skal bo paa Atterupgaard i Skioldenis Len; Eggert Ulfeldt skal derfor skaffe ham denne Gaard og skaffe den Bonde, der nu bor derpaa, en anden Gaard i Stedet uden Indfæstning. Pouel Stuer maa være fri for at svare Landgilde og gøre Ægt af Atterupgaard og skal vedblive at nyde den ham i hans Bestalling tillagte Løn og Underholdning. Sj. T. 12, 323.

6. Aug. (Valsøgaard). Til samme. 3 Bønder i Nørre Valsøe[1] have berettet, at de hver aarlig svare 1 Fjerd. Smør til Roskyldtgaard, og have begæret at blive fri derfor, da det ikke er rigtig Landgilde, men er opstaaet ved, at de foregaaende Beboere af Gaardene have lovet at svare det for at blive fri for Ægt og Arbejde, medens det nu bliver regnet som Landgilde; han skal undersøge Sagen og, hvis deres Beretning er sand, fritage dem for at svare Smørret. Sj. T. 12, 324. K.

— Befaling til samme straks at lade det af ham efter kgl. Befaling opsatte Jagthus i Høgt[2] nedtage, da Valsøgaard ligger saa nær ved, at Kongen ikke behøver andet Jagthus i den Egn, og lade det opsætte i Serckeløsse[3] By, lade gøre gode Kamre og Værelser i Huset og lade opføre en Stald til 50 Heste derved; ligeledes skal han nedbryde det Hus, som Erick Rossenkrandtz lod bygge paa Gaden i Valsø By, og det Skovhus, hvis Jord blev lagt til Hans Jenssens Gaard i Egtvidt, og igen lade Husene opsætte i Svenstrup. Endvidere skal han med det første opføre et Stegers [paa Valsøgaard] ud med Søen og en god, stærk Bro med Rækker og Bulfjæl over den ny Grav, Erick Rossenkrandtz lod grave. Sj. T. 12, 324 b. K.

— Til Jørgen Munck. Saasnart Suendt Graver er færdig med det Arbejde, som der er sluttet Kontrakt med ham om, skal Jørgen Munck sende Bud til Hørsholm efter Kongens Berider, efter hvis nærmere Anvisning saa Suendt Graver[4] skal gøre en Riderbane ved Jægergaarden paa Frederichsborg paa den Plads, Kongen selv har udvist Berideren. De gamle Planker, der nedtages

[1] N. Hvalsø, Voldborg H. [2] Høed, Ringsted H. [3] Særløse, Voldborg H. [4] Sj. T. har her urigtig: Grafuersen.

omkring Dyrehaven, skulle bruges til at sætte omkring Beriderbanen. Den gamle, nedtagne Badstue skal igen opsættes ved Beriderbanen som Stald. Han skal sørge for, at alt bliver færdigt med det første. Sj. T. 12, 324. K.

8. Aug. (Gisselfeld). Til samme. Da Kongen vil lade nedsætte et Stenkar ved Refshalle uden for Kiøbnehafn, skal han i Frederichsborg, Hørsholm og Krogens Skove hertil lade hugge og skære 100 Tylter lange Bøgefjæle, hver 1 Haand tyk, og lade dem nedføre til Dauløcke Slette, hvor Kongen vil lade dem hente med Skibe. Sj. T. 12, 325 b. K.

9. Aug. (—). Kvittans til Hans Ollufssen, Borgemester i Kiøpnehafn, og Albret Albretssen, Raadmand smstds., paa 5598 1/2 gl. Dlr., som de nu have indleveret i Kongens eget Kammer paa Regnskab for det Korn og Smør, som de i Aar have modtaget af Lensmanden paa Frederichsborg i Henhold til den med dem sluttede Handel, og paa 10 Portugaløser, som de i Aar skulle give ud over Købet. Sj. R. 11, 131.

— Befaling til Peder Oxe at levere Hr. Søfren Pedersen, Sognepræst i Nestvidt, 1/2 Læst Korn af Loftet ved Kiøbnehafns Slot. Sj. T. 12, 325 b. K.

— Befaling til Christoffer Valckendorp, Rentemester, hvem Kongen har tilladt at faa Salling Herred i Forlening, straks at betale Henrich Randtzau, Statholder i Holsten, Pantesummen for Herredet, da Kongen har opsagt denne Pantet, indfri Pantebrevene og sende dem til Kongen. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne. Sj. T. 12, 326. K.

— **(Vinstrup).** Til Eggert Ulfeldt. Da noget af det Gods, som Kongen har tilskiftet sig her i Landet og lagt under Roskyldtgaard, skal være sat for højt i Landgilde, skal han straks lade Oldinge komme paa de Bønders Jord, der klage, lade dem sætte Gaardene for en rimelig Landgilde og lade optage Register over det Gods, hvis Landgilde bliver nedsat, med Angivelse af, fra hvem Kongen har faaet det. Sj. T. 12, 326.

10. Aug. (—). Aabent Brev, at Bent Gregerssen, Abbed i Ringsted Kloster, uden Afgift maa beholde Kronens Part af Tienden af Hovfue[1] Sogn i Flackebiergs Herred og et Vænge udenfor Roskilde, der har ligget til Vor Frue Kloster smstds.,

[1] Høve, V. Flakkebjærg H.

hvilke han har faaet i Forlening, medens han var Landstingsskriver i Sjælland. Han maa for Betaling faa Gærdsel til at indhegne Vænget med i Roskildegaards Skove, dog skal han lade sig den anvise af Skovfogderne. Sj. R. 11, 131 b.

11. Aug. (**Vinstrup**). Til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg. Da Kongen har befalet Eggert Ulfeldt, Embedsmand paa Roskildegaard, at bygge en Stald til 50 Heste i Serckeløs[1] og erfarer, at det Hus i Nordrup, som Kongen fik af Jomfru Johanne Oxe, skal være brugeligt til en Stald, skal Peder Biilde straks lade det nedtage og føre til Serckeløs, for at Eggert Ulfeldt igen kan lade det opsætte der. Orig.

— Til Eggert Ulfeldt og Dr. Pouel Madzen. Da Kongen har faaet Jens Bildes Gods i Allingemagle til Mageskifte og Jens Bilde hidtil har haft Jus patronatus til Allingemagle Sogn og selv holdt en Præst ved Allingemagle Kirke, har Kongen bestemt, at Allingemagle Sogn herefter skal være Anneks til Harrestedt Sogn, der ligger lige ved, og at den nuværende Sognepræst i Harrestedt Sogn Hr. Hans Nielssen herefter skal gøre Tjeneste i begge Sogne; Tiende og anden Rente af Allingemagle Sogn skulle i Henhold til Ordinansen deles i 3 Dele mellem Harrestedt Præst og Kirke og Kronen. Eggert Ulfeldt og Dr. Pouel skulle med det første lægge Sognene sammen. Sj. T. 12, 326 b.

12. Aug. (**Antvorskov**). Forleningsbrev for M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Sor Kloster, paa Kronens Part af Korntienden af Alsted og Fiendslef Sogne, uden Afgift, mod at afstaa Magleby Tiende, som han hidtil har haft i Forlening. Udt. i Sj. R. 11, 132.

— Aabent Brev, at Kongen har antaget Seuerin Glad til at beride Allingmagle, Kongens Ordrup, Harridsted Ore og Ringsted Klosters Skove til Testrup og derfra til Ortued og paase, at ingen jager eller ødelægger Dyr deri. Griber han nogle heri, skal han anholde dem og overlevere dem til Lensmanden paa Roskildegaard, men hvis de ere ham for stærke, skal han se at faa at vide, hvem de ere eller tilhøre, og melde det til Lensmanden. Da en Del Bønder tværtimod Kongens Forbud til stor Skade for Skoven holder Geder, skal han undersøge, hvem det er, og ligeledes melde det til Lensmanden; ser han gennem Fingre med nogen, vil

[1] Nærløse, Voldborg H.

han selv komme til at staa til Rette derfor. For denne Tjeneste har Kongen forlenet ham med Valsøgaard afgiftsfri og med 1 Gaard i Valsø By mod deraf at svare sædvanlig Landgilde; endvidere vil Kongen aarlig give ham en sædvanlig Hofklædning. Han skal paase, at ingen hugger i Skovene uden Tilladelse. Sj. R. 11, 132.

12. Aug. (Antvorskov). Lignende Bestalling for Lorentz Rap, der skal beride Sorøe og Anduorschouf Klostres Skove. Han skal have Bolig i det lille Hus i Engelstrup og af Sorøe Kloster aarlig have 15 Dlr., 1 Hofklædning, 3 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 5 levende Svin, 1 levende Okse, $^1/_2$ Oksekrop, 10 levende Faar, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 1 Fjerd. Gryn, 1 Td. Salt og til at holde en Klipper med 20 Læs Hø, 20 Læs Halm og 1 Spand Havre hver Nat. Udt. i Sj. R. 11, 133.

— Lignende Bestalling for Gert von Bremen, der skal beride Homble Ore, Sliminge Ore, Norderup Ore, Bested, Skiibbinge, Ørløsse og andre Kronens Skove deromkring samt Skovene i Ramsøe Herred til Ringstedvejen. Han skal have sin Bolig i Suenstrup Gaard og af Roskildegaard have samme Løn og Underholdning som Laurenz Rap. Udt. i Sj. R. 11, 133.

— Lignende Bestalling for Pouel Sture, der skal beride Schioldenes Skove i Valborgs Herred til Ellebro Dam og Boreueile. Han skal have Schioldenes Mølle afgiftsfri og af Roskildegaard aarlig 10 Dlr. og 1 Hofklædning, 2 Pd. Malt, 2 Pd. Mel, 8 Skpr. Humle, $^1/_2$ Okse, $^1/_2$ Td. Salt, 2 fede Svin, 4 Faar, 4 Gæs, 1 Fjerd. Smør, 1 Fjerd. Sild, 1 Fjerd. Torsk, 200 tørre Fisk og til at holde en Klipper med 20 Læs Hø og 20 Læs Strøelse. Udt. i Sj. R. 11, 133.

— Befaling til Eggert Ulfeldt om af den paa Vinstruppe Gaard og i Ormager liggende Beholdning at levere Hr. Bertil Søfrenssen, Prior i Anderskof Kloster, hvem Kongen har befalet at bygge nogle Kamre, hvad Sten, Kalk og Tømmer han behøver hertil, naar han sender Vogne derefter; hvad der bliver tilbage af Tømmeret, skal han, som tidligere befalet, lade føre ned til Kaarbechmynde. Sj. T. 12, 327.

— Til Peder Oxe. Kongen er i Dag kommen til Andvorskouf Kloster og var først til Sinds at blive noget længere her i Egnen og paa det Gods, han har tilskiftet sig, men da han ikke godt kan vente længere for Dronningens Skyld og det om Høsten ogsaa plejer at blive Storm, vil han førstkommende Lørdag [14.

Aug.] rejse over til Fyen, hvis Vinden bliver gunstig. Under sit Ophold paa Peder Oxes Gaard Giislefeldt traf Kongen den Aftale med ham, at han, saa længe Skibe sejle, for det meste skal opholde sig i Kiøpnehafn, og havde ogsaa haft mere at tale med ham om ved den Lejlighed, hvis ikke Drik havde forhindret det; det befales ham nu at rette sig efter ovennævnte Aftale og have Tilsyn med alt i Sjælland i Kongens Fraværelse. Sj. T. 12, 327 b. K.

14. Aug. (Nyborg). Aabent Brev, at Rentemester Jacob Becks Arvinger, der vare pligtige at staa til Rette for nogle Aars Regnskaber, som han ikke har faaet forklaret før sin Død, skulle være fri for enhver Tiltale i Anledning af Jacob Becks Regnskaber som Rentemester. Det Gods, som denne efter Udstedelsen af Kongens Faders Forbud har tilpantet sig fra Klostrene i Sjælland, skal nu straks tilfalde Kronen, der saa opgiver Tiltalen mod hans Arvinger derfor. Sj. R. 11, 133 b.

— Livsbrev for Jep Nielssen i Roested paa et Vænge, kaldet Hulebeckssø, som han i Forening med afdøde Hans Lauritzen i Harrested for nogen Tid siden har indgravet og indhegnet, mod aarlig at svare 1 Otting Smør deraf til Anduorschouf Kloster. Sj. R. 11, 134.

— Kvittans til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg, paa 300 gl. Dlr., som han har oppebaaret af det Gods i Kallundborg Len, Kongen har tilmageskiftet sig og henlagt til Kallundborg Slot, og nu indleveret paa Regnskab i Kongens eget Kammer paa Nyborg Slot. Sj. R. 11, 133 b.

15. Aug. (—). Forleningsbrev for samme paa alt det Gods i Sjælland, som Kongen har tilmageskiftet sig og henlagt til Kallundborg Slot. Han skal gøre Regnskab for al den visse Rente og svare 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug, Byg eller Malt, $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre, 12 Dlr. for hver Td. Smør, 8 Dlr. for hver Td. Honning, 3 Dlr. for hver Bolgalt, 1 Dlr. for hvert Brændesvin, 3 Dlr. for hver fed Ko, $^1/_2$ Dlr. for hvert Faar, 1 Ort for hvert Lam, 2 Sk. for hver Gaas og 1 Sk. for hver Høne, alt beregnet i gamle Dalere; ligeledes skal han gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten. Sj. R. 11, 134 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen paany forbyder alle at besøge Skiibholm Havn ved Pine Mølle i Sjælland og drive

nogensomhelst Handel dér, da Bønderne og andre trods det tidligere Forbud[1] alligevel udskibe Korn, Heste, Øksne og andre Varer dér og igen købe hvad der ellers falholdes i Købstæderne, uagtet Kallundborg, Skelskøer og Korsør ligge saa nær ved ovennævnte Havn, at det ikke vil være Bønderne ubelejligt at søge til disse Byer for at købe hvad de behøve til deres Huses Ophold; hvad Tømmer og Sild Bønderne behøve, maa de dog købe i Købstæderne lige saa frit som Borgerne smstds. Det skal være den søfarende Mand tilladt i Skibsnød og Storm at søge til Skiibholm Havn for at bjærge Skib og Gods. Lensmanden skal paase dette Paabuds Overholdelse, og de, der forse sig mod det, skulle have forbrudt hvad de have med at fare. Sj. R. 11, 135[2].

15. Aug. (**Nyborg**). Til Eggert Ulfeldt. Da Kongen af de paa Valsiø og Vinstrup liggende Mursten, som Eggert Ulfeldt har faaet Ordre til at lade føre til Kiøge, har lovet at laane Peder Bilde, Embedsmand paa Kallunborrig, 30,000, skal han levere Peder Bilde eller hans Fuldmægtig disse Mursten paa Vallø; Peder Bilde skal levere Kongen lige saa mange Sten igen paa Krogen. Eggert Ulfeldt skal straks lade Peder Bilde faa den Gaard i Kiereby, som Kongen har faaet til Mageskifte af de Lunger. Sj. T. 12, 328.

— Befaling til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallingborg, om i Korsør Havn med det første at levere Eyler Krausse 20,000 Mursten af de Mursten, Kongen tidligere har laant Peder Biilde, da Eyler Krausse skal bygge noget paa Korsør. Orig.

— Befaling til Jørgen Munck straks at lade de Mursten opskibe, som Peder Biilde skal levere i Sundet i Stedet for dem, han nu har laant, og sætte dem i god Forvaring. Sj. T. 12, 328 b. K.

— Til samme. Da han melder, at det nu vil falde meget besværligt at lade de 100 Tylter Bøgeplanker, hvorom han tidligere har faaet Skrivelse, hugge og skære i Frederichsborg Skove formedelst det Arbejde, der paahviler Bønderne baade paa Slottet og med Høsten, ligesom det ogsaa vil være til stor Skade for Skoven, skal han, naar Bønderne faa indhøstet, straks lade Plankerne hugge i Gribis Skove og derefter skrive til Peder Oxe om at skaffe de

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 482. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 596 f.

nødvendige Savskærere; naar Plankerne ere skaarne, skal han sende dem til Dauløcke Slette. Sj. T. 12, 329.

15. Aug. (Nyborg). Til Hr. Bertil Søfrenssen, Prior i Andvordskouf. Da Landgilden, for største Delen Smør, af det Gods i Skaane, som Eyler Krasse, Embedsmand paa Kaarsøer Slot, har faaet til Mageskifte for noget Gods i Sjælland, allerede skal være oppebaaren, skal Hr. Bertil, naar Eyler Krasse sender ham et egenhændig underskrevet Register over den af Kronen oppebaarne Landgilde, levere ham lige saa megen Landgilde i Stedet. Sj. T. 12, 328 b.

16. Aug. (—). Til Erich Rossenkrantz, Jacob Ulfeld, Jacob Brockenhus, Eyller Krafse, Jens Biilde, Hack Ulfstand, Henning Gøye og Lauge Venstermand. Da der er Trætte mellem Axel Veffert paa Kronens Vegne og Absolon Gøye paa egne Vegne paa den ene Side og Lauritz Brockenhus paa den anden Side angaaende en Sandemændsgang, som sidstnævnte har ladet gaa mellem Egeschouf By og Stenstrup Sogn, og som skal stride imod Kong Frederichs Stadfæstelse og Rebsbrevene, skulle de med det første mødes paa de omstridte Aasteder, stævne Parterne med deres Beviser for sig og afgive skriftlig Dom om Sandemændsgangens Gyldighed og om, hvorvidt den omstridte Ejendom skal, som fra Arilds Tid, høre til Stenstrup Sogn eller ikke. Bliver nogen forhindret i at møde, skulle de andre have Fuldmagt til at tiltage en anden i Stedet. F. T. 1, 30 b.

17 Aug. (Odense). Forleningsbrev for Hr. Jørgen Erichssen, Sognepræst til Hillerslef Kirke, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Diernes Sogn. Udt. i F. R. 1, 54 b.

— Til Axel Veffert. Da Otthe Brockenhus til Vollerslef maa faa 2 Gaarde i Vollerslef By til Mageskifte for noget af sit Gods, deriblandt 1 Gaard i Vindinge, skal Axel Veffert straks besigte dette Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 31 b.

— Befaling til de Kronens Bønder i Gudme Herred, som ligge til Nyborg Slot, om herefter at pløje, høste og gøre andet Arbejde til Nyborg Slot ligesom Bønderne i Vindinge Herred, da disse have klaget over, at de besværes med mere Høstarbejde og Pløjning til Nyborg Slot end Bønderne i de omliggende Herreder, og have erklæret, at de ikke ene kunne overkomme Pløjningen og Høstarbejdet. Enhver, der sidder Lensmandens Tilsigelse overhørig, vil blive straffet. F. T. 1, 34.

20. Aug. (**Koldinghus**). Til Herluf Skafue, Niels Anderssen, Henrick Nielssen, Landsdommer i Sjælland, Eggert Ulfeldt, Knud Stenssen og Jørgen Nielssen. Lodsejerne omkring Skiørpinge Mølle have klaget over, at Møllen gør dem Skade paa deres Enge, medens Lensmanden paa Kaarsøer mener, at Møllen skal male baade Sommer og Vinter, saa ofte den har Vand. Da begge Parter have begæret, at der maa komme gode Mænd med Synsmænd derpaa, og have udtaget ovennævnte 6 Mænd dertil, skulle disse med det første begive sig til Møllen, tiltage 12 Synsmænd og i Forening med disse afpæle, hvor vidt Møllen bør støve Vandet, og bestemme, paa hvilken Tid Stigbordet skal optages, for at ingen skal lide Skade derved. De og Synsmændene skulle give deres Granskning og Bestemmelser beskrevne[1] fra sig. Bliver nogen forhindret i at møde, skulle de andre have Fuldmagt til at tiltage en anden i Stedet. Sj. T. 12, 331.

— Aabent Brev, at alle Ægteskabssager paa Fyen, Langeland, Taasinge, Alse og Arre herefter skulle forhøres 4 Gange om Aaret i Otthense af Lensmændene paa Nyborg Slot og Otthensegaard, Bispen i Fyens Stift og de gejstlige i Otthense, nemlig paa de 4 Tamperdage før Jul, Paaske, Pinsedag og St. Mikkels Dag, i Stedet for, som tidligere paabudt, én Gang om Aaret, da det er Skik i de andre Stifter, at Ægteskabssager forhøres 4 Gange om Aaret. Da Lensmændene ofte ved Kongens Bestilling ere forhindrede i at være til Stede og undertiden ogsaa have lovligt Forfald, skulle de, naar saadant sker, tilskikke andre i deres Sted, der ere brugelige til at dømme i Ægteskabssager. F. R. 1, 54 b. Orig. i Provinsark. i Odense[2].

— Aabent Brev[3], at Stiftslensmanden i Fyens Stift skal lade tage Syn over alle forfaldne Præstegaarde paa Fyen, Langeland og Taasinge, da en Del af Præsterne i disse Lande ikke holder deres Præstegaarde i Stand, saa deres Eftermænd finde forfaldne Præstegaarde, som de ikke kunne sætte i Stand uden store Bekostninger. Hvad de forfaldne Præstegaarde blive sagte i Fald for, skal udelukkende anvendes til deres Bygning. F. R. 1, 55[4].

— Aabent Brev, at Præster og Degne i Fyens Stift maa

[1] Sj. T. har her urigtig: besluttet. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 239 ff. Secher, Forordninger I. 597 f. [3] Stiftslensmanden i Fyens Stift fik Brevet. [4] Tr.: Dsk. Kirkelove II. 242. Secher, Forordninger I. 600 f.

have Fortrinsret til at faa Kirkejorder i Fæste (ligelydende med Brev af 28. Jan. 1574 til Sjællands Stift). F. R. 1, 55 b[1].

20. Aug. (Koldinghus). Aabent Brev, at de Sogne i Fyens Stift, som ligge Købstæderne paa 2 Mil nær, skulle have Degne fra Skolen (ligelydende med Brev af 28. Jan. 1574 til Sjællands Stift). F. R. 1, 56[2].

— Til Hack Ulfstand, M. Niels Jesperssen, Borgemestre og Raad i Otthense og Sognepræsterne smstds. Da de hidtilværende Forstandere for Hospitalet i Otthense, Christoffer Bang og Knud Jørgenssen, af Hensyn til deres egne Forretninger ikke længere kunne være Hospitalsforstandere, skulle ovennævnte straks i Stedet indsætte Hans Diønissen og Mogens Henrichssen, Borgere i Otthense, til Hospitalsforstandere, befale dem i et og alt at rette sig efter Hospitalsfundatsen og med det første i Forening med dem høre de af Hospitalsmesterens Regnskaber, der endnu ikke ere forklarede. F. T. 1, 32.

— Til Bønderne paa Fyen, Langeland og Taasinge. Da en Del ikke vil komme frem med deres Kvæg, naar der skal svares Kvægtiende, hvilket medfører, at Kronen, Kirkerne og Præsterne ikke faa hvad de skulle have, befales det dem aarlig paa en bestemt Tid at drive deres Kvæg frem for dem, der skulle oppebære Kvægtienden, og tiende deraf efter Ordinansens Lydelse. Enhver, der dølger noget Kvæg og ikke vil drive det frem, skal straffes som den, der sidder Kongens Bud overhørig. F. T. 1, 32b[3].

— Til Erich Rossenkrantz og Jacob Ulfeld. Da Hack Ulfstand maa faa Øen Torrøe[4] til Mageskifte for sin Gaard Schaftheløf med mere Gods i Sjælland, skulle de straks besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 33.

21. Aug. (—). Til Christopher Valchendorp, Rentemester. Da Kongen for nylig paa Frederichsborg Slot har tilbagebetalt Holger Brade de Penge, som denne i sidste Fejde har laant Kronen paa det nu bortmageskiftede Hagested[5] Len i Skaane, paa 958 Dlr. 1 Mk. nær, befales det Christopher Valchendorp straks at betale denne Rest; Pantebrevet er leveret tilbage. Sj. T. 12, 331 b. K.

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 241 f. Secher, Forordninger I. 600. [2] Tr.: Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 219 ff. (uden Angivelse af Stift; maaske er der samtidig udgaaet lignende Breve til de jydske Stifter). Flemmer, Hist. Efterretn. om Randers lærde Skole 1. H. S. 43 f. Secher, Forordninger I. 598 f. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 243 f. Secher, Forordninger I. 601 f. [4] Turø, Sunds H. [5] Høgested, Herrestad H.

21. Aug. (Koldinghus). Ejendomsbrev for Michel Bagger, Borger i Otthense, hans Hustru Marine og deres Arvinger paa en St. Knudtz Klosters Gaard i Otthense udenfor den murede Port i Vestergade med Humlehave, Kaalhave og rette Tilliggende mod aarlig inden 14 Dage efter St. Mikkels Dag at svare 24 Sk. danske i Jordskyld og Leje til Lensmanden i St. Knudtz Kloster; svares Jordskylden og Lejen ikke i rette Tid, skal Brevet være forbrudt. Michel Bagger og hans Arvinger skulle sætte god Købstadsbygning derpaa og altid holde den i Stand og skulle, hvis de ville sælge den, først tilbyde Kongen den; de maa ikke uden Kongens Tilladelse sælge Bygningen eller oplade dette Brev til fremmede, saafremt de ikke ville have forbrudt Brevet. F. R. 1, 57.

— Lignende Brev for Michel Bagger, Borger i Otthense, og hans Arvinger paa en St. Knudtz Klosters Jord og Grund i Otthense mellem Horsetorvet og Pugestrædet mod aarlig at svare 3 Mk. danske i Jordskyld og Leje. F. R. 1, 58.

— Lignende Brev for Knud Jørgenssen, Raadmand i Otthense, hans Hustru Karin og deres Arvinger paa en St. Knudtz Klosters Jord og Byggested paa Nedergade i Otthense mod aarlig at svare $2^1/_2$ Mk. danske i Jordskyld og Leje. F. R. 1, 57 b.

— Til Hack Ulfstand. Da M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, har klaget over, at hans Residens er meget bygfalden, skal Hack Ulfstand, eftersom Kongen i Følge Ordinansen skal holde Superintendenternes Residenser i Stand, lade Residensens Tilstand undersøge og sætte den i Stand. Bekostningen til Istandsættelsen skal han indskrive i Regnskabet. F. T. 1, 33.

22. Aug. (—). Til Bønderne i Lundenes Len. Da Fru Abbel Skeels, Hr. Nils Langes Enkes, Fuldmægtig har berettet, at han, førend Udstedelsen af Kongens Brev om, at der ikke skulde opkræves mere af Madskatten, paa Bøndernes Begæring har udlagt den sidst paabudte Madskat for dem mod Løfte om Betaling derfor, skulle de, eftersom Kongens Brev kun gik ud paa Eftergivelse af den ikke endnu fremsendte Madskat, med det allerførste erstatte Fru Abbels Fuldmægtig hans Udlæg, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. J. T. 1, 138 b.

23. Aug. (—). Til Peder Bylde. Da Karine Fredrich

Hatfilters har berettet, at hendes Husbonde, der sidste Vinter paa Rejsen over til Sjælland er omkommen i Isen i Bæltet, har haft 80 Mk. og 1 Dlr. hos sig, og at han nu skal være dreven i Land under Samsø, hvor Pengene skulle være fundne paa ham, skal han undersøge denne Sag og, hvis nogen har ovennævnte Penge hos sig, sørge for, at hun faar dem. Sj. T. 12, 332.

24. Aug. [**Koldinghus**[1]]. Tilladelse for Eggert Ulfeld, Embedsmand paa Roskildegaard, der har berettet, at Jens Borgerley, som boede paa Suenstrupgaard, har opsagt ham Gaarden, fordi han ikke formaar at holde Avlen, til straks at lade den til Gaarden liggende Jord, baade Rug- og Bygvangen, pløje og tilsaa med sit eget Korn og frit beholde alt det Korn og anden Grøde, som kan avles til Gaarden i det første Aar. Sj. R. 11, 135 b.

— Befalinger til Fru Beate, Hr. Jørgen Løckis, Fru Dorrette Lange, Jørgen Rossenkrandtzis, Fru Anne Hardenberg, Erick Rudz, Fru Karine Fris, Biørn Anderssens, Fru Anne, Axel Vifferdz, Fru Mergret Lange, Jens Kaassis, Fru Ingeborg Skeel og Fru Dorette Gyldenstern at møde paa Skanderborg Slot den 19. Sept. og drage og tilfly Kamre og Senge til fremmede Gæster, da Kongen Søndag den 26. Sept. vil gøre nogle af Dronningens Jomfruers og Manderup Pasbergs Bryllupper paa Skanderborg. Sj. T. 12, 332.

25. Aug. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kongen har ladet udgaa aaben Befaling til ham og de højlærde om med det første at forhøre Trætten mellem Præsterne Hr. Peder i Grefue og Hr. Niels Mortenssen, som var Præst i Gyldebrønde[2], befales det ham selv at forhøre Sagen og paase, at alt gaar retfærdigt til. Orig.

— Til Axel Veffert og Vincentz Jul. Da Mouritz Podebusk har begæret Ebbeløe og 1 Gaard, kaldet Brestrup, ved Kiørup til Mageskifte for noget af sit Gods i Koldinghus Len, skulle de engang inden 8. Sept. besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 33 b.

— Aabent Brev, at Peder Ulf uden Indfæstning maa faa Sellerupgaard, som han nu selv bor i, og beholde den mod at svare 50 gl. Dlr. i aarlig Afgift til Koldinghus. Han skal føre godt Tilsyn med Kronens Skove til Sellerup, paase,

[1] Brevet er i Sj. R. uden Dateringssted. [2] Kildebrønde, Tune H.

at de ikke forhugges, og at der ikke skydes Dyr i dem eller paa de tilliggende Marker, og skal, saa længe han troligt varetager denne Bestilling, være fri for Ægt og Arbejde af Gaarden. Han maa faa Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer. J. R. 1, 254.

25. Aug. (Koldinghus). Til Borgemestre og Raad i Kolding. Da Thommes Liflænder, der beretter, at hans ene Øre er blevet hugget af i sidste Fejde, har klaget over, at nogle af hans Uvenner i den Anledning tillægge ham uærlig Gerning, og at Borgemestre og Raad af samme Grund ikke ville tillade ham at bo i Byen, skønt han kan bevise, at han er kommen til sin Skade paa denne Maade, og er villig til at svare sin borgerlige Tynge, skulle de, hvis hans Fremstilling er rigtig, lade ham blive boende i Byen og forsvare ham mod Forurettelser. J. T. 1, 139.

— Til Erick Løcke. Da Skomagerlavet i Riibe har klaget over, at mange Borgere i Byen tværtimod Skomagernes Friheder og gamle Skraa tage fremmede Skomagere, der løbe omkring i Landet, ind i deres Huse og holde dem paa Arbejde dér 8 eller 14 Dage og undertiden længere, ligesom ogsaa over, at Skomagere fra andre Købstæder søge til Riibe og sælge Sko dér til Forprang for Byens Skomagere, skønt saadant hidtil kun har været tilladt, naar der er holdt almindelige Markeder, skal han have Opsyn hermed, forbyde alle at holde fremmede Skomagere i deres Huse, befale dem at lade deres Arbejde udføre hos Byens Skomagere og i modsat Fald lade dem straffe; endvidere maa han herefter ikke tillade fremmede Skomagere at sælge Sko eller Støvler i Byen undtagen paa de almindelige Markeder. J. T. 1, 139 b.

28. Aug. (Skanderborg). Til Peder Oxe, Hofmester. Efter hans Melding have nogle svenske Raader skrevet til Marcus Hess, Borgemester i Kiøbnehafn, og foreslaaet denne at stille den danske Konge tilfreds for de 45,000 Dlr., som Kongen af Sverrig skulde have betalt til sidste Bartolomei [24. Aug.], mod at faa det lybske Gods, som i de sidste Aar er frataget de Lybske paa det naruiske Farvand, samt nogle Skippd. Kobber og alt det Smør, Kongen af Sverrig i Aar kan undvære, alt leveret i Kiøbnehafn, inden Marcus Hess skal betale noget af Pengene; af det tilsendte Brev fra Marcus Hess ser Kongen endvidere, at denne mener at kunne skaffe Kongen 15,000 Dalers Fortjeneste paa denne Handel, hvis han kan faa Godset inden Vinter. Kongen har imid-

lertid for kort Tid siden faaet Skrivelse fra Kongen af Sverrig, hvori denne beder om en 7—8 Ugers Henstand og erklærer, at Grunden til, at Pengene ikke ere blevne betalte, er den, at han ikke har faaet sit Tilgodehavende hos Kongen af Polen, hvilket fremdeles forhindres formedelst Kongen af Polens Bortrejse fra Polen; herpaa har Kongen svaret, at han ikke kan vente længere paa Pengene og vil blive nødt til at optage dem andensteds, hvis de ikke betales. Kongen mærker nok af den svenske Konges Skrivelse, at der ikke er Overflod paa Penge, og mener, at Handelen med Marcus Hess er meget vidtløftig og tilsigter videre Forhaling, men hvis Marcus Hess i eget Navn og uden at lade sig mærke med, at Kongen ved noget derom, kan ordne det saaledes, at ovennævnte Gods og Varer blive leverede ham i Kiøpnehafn, og det da viser sig, at Kongen kan faa redelig Betaling dermed, anser Kongen det ikke for uraadeligt; naar Godset kommer, kan Kongen siden forhandle med Marcus Hess efter det af denne gjorte Tilbud. Peder Oxe skal strengt paalægge Marcus Hess kun at handle i sit eget Navn. Da han melder, at Provianthuset ikke godt, som først bestemt, kan sættes ved Slottet, fordi det vil skade Udsigten derfra, skal han sætte det, hvor Biørn Anderssens Stald stod, og med det første gøre det færdigt, da det skader Kongen, at han maa oplægge Fetaljen til Skibsfolket paa saa mange forskellige Steder. Sj. T. 12, 332 b.

28. Aug. (**Skanderborg**). Befaling til Erich Rossenkrantz og Axel Veffert, der have lignet de 4 jordegne Bøndergaarde i Koxbølle, som Jacob Ulfeld begærer til Mageskifte, mod 1 Gaard i Vindinge med mere Gods der i Landet, som han vil udlægge i Stedet, om at foretage en ny Ligning og indsende ny Registre, da den af dem foretagne Ligning ikke er i Overensstemmelse med Kongens Befaling. F. T. 1, 34 b.

— Befaling til Borgerskabet i Aarhus at skaffe de 15 Bøsseskytter, der nu sendes derover og skulle ligge i Borgeleje dér en Tid, Herberg og god Underholdning; hver Bøsseskytte skal kun have 2 Maaltider Mad og 6 Potter Øl daglig. Opfører nogen Bøsseskytte sig utilbørligt, skulle Borgerne have Fuldmagt til at lade ham sætte fast og indberette, hvorledes han har opført sig. Kongen vil sørge for, at de snart skulle blive fri for Bøsseskytterne. Orig. (i Raadhusarkivet i Aarhus)[1].

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 199 f.

30. Aug. (**Skanderborg**). Til Bønderne, hvem de end tjene. Da Kongen skal betale en stor Sum Penge til de fremmede Krigsfolk, der have tjent ham i sidste Fejde, have Danmarks Riges Raader bevilget ham en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 enkelte Dlr. og hver 10 Bønder, som ikke have frit Gods, men have fæstet deres Gaarde og bruge Avl, 10 enkelte Dlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand, Kæltring og Møller, som bor paa Landsbyerne og bruger Avl, skal give 2 enkelte Dlr., og hver, som ikke bruger Avl, 1 enkelt Dlr., hver Pebersvend og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 1 Dlr., hver Husmand og Inderste $^1/_2$ Dlr. og hver Ugedagsmand, som bor for Kongens egne Slotte, Klostre og Gaarde, $^1/_2$ Dlr. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal være ude inden 13. Dec. Sj. T. 12, 334. K. Orig. (til Kallundborg Len).

— Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Langeland, Smaalandene, Sjælland, Møen, Skaane, Halland, Blekinge og Bornholm straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg, paase, at der ikke ses gennem Fingre med nogen, opkræve Skatten og inden Luciæ Dag [13. Dec.] sende den til Rentemesteren paa Kiøbnehafns Slot, ledsaget af klare Mandtal. Sj. T. 12, 335. Orig. (til Peder Bilde).

— Befaling til Jørgen Skram straks at hidsende 2 Læster sigtet Rugmel og 10—12 Spegelaks, hvis han har nogle, der tilkomme Kongen; desuden skal han, medens Kongen opholder sig her paa Slottet, af og til sende en fersk Laks eller to hid. J. T. 1, 140.

—[2] Til Biørn Anderssen, Lensmand paa Aarhusgaard. Kongen havde først bestemt at gøre nogle af Dronningens Jomfruers og Manderup Pasbergs Bryllupper paa Skanderborg, men da der her ikke er Plads nok til alle de indbudte fremmede, har han nu bestemt at holde Brylluppерne paa Aarhusgaard 26. Sept. Det befales ham derfor at bestille alt, hvad der behøves til Brylluppерne, i Forraad efter vedlagte Seddels Lydelse og i Forening med Kongens Køgemester opskrive alt, hvad han skaffer, for at det siden kan blive afkortet i hans Afgift. Han skal lade den

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Sj. T. har urigtig: 1575.

største Sal drage, sætte Støtter under Gulvet, hvis det gøres behov, og indrette et bekvemt Værelse til Hofmesterinden og Jomfruerne. Kongen vil inden Brylluppet selv komme til Aarhusgaard for at undersøge Forholdene og anvise, hvor hans eget og Dronningens Kamre skulle indrettes. Kongen vil med det første sende ham et Register over de fremmede, der ventes, for at han i Tide kan skaffe dem Kvarter paa bekvemme Steder i Byen. Sj. T. 12, 337. K.

30. Aug. (**Skanderborg**). Befaling til nedennævnte Herremænd og Fruer, der tidligere have faaet Indbydelse til at deltage i nogle Brylluppер paa Skanderborg Slot Søndag før St. Mikkelsdag [26. Sept.], om i Stedet at møde paa Aarhusgaard Lørdagen før, da Kongen nu vil lade Brylluppерne foregaa dér, og blive til Stede, saa længe Brylluppерne vare. — Hr. Jørgen Lycke og Frue, Jørgen Rossenkrandtz og Frue, Erick Rudt og Frue, Biørn Anderssen og Frue, Erick Lycke og Frue, Axel Veffert og Frue, Jens Kaaes og Frue, Otte Banner og Frue, Cresten Munck og Frue, Holger Rossenkrandtz og Frue, Erick Rossenkrandtz og Frue, Jacob Ulfeldt, Biørn Kaaes og Frue, Peder Munck og Frue, Hans Skougaardt og Frue, Moritz Podebusk og Frue, Hack Ulfstandt og Frue, Erick Hardenberg og Frue, Fru Anne Hr. Verners, Fru Anne paa Ifuersnes, Fru Vibicke Efferdt Bildis, Fru Magdalene Banner, Fru Jahan Nielsdatter, Vincentz Juel og Frue, Jørgen Skram, Fru Margrette Huitfeldt, Fru Mette Ifuer Keldssens, Fru Karen Niels Skeels, Fru Abbel Hr. Niels Langis, Fru Idde Kaaes, Fru Margret Nielsdatter, Peder Gyldenstern, Arild Ugerup og Frue, Folmer Rossenkrandtz og Frue, Gregers Trudssen og Frue og Fru Talle Pouel Laxmandz. Sj. T. 12, 337 b.

1. Sept. (—). Befaling til nedennævnte, der skulle have gode Kokke, at sende disse til Aarhusgaard til 19. Sept. for at hjælpe til med at koge, saa længe de til Brylluppерne indbudte fremmede ere der; der sendes dem Pasbord for Kokkene paa Rejsen frem og tilbage. — Erick Hardenberg, Biørn Anderssen, Jacob Sefeld, Kansleren og Fru Dorette Daa, Otte Claussens Enke, skulle hver sende deres Kok; Hofmesteren skal sende Giert Kok og Arent Kok fra Kiøbenhafn; Borgemestre og Raad i Horsens skulle sende Arent Kok og Henrick Kok; Vincentz Jul skal sende Morten Kok i Coldinge og befale ham at medtage det Køkkentøj, som Ridderkokken (»Rinderkokken«) paa Slottet plejer at bruge (»paaholde«) Sj. T. 12, 341. K.

1. Sept. (**Skanderborg**). Til Palli Jul. For nogen Tid siden har han faaet Befaling til gode Mænd om at granske angaaende et i Aunum[1] Eng liggende Stykke Eng, som han vil tilholde sig, men som hidtil lige saa vel som de omkringliggende Enge har ligget til Lundenes Slot og undertiden været brugt til Slottet, undertiden bortlejet til Slottets Bønder. Da Kronen er Part i denne Sag og Fru Abbel Skiel, der har Lundenes i Forlening, ikke har villet udtage gode Mænd, da Befalingen blev hende tilbudt, fordi det var Kronens Ejendom, befales det ham at opsætte Befalingens Udførelse; for at han ikke skal have noget at klage over, vil Kongen selv udnævne nogle gode Mænd til at undersøge Sagen, naar Palli Jul paany tilbyder Befalingen. J. T. 1, 140.

— Aabent Brev, at Loduig Munck, Embedsmand paa Ørum, — der har berettet, at to Partier Bønder for nogen Tid siden ere komne i Slagsmaal paa Hillerslef Herredsting, have trængt sig ind paa Herredsfogden og slaaet ham, saa han har maattet splitte Tinget og har maattet ligge i Sengen en Tid efter Slagene, men at Sagen ikke er bleven forfulgt i Tide, som det burde sig, fordi Tinget er blevet splittet — igen maa begynde og forfølge denne Sag paa Herredsting, Landsting og andensteds, som om den nylig var sket. J. T. 1, 140 b.

— Til Seuerin Kier og Hans Bang. Mette Peders, Borgerske i Riibe, har berettet, at de have tiltalt hendes Husbonde for en Sum Penge, ialt 360 Dlr., som han resterer med af den Told, han skulde have betalt dem, og at hendes Husbonde nu er bleven fængslet derfor. Da Kongen imidlertid af Hensyn til hendes og hendes Husbondes Fattigdom nu har eftergivet de 110 Dlr., skulle de lade hendes Husbonde komme ud af Fængslet, saa snart de andre 250 Dlr. blive betalte eller der bliver stillet Borgen for dem. J. T. 1, 141.

2. Sept. (—). Befaling til Crestoffer Valckendorp, Rentemester, straks at hidsende 4 Stykker grønt engelst Klæde til at omdrage en Sal med her paa Slottet, saa meget grønt ægte og uægte Fløjl, som behøves til 2 Rygstykker og Tapeter, og saa mange grønne Silkefrynser (»Silckefrandtzer«), som behøves til begge Tapeterne. Sj. T. 12, 336 b. K.

3. Sept. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Dr. Johan Ber-

[1] Aanum, Bølling H.

tholdt fra Rostock har skrevet til Peder Oxe, at der efter Sekretær Elias Eissenbergs Afrejse er kommet en svensk Sekretær til Stralsund, som lader sig forlyde med, at der er svenske Sendebud undervejs, som skulle deltage i Forhandlingerne om de 3 Kroner, skal han straks skrive til Dr. Johan Bertholdt i Rostock og bede ham sige til de svenske Sendebud, hvis de komme, at Kongen til den af Kejseren fastsatte Tid, sidste Jacobi Dag [25. Juli], har haft sine Sendebud i Rostock, der en Tid have ventet paa de Svenske, men siden ere dragne hjem, da hverken de kejserlige eller svenske Sendebud kom og der ikke i Herberget eller andensteds var sket nogen Advarsel paa deres Vegne. Da Faxe Sognetiende, der i Aar er forlenet til Skolemesteren i Kiøbnehafn, i Følge hans Skrivelse er henlagt til de 100 Studenters Underholdning, skal han i Stedet af Loftet give Skolemesteren lige saa meget Korn, som Tienden kan beløbe sig til. Han skal straks sende 50 Amer Vin hid. Sj. T. 12, 338.

4. Sept. (**Skanderborg**). Til Biørn Anderssen. Da Jørgen Skram, Embedsmand paa Drotningborg, har berettet, at der er Trætte mellem ham paa Kongens Vegne og nogle Borgere i Randers angaaende en Købstadgaard smstds., der skal være solgt fra et af Klostrene i Randers efter Udstedelsen af Forbudet mod at købe eller tilpante sig Gods fra Klostrene, og han formener, at det af Kongens Fader udstedte Forbudsbrev skal findes i Aarhus blandt Kapitlets eller Aarhusgaards Breve, eftersom det tidligere har været fremlagt i Rettergang, skal Biørn Anderssen lade undersøge, om Forbudsbrevet findes blandt Kronens, Kapitlets eller Hospitalets Breve og, hvis saa er, levere Jørgen Skram det mod nøjagtig Forskrivning for, at han vil levere det tilbage, naar det er brugt. J. T. 1, 141.

— Til Jens Kaas. Da Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, har berettet, at der er Trætte om Toftheskov i Holberg Herred, og at Brevene, hvormed Skoven skal forsvares, skulle findes paa Silckeborg, skal Jens Kaas straks lade disse Breve opsøge og levere dem til Jørgen Schram mod en nøjagtig Reversal, der skal indlægges i Brevkisten, indtil Brevene blive leverede tilbage. J. T. 1, 141 b.

5. Sept. (—). Til Peder Oxe. Da Borgemestre og Raad i Lybeck i hoslagte Skrivelse have klaget over, at Tolderen paa Falsterboe har paalagt deres Medborgere, der søge

til Fiskeriet dér, nogle Besværinger tværtimod Privilegierne, skal han befale Tolderen at erklære sig artikelsvis herom; findes det saa, at der er paalagt dem nye Besværinger imod deres Privilegier, skulle disse Besværinger afskaffes. Sj. T. 12, 340. K.

5. Sept. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at alle Herredsfogder i Aarhus og Riiberhus Stifter skulle tilholde Bønderne at levere Tienden til dem, som have fæstet den; en Del har nemlig hidtil ikke villet gøre dette, men har forlangt, at de, der have fæstet Kronens eller Kirkens Parter af Tienden, selv skulle hente den i Bøndernes Gaarde, uagtet det andensteds i Riget er sædvanligt, at Bønderne selv fremføre Tienden til dem, der have fæstet den. Kommer der Klager over, at nogen ikke tiender retfærdigt, skal Herredsfogden i Forening med 4 af de fornemste Mænd i Lenet i Henhold til Recessens Bestemmelser og Kongens aabne Breve[1] under hans Boslods Fortabelse være forpligtet til at lade Bøndernes Korn kaste og hjælpe Tiendefæsterne til Rette. J. T. 1, 142[2].

— Befaling til Erich Rud straks at lægge 1 Gaard i Thureby i Horns Herred i Vendsyssel, som Kongen har faaet til Mageskifte af Hans Offessen, ind under Slottet [Aalborghus], gøre Landgilden i Penge og indbetale Indtægten af Gaarden til Kongen selv. J. T. 1, 142.

6. Sept. (—). Befaling til Nils Jonssen at lægge 4 Gaarde og 2 Bol i Nors og 1 Gaard og 1 Bol paa Bollerum[3] i Thuedt Sogn i Thy, som Kongen har faaet til Mageskifte af Hans Offessen, ind under Slottet [Hald], gøre Landgilden i Penge og indbetale al Indtægten af Godset til Kongen selv. J. T. 1, 142 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen indtil videre eftergiver Jens Grøn i Hofuidt, der bor paa en Alfarvej mellem Horsens og Aarhus og besværes meget med at herberge Kongens Folk, $^1/_2$ Td. Smør af hans aarlige Landgilde. Udt. i J. R. 1, 254 b.

7. Sept. (**Frederiksborg**[4]). Bestalling for Lauritz Jørgenssen som Tolder og Sisemester i Malmø. Sk. R. 1, 100.

— (**Skanderborg**). Til Erich Rossenkrantz, Jacob Ulfeld og

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1566—70 S. 177. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 603 f. [3] Ballerum, Hillerslev H. [4] Frederiksborg er vistnok en Fejlskrift for Skanderborg. Efter Rentemesterregnskabet tiltraadte Lavrids Jørgensen Embedet 9. Okt. 1574.

Axel Veffert. Da Jomfru Mette Urne har berettet, at hendes Moder, Fru Anne Hr. Johan Urnis, for nogle Aar siden har udlagt Kronen noget Gods i Sjælland uden at faa noget Vederlag derfor, og at dette Gods nu er tilfaldet hende, har Kongen bevilget, at der maa udlægges hende Fyldest af Otthensegaards Gods paa Steder, hvor Kronen kan undvære Gods. De skulle derfor straks besigte det Gods, Fru Anne har udlagt i Sjælland, og det Gods, Jomfru Mette begærer i Stedet, udlægge Jomfru Mette Vederlag af Gods, som kan undværes, ligne Godset og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 34 b.

7. Sept. (**Skanderborg**). Til Hack Ulfstand. Hr. Anders Jenssen har berettet, at Anskarius Matzen, Fru Birgitte Rønnous, Henning Jørgenssens Enkes, Karl, for nogen Tid siden uden Grund har overfaldet ham paa hendes Gaard Sandagger og saaret ham med en Daggert, og at Holgier Rosenkrantz, Marsk, for hvem Hr. Anders havde indstævnet sin Modpart, der dog ikke mødte, har henstillet til Fru Birgitte at lade Overfaldet straffe efter Gaardsrettens og Haandfæstningens Lydelse, hvorom Kongen ogsaa har tilskrevet hende. Da Hack Ulfstand har de gejstlige i Fyen i Forsvar, befales det ham at tage sig af Sagen og hjælpe Hr. Anders med at føre den. F. T. 1, 35 b.

— Livsbrev for Mergretthe Hendrichsdatter paa Kronens og Kirkens Part af Korntienden af Gylding Sogn i Hadtz Herred, uden videre Indfæstning, da hendes Husbonde Jens Lunding i Gylding kort før sin Død har fæstet den for en stor Indfæstning. Hun skal aarlig inden Fastelavn svare 8 Ørt. Rug, 10 Ørt. Byg og 6 Ørt. Havre til Kronen, hvor Stiftslensmanden befaler, og ligesaa meget til Kirkeværgerne. Udt. i J. R. 1, 254 b.

— Forbud mod, at jordegne Bønder i Schanderborg Len hugge i deres Skove uden Udvisning af Lensmanden paa Schanderborg eller hans Skovfoged (ligelydende med Forbudet af 25. Juni 1573 til Aakær Len). J. R. 1, 255.

8. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Sognefolkene i Gislom og Testrup Sogne trods den af Kongens Fader trufne Bestemmelse om, at Gislom og Testrup Hospitals og de fattige i Viborgs Sogne herefter skulle være annekterede, alligevel holde to Præster, paa det strengeste forbyder dette og befaler dem at holde den af Hospitalsforstanderen tilskikkede og af Superintendenten godkendte Præst for deres rette

Sjælesørger og svare ham den tilbørlige Tiende og Præsterente, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. J. R. 1, 255 b[1].

8. Sept. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved det paabydes, at alle Regnskaberne for Kirkerne i Viiborg Stift skulle høres og gennemlægges paa en bestemt Tid hvert Aar i Overværelse af Stiftslensmandens Fuldmægtig, Herredsprovsten i hvert Herred, Sognepræsten og menige Sognemænd i Sognet, da det hidtil er gaaet meget uskikkeligt til med Høringen af disse Regnskaber der i Stiftet, idet der undertiden er taget Bønder fra de omkringliggende Sogne til at høre Regnskaberne, uagtet de ikke vidste Kirkernes Indkomst og hvad der er anvendt til Kirkernes Bygning, og undertiden Regnskabsaflæggelsen forhales fra et Aar til et andet, hvorved Kirkerne i høj Grad forsømmes baade paa Indkomst og Bygning. J. R. 1, 256 b[2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen — i Anledning af Klager fra Borgerne i Koldinge over, at de Bønder, der tidligere kom ind i Koldinge ad den nu nedlagte østre Vej fra Koldinghus, nu drage til Koldinge gennem Lusbye, hvor saa de Varer, Bønderne komme med for at sælge til Borgerne i Koldinge, blive opkøbte, førend de kunne komme ind i Koldinge — bestemmer, at Bønderne skulle torveføre de Varer, de ville sælge i Koldinge, og forbyder Borgerne at handle med dem om Varerne i Koldinge eller Lusbye, førend de komme paa Adelmarkedet. Forser nogen sig herimod, skal han have forbrudt hvad han har købt og straffes for Ulydighed mod Kongens Befaling. J. R. 1, 257[3].

9. Sept. (—). Livsbrev for Hr. Daniel Kaa, Sognepræst til Haløf[4] Kirke, paa nogle Haløf Kirkes Jorder, som han for nogen Tid siden har fæstet af Claus Glambeck, Embedsmand paa Schanderborg, nemlig nogle Agre paa Høøby Mark, Gaasekrog og Kirkens Hoved mellem Haløfholms Mark og Terskou[5] og et Stykke Skov, kaldet Kirkeskov, i Ring Skov; han skal aarlig svare 1 Ørt. Havre af Agrene paa Høøby Mark og $1^1/_2$ Ørt. Byg af Resten. Han maa ikke lade noget af Ejendommene borthævde. Viser han sig forsømmelig, skal Brevet være forbrudt. J. R. 1, 258.

— Aabent Brev, at Sognefolkene i alle de Sogne i Viiborg Stift, hvortil Mariagger Kloster, Seber Kloster og

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 245. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 605 f. [3] Tr.: Smstds. I. 604 f. [4] Harlev, Framlev H. [5] Tarskov, samme H.

Vedschild Kloster have Jus patronatus, herefter, som for nogen Tid siden paabudt andensteds i Riget, selv maa vælge deres Præster i Overensstemmelse med Ordinansen, dog skulle Præsterne eksamineres og kendes duelige af Superintendenten og siden have Kollatsbrev af Stiftslensmanden. Præsterne skulle have Præstegaarde udlagte, saafremt de ikke allerede have saadanne, og maa nyde disse med al Tiende og Præsterente lige saa frit som de andre Præster i Stiftet, medens Lensmændene herefter ikke maa befatte sig med den Rente, Præsterne skulle have af Sognene. J. R. 1, 258 b[1]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

9. Sept. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved Raunstrup Præbende i Viiborg Domkirke, som Dr. Peder Seuerenssen, Kongens Livlæge, er forlenet med, henlægges til Superintendentembedet i Viiborg Stift, dog først naar Dr. Peder kan faa et andet Kannikedømme i Stedet eller blive forsørget paa anden Maade, i Stedet for Vinckel og Ring Sogne, der for nogen Tid siden bleve henlagte til Superintendentembedet, men hvor Kongen nu har bevilget, at Sognepræsten for Fremtiden selv maa beholde Præstegaarden og oppebære al Tiende og Præsterente. J. R. 1, 259 b[2].

— Til Nils Jonssen. Da han har bortfæstet Kronens Part af Tienden af Vuldborg[3] Sogn til en Bonde i Viiborg Stift uden at vide, at denne Tiende er tillagt Superintendentembedet, og da ogsaa Havre- og Bygtienden af Skals Sogn oppebæres af andre, uagtet al Havre- og Bygtienden af Rindtz Herred, hvori Skals Sogn ligger, ligeledes er tillagt Superintendentembedet, skal han kræve det Livsbrev tilbage, Bonden har faaet paa Tienden, levere det til Superintendenten, der igen skal indsende det til Kancelliet, og tilbagebetale Bonden Stedsmaalet, hvis denne har givet noget saadant, samt befale Bønderne i Skals Sogn herefter at svare Superintendenten og ingen anden deres Havre- og Bygtiende. Han skal for Fremtiden paase, at der ikke gøres Superintendenten Hinder paa den ham tillagte Underholdning. J. T. 1, 143.

10. Sept. (—). Ekspektancebrev for Hans Kys, Kongens Sanger, paa det første ledige Vikarie i Roskilde Domkirke; tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. Udt. i Sj. R. 11, 142.

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 245 f. Secher, Forordninger I. 606 f. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 766. [3] Ulbjærg, Rinds H.

10. Sept. (**Skanderborg**). Til Peder Oxe. Kongen har erfaret, at M. Henrich[1] i Lund har taget stærkt Anstød af en af Dr. Niels Hemmingsen udgiven Bog og vil skrive noget imod den, hvorved det kan befrygtes, at den Ro og Samdrægtighed, der hidtil har hersket i Religionen i disse Kongeriger kan blive forstyrret. Da Kongen for nogen Tid siden har befalet alle Superintendenterne at paabyde Præsterne og andre gejstlige at afholde sig fra alle unyttige Disputatser om Sakramentet og kun lære og prædike efter den ausborgiske Konfession, forekommer det ham besynderligt, at M. Henrich vil foretage sig noget herimod, særlig da Kongen jo ikke har overdraget ham nogen Inspektion over Kirkerne eller Præsterne i Riget. Kongen har derfor tilskrevet M. Henrich et Brev om at afstaa fra sit Forsæt, da han ellers vil blive udvist af Riget, og befaler nu Peder Oxe at kalde M. Henrich for sig, levere ham det medfølgende Brev, forbyde ham at opvække nogen Uenighed selv eller ved andre og kræve en endelig Erklæring af ham herom. Vil han ikke adlyde, skal Peder Oxe befale ham straks at begive sig ud af Riget med Hustru og Børn. Sj. T. 12, 341 b[2]. K.

— Aabent Brev, at Chrestoffer Schoning, Borgemester i Horsens, i de følgende 2 Aar maa være fri for at svare Afgift af den Gaard i Torstedt, han har i Værge. Udt. i J. R. 1, 260.

— Aabent Brev, at Borgerne i Viiborg, der hidtil have forment de Præsteenker, som have bosat sig i Byen, at drive borgerlig Næring, medmindre de ville skatte og skylde ligesom Borgerne, herefter ikke maa gøre dette, da Præsteenker og andre gejstliges Hustruer i Følge Kongens Faders Fundats for de højlærde skulle være fri for Skat og al borgerlig Tynge i Købstæderne, saa længe de sidde ugifte og føre et kristeligt Levnet, og man ikke noget andet Sted i Riget saaledes formener dem at søge deres Næring. J. R. 1, 260 b[3].

— Til Erich Kaas og Kapitlet i Viiborg. Da Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabbis Enke, har berettet, at der er Trætte paa noget Gods i Vendsyssel, som hun har faaet til Mageskifte af Kronen, og at Brevene til Godsets Forsvar findes i Børglum Kloster eller i Viiborg Kapitel, skulle de lade disse Breve opsøge

---

[1] Henrik v. Bruchofen, Dekan i Lund. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 296 f. [3] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 168 f. (efter en Afskrift). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 248 f. Secher, Forordninger I. 607 f.

og levere hende dem mod nøjagtige Reversaler, der skulle indlægges i Brevkisterne, indtil Brevene blive leverede tilbage; Tilbageleveringen skal ske inden St. Hans Dag. J. T. 1, 143 b.

10. Sept. (**Skanderborg**). Til Bønderne i Skanderborg og Aarhusgaards Len. Da Vejene i disse Len skulle være meget slette og dybe og Recessen tilholder menige Herredsmænd at istandsætte de forfaldne Alfarveje med Sand og Grus og gøre Broerne i Stand, har Kongen befalet Claus Glambeck og Biørn Anderssen, Embedsmænd paa Skanderborg og Aarhusgaard, med det første at give dem Ordre til at gøre Broer og Veje i Stand; de skulle derfor gøre dette, naar disse tilsige dem, og siden holde dem ved Magt, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. J. T. 1, 144.

— Befalinger til Claus Glambeck og Biørn Anderssen at lade ovenstaaende Brev forkynde for Bønderne og give dem Ordre til at gøre Broer og Veje i Stand. J. T. 1, 144 b.

12. Sept. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Sekretær Frederich Gross, der er kommen fra Øssel, har berettet, at Slottene Lode, Leal og Hapsal i Lifland, som Kongen af Sverrig endnu har inde, og som skulde have været restituerede til den danske Konge, af den svenske Konge ere givne nogle af dennes Ryttere i Pant for deres Tilgodehavende med Tilladelse til, saafremt Pengene ikke vare betalte til sidste Johannis, at overdrage dem til hvem, de ville, naar undtages Storfyrsten af Muschou og Kongens Broder Hertug Magnus; da Pengene ikke ere blevne betalte, skulle nogle af Rytterne have indladt sig i Handel med Storfyrsten om Slottene, men Frederich Gross mener, at hvis Kongen i Tide handler med Rytterne, kunne Slottene faas for en ringe Betaling. Da Rytterne have Fuldmagt til at overdrage Slottene til andre og Kongen nødig ser, at de komme i Storfyrstens Hænder, vil Kongen i Hemmelighed forhandle med Rytterne om Slottene og befaler derfor Peder Oxe at indsende en skriftlig Betænkning derom. Sj. T. 12, 343.

— (**Aarhusgaard**). Aabent Brev, at Lensmanden paa Aarhusgaard overalt i Aarhus Stift, ogsaa i Schanderborg og Silckeborg Len, skal give de Præster, der blive kaldede til Sognene og kendte duelige af Superintendenten, Kollats paa Sognene og have de gejstlige i Forsvar ligesom andre Stifslensmænd, dog undtages de Sogne, hvortil Kapitlet eller andre have Jus patronatus, med hvilke han aldeles ikke skal befatte sig; hidtil er det nemlig ikke overalt gaaet saaledes til, særlig ikke i Schanderborg og Silcke-

borg Len, hvor Lensmændene[1] lige siden Bispernes Tid have givet Præsterne Kollats og haft de gejstlige i Befaling. J. R. 1, 261[2].

17. Sept. (**Skanderborg**). Til Eyler Grubbe, Rigens Kansler. Gregers Ulfstandt, Embedsmand paa Skifuehus, har berettet, at Peder Munck, Admiral, forfølger et Fiskeri i Skifuehus Aa ovenfor Skifuehus Bro til Laas, i hvilket Fiskeri baade Kronen og Borgerne i Skifue have noget at sige, og at det er blevet ham forment at opkræve Vidnesbyrd mod Peder Munck, fordi denne har været i Rigets Bestilling til Skibs og har haft et Forbud mod at paaføre ham Dele eller Trætte i hans Fraværelse. Da Peder Muncks Forfølgning til Laas imidlertid er foregaaet i Peder Muncks Fraværelse og Gregers Ulfstandt straks vil tage disse Vidnesbyrd og give Peder Munck lovligt Varsel, skal Eyler Grubbe lade det staa hen med Laas og Dombreve, indtil Vidnesbyrdene ere tagne. Sj. T. 12, 342 b.

— (**Aarhusgaard**). Forleningsbrev for Mouritz Podebusk paa Ebbelø, som Otte Emichssen nu har i Forlening, mod aarlig at svare 50 gl. Dlr. til Kronen deraf og frede Skovene paa Øen. Udt. i F. R. 1, 58 b.

19. Sept. (—). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at skaffe Frederich Gross, Sekretær, der hurtig skal tilbage til Arensborg, en Pinke, som kan føre ham did, og sende 50 Knægte med ham, hvilke skulle bruges paa Arensborg og hvor det gøres behov. Sj. T. 12, 344.

22. Sept. (—). Tilladelse for Hertug Adolf af Holsten til at købe og toldfrit uddrive 200 Øksne af Riget. Udt. i J. R. 1, 261 b.

23. Sept. (—). Befaling til Peder Oxe at levere denne Enspænder, der skal til Muschou, de nødvendige Tærepenge og befale ham at rejse med den Pinke, der skal føre Sekretær Frederich Gross til Lifland, og derefter gennem Lifland for at komme sikrere frem. Sj. T. 12, 344.

— Forleningsbrev for Hr. Matz Mickelssen, Sognepræst til Aslef og Mesing Sogne, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Mesing Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 262.

---

[1] J. R. har her ved en Fejlskrift: Stiftelensmand. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 169 f. Secher, Forordninger I. 608 f.

23. Sept. (**Aarhusgaard**). Til Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Vincentz Jul og Jørgen Schram. Da Axel Viffert, Embedsmand paa Nyborig, har bevilget Kronen sin Part i Nebbe med mere Gods i Coldinghus Len til Mageskifte for Udlæg i Hedensted og Slette Herreder, saaledes som han selv nærmere kan berette dem, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 145.

24. Sept. (—). Aabent Brev, at Anne Baltzars maa bosætte sig i Aarhus og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge. Udt. i J. R. 1, 262.

25. Sept. (—). Forleningsbrev for Biørn Anderssen paa Aarhusgaard, som han nu selv har i Værge. Han skal aarlig til hver 1. Maj svare 3000 gl. Dlr. i Afgift, gøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengæld, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten, tjene Riget med 8 geruste Heste og underholde de 12 Degne, som pleje at have deres Underholdning paa Aarhusgaard. Han skal have de gejstlige i Aarhus Stift i Befaling og Forsvar. J. R. 1, 262.

— Befaling til Borgerskabet i Nykiøping paa Mors om herefter at svare Nils Jonssen, Embedsmand paa Hald, og være ham lydigt. J. T. 1, 145 b.

— Til Nils Jonssen. Da Morthen Lauritzen, Borgemester i Nykiøping paa Mors, har begæret at maatte faa en øde Jord i Byen, som Geeisse, Provst Suendts, tidligere har haft, men som nu har staaet øde, siden de Huse og Bygninger, der tidligere stode derpaa, brændte ved den Ildebrand, der sidst overgik Byen, skal Nils Jonsen undersøge Sagen og straks lade Morthen Lauritzen faa Jorden for en rimelig aarlig Jordskyld, som han skal blive enig med ham om; Morthen Lauritzen skal forpligte sig til at opføre gode Købstadsbygninger derpaa. Naar Sagen er ordnet, skal Nils Jonssen sende fuld Besked derom til Kancelliet, for at Kongen kan lade Brev udfærdige derefter. J. T. 1, 145 b.

26. Sept. (—). Til Adelen [i Jylland og Fyen]. Da der er kommet en Del Krigsfolk over Elfuen, hvilke daglig forstærke sig, vil Kongen, skønt han ellers ikke har Fjendskab med nogen, dog være forberedt, hvis der skulde ske et pludseligt Indfald, og befaler derfor alle at have deres Rustning, baade af Arvegods og Forleninger, rede, saa at de straks, naar de tilsiges, kunne møde

med den i Kolding og blive liggende dér, indtil de faa nærmere Ordre. Sj. T. 12, 344 b.

26. Sept. (**Aarhusgaard**). Befaling til Stiftslensmændene i Jylland og Fyn at forkynde ovenstaaende Brev for Adelen i deres Stift, tilskrive hver enkelt og sende dem Kopi af Brevet. J. T. 1, 146 b.

— Til Professorerne ved Universitetet i Kiøpnehafn. Da Kongen endnu har noget Tømmer liggende ved Dauløcke Slette, hvilket skal føres til Frederichsborg, men det vil falde Kronens Bønder besværligt alene at gøre det, skal Universitetet laane Kronen saa mange af sine Bønder paa Heden ved Roschilde og Kiøpnehafn, at hver kommer til at køre 2 Læs, og give Bønderne Ordre til at møde paa Dauløcke Slette efter Tilsigelse af Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

— Befaling til Kapitlet i Riibe herefter at oppebære Tienden af dets Bønder i Sønderjylland og forbyde Bønderne at svare den til nogen anden, da Adelen i Sønderjylland selv nyder Tienden af sine Bønder og Kongen nu har befalet Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, ligeledes at oppebære Tienden af Kronens Bønder. J. T. 1, 146.

27. Sept. (—). Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham en Fortegnelse over en Del Fetalje, som skal sendes til Coldinghus, med Ordre til at overveje, fra hvilke Slotte den kan skaffes, bestille den i Tide og underrette Lensmanden paa Coldinghus derom, for at han kan rette sig derefter. De paa Fortegnelsen opførte Øksne skulle holdes paa Foder i Vinter, indtil der bliver Brug for dem. — Register: 100 Øksne, 180 fede Svin, 400 [Sider] Flæsk, 400 fede Faar og Gældvæddere, 450 Gæs, 20 Kalve, 3 Læster Hvedemel, 3 Læster sigtet Rugmel, 8 Læster Havre, 6 eller 8 Tdr. Bergerfisk, 1 Læst skaanske Sild, 3 Skippd. Voks, 6 Tdr. Talg, 700 Høns, 8 Tdr. Æg, 4 Tdr. Peberrod, 6 Tdr. Ost, samt Æbler, Pærer og Nødder[1]. Sj. T. 12, 345 b.

28. Sept. (—). Til Eyller Kraufse. Da nogle Borgere i Riibe, der købe Øksne i Skaane eller Sjælland, have klaget over, at de ikke maa komme over Færgestedet ved Korsøer med dem, befales det ham uhindret at lade disse Øksne passere, eftersom

[1] Ved de 3 sidste Varer anføres intet Maal.

Øksnene blive opsatte paa Borgernes eget Foder og siden komme igennem de almindelige Toldsteder, hvor der bliver svaret Told af dem. Sj. T. 12, 346.

[**Sept.**(?)[1]] Forleningsbrev for Rubbert von Mastrick, Kongens Felbereder, paa den Kronens Mølle ved Snegerup[2], som Kongen nu har ladet bygge, mod aarlig at svare 40 gl. Dlr. deraf til Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot. Han skal være pligtig til paa egen Bekostning at berede alle de Oksehuder, som behøves til Pumpelæder til Orlogsskibene, for en Betaling af $^1/_2$ gl. Dlr. pr. Hud. Sj. R. 11, 136.

1. Okt. (**Skanderborg**). Til Eyller Kraufse. Da Clemmind Søfrenssen, Borgemester i Vedle, har klaget over, at han ikke maa faa nogle Øksne, som han har købt i Skaane og vil stalde paa sit eget Foder, over Færgestedet ved Korsøer, befales det Eyller Kraufse at lade dem passere, eftersom Kongen for nogen Tid siden har skrevet ham til om ikke at forhindre Overførsel af Øksne, som Kongens Undersaatter her i Riget ville stalde paa deres eget Foder og fortolde i Riibe, Kolding eller Assens, men kun paase, at der ikke udskibes Græs- eller Staldøksne i ulovlige Havne. Sj. T. 12, 346 b.

— Til M. Peder Tøgersen, Superintendent i Viborg Stift. Da Hr. Peder Pedersen, Kapellan i Viborg, der havde begæret at maatte blive præsenteret til 2 Sogne, som ere ledige efter en afsat Præst, og ogsaa havde faaet nogen Fortrøstning derom af Superintendenten, fordi han ellers har en meget ringe Underholdning, nu har berettet, at en, ved Navn M. Niels, smstds., der baade er forsynet med Kannikedømme og Sogne paa Landsbyerne, ogsaa begærer disse Sogne og vil holde Kapellan dér, hvilket Hr. Peder mener er uretfærdigt, skal M. Peder Tøgersen have Opsigt hermed og, hvis M. Niels ellers er tilbørlig forsørget, sørge for, at andre ogsaa kunne faa Kald. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Til Erick Rud, Embedsmand paa Olborighus. Da Hr. Anders Morthenssen, der til sit Præsteembede for nogen Tid siden har faaet tillagt en Kirkegaard i Thiiberig[3] paa Mors mod at svare Kirken sædvanlig Landgilde deraf, nu har klaget over, at han ikke kan blive enig med Bonden, der skal fraflytte Gaarden,

---

[1] Brevet er indført mellem Breve af 24. Aug. og 3. Okt. [2] Snekkerup, Ringsted H.? [3] Tæbring.

skal Erick Rud kalde begge Parter for sig og se at faa dem forligte, saa Hr. Anders faar Gaarden og faar at vide, hvad han skal give Bonden for at fratræde Gaarden. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

3. Okt. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Kongen har antaget Christoffer von Lyneborg til at beride Norschou, Bierbylund, Norderups Ore, Kinderthofte, Defuersrød[2] og Bored Skove og paase, at ingen jager eller ødelægger Dyr deri. Griber han nogle heri, skal han anholde dem og levere dem til Abbeden i Sore Kloster, men hvis de ere ham for stærke, skal han se at faa at vide, hvem de ere eller tilhøre, og melde det til Kongen; ser han gennem Fingre med nogen, vil han selv komme til at staa til Rette. Han skal ogsaa paase, at ingen hugger i Skovene uden Anvisning af Skovfogderne. Han skal i aarlig Løn have 15 Dlr., 1 sædvanlig Hofklædning, frit Foder og Maal til en Klipper, naar han er til Stede i Skovene, og fri Bolig og Underholdning i Sore Kloster. Abbeden i Sore skal skaffe ham alt ovennævnte. Sj. R. 11, 136 b.

— Aabent Brev, at Fru Anne Biild, Hans Schinckels Enke, der for nogen Tid siden har fæstet Kronens Part af Korntienden af Skibby[3] Sogn i Fyen, i Stedet for hver Td. Rug og Byg, hun skal svare i Afgift deraf, maa give 1 enkelt Dlr. eller 2 Mk., hvilke Penge skulle leveres Stiftslensmanden inden Fastelavn hvert Aar. F. R. 1, 60.

4. Okt. (**Silkeborg**). Livsbrev for Jørgen Daa paa Gamelbyegaard i Lundenes Len med Tilliggende og med de Endelsenge, som have ligget til Gaarden i Matz Lauritzens, Eyler Lauritzens, Pouel Jenssens og Lauritz Jenssens Tid, uden Afgift. Han skal fæste Gaarden og svare sædvanlig Landgilde deraf til Lundenes. J. R. 1, 263.

5. Okt. (—). Til Erich Løcke. Da Riiberhus Slots og Riiber Kapitels Tjenere i Sønderjylland ofte have beklaget sig over, at de paa Herredstingene i Fyrstendømmet ikke bleve hjulpne saaledes til Ret, som det burde sig, sendte Kongen ham for nogen Tid siden et aabent Brev om, at der paa Kronens Gods skulde oprettes et Birketing, hvortil Riiberhuses og Riiber Kapitels Tjenere i Sønderjylland skulde søge; siden bevilgede Kongen

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. 2. R. II. 393 f. [2] Devitsrød, Slagelse H. [3] Skeby, Lunde H.

dog efter Begæring af sin Farbroder, Hertug Hans af Holsten, at Oprettelsen af Birketinget foreløbig maatte opsættes. Da Kronens Bønder ikke desto mindre stadig forurettes og Kronens Gods bortkommer, og da Kronen andensteds her i Riget holder Birketing ved sine Slotte, skal han straks lade det tilsendte Brev forkynde for Bønderne, lægge et Birketing paa et bekvemt Sted og befale Bønderne at holde det for deres rette Værneting; endvidere skal han indsætte en Birkefoged og tage ham i Ed. J. T. 1, 147.

7. Okt. (**Silkeborg**). Aabent Brev, at Hr. Rasmus Nielssen, Sognepræst til Lenno[1] Kirke, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Lenno Sogn. Udt. i J. R. 1, 263 b.

8. Okt. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved det forbydes at føre det Tyskøl eller andet Købmandsgods, som indføres til Kiøpnehafn, i Land, førend Tolderen har opskrevet det og faaet Kronens Rettighed deraf, og ligesaa at udføre noget, førend Tolderen er underrettet derom, hvilket hidtil ofte er sket. Forser nogen sig herimod, skal han bøde 40 Mk. til Kronen og have forbrudt det Gods, han har med at fare. Sj. R. 11, 137[2].

— Aabent Brev, at Hospitalsmesteren i Hospitalet i Otthense herefter maa bruge Blangsted Hovedgaard, som Kong Christian III har givet til Hospitalet tillige med mere Gods, som Ladegaard til Hospitalet, saaledes som den tidligere har været, og holde Avl derpaa, da han mener, at Hospitalet vil have større Fordel deraf end ved som nu kun at bruge en Del af Jorden. Bonden, der nu bor paa Blangstedgaard, skal i Stedet have den udenfor Pientheport liggende Hospitalsgaard med 2 Fjerd. Jord i de 3 Marker mod Ellemos Aa eller, hvis han ikke vil nøjes med det, have sin udgivne Indfæstning tilbage. F. R. 1, 60.

9. Okt. (—). Til Peder Oxe. Han har meldt, at der paa Holmen er mere end nok at gøre til hen paa Foraaret med at istandsætte Skibene Jomfruen og Hercules, og derfor foreslaaet, at Skibet Krabaten, der ogsaa skal istandsættes, og hvoraf det meste af det, der er oven Vande, maa »afslides«, bliver sendt til Blekinge for at blive sat i Stand dér; dette vil Kongen dog ikke, da det blekingske Tømmer efter Admiralens og andres Udsigende

---

[1] Linaa, Gern H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 347 f. Secher, Forordninger I. 610 f.

ikke duer til Skibsbygning, men ser hellere, at Peder Oxe skaffer Tømmer og lader det gøre i Stand ved Kiøbnehafn eller, hvis det ikke lader sig gøre, at Skibet bliver forsynet med Skibsbyggere og sendt til Norge for at blive gjort i Stand der. Da han foreslaar, at det Provianthus, som han har faaet Ordre til at opsætte paa det Sted, hvor Biørn Anderssens Stald stod, i Stedet skal bygges ved Urtehaven, dér hvor Bødkerhuset staar, fordi det andet vil forhindre Udsigten til St. Anne Brygge, hvilken Kongen vil have fri for at kunne se, hvilke Skibe der komme eller løbe ud, befales det ham selv at udvælge en Plads til Huset enten paa Holmen eller andensteds. Da der ingen Fare er paa Færde, maa de Bøsseskytter, der ligge paa Krogen, paa 4 nær lægges andenstedshen eller bruges andensteds, hvor det gøres behov, dog ikke før St. Mortens Dag. Han skal af de Falke, Falkonererne udføre af Riget, lade udtage 16 Par, hvilke Kongen vil forære fremmede Fyrster i Tyskland og England, og give Falkemester Niels Truedssen Ordre til at udtage de bedste. Angaaende det, der skal til Coldinghus, vil Kongen yderligere betænke sig og siden give ham nærmere Ordre om, hvor meget af hver Slags der skal bestilles. Sj. T. 12, 347.

10. Okt. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Hr. Niels Jenssen paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Iddum Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 263 b.

— Til Claus Glambeck. Da Kronens Bønder i Salten have berettet, at de alle ere Tjenere her til Slottet [Skanderborg] og have ens Mark, men at ikke desto mindre nogle ere satte for højere Landgilde end andre, hvilket vil medføre, at de, der ere satte for den højere Landgilde, ville blive nødte til at forlade deres Gaarde, saafremt der ikke raades Bod derpaa, skal han med det første lade uvildige Mænd komme paa Gaardene i Salten, lade dem gøre disse ens gode paa Ejendom, hvis de ikke allerede ere det, og siden skifte Gaardenes samlede Landgilde ens mellem Gaardene. J. T. 1, 147 b.

— Til samme. Kronens Bønder i Thøning have berettet, at de ved et for nogen Tid siden gjort Markeskel mellem Thøning og Gammelstrup have mistet nogen Ejendom samt en Kirkestuf og et Stykke Endelsskov til Thøning Kirke, uagtet Kirken har gode Adkomstbreve derpaa, medens Lodsejerne i Gammelstrup, der ville tilholde sig det, ingen Adkomst have dertil. For at Thøning Kirke ikke skal lide Uret, skal han straks kalde Lodsejerne i Gam-

melstrup til Tinge, undersøge deres Adkomstbreve paa ovennævnte Kirkestuf og Endelsskov og tage endelig Dom i Sagen. J. T. 1, 148.

10. Okt. (**Skanderborg**). Befaling til Jens Kaas herefter at lade Hr. Mogens N.[1], Sognepræst i Braband og Kasted Sogne, oppebære Landgilden af den Allinge Klosters Gaard, hvorom Jens Kaas gentagne Gange har faaet Skrivelse, da Hr. Mogens ingen Præstegaard har i sit Annekssogn Kasted. J. T. 1, 148 b.

11. Okt. (—). Til Hach Ulfstand og Borgemestre og Raad i i Ottense. Da Stenbroen i Ottense er meget daarlig, saa der mange Steder er slemme »ufledige Putse« og skidne Huller, og det gaar meget uordentligt til med Svinene, idet disse løbe i Gaderne, skulle de straks lade Stenbroen gøre i Stand og alvorligt befale de Borgere, som holde Svin, at holde disse udenfor Byen eller holde dem indelukkede i deres Gaarde, saaledes som Kongen tidligere har paabudt for Købstædernes Vedkommende, samt fastsætte en Straf for dem, der lade dem løbe ud paa Gaderne. F. T. 1, 36. K.[2]

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Bygholms Len som hidtil at løbe ud ved Nattetid paa Marken og i Skovene med Hunde for at jage efter Grævlinger, da Harer og andre Dyr derved forjages og ødelægges; ligeledes forbydes det at udgrave eller dræbe Ræveunger. J. T. 1, 148 b.

13. Okt. (—). Befaling til Hofmesteren at bestille følgende til Højtiden i Colding: 12 Pd. Safran, 6 Pd. Muskat, 1000 Pd. Sukker, 40 Pd. Dadler, 3 Kurve Figner, 50 Pd. Korender, 30 Pd. Husblas, 12 Pd. »Brimtuch«, 2 Pd. hvidt Tragant, 10 Potter Rosenvand, 1000 Lemoner, 500 Pomeranser, 1 Fjerd. »Kirschumb«, 30 Citroner, 10 Pd. Amdam, 4 Pd. Gummiarabicum, 6 Pd. Ingefær, syltet med Eddike og Peber, 50 Pd. Mandelkonfekt, 50 Pd. Anniskonfekt, 50 Pd. Korianderkonfekt, 50 Pd. Fennikelkonfekt, 25 Pd. Kanel, 25 Pd. Ingefær, 25 Pd. Nelliker, 25 Pd. Pomeransskaller, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltet Cetrinet, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Cetrinetskaller, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltet »Lonlucke«, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Pærer, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede modne Pomeranser, 2 smaa Fade, hver paa 10

[1] o: Lemvig. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 611 f.

Pd., smaa og store syltede modne Lemoner, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Lemonskaller, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Pomeranser, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Pomeransskaller, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede Kvæder, 1 lille Fad paa 3 Pd. syltede Nelliker, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltede umodne smaa Figner, 1 lille Fad paa 10 Pd. syltet frisk Ingefær, 10 Kasser smuk Marmelade, c. 100 Pd. »Panckerkonfekt« af alle Slags, 6 Skippd. Voks og 24 Skippd. Talg. Udt. i Sj. T. 12, 348 b.

13. Okt. (**Skanderborg**). Lignende Befaling til Hofmesteren om at bestille 80 Læster tysk Øl, 20 Fade Pryssing, 2 Amer Vineddike, 4000 Glas, $^1/_2$ Læst Bægere, 100 Kruse, 6 Fade Emstøl, 2 Læster Barstøl og 4 Læster Hvedemel. Udt. i Sj. T. 12, 349.

— Befaling til Henrich Mogenssen straks at sende 6000 gl. Dlr. og 400 Rosenobler af de i Sundet i Aar oppebaarne Penge til Kongen med sit eget paalidelige Bud og samtidig tilskrive Kongen, hvor mange Dalere og hvor meget Guld han fremdeles har; der sendes et Pasbord for Buddet. Sj. T. 12, 350.

— Til Peder Oxe. Da Henrich Rantzou, Statholder i Holsten, sidst var hos Kongen, betalte denne ham 30,000 Dlr. af den Sum, han i sidste Fejde laante Kongen paa Seheberge Slot og Kloster, saa at der nu ialt resterer 8000 gl. Dlr., hvilke Kongen gerne vilde have betalt til førstkommende Omslag. Peder Oxe skal derfor straks med denne Dreng tilskrive Kongen, om han mener at kunne betale de 8000 Dlr. til første Omslag, for at Kongen kan give Henrich Rantzou Besked, naar denne kommer hid med Kongens Moder[1]. Da Kongen vil give Henrich Rantzou Seheberge Slot og Kloster i Forlening, skulle Peder Oxe og Rentemester Christopher Valckendorpf overveje, paa hvilke Vilkaar han kan faa dem, og straks med dette Bud sende Kongen Besked derom. Det befales Peder Oxe, der tidligere har faaet Tilladelse til at rejse hjem indtil nærmere Ordre, at møde hos Kongen 8 Dage før Jul. Sj. T. 12, 350.

16. Okt.[2] (—). Forleningsbrev for Lauritz Anderssen, Kancelliskriver, paa et Vikarie, kaldet St. Pauli Alter, i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hendrich Fechtel. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 101.

---

[1] ɔ: Svigermoder. [2] Sk. R. har urigtigt: 1575.

16. Okt. (**Skanderborg**). Lignende Forleningsbrev for M. Peder Lauritzen paa det Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hendrich Fechtel. Udt. i Sk. R. 1, 101.

20. Okt. (—). Se 20. Dec. 1574.

22. Okt. (—). Til Adelen i Nørrejylland [Sjællands, Skaane og Fyens Stifter]. Da Kongen for nogen Tid siden har befalet Adelen at holde sin Rustning rede og det hidtil har været Sædvane, at Adelen har ladet sig mønstre, vil Kongen selv holde Mønstring for Nørrejylland i Viborg 22. Nov. (i de andre Breve: har Kongen befalet N. N. at mønstre Adelen), hvorfor det befales alle at møde til Mønstring med deres Rustning. Sj. T. 12, 352.

— Befaling til nedennævnte Mønstringsherrer at mønstre Adelen i deres Stift, affatte klare Mønstringssedler med Angivelse af hver enkelts Navn og den fremførte Rustning, befale dem, hvis Rustning ikke er i Orden, at rette sig selv heri og efter Tilendebringelsen af Mønstringen paa Kongens Vegne takke dem for deres Villighed og sende dem hjem. Mønstringssedlerne skulle de med det første sende til Kongen. — Peder Oxe og Peder Bilde skulle mønstre Adelen i Sjælland, Laaland og Falster i Roskild 6. Dec., Biørn Kaas og Jorgen Marsuin Adelen i Skaane, Halland og Blekinge i Lund 13. Dec., Erich Rossenkrandtz, Jacob Ulfeldt og Axel Vifferdt Adelen i Fyen, Langeland og Taasinge i Ottense 29. Nov. Sj. T. 12, 351. Orig.[1] (til Peder Bilde).

— Befaling til Stiftslensmændene i Nørrejylland, Fyen, Sjælland og Skaane straks at forkynde det aabne Brev om Mønstringen for Adelen i deres Stift, tilskrive hver enkelt derom og sende ham Kopi af Brevet. Sj. T. 12, 353 b.

— Til Mickel von Kemnitz, Tolder i Kiøbnehafn. Kongen har tilladt Peyther Selthenfod, Hertug Ulrik[2] af Meklenborgs Undersaat, at føre 6 Læster Tyskøl til Kiøbnehafn og sisefrit sælge dem dér samt udføre 2 Tdr. saltet Oksekød. Sj. T. 12, 353.

— Aabent Brev, at Hospitalet i Aarhus, saa ofte der er Olden, skal have fri Olden til 100 Svin i Skanderborg Slots Skove, dog kun efter Anvisning af Lensmanden paa Skanderborg og til Hospitalets egne Svin; lader Hospitalsforstanderen andre Svin

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 278 ff. (med urigtig Dato: 11. Okt.). [2] Sj. T. har urigtigt: Vilhielm.

komme derind, skal han straffes som for Tyveri. J. R. 1, 264[1]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

22. Okt. (Skanderborg). Aabent Brev, hvorved Jacob Havemester beskikkes til Forstander for Hospitalet i Aarhus i Stedet for Jacob Klejnsmed, der formedelst Alderdom og Skrøbelighed har begæret sin Afsked. Han skal aflægge Ed til Lensmanden paa Aarhusgaard paa Kongens Vegne, gøre Regnskab hvert Aar i Lensmandens, Bispens, Borgemestres og Raads Overværelse og oppebære den i Fundatsen bestemte Løn. J. R. 1, 264[2].

— Befaling til Biørn Anderssen at tage den ny Forstander for Hospitalet i Aarhus Jacob Havemester i Ed, paase, at alt gaar ret til for de fattige, og afsætte Jacob Havemester, hvis han ikke forestaar sin Befaling paa rette Maade. Da Hospitalet er noget bygfaldent, men formedelst de mange syge Mennesker, der ere deri og daglig indkomme, ikke selv har Raad til at bekoste Istandsættelsen, skal Biørn Anderssen lade det gøre i Stand paa Kongens Bekostning. Da Kongen i Betragtning af Hospitalets ringe Indkomst yderligere vil tillægge det 2 Læster Rug og 2 Læster Byg af Tiendekornet samt et passende Antal Tiendelam af Skanderborig, Aarhus og Aakier Len, skal Biørn Anderssen overveje, hvilke Tiender der skulle udlægges Hospitalet, og hvor mange Tiendelam det kan behøve, og derom tilskrive Kongen, der saa siden vil give Hospitalet Brev derpaa. Da Hospitalsforstanderen har begæret, at Hospitalet maa faa Kronens Gaard Mollerupsgaard til Avlsgaard, men Kongen ikke ved, om Gaarden kan undværes, skal Biørn Anderssen sende Kongen Besked herom. J. T. 1, 149 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Bygholms Len om Hundeholdet (ligelydende med Brev af 1. Okt. 1573). J. T. 1, 149.

23. Okt. (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder, og Frederich Leyel og Dauid Hanssen, Toldskrivere i Helsingør, paa 400 Rosenobler og 6000 gl. Dlr., som de have indleveret i Kongens eget Kammer paa Skanderborg Slot af dette Aars Told. Sj. R. 11, 137 b.

— Til Eyller Grubbe, Rigens Kansler. For nogen Tid siden gav Kongen ham Ordre til at opsætte Admiral Peder Muncks

[1] Tr.: Hofman, Fundationer II. 113. Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 200. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 201.

Forfølgning til Laas paa et Fiskeri i Skifue Aa, indtil Gregers Holgerssen, Embedsmand paa Skifuehus, kunde faa taget nogle Vidnesbyrd i denne Sag, men nu har Peder Munck klaget over, at Gregers Holgerssen trækker Sagen ud dermed; Kongen har i den Anledning skrevet til denne om straks at tage Vidnesbyrdene og befaler Eyller Grubbe, saa snart dette er sket, at meddele Peder Munck Stævning i Sagen og lade ham forfølge den. Sj. T. 12, 354.

23. Okt. (**Skanderborg**). Til Gregers Holgerssen. For nogen Tid siden berettede han, at Peder Munck, Admiral, der forfulgte et Fiskeri i Schiifue Aa til Laas, uagtet Fiskeriet aldrig havde fulgt ham og han heller ingen Ret havde dertil, vilde formene Gregers Holgerssen at tage Vidnesbyrd i Sagen eller forfølge den til Herredsting og Landsting med et kgl. Forbud mod at føre Trætte paa hans Gods, saa længe han var i Rigets Bestilling; Gregers Holgerssen fik da en Skrivelse til Eyller Grubbe, Rigens Kansler, om at opsætte denne Laas, indtil Gregers Holgerssen kunde faa taget Vidnesbyrdene, for at Kronens Rettighed ikke skulde bortkomme, men nu klager Peder Munck over, at han opholdes dermed. Da Kongen imidlertid med sine Breve ikke maa holde nogen fra Rigens Ret og Peder Munck nu selv er til Stede her i Landet, skal Gregers Holgerssen straks tage Vidnesbyrdene og stævne Peder Munck dertil, for at denne siden kan forfølge sin Ret; dog skal han paase, at ikke noget af Kronens Rettighed i Fiskeriet bortkommer. J. T. 1, 150.

— Til Eggerdt Ulfeldt. Da de 3 Bønder i Nørre Valsøe[1], som for nogen Tid siden berettede, at de hver aarlig svarer 1 Fjerd. Smør til Roskildegaard, hvilket imidlertid ikke er rigtig Landgilde, men er paalagt dem i Stedet for Ægt og Arbejde, der dog nu alligevel kræves af dem, have bevist, at Sagen virkelig forholder sig saaledes, skal han lade dem slette af Jordebogen for Smørret, men de skulle saa herefter gøre Ægt og Arbejde ligesom andre. Sj. T. 12, 354 b.

24. Okt. (—). Befaling til Peder Oxe om i god Tid at bestille det paa vedlagte Seddel opførte, der ikke kan faas hos Lensmændene her i Landet, og sende det til Koldinghus til Højtiden. — Seddel: Da Kongen tidligere har skrevet til Lensmæn-

[1] N. Hvalsø, Voldborg H.

dene om at holde Fetalje og andet i Forraad, men nu ikke vil indbyde fremmede Herrer eller Fyrster, skal han lade Lensmændene vide, hvorledes de skulle forholde sig med den bestilte Fetalje. — Seddel: $1^1/_2$ Læst skaanske Sild, $^1/_2$ Læst norske Sild, 1 Læst saltet Torsk, $^1/_2$ Læst saltet Makrel, 4 Tdr. saltet Laks, 4 Tdr. skruet Bergefisk, $^1/_2$ Læst Ærter, 1 Læst Krigsæbler, 2 Læster andre søde (»suave«) Æbler, $1^1/_2$ Læst Pærer, $^1/_2$ Læst Valnødder, 4 Tdr. Hasselnødder, 9 Tdr. Løg, 5 Tdr. Persillerødder, 3 Tdr. »Gaskenatrødder«, 38 Skokke Kabudskaal, 4 Tdr. Peberrod, 1 Td. Sennop, 3 Lispd. Voks til Former, 20 Skokke tørre Negenøjen, 3 Ottinger saltede Negenøjen, 1000 russiske Flyndere (»Bytte«) og 4 Tdr. Ost. Sj. T. 12, 349 b og 355.

24. Okt. (**Skanderborg**). Fortegnelse over Fetalje, der er forskreven til Kongens Barsel: fra Koldinghus Len 60 Øksne, 100 fede Svin, 10 Kroppe røget Oksekød, 15 Kalve, 50 Grise, 200 Gældvæddere, 300 fede Lam, 400 fede Gæs, 100 saltede Gæs, 1000 Høns, 2 Tdr. Æg, 6 Tdr. Smør til Herrebord, 1 Læst Smør til gemene Folk, 7000 tørre Flyndere, 4000 tørre Hvillinger, 2 Tdr. Sund og Mave, 1 Læst Lønborig Salt, 2 Tdr. Gryn, $1^1/_2$ Læst Eddike, 4 Tdr. Løg, 1 Læst Gulerødder, 2 Skokke Kabudskaal, af Rug er der saa meget i Forraad, som behøves, 1 Td. afklaret Honning, 2000 lange Drikkeglas, 36 Stenkruse, 2 Tdr. finske Bægere og 16 Læster Havre; — fra Drotningborg Len 30 Øksne, 60 fede Svin, 600 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst sigtet Hvedemel, $1^1/_2$ Læst sigtet Rugmel, 3 Tdr. Smør til Herrebord, 500 Høns, 3 Tdr. Æg, 30 Spegelaks, 34 tørre Ørreder, 7 Tdr. saltede Ørreder og 12 Læster Havre; — fra Siilckeborg Len 60 Øksne, som kunne staldes paa Drotningborg, 50 fede Svin, 3 Tdr. Smør, 50 saltede Faarekroppe, 50 fede Gæs, 200 Høns og 1 Td. Æg; — fra Akier Len 10 Læster Havre og 10 Kalve; — fra Riibe Len 30 fede Svin, 150 fede Gæs, 20 Kalve, 2 Tdr. Æg, 200 Høns, 16 Vorder Kabliav, 2 Vorder Langer, 400 Rokker, $1^1/_2$ Læst Palli og 150 Gældvæddere og Lam; — fra Kalløe Len 50 fede Faar og Lam, 200 fede Gæs og 1 Td. Æg; — fra Aarhusgaard 50 Faar og Lam, 100 fede Gæs og 1 Td. Æg; — fra Odense Len 150 fede Faar og Lam, 150 fede Gæs, 2 Tdr. Æg og 400 Tdr. Havre; — fra Flensborghus 200 Gældvæddere. J. T. 1, 151.

— Ekspektancebrev for M. Christianus Machabæus

Alpinas paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke. Udt. i Sk. R. 1, 101 b.

24. Okt. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved det paany forbydes at holde det Marked, som er henlagt[1] til Hofbro, ved Thestrup; søger nogen til Thestrup, hvorved Kronens Told og Rettighed forkrænkes, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes, som vedbør. Stiftslensmanden skal føre Opsigt hermed og maa ikke se gennem Fingre med nogen. J. R. 1, 265.

— Befaling til Nils Jonssen at lade ovenstaaende Brev forkynde og paase dets Overholdelse; han skal indsætte en Tolder til at oppebære den Told og Rettighed, som kan tilfalde Kronen paa Markedet i Hofbro. J. T. 1, 150 b.

25. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Kapelmester Arnoldus de Fine, der har paataget sig at underholde et vist Antal Personer af Kongens Kantori med Mad og Øl for en bestemt ugentlig Sum i Kostpenge, men nu klager over, at denne er sat for lavt, indtil videre maa oppebære 8 Sk. mere om Ugen for hver. Sj. R. 11, 138.

— Til Vincentz Jul. Da mange, baade indlændiske og udlændiske, drog uden om Kongens almindelige Toldsteder og over den mellem Skodborig og Kolding løbende Aa og andre forbudte Steder og derved underslog Kronens Told, skrev Kongen til Lensmanden i den Egn og lod udgaa et aabent Brev, der er forkyndt paa Tinge, om, at ingen under Straf for Tyveri maatte drive Heste eller Øksne igennem paa forbudte Steder. Da disse Paabud kun agtes ringe af mange, fordi der ikke holdes strengt over dem, og saaledes for nylig nogle Købmænd tværtimod Forbudet have uddrevet Øksne over ovennævnte Aa, hvorved en af dem er bleven greben paa fersk Gerning og ført til Koldinghus, skal han paa det Sted, hvor Gerningen har tildraget sig, lade rejse en dobbelt Galge, lade slaa et Oksehoved med Hornene paa Galgen, lade stille den paa fersk Gerning grebne Karl for Retten i Kolding, tage Dom over ham efter Kongens Brev og uden al Naade lade ham staa sin Ret, for at andre deri kunne se sig i Spejl. Da en af Kongens Undersaatter har ledsaget Karlen over Aaen, skal Vincentz Jul tage Borgen af hin paa, at han vil blive til Stede, indtil Kongen løsgiver ham

[1] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 72.

af denne Borgen. Han skal for Fremtiden lade alle straffe, der drive uden om Kongens Toldsteder. J. T. 1, 152 b.

25. Okt. (**Skanderborg**). Befaling til Vincentz Jul, ligelydende med Brevet til Morthen Suendtzen af 19. Febr. 1574; endvidere skal han levere Hospitalsforstanderen selv 1 Pd. Rug og 1 Pd. Malt. Udt. i J. T. 1, 153.

26. Okt. (—). Til Axel Vifferdt. Da Berideren dér [paa Nyborg] hidtil kun har haft én Dreng og det vil falde denne meget besværligt ene at passe saa mange Heste, har Kongen bevilget ham herefter at holde 3 Drenge, hvorfor Axel Vifferdt skal skaffe de 2 ny antagne samme Underholdning med Mad og Øl paa Slottet som den, der allerede er der. F. T. 1, 36 b. K.

— Aabent Brev, at Peder Skriver i Borup[1] i de næste 2 Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Høring Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 265 b.

[**Omtr. 26. Okt.**[2]] Aabent Brev, at Fru Anne Giordtzdatter, Erich Langis Enke, i omtr. 1 Aar efter dette Brevs Datum maa være fri for at svare Told af de Køer, Foler, Ungfæ og andet Kvæg, som hun lader drive fra sin Gaard Engelstholm til sin Gaard Soluig; derimod skal hun svare sædvanlig Told af de Øksne, hun uddriver. J. R. 1, 266.

27. Okt. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck. Da 4 Bønder i Foløf[3], der efter deres Beretning tidligere have ligget under Ring Kloster, men nu efter dette Klosters Henlæggelse til Slottet [Skanderborg] ere Ugedagsmænd dertil, have klaget over, at de maa svare fuld Skat, skønt de gøre samme Arbejde og Trældom til Slottet som andre i Sognet, der imidlertid kun svare halv Skat, og desuden have berettet, at de andre Ugedagsmænd i Sognet ere fritagne for 1 Brændesvin, 1 Mk. Gæsteri og 1 Ørt. Havre og for at holde 1 Fodernød hvert 3. Aar, skal han undersøge denne Sag og, hvis de ere Ugedagsmænd, indrømme dem de samme Lettelser, som de andre Ugedagsmænd have. J. T. 1, 153.

28. Okt. (—). Til Biørn Anderssen, Christiern Munck og Claus Glambeck. Da Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, har begæret 1 Gaard i Steensuad i Nørre Herred, 1 Gaard i Ørsted i Rougsø Herred og 1 Toft i Stordop[4] samt Kronens Rettighed i føl-

---

[1] Børup, Ning H. [2] Indført mellem Breve af 26. Okt. og 3. Nov. [3] Forlev, Hjelmslev H. [4] Staarup, Gørding H.

gende jordegne Bøndergaarde: 1 i Steensuad, 1 i Lyustrup i Hared[1] Herred og 5 i Ørsted til Mageskifte for 1 Gaard i Vitte[2] ved Torup, 1 Gaard i Meissing, 1 Gaard i Skeyby og Steensgaard, 1 Bol og 1 Gadehus i Storebye[3] paa Helnes, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 153 b.

29. Okt. (**Skanderborg**). Til Axel Vifferdt og Vincendtz Juel. Da Fru Giesse Brockenhus, Erich Bildis Enke, har begæret Biørnemossegaard ved Suenborg til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Koldinghus Len, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 37. K.

— Til Kapitlet i Viiborig. Da Kongen har bevilget, at Jens Kaas, Embedsmand paa Silckeborg, maa faa noget af Kapitlets Gods i Guddom, der ligger belejligt for ham, men ikke særlig belejligt for Kapitlet, til Mageskifte, skal det lade Mageskiftet gaa for sig, men paase, at Kapitlet faar Fyldest. J. T. 1, 154 b.

— Befaling til Erich Løcke med det første at lade Riiberhus Slot med Ladegaard og Hundtzbeck Gaard, der ere meget bygfaldne, gøre i Stand paa Kongens Bekostning. J. T. 1, 154 b.

1. Nov. (—). Til Peder Oxe. Da Kongen har antaget Gotslauf Rottermund til fremdeles at tjene sig, men fritaget ham for den daglige Tjeneste ved Hove, saa han herefter kun skal lade sig bruge i Kongens Tjeneste, naar Kongen tilsiger ham, og derfor bevilget ham en aarlig Løn af 200 Dlr., skal Peder Oxe betale ham denne Løn for dette Aar og sørge for, at han fremdeles faar den, saa længe han bliver i Tjenesten. Sj. T. 12, 355 b.

2. Nov. (—). Til Jørgen Munck. Da Hans Spiegel, Embedsmand paa Gladsaxe, efter Kongens Befaling i Aar har købt 50 Staldøksne i Skaane for sine egne Penge, hvilke Øksne skulle være komne til Frederichsborg og være opsatte paa Foder dér, skal Jørgen Munck betale hvad disse Øksne have kostet, men paase, at der ikke betales mere for dem, end de ere værd. Sj. T. 12, 356.

3. Nov. (—). Forleningsbrev for Claus Glambeck, Embedsmand paa Skanderborg, paa Kronens Part af Tienden af

---

[1] ɔ: Hald. [2] Væt, Galten H. [3] Stødov, Mols H.

Huornborg, Huering, Jerløf og Hiøyen Sogne i Nørrejylland, uden Afgift; han havde tidligere fæstet disse Tiender af Kongens Fuldmægtige for Afgift. J. R. 1, 266.

6. Nov. (**Skanderborg**). Til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøre. Da Kongens Stenhugger M. Gert nu er færdig med Brønden, Vindeltrappen og »Vatterlisterne« der paa Slottet [Krogen], skal Hendrick Mogenssen, der var til Stede, da Kongen sluttede Kontrakt med Stenhuggeren om Arbejdet, og ved, hvor meget han skulde have derfor, og hvor meget han allerede har faaet, betale ham Resten og indskrive det i sit Regnskab. Kongen vil nu ikke bygge det Taarn, som Stenhuggeren skulde have hugget Sten til, og ikke mere bruge denne til sit Arbejde, hvilket Hendrick Mogenssen skal meddele ham, saa han kan rette sig derefter. Sj. T. 12, 356.

7. Nov. (—). Forleningsbrev for Benedictz van Anefeld paa Spøttrup Gaard, som han nu selv har i Værge, uden Afgift i de næste 24 Aar; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste. J. R. 1, 267.

— Tilladelse for Hendrich Holck til i 1 Aar efter dette Brevs Datum toldfrit at uddrive de Køer, Fodernød og andet ungt Fæ, som tilhøre ham selv, eller som hans Bønder ere pligtige at holde paa Foder, til hans Gaard paa Als; dog maa han ikke toldfrit uddrive Kvæg, der kan regnes for Staldøksne, eller under det Skin fri Kvæg, som ikke tilhører ham selv, for Told. J. R. 1, 267 b.

8. Nov. (—). Til Axel Juel og Palli Jul. Da der hidtil, naar Adelige eller andre have haft Trætte med jordegne Bønder om Jord eller Ejendom, er bleven dømt i saadanne Sager paa Landstinget, uden at vedkommende Lensmand, der har det jordegne Gods i Befaling, er bleven stævnet, hvilket ofte har medført, at Ejendommen, hvoraf der svares Kronen Stød og Leding, er bleven fravunden Bønderne, fordi disse ikke forstaa at tale deres Sag, har Kongen bestemt, at for Fremtiden skal ved alle Jordtrætter med jordegne Bønder ogsaa vedkommende Lensmand indstævnes, og det forbydes dem i modsat Fald at afsige nogen Dom; i indbyrdes Stridigheder om Afærje eller Afslæt maa der derimod afsiges Dom uden Indstævning af Lensmanden. J. T. 1, 155.

9. Nov. (—). Befaling til Peder Oxe at give Rentemesteren

Ordre til at give Johannes Bapthiste, Herold, Kostpenge ligesom andre Hoftjenere, naar han er der til Stede og ikke er paa Rejse og faar Tærepenge, og lade ham indskrive i Registret derfor. Sj. T. 12, 356 b.

9. Nov. (**Skanderborg**). Til Claus Glambeck. Kongen har bevilget, at Niels Jenssen, Slagter paa Slottet [Skanderborg], i de næste 4 Aar maa være fri for at svare Afgift af det Bol i Ring[1], som han har fæstet. J. T. 1, 155 b.

12. Nov. (—). Aabent Brev, at Chresten Dionissen, Borgemester, og Knud Villomssen, Borger i Holstebro, der have tilbudt at ville holde Broen i Holstebro i Stand, da den, som nu oppebærer Brokornet, ikke formaar det, herefter maa oppebære det Brokorn, som Bønderne i Hierrum og Ulborg Herreder ere pligtige til at svare til Broens Bygning. J. R. 1, 277 b.

— Til Claus Glambeck. Kronens Bønder i Dofuit Sogn, der nu ligge under Skanderborg Slot, have berettet, at der, medens de tjente til Em Kloster, under Navn af Jægergæsteri er bleven paalagt hver Mand aarlig at svare 1 Td. Malt, hvorfor de endnu staa indskrevne i Slottets Jordebog; da de anse sig for forurettede herved, idet de desuden ligesom andre Bønder i Gæsteri maa svare 3 Skpr. Malt for hver Ørt. Korn, de svare i Landgilde, skal han undersøge denne Sag og, hvis deres Fremstilling er rigtig, slette dem af Jordebogen for ovennævnte Tønde Malt. J. T. 1, 155 b.

— Til Bønderne i Hing og Volborig Herreder, hvem de end tjene. Da Sand og Vand have taget Overhaand og ødelagt noget baade af Kronens og Adelens Gods i Staby og Veyersøe[2] Sogne i Volborig Herred og kunne befrygtes ikke alene helt at ville ødelægge Godset i disse Sogne, men ogsaa at ville tilføje de omkringboende Skade, hvis der ikke træffes Forholdsregler derimod, har Kongen, der har bragt i Erfaring, at Vandet kan udgraves, befalet Peder Gyldenstiern til Thim at lade kaste Grøfter og udstikke Vandet, hvor det med mindst Skade kan have sit Løb; de skulle derfor efter hans Tilsigelse møde paa Aastederne med Skovle og Spader og hjælpe til med at udstikke Vandet, saafremt de ikke ville straffes for Ulydighed. J. T. 1, 156.

— Til M. Hans Laugesen, Superintendent i Riiber Stift. Da Mouritz Podebusk, Embedsmand paa Tranekier, har klaget over, at

---

[1] Fruering, Hjelmslev H. [2] Vedersø, Hind H.

hans Sognepræst i Spandet Hr. Aste for nylig har paalagt hans Bønder i Sognet nogle Paalæg ud over hvad der er paalagt de andre Bønder, skal M. Hans straks kalde samme Præst og Bønder for sig, undersøge Sagen og afsige Dom om Paalægenes Berettigelse. Orig. i Provinsark. i Viborg.

14. Nov. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Hofprædikant M. Paulus Noviomagus's Enke, der tidligere er bleven forlenet med Kronens Tiende af Haar[1] Sogn i Nørrejylland, saa længe hun sidder som Enke, maa beholde samme Tiende afgiftsfri 1 Aar efter sin eventuelle Indtræden i et nyt Ægteskab; efter dette Aars Forløb skal hun henvende sig til Kongen for at faa at vide, paa hvilke Betingelser denne fremdeles vil unde hende Tienden. J. R. 1, 268.

15. Nov. (—). Til Jorgen Munck. Han har meldt, at de Søer og Damme, Kongen har ladet udstikke saaledes, at de løbe til den ved Frederichsborg Slot byggede ny Vandmølle, tømmes saa stærkt, at der kan befrygtes at ville blive Vandmangel, saa Møllen ikke stadig kan blive ved at gaa, og erklæret, at den til Hanebere Mølle løbende Aa godt kan indgraves i den lange Grøft ved Hammersholdt, som ogsaa løber til Frederichsborg Mølle, hvorved denne vil faa Vand nok. Dette Arbejde vil efter hans Overslag komme til at koste 756 Dlr. foruden hvad der ellers skal bekostes paa Dæmningen, hvis Kongen vil akkordere med en Graver derom og ikke lade sine egne Bønder gøre Arbejdet; da Kongen ikke vil det, skal han slutte Akkord med Kongens Graver Jacob von Mansfeld om paa egen Bekostning at antage de nødvendige Gravere og udføre Arbejdet for den ovenfor nævnte Betaling. Selv om Hanebere Aa ikke inden Vinter kan indledes i Grøften, mener Kongen dog, eftersom Vinteren tegner med Regn og Væde, at der vil blive Vand nok, saa Møllen ikke skal blive nødt til at standse. Han skal med det første tilskrive Kongen al Besked herom og gøre hvad han kan, for at Arbejdet kan blive færdigt, saafremt han da anser det for gavnligt for Kongen. Sj. T. 12, 356 b.

16. Nov. (—). Til Niels Kaes, Biørn Anderssen, Peder Gyldenstern og Caspar Passelich. Da de have berettet, at de hamborger Sendebud, der paany ere komne for at bilægge Striden

[1] Harre, Harre H.

mellem Kongen og Hamborgerne, vidtløftigt have undskyldt Hamborgernes Gerning og for at faa Ende paa Sagen tilbudt at forære Kongen en 6000, 8000 eller 10,000 Dlr. i det højeste, hvilket imidlertid ogsaa er det yderste, de kunne indlade sig paa, hvorfor de have begæret at faa en endelig Resolution, skulle de erklære de hamborger Sendebud, at efterdi Hamborgerne tidligere have forset sig i en saadan Sag mod Kongen og ikke alene foragtet det paa den Tid sluttede Forbund, men ogsaa gjort Indgreb i Kongens Højhed og Regalier, vil Kongen kun indlade sig paa Forlig med dem paa de Vilkaar, som Hamborgerne selv have erfaret i Kiøbnehafn, og som Kongen sidst har befalet ovennævnte 4 Mænd at tilkendegive dem. — Seddel: Naar de have givet Sendebuddene denne Besked og hørt deres Svar derpaa, skulle de begive sig derfra og ikke forhandle videre. Sj. T. 12, 357 b.

16. Nov. (**Skanderborg**). Befaling til Biørn Anderssen at overtage Værgemaalet for Fru Dorete Vesteni, Enuold Krussis Enke, hvem der paaføres forskellige Trætter. J. T. 1, 156 b.

18. Nov. (—). Aabent Brev, at Borgerne i Slangerup, der have faaet Ordre til at opføre gode Købstadsbygninger i deres By og derfor ville opsætte en Teglovn, da de mangle Tegl- og Mursten, indtil videre aarlig maa faa 200 Læs Ved i Strutz Skov eller i andre Skove under Frederichsborg Slot mod at betale Veddet med Penge eller Havre. Lensmanden skal anvise dem Veddet. Sj. R. 11, 140.

— Aabent Brev, at Johan Hendrichssen, Filtmager, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, bruge sit Haandværk og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge. Udt. i Sj. R. 11, 140[1].

— Lignende Brev for Johan Rerssen, Maler. Udt. i Sj. R. 11, 140[1].

— Til Jorgen Munck. Da Kongen har sendt sin Tømmermand Baldtzar herfra til Slottet [Frederiksborg] for at sammenhugge og opsætte et lille Stegers, der skal mures mellem Stænger, ved det lille Vaskerhus der neden ved Slottet, skal Jorgen Munck skaffe denne det Tømmer og andet, han behøver, og, naar Huset er sammenhugget, lade det tække med Skifersten og lave en god Køkkenskorsten deri. Han skal lade den Køkkenskorsten, der staar

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 348.

i Dronningens Køkken paa Slottet, nedtage, opmure en slet Skorsten i Stedet og bruge de Kedelkroge og andet Jærntøj, som have været brugte i dette Køkken, i det ny Køkken. Hvis Hans Løckou intet Tømmer kan undvære, skal Jørgen Munck købe det nødvendige Tømmer andensteds. Sj. T. 12, 258.

18. Nov. (**Skanderborg**). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallunborg, der har grebet 2 Bønder i Kallunborg Len, som have skudt noget Vildt, paa fersk Gerning og ført dem til Slottet [Kallundborg], om at lade Bønderne dømme i Overensstemmelse med Kongens aabne Brev, der sætter Livsstraf for denne Forseelse lige som for Tyveri, lade oprejse en dobbelt Galge ved den Skov, hvori Vildtet er skudt, lade slaa 2 Hjortevier paa Galgen og siden lade Bønderne staa deres Ret til Advarsel for andre; han skal lade Bønderne forhøre og optegne, hvad de bekende om andre. — Efterskrift (med Kongens egen Haand): »Slipper du dennem, da skal du selv hænge, siger Nyels Kaas.« Orig.[1]

— Befaling til samme at lægge det paa vedlagte Register opførte Gods i Sjælland, som Kongen har faaet til Mageskifte af Fru Kirstine Bøller, Jesper Krausis Enke, ind under Kallundborrig Slot, gøre al Indkomsten deraf i Penge og gøre Kongen særligt Regnskab derfor som for andet Gods, Kongen har tilmageskiftet sig. Sj. T. 12, 358 b.

— Lignende Befaling til Eggert Ulfeld at lægge 1 Gaard i Essoldt, som Kongen har faaet til Mageskifte af samme, ind under Roskiildegaard og gøre Kongen særligt Regnskab derfor. Udt. i Sj. T. 12, 359.

— Til Vincentz Juel, Jens Kaes, Niels Joenssen og Claus Glambeck. Da Jørgen Sestedt har begæret 1 Gaard i Toskindt[2] og 1 Gaard i Kierbølling i Torrild Herred til Mageskifte for 1 Gaard og 1 Halvgaard i Skanderup i Skanderborg Len, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 157.

22. Nov.[3] (**Viborg**). Til Erick Rud. Da nogle af Kronens Bønder i Fleskum Herred i Olborghus Len allerede før Møntens Omsættelse vare satte meget for højt i Gæsteri, saa de ikke ville kunne bestaa, hvis de nu skulle svare dobbelt efter den

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. VI. 99 f. Bag paa Brevet er skrevet: Om Erich Koch af Vindstrup og Hans Mortensen i Ostrup Mølle. [2] Tørskind, Tørrild H. [3] Sj. T. har urigtigt: 1575.

ny Møntordning eller ligesom der tages af andre, har Kongen bestemt, at de Bønder i nævnte Herred, der tidligere svarede 3 Mk. Penge i Gæsteri, herefter skulle give 1 gl. Dlr. eller 2 Mk., og de, der tidligere gav 12 Sk., nu 1 Ort af 1 gl. Dlr., hvilket er 8 Sk. Sj. T. 12, 359 b.

22. Nov. (**Viborg**). Forleningsbrev for Hr. Chresten Pederssen paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Aistrup Sogn. Udt. i J. R. 1, 268.

— Aabent Brev, hvorved en til Berting[1] Kirke hørende Kirkejord og -eng, som Hr. Chresten Ster i Berting, der ikke kan ernære sig paa sin ringe Præstegaard, har fæstet, henlægges til Præstegaarden, dog skal der aarlig svares sædvanlig Landgilde deraf til Kirken. J. R. 1, 268 b.

— Aabent Brev, at Hr. Peder Chrestenssen i Vandbiere, der ikke kan ernære sig af den Tiende, han faar af Vandbiere Sogn, indtil videre maa oppebære 1 Pd. Korn af Afgiften af Kronens Part af Tienden af Fieltering[2] Sogn. J. R. 1, 269.

— Til Niels Joenssen. Hr. Niels Riis, Sognepræst i Viisborg Sogn, har berettet, at han ingen Præstegaard har, men hidtil har hjulpet sig med et Bol, som Jacob Sefeld har overladt ham; da denne imidlertid ikke længere vil overlade ham dette, medmindre han vil svare Afgift og gøre Ægt og Arbejde deraf, har han nu begæret en Præstegaard udlagt; da Kongen ikke ved, om Jacob Sefeld skal udlægge Præsten Præstegaard eller Kronen skal gøre det, hvis den har Gods i Sognet, skal Niels Joenssen undersøge Sagen og tilskrive Kongen Besked derom samt om, hvad der kan udlægges Præsten, hvis Kronen skal skaffe ham Præstegaard. J. T. 1, 157 b.

25. Nov. (**Skovsrød**). Befaling til Gregers Holgerssen herefter ikke at gøre Peder Munck, Admiral, Hinder paa det Kubeleje i Skifue Aa, som Peder Munck forfølger til Laas, men som Gregers Holgerssen paa Kronens Vegne gør ham stridig, da Peder Munck har gamle Lavhævder og andre Breve derpaa. J. T. 1, 158.

26. Nov. (**Skanderborg**). Til Kapitlet i Viborg. Da der paaføres Peder Munck, Admiral, Trætte paa 2 Gaarde, kaldede Agdrup og Hebestrup, af Borlum Klosters Gods, hvilke han har faaet til Mageskifte af Kronen, og han formener, at de Breve,

[1] Bjerring, Middelsom H. [2] Fjaltring, Vandfuld H.

hvormed Gaardene skulle forsvares, findes blandt Borlum Klosters i Viborg indsatte Breve, skal Kapitlet straks lade disse Breve undersøge og levere ham eller hans Fuldmægtig de Gaardene vedkommende Breve mod en Reversal, der skal opbevares godt, indtil Brevene blive leverede tilbage. J. T. 1, 158 b.

26. Nov. (**Skanderborg**). Befaling til Erick Kaes at gennemse de af Klosterets [Børglum] Breve, som han har, og, hvis der findes Breve vedrørende ovennævnte 2 Gaarde, da levere Peder Munck dem. Udt. i J. T. 1, 159.

27. Nov. (—). Livsbrev for Jens Bertilssen, der skal være Skanderborg Slots Delefoged i Giern Herred, paa den Gaard i Schoufsrodt, som han nu selv bor i, med en dertil liggende Eng paa Lasby[1] Mark, kaldet Tøgseng, fri for Landgilde, Ægt, Arbejde, Gæsteri og anden Tynge; overlever hans Hustru Anne ham, maa hun beholde Gaarden paa de samme Betingelser, saa længe hun sidder som Enke. Naar han af Lensmanden paa Skanderborg formedelst Alderdom eller Skrøbelighed ikke længere kendes duelig til at være Delefoged, vil Kongen fritage ham derfor. Baade han og hans Hustru skulle befordre dem, der komme til dem med Kongens Pasbord, og frede Skovene. J. R. 1, 269 b.

28. Nov. (—). Tilladelse for Hans Meyer, Kromand ved Frederichsborg, til nu sisefrit at indføre 3 Læster Rostockerøl i Riget. Udt. i Sj. R. 11, 140.

— Til Herluf Skafue, Erich Valckendorp, Jørgen Daa og Eggert Ulfeldt. Da Fru Anne Holck, Hr. Verner Parsbergis Enke, har begæret 2 Gaarde i Flackebergis Herred, den ene i Hyllinge By og Sogn og den anden i Aggerup i samme Sogn, hvilke Gaarde høre under Høgstrup Gaard i Stefuens Herred, til Mageskifte for 1 Gaard i Holcke[2] By og Sogn i Stefuens Herred, der ligger mere belejligt for Kronen, og Kongen har bevilget Mageskiftet, saafremt Erich Valckendorp, der har Livsbrev paa Høgstrup Gaard, vil gaa ind derpaa, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Sj. T. 12, 360.

29. Nov. (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, og Dauid Hanssen og Frederich Leyel, Toldskrivere smstds., paa 2180 Rosenobler, 1 Dobbeltdukat, 4 dobbelte Prinsegylden, $16^1/_2$ Milreis, 55 enkelte Prinsegylden og 217

[1] Laasby, Gern H. [2] Holtug.

rinske Gylden, som de have indleveret i Kongens eget Kammer paa Skanderborg Slot af dette Aars Told. Sj. R. 11, 140 b.

30. Nov. (**Skanderborg**). Aabent Brev, hvorved Bønderne i Fuorløf[1], der ogsaa besværes med Ugedage, faa samme Frihed for at svare Gæsteri og Brændesvin og holde Fodernød, som Ugedagsmændene i Skanderup Birk for nogen Tid siden have faaet. J. R. 1, 270.

— Til Klaus Glambeck. Da Kronens Bønder i Skerup[2] have klaget over, at de ere satte for højt i Landgilde, saa meget mere som de bo i en skarp Egn og ofte besværes med Ægt og Arbejde baade til Slottet [Skanderborg] og til Ring Kloster, skal han undersøge denne Sag, opkræve uvildige Dannemænd til at sætte Gaardene for en passende Landgilde og lade denne indskrive i Jordebogen. J. T. 1, 159.

Nov. (—). Mageskifte mellem Fru Kirstine Bøller til Tersløsse, Jesper Krafsis Enke, og Kronen. Sj. R. 11, 138. (Se Kronens Skøder under 6. Dec.)

3. Dec. (—). Til Peder Oxe og Christoffer Valckendorp, Rentemester. Da en Del Lensmænd fra Nørrejylland have spurgt om, hvor den til Jul paabudte Skat skal leveres, og Kongen er bange for, at, hvis Skatten, hvoraf en Del skal bruges til Omslagshandelen, nu bliver sendt til Kiøbnehafn, vil det maaske formedelst Vinteren blive besværligt at sende den tilbage, skulle de overveje dette Spørgsmaal og enten sende en Renteskriver over for at oppebære Skatten eller tilskrive Lensmændene, hvor de skulle levere den. Sj. T. 12, 361.

— Befaling til Bønderne i Huolberg Herred, hvem de end tjene, om herefter aarlig til en bestemt Tid og paa det Sted i Herredet, som Hospitalsforstanderen befaler, at levere den Plovhavre, som de efter gammel Sædvane aarlig have svaret af hver Plov til Randers Hospital, men som nu nogle nægte at svare; levere de den ikke, ville de blive tiltalte. Sj. T. 12, 361.

— Til Steen Bilde. Da Kongen har bevilget, at Hans Skougord til Gundestorp, af hvem Kongen sidste Sommer i Kiøpnehafn har faaet 61 Bjælker, hver 19 eller 20 Al. lange og 3 Kvarter i Kanten, i Stedet maa faa 61 gode »evenfærdige« Ege i Herretzvad Klosters Skove med alt det Smaatømmer af Top-

[1] Forlev, Hjelmslev H. [2] Skorup, Gern H.

pen, som han kan bruge, befales det Steen Bilde at anvise Egene, hvor der sker mindst Skovskade, og lade dem hugge, saa Hans Skougord straks kan faa dem. Sk. T. 1, 51.

3. Dec. (Skanderborg). Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Bønderne i Herritzløf[1] Sogn have berettet, at deres Sogn for nogen Tid siden er annekteret til Røning og Roldsted Sogne, hvis Sognepræst har holdt dem en Kapellan og nu efter dennes Kaldelse til et andet Sted vil paanøde dem en ny Kapellan, som de dog ikke ville nøjes med; da Ordinansen paabyder, at Sognefolket i hvert Sogn selv maa vælge sin Sjælesørger, skal han paase, at der ikke paatvinges dem nogen mod deres Vilje, men at den, de samtykke, faar Sognet. Orig. i Provinsark i Odense.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover efter gode Mænds Vurdering at betale de Bygninger af nogen Betydning, som Axel Gyldenstiern herefter lader opføre paa Vorgaard, naar Axel Gyldenstiern kommer af med Gaarden. Han har nemlig berettet, at Gaarden er meget forfalden, og at flere af Husene i Ladegaarden og andensteds maa nedbrydes og genopføres paa ny, men besværer sig ved at bygge noget paa sin egen Bekostning, da han har Gaarden i Pant. J. R. 1, 270 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at de Tjenere, som Jep Anderssen i Torup, hvis Gaard og Gods altsammen er brændt ved en Ildebrand, har boende paa sit Bøndereje dér omkring, i de næste 2 Aar maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde til Hald Slot, for at de kunne hjælpe ham med at køre Tømmer og genopbygge Gaarden. J. R. 1, 271.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Volby under Silckeborg Slot, der skulle være satte for højt i Landgilde og desuden lide Skade paa deres Korn af Dyr, herefter maa være fri for de 2 Malkekøer og de 2 Fedekøer af deres Landgilde, som de hidtil aarlig have svaret til Silckeborg Slot. J. R. 1, 271 b.

— Forleningsbrev for Peder Vinther paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Tødtze og Flade Sogne i Nørre Herred, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 271 b.

— Til Eyller Grubbe, Rigens Kansler. For nogen Tid siden fik han Ordre til at opsætte Admiral Peder Muncks Forfølgning til Laas paa et Garnsæt og Kubeleje i Skifuehus Aa,

[1] Ferritslev, Aasum H.

kaldet Stegerssættet, indtil Gregers Holgerssen, der paa Kronens Vegne er Peder Muncks Modpart, fik taget de Vidnesbyrd beskrevne, han vil føre derimod. Da Kongen nu imidlertid har forligt Sagen saaledes, at Peder Munck i Henhold til sine Lavhævder og Breve skal beholde ovennævnte Garnsæt og Kubeleje, skal han lade Peder Munck faa sin Forfølgning til Laas. J. T. 1, 159 b.

3. Dec. (**Skanderborg**). Til Biørn Anderssen. Da der ved Almindeligt Hospital i Randers er stor Mangel paa Huse til Kvæget og der baade i Hald og Gierløf Herreder og andensteds findes Kirkelader, som Kirkerne ingen Nytte have af, men som med Tiden staa og forfalde, skal han anvise Hospitalsforstanderen 2 eller 3 Kirkelader, der ere murede mellem Stolper og kunne nedbrydes og igen opsættes ved Hospitalet, og lade ham faa dem baade med Sten og Tømmer. J. T. 1, 160.

— Befaling til Jørgen Skram at levere Hospitalet i Randers, der mangler Ildebrændsel, 100 Læs Ved og lade Hospitalsforstanderen faa 5 af Kongens Køer i Ladegaarden, da Hospitalet mangler Malkekøer. Han skal saa hurtig som muligt lade det i Randers paabegyndte ny Hospital gøre færdigt, og Kongen vil, hvis Jørgen Skram lægger noget ud af sit eget til Bygningen, holde ham skadesløs derfor. J. T. 1, 160 b.

— Til Jens Kaaes. Kongen har nu paa Begæring af Kronens Bønder i Virckelenge[1] eftergivet dem deres Jægergæsteri, da en saadan Eftergivelse ellers har fundet Sted baade der i Lenet og andensteds. J. T. 1, 161.

4. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Jørgen Rosenkrantz og hans Arvinger faa fri Birkeret paa hans Gaard Rosenholm med Støfuelkier[2] inden alle 4 Markeskel og paa hans Gods i Hornslet, Thendrup, Rodschouf og Kradbiere, paa 2 Gaarde i Nedre Segalt, den ene kaldet Kierckholt, den anden Segaltgaard, paa Lindo og Balli Byer, Krannistrupgaard, Karleby, Skøring og Møllen smstds. Han skal straks lægge et Birketing ved Rosenholm og tilskikke en Birkefoged. J. R. 1, 272.

— Tilladelse for Seueren Tøgerssen til paa én Gang sisefrit at indføre 3 Læster Rostockerøl. Udt. i J. R. 1, 272 b.

— Til Erick Kaaes til Lindberggaard, Axel Gyldenstern, Niels Joenssen og Jørgen Skram. Da Jens Klaussen til Boller har

[1] Virklund, Vrads H. [2] Skovlkær, Ø. Lisbjærg H.

begæret Gaardene Linholt, Hesselholdt, Sørup, Krabdrup, Grafuen [1], Karuitzholdt [2], Tyckskouf og Agdrup i Vendsyssel, liggende under Vregløf Kloster og Segelstrup, til Mageskifte for 2 Gaarde i Borup [3] i Eld Herred, 1 Gaard i Røgind i Gern Herred, 1 Gaard i Herskindt og 3 Gaarde i Jelstrup i Børlum Herred, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 161 b.

5. Dec. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Philippus Heydenstrup paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Synderby Sogn i Bog Herred, kvit og frit. Udt. i F. R. 1, 60 b.

7. Dec. (—). Aabent Brev, at Domkirken og Kapitlet i Roskilde, som have mange Gaarde, Boder og øde Jorder i Roskilde, der efter Branden enten ere helt øde eller saa forfaldne, at de ikke kunne holdes vedlige med den aarlige Husleje af dem, maa sælge de paa Grundene staaende Bygninger til de højstbydende og lade Grundene sætte for aarlig Jordskyld og bebygge af Folk, der ville gøre Domkirken og Kapitlet Skel og Fyldest og svare den fastsatte Jordskyld. De Penge, der komme ind for Bygningerne, og Jordskylden skulle anvendes til Domkirkens og Kapitlets Gavn, og der maa ingen Bygninger sælges, medmindre det er til Domkirkens og Kapitlets Gavn. Sj. R. 11, 140 b.

8. Dec. (—). Forleningsbrev for Erick Vognssen paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Vindinge Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 272 b.

9. Dec. (—). Til Bispen og Kapitlet i Aarhus. Da M. Lauritz Borum i lang Tid skal have studeret baade i Kiøbenhafn og udenlands og er duelig til at tjene baade i Skolen og Kirken, hvorfor ogsaa de højlærde i Kiøbenhafn særlig have anbefalet ham til at blive Skolemester i Aarhus, skulle de beskikke ham hertil med den til Skolemesterembedet henlagte Underholdning, da den nuværende Skolemester er vel forsørget med Kannikedømmer, Vikarier og andet. J. T. 1, 162 b [4].

10. Dec. (—). Forleningsbrev for Hr. Knud Sørenssen paa et Vikarie i Roskilde Domkirke, kaldet St. Peders Alter, som er ledigt efter Jens Skriver. Sj. R. 11, 141 b.

---

[1] Graum, Børglum H. [2] Karmisholt, samme H. [3] Børup, Elbo H. [4] Tr. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 251 f.

10. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Peder Biilde at levere Eyler Kraufsse, der skal bygge noget paa Koersøer Slot, 20,000 Mursten af de Sten, som brændes ved Klosteret. Sj. T. 12, 361 b.

13. Dec. (**Bygholm**). Befaling til Ifuer Lunge til Tirsbeck, Steen Biilde til Kiersgaard og Otte Emmigssen at møde paa Hindtzgafuel Slot, naar Hans Johanssen til Fobitzlet til Jul overtager det, paase, at han faar hvad Inventarium, Boskab, Jordebøger, Breve, Register og andet han skal have, besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden og de i Lenet liggende Skove og give deres Besigtelse beskreven fra sig under deres Signeter. F. T. 1, 37 b. K.

15. Dec. (**Koldinghus**). Aabent Brev, at Borgemester og Raad i Medelfar maa faa den Mur, der endnu staar tilbage af den for største Delen nedbrudte Vyby Kirke, til Istandsættelse af den meget forfaldne Bykirke i Medelfar. F. R. 1, 61.

— Forleningsbrev for samme paa Kronens Part af Tienden af Skouby Sogn til deres Kirkes Bygnings Behov. Udt. i F. R. 1, 61.

— Kvittans til Seueren Kier i Kolding paa 440 Dlr., som han efter kgl. Befaling af Tolden har betalt til en Juvelér for Smykker og Stifter. Udt. i J. R. 1, 272 b.

— (**Skanderborg**). Befaling til Eggert Ulfeld, der har berettet, at de efter Kongens Befaling tiltagne Oldinge nu have nedsat Landgilden for de Bønder i Hastrup under Roskiildgaard, hvis Landgilde var for høj, om at lade Bønderne indskrive i Jordebogen for den ny Landgilde. Han maa lade den Jord, som hidtil har ligget til Teglhuset i Valsøe, fordele blandt de Bønder i Valsøe, der ere brøstholdne, og den Jord, som hidtil har ligget til de 2 Gadehuse og Pendingehuset i Vinstruppe, blandt Bønderne i Vinstruppe, da Bønderne i disse 2 Byer saa ville kunne svare samme Landgilde som hidtil. Sj. T. 12, 362.

19. Dec. (—). Til Peder Oxe. Skønt Kongen nødig vil besvære ham med at rejse her over paa denne Tid baade for Vinterens og de slette Vejes Skyld og derfor ogsaa fra Koldinge havde skrevet til ham, at han maatte være fri for denne Rejse, i alt Fald indtil han fik nærmere Ordrer, saa maa han dog nu bede ham komme her over saa snart som muligt, da Hertuginden af Meklenborg ønsker at tale med ham og Kongen selv ogsaa har

noget at tale med ham om. Dronningen er nu bleven forløst med en ung Frøken, og da dennes Kristning og Dronningens Kirkegang skulle foregaa den 23. Jan., indbydes Peder Oxe med sin Hustru og hendes Jomfruer til denne Højtidelighed. Sj. T. 12, 363 b.

19. Dec. (**Skanderborg**). Indbydelse til nedennævnte Adelsmænd til at møde med deres Hustruer og disses Jomfruer paa Skanderborg Slot Lørdagen den 22. Jan., da Kongen den næste Dag vil lade sin nyfødte Datter kristne og gøre sin Hustrus Kirkegang. — Peder Oxe, Holger Rossenkrandtz, Hr. Peder Skram, Hr. Jorgen Lycke, Jørgen Rossenkrandtz, Erich Rud, Biørn Anderssen, Peder Munck, Otte Banner, Christiern Munck, Gregers Ulfstand Trudissøn, Jacob Sefeld, Hendrich Gyllenstern, Jens Kaas, Albret Friis, Axel Gyllenstern, Vincentz Juel, Erich Lycke, Christiern Skeel, Manderup Parsberg, Hans Johanssen, Folmer Rossenkrandtz, Ifuer Lunge, Malte Jenssen, Loduig Munck Olufssen, Jørgen Skram, Predbiørn Gyllenstern, Thames Fasse, Erick Lunge, Niels Joenssen, Loduig Munck Loduigsen, Jens Biilde, Giord Pederssen, Mouritz Podebusch og Fru Anne Hr. Ottis. Sj. T. 12, 362 b.

— Befaling til nedennævnte Herremænd og Fruer at møde paa Skanderborg Slot Lørdagen den 22. Jan. og den næste Dag hjælpe Kongens unge Datter til Kristendom og det hellige Daabssakramente; de skulle tage deres Hustruer og disses Jomfruer med sig. — Fortegnelse over de indbudte Faddere: Otte Banner, Jens Kaas, Chresten Skeel, Christiern Munck, Gregers Ulfstand, Hr. Trudis Søn, Jørgen Skram, Fru Karine Gyldenstern, Holger Rossenkrandzis Hustru, Fru Elsebe Krabbe, Hr. Peder Skrams Hustru, Fru Beate Brade, Hr. Jørgen Lyckis Hustru, Fru Anne Hardenberg, Erick Rudtz Hustru, Fru Caren Friis, Biørn Anderssens Hustru, Fru Karen Skeel, Peder Munckis Hustru, Fru Pernille Oxe, Otte Rudtz Enke, og Fru Karen Krabbe, Niels Skeels Enke. Sj. T. 12, 364.

— Pantebrev til Peder Munck, Admiral, paa Hundtzlunde Kloster i Nørrejylland, som han nu selv har i Værge, for $3020^1/_2$ gl. Dlr. Kongen forbeholder sig alle de Bundgarnsstader og Sildefiskerier i Stranden, som hidtil have hørt til Klosteret, og vil holde sin egen Salter der til at salte Sild. Peder Munck skal gøre Riget tilbørlig Tjeneste og skaffe Jomfruerne Klæder og Føde efter den derom gjorte Skik. P. 343 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Aabent Brev, at Kongen nu har truffet anden Over-

enskomst med Admiral Peder Munck om de 8000 gl. Dlr., denne har laant af Kongen, og er bleven tilfredsstillet derfor; da Peder Muncks og hans Forloveres Forskrivning om Pengenes Tilbagetaling til en bestemt Tid nu ikke er til Stede, erklæres den for ugyldig. Sj. R. 11, 141.

20. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Erick Kaaes, Jens Claussen, Jens Tommessen og Lauritz Nielssen om efter nærmere Tilsigelse af Admiral Peder Munck at besigte Hundlund Klosters Skove og Bygningerne paa Klosteret og Ladegaarden og give deres Besigtelse beskreven fra sig. J. T. 1, 163 b.

— Forleningsbrev for M. Niels Jul, Kannik i Viborg, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Hiercк Sogn i Harre Herred, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 273.

—[1] Til Niels Joenssen. Da Hr. Rasmus Skoning i Beg har berettet, at Niels Munck til Giessinggaard for nogle Aar siden[2] har tilpantet sig Præstegaarden i Synderbeg, skal han undersøge, om denne Gaard har været Præstegaard eller ej, og i bekræftende Fald kende Løsen paa Gaarden, indfri den paa Kongens Vegne og lade Præsten faa den. J. T. 1, 163.

— Til Chrestian Skeel. Da Ifuer Skram har berettet, at der er Trætte paa Strandbygaard og Gods, som han har faaet til Mageskifte af Kronen, og at Brevene til Godsets Forsvar findes paa Bouling, skal Chrestian Skeel lade disse Breve opsøge i de derværende Brevkister og levere Ifuer Skram dem mod en Reversal. J. T. 1, 163.

— Tll Peder Trellund og Jens Guldsmed, Hospitalsforstandere i Riibe. Da Kongen har bevilget, at Ifuer Skram maa faa 1 Gaard i Homelom[3] Sogn og 1 Bol i Resen Sogn af Hospitalets Gods til Mageskifte for noget af sit Arvegods, der ligger belejligere for Hospitalet, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det, saaledes at Hospitalet faar fuld Fyldest, og bringe Mageskiftet i Orden. J. T. 1, 164.

21. Dec. (—). Stadfæstelse for Jens Smed, Borger i Aarhus, paa et af Folmer Rosenkrantz efter kgl. Befaling med ham sluttet Mageskifte, dat. Aarhusgaard, Tirsdag før St. Hans Dag Midsommer [22. Juni] 1568, hvorved Jens Smed faar et Stykke

[1] J. T. har: 20. Okt., men Brevet er indført mellem Brevene fra December. [2] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 296. [3] Saaledes i Overskriften; i selve Brevet staar urigtigt: Gabnelum.

Jord paa Graven i Aarhus vest for de Boder, Jens Smed bor i, for en Have udenfor Stuesport vest for Kongens Have; den Afgift, der hidtil er svaret af denne Have til Aarhusgaard, skulle Jens Smed og hans Arvinger fremdeles svare. J. R. 1, 273[1].

21. Dec. (Skanderborg). Mageskifte mellem Giord Pederssen til Palsgaard og Kronen. J. R. 1, 275. (Se Kronens Skøder.)

— Til Vincentz Juel. Da Matz Italiener, Borger i Colding, som det af vedlagte Brev ses, har begæret, at Kongen i hans Nød vil forstrække ham med 300 Dlr. mod at faa hans Gaard i Colding i Pant paa den Betingelse, at den skal tilhøre Kongen, saafremt Pengene ikke betales tilbage inden 2 Aar, sender Kongen nu de 300 Dlr., men Vincentz Juel skal, inden han leverer Matz Italiener Pengene, tage Forpligtelsesbrev af denne og tage Gaarden i Pant samt siden paase, at ingen andre indtrænge sig i Pantet. J. T. 1, 164 b.

— Mageskifte mellem Pouel Anderssen til Lund og Kronen. J. R. 1, 274. (Se Kronens Skøder.)

22. Dec. (—). Til Niels Joenssen. Kongen fik for nogen Tid siden noget Gods i Skanderborg Len til Mageskifte af Pouel Anderssen til Lund for noget Gods i Rindz Herred, hvilket Gods Niels Joenssen selv har været med til at besigte. Da Lensmanden paa Skanderborg imidlertid, medens Handelen stod paa, har oppebaaret Landgilden af det Gods, Kongen har faaet, medens Pouel Anderssen i 2 Aar intet har faaet af det ham udlagte Gods, skal Niels Joenssen levere denne saa megen Landgilde, som i de 2 sidste Aar er oppebaaret af sidstnævnte Gods. J. T. 1, 165.

24. Dec. (—). Til Lensmændene[2] i Nørrejylland. Da der endnu næsten ikke er fremkommet noget af den til sidste Lucie [13. Dec.] paabudte Skat, befales det dem, Dag og Nat uspart, at sende deres Skrivere med Skatten til Ottense, saa den sikkert er der Nytaarsaften, da Kongen ikke kan vente længere paa den; Kongen har truffet Foranstatning til, at Skatten kan blive modtaget dér, og at de kunne faa Kvittering derfor. Sj. T. 12, 365.

—[3] Til Hack Ulfstand. Bønderne paa Lyø have berettet, at Stiftsskriveren til Trods for Kong Christian III's Brev[4] om, at Tien-

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 202 f. [2] De opregnes alle med deres Len.
[3] F. T. har urigtigt: 1580. [4] Jvfr. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 406.

den paa Øen kun skal deles i 2 Parter, den ene til Sognepræsten og den anden til Kirkens Bygning, i nogle Aar har villet, at Tienden ligesom andensteds i Riget skal skiftes i 3 Parter. Da Sognet imidlertid ikke er saa stort eller Sognemændene saa formuende, at de kunne underholde Præsten og holde Kirken i Stand, skal han herefter lade dem nyde Tienden i Overensstemmelse med Kong Christian III's Brev og levere Kirkeværgerne denne tilligemed Indfæstningen af Kirkens Part af Tienden. F. T. 1, 38. K.

24. Dec. (**Skanderborg**). Til Jørgen Skram. For nogen Tid siden fik en Jens Hanssen Brev til ham om en jordegen Bondegaard i Drotningborg Len, som Jens Hanssen skulde tilskøde ham paa Kronens Vegne mod at faa Livsbrev paa en Gaard i Ofuer Testrup i Haldt Len; men nu har den paa sidstnævnte Gaard boende Bonde, Lauritz Bonde, der ogsaa ejer en jordegen Bondegaard i Drotningborg Len, som skal være bedre end Jens Hanssens Gaard, tilbudt at tilskøde Kronen denne Gaard mod at faa Lov til at beholde Gaarden i Ofuer Testrup. Da Kongen er gaaet ind herpaa, skal Jørgen Skram i Stedet for af Jens Hanssen tage lovligt Skøde paa Tinge af Lauritz Bonde paa dennes jordegne Bondegaard og, saa snart Sagen er bragt i Orden, melde Kongen det, for at denne kan give Lauritz Bonde Brev paa Gaarden i Ofuer Testrup. J. T. 1, 165 b.

27. Dec. (—, 1575). Mageskifte mellem Jacob Ulfeldt til Koxbølle og Kronen. F. R. 1, 63. K. (Se Kronens Skøder.)

28. Dec. (—). Til Biørn Anderssen, Erick Lycke og Vincentz Juel. Da Kongen har bevilget, at Christian Vind i Stedet for sin Gaard Vellinge og sit øvrige Gods i Koldinghus Len maa faa Lydomgaard med saa meget af det omkringliggende Gods, at det kan svare til hans Gods i Koldinghus Len, til Mageskifte, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det, affatte klare Registre derover og sende et til Kancelliet og et til Christian Vind. J. T. 1, 167 b.

31. Dec. (—). Aabent Brev, at Jens Haurum, Byfoged i Aarhus, indtil videre for sit Arbejde maa nyde Tiendedelen af det Sagefald, han oppebærer. J. R. 1, 279.

— Til Hr. Jørgen Lycke, Chresten Munck, Gregers Ulfstand, Hr. Trudis Søn, og Jørgen Skram. Da Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, har begæret Kronens Rettighed i 7 jordegne Bøndergaarde i Vore By og Sogn i Roxe Herred til Mage-

skifte for Udlæg, saa vidt det kræves, i 8 af hans Gaarde her i Landet, nemlig 3 i Øster Allinge By og Sogn, 2 i Fogelsløf[1], 1 i Horstved og 2 i Vedelbye, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det, udlægge Kronen Fyldest af Biørn Andersens Gods og indsende klare Registre derpaa, et til Kancelliet og et til Biørn Anderssen. J. T. 1, 168.

31. Dec. (**Skanderborg,** 1575). Til Biørn Anderssen, Jørgen Skram og Claus Glambeck. Da Kongen har bevilget, at Niels Moritzen maa faa 1 Gaard, kaldet Flamstedt, med 1 Mølle smstds., 1 Gaard, kaldet Skindbierg, 1 Gaard, kaldet Tustrup, med 1 Mølle smstds. og Herligheden af 1 Bol i Diuerbye, der svarer Landgilde til Præsten, til Mageskifte for sin Hovedgaard Nørgaard med nogle Bol i Skoufby, 1 Bol i Hørsløf, 1 Gaard i Gosmer og en Part i 1 Gaard i Dyngbye i Hadtz Herred, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det, affatte klare Registre derover og sende et til Kancelliet og et til Niels Moritzen. J. T. 1, 169.

[2](**Kolding**). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager over, at Færgefolkene ved Medelfarsund tage ubillig Færgeløn, fastsætter følgende Takst: Naar en enlig Person vil sættes over fra Medelfar til Snaagehøj eller fra Snaagehøj til Medelfar paa en Baad, skal han give 1 Sk. danske; kommer der flere, der ville lade sig sætte over paa samme Baad, skal hver give $^1/_2$ Sk.; har nogen Gods med sig, skal han give 1 Sk. for hvert Læs, dog beregnes ikke det, som en gaaende Person kan bære. Hvis nogen vil sættes over med Heste og Vogn, skal han for hver 2 Heste og 1 Vogn give 4 Sk., hvad enten der er Læs paa eller ej, og hvis det er Heste uden Vogn, 2 Sk. for hver Hest; kommer der flere Vogne paa én Gang, der ville over med én Færge, skal der for hver 2 Heste og 1 Vogn gives 4 Sk., men hvis der er mere Gods, end Vognene kunne bære, desuden 1 Sk. for hvert Læs. Ville Købmændene have Øksne, Heste, Øg, Foler eller Føl førte over, skal der for hvert Stykke gives 1 Sk., hvad enten der er fuld eller halv Fragt; for hvert Faar eller Svin skal der gives 1 Alb. Da Færgemændene tit have vægret sig ved at overføre enlige Personer, med-

[1] Fuglslev, Sønder H., Randers Amt. [2] Brevet er i F. R. udateret, men indført mellem Breve af 17. Sept. og 3. Okt. Kongen var dog ikke i Kolding i nogen af disse Maaneder. Muligvis bør Brevet henføres til 15. Dec., da Kongen var paa Koldinghus og udstedte et Par Breve vedrørende Middelfart.

mindre de kunne faa fuld Fragt, hvorved fattige Folk ofte opholdes, befales det dem nu straks at overføre de Personer, der ville over. Lensmanden paa Koldinghus og Borgemestre og Raad i Medelfar skulle paase disse Bestemmelsers Overholdelse. F. R. 1, 59[1].

1575.

1. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Seueren Kielssen i Rind paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Vinchel, Vindum, Rind og Branstrup Sogne, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 279.

— Til Palli Jul. Kongen har givet nogle gode Mænd Ordre til at dømme i Trætten mellem Palli Jul og Fru Abbel Schiel, Hr. Niels Langis Enke, paa Kronens Vegne om nogle Enge, som Palli Jul vil tilholde sig til en af sine Gaarde i Lundenes Len; da Palli Jul imidlertid tidligere har tilbudt Kronen denne Gaard til Mageskifte, beder Kongen ham lade sig vide, om han vil afstaa den, og foreløbig opsætte Befalingens Udførelse. J. T. 1, 170.

2. Jan. (—). Til Jørgen Munck. Da Hans von Andorpe, Kongens Bygmester, nu er færdig med Møllen og det Arbejde, som der er truffet Aftale med ham om, og har begæret at faa 100 Dlr. paa Haanden af Betalingen derfor, skal Jørgen Munck betale ham disse 100 Dlr. eller, hvis han ikke har saa mange, skrive til Tolderen i Helsingøer om at betale dem af Tolden. Sj. T. 13, 1.

— Gavebrev til Hospitalet i Aarhus, der kun har ringe Indkomst, paa Afgiften af Kronens Part af Rug- og Bygtienden af Velby[2] Sogn i Hadtzløf Herred, af Søfthen og Grunfør[3] Sogne i Vester Liesbierg Herred og af Holme, Trandbierg, Kolthe og Vibye Sogne i Ning Herred samt paa 1 Gaard, kaldet Mollerupgaard, der ligger under Aarhusgaard, til

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 609 f. [2] Vejlby. [3] J. R. har urigtigt: Stufør.

Avlsgaard, da Hospitalet ikke har nogen Gaard i Nærheden, hvorpaa det kan holde Avl; dog skal Hospitalsforstanderen blive enig med den paa Gaarden boende Bonde og erstatte ham hans udgivne Stedsmaal. Endvidere skal Hospitalet aarlig have 100 Tiendelam af Aarhusgaard og den Kvægtiende, som det hidtil har faaet af Schanderborg Len. Hospitalsforstanderen skal aarlig i Bispens og Borgemestrenes Nærværelse gøre Regnskab for al Hospitalets Indkomst og udelukkende anvende den til de fattiges Bedste. J. R. 1, 279 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.[1]

2. Jan. (**Skanderborg**). Til Jørgen Skram. Da han under den sidste Herredag paa Drotningborg paa Lenets [Drotningborg] Herredsfogders og Birkefogders Vegne tilkendegav Kongen, at disse formedelst deres Bestilling maa forsømme deres Næring meget uden, som Tilfældet er i andre Len, at have nogen Forskaansel paa Landgilde, Skat eller andet, gav Kongen ham den mundtlige Besked, at de skulde være fri for deres halve Landgilde, hvorfor det nu befales ham at lade dem være fri fra den mundtlige Beskeds Datum af og indtil videre. Kongen billiger den Overenskomst, som han efter Kongens Befaling har sluttet med den Urtegaardsmand, Kongen har sendt did, hvorefter Urtegaardsmanden skal have 60 Dlr. i aarlig Løn, 1 Dlr. om Ugen i Kostpenge, fri Bolig og Ildebrændsel og en Plads i Byen [Randers] til at anlægge en Urtehave paa til Bedste for sig selv og dem, der ville købe hollandske Træer og Urter af ham. Lønnen skal regnes fra den Tid, da Kongen befalede Jørgen Skram at slutte Overenskomst med ham. J. T. 1, 170 b.

— Til samme. Da de 2 Gaarde i Stenuad, som Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, har begæret til Mageskifte for noget af sit Gods, ikke kunne undværes fra Kalløe Slot, har han i Stedet begæret en øde Mark i Nørre Herred under Aarhusgaard, kaldet Stensmarck. Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, har derefter faaet Ordre til med det første at besigte denne Mark, og det befales nu Jørgen Skram, der tidligere har været med til at besigte Mageskiftegodset, at foretage Besigtelsen af Stensmarck i Forening med Biørn Anderssen, ligne Godset og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 171.

— Til Axel Jul og Palli Jul. Der er Trætte mellem Jør-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer II. 114 ff.

gen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, paa Kronens Vegne paa den ene Side og Maren Peders i Farup[1] med hendes Husbonde Per Nilssens Arvinger, Christen Thomessen i Farup og Pouel Thommessen i Tunne, paa den anden Side angaaende en Ejendom, kaldet Mastrup, paa Asfarri Mark, hvilken Ejendom Per Nilssens Arvinger tilholde sig i Henhold til et af Kongens Fader udgivet Brev, hvorved det tillades Per Nilssens Fader at beholde alt det Gods, han havde i Værge før Skipper Clemindtz Opløb, hvortil Jørgen Schram dog bemærker, at Per Nilssens Fader kun har haft Mastrup i Pant. Da de have opsat denne Sag til Snapslandsting, befales det dem uden al videre Forhaling at tage Sagen for til den Tid, undersøge grundigt, hvad Adkomst Per Nilssens Fader havde til Mastrup, da Kongens Brev erhvervedes, og om dette kan komme Arvingerne til gode, da Mastrup ikke omtales i det, og afsige endelig Dom i Sagen. Ligeledes befales det dem at afsige en endelig Dom i Trætten mellem Jørgen Schram og nogle Borgere i Randers om et Hus smstds. efter en, ved Navn Broder Frantz. J. T. 1, 171 b.

5. Jan. (**Skanderborg**). Til Jacob Ulfeldt og Axel Veffert. Da Pouel Rantzov har begæret noget Gods i Holsten til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Flensborig Len, skulle de møde paa Segeberge Slot 20. Marts for i Forening med de gode Mænd i Holsten, som Pouel Rantzov har udtaget, at besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 172.

— Til M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelbo Stift. Da Fru Sitzelle Oxe, Erich Podebuskis Enke, har berettet, at hun ikke kan faa endelig Kvittans, førend hun indleverer to hos M. Jørgen beroende Kvittanser for de to af ham i Vendelbo Stift til 1. Maj 1568 og Jul 1570 oppebaarne Præsteskatter, befales det ham at indsende disse Kvittanser eller Vidisser deraf under Dannemænds Segl til Renteriet. Orig. i Provinsark. i Viborg.

7. Jan. (—). Befaling til Chrestopher Valckendorp at betale Hans Lange de 300 Dlr., som dennes Fader, »Hr.« Gunde Lange, i forleden Fejde har laant Kronen, og tage Kongens Forskrivning paa Pengene til sig. Sj. T. 13, 1.

— Til Borgemestre og Raad i Othense. Da mange Borgersønner der i Byen tvinges til at tage Borgerskab, uagtet det ellers

[1] Faarup, Nørhald H.

ikke er Skik, at Borgerbørn tage Borgerskab i de Købstæder, hvori de ere fødte, medmindre de ere fremmede, forbydes det dem herefter at paalægge Borgersønner saadant. F. T. 1, 40. K.[1]

10. Jan. (**Skanderborg**). Til Jørgen Munck. Da M. Michel, Kongens Vandkunstner, har erklæret, at nogle Kilder og Vandspring ved Strøe med Lethed skulle kunne indledes i Søen ved Frederichsborg Slot, og har givet Hans, Vandmester smstds., nærmere Anvisning om Arbejdets Udførelse, skal Jørgen Munck i Henhold hertil slutte Akkord med Kongens Graver Jacob von Mansfeldt om saa hurtig som muligt at grave Grøften; Akkorden skal sluttes rodevis ligesom sidste Gang. Da Kongen tidligere har befalet ham at nedbryde Slagterhuset og opsætte et »Flodbed« i Stedet, men til sin store Forundring endnu ikke har faaet nogen Besked om, hvorledes det gaar med dette Arbejde, skal han med det første underrette Kongen derom og ligesaa om, hvorvidt Hanebere Aa allerede flyder ind i Søen eller ej. Han skal give Hans Birckhatte en graa Vinterklædning af Engelst. Hvis Trane Mose, Atle Mose og de andre Moser ere saa frosne eller i Vinterens Løb fryse saaledes til, at de kunne bære, skal han lade drive efter Ræve og ødelægge disse, men skaane Harer og andre Dyr. Han skal i det hele taget sørge for, at alt det, der skal udrettes før Kongens Ankomst til Frederichsborg, bliver gjort, da Kongen nu med det første vil drage did. Sj. T. 13, 1 b.

— Livsbrev for Seueren Tygessen og hans nuværende Hustru paa den jordegne Bondegaard i Jernet i Silckeborg Len, som han har tilskødet Kronen, for samme aarlige Kornskyld, som der hidtil er svaret. Udt. i J. R. 1, 280 b.

— Til Biørn Anderssen. Fru Aggatha Vesteni, Palle Frissis Enke, har begæret 1 Aarhus Hospitals Gaard i Vrangstrup i Drotningborg Len til Mageskifte for 1 Gaard i Soby[2] i Giern Herred, der ligger nærmere ved Aarhus og mere belejligt for Hospitalet. Da Kongen nok kan lide, at Mageskiftet skal gaa for sig, men ikke kender noget til Godset, skal Biørn Anderssen hos Hospitalsmesteren faa at vide, om Hospitalet kan undvære Gaarden i Vrangstrup og være bedre tjent med Gaarden i Soby, og sende Kancelliet Besked derom. J. T. 1, 172 b.

11. Jan. (—). Aabent Brev, at Hr. Oluf N., Kapellan ved

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 613 f. [2] Søby.

Vor Frue Kirke i Aarhus, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Spøringe Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 280 b.

12. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Superintendentembedet i Vendelbo Stift (M. Jørgen Morthenssen, Superintendent), der hidtil har oppebaaret 16 Tdr. Byg og 4 Tdr. Rug af Kiettrup Sogn, hvor Kirken nu formedelst Sandflugt efter Kongens Befaling er lagt øde og Sognefolket henvist til Indstrup Kirke, herefter maa oppebære dette Korn af Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Thømmerby Sogn; Lensmanden paa Olborghus skal sørge for, at den, der har fæstet denne Tiende, svarer ovennævnte 16 Tdr. Byg og 4 Tdr. Rug til Superintendentembedet; Resten af Tienden skal som hidtil svares til Stiftslensmanden. J. R. 1, 281 b[1].

— Aabent Brev, at den nederste Del af Skolen i Olborg, der tidligere var Sakristi, men nu ikke er i Brug, herefter skal være et Lektori og adskilles fra Skolen til et Læsehus, hvori Superintendenten, naar han ikke paa anden Maade er forhindret, eller den, som bliver Læsemester, skal undervise de Personer fra Skolen og andre, som ere tjenlige til at høre disse Lektioner; det Hus, som Kong Christian III havde givet fra Helligaands Kloster i Olborg til et Lektori, er nemlig saa forfaldent, at man ikke uden stor Livsfare kan opholde sig deri. J. R. 1, 281[2].

— Til M. Jens Seuerinssen, Hospitalsforstander i Olborg[3]. Da der i Hospitalet er indsat en Del gode Bøger, som i lang Tid ikke have været brugte og med Tiden ville blive helt fordærvede, skal han lade M. Jørgen Morthenssen, Superintendent i Vendelbo Stift, udtage de Bøger, denne finder tjenlige til at indlemmes i det Liberi, som man har begyndt at indrette i St. Bodels Kirke i Olborg; M. Jørgen skal give Reversal for de Bøger, han udtager, hvilken skal indlægges ved de Bøger, der blive tilbage. J. T. 1, 173[4].

16. Jan. (—). Til Tolderne Hans Bang i Medelfardt, Peder Heggelund i Ribe, Søfren Kier i Kolding, Pouel Bang i Assens og Gunde Chrestenssen i Rudbye. Da Kronen har lidt ikke ringe Tab ved, at mange Øksenkøbere hidtil have faaet Henstand med den Told,

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 419 f. [2] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 71 f. Indbydelsesskrift t. Aalborg Kathedralskoles Indvielse 1848. S. 4. Kirkehist. Saml. 3. R. III 425. [3] M. Jørgen Mortensen erhvervede Brevet. [4] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 424 f.

de skulde have betalt før Øksnenes Uddrivelse af Riget, men siden ikke have kunnet betale, dels fordi de udenlands have lidt Tab paa Øksnene, dels fordi de i Forvejen have været helt forgældede, forbydes det dem herefter at lade Øksne passere, medmindre Tolden er betalt, eller at tage Borgen for den, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor, naar deres Regnskab høres. De skulle straks indsende den Told, der nu oppebæres til Midfaste, og for Fremtiden indsende Tolden til Paaske. Sj. T. 13, 2.

16. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Anders Jenssen indtil videre afgiftsfrit maa beholde et Stykke Eng, kaldet Lille Huedeløf, som ligger under Drotningborg Slot og af tidligere Lensmænd paa Drotningborg er overladt ham paa den Betingelse, at han skal være villig, naar Lensmanden tilsiger ham, til at smede for Kronen eller til Slottets Behov, hvilket han ogsaa fremdeles skal være. J. R. 1, 282.

— Til Claus Glambeck. Kongen har i Anledning af Klager fra en Del Bønder i Schanderborg Len over, at de maa svare ulideligt Gæsteri, ladet aabent Brev udgaa om, at der for hver Ørt. Korns Landgilde kun skal svares 3 Skpr. Malt i Gæsteri. Da mange desuagtet henvende sig til Kongen med Klager, skal han lade Jordebogen undersøge og lade alle, der ere indskrevne for højere Gæsteri end 3 Skpr. Malt for hver Ørt. Korn, nedskrive dertil. Kongen har eftergivet alt Jægergæsteriet i Lenet, hvilket han skal iagttage, for at Kongen kan blive fri for videre Klager. J. T. 1, 173 b.

18. Jan. (—). Følgebrev for Peder Oxe, Hofmester, til Bønderne under Halsted Kloster og de Bønder, som Josias von Qualen har haft i Forsvar hertil. F. T. 1, 281 b.

20. Jan. (—). Mageskifte mellem Biørn Anderssen, Embedsmand paa Aarhusgaard, og Kronen. J. R. 1, 282 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Hr. Niels Gamel, Sognepræst til Liesbierg og Scheby[1] Sogne i Aarhus Stift, der har klaget over, at han ingen Præstegaard har, indtil videre, ligesom hans Formand kvit og frit maa oppebære Landgilden af 1 Gaard i Liesbierg og hvad anden Rettighed Hr. Niels har haft af Gaarden; dog maa

[1] Skejby, Hasle H.

han ikke befatte sig med Herligheden, der skal følge Kronen. J. R. 1, 283 b.

20. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Hr. Jens Seuerenssen, Sognepræst til Hylcke Sogn, der har klaget over, at han har saa ringe Skov til sin Præstegaard, at han ikke kan faa Olden til sine egne hjemmefødte Svin, herefter maa have fri Olden til disse i Kronens Skove under Schanderborg Slot. J. R. 1, 284.

— Forleningsbrev for Hr. Chrestiern Nielssen, Sognepræst til Rye Sogn, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Rye Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 284 b.

21. Jan. (—). Tilladelse for Gabriel Bruckmand, Hertug Ulrich af Meklenborgs Rentemester, til i Aar sisefrit at indføre og sælge 100 Læster Rostocks Øl her i Riget; dog skulle hans Fuldmægtige være forpligtede til at lade Sisemesteren dér, hvor Øllet indføres, paategne paa dette Brev, hvor mange Læster der indføres. Sj. R. 11, 143.

— Befaling til Gregers Trudssen at tage 2 Gaarde i Velbye[1] i Kalløe Len, som Kongen har faaet til Mageskifte af Biørn Anderssen, i Pant i Stedet for Kronens Rettighed i nogle jordegne Bøndergaarde i Roxe Herred, som Gregers Trudssen har i Pant, hvilken Rettighed nu er mageskiftet bort til Biørn Anderssen. J. T. 1, 173 b.

22. Jan. (—). Til Peder Bilde til Suanholm og Herluf Schafue til Eschildstrup. Da der er Trætte mellem Universitetet i Kiøpnehafn og Jørgen Daa om et Markeskel, som Jørgen Daa har opkrævet Oldinge til at sværge og gøre, skulle de paa Universitetets Vegne møde paa Aastederne, naar Oldingene skulle fuldgøre deres Tov, og paase Universitetets Tarv. Orig.[2] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 99.

25. Jan. (—). Til Tolderne i Halmstadt, Landzkrone, Malmøe, Ystedt, Trelborg, Aahus og Rundebye i Skaane, Kiøbnehafn, Helsingøer, Kallundborg, Kaarsøer og Nestvidt i Sjælland, Viisborg paa Gudlandt, Nyborg og Kierteminde i Fyen, Aalborg, Randerhusen, Aarhus og Kolding i Jylland, Naschou paa Laaland, Bergen, Opslo, Tønsberg, Odevald, Skehe, Frederichstadt, Congell og Marstrand i Norge. Kongen har paa sin Moders[3] Forbøn bevilget, at de wis-

[1] Vejlby, Hasle H. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 262.
[3] o: Svigermoderen, Hertuginde Elisabeth af Meklenborg.

merske Indbyggere indtil videre maa nøjes med at svare 8 Sk. i den nugældende Mønt i Sisè af hver Td. wismersk Øl, de indføre, medens Kongens egne Undersaatter og andre skulle svare den i Kongens sidste Brev fastsatte Sise. Sj. T. 13, 2 b.

25. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Borgemestre og Raad i Aarhus, der daglig have stor Besværing baade paa Kronens og Byens Vegne og derfor maa forsømme deres Næring uden, som i andre Købstæder, at faa noget derfor, paa et Stykke Jord, kaldet Bispens Løkke, syd for Aarhus udenfor Brobierg paa begge Sider af Adelvejen, hvilken Jord er bebrevet Byen. De skulle være fri for at svare Afgift af Jorden og maa gøre sig den saa nyttig som muligt. J. R. 1, 285[1].

— Aabent Brev, at Hr. Peder Olufssen, Sognepræst til Brøsting[2] Kirke og Regnskabsprovst i Jelling Syssel, — der kun har ringe Engbjærgning til sin Præstegaard og derfor har begæret at maatte faa nogle Brøsting Kirkes Enge i Brøsting Sogn, som Bønderne bruge, skønt en Del ikke har fæstet Engene af Regnskabsprovsten — maa faa de Enge, der, medens han er Regnskabsprovst, blive ledige ved Dødsfald, og de Enge, som Bønderne ikke have fæstet af de tidligere Regnskabsprovster, saafremt da Engene ikke ere givne fra Bøndergaardene til Kirken og derfor igen bør bortlejes til Bønderne; han skal svare Kirken sædvanlig Landgilde af Engene. Den Ret, som enhver efter Recessen maatte have til Engene, skal hermed være uforkrænket. J. R. 1, 285 b.

— Kvittans til Mouritz Podebusk, Embedsmand paa Tranekier, og hans Arvinger paa nogle Hundtzlundtz Klosters Breve, som Erich Podebusk, Hr. Claussis Søn, mod Indlæggelse af en Reversal har udtaget paa Olborghus, og som nu Mouritz Podebusk efter Kongens Befaling har leveret til Admiral Peder Munck, der nu har Hundtzlundt Kloster i Værge. J. R. 1, 286.

26. Jan. (—). Til Kapitlet i Viiborg. Da Kongen har bevilget, at Holger Rosenkrantz, Marsk, maa faa 1 Viiborg Kapitels Gaard, kaldet Prostegaardt, i Verim[3] Sogn i Hierum Herred til Mageskifte for Udlæg i andet ligesaa belejligt Gods, skal Kapitlet med det første besigte den Gaard, Holger Rosenkrantz vil ud-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer III. 191 (med urigtig Dato: 29. Jan.). Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 203 f. [2] Bredsten, Tørrild H. [3] Vejrum.

lægge, ligne Godset, lade Mageskiftet gaa for sig og paase, at Kapitlet faar Fyldest. J. T. 1, 174.

27. Jan. (**Skanderborg**). Mageskifte mellem Fru Agata Vesteni, Palle Frissis Enke, og Almindeligt Hospital i Aarhus. J. R. 1, 286 b. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Erich Løcke, Embedsmand paa Riberhus, og Kronen. J. R. 1, 288 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Lauritz Offessen paa 2 Gaarde, 3 Bol og en Del af Afgiften af 1 Gaard i Nors, 1 Gaard og 1 Hus paa Bolleren[1] og 1 Gaard i Tornebye i Vendsyssel mod aarlig at svare 24 gl. Dlr. i Afgift deraf. J. R. 1, 288.

28. Jan. (—). Aabent Brev, at Kaptejn Alexander Durham, der har lovet i sin Livstid at tjene Kongen som Skibshøvedsmand paa Orlogsskibene i Øster- og Vestersøen samt til Lands, hvor Kongen har Brug for hans Tjeneste, aarlig skal have 300 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selvtredje i Løn; af denne Løn skal han holde sig selv og sine Folk med Mad og Øl, undtagen naar han forskrives af Kongen og bliver liggende stille i Kiøpnehafn, da Kongen saa skal give ham Kostpenge til sig selvtredje, og naar han bruges paa Orlogsskibene, i hvilket Tilfælde Kongen skal give ham og hans Folk fri Kost. Sj. R. 11, 143 b.

— Til Chrestopher Valckendorp. Peder Skriver, Borgemester i Aarhus, staar i Følge sit Regnskab til Restance med en stor Del Fetalje fra den Tid, da han var Stiftsskriver i Aarhus Stift. Da han nu har tiltalt de fleste af dem, der stode til Restance med Korn, baade for Hovedstol og Faldsmaal, uden dog at kunne faa noget af dem, har Kongen eftergivet ham Halvdelen af Restancen af Hensyn til, at han i en 4—5 Aar paa egen Bekostning har maattet holde 3 Karle til at passe paa Stiftets Korn; ligeledes har Kongen eftergivet ham alt det Brød, der manglede ved Udmaalingen, da Brødet kom til Kiøpnehafn. Chrestopher Valckendorp skal derfor give ham Kvittans for disse to Poster. Sj. T. 13, 3 b.

— Følgebrev for Jørgen Abildgaard til Kronens og Stiftets Tjenere paa Als og Arre, som ligge til Nyborg Slot, og som Axel Viffert hidtil har haft i Værge. K. Udt. i F. R. 1, 64 b.

—. Til Axel Vifuerdt, Embedsmand paa Nyborg, og Jens Kaaes,

[1] Ballerum, Hillerslev H.

Embedsmand paa Siilckeborg. Da Godsk Friis har begæret 1 Gaard i Vadstedt i Giern Herred til Mageskifte for 2 Gaarde paa Hindzholm, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 40. K.

28. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for M. Bonde Jenssen, Sognepræst ved Domkirken i Aarhus, paa Kantordømmet smstds., som M. Thomis Riper nu godvillig har opladt ham; han skal residere ved Domkirken. J. R. 1, 290 b.

— Forleningsbrev for Hr. Peder Jenssen, Sognepræst i Lomborg Sogn, paa 2 Pd. Korn af Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Lomborg Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 291.

— Aabent Brev, at Anders Bonde i Spettrup indtil videre maa være fri for at svare Gæsteri af sin Gaard og for at svare 1 Fjerd. Smør, som han giver i Leje af en Eng, kaldet Munck Eng, da han bor paa en Alfarvej, saa han ofte besværes af Kongens Folk, der rejse med Kongens Pasbord, og desuden som Delefoged til Aackier Slot tit maa forsømme sine egne Sager. J. R. 1, 291.

— Forleningsbrev for Chrestoffer Lauritzen paa 1 Gaard i Haufrum i Holbierg Herred, uden Afgift. J. R. 1, 291 b.

— Nyt Gavebrev til Degneembedet i Aulum Sogn paa det Degnebol, som stedse har fulgt Embedet, da Jacob Rostrup har berettet, at Brevene desangaaende ere bortkomne, saa han befrygter, at man i Fremtiden kan gøre Degnen Hinder derpaa. J. R. 1, 292.

— Til Biørn Anderssen, Jens Kaas og Jørgen Schram, Embedsmænd paa Aarhusgaard, Siilckeborg og Drotningborg Len. Da Jacob Rostrup har begæret Kronens Rettighed i følgende jordegne Bøndergaarde Skirck[1], Tøring[2], Hallindbeck, Soelgaard, Nørre Stobeck[3], 2 Gaarde, kaldede Kergaar[4], og 2 Bol, kaldede Verne[5] og Dalgaard, til Mageskifte for sit Arvegods i Skolsbierg[6] og en øde Mark med nogle Enge i Skoven smstds., skulle de med det allerførste besigte Mageskiftegodset, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 174 b.

---

[1] Skerk, Hammerum H. [2] Mon ikke Fejlskrift for: Sjørring? [3] Stovbæk, Hammerum H. [4] Kærgaard. [5] Vargaard? [6] Skjoldsberg, Framlev H.

28. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Skolemesteren i Korsøer paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Stillinge Sogn i Sjælland, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 11, 144.

— Befaling til Bønderne i Slaugelse Herred herefter at holde deres Akseltorv i Kaarsøer hver Lørdag og søge did med de Varer, de have at sælge, da der ofte er klaget over, at de Folk, der skulle over Færgestedet ved Kaarsøer, men maa vente paa Bør, ikke kunne faa tilbørlig Underholdning for deres Penge, fordi der ikke holdes Akseltorv i Byen eller gøres Tilførsel dertil som til andre Købstæder. Søger nogen af Bønderne andenstedshen med sine Varer, skal han have forbrudt hvad han har med at fare og staa til Rette derfor, men Borgerne skulle saa ogsaa holde Klæde, Humle, Staal, Salt og andre Købstadsvarer fal. Sj. T. 13, 4[1].

— Til Borgemestre og Raad i Kaarsøer. Da der kun holdes en 3—4 gode Herberger i Byen for de rejsende, der ofte, naar Vinden ikke er god, blive opholdte 8 eller 14 Dage i Byen og hidtil tit ikke have kunnet faa Plads eller Underholdning for Betaling, skulle de befale 10 eller 12 af de fornemste og rigeste Borgere at holde almindeligt Herberg for hver Mand; disse Borgere skulle bygge gode Skorstenskamre og Værelser i deres Gaarde og udhænge Tegn af Dørene, ligesom der i Købstæderne udhænges for almindelige Herberger. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

29. Jan. (—). Skøde til Borgerne i Korsøer paa en øde Jord smstds., som Johan Friis tidligere havde, til at bygge deres Raadhus paa. Sj. R. 11, 144.

— Til Chrestopher Valckendorp. Kongen havde bestemt at sende nogle af sine Hofsinder udenlands i nogle Ærinder og til den Ende givet dem nogle Tærepenge, som Chrestopher Valckendorp siden har faaet Ordre til at afkorte i deres Maanedspenge. Da Kongen nu har skænket Hening Reuendtlof alle de Tærepenge, denne har faaet, skal Chrestopher Valckendorp straks tilbagebetale ham de allerede afkortede Maanedspenge og herefter ikke afkorte noget; da Hans Strallendorps Tærepenge allerede ere afkortede paa 30 Dlr. nær, men han skylder nogle Penge i Herberget, skal Chrestopher Valckendorp straks, før Kongen drager afsted, give ham disse

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 615.

30 Dlr., men, saa snart Kongen kommer til Sjælland, afkorte dem i den første Maaneds Løn. Sj. T. 13, 4 b.

29. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Abraham Jenssen, Rigens Skriver, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Jens Myre. Naar han ikke længere bruges i Kongens Tjeneste hos Rigens Kansler, skal han residere ved Lunde Domkirke. Sk. R. 1, 103.

— Livsbrev for Holgier Rosenkrantz, Marsk, paa Bygholm Slot og Len, som han nu selv har det i Værge, uden Afgift. J. R. 1, 292.

— Skøde til samme paa St. Hans Kloster i Horsens m. m. J. R. 1, 297 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at den Kirkeeng, kaldet Blaxhalle, paa Bunderup[1] Mark mellem Lynderup Dam og Høgslof[2] Mølledam, der stedse har ligget til den Gaard i Thestrup, der var Hospital, før dette blev flyttet til Viborg, bestandig skal høre til Hospitalets Gaard i Thestrup; dog skal der aarlig svares 1 Mk. danske deraf til Bunderup Kirke. J. R. 1, 292 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Mageskifte mellem Jens Bilde til Bildesholm og Kronen. J. R. 1, 293. (Se Kronens Skøder under 25. Jan. 1575.)

— Aabent Brev, hvorved Jens Bilde og hans Arvinger til Vreløf Kloster faa fri Birkeret til Vreløf Kloster og det tilliggende Gods, som han har faaet til Mageskifte, da han og hans Forfædre have haft fri Birkeret til Allingemaglegaard med mere Gods i Sjælland, som han i Stedet har afstaaet til Kronen. Han skal straks lægge Birketinget paa et belejligt Sted ved Klosteret og indsætte en forstandig Mand til Birkefoged. J. R. 1, 296 b.

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Aarhus indtil videre aarlig hver maa udskibe 4 Græs- eller Staldøksne til Tyskland fra Aarhus; dog skulle de, saafremt de ikke ville have forbrudt Brevet og straffes, svare Sisemesteren samme Told af dem, som der skulde svares paa de almindelige Toldsteder. J. R. 1, 297[3].

30. Jan. (—). Aabent Brev, at Peder Nielssen Gald, der er traadt i Kongens Tjeneste som Kok, maa blive boende i Otthense

---

[1] Orig. har: Biinderup. [2] Højslev, Gislum H. [3] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 204.

og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste; endvidere skal Lensmanden paa Otthensegaard skaffe ham fri Bolig i Otthense og aarlig levere ham 4 Pd. Korn af Otthensegaard. K. Udt. i F. R. 1, 64 b.

30. Jan. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Jørgen Murmester i Aarhus i Aar maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge. Udt. i J. R. 1, 301.

1. Febr. (—). Aabent Brev, at Rasmus, Kongens Fyrbøder, maa beholde en Gaard i Sjælland, kaldet Tolderup, som han for nogen Tid siden er bleven forlenet med, uden Afgift, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste, derefter i 5 Aar fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare Landgilde, og efter de 5 Aars Forløb mod at svare Landgilde, Ægt, Arbejde og al anden Tynge. Sj. R. 11, 144.

— Til Chrestopher Valckendorp. Da Borgemestre og Raad i Horsens have berettet, at der ikke er gjort Afregning med dem for Kongens Moders og andre fremmedes Ophold i Byen, ligesom de ogsaa have til gode for Underholdning af Kongens Rustvognsheste, der nogle Gange have staaet der i Byen, skal han afkvitte den aarlige Byskat i det, der er fortæret hos dem, og betale Resten af Rentekammeret. Sj. T. 13, 5.

— Skøde til Hr. Rasmus Pederssen, Vikar i Aarhus Domkirke, paa den Residensgaard, han har til St. Nicolai Alter, mod paa egen Bekostning at genopbygge den, da den er meget forfalden, holde den vedlige med god Købstadsbygning med Tegltag og aarlig svare Hospitalet i Aarhus en rimelig Jordskyld deraf. Hvis Jorden og Gaarden siden skulle sælges, skulle de først tilbydes Kapitlet til en rimelig Pris, da de ellers skulle være forbrudte. J. R. 1, 301.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Præsterne i Schanderborg Len at indtage andre end deres egne hjemmefødte Svin paa Olden i Skovene til deres Præste- og Anneksgaarde, hvilket hidtil flere have gjort for at fritage Svinene for Oldengæld; indtager nogen flere, skal han staa til Rette derfor. Ligeledes forbydes det dem i Skovene til Ildebrændsel og Bygningstømmer at hugge mere, end Lensmændenes Fogder udvise dem. J. R. 1, 302.

— Aabent Brev, at Niels Eskildssen, Borger i Aarhus, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Korn-

tienden af Liungby Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 302 b.

1. Febr. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Chresten Rasmussen i Oldrup, Herredsfoged i Hadtz Herred, maa være fri for Ægt, Arbejde, Landgilde, Gæsteri og al anden Tynge, dog ikke Skat, af sin Gaard smstds., saalænge han er Herredsfoged. Udt. i J. R. 1, 302 b.

— Lignende Brev for Peder Knudssen i Velling, Herredsfoged i Torsting Herred. Udt. i J. R. 1, 302 b.

— Til Claus Glambeck. 4 Bønder i Oustedt og 1 i Rutgaardt have berettet, at skønt de ere Ugedagstjenere til Ring Kloster og bo i Birk sammen med de andre Ugedagsmænd, maa de dog ikke nyde samme Forskaansel paa Skat som disse, ligesaa at de tidligere svarede 9 Sk. i Indeste eller Fripenge, »for de vidste deres Arbejde«, hvilke de fremdeles maa svare, uagtet de ere blevne Ugedagsmænd. Hvis de bo i Birket, skal han lade dem nyde samme Forskaansel som andre i Birket boende, og hvis deres Beretning om de 9 Sk. er rigtig, fritage dem derfor. J. T. 1, 175.

— Til Biørn Anderssen. I Anledning af Kongens Skrivelse til ham om, at Kronens Bønder i Feldbierg[1] Birk, Ugelsbølle og Ommestrup, der ere Ugedagstjenere til Aarhusgaard, for hver Ørt. Korn, de svare i Landgilde, maa have 1 Svin frit paa Olden i Skovene, naar der er Olden, have Kronens Bønder i Viiby, der ogsaa ere Ugedagstjenere, berettet, at de ligeledes fra Arilds Tid have haft samme Ret, skønt de ingen Breve have derpaa. Hvis saa er, maa han indtil videre ikke gøre dem Hinder paa denne Frihed. J. T. 1, 175.

— Til Bispen i Aarhus. Han har paany begæret, at M. Lauritz Borum, som Kongen har befalet skal være Skolemester i Aarhus, maa blive forsørget med et andet Kald, saa den gamle Skolemester, der i ingen Maader har forset sig, kan blive ved Skolen; da den gamle Skolemester imidlertid ikke blot er forsørget med Kannikedømme, Tiende, Sogne paa Landet og Skolen i Byen, men ogsaa med Herredsprovstiet, hvilke Embeder ere saadanne, at flere kunne hjælpe sig med dem, skal han lade M. Lauritz faa Skolen i Aarhus og den Skolemesteren tillagte Rente, eftersom han

[1] Feldballe, Sønder H., Randers Amt.

ikke skal være forsørget med Kald og af de højlærde er kendt duelig til at forsørges. J. T. 1, 175 b[1].

4. Febr. (**Koldinghus**). Til Morten Gøssen, Byfoged i Vedle. Da Kongen har givet den der for Byen [Vedle] henrettede Engelbrets Hustru og Børn alt det af dennes Boslod, som kan tilfalde Kronen efter Betalingen af hans Gæld, skal han lade dem faa det. J. T. 1, 175 b.

5. Febr. (—). Aabent Brev, at Giert Kosther, der skal have købt et Skib paa omtrent 50 Læster, hvormed en Henschen Nobbel for nogen Tid siden har forløbet Tolden, og skal have gode Adkomstbreve derpaa, maa faa samme Skib uhindret gennem Kongens Toldsteder og Strømme uden at blive arresteret; dog skal han svare Kongens Tolder sædvanlig Told. Sj. R. 11, 144 b.

— Mageskifte mellem Lauritz Rostrup til Ristrup og Kronen. J. R. 1, 303. (Se Kronens Skøder under 6. Febr. 1575.)

7. Febr. (—). Aabent Brev, at Tulle Ifuerssen maa være fri for at svare Landgilde, Ægt, Arbejde, Gæsteri og al anden Tynge af den Gaard, han selv bor i, saa længe han fører Opsyn med, at ingen uddrive Øksne ad ulovlige Vadesteder mellem Koldinghus og Schodborg. Udt. i J. R. 1, 303 b.

— Aabent Brev, at Bønderne i Schanderborg Len, der have klaget over, at der for nogen Tid siden er paalagt dem noget Jægergæsteribyg ud over det Gæsteri, de fra Arilds Tid have svaret, herefter skulle være fri for dette Jægergæsteribyg, dog undtages det Hofheste- og Jægergæsteri, som baade jordegne Bønder og Vordingstjenere i Lenet altid have holdt og nu give Malt for, hvilket fremdeles skal svares. J. R. 1, 303 b.

— Aabent Brev, at Claus Fisker, Borger i Kolding, der for nogen Tid siden har fæstet Kronens og Kirkens Part af Korntienden af Hierup[2] Sogn for en aarlig Afgift af 7 Ørt. Korn til Kronen og 2 Ørt. Korn til Kirken, indtil videre maa være fri for Afgiften til Kronen. J. R. 1, 304.

— Aabent Brev, at Hans Hanssen i Skerup herefter maa være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde, Gæsteri og anden Tynge af sin jordegne Bondegaard i Borckop[3]. Udt. i J. R. 1, 304 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 252 f. [2] Hjarup, Anst H. [3] Børkop, Holmans H.

7. Febr. (**Koldinghus**). Til Vincentz Jul. Hr. Jørgen Morthenssen, Kapellan i Kolding, har berettet, at han maa gøre Tjeneste i det til Kolding Bykirke annekterede Alminde Sogn, men ikke har nogen til at befordre sig did, naar han skal gøre Tjeneste i Kirken eller besøge syge i Sognet, da Præsten i Kolding har Præstegaarden i Alminde Sogn. Da han ikke selv formaar at holde Hest og Vogn og derfor har begæret at faa en af Kronens Bønder i Alminde til at befordre sig, skal Vincentz Jul forhandle med en af disse om at befordre Hr. Jørgen; denne Bonde maa saa være fri for at gøre Ægt og Arbejde til Koldinghus. J. T. 1, 176.

— (**Rugaard**). Til Hans Johanssen. Da Bønderne under Hindtzgafuel Slot have klaget over, at det i sidste Fejde er blevet Skik at holde Holdsvogne i Meddelfart, hvor saaledes Bønderne i Vindtz Herred maa skiftes til at holde snart med to og snart med flere Vogne Dagen ud, hvad enten der er nogen at befordre eller ej, skal han afskaffe dette, eftersom Borgerne i Byen [Middelfart] nu efter Fejdens Slutning nok selv kunne overkomme at befordre de Folk, der komme til dem med Pasbord; dog skulle Bønderne holde Vogne, naar Kongen er i Nørrejylland og stadig skal have Postbud mellem Meddelfart og Rugaard. — Seddel: Han skal beslaglægge de Restancer, Jørgen Sested har til gode i Lenet, og ikke »udstede« dennes Fodernød, førend Jørgen Sested har erklæret sig om nogle Klager af Bønderne over ham. F. T. 1, 41. K.

9[1]**. Febr.** (**Odense**). Forleningsbrev for Hr. Peder Hanssen, Sognepræst til Allerup Kirke, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Allerup Sogn, kvit og frit. K. Udt. i F. R. 1, 65.

— (**Nyborg**). Forleningsbrev for Mogens Henrichssen, Forstander for Hospitalet i Otthense, paa Kronens Part af Tienden af Hastrup[2] Sogn i Lunde Herred, uden Afgift. Udt. i F. R. 1, 65.

10. Febr. (—). Bestalling for Mogens Henrichssen, Raadmand i Otthense, og Hans Dionissen, Borger smstds., som Forstandere for Hospitalet i Otthense. De skulle forsvare Hospitalets Tjenere paa Herredsting, Landsting og andensteds, hvor

[1] F. R. har urigtigt: 3. [2] Hjadstrup.

disses Ret falder, men skulle ikke være forpligtede til at staa Hospitalet til Ansvar for hvad der er passeret i deres Formænds Knud Jørgenssens og Chrestoffer Bangs Tid. De skulle paase, at al Hospitalets Rente anvendes til Bedste for de fattige og de Skolepersoner, som underholdes i Klosteret; dog skal Hospitalsmesteren selv oppebære Hospitalets Rente og aarlig til 1. Maj gøre Regnskab derfor i Superintendentens, Provstens, Sognepræstens og Borgemestres og Raads Overværelse. F. R. 1, 65. K.

10. Febr. (**Nyborg**). Aabent Brev, hvorved det befales Forstanderne for Hospitalet i Otthense straks at tilbagekalde alle udgivne Fæstebreve paa de til Hospitalet henlagte Tiender, hvor disse ere bortfæstede for ringere Afgift, end de kunne taale, og siden bortfæste Tienderne for saa høj en Afgift som muligt; de skulle have Fuldmagt til at give Livsbreve paa Tienderne, og de, der fæste Tienderne, maa ikke uden Hospitalsforstandernes Samtykke overdrage dem til andre eller lade andre faa Del med i dem. F. R. 1, 66. K. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Befaling til Hack Ulfstand om paa Kongens Bekostning at istandsætte den Residens, som M. Hans Lange, Læsemester i Odense, har, da Residensen skal være noget forfalden og M. Hans erklærer, at hans Løn ikke er saadan, at han deraf kan sætte den i Stand, og da Kongens Fader tidligere har ladet samme Residens istandsætte. F. T. 1, 41 b. K.

— Til Peder Munck. Da Jacob Ulfeld, Embedsmand i Dallum Kloster, har noget Tømmer og nogle Bjælker liggende paa Gullandt, men ikke selv har Skibe, der kunne indtage saa store Bjælker, har Kongen paa hans Begæring tilladt, at hvis der bliver noget Skib tilovers af de Koffardi- og Fetaljeskibe, som Kongen aarlig lader udmønstre om Foraaret, og Kongen ikke selv behøver det, maa han faa det til at hente ovennævnte Tømmer og Bjælker. Peder Munck skal give de i den Henseende fornødne Ordrer, men Jacob Ulfeld skal selv forsyne Skibet med Folk og Fetalje. Sj. T. 13, 5 b.

11. Febr. (—). Befaling til Bønderne under Hindtzgafuel Slot, der ere pligtige til at udføre Møg og Gødning fra Ladegaarden og Slottet og til at gærde om Slottets Ejendomme og Vange, men ikke alle møde paa en bestemt Tid, om herefter alle at møde paa den Dag, de blive tilsagte, for at de alle paa én Gang kunne udføre Arbejdet. F. T. 1, 42. K.

11. Febr. (**Korsør**). Til Erick Hardenberg. Da Vendtz Herredsmænd, der hidtil have været delte i to Hold med deres Vogne, naar de skulde befordre Kongen og hans Folk, hvoraf det ene er mødt i Meddelfard og det andet ved Endesløf[1] Kirke, ikke ene kunne skaffe alle de Vogne, der behøves, sendes der ham til Forkyndelse et aabent Brev til Bønderne i Bog Herred om, at de herefter, naar Kongen selv rejser gennem Landet, skulle møde med Heste og Vogne ved Endesløf Kirke for at hjælpe til ved Befordringen. F. T. 1, 42 b. K.

— Til M. Nils Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Ferritzløf Sognemænd have for nogen Tid siden klaget over, at deres Sognepræst Hr. Tammis, der ogsaa er Præst til Rolsted og Rønninge Sogne, imod deres Vilje og i Strid med Ordinansen har paanødt dem en Kapellan, Hr. Peder Kotte, og de have ved den Lejlighed faaet en Skrivelse til M. Nils om at forhindre, at der paatvinges dem en Kapellan, i hvilken Anledning denne ogsaa har forbudt Peder Kotte at gøre Tjeneste i Kirken. Da Kongen imidlertid siden har erfaret, at Kapellanen er samtykt af de fleste Sognemænd i de andre 2 Sogne, og da det ikke strider mod Ordinansen, at en Præst selv vælger sig en Kapellan, skal Hr. Peder Kotte herefter være Hr. Tammis's Kapellan. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Til Borgemestre og Raad i Odense. Da der næsten ingen almindelige Herberger holdes i Byen, saa fremmede Folk, der ikke ere kendte i Byen, ikke kunne vide, hvor de skulle tage ind, og det paahviler Borgemestre og Raad at holde godt Politi i Købstæderne, skulle de give 4 eller 5 formuende Mænd i Byen Ordre til at holde almindeligt Herberg og udhænge Tegn over Døren, for at fremmede kunne vide, hvor de skulle tage ind. F. T. 1, 43. K.[2]

12. Febr. (**Ringsted**). Stadfæstelse paa en af Borgemestre og Raad i Othense efter Borgerskabets Begæring fastsat Vedtægt om Jordskyldens Beregning efter Møntens Omsættelse, hvorefter der nu skal gives 1 enkelt Dlr., 4 Alb. og 1 Sk., hvor der tidligere gaves 3 Mk., 1 Sk. og 2 Alb., og saa fremdeles. F. R. 1, 66 b. K.[3]

---

[1] Indslev, Vends H. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 617. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 617 f.

12. Febr. (Ringsted). Livsbrev for Oluf Bager, Borger i Otthense, paa' 1 St. Knudtz Klosters Gaard i Fyen, kaldet Ellegaard, uden Afgift, dog først efter den nuværende Indehaver Hr. Chresten Pouelssens Død. Ønsker han, naar han faar Gaarden, selv at holde Avl paa den, skal han blive enig med den paa Gaarden boende Bonde derom. F. R. 1, 67.

13. Febr. (—). Befaling til M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Sore Kloster, herefter ikke at brænde mere end 1 eller 2 Ovne Sten i Teglovnen ved Klosteret om Aaret, da Klosterets Skove ere blevne meget ødelagte ved denne Brænding og ville blive det endnu mere, hvis der skal brændes ligesaa ofte som hidtil. Han skal nedbryde det Pendingehus, som er sat i Skoven, kaldet Mildebiere, da det ikke indbringer Kronen noget synderligt og Folkene i Huset ødelægge mere Skov, end Huset aarlig indbringer. Sj. T. 13, 6 b.

—[1] Til Borgemestre og Raad i Købstæderne i Fyen. Da der i Købstæderne i Fyen ikke bruges ens Skæppe og Skaalvægt, hvilket medfører stor Uskikkelighed i Køb og Salg og fremkalder stærke Klager fra Bønderne og de fremmede, der handle med Borgerne, skulle de, naar Axel Vifferd og Hack Ulfstand tilsige dem, sende en eller to af de fornemste Borgemestre og Raadmænd fra hver Købstad til Odense til Midfaste [13. Marts] for der at komme overens om en bestemt Skæppe og Skaalvægt, der saa herefter skulle bruges i alle Købstæderne; naar de ere blevne enige om, hvilken Skæppe og Skaalvægt der skal bruges, skulle de lade gøre nogle Mønstre deraf, lade dem mærke med Brænde og sende dem rundt til alle Købstæderne. F. T. 1, 44. K.

— Befaling til Axel Vifferd og Hack Ulfstand at mødes i Odense til Midfaste, kalde en eller to af de fornemste Borgemestre og Raadmænd fra hver Købstad i Fyen til og i Forening med dem blive enige om ens Skæppe og Skaalvægt; de skulle derefter lade gøre nogle Mønstre, lade dem mærke og brænde og befale Borgemestre og Raad i hver Købstad herefter at bruge disse. F. T. 1, 45. K.

— (U. St.). Befaling til Axel Vifferdt, der har meldt, at Taget

[1] Baade F. T. og K. have: 22. Febr. Dette maa dog sikkert være en Fejlskrift; den 22. Febr. var Kongen ikke i Ringsted, og man maa desuden formode, at dette Brev er udstedt samtidig med det følgende.

og andet paa Nyborg Slot maa istandsættes, og har forespurgt, hvorledes han skal forholde sig hermed, da han har Lenet paa Afgift, om med det første at lade alt gøre i Stand og siden holde det vedlige; Bekostningen derved skal blive afkortet i hans Afgift. F. T. 1, 43 b. K.

13. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen indtil videre eftergiver Knud Ulfeld, der har fæstet Kronens og Kirkens Parter af Korntienden af Odersløf og Iløsse[1] Sogne i Skaane for en aarlig Afgift af $3^1/_2$ Pd. Rug, 12 Pd. Byg og 12 Tdr. Havre, de $3^1/_2$ Pd. Rug og 12 Tdr. Havre, da en Del af Bønderne i disse Sogne svarer deres Tiende til Kapitlet i Lund og for største Delen er Kapitlets Tjenere. Sk. R. 1, 103 b.

16. Febr. (—). Til Peder Oxe. Han har meldt, at Markgrevinden af Badens Fribytter sidste Sommer har taget en af Kongens Bojerter, kaldet Flasken, og at et af hendes Skibe siden er kommet til Sundet, hvor der er paastaaet, at det tilhørte Hertug Karl af Sverrig, i hvis Navn ogsaa Skibets Pasbord var udstedt; da Tolderen imidlertid nærede Tvivl med Hensyn til Pasbordet, har han, forinden han lod Skibet passere, taget edelig Certifikats af nogle af Skibsfolkene om, at Skibet tilhørte Hertug Karl. Da Folkene paa Markgrevindens Skib siden ere blevne bange og ikke have turdet løbe tilbage gennem Sundet med Skibet, men ere løbne ind til Floskerøe[2], hvor de endnu ligge, skal han give Ordre til, at Skibet indtil videre bliver anholdt paa en Ret. Sj. T. 13, 6.

17. Febr. (—). Til Jørgen Marsuin. Da Sognemændene i Rørum Sogn have begæret nogen Hjælp til deres meget bygfaldne Kirkes Istandsættelse, har Kongen bevilget, at de dertil i de næste 2 Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Rørum Sogn, hvorfor han skal skaffe dem den og paase, at den kun anvendes til Kirkens Istandsættelse. Sk. T. 1, 53.

— Pantebrev paa Livstid til Fru Anne Parsberg, Chrestoffer Guldenstierns Enke, paa noget St. Knudtz Klosters Gods i Bog Herred, nemlig 10 Gaarde og 1 øde Bolig i Derup[3] i Flemløsse Sogn og 1 Gaard i Brede[4] i Vissenberg Sogn, som hun nu selv har i Pant; efter hendes Død maa hendes Arvinger beholde Godset, indtil det indløses fra dem. F. R. 1, 67 b. K.

---

[1] Igelösa, Torne H. [2] Flækkerø? [3] Dærup. [4] Brejd, Odense H.

18. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hans Frome, Borger i Rostock, der i sidste Fejde paa sit Skib har udført en svensk Fange af Riget, men forsikrer paa det bestemteste, at han ikke har vidst, at Manden var Fange, fremdeles uhindret maa handle og vandle her i Riget og søge sin Næring som andre fremmede Købmænd mod at svare Kronen sædvanlig Told og Rettighed. Sj. R. 11, 145.

— [1] Til Peder Oxe. Kongen har bragt i Erfaring, at der for kort Tid siden er skudt et Stykke Vildt i Kronens Enemærkeskove under Vinstruppe, og at 2 Skytter siden ere komne i Strid om Huden af dette Dyr, hvorved den ene er bleven saaret, saa han nu ligger under Bartskær i Nestuidt. Det befales derfor Peder Oxe, der har Nestuidt i Befaling, straks at lade forhøre hos Bartskæren om denne Karl og, hvis han er der, sørge for, at han ikke bortkommer eller understikkes; han skal underrette Kongen om, hvem Karlen tilhører. Sj. T. 13, 38 b.

— Til M. Ifuer Bertelssen, Abbed i Sorre Kloster. Kongen har eftergivet Hans Morsing[2] Halvdelen af den Landgilde, han resterer med fra den Tid, han boede i Susserup Mølle. Orig.

20. Febr. (—). Aabent Brev, at M. Lauritz Pederssen, der er beskikket til tysk Prædikant og skal gøre Tjeneste i den ny Kirke, som Kongen har ladet indrette i Kiøpnehafn, skal have fri Bolig og i aarlig Løn 200 Dlr. af Rentekammeret og 4 Pd. Rug, 6 Pd. Malt, $^1/_2$ Td. Smør, 1 Okse, 12 Sider Flæsk, 10 Lam, 20 Gæs og en Skude Ved paa 80 Læs af Kiøpnehafns Slot; hans Bestalling skal regnes fra sidste St. Mikkels Dag. Kongen vil ved første Lejlighed give ham et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, men Indtægten deraf skal da afkortes i den ham tillagte Underholdning. Sj. R. 11, 145 b[3].

— Ekspektancebrev for M. Lauritz Pederssen paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, dog tidligere udgivne Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. Udt. i Sj. R. 11, 146[3].

21. Febr. (**Skanderborg**[4]). Til Hans Skougardt. I Anledning af Kongens tidligere Skrivelse til ham om at give Hr. Anders Jonas

---

[1] Brevet er indført mellem Brevene fra Maj, saa Febr. er maaske en Fejlskrift for: Maj. [2] Navnet er tilføjet efter en Paaskrift bag paa Brevet; i selve Brevet staar kun: denne Brevviser. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 348 f. [4] Skanderborg maa være en Fejlskrift for: Frederiksborg.

Kollatsbrev paa Giildebrønde[1] Sogn har han givet Hr. Anders det Svar, at hvis Hr. Peder i Grefue ikke kan beholde Sognene [Greve og Kildebrønde], vil han for Kongens Brevs Skyld lade Hr. Anders faa Giildebrønde Sogn. Da Hr. Peder nu er dømt fra Sognene, men en anden allerede er kaldet i hans Sted, vil Kongen ikke gøre noget herved, men beder Hans Skougardt give Hr. Anders Kollatsbrev paa Giildebrønde Sogn, indtil Hr. Anders kan blive forsørget paa anden Maade og begge Sognene kunne blive annekterede efter den derom gjorte Skik; dog skal alt gaa efter Ordinansen. Sj. T. 13, 8.

22. Febr. Se 13. Febr.

23. Febr. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hans Lauritzen, Kannik i Roskilde, paa nogle til Roskildegaard hørende Jorder og Enge, nemlig en Jord i Engevangen øst for Værkhøjen og hen til Sortekildebækken, et Stykke Eng af den østre Ende af Rørsøen og en Jord i Bedstrup[2] Mark nord for Adelvejen og indtil Stranden, uden Afgift. Sj. R. 11, 146.

— Befaling til Corvitz Viffert herefter at betale Teglbrænderen i Kulden 10 Mk., eftersom Mønten før gik, for hver Tusinde Mursten, han brænder, og gøre op med ham for hver Ovn, give ham 100 Dlr. paa Regnskab og paa Kongens Vegne levere ham 2 Heste af de Heste, der ere modtagne i Inventarium paa Slottet, skaffe ham en Arbejdsvogn fra Slottet og indskrive det altsammen i Regnskabet. Teglbrænderen skal herefter paa egen Bekostning skaffe sig Hjælp, naar Ovnen skal sættes eller tømmes, og i alt rette sig efter den Overenskomst, som Corvitz Viffert har sluttet med ham. Sk. T. 1, 53 b.

24. Febr. (—). Tilladelse for Borgemester og Raad i Rundeby til, indtil videre, at oppebære Kronens Part af Korntienden af Rundeby Sogn til deres Kirkes Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 104.

26. Febr. (**Kbhvn.**). Til Eggerdt Ulfeldt. Da Hr. Niels Morthenssen, der for kort Tid siden er afsat fra Giildebrønde[1] Sogn, har klaget over, at den Tiende, har har tjent for i de foregaaende Aar, er beslaglagt hos Bønderne, skal Eggerdt Ulfeldt befale Giildebrønde Sognemænd at levere Hr. Niels al den Tiende, som er beslaglagt hos dem eller opbevaret andensteds. Sj. T. 13, 8.

---

[1] Kildebrønde, Tune H. [2] Bidstrup.

[**Omtr. 26. Febr.**[1]]. Til Chrestopher Valckendorp. Da Caren Prenn, Hofsinde, til Rentekammeret har indleveret en Restseddel paa den Besolding, han har fortjent under Greven af Suartzborrig, hvilken Restseddel skal være medregnet i den sidste Termin, der skal betales Greven, skal Chrestopher Valckendorp betale Caren Prenn 300 Dlr. paa denne Restseddel mod en skriftlig Erklæring om, at han vil holde Kongen skadesløs, hvis der ikke kan tilkomme ham saa meget. Sj. T. 13, 8 b.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Livsbrev for M. Rolluf, Kongens Arkelimester, paa 1 Gaard i Brøndtzhofuit i Sockelund Herred, som Karine Dr. Hans Albretssens sidst havde i Værge, uden Afgift, men mod at forestaa sin Befaling med Troskab; gør han ikke det, skal dette Brev være forbrudt. Sj. R. 11, 146 b.

28. Febr. (—). Mageskifte mellem Peder Oxe, Hofmester, og Kronen. Sj. R. 11, 147. (Se Kronens Skøder.)

[**Febr.** (?)[2].] Livsbrev for Las Bonde, der har fæstet Kronens Gaard Over Testrup og for at faa nogen Forskaansel derpaa tilskødet Kronen sin og sin Hustrus Rettighed i en jordegen Bondegaard i Afferrie[3] By og Sogn, og hans Hustru Doretthe Hansdatter paa ovennævnte Gaard Over Testrup mod aarlig at svare Kronen sædvanlig Landgilde deraf. Da den Rettighed, som Las Bonde har tilskødet Kronen, har været hans Hustrus arvelige Ejendom, skulle de, saa længe hun lever, være fri for at gøre Ægt og Arbejde af Gaarden i Over Testrup. De skulle være Lensmanden paa Hald lydige og maa kun hugge i Skovene efter Udvisning af Lensmanden eller hans Skovfoged. J. R. 1, 304 b.

1. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til Eggert Ulfeldt straks at lægge 2 Gaarde i Bendeboe, som Kongen har faaet til Mageskifte af Peder Oxe, Hofmester, ind under Roskyldgaard og lade dem indskrive i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods. Sj. T. 13, 8 b.

— Befaling til Peder Oxe at levere gamle Niels Pederssen, Renteskriver, 200 Dlr., som Kongen har skænket ham til at bygge for, og 200 Dlr., som Kongen har laant ham; de sidste 200 Dlr. skal Niels Pederssen forpligte sig til at tilbagebetale ved første Lejlighed. Sj. T. 13, 9 b.

---

[1] Brevet er indført mellem Breve af 26. Febr. og 1. Marts. [2] Brevet er udateret, men indført mellem Breve af 7. Febr. og 9. Marts. [3] Asfærg, Nørhald H.

1. Marts (**Frederiksborg**). Til samme. Da Kongen straks vil indløse noget Anderschof Klosters Gods paa Fyen, som Moritz Podebusch har i Pant for 5800 Dlr. og 1000 Gylden i Guld, og det Anderschof Klosters Gods i Jersorre, som Fru Berette Rønnou har i Pant for 2000 Dlr., skal Peder Oxe af Rentekammeret levere Vilhielm Dresselberg, Sekretær, der skal sendes afsted med Pengene, de 7800 Dlr. og saa mange Dalere, som de 1000 Gylden kunne beløbe sig til, og befale ham at tage Pantebrevene med sig tilbage. Ligeledes skal han levere Biørn Kaaes 6000 Dlr. til at indløse Froste Herred med fra Fru Beate Bylde, da Kongen nu vil lægge dette Herred ind under Malmøehus. Sj. T. 13, 9.

— Befaling til Moritz Podebusch at modtage Pantesummen for det Andvorschou Klosters Gods i Fyen samt 1 Gaard i Thoiesøe[1] og 2 Gaarde i Kiørup, som han har i Pant, og sende Kongen Pantebrevene; de 1000 Gylden sendes i Dalere, og Kongen haaber, at han vil beregne en Gylden til den Værdi, andre beregne den til. F. T. 1, 45 b. K.

— Til Biørn Kaas. Hoslagt sendes der ham Følgebrev til Bønderne i Froste Herred, som herefter skal ligge under Malmøehus, og Brev til Fru Beathe Biilde, Otthe Brahis Enke, der har Herredet i Pant, om at overlevere ham det mod Udbetaling af Pantesummen. Han skal sende Bud til Hofmesteren efter de 6000 Dlr., som Herredet staar i Pant for, men maa ikke overtage Herredet, førend han har betalt Fru Beathe Pengene. Sk. T. 1, 54.

2. Marts (—). Befaling til Fru Beate Bilde, Otthe Bradis Enke, at modtage Pantesummen for Froste Herred af Biørn Kaas og overlevere ham Herredet med Pantebrevene. Udt. i Sk. T. 1, 54 b.

— Befaling til Fru Birgitte Rønnou, Henning Quidtzous Enke, fra hvem Kongen nu vil indløse det Andvorschouf Klosters Gods i Fyen i Jersorre med 1 Gaard i Østerbølle og Herligheden af 2 Gaarde i Tofte, som hun en Tid har haft i Pant, om at modtage Pantesummen, tilbagesende Kongen Pantebrevene og ikke videre befatte sig med Godset. F. T. 1, 46. K.

— Følgebrev for Hr. Berthel Seuerinssen, Prior i Antuorschouf Kloster, til Antuorschouf Klosters Bønder i Harsmarcke i Lunde Herred, Bordesse[2], Rorsløf, Brestrup, Gyn-

[1] Tørresø, Skam H. [2] Baardesø.

strup[1], Renge[2], Krogsbølle og Hørup[3] i Skam Herred, som Mouritz Podebusch hidtil har haft i Værge, og til samme Klosters Bønder i Jersor, hvilke Fru Birgethe Rønnov hidtil har haft i Værge. K. Udt. i F. R. 1, 68.

2. Marts (Frederiksborg). Til Hack Ulfstand. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne paa 1 Gaard i Tøresse og 2 Gaarde i Kiørup, som Moritz Podebusch har haft i Pant, paa 6 Gaarde i Harsmarck, som Moritz Podebusch har haft Herligheden af i Pant, medens Landgilden har fulgt Superintendenten i Fyens Stift, og paa 1 Gaard i Østerbølle[4] og 2 Gaarde i Tofte i Skouby Sogn, som Fru Berette Rønnou, Henning Quitzous Enke, har haft i Pant, med Ordre til straks at overtage Godset og aarlig gøre Kongen Regnskab for al vis og uvis Indtægt deraf; dog maa han ikke befatte sig med Landgilden af de 6 Kirkegaarde i Harsmarck og de 2 Kirkegaarde i Tofte. F. T. 1, 46. K.

— Følgebrev for Hack Ulfstand til Bønderne paa ovennævnte Gods. K. Udt. i F. R. 1, 68 b.

— Aabent Brev, at Hans Mule, Borger i Otthense, — der har købt alle de Øksne, som Kongen i Aar har ladet stalde i Sjælland, ialt 934 Øksne og 3 Køer foruden de ved Dragsholm staaende Øksne, som han ogsaa har købt, og paa hvis Antal han skal have skriftligt Bevis af Frantz Lauritzen, Foged smstds. — toldfrit maa uddrive alle disse Øksne og Køer. Sj. R. 11, 147 b.

— Til Bent Gregerssen, Abbed i Rinste Kloster. Kongen har for nogen Tid siden givet ham Brev paa et Vænge udenfor Roskyldt, som har ligget til Vor Frue Kloster smstds., og som Lauge Beck ogsaa har undt ham, medens han var Lensmand; da Eggert Ulfeldt imidlertid nu har berettet, at Vænget hører til Vor Frue Klosters Avl, som han har i Forlening, maa Bent Gregerssen enten afstaa det eller blive enig med Eggert Ulfeldt om at faa Lov til at beholde det. Sj. T. 13, 9 b.

— Til Morthen Venstermand. Nedenstaaende Brev til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn sendes ham med Ordre til, saafremt der efter 1. Maj bo Folk i ommeldte Huse, Boder og Haver og Borgerne se gennem Fingre med dem, da at lægge Huse, Boder og Haver ind under Slottet som forbrudt Gods. Sj. T. 13, 10[5].

---

[1] Gøngstrup. [2] Ringe. [3] N. Højrup. [4] N. Esterbølle, Skovby H. [5] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 613.

3. Marts (Frederiksborg). Til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn. Da der i de Haver og Boder, som nogle Borgere eje udenfor Kiøbnehafn, bor mange Folk, for største Delen et løst Selskab, som nærmest er draget ud af Byen for at slippe for Skat og Tynge og for at kunne bruge deres Løsagtighed og anden ukristelige Handel, har Kongen bestemt, at der herefter ingen maa bo i disse Haver og Boder, og at de, der nu bo dér, inden førstkommende 1. Maj skulle flytte ind i Byen eller drage andenstedshen. Borgemestre og Raad skulle give Ejerne af Haverne og Boderne Ordrer i Overensstemmelse hermed og alvorligt befale dem at rette sig herefter, da Lensmanden har Ordre til i Tilfælde af Ulydighed at lægge Husene og Boderne ind under Slottet som forbrudt Gods. Sj. T. 13, 10 b[1].

4. Marts (Krogen). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at give Kongens Faktor i Embden Ordre til at forstrække Kongens Urtegaardsmand paa Dronningborg, der nu skal rejse til Nederlandene for at bestille nogle hollandske Træer, med 100 Dlr., men ikke mere, til at betale Træerne med. Orig.

— Til Coruitz Viffert. Da Kongens Hofsinder skulle blive liggende i Helsingør en Tid, men der intet Akseltorv holdes i Byen og ingen Tilførsel gøres af Bønderne som til andre Købstæder, hvilket vil medføre, at alt vil blive dyrt, og at Borgerne ikke ville kunne faa hvad de skulle bruge til Hofsindernes og deres Folks Underholdning, skal han, saa længe Hofsinderne blive i Helsingør, tillade Slagterne der i Byen at drage over til Skaane for i Landsbyerne og andensteds at købe Øksne, Faar og Lam til Slagtning; Borgemestrene i Helsingør skulle give ham en Fortegnelse over Slagterne, for at ikke andre under det Skin skulle drive Landkøb. Sk. T. 1, 54 b.

— Tilladelse for Hertug Adolph af Holsten til i Aar at maatte besøge hvilken Havn for Sønden paa Island, han lyster, med et Skib for at sælge Varer der og igen købe Fisk, Tran og andet. N. R. 1, 113.

— Lignende Tilladelse for samme til at besøge hvilken Havn for Norden paa Island, han lyster, undtagen Egefiordt[2], Skagefiordt og Husuig Havne. Udt. i N. R. 1, 113 b.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 618 f. [2] Øfjord.

4. Marts (Krogen). Befaling til Johan Bucholt at være Hertug Adolphs Folk behjælpelig med at sælge og købe Varer paa Island, dog ikke i de 3 Havne Egefiordt, Schagefiordt og Husuig, som Marcus Hess har Eneret paa. N. T. 1, 73 b.

5. Marts (—). Til Peder Oxe. Kongen er nu bleven enig med M. Hans Bygmester om de 2 Runddele, denne skal lægge ved Krogen, og vil i Aar lægge Grundvolden til dem, saa Murværket kan gøres færdigt næste Aar. Da der hertil maa skaffes en stor Hob Kalk og Sten i Forraad, skal Peder Oxe tilskrive Kongen sin Betænkning om, hvor Kongen kan faa Kalk og Sten, bestille saa mange Mursten som muligt, sende dem did og skaffe M. Hans hvad han forlanger til Bygningen. Han skal hidsende et af de gamle, ubrugelige Skibe paa en 100 eller 50 Læster, hvis der ikke er større, da Kongen vil lade det sænke ved Odden for Slottet for at forhindre, at Isen tager mere Overhaand. Da Kongen har ladet Skytset slæbe ud af den Skanse, hvor den ene af Runddelene skal staa, skal Peder Oxe straks lade 2 af Kongens Skibe udruste og lægge ved Kasteruppe Knæ for at føre Opsyn med, hvilke Skibe der løbe gennem Sundet. Han skal med det allerførste skaffe det Tømmer, som Kongen tidligere har talt med ham om at bestille. Sj. T. 13, 11 b[1].

6. Marts (—). Kvittans til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, og Frederich Leyel og Dauid Hanssen, Toldskrivere smstds., paa 12 Sække engelsk Hvede, som Johan Foxal har sendt, 3 smaa Tønder med syltet Ingefær, vejende $33^1/_2$ Pd., nogle Kurve, der vare bestilte hos Isach Kurvemager, 2 »Straa engelsk Sprott«, $^1/_2$ Stykke grønt, groft Engelst, 1 Sæk med 27 Pd. 1 Fjerd. Kransøjen, 1050 Pomeranser, 100 Granatæbler, 1 grøn og 1 graa Papegøje, 1 Par Kaniner med 3 Unger, 1 Papegøjebur og 12 Ottinger Agurker, hvilket de efter Kongens Befaling have sendt til Skanderborg og Frederichsborg Slotte. Sj. R. 11, 148.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har bevilget, at Philippus Gardin, Kongens Faktor i Embden, maa faa et Skib paa 40 Læster gennem Sundet til Narfuen uden at svare Lastepenge. Orig.

7. Marts (—). Til samme. Da Kongen nu har sluttet Kontrakt med M. Hans Bygmester om Bygningen her paa

[1] Tr.: Dsk. Samlinger V. 135 f.

Slottet, hvorefter denne paa sin egen Bekostning, hvad Folk angaar, skal gøre Bygningen færdig for 4000 Dlr., skal Hendrich Mogenssen efterhaanden betale M. Hans de Penge, han behøver, og indskrive dem i Regnskabet. Han skal betale de 250 ny Dlr., som Kongen skylder M. Hans for Spiret paa det ny Hus, med gamle Dalere og beregne de ny Dalere til den Værdi, som gælder i Nederlandene. Sj. T. 13, 12[1].

7. Marts (Kroger). Aabent Brev, at Peder Anderssen i Sem, der af sine Medarvinger har tilforhandlet sig en Gaard i Varbierge Len, kaldet Martofte, som er Bøndereje og har ligget øde siden Fejden, og nu vil opbygge den, maa beholde ovennævnte Gaard uden Afgift i de næste 3 Aar og desuden faa nogen Hjælp i Skovene til Gaardens Opbygning efter Lensmandens Anvisning; efter de 3 Aars Forløb skal han svare sædvanlig Afgift til Varbierge Slot. Sk. R. 1, 104.

8. Marts (Frederiksborg). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Hoslagt sendes ham en Kopi af Kongens Forskrivning til Dronning Sophia paa 2000 Dlr. aarlig af Tolden i Helsingøer, at betale til hver St. Bartolomei Dag [24. Aug.], med Ordre til at sende Dronningen disse Penge og indskrive dem i Regnskabet. Han skal opbevare Kopien ved sine Registre, for at de kommende Toldere kunne vide at rette sig efter den. Sj. T. 13, 12.

9. Marts (—). Kvittans til Christoffer Valckendorff til Glorup, Rentemester, der nu i Overværelse af Peder Oxe, Hofmester, og Niels Kaas, Kansler, har gjort Kongen Regnskab for sin Indtægt og Udgift fra 1. Jan. 1574 til 1. Jan. 1575. Han blev skyldig $116^1/_2$ Rosenobel, 6 Henricusnobler, 2 Dobbeltdukater, 20 Engelotter, 4 ungerske Gylden, 5 Kroner, 157 Goltgylden, 1 Hornsgylden, $3^1/_2$ Lod $1^1/_2$ Kvintin rinsk Guld, 2 Guldkæder med et Smykke paa, 38 rinske Gylden, 1 Guldkæde paa $11^1/_2$ Krone og et Smykke i samme Kæde paa $3^1/_2$ rinsk Gylden, 1 Guldring paa 1 Dobbeltdukat, 1 lille Guldring med 1 Glassten, 1 Guldring med en Granat paa $2^1/_2$ rinsk Gylden paa $^1/_2$ Ort nær, 1 Guldring paa 1 Goltgylden paa $^1/_2$ Ort nær, forskelligt Guld til 14 rinske Gylden, 3 Fastelavnsgylden, 191 Prinsedlr., 1634 gl. Dlr., 3052 ny Dlr., 1 skotsk Dlr., $1045^1/_2$ Lod Sølv, 2 Sølvnæb i en Snor, 1

[1] Tr.: Dsk. Samlinger V. 136.

forgyldt Sølvring paa 1 Kvintin, 28,707½ Mk. 5 Sk. 2½ Pend., 1130½ rydsk Dening, 918 Mk. 2 Alb. svensk Mønt og 4 svenske Klippinge, for hvilket han fremdeles skal staa til Regnskab. Sj. R. 11, 148.

9. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Fru Idde Munck til Totterup, Hr. Olluf Nielssens Enke, der har afstaaet noget Gods ved Ringsted til Kronen, hvor hun og hendes Folk hidtil have haft en 6—7 Vogne, naar hun eller hendes Bud skulde rejse til Jylland eller Fyen, herefter maa faa en 5, 6 eller 10 Vogne i det allerhøjeste fra Ringsted Kloster, naar hendes Vej falder der forbi; dog skulle disse Vogne ikke køre hende længere, end Klosterets Tjenere pleje at køre. Sj. R. 11, 149.

— Aabent Brev, at Fru Karine Gyldenstiern, Holgier Rosenkrantzis Enke, maa beholde Bygholm Slot og Len, som hendes Husbonde sidst havde i Værge, fra 1. Maj 1575 til 1. Maj 1576, uden Afgift; ligeledes maa hun have Horsens i Værge paa samme Vilkaar som hendes Husbonde. J. R. 1, 305 b.

— Befaling til Vincentz Juel herefter at have Vedle i Forsvar, ligesom Holger Rosenkrantz hidtil har haft. Udt. i J. T. 1, 176 b.

10. Marts (—). Til Hendrich Mogenssen. Kongen tillader, at et Skib, tilhørende Hertug Hans Frederich af Pommern og ført af Morten Gambeck, hvilket er kommet til Sundet med 30 Læster Salt om Bord, maa passere toldfrit. Sj. T. 13, 12 b.

— Aabent Brev, at Christopher, Borggreve von Dohna, indtil videre aarlig maa faa 300 Læs Ved i Hellestad Skove i Skaane til Ildebrændsel, dog mod selv at hente dem og efter Udvisning af Lensmanden paa Landtzkrone; ligeledes maa han nyde frit Fiskeri i Lumme Aa til sit eget Behov, saa vidt Kronens Rettighed i samme Aa strækker sig. Sk. R. 1, 104 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin at sørge for, at Kirkeværgerne ved Giemse[1] Sognekirke i de næste 2 Aar faa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Giemse Sogn til deres Kirkes Bygning, og paase, at den kun anvendes dertil. Udt. i Sk. T. 1, 55.

— Aabent Brev, at M. Jeronimus Justus maa være fri for at give nogen Indfæstning af Odtzgaard i Medelsom

[1] Gemshög, Lister H.

Herred, hvorpaa Kongen for nogen Tid siden har givet ham Livsbrev paa den Betingelse, at han skulde fæste den efter sin Faders og Moders Død; derimod skal han svare samme Landgilde, som der hidtil er svaret. J. R. 1, 306.

10. Marts (**Frederiksborg**). Til Erich Rud. Da Kongen nu har beskikket Christen Christenssen til Salter paa Nybe, Sebersund, Stafuen[1], Øland, Gøll[2] og Nørholm Fiskerlejer efter Bartel Stinger, skal Erich Rud paase, at alle Ned- og Vodkarle tilbyde ham alle de Sild, de fange paa Kongens Købedage, og lade dem straffe, der ikke ville komme i Land og optælle deres Sild, førend Købedagene ere til Ende. Han skal straks lade det Hus, som plejer at bruges til Kongens Salteri, tække og gøre i Stand og skaffe Salteren Ildebrændsel. J. T. 1, 176 b.

11. Marts (—). Til alle, som besøge Fiskerlejerne Nibe, Sebersundt, Stafuendt, Øland, Gøl[2] og Nørreholm. Kongen har befalet Erich Rud, Embedsmand paa Olborghus, og sin Salter Christen Christenssøn at salte 60 Læster Sild og mere til Slottenes og Orlogsskibenes Behov og befalet, at alle Fisk, der fanges fra Mandag Aften til Onsdag Aften, skulle sælges til dem til den sædvanlige Pris. J. T. 1, 177[3].

— Til nedennævnte Lensmænd. Da de trods Kongens Befaling sidste Aar til alle Lensmænd om at slutte deres Regnskab til 1. Maj og indsende hvad de blive skyldige til Rentekammeret endnu staa til Restance med deres Regnskab eller Afgift for sidste Aar, hvilket har undret Kongen meget og voldt ham ikke ringe Forlegenhed, da han havde stolet paa at faa Pengene ind, befales det dem paany at slutte de Regnskaber, de restere med, til førstkommende 1. Maj og for Fremtiden slutte deres Regnskaber til samme Tid og sende deres Skrivere hid med dem for at betale hvad de blive skyldige, da Kongen ellers maa fratage dem Lenene. — Peder Munck [med Regnskabet] for det uvisse af Ermelund Len, Prioren i Anduorschof, Eggert Ulfeld [med Regnskabet] for Roskyldegaard og Stiftet, Hack Ulfstand paa Othensegaard, Otte Emichssen paa Rudgaard, Chresten Skeel paa Bøulinge, Predbiørn Gyldenstern [med Regnskabet] for det uvisse af Vesteruig, Erick Lycke med 2 Aars Regnskab af Riberhus, Hendrich Gyldenstern

[1] J. T. har urigtigt: Schafuen. [2] J. T. har urigtigt: Bøll. [3] Tr.: Nordisk Tidsskr. f. Fiskeri IV. 31 f.

[med Regnskabet] for det uvisse af Han Herred og for sin Afgift og den uvisse Rente af Vidschyld Klosters Gods, Jørgen Bille [med Regnskabet] for det uvisse af Soluidtzborg og Lyckou Len, Oluf Moritzens Arvinger [med Regnskabet] af Helsingborg Slot, Johan Urne med Stiftets Regnskab af Bornholm, Peder Gyldenstern paa Bahus, Erick Brockenhus [med Regnskabet] for det uvisse af Medsyssel Len, Erick Munck med Regnskabet af Nedenes Len og Bradtzberg, Matz Skeel med Helgeland og Vardøehus Regnskaber, Hans Offessen af Becke Kloster, Moritz Skriver af Ferøe, Simen Surbeck med Regnskabet af Vespenøe og Jahan Buckholdt paa Island. Sj. T. 13, 13. Orig.[1] (dat. 12. Marts, til Oluf Movridsens Arvinger).

11. Marts (Frederiksborg). Ekspektancebrev for Nils Poske, Slotsskriver, paa det første ledige Kannikedømme i Lunde Domkirke. Udt. i Sk. R. 1, 105.

— Forleningsbrev for Holger Brahe paa Villandtz Herred, som Fru Citzelle Knudt Pederssens sidst havde i Værge. Han skal svare 300 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen; derimod forbeholder Kongen sig alt Vrag og Told. Sk. R. 1, 105 b.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Halmsted Herred omkring Hyltegaard[2] indtil videre skulle pløje, saa og høste til Hyltegaard, naar Hendrich Brahe, Embedsmand i Halmsted Herred, eller hans Fuldmægtig tilsiger dem, da Hendrich Brahe nu selv vil bruge Jorden til Hyltegaard og føre Afgrøden til Halmsted, for at han, naar han kommer did i Kongens Ærinde, kan have Underholdning til sine Folk og Foder til sine Heste. Sk. R. 1, 106.

— Befaling til Lauritz Skram, fra hvem Kongen vil indløse Ødtz Kloster, at modtage Pantesummen for Klosteret paa Rentekammeret i Kiøpnehafn og indlevere Pantebrevene smstds., dog maa han beholde selve Klosteret til 1. Maj af Hensyn til det Fæ og Kvæg, han har staaende dér. Udt. i Sk. T. 1, 55 b.

— [3] Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at indløse Øuidtz Kloster, som Fru Idde Munck, Olluf Rossenkrandtzis Enke, skal

---

[1] Tr.: Bricka, Frederik II's Ungdomskjærlighed S. 256 f. [2] Hultegård. [3] Sj. T. har 11. Maj; dette er imidlertid sikkert en Fejl for 11. Marts, da Pantesummen i Følge Rentemesterregnskabet tilbagebetaltes Lavrids Skram allerede 9. April.

have til Mageskifte, fra Lauritz Skram, tage Pantebrevene til sig og sende dem til Kongen. Sj. T. 13, 37.

11. Marts (Frederiksborg). Befaling til Peder Holst i Nyborg herefter alene at forestaa Opkrævningen af Tolden i Bæltet og ved Nyborg, da Bestillingen ikke er saa stor, at det er nødvendigt at holde to til at bestride den. F. T. 1, 46 b. K.

— Skrivelse til Zorobabel Milich, at Kongen ikke længere behøver hans Tjeneste, men har betroet Tolderiet til Borgemester Peder Holst alene. Udt. i F. T. 1, 47. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Hr. Oluf Anderssen, Kapellan i Vedle, maa oppebære dette Aars Afgift af Kronens Part af Korntienden af Nykiercke Sogn. Udt. i J. R. 1, 306 b.

— Til Borgemestre og Raad i Viiborg. M. Jeronimus Justus, Sognepræst til Graabrødre Kirke i Viiborg, har klaget over, at han ingen Præstebolig har. Da der imidlertid er udlagt hans Formand en Plads til at bygge paa med den Besked, at de derpaa opførte Bygninger efter hans Død skulle betales hans Arvinger og Gaarden herefter være Præsteresidens, skulle de forhandle med den afdøde Præsts Arvinger om denne Gaard eller skaffe M. Jeronimus en anden bekvem Bolig til Præstegaard. J. T. 1, 177 b.

12. Marts (—). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Rasmus Villomssen, Borger i Malmø, har klaget over, at han trods Kongens Forskrift til Peder Oxe endnu ikke har faaet de 325 Dlr., som Rentemester Jacob Beck og Niels Knudzen, Borgemester i Malmøe, i sidste Fejde have udtaget Klæde for hos ham, hvilket Klæde tilhørte nogle umyndige Børn, hvis Værge han er; da han nu er bleven dømt til at betale Børnene Klædet, skal Chrestopher Valckendorp undersøge, om Klædet findes indskrevet i Jacob Becks Regnskab, og betale ham derfor, hvis det ikke er betalt. Sj. T. 13, 14.

— Befaling til samme at levere Kongens Skrædder Peder Brefuing, der har udtaget det paa hoslagte Register opførte Silketøj og andet hos Kræmmerne i Kiøbnehafn, de paa denne underskrevne Seddel angivne Penge til at betale Kræmmerne med og indskrive dem i Regnskabet. Sj. T. 13, 14 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Han har i Anledning af Ordren til at sende 60 Slagteøksne hid meddelt, at det ikke kan ske saa snart, da de Slagteøksne, som Lensmændene skulle fremsende, først komme til St. Hans Dag; da Kongen imidlertid husker, at der

skal staa nogle Øksne paa Draxholm, men ikke ved, om Peder Oxe har sendt dem andenstedshen, skal denne skrive til Frantz Skriver, hvis han endnu har Øksnene, om at hidsende ovennævnte Antal eller saa mange, han har. Da Eggert Ulfeld, Embedsmand paa Roskildegaard, allerede har sendt en hel Skibsladning Sten til Kiøge, skal Peder Oxe straks sende et Skib derned for at føre Stenene til Krogen. Sj. T. 13, 15.

12. Marts (Frederiksborg). Til Jørgen Skram. Hoslagt sendes ham et Skøde til Kronen fra Las Bonde i Over Thestrup og hans Hustrus Søster Marine Hansdatter paa Bønderrettigheden i 1 jordegen Bondegaard i Afferrie[1] By og Sogn. Da Kongen er bleven enig med Las Bonde om hans Part i Gaarden, saa han bliver under Kronen, skal Jørgen Skram lade Gaarden sætte for Landgilde og indskrive denne i Jordebogen. J. T. 1, 177 b.

13. Marts (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Hendrich Brockort har været hos Kongen med en Skrivelse fra Kurfyrsten af Brandenborg om Betaling af 300 Dlr., som Hendrich Brockort før sin Tilfangetagelse i sidste Fejde har fortjent under Jochim Plato og Mattias Skifhouer og har Restsedler paa. Da han har tjent trofast og har siddet i Fængsel, dengang Jochim Plato og Mattias Skifhouer bleve aftakkede, saa han ikke har kunnet gøre sine Fordringer gældende, ja endog har sat sig i stor Gæld i de 4 Aar, han har siddet fangen i Sverrig, skal Peder Oxe straks betale ham hvad Kongen skylder ham. Sj. T. 13, 16 b.

— Til Universitetet i Kiøbnehafn. Da Kongen har nogle Mursten liggende ved Vinstruppegaard, hvilke straks skulle føres til Kiøge, men Kronens Tjenere til Roskildtgaard have været saa meget besværede med Ægter i Aar, at de ene ikke kunne overkomme at transportere Murstenene, beder Kongen Universitetet, skønt han nødig vil besvære dets Bønder med Ægt, laane sig saa mange af dets Bønder mellem Roskildt og Vinstruppe og omkring Roskildt, at hver kommer til at køre 1 Læs Sten. Denne Ægt skal ikke regnes for nogen Pligt, men for en Velvillighed, og Kongen vil siden betænke det. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

— Mageskifte mellem Fru Idde Munck, Hr. Oluf Rossenkrantz's Enke, og Kronen, hvorved hun faar Ofuitz Kloster med

[1] Asfærg, Nørhald H.

mere Gods i Skaane for noget Gods paa Møen og i Sjælland. Sk. R. 1, 106 b[1].

14. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for Fru Birgitte Biilde, Christoffer Gallis Enke, paa Ydernes Gaard i Sjælland, som Fru Birgitte Gøye, Herluf Throllis Enke, havde i Værge, uden Afgift. Sj. R. 11, 149 b.

15. Marts (—). Befaling til Peder Oxe at bestille en Skibsladning Tømmer, Bjælker og Sparrer i Norge til Istandsættelsen af Flensborghus og sørge for, at Tømmeret med det første kommer til Flensborg. Sj. T. 13, 16 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester, Peder Biilde og Eyler Grubbe, Rigens Kansler. Da Bønderne have klaget stærkt over, at der ikke holdes ens Alen, Tønde, Skæppe og Skaalvægt i Købstæderne i Sjælland, skulle ovennævnte 3 Mænd mødes i Kiøbnehafn 17. April for i Forening med de fra Købstæderne sendte Borgere at gøre en endelig Skik om ens Maal og Vægt; de skulle lade gøre Mønstre af Tønderne, Skæpperne og Skaalvægten og sende disse til Købstæderne. Sj. T. 13, 17 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn, Roskildt, Kiøge, Helsingør, Kallundborg, Holbeck, Kaarsøer, Slangerup, Vordingborg, Slagelse, Skelskiør, Heddinge, Nykiøbing p. Sjælland, Prestøe, Nestuidt og Ringstedt at sende en Borgemester og en Raadmand fra hver By til Kiøbnehafn til 17. April for at deltage i Forhandlingerne om Indførelsen af ens Maal og Vægt. Sj. T. 13, 17.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Kongen, der nu har bestemt sig til at sælge de her i Riget anholdte hamborger Skibe og Gods, har ladet flere af Skibene passere mod Forpligtelse til igen at møde i Sundet, naar de have fuldendt deres Rejse, hvilket dog endnu ikke er sket, skal han straks skrive til Skipperne eller Ejerne af Skibene og alle fremmede, der ere gaaede i Borgen for hamborger Skibe, om at skaffe Skibene til Stede om 3 Uger. Da Villom Amsig i Lybeck er gaaet i Borgen for Jacob Beckmann og 2 lybske Skippere, Mattis Folche og Mattis See, der have haft noget hamborger Gods inde, have forpligtet sig til paa Forlangende at deponere saa stor en Sum, som Godset kan være værd, skal han med det første tilskrive disse 3 om nu at

[1] Udenfor er skrevet: Dette Mageskifte gik tilbage igen og blev kuldkastet.

deponere Pengene; saafremt de fremdeles uhindret ville bruge deres Handel her i Riget og gennem Sundet. Sj. T. 13, 18.

15. Marts (Frederiksborg). Befaling til Borgemestre og Raad i Helsingør at give de af deres Medborgere, der ere gaaede i Borgen for hamborger Skibe, Ordre til at skaffe Skibene til Stede igen eller om 3 Uger at deponere de Penge, de ere gaaede i Borgen med, saafremt Kongen ikke i Henhold til deres Forskrivninger skal tage deres Gaarde og Huse. — Seddel: Hans Nielssen er Borgen for Hans Kosters og Hans Lormans Skibe, vurderede til 200 og 700 Gylden Kurant, og for den 16. Part i et dantziger Skib, hvilket Skib tilhører Otte Wedermann og er vurderet til 100 Gylden Kurant; Jacob Hanssen er Hendrich Kreues's Forlover for 600 Dlr.; Jørgen Mehr og Anders Hess ere Forlovere for Petter von Bomell, der løb til Spanien; Anders Hess har købt Eyrick Beckhus's Skib for 357 Dlr.; Jørgen Mehr skal betale 322 Dlr. for Salt, som Eyrick Beckhus har ført fra Spanien; Frederich Leyel skal betale 22 Læster Salt, der bleve tagne fra Jorgen Bostilmans Skib. Sj. T. 13, 19.

— Følgebrev for Elias Eyssenberg, Sekretær, til Bønderne under Provstiet i Assens, som Caspar Fux sidst havde i Værge. Udt. i F. R. 1, 68 b.

16. Marts (—). Til Bønderne i Blekinge. Da der en Tid lang har været allehaande Stridigheder i Blekinge, hvor en Del af Bønderne har ihjelslaaet nogle af Jørgen Biildis Fogder, og flere af Bønderne have indsendt beseglede Klager over, at Fogderne have forurettet dem og besværet dem med forskellige ny Paalæg, har Kongen, for at ikke de uskyldige skulle komme til at lide med de skyldige, og for at faa de ny Paalæg afskaffede givet nogle gode Mænd og Raader Ordre til at forhøre disse Sager og hvad andet, der er Bønderne og Jørgen Biilde imellem. Det befales derfor Bønderne at møde, naar og hvor Kongens Forordnede tilsige dem, og tilkendegive deres Klager og andet, og der loves dem en upartisk Afgørelse og frit Lejde frem og tilbage. Kongen vil beskytte de uskyldige, men disse skulle saa ogsaa hjælpe til med at faa dem straffede, der ere skyldige i Manddrab. Sk. T. 1, 54 b.

— Fuldmagt for Biørn Kaas, Eyler Grubbe, Rigens Kansler, Jørgen Marsuin og Hans Schougord til at mødes paa belejlig Tid og Sted i Blekinge en 3 Uger efter Paaske, stævne alle Sagerne mellem Jørgen Biilde og Bønderne for sig, undersøge dem,

afgive skriftlig Dom deri og hjælpe begge Parter saa meget, som Ret er. Da det i Blekinge mere end andensteds gaar meget uordentligt til med at holde Ting, idet der ofte ikke holdes Ting en 3—4 Maaneder, skulle de ogsaa undersøge dette Spørgsmaal, fastsætte, hvor tit og paa hvilke Dage og Tider der skal holdes Ting, efter Landets og Indbyggernes Lejlighed, og i hvert Herred indsætte gode Dannemænd til Herredsfogder. Sk. T. 1, 56 b.

16. Marts (**Frederiksborg**). Befalinger til Biøern Kaas, Eiler Grube, Jørgen Marsuin og Hans Schovgardt at mødes i Blekinge paa et belejligt Sted efter Paaske og dømme i Sagerne mellem Jørgen Biilde og Bønderne. Sk. T. 1, 58.

— Til Hans Johanssen. For nogen Tid siden overleverede Bønderne i Hindtzgafuel Len Kongen en Supplikats, indeholdende nogle Klager over Jørgen Sested fra den Tid, han havde Lenet i Pant, og denne Supplikats blev sendt til Jørgen Sested med Ordre til at erklære sig herom. Jørgen Sested har nu skriftlig og artikelsvis erklæret sig om Klagerne, og Kongen er tilfreds med hans Redegørelse paa 2 Artikler nær, den ene om den Langilde, Bønderne havde ydet i Assens og Othense og have maattet give Aabod paa, og den anden om Gæsteriet, hvor Jørgen Sested ikke har villet lade sig nøje med den her i Riget gangbare Mønt. Naar Jørgen Sested har tilfredsstillet Bønderne for den Uret, han derved har gjort dem, eller han med Lov og Ret har forsvaret sig imod dem og faaet Sagen endt, maa Hans Johanssen ikke mere gøre ham Hinder paa de Restancer, der med Rette tilkomme ham i Lenet. F. T. 1, 47. K.

— Kvittans til Blasius Eckenberg i Flensborg, der en Tid har været Kongens Tjener i Ditmerschen og forestaaet Kongens Omslag i Kiel, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift i disse Stillinger. J. R. 1, 306 b.

17. Marts (—). Befaling til Peder Bilde straks at lægge 1 Gaard i Erderup og 1 Gaard i Klouby, som Kongen har faaet til Mageskifte af Fru Idde Munck, Hr. Oluf Rossenkrantzis Enke, ind under Kallunborg Slot, indskrive dem i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods, gøre Landgilden i Penge og indbetale al Indtægten af Gaardene til Kongen selv. Sj. T. 13, 19 b.

18. Marts (—). Befaling til Eggert Ulfeldt at lægge det paa vedlagte Register opførte Gods, som Kongen har faaet til Mageskifte af Fru Idde Munck, Hr. Oluf Rossenkrandtzis Enke, ind

under Roskildegaard, indskrive det i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods, gøre Landgilden i Penge og indbetale al Indtægten af Godset til Kongen selv. Sj. T. 13, 20.

18. Marts (Frederiksborg). Mageskifte mellem Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone, og Kronen. Sk. R. 1, 113 b. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Jørgen Bilde at forkynde Brevet til Bønderne [i Blekinge] om Udnævnelsen af Raader til at dømme i Sagerne mellem dem og ham paa alle Herredstingene, for at Bønderne kunne vide at rette sig derefter, og siden give Bønderne Ordre til at møde, naar og hvor disse Mænd tilsige. Udt. i Sk. T. 1, 58 b.

— Til Johan Bucholt. Da Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, hvem Kongen har tilladt alene at maatte besejle Schagefiord, Husseuig og Øfiord Havne paa Island i nogle Aar, i Aar vil sende 3 Skibe did, et til hver Havn, for at gøre Landet Tilførsel med Varer, men er bange for, at Bønderne ikke ville være villige til at gøre ham Tilførsel, saa hans Skibe skulle blive nødte til at løbe tomme tilbage, skal Johan Bucholt befale de ved ovennævnte Havne nærmest boende Lagmænd og Sysselmænd at tilholde de Bønder, der have Svovl, Tran og andre Varer at sælge, at sælge disse til Marcus Hess's Folk; denne har til Gengæld lovet at sælge sine Varer til den gamle Pris. N. T. 1, 75 b.

— Befaling til Lagmanden i Nordsyssel og Sysselmændene i Nordsyssel, Ønefiordt og Honauadtz Sysler paa Island at hjælpe Marcus Hess's Skibe med at faa Ladning og give de Bønder, der have Svovl, Tran eller andre Varer at afhænde, Ordre til at sælge disse til Marcus Hess's Folk. N. T. 1, 76.

19. Marts (—). Aabent Brev, hvorved det tillades Kongens Bogtrykker i Kiøpnehafn at trykke smaa Salmebøger med Søndagsevangelier og -epistler og Luthers lille Katekismus i og Kongens egne Bogførere at sælge disse Salmebøger her i Riget. Kongen har nemlig bragt i Erfaring, at der ved Siden af M. Hans Thomessens Salmebog, der efter Kongens Paabud alene maa bruges i alle Kirker og Skoler, har været brugt en Salmebog, trykt i et lille Format med Søndagsevangelier og -epistler og Luthers lille Katekismus i; denne lille Salmebog bruges særlig af Købmænd og andre, der rejse, fordi den er let at føre med, men da den ikke maa trykkes eller sælges her i

Riget, trykkes den andensteds og købes saa der af danske Købmænd og andre. Sj. R. 11, 149 b[1].

19. Marts (Frederiksborg). Befaling til Morthen Venstermand igen at slette Indbyggerne i Hollænderbyen paa Amager, der ligesom andre ere indskrevne i Mandtalsregistret for hver 40 at holde 1 Knægt, af Mandtalsregistret, da Kongen har fritaget dem herfor af Hensyn til, at de gøre stor Tynge til Slottet [Kbhvn.]. Sj. T. 13, 20 b.

— Aabent Brev, hvorved det paany befales Chrestiern Scheel at tiltale og forfølge alle de Indbyggere i Bøulinge Len, der trods Kongens Forbud herimod og Chrestiern Scheels tidligere Forfølgning mod dem vedblivende bruge Pulsvod, hvorved Fiskeriet ødelægges; han skal forfølge dem, saa vidt han kan gøre med Lov og Ret, og maa ikke se gennem Fingre med nogen, saafremt han ikke selv vil staa til Rette derfor. Griber han nogle deri og de faa Skade derved, skulle de beholde det for Hjemgæld og Chrestiern Scheel og hans Tjenere være angerløse derfor. Det befales alle at være Chrestiern Skeel behjælpelige. J. R. 1, 307[2].

20. Marts (—). Til Eggert Ulfeld. Claus Vintapper, Borger i Roskylde, der for nogen Tid siden har faaet en Hospitalsgaard smstds. til Købs, har nu klaget over, at Borgemestre og Raad gøre ham Hinder paa det til Gaarden hørende Fortaa, fordi Gaarden har været en Hospitalsgaard. Da han imidlertid er svoren Borger, svarer sin Afgift af Gaarden og holder samme Tynge og Besværing i Forhold til sin Formue som sine Medborgere, skal Eggert Ulfeld sørge for, at han faar det til Gaarden hørende Fortaa, ligesom andre Borgere have det for deres Huse og Gaarde. Sj. T. 13, 21.

— Ekspektancebrev for M. Peder Hanssen, Skolemester paa Frederichsborg, paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke. Udt. i Sk. R. 1, 115.

— Til Sognemændene i Asmundtorp og Tofte Sogne i Rønnebiergs Herred. Da M. Peder Hanssen Riiber, Skolemester i Skolen her ved Slottet, har begæret at maatte blive kaldet til Sognepræst i disse Sogne efter den nuværende Sognepræst Hr. Jørgens Død, da denne nu bliver gammel og

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 880. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 254 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 620 f.

skrøbelig, og Kongen helst saa, at han fik Sognene, efterdi han er duelig dertil, befales det dem straks at kalde ham til Sognepræst efter Hr. Jørgens Død, for at alt kan gaa efter Ordinansen. Hvis han formedelst sin Tjeneste i Skolen ikke saa snart kan komme til Sognene, skal han, indtil dette kan ske, holde en god Kapellan. Sk. T. 1, 58 b[1].

21. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jørgen Marsuin at lade Bønderne i Thøndersø Sogn faa dette Aars Afgift af Kronens Part af Korntienden af dette Sogn til deres Kirkes Bygning og paase, at den udelukkende anvendes dertil. Udt. i Sk. T. 1, 59.

— Stadfæstelse paa en af Jehan Buckholt, Befalingsmand paa Island, Hr. Guldbrand Torelackssen, Superintendent i Hole Stift, og andre forstandige Folk paa Island gjort Skik om Præsternes Underholdning i Hole Stift. N. R. 1, 114 b[2].

22. Marts (—). Til Frandz Skriver, Foged paa Draxholm. Da Bønderne i Sydinge[3] og Eskelstrup under Draxholm have klaget over at være satte for højt i Landgilde og Oldinge derfor have omsat denne, befales det ham at forandre Jordebogen i Overensstemmelse dermed. Sj. T. 13, 21 b.

— Til Jørgen Marsuin. Borgemestre og Raad i Helsingborg have paa Skolens Vegne berettet, at der lige udenfor Byen ligger 2 Sogne, Allerum og Fleninge, hvortil der for nogle Aar siden er kommen en Degn, som ikke i Overensstemmelse med Ordinansen er tagen fra Skolen, men har trængt sig ind ved anden Hjælp; da denne Degn nu for kort Tid siden har fæstet en Bondegaard i Allerum til Degnegaarden og kan hjælpe sig med denne Bondegaard, have de begæret, at Sognene nu maa faa en Degn fra Skolen. Det befales derfor Jørgen Marsuin at undersøge Sagen og, hvis den nuværende Degn har en anden Gaard og ikke har faaet Embedet med Kongens Tilladelse, lade Sognene faa en Degn fra Skolen i hans Sted. Sk. T. 1, 59 b.

23. Marts (—). Aabent Brev, at Eyller Krafse i 3 Aar fra sidste 1. Maj at regne maa være fri for at svare nogen Afgift af Korsøer Slot, som han har i Forlening paa Afgift, mod paa egen Bekostning at gøre det Stenhus paa Korsøer Slot,

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 450 f. [2] Tr.: F. Johannæus, Hist. eccl. Isl. III. 20 ff. M. Ketilson, Forordn. til Isl. II. 75 ff. Stephensen og Sigurdsson, Lovsaml. for Island I. 101 ff. [3] Sidinge, Ods H.

som han har begyndt paa, færdigt og lade gøre gode Stuer og Kamre deri, saa Kongen og Dronningen kunne bo der, naar de komme did. Sj. R. 11, 150 b.

24. Marts (Frederiksborg). Befaling til Bønderne i Slaugelse Herred, hvem de end tjene, der hidtil have søgt Slaugelse Herreds Ting i Hemmindehøye[1], om herefter at holde Ting ved Kaarsøer paa de Steder, Lensmanden bestemmer, baade fordi der er udgaaet Breve om, at Bønderne skulle holde Akseltorv i Kaarsøer, og for anden bekvem Lejligheds Skyld. Lensmanden skal tilskikke en god, forstandig Dannemand til Herredsfoged. Sj. T. 13, 22.

— Forleningsbrev, gældende i Kongens Levetid, for Albret Oxe, Embedsmand paa Aaleholm, paa Vixnes, Sortmantz[2] og Kallø Birker paa Laaland, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Dør Albret Oxe før Kongen, skulle Birkerne frit falde tilbage til Kronen; dør Kongen før Albret Oxe, skulle Birkerne straks frit falde til Dronningen, til hvis Livgeding de ere henlagte. F. R. 1, 485 b.

25. Marts (—). Følgebrev for M. Niels Olufssen, Forstander for Duebrødre Hospital i Roskilde, til menige Tjenere paa og Bønderne under Spedalsberg, som nu afdøde Dorete Herolds sidst havde i Værge. Sj. T. 13, 22 b.

— Befaling til Chrestopher Valchendorp, Rentemester, der ikke uden nærmere Ordre fra Kongen vil betale Rasmus Villomssen, Borger i Malmøe, de 325 Dlr. for noget udtaget Klæde, som han tidligere har faaet Ordre til at betale, efterdi den af Kongen udgivne Forskrivning er bortkommen, om alligevel at betale Pengene, da Kongen skylder dem og Rasmus Villomssen nu paa Malmøe Raadhus har erklæret Forskrivningen død og magtesløs. Sj. T. 13, 23.

— Til Eggert Ulfeldt. Da Skuderne ved Nestved ikke forslaa til Bortførelsen af de til Skarebecksminde[3] nedførte Mursten og Kongen derfor har givet et af sine Skibe Ordre til at løbe did for at indtage Stenene og løbe til Krogen med dem, skal Eggert Ulfeldt befale Borgerne med deres Skuder og Baade at udføre Murstenene til Skibet, saa ofte det kommer did. Da Bønderne i Roskildegaardtz Len mangle Bygningstømmer og ikke kunne

[1] Hemmershøj. [2] Sosmark. [3] o: Karrebæksminde.

faa det andensteds, maa han lade dem faa saadant i Skovene, saafremt de have haft det frit i tidligere Lensmænds Tid, derimod skulle Bønderne betale for den Ildebrændsel, de faa af fornede Træer og Vindfælder. Da der paa Valsøe ligger noget Egetømmer og nogle lange Bjælker, hvoraf en Del er raadnet, saa de ikke kunne bruges uden at blive gjort kortere, skal han sælge Bønderne det mindst brugelige, men forbeholde Kongen de gode, faste Bjælker. Da de 2 Dæmninger, som han har faaet Ordre til at opføre ved Valsøe, en ved hver Ende af den Bro, hvorover man kører til Gaarden, efter hans Mening ikke kunne gøres sikre formedelst Vældkilder og »Flodesand« fra det nærmeste Bjærg, hvorfor han har foreslaaet at gøre en halv Dæmning, hvor Broen nu gaar over, med en stærk Port midt paa, befales det ham at lave Dæmningen, som han finder bedst, dog saaledes, at der kan være god, fast Bro eller Vej til Gaarden. Sj. T. 13, 25.

25. Marts (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Fru Ane Skiel, Axel Nielssens Enke, har berettet, at hendes Husbonde som Medforlover for Kongen har maattet betale Hans Blome en Sum Penge og desforuden har laant Kongen Penge, skal Peder Oxe sørge for, at disse Penge med det første blive hende tilbagebetalte. Sj. T. 13, 26 b.

26. Marts (—). Aabent Brev, at Robbert Heralt, som Kongen har taget i sin Tjeneste som Possementmager og Perlestikker, i aarlig Løn skal have 100 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning og til Underholdning 1 Okse, 2 Svin, 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt og 1 Fjerd. Smør af Kiøpnehafns Slot; endvidere skal Kongen skaffe ham fri Bolig i Kiøpnehafn. Kongen vil levere ham den Silke og de Perler, han forarbejder, eller betale ham derfor. Sj. R. 11, 150 b.

— Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Da Kongen nu har eftergivet Baltzar Leist, Hofmarskalk, de 100 Dlr., som han for nogen Tid siden har laant denne, skal Chrestopher Valckendorp opsøge Gældsbrevet og tilbagelevere Baltzar Leist det. Sj. T. 13, 26.

— Befaling til samme at hjælpe Kongens Tømmermand Baltser med der i Byen [Kbhvn.] at faa Tømmer og Deler til et Plankeværk, der skal opsættes her, og betale hvad Baltser faar. Der sendes ham hermed Maal paa 2 Brandjærn, der skulle være af samme Længde som Maalet og saa høje paa Fødderne, som Skaaret paa

Maalet viser, og et Mønster til nogle Ringe, hvoraf Kongen vil have 500; han skal lade disse Brandjærn og Ringe lave i Smedjen ved Slottet og sende dem hid, saa snart de ere færdige. Orig.[1]

26. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for Thomes Preyss, Enspænder, paa 1 Gaard, kaldet Serre, i Slep Sogn i Varbierg Len, uden Afgift, men mod at tjene Riget med 1 Klipper, naar det behøves, og selv forlige sig med den paa Gaarden boende Bonde om det af denne udgivne Stedsmaal, saa Bonden flytter godvillig. Sk. R. 1, 115.

— Befaling til Christen Munck at lade Hertug Karl af Sverrigs Folk købe 2 Skibsladninger Gullandtz Sten paa Øen og hjælpe dem med at faa dem. Udt. i Sk. T. 1, 60.

28. Marts (—). Til Kapitlet i Roskildt. Eyller Grubbe, Rigens Kansler, der har faaet Tilladelse til at faa 2 af Kapitlets Gaarde, der laa belejligt for ham, til Mageskifte, har begæret end yderligere at faa 1 Gaard i Lestrup i Faxe Herred, da de Gaarde, han vil udlægge Kapitlet, ere meget bedre end de 2 førstnævnte af Kapitlets Gaarde; saafremt hans Gaarde ikke kunne veje op mod Kapitlets 3 Gaarde, vil han desuden udlægge 1 Gaard i Uglerup. Kongen har bevilget, at han maa faa Gaarden i Lestrup, men han skal i alle Maader gøre Kapitlet Fyldest. Sj. T. 13, 26.

30. Marts (—). Til Chrestoffer Valckendorp, Rentemester. Kongen vil nu indløse Herritzuad Kloster fra Steen Bilde og forlene ham med det paa Afgift; samtidig vil Kongen ophæve den Skole, der hidtil er holdt i Klosteret, da den i sig selv er ringe og Kongen mange andre Steder har oprettet Skoler og forsynet dem rigelig med Indkomst; den Underholdning, der hidtil er medgaaet til Skolediscipelene, skal derfor herefter komme Kongen til gode. Endvidere er Kongen bleven enig med Steen Bilde om, at denne skal have Halvdelen af den uvisse Rente, tjene Riget med samme Antal geruste Heste som før og dertil have en passende Genant. Chrestoffer Valckendorp skal derfor fastsætte Steen Bildes Genant og Afgift og sende Kongen sin Ansættelse. Sj. T. 13, 27.

— Til Prioren i Andvorschouf Kloster. Da en Del af det Gods i Fyen, som Kongen har ladet indløse fra Mouritz Podebusch og lægge ind under Andvorschouf Kloster, ikke har tilhørt dette Kloster, men tidligere har ligget til Ottensegaard, skal han straks

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 10 f.

overlevere dette Gods til Hack Ulfstand, Embedsmand paa Ottensegaard. Sj. T. 13, 27 b.

31. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, at Theophilus Næuinus, tysk Skolemester i Kiøpnehafn, der har paataget sig hver Søndag og andre Højtidsdage, saa ofte der holdes Prædiken, at besøge den tyske Kirke, som Kongen nu har ladet indrette i Kiøpnehafn til Bedste for de fremmede, der ikke forstaa dansk, med nogle af de Disciple, der gaa i Skole hos ham, og holde tysk Sang der, ligesom ogsaa at ringe med Klokken til Prædiken, herfor skal have 40 gl. Dlr. i aarlig Løn og fri Bolig eller Penge til at leje sig en Bolig for. Theophilus Næuinus skal lære sine Disciple tyske Salmer og anden Kirkesang, som plejer at synges i Kirkerne. Sj. R. 11, 151[1].

— Befaling til Christoffer Valckendorff, Rentemester, straks at bestille 2 Fade godt, fersk Emstøl i Lybeck eller andensteds og sende dem hid, saa snart de komme. Orig.[2]

[**Marts**(?)[3]]. Forleningsbrev for Hr. Seueren Nielssen, Sognepræst til Haurum Kirke, paa Landgilden af 1 Gaard i Haurum, uden Afgift; Herligheden af Gaarden skal derimod som hidtil følge Drotningborg Slot. Udt. i J. R. 1, 307 b.

4. April (—). Til Crestoffer Valckendorpf, Rentemester. Da Peder Oxe har foræret Kongen 5 eller 6 Fasaner, som en Hollænderkvinde der i Byen [Kbhvn.] har i Forvaring, og Kongen nu har sendt Hans Birckhen til Byen for at føre Fasanerne levende hid, skal Chrestoffer Valckendorpf undersøge, hos hvem Fasanerne findes, og sende 5 eller 6 hid med Hans Birckhen. Han skal straks hidsende 2 Skippd. Hamp og befale Giert Bøssestøber endnu at støbe en 2000 Ringe til Kongens Jagtduge ligesom de sidst gjorte. Orig.[4]

— Til Peder Munck. Da Fru Anne Olufsdatter, medens hun havde Hundtzlund Kloster i Forlening, har ladet bygge 2 Huse, kaldede Findher og Stockholm, paa Klosterets Mark, hvilke ligge Klosteret til Trængsel og Fædriften til stor Forhindring, skal han lade dem nedbryde. Da nogle af de 14 Køer, som Peder Munck modtog paa Klosteret, nu ere døde, maa han i Stedet

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 349 f. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 11 (med urigtig Dato: 26. Marts). [3] Brevet er indført mellem Breve af 19. Marts og 10. April. [4] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 11.

holde 6 gode, hollandske Køer og, naar han fratræder Klosteret, efterlade dem i Stedet for de modtagne 14[1] Køer. J. T. 1, 178.

6. April (**Frederiksborg**). Tilladelse for Pouel Rantzou til i Sommer at købe og uddrive 250 Øksne til Holsten gennem Toldstederne Kolding, Riibe og Assens; der skal svares sædvanlig Told deraf og noteres paa dette Brev, hvor mange Øksne han lader drive gennem hvert Toldsted. Udt. i Sj. R. 11, 151 b.

8. April (—). Til Chrestopher Valckendorp. Niels Rossengaard, Hofsinde, har berettet, at han har været med til at gaa i Borgen for Hendrich Mumme til Marcus Hess og Berndt Toruest[2] og for sin Part skal betale 300 Dlr. Da Terminen for Pengenes Betaling nu er forbi og Hendrich Mumme har et Tilgodehavende hos Kronen, der er større end de 300 Dlr., har Niels Rossengaard begæret straks at maatte faa de 300 Dlr. af Rentekammeret til at indfri sin Borgen med; dette bevilger Kongen ogsaa, da Hendrich Mumme efter Niels Rossengaards Beretning ikke har noget derimod, dog skal Niels Rossengaard levere Chrestopher Valckendorf Forløftebrevet og en Forpligtelse til at holde Kongen skadesløs hos Hendrich Mumme for de 300 Dlr. Sj. T. 13, 28.

— Aabent Brev, at Bønderne i Vesby, Brøndby, Jonstrupe, Farolt og Vellinge Sogne i Kulden indtil videre maa være fri for at holde Kyllinge Bro i Stand eller bidrage noget til dens Vedligeholdelse, da de alene maa holde Vellinge Bro i Stand, hvilket er dem meget besværligt, eftersom det er en stor Bro, som har mange Stenkar og ofte borttages af Vand, medens Kyllinge Bro uden deres Hjælp har stor Rente og 3—4 Herreder til at holde den i Stand; de skulle stedse holde Vellinge Bro i Stand med gode Bulfjæle, Pæle, Rækker ved Siderne, Stenbroer og Dæmninger ved Enderne. Sk. R. 1, 115 b.

10. April (—). Følgebrev for Niels Jonssen til Bønderne i Medelsom Herred, at de skulle svare ham til Hald Slot. Udt. i J. R. 1, 308.

— Følgebrev for Jørgen Schram til Bønderne i Synderliung Herred, at de skulle svare ham til Drotningborg; han skal gøre Regnskab for al vis og uvis Rente. Udt. i J. R. 1, 308.

11. April (—). Mageskifte mellem Mogens Jul til Knifholt og Kronen. J. R. 1, 308. (Se Kronens Skøder.)

---

[1] J. T. har her: 12. [2] ɔ: Bernt thor Vesten.

12. April (Frederiksborg). Livsbrev for Jens Hanssen i Alminde og hans Hustru paa en Gaard, kaldet Ulstruppe, i Medelsom Herred, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde; gifter hans Hustru sig efter hans Død, skal hun fæste Gaarden paany. J. R. 1, 309.

— Til Jørgen Skram. Da Jens Hanssen i Alminde har tilskødet Kronen sin jordegne Bondegaard mod Livsbrev for sig og Hustru paa Ulstruppe Gaard i Medelsom Herred, skal Jørgen Skram tilbagebetale de 2 Bønder, som nu bo paa Ulstruppe, det af dem udgivne Stedsmaal eller et saadant, som med Rette kan gaa deraf. J. T. 1, 178 b.

— Til samme. Da Forstanderen for Hospitalet i Randers har berettet, at Hospitalets Indkomst ikke kan forslaa til Udspisningen til de Arbejdsfolk, der bygge paa Hospitalet, skal Jørgen Skram levere ham saa megen Fetalje, som behøves til Arbejdsfolkene, og indskrive den i sit Regnskab. Orig.

— Til Claus Glambeck. Kongen har nu paa Gulland bestilt de 250 Rør, som mangle til den Vandkunst, der skal anrettes der ved Slottet [Skanderborg], og venter, at de ville komme tidsnok. Da Stenhuggeren formedelst andet Arbejde for Kongen nu ikke kan komme over for at samle og opsætte den »Vandknub«, han har hugget, skal Claus Glambeck befale Michel Vandkunstner at lave en Post, indtil Kongen selv kan komme derover eller sende Stenhuggeren derover. Den Post, der skal laves ved det grønne Hus, skal sættes midt i Staldgaarden. J. T. 1, 178 b.

— Til Biørn Anderssen til Stenholt, Jens Kaas til Vorgaard, Niels Jonssen til Tostelund og Jørgen Schram til Tielle. Da Christoffer Løcke har begæret 4 Gaarde i Stoffuring[1], 1 [Gaard] i Dodensig[2], 1 [Gaard] i Suenstrup, 1 [Gaard] i Bodsted[3], 1 [Gaard] i Raakield, 2 Gaarde i Hersom[4] i Huorum Sogn, 1 Gaard, kaldet Løndrup, Stoffuring Mølle, 2 Gaarde, 1 Bol og 2 Gadehuse i Hollumagger i Biislef Sogn og 1 Gaard i Rebild i Hiillom Herred, alt i Olborghus Len, 5 Gaarde i Aalsrode og 3 Gaarde i Homo i Kalløe og Aarhusgaardtz Len til Mageskifte for Schoufsgaard i Kirckerup Sogn, 3 Gaarde og 2 Gadehuse i Esholte[5] og 1 Mølle, kaldet Snoge Mølle, i Kirckerup Sogn, 2 Gaarde og 1 øde Gaard i Hessilby i Egitzløf

---

[1] Støvring, Hornum H. [2] Doense, Hindsted H. [3] Bustedgaarde, Hornum H.
[4] Hæsum samme H. [5] Ersholt, V. Flakkebjærg H.

Sogn, 2 Gaarde i Tiereby, alt i Flackebiergs Herred, 1 Gaard i Høstentorp og 1 Gaard i Høsten i Faxe Herred, 2 Gaarde i Strøby i Stefns Herred, 1 [Gaard] i Hellofmagle[1], en Part i 1 Gaard i Thyfuelse og 3 Gaarde i Tyfstofte[2] i Thiereby Sogn i Thybierg Herred, 1 Gaard, 1 Bol og 1 Gadehus i Frølund i Tornborg Sogn og 1 Bol i Linneskov i Boslund Sogn i Slagelse Herred, 1 Gaard og 1 Gadehus i Veiersted[3] By og Sogn og 4 Gaarde i Tersløf By og Sogn i Ringsted Herred, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 179.

13. April (Frederiksborg). Mageskifte mellem Peder Biilde til Suanholm og Kronen. Sj. R. 11, 152. (Se Kronens Skøder.)

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Petter Kynloch ofte har overløbet Kongen om Betaling for noget Sidentøj og andet, som Kongen i sidste Fejde har faaet af ham, og som siden er afkortet i det skotske Krigsfolks Betaling, men Kongen ikke ved, hvorledes det forholder sig hermed, skal Peder Oxe undersøge Sagen, betale ham, hvis han har noget til gode, men hvis ikke, engang for alle afvise ham saaledes, at Kongen kan blive fri for videre Overløb. Sj. T. 13, 28 b.

— Forleningsbrev for Hr. Matz Pederssen, Sognepræst til Lungenes[4] og Fogelsbølle[5] Sogne paa Langeland, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Lungenes og Fogelsbølle Sogne, kvit og frit. K. Udt. i F. R. 1, 68 b.

— Befaling til Claus Glambeck at skaffe denne Brevviser Claus Uttermarck Underholdning paa Skanderborg Slot og indtil videre aarlig give ham 10 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning. J. T. 1, 180. K.

14. April (—). Forleningsbrev for Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg, paa Herligheden af 2 Kirkegaarde i Thorneby i Biefuerschoufs Herred, uden Afgift. Sj. R. 11, 152.

15. April (—). Forleningsbrev for M. Peder Torckilssen, Skolemester i Randers, paa Visitationis Mariæ Vikarie i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Mogens Pederssen. Naar han ikke længere bruges i sit Embede, skal han residere ved Domkirken. J. R. 1, 309 b.

---

[1] Herlufmagle, Tybjærg H. [2] Tystofte, V. Flakkebjærg H. [3] Vigersted, Ringsted H. [4] Longelse. [5] Fuglsbølle.

16. April (Frederiksborg). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøre. Han har berettet, at en hamborger Skipper, Claus Lubke, der af Frygt for at blive anholdt ikke havde turdet løbe gennem Sundet med sit Skib, har solgt Skibet til nogle Borgere i Lybeck og nu er kommen til Sundet med det. Da han jo har solgt Skibet, for at det ikke skulde falde i Kongens Hænder, skal Hendrich Mogenssen lade ham indlægge i Byen, tage nøjagtig Borgen af ham paa, at han indtil videre vil blive til Stede, og sende Skibet tilbage til Lybeck. Kommer der herefter Skibe fra Stæderne til Sundet med hamborger Gods inde eller Skibe, der nu høre hjemme i Lybeck, men ere solgte af Hamborgere, skal han anholde dem og underrette Kongen derom. Kongen har skrevet til Borgemestre og Raad i Lybeck om at advare deres Medborgere mod at indlade sig i Kompagniskab med Skipperne paa de Skibe, der løbe gennem Sundet, og mod at købe hamborger Skibe eller Gods, saa længe Kongen ligger i Strid med Hamborgerne. Sj. T. 13, 28.

21. April (—). Aabent Brev, hvorved det befales alle Landsdommere, Herredsfogder og Birkefogder uden Opsættelse at hjælpe Hr. Ture Bielcke, Hr. Hogenskild Bielcke og Hr. Gustaf Banner i de Trætter, der paaføres dem paa deres Arvegods her i Riget. De have nemlig klaget over, at deres Sager opsættes den ene Gang efter den anden paa Herredsting og Landsting, fordi de ikke selv kunne være til Stede, og det uagtet deres Fogder eller Fuldmægtige byde sig i Rette. Sj. T. 13, 29 b.

— [1] Til Chrestopher Valckendorp. Predbiørn Gyldenstern, der for et Aar siden har faaet sit Forleningsbrev paa Vesteruig Kloster forandret, har berettet, at Chrestopher Valckendorp for det første Aar kun vil give ham Kvittans efter det gamle Lensbrev. Skønt Chrestopher Valckendorp ogsaa har Ret heri, har Kongen dog bevilget, at Predbiørn Gyldenstern maa nøjes med for nævnte Aar at svare 2300 Dlr. i Afgift, saaledes som fastsat i det sidste Forleningsbrev, dog heri ikke iberegnet Told og Vrag. Sj. T. 13, 21 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Hendrick Randzou, Statholder i Holsten, har i hoslagte Skrivelse erindret om en Sum

[1] Brevet er indført mellem Brevene fra Marts, men 21. April er dog næppe nogen Fejl, da Predbjørn Gyldenstjerne efter Rentemesterregnskabet indbetalte sin Afgift 22. April.

Penge, han har til gode hos Kongen, ialt 2458 Dlr., heri iberegnet de 1185 Dlr., der til sidste Omslag skulde have været betalte i Rente af Segeberger Pantesummen, og endvidere berettet, at Kongen i Følge Peder Oxes og Jochim Becks Afregning og Forskrivning skylder den Frue af Dincklage og hendes Børn 1600 Dlr. Da Kongen ikke ved noget herom, skal Peder Oxe tilskrive ham fuld Underretning om begge Summer, for at Kongen kan gøre Anstalter til deres Betaling eller lade dem afkorte i Hendrick Randzous Afgift af Segeberge Slot og Kloster. Orig.[1]

22. April (**Frederiksborg**). Til Eggert Ulfeldt. Da Kongen har bevilget, at Pouel Sture maa faa en Eng ved Skioldenes Mølle i Stedet for de 20 Læs Hø og Strøelse, han hidtil har haft, skal Eggert Ulfeldt sørge for, at Pouel Sture faar Engen afgiftsfrit. Sj. T. 13, 30.

— Befaling til de højlærde i Kiøbnehafn om indtil nærmere Ordre at forbyde M. Hans Hemingsen, Dr. Nielsis Søn, at læse ved Universitetet, da han ikke alene er ulydig mod sin Fader, men ogsaa fører et meget sælsomt Levnet, der ikke passer sig for ham, som er Læsemester og skal give andre et godt Eksempel. Sj. T. 13, 30. Orig.[2] i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c.

— Til Morthen Venstermand og de højlærde i Kiøbnehafn. Da Hr. Morthen Jørgenssen, som tidligere har gjort Tjeneste i Helliggejsthus, ikke alene selv har ført et sælsomt Levnet med Fraadseri og Drukkenskab, men ogsaa har tilladt, at der holdes Ølsalg i hans Hus, hvorved han og hans Hustru have givet Aarsag til megen Utugt og Løsagtighed, og da han ikke har agtet Prædikanternes og andres gentagne Advarsler, men endogsaa har opslaaet Skandskrifter overalt i Byen og været ulydig mod sin Superintendent, vil Kongen, at han og hans Hustru straks skulle rømme Kiøbnehafn og Sjællands Stift. De skulle derfor give dem en kort Frist til at indrette sig (»forse dennem«) paa andre Steder og alvorligt foreholde dem, at de ville blive straffede, hvis de siden træffes i Stiftet. Sj. T. 13, 30 b[3].

23. April (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Hendrich Ollufssen, der er antagen som russisk Tolk, har berettet, at

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 280. [2] Tr.: Rørdam, Khhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 263 f. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 613 f. Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 264 f.

han har tjent i 3 Aar, før han fik sin Bestalling, uden at faa noget derfor, hvilket Peder Oxe godt ved, befales det denne at give ham et passende Vederlag for hans Tjeneste i den Tid. Orig.

26. April (**Frederiksborg**). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Kongens Skrædder Petter Breuing der i Byen har udtaget $146^1/_2$ Al. rødt Engelst til de ny Kamre, som Kongen har ladet indrette, og M. Gert Stenhugger i Følge sin Afregning endnu har 30 Dlr. til gode for de Sten, han har hugget til Vindeltrappen og Skorstenen der paa Slottet [Krogen], skal Henrich Mogenssen betale disse 2 Poster. Da Kongen fremdeles vil bruge M. Gert ved Byggeriet paa Krogen, skal Hendrich Mogenssen gøre Afregning med ham for det Arbejde, han udfører. Kongen har bevilget Jesper Snedker 6 Mk. om Ugen paa hans egen Person, medens hans Folk kun skulle have ligesom tidligere, og 5 Mk. paa ham og hans Folk for det Arbejde, Jesper tidligere har udført; Jesper Snedker skal tage Seddel af Jørgen Munck paa, hvor meget Arbejde han udfører, hvorefter saa Hendrich Mogenssen skal betale ham. Sj. T. 13, 31.

27. April (—). Befaling til samme at betale de Embedsfolk, Tømmermænd og Pligtsfolk, som arbejde paa Bygningen paa Krogen, dog kun dem, som Jørgen Munck giver Ordre til at betale, men ikke dem, som Bygmesteren i Følge Kontrakten skal holde paa sin egen Bekostning. Han skal levere Dirick Fittinghof, Hofsinde, 100 Dlr., som Kongen har laant denne. Sj. T. 13, 32.

— Til samme. Da Kongen vil have nogle Kurve lavede i sine Rustvogne, skal Hendrich Mogenssen, naar der kommer Skibe, som have Vidjeris inde, købe Vidjeris til Kurve i 30 Vogne og levere dem til Rustvognsmesteren; hvis de allerede ikke kunne faas dér, skal han bestille dem andensteds. Orig.

— Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 5000 gl. Dlr., som han i Aar har oppebaaret af Hans Mule for de Øksne, denne har faaet, og nu indleveret i Kongens eget Kammer. Sj. R. 11, 153.

— Til Peder Munck, Admiral. Da han melder, at der nu er Folk nok til at udruste Enkusser Jomfru, Svalen, St. Morten og hamborger Løve, der skulle holde Strømmene i Østersøen rene, og at Skibene kunne blive færdige senest om 8 Dage, befales det ham at lade Skibene gøre i Stand og lade hamborger Løve følge

med, hvis den kan blive færdig saa hurtigt. Han skal forsyne Skibene med gode Styrmænd og Baadsmænd og med det første sende Kongen en Fortegnelse over Høvedsmændene, for at Kongen derefter kan give disse Bestalling. De Skibe, der skulle ledsage Sekretær Elias Isenberg til Naruen, skulle ikke blive dér, men straks, naar han er kommen did, løbe hen under Liflands Side og andensteds, hvor der er Fribyttere. Sj. T. 13, 32 b.

27. April (Frederiksborg). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Petter Rantzou, Embedsmand paa Flensborghus, angaaende de i dennes Regnskab forekommende Irringer, hvoraf ses, at det Korn, som oppebæres det ene Aar, ikke kan føres til Regnskab før det næste Aar formedelst Bøndernes Vilkaars Skyld, samt hvorfor al den Fortæring, der er gjort i Lenet, er indskreven i Regnskabet og ikke paalagt Bønderne, og hvorfor Jordebogen ikke godt kan affattes over det ene Herred. Da Kongen ikke ved nogen Besked om disse Sager, skal Chrestopher Valckendorp meddele ham, hvorledes man er gaaet til Værks i de tidligere Regnskaber, og om Irringerne kunne passere. Sj. T. 13, 31 b.

— Til samme. Da Kongen har bevilget Kirstine Henrich Villomssens i Landzkrone — der har berettet, at Kaptejn Klerck har udtaget Varer til et Beløb af 60 Dlr. 30 Sk. hos hendes Husbonde og hende, og at hun nu sidder tilbage med en Hob spæde Børn — N. Dlr. af Kaptejn Klercks Tilgodehavende, skal Chrestopher Valckendorp betale hende disse Penge mod Udlevering af Kaptejn Klercks Gældsbevis. Sj. T. 13, 33.

— Befaling til samme at levere M. Lauritz Pederssen, tysk Prædikant i Kiøbnehafn, 50 Dlr., som denne har fortæret paa Rejsen fra Wittenberg her ind i Riget. Sj. T. 13, 33 b.

— Aabent Brev, hvorved det befales Indbyggerne i Købstæderne og paa Landsbyerne i Sjælland herefter at bruge den Skæppe og Tønde, som bruges i Kiøbnehafn, og som de til Kiøbnehafn kaldte Fuldmægtige fra Købstæderne i Forening med nogle gode Mænd og Raader have vedtaget at bruge og have faaet Mønstre til med sig hjem; der skal gaa 6 Skæpper i en Tønde til Krydsningen. Bruger nogen andre Skæpper og Tønder, skal han straffes for Brug af falsk Maal. Sj. T. 13, 30 b[1].

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 621 f.

28. April (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved de Bøndermarkeder paa Landet i Sjælland, der ikke ere over 20 Aar gamle, afskaffes og alle de ældre henlægges til den nærmeste Købstad, hvor de skulle holdes paa samme Tid som paa Landet; der er nemlig kommet Klager over, at Skove og Gærder ophugges og ødelægges, hvor Markederne holdes, og at der begaas mange grove Synder ved dem, og Kronens Interesse med Told og andet kan heller ikke varetages paa disse Markeder, der desuden skade Borgerne mere, end de gavne Bønderne. Lensmændene skulle bestemme, i hvilke Købstæder Markederne skulle holdes, og enhver, der søger Markeder paa andre Steder, end Lensmændene have bestemt, skal have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes for Ulydighed. Sj. T. 13, 31 b[1].

— Befaling til Lensmændene[2] i Sjælland at forkynde de aabne Breve om Indførelse af ens Skæppe og Tønde og om Ordningen af Markederne baade paa Tinge og i Købstæderne i deres Len, overveje, i hvilke Købstæder Markederne bedst kunne holdes, og lade Meddelelse derom forkynde paa Tinge. Sj. T. 13, 32 b.

— Til Morten Venstermand. I Anledning af den tidligere Ordre om, at ingen mere maa bo i de udenfor Byen liggende Huse, Haver og Boder, have Borgemestre og Raad berettet, at mange Borgere af Hensyn til Ildebrand og Urenhed have deres Kvæg og Foder staaende udenfor Byen og derfor have begæret Tilladelse til at holde en gammel Mand eller Kvinde i deres Huse udenfor Byen til at tilse Kvæget og Haverne. Dette har Kongen ogsaa bevilget paa den Betingelse, at Borgerne forinden paa Raadhuset for Borgemestre og Raad skulle borge for, at deres Husfolk ikke ville føre noget uskikkeligt Levnet, da saadant for Borgerne vil medføre Konfiskation af Husene og Haverne og tilbørlig Straf. Morten Venstermand skal lade denne Tilladelse forkynde paa Raadhuset og paase, at alt gaar skikkeligt til. Sj. T. 13, 32 b[3].

— Befaling til Chrestopher Valckendorp, Rentemester, straks at sende al den i Kiøbnehafn liggende Kalk, som er bestilt til den ny Bygning paa Studiegaarden, til Krogen, da der mangler Kalk til Bygningen der paa Slottet og Bygningen paa Studiegaarden ikke saa snart kommer til at gaa for sig; Kalken skal

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 623 f. [2] De opregnes alle med deres Len i Sj. T. 13, 31. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 614 f. Secher, Forordninger I. 622 f.

være paa Krogen førstkommende Mandag [2. Maj]. Han skal give de højlærde Underretning herom og meddele dem, at Kongen med det første vil skaffe dem lige saa megen Kalk i Stedet. Sj. T. 13, 33 b.

28. April (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Peder Munck, Admiral, paa alle de Kirke- og Præstetjenere i Jerløf[1] Herred, som Fru Anne Løcke tidligere havde i Værge; han skal oppebære al Kronens Rettighed af dem og aarlig til 1. Maj paa egen Bekostning indbetale 55 Dlr. 1 Ort i Afgift paa Rentekammeret; ligeledes skal han gøre Regnskab for al den uvisse Rente af Godset, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Hans Forleningsaar skal begynde nu til 1. Maj. J. R. 1, 310.

— Følgebrev for samme til ovennævnte Kirke- og Præstetjenere. Udt. i J. R. 1, 310 b.

— Til Erich Kaas. Da Klosteret [Børglum] er saa bygfaldent baade paa Tømmerværk og Tag, at han ikke kan bo deri, men det vil kræve stor Bekostning at gøre det hele i Stand, skal han kun istandsætte et af Husene til Beboelse og ligesaa Husene i Ladegaarden og se at spare saa meget, han kan. Tømmer til Istandsættelsen skal han hugge i Klosterets Skove. J. T. 1, 180. K.

— Til Otte Banner, Henrich Gyldenstiern og Axel Gyldenstiern. Da Fru Jahanne Nilsdatter, Hans Løckis Enke, har begæret Løndergaard[2], 1 Gaard og 1 Bol i Snorrup[3], 1 Bol i Bagtrop og 1 Bol i Rackeby, alt i Rackeby Sogn i Segelstrup Len, til Mageskifte for 1 Gaard i Gørrestrup, 1 Gaard i Vester Ullerup, 1 Gaard i Vester Suenstrup og 1 Gaard i Astrup i Vendsyssel, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 180 b. K.

29. April (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Gabriel Svale har tilbudt Kongen sin Tjeneste som Skibshøvedsmand og Kongen nok saa gerne vil bruge sine egne som fremmede, skal Peder Oxe blive enig med ham om hans Løn, hvorefter Kongen saa vil give ham Bestalling. Sj. T. 13, 34.

— Aabent Brev, at Axel Veffert, Embedsmand paa Nyborg, straks maa udnævne 12 Herredsmænd i Gudme Herred, hvilke skulle have Fuldmagt til at flytte Gudme Herredsting, der nu er lagt i Kirkebyen ved Kirken i Suinige Sogn, hvortil Chrestoffer

[1] Gerlev. [2] Lundegaard, Børglum H. [3] Snarup, samme H.

Valckendorff har Jus patronatus, til et belejligt Sted i Herredet, da det nu efter Chrestoffer Valckendorffs Beretning ikke ligger midt i Herredet, men ligger ubelejligt for mange og til Besværing for ham og hans Tjenere. Herredstinget skal saa for Fremtiden blive liggende, hvor Herredsmændene nu lægge det. F. R. 1, 69. K.

1. Maj (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Sekretær Frederich Grosz er nu kommen fra Øssel og har afgivet nærmere Beretning om de 3 Slotte i Vigen, som de svenske Ryttere havde inde og have overdraget Kongen for en Sum Penge. Da Claus von Ungeren og Frederich Grosz have overskredet deres Instruktion noget, idet de ikke have faaet Kongen af Sverrigs Forskrivning til Rytterne udleveret, hvilken findes hos nogle andre Ryttere, der have sluttet sig til Kongen af Sverrig, sender Kongen nu Frederich Grosz til ham for at aflægge nærmere Beretning. Peder Oxe skal, inden han kommer til Kiøbnehafn, overveje, hvorledes den Sag bedst kan ordnes, naar han nu kommer paa Grænsen. Skrivelsen til Storfyrsten om de 3 Slotte, hvilken Elias Isenberg, Sekretær, skulde have haft med sig, skal nu ikke sendes afsted, førend Peder Oxe har været paa Grænsen, men Elias Isenberg skal sendes afsted med de andre Ærinder; Frederich Grosz skal følge med til Grænsen for at kunne give de svenske Raader Besked om alt, hvis det gøres nødigt. Sj. T. 13, 34.

— Aabent Brev, hvorved Kongen fritager Jens Bildes Arvinger for al Afgift og Regnskab af det Vreløf Klosters Gods, som ikke blev mageskiftet bort til nu afdøde Jens Bilde, men som denne fik i Forlening sidste Aar. J. R. 1, 311.

2. Maj (—). Aabent Brev, at Jens Bryde i Dragstrup indtil videre afgiftsfrit maa beholde den Jord, han nu har, og en Eng i Søborg Have mod at have Tilsyn med Søborg Aalekiste. Sj. R. 11, 153.

— Mageskifte mellem Niels Mouritzen til Kotrup og Kronen. J. R. 1, 311 b. (Se Kronens Skøder.)

3. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Provsteembedet i Hellom Herred faar $^1/_2$ Td. Smør, som aarlig svares af Egholms Slotsenge, i Stedet for Landgilden af 1 Gaard i Skiørping [Sogn], kaldet Schindberg, der nu er mageskiftet bort til Niels Mouritzen; Stedsmaalet af Engene skal derimod følge Olborghus. J. R. 1, 312 b.

3. Maj (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hr. Michel Pouelssen, Sognepræst til Huornum Kirke, og hans Efterfølgere indtil videre maa have fri Lyng og Tørvegrøft paa Brøndum Mark, da Hr. Michel har berettet, at han bor paa Heden og lider stor Mangel paa Ildebrændsel; dog maa han ikke grave til Forfang for andre eller saaledes, at der kommer Klage over ham. J. R. 1, 313.

— Forleningsbrev for Erich Rosenkrantz paa Otthensegaard med Nesbyhofuit Len, Stiftets Gods og St. Hans Klosters Len, som Hack Ulfstand nu sidst har haft dem i Værge. Han skal gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, af Gæsteriet skal han desuden forlods have 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske; endvidere maa han beholde al Avl og Affødning til Nesbyhofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde. Han skal aarlig svare Kronen 25 Læster $5^1/_2$ Pd. 5 Skpr. Malt, 4 Læster 1 Pd. Rug og 16 Tdr. $1^1/_2$ Fjerd. Smør, skaffe frit Straafoder, Hø og Strøelse til Kongens egne, Hofsindernes og de fremmedes Heste, naar deres Vej falder dér forbi, tjene Riget med 8 geruste Heste og skaffe Degnene, som synge til St. Hans, deres sædvanlige Underholdning. F. R. 1, 69 b. K.

4. Maj (—). Befaling til Claus Glambeck at overtage det paa vedlagte Register opførte Gods, som Kongen har faaet til Mageskifte af Niels Mouritzen, lade det indskrive i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods og gøre Regnskab for Indtægten deraf. J. T. 1, 181.

5. Maj (—). Følgebrev for Erich Rosenkrantz til Kestrup til Bønderne under Otthensegaard, Nesbyhofuit og St. Hans Kloster samt Stiftets Tjenere. K. Udt. i F. R. 1, 70.

— Befaling til Hendrich Mogenssen indtil videre at arrestere alle Skibe fra Koningsberg og alle andre Skibe, som have koningsberger Gods inde. Sj. T. 13, 35.

— Aabent Brev, at Karin Peder Hallandtzfars maa blive boende i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i de næste 3 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 153 b[1].

7. Maj (—). Aabent Brev, at Christoffer Brender, Borger i Kiøpnehafn, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar. Udt. i Sj. R. 11, 153 b[1].

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 350.

7. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, at Johan Gaschuner, der har lovet at tjene Kongen som Skibshøvedsmand paa Orlogsskibene eller som Krigsmand til Lands, skal have 100 Dlr. i aarlig Løn; heraf skal han dog holde sig selv med Kost og Klæder, undtagen naar han bruges paa Orlogsskibene. Sj. R. 11, 154.

— Livsbrev for Olluf Michelssen i Vedinge paa frit Bygningstømmer og Gærdsel til eget Brug i den til hans Gaard liggende Skov Hefuelunde eller, saafremt den ikke kan taale det, i de andre Kronens Skove i Dragsholm Len; dog skal han herfor straks give Kongen 3 gode Staldøksne og kun hugge efter Udvisning af Lensmanden paa Dragsholm. Sj. R. 11, 153 b.

— Til Frantz Lauritzen, Foged paa Draxholm, Bønderne i Vedinge have berettet, at Mogens Gyllenstern som Lensmand paa Draxholm har paalagt dem at holde 2 Hestes Gæsteri hver, hvilket for hele Byen beløber sig til 18 Tdr. Havre; da det skal være Paalæg og andre kun give 1 Td. Havre i Gæsteri for hvert Pd. Skyld, skal han, hvis det er Tilfældet, fritage dem for Paalægget, efterdi de ogsaa ere Ugedagsmænd, saa de herefter ikke komme til at give mere end 1 Td. Havre i Gæsteri for hvert Pd. Skyld. Sj. T. 13, 35.

— Aabent Brev, at Jens Nielssen i de næste 3 Aar frit maa bruge sit Skomagerembede i Olborg og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge. Udt. i J. R. 1, 311.

8. Maj (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Den refuelsche Gesandt Jeremias Romer, der formedelst Sygdom ikke selv har kunnet komme til Peder Oxe og forebringe sit Hverv, har sendt denne det Brev, som Ridderskabet i Harrien og Borgemestre og Raad i Refuel have tilskrevet Kongen, med en Fortegnelse over sine mundtlige Hverv. Kongen har nu ladet Brevet og Hvervene forelæse for sig og befaler Peder Oxe at give Gesandten den Besked, at Kongen vil overveje Sagen med Rigens Raad og siden hjælpe de Refuelsche paa det bedste; naar Peder Oxe kommer til Helsingøer, vil Kongen raadslaa med ham derom. Sj. T. 13, 35 b. K.

11. Maj (—). Se 11. Marts 1575.

12. Maj (—). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Da Dronningens Skrædder er sendt til Kiøpnehafn for at udtage Fløjl til et Vognklæde, Sardug til Underfoder og sort Silke og Sølvtraad til Kapper og Frynser til Vognklædet, skal Chrestopher Valckendorp

betale Købmændene og Possementmagerne for de hos dem udtagne Varer. Sj. T. 13, 37b.

12. Maj (Frederiksborg). Befaling til Hr. Jørgen Løcke straks at købe 300 Læster Kalk i sit Len og sende dem til Krogen, hvor der behøves en stor Mængde Kalk til den Bygning, der opføres dér. Hvis han ikke straks kan faa 300 Læster brændt Kalk, skal han sende saa meget, han kan faa, og betinge sig Resten, saa ingen andre kunne faa den. Udgiften til Købet af Kalken og til Fragt af Skuder skal Hofmesteren betale ham; der sendes ham Brev til Erich Rud, Embedsmand paa Olborghus, om at skaffe Skuder, hvis Hr. Jørgen kommer til at mangle saadanne. J. T. 1, 181. K.

13. Maj (—). Aabent Brev, at Borgerne i Kallundborg i de næste 2 Aar maa beholde deres Byskat til Færgeløn og Vognleje, naar de skulle befordre Folk, der komme til dem med Kongens Pasbord. Udt. i Sj. R. 11, 154.

17. Maj (—). Befaling til nedennævnte Lensmænd [og andre] at købe Øksne til Kongen, der til Vinter vil stalde nogle Øksne baade her ved Slottet og paa andre Ladegaarde, og holde dem paa Græs, indtil de skulle opstaldes. De skulle indskrive Udgiften til Købet i Regnskabet og sørge for, at Kongen faar alle de Øksne, han har forlangt. — Register: Biørn Kaaes, Eggert Ulfeldt, Abbeden i Soer, Prioren i Andtvorskouf, Morten Venstermand, Coruitz Vifferdt, Jørgen Marsuin og Frantz Skriver hver 100 Øksne, [Abbeden i] Ringstede 60, Hans Spiegel 50, til hvis Køb han skal lægge ud af sine egne Penge, Jiep Nielssen i Rotuedt og Las Søfrenssen i Serup hver 50, til hvis Indkøb Kongen vil levere dem Penge. Sj. T. 13, 37b.

19. Maj (—). Befaling til Chrestopher Valckendorp, Rentemester, at levere Kongens Skrædder Petter Brefuing, der paa Roskildt Marked hos forskellige Købmænd har udtaget Sidentøj for 156½ Dlr. 10 Sk. lybsk til de Jomfruers Hofklædning, som ere i Fruerstuen, disse Penge til at betale Kræmmerne med. Sj. T. 13, 39.

— Befaling til samme at betale Reinholt Suende i Flensborg, hos hvem Dronningen har udtaget Siden- og Silketøj for 104 Dlr. 10 Sk. lybsk. Sj. T. 13, 39.

20. Maj[1] (—). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at lade den Rinskvin, som Hertug Bugislaf af Pommern

[1] Sj. T. har sikkert urigtigt: Marts.

har købt i Nederlandene til sit eget Behov, passere toldfrit gennem Sundet. Sj. T. 13, 39.

20. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til samme at lade 30 Fade Rinskvin, som Hertug Albridt Frederich af Preussen har købt i Nederlandene, passere toldfrit gennem Sundet. Sj. T. 13, 39 b.

21. Maj (—). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Da Alexander Durhan, Kongens Skibshøvedsmand, der har 300 Dlr. i aarlig Løn, har klaget over, at han siden Møntens Forandring kun har faaet 3 Mk. for hver Dlr., saa han endnu har noget til gode, skal Chrestopher Valckendorp undersøge denne Sag og betale ham, hvad der maatte tilkomme ham. Sj. T. 13, 40.

— Befaling til samme at skaffe Kongens Hofskrædder grønt Engelst til 12 Jagtklædninger og grønt Skellert til 12 Hatte og, hvis Kongen ikke selv har saa meget Klæde liggende, betale det, der maa udtages andensteds. Han skal levere Jørgen Busk, Kongens Skibshøvedsmand, rødt Damask til en Klædning, Hoser og Trøje, med Skellert og andet Tilbehør, da Kongen har foræret denne det. Sj. T. 13, 40.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Kongen har bevilget M. Giert Stenhugger fri Bolig, saa længe han arbejder for Kongen, og M. Giert nu i 2 Aar har boet i Frederich Leiels Hus, skal Hendrich Mogenssen betale Frederich Leiel Huslejen for disse 2 Aar. Da Kongen med det allerførste vil have nogle Vognskud sendt hid, skal han sørge for, at Kongens Rustvogne kunne faa Vognskuddene, naar de komme efter dem. Det Egetømmer, han har købt til Bygningen paa Krogen, nemlig nogle 12 Al. lange Bjælker til 6 Dlr. pr. Tylt og nogle 6 Al. lange Stolper til 2 Dlr. pr. Tylt, maa han betale af Tolden, da det er til Slottets Bygning. Sj. T. 13, 40 b.

— Til samme. I Anledning af hans Begæring om nærmere Ordrer angaaende et Skib, der løb gennem Sundet 1573 før Udstedelsen af Befalingen til at arrestere hamborger Skibene og nu i August sidste Aar er solgt til nogle Borgemestre i Rig, angaaende de koningsberger Skibe, som have Søbrev og Certifikats om at høre hjemme i Kniphof, og de bremer Skibe og andre Skibe, som komme fra Nederlandene og ere købte i Hamborg efter Arrestationen af Hamborgernes Skibe, befales det ham at lade det første Skib passere mod Erlæggelse af den tilbørlige Told, dog skal

Skipperen, der har hjemme i Hamborg, anholdes, og Folkene skulle med oprakte Fingre certificere, at ingen Hamborgere have Part i Skib eller Gods. De koningsberger Skibe, der høre hjemme i Kniphof, maa passere mod Erlæggelse af den tilbørlige Told, da Kongen kun har paabudt Arrestation af de i Altenstadt hjemmehørende Skibe. Da det kan formodes, at mange hamborger Skippere efter Arrestens Forkyndelse have solgt deres Skibe til Bremen og andensteds, men alligevel bruge Handel gennem Sundet med dem, skal han anholde alle de Skibe, som ere solgte siden Arrestens Forkyndelse, og underrette Kongen om de nærmere Omstændigheder. Sj. T. 13, 41. K.

25. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at købe den jydske Kalk, som de 2 til Helsingøer komne Skuder have inde, til Bygningen [paa Krogen] og fremdeles opkøbe den Kalk, som kommer did. Orig.

— Forleningsbrev for Steen Brade paa Froste Herred i Skaane, som hans Moder Fru Beathe Biilde sidst havde i Værge, mod aarlig at svare 300 gl. Dlr. i Afgift og gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Sk. R. 1, 116 b.

26. Maj (—). Til Peder Oxe. Da Sekretær Frederich Gros, der skal sendes til Lifland for at forhandle videre med de Ryttere, som have opladt Kongen Slottene i Viigen, maa have Penge og andet med sig, skal Peder Oxe skaffe ham 3000 Dlr. i rede Penge og Silketøj og Klæde for 3000 Dlr. Kongen har befalet Rentemesteren at lade indskibe 5 Læster Malt, 5 Læster Sild og $^1/_2$ Læst Smør paa Claus von Ungers Pinke, der dog skal vente, indtil Frederich Gros bliver færdig. Sj. T. 13, 44 b.

27. Maj (—). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Jørgen Mehr, Borger i Helsingør, har berettet, at han og Hans Hundt, Borger i Kiøbnehafn, i Oktober sidste Aar have købt noget Salt i Hamborg til Brug paa det norske Sildefiskeri og have været nødt til at købe 2 smaa Bojerter til Saltet, da de formedelst Arresten ikke have kunnet faa Skibe til at løbe ind i Riget i Fragt. Den ene af disse Bojerter er løben vestvært, medens den anden nu er kommen fra Dantzick til Helsingør, hvor Hendrich Mogenssen i Henhold til Befalingen om at arrestere alle de hamborger Skibe, der ere købte siden Arrestens Forkyndelse, har nægtet at lade den passere uden nærmere Ordre. Da Bojerterne allerede én Gang siden Købet ere løbne gennem Sundet og tilhøre Kongens egne Under-

saatter, skal Hendrich Mogenssen lade dem passere mod Certifikats for, at ingen Hamborgere have Part i dem. Sj. T. 13, 45.

27. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, at de Kronens Bønder i Himble Herred, der hidtil have svaret Grevegældsskat ud over deres rette Landgilde, herefter maa være fri derfor, da mange Gaarde ligge øde, fordi ingen vil overtage dem formedelst denne Skat; derimod skulle de svare deres Landgilde som hidtil. Sk. R. 1, 117.

29. Maj (—). Følgebrev for Biørn Anderssen til Kronens Bønder i Tullestrup og Tollestrup i Rindtz Herred, som Frantz Banner sidst havde i Værge. Udt. i J. R. 1, 313.

31. Maj (—). Aabent Brev, at Kirkeværgerne i Feyraas[1] Sogn i 2 Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Feyraas Sogn til deres Kirkes Bygning, men de maa kun anvende den dertil og skulle gøre Regnskab derfor. Udt. i Sk. R. 1, 117 b.

— Til Universitetet i Kiøpnehafn. Skønt Universitetet havde bevilget, at hver af dets Bønder maatte køre 1 Læs Sten fra Valsøgaard til Kiøge, har en Del af Bønderne dog endnu ikke gjort det; Kongen har ogsaa hidtil skaanet Bønderne, da Vejene vare daarlige og det var i deres Pløjning, men da Vejene nu ere blevne gode og der allevegne er tilsaaet, beder Kongen Universitetet give de Bønder, der endnu ikke have kørt, Ordre til at gøre det. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

2. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tilsiger Fru Inger Oxe, Dronningens Hofmesterinde, der har laant Kongen 20,000 af de Mursten, hendes Søster Fru Sitzille Oxe, Erich Podebuskis Enke, har staaende i Kiøpnehafn, og lovet at levere dem, naar Kongen sender Bud efter dem, at holde hende skadesløs derfor og at tilbagelevere hendes Søster Murstenene i hendes Gaard i Kiøpnehafn til førstkommende Paaske. Sj. R. 11, 154 b.

— Aabent Brev, at Hr. Chresten Jenssen i Alling i Aar maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Tulstrup Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 313.

— Befaling til Knud Michelssen, Jens Boed, Gabriel Skinckel og Hendrich von Raad at begive sig til Othensegaard, naar Erick Rossenkrandtz, hvem Kongen har forlenet med Othensegaard,

[1] Favraas.

Nesbyhofvedts Len, St. Hans Kloster og Stiftets Gods i Fyen, tilsiger dem, have Opsigt med, hvad Inventarium der overleveres ham paa Gaarden og i Ladegaarden, besigte Bygningerne og de til Lenene hørende Skove og give alt beskrevet og beseglet fra sig. F. T. 1, 48. K.

3. Juni (**Frederiksborg**). Til Erick Rossenkrandtz. Da der blandt det Inventarium, som han skal modtage paa Othensegaard, findes mange gamle Sengedyner, Lagner, Duge og andet, som ikke ere Kongen meget nyttige, men nok kunne bruges af de fattige i Hospitalet, skal han, naar han har modtaget Inventariet, levere Hospitalsmesteren disse ubrugelige Ting mod Kvittans derfor. F. T. 1, 48 b. K.

— Aabent Brev, at Jens Anderssen i Blangstrup, Herredsfoged i Bog Herred, uden videre Indfæstning maa beholde den Kirkeeng, som han har fæstet af Hack Ulfstand, saa længe han er Herredsfoged; dog skal han svare sædvanlig Afgift deraf. F. R. 1, 70 b.

— Aabent Brev, at Tord Pouelssen, der en Tid har tjent Kongen som Ladegaardsfoged paa Schanderborg Slot, i de næste 2 Aar maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde af den Gaard i Hiemstock[1], som han nu har fæstet, og som hans Broder Jørgen Nielssen sidst boede i; han skal svare sædvanlig Landgilde til Schanderborg Slot. J. R. 1, 313 b.

— Aabent Brev, at Rasmus Jul i Gesing, Birkefoged i Schanderup Birk, maa være fri for Halvdelen af sin Landgilde, saa længe han er Birkefoged. Udt. i J. R. 1, 313 b.

4. Juni (—). Aabent Brev, at Jens Jøde og Jep Suendssen i Riberhus Len, der have fæstet 1 Gaard i Ølle[2] og bo sammen i Gaarden, ikke skulle gøre mere Ægt og Arbejde deraf, end andre Kronens Bønder smstds. gøre, saa længe de svare deres Landgilde i rette Tid og ikke paa anden Maade forbryde Gaarden. De have nemlig klaget over, at Fogderne have paalagt dem at gøre Ægt og Arbejde som af 2 Gaarde, uagtet det ellers i Riberhus Len er Skik, at der af 1 Gaard kun svares 1 Gaards Ægt og Arbejde, selv om der bor flere i Gaarden. J. R. 1, 314.

7. Juni (**Kbhvn.**). Til Chrestopher Valckendorp. Da disse Brevvisere Frantz Anderssen og Anders Lauritzen paa Amager, der i

[1] Hemstok, Hjelmslev H. [2] Ølgod, V. Horne H.

Forening med nogle andre Bønder smstds. have brudt og indskibet nogen Kalksten paa Saltholm, som Kongen har foræret Hertug Adolf af Holsten, have berettet, at de endnu ikke have faaet Betaling derfor, saaledes som det var lovet dem, befales det ham at betale dem 30 Dlr. Sj. T. 13, 45 b.

8. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Niels Knag i Knapsaas i Hielsted[1] Sogn i Himble Herred maa være fri for al Afgift af sin Gaard i de næste 2 Aar. Udt. i Sk. R. 1, 117 b.

9. Juni (—). Kvittans til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg, paa $855^1/_2$ gl. Dlr. $15^1/_2$ Sk. 4 Pend. lybsk, som han fra 1. Maj 1573 til 1. Maj 1574 har oppebaaret af det under Kallundborg Slot henlagte tilmageskiftede Gods og nu har indleveret i Kongens eget Kammer. Sj. R. 11, 154 b.

— Til Vincentz Juel og Jens Kaas, Embedsmænd paa Koldinghus og Silckeborg. Da Offe Schram har begæret 1 Gaard, kaldet Hage, i Vrotz Herred og Kronens Rettighed i nogle jordegne Bøndergaarde i Vonge og Schofbølling til Mageskifte for 3 Gaarde i Siøbye i Giern Herred, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 181 b.

10. Juni (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Christopher Busch, Borger i Ottensøe, har berettet, at han i sidste Fejde har gjort Tilførsel til Lejren, har Kongen, skønt Christopher Busch ikke har nogen Forskrivning af Kongen derpaa, men kun Daniel Rantzous Bevis, bevilget at betale ham 1300 Dlr. i alt, mod at han lader Resten falde. Peder Oxe skal derfor med det første betale ham denne Sum med Korn og andre Varer. Sj. T. 13, 45 b.

— Til Universitetet i Kiøpnehafn. Da Kongen har noget Tømmer liggende paa Dauløckis Slette, hvilket skal føres til Frederichsborg, og Kronens Bønder deromkring ere saa besværede med Ægt og anden Tynge til Frederichsborg og Bygningen paa Krogen, at det vil falde dem vanskeligt ene at transportere Tømmeret, beder Kongen Universitetet laane sig alle dets Bønder omkring Roskiilde og i Kiøpnehafns Len og give dem Ordre til at møde med det allerførste paa Dauløckis Slette og hver køre 1 Læs Tømmer til Frederichsborg. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 145.

— Forleningsbrev for Hr. Hans Anderssen, Kapellan

[1] Hunestad?

i Væe, der i sidste Fejde er bleven forarmet og kun har ringe Underholdning, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Nøbølle Sogn, kvit og frit. Udt. i Sk. R. 1, 117b.

10. Juni (**Kbhvn.**). Til N. N. Da Kongen har bevilget, at Palli Juel, Landsdommer i Nørrejylland, maa faa 1 Gaard i Klaustrup i Giørding Sogn til Mageskifte for 1 Gaard i Bølling i Lundenes Len og, da denne ikke er saa god som Gaarden i Klaustrup, noget andet Gods i Lundenes Len, som han nærmere skal anvise dem, skulle de med det allerførste besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 182.

11. Juni (—). Befaling til Peder Oxe at levere Doritte, Hans Nielssens Enke, 1 Læst Korn af Loftet. Sj. T. 13, 46.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at skaffe Claus Skifertækker, der skal støbe noget Bly der i Byen [Helsingør] for Kongen, det Bly og andet, som han behøver dertil. Orig.

— Aabent Brev, at Vincentz Pederssen, Byfoged i Rudkiøping, der har fæstet Kronens Part af Tienden af N Sogn, indtil videre maa være fri for at svare Halvparten af den Afgift, han hidtil har svaret, da han paa Embeds Vegne besværes paa forskellige Maader. F. R. 1, 71.

— Forlig, mæglet af Kongen og Rigsraadet, i Trætten mellem afdøde Holgier Rosenkrantz, Marsk, og Fru Mergrette Nielsdatter, Hans Holckis Enke, der paa Viborg Landsting havde sagt Holgier Rosenkrantz nogle Ord om, at et Markeskel var forvildet, hvilke Ord Landsdommerne i Nørrejylland og andre gode Mænd havde givet Holgier Rosenkrantz beskrevne. Da Fru Mergrette baade paa Landstinget og for Kongen og Rigsraadet har gjort Undskyldning, har Kongen taget Sagen overtvært og forligt begge Parter saaledes, at Sagen skal være død og de i den udtagne Stævninger, Breve og Beviser ikke komme nogen af Parterne til Skade. J. R. 1, 314b. Orig.

12. Juni (—). Aabent Brev, at Hollænderne i Magleby paa Amage herefter altid maa beholde de Aalefiskerier under Amage og Sjælland, som de og deres Forældre for 40 Aar siden paa egen Bekostning have opsøgt og fundet og siden den Tid med kgl. Tilladelse have brugt; de skulle herefter aarlig svare 6 Tdr. saltede Aal, vel forvarede med Salt og Træ, til Kiøpne-

hafns Slot, medens de hidtil kun have svaret 4 Tdr. Sj. R. 11, 155[1].

12. Juni (Kbhvn.). Til Greers Thruedssen, Albrecht Oxe, Lauge Venstermand, Mandrop Pasberg, Johan Venstermand og Thønne Pasberg. Da der er Trætte mellem Christopher Giøe og andre Lodsejere i Schauterup, Nyrup og Bisserup om det rette Skel mellem Schauterup, Nyrup og Bisserup Overdrev og Christopher Giøe tidligere har tilbudt Lodsejerne Befaling til gode Mænd, der i Forening med Oldinge skulde ride og gøre ret Markeskel mellem Byernes Overdrev, hvilket Lodsejerne dog ikke have villet gaa ind paa dengang, befales det nu ovennævnte 6 Mænd inden 6 Uger at mødes paa Aastederne, undersøge Sagen og i Forening med Oldinge ride og gøre et ret Markeskel, dog skal der gives alle Lodsejerne fornøden Advarsel. Kan nogen ikke møde, maa de andre tiltage en anden i Stedet. Orig.

— Til Jørgen Marsuin. Professorerne ved Universitetet i Kiøpnehafn have berettet, at de have Jus patronatus til nogle Sogne i Skaane, deriblandt til Fossie Sogn, men at der nu gøres dem Hinder paa deres Rettighed af dette Sogn, ligesom ogsaa Bønderne paa de til Fossie Kirke og Præst hørende Gaarde besværes med Ægter, Udredelse af Havre og anden Tynge tværtimod de Breve, Universitetet har paa sine Sogne; ligeledes have de berettet, at der paa Landtzkrone Slot skal findes et Brev paa nogle Gaarde, der i fordums Tid med al Afgift og Redsel ere givne til Fossie Kirke, Præst og Degn, hvilket Brev for nogen Tid siden er kommet fra Kirken. For at de højlærde ikke skulle have noget at klage over, forbydes det ham herefter at befatte sig med Universitetets Rettighed til Fossie Sogn og at besvære Kirkens og Præstens Tjenere med Ægter, Udredelse af Havre og anden Tynge; endvidere befales det ham at opsøge ovennævnte Brev og levere Professorerne det mod en Reversal. Sk. T. 1, 60[2].

— Aabent Brev, at Niels Jonssen, Embedsmand paa Hald, indtil videre selv maa oppebære Halvdelen af den uvisse Rente af Medelsom Herred, uden Afgift. Orig. Udt. i J. R. 1, 315.

---

[1] Tr.: Thurah, Beskriv. over Amager S. 25 f. Tidsskr. f. Fiskeri III. 201 f. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 265 f.

12. Juni (Kbhvn.). Befaling til Niels Jonssen at bygge et Kornhus i Hofbro og indskrive Bekostningen derved i Regnskabet. Udt. i J. T. 1, 182 b.

— Til Erich Rud, Otte Banner og Henrich Gyldenstiern. Da Peder Munck, Admiral, har begæret Gaardene Røgelhede, Kornom og Kiersgaardt i Jesløf Herred i Vendsyssel til Mageskifte for 1 Gaard og 1 Bol i Huessinge og 1 Gaard i Suenninge i Sjælland, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 182 b.

13. Juni (—). Til Eyller Krausse. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med Henlæggelsen af de 2 hidtil i Hørfue[1] og Haarsløf holdte Markeder til nærmeste Købstad, da disse Landsbyer ligge Kaarsøer og Slauelse lige nær, befales det ham at give Ordre til, at disse 2 Markeder herefter skulle holdes Hellig Kors Dag og St. Mikkels Dag i Kaarsøer, da Kongen gerne vil have denne By forbedret og den er et almindeligt Færgested. Han skal sætte en paalidelig Karl til at oppebære Kronens Rettighed paa disse Markeder. Sj. T. 13, 46 b.

— Mageskifte mellem Hack Ulstand og Kronen. Sk. R. 1, 118. (Se Kronens Skøder under 14. Juni.)

— Mageskifte mellem Arrel Olssen, Befalingsmand paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot, og Kronen. Sk. R. 1, 119 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Morten Kok maa bosætte sig i Lund og indtil videre være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge; han skal indfinde sig, naar Kongen kalder ham til Hove for at koge. Udt. i Sk. R. 1, 118 b.

— Mageskifte mellem Ottho Brockenhus til Vollersløfgaard og Kronen. F. R. 1, 71. (Se Kronens Skøder.)

— Til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift. Mouritz Podebusch, Embedsmand paa Thrankier, har berettet, at han har Tiltale til sin Sognepræst i Kiørup Sogn Hr. Lauritz, fordi denne har indtaget en af Mouritz Podebusch's Tjeneres Datter, der har været i Præstens Tjeneste og er bleven lokket, i Kirken og selv skriftet og afløst hende, uagtet hun har udlagt ingen anden end Hr. Lauritz som Barnefader. Da Sagen tidligere er bleven opsat af M. Niels og menige Herredsprovster, befales det dem nu

---

[1] Høve, V. Flakkebjærg H.

straks at stævne Sagen for sig paany, undersøge den og afsige Dom om, hvorvidt Hr. Lauritz har skikket sig tilbørligt i sit Embede. Da Mouritz Podebusch endvidere har Trætte med Hr. Hans i Schambye, fordi Hr. Hans paa Fyenbo Landsting har sagt, at han har opbudt den Tiende imod Mouritz Podebusch, som de strides om, hvilket Mouritz Podebusch mener, at han ikke kan bevise, skal M. Niels stævne Hr. Hans i Rette for sig og Provsterne og afsige Dom om, hvorvidt Hr. Hans har sagt Sandhed eller ej, og om han i sidste Tilfælde ikke bør bøde derfor. Orig. i Provinsark. i Odense.

13. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Hr. Jørgen Jenssen, Sognepræst til Auflum Kirke, paa Halvdelen af Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Auflum Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 315.

— Til Vincentz Juel. Da Matthias Italiener, hvem Kongen for nogen Tid siden har laant en Sum Penge mod Pant i hans Gaard i Koldinge, nu har tilbudt Kronen Gaarden til Købs, skal Vincentz Juel lade Gaarden vurdere, betale Matthias Italiener hvad Gaarden er værd ud over den laante Sum og tage nøjagtigt Skøde paa Gaarden. J. T. 1, 183.

— Til Biørn Anderssen, Jens Kaas, Niels Jonssen og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Aarhusgaard, Silckeborg, Hald og Skanderborg. Da Kongen har begæret noget Gods i Skanderup og Vorde til Mageskifte af Erich Lunge for noget Gods i Horns Herred i Vendsyssel, hvorom han skal give dem nærmere Besked, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 183.

14. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Peder Bondesen i Valsøemagle, Herredsfoged i Ringsted Herred, fritages for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard i Valsøemagle, saa længe han er Herredsfoged. Udt. i Sj. R. 11, 155 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Hendrick Krøckert, der i sidste Fejde har tjent blandt Krigsfolket her i Riget, har nu været hos Kongen med en Forskrift fra Kurfyrsten af Brandenborg og begæret Betaling af den Besolding, han har til gode, og af den Rest, han har arvet efter sin Broder, der døde, medens Hendrick Krøckert sad fangen i Sverrig. Skønt han ikke har noget særligt Bevis for sit Tilgodehavende, har Kongen dog af Hensyn til hans tro Tjeneste og Kurfyrsten af Brandenborgs Forskrift bevilget ham 200

Dlr. i alt, hvilke Peder Oxe straks skal befale Rentekammeret at betale ham. Sj. T. 13, 46 b.

14. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Benthe Nielsdatter i Landtzkrone, Hans Baggis Enke, uden videre Indfæstning fremdeles maa beholde den Gaard i Hildishøf, som hendes Husbonde havde, og være fri for at gøre Ægt og Arbejde deraf, hvorimod hun skal svare sædvanlig Landgilde. Sk. R. 1, 119.

— Aabent Brev, at Hr. Christen Michelssen, Sognepræst i Lyckov, der har klaget over, at han kun har ringe Underholdning, og at Borgerne, der nu have begyndt at genopbygge Byen, ikke formaa at underholde ham, saa han ikke kan blive dér, medmindre han faar Hjælp, maa oppebære 6 Tdr. Korn af Kronens Part af Tienden af Løssens Sogn, 5 Tdr. Korn af Kronens Part af Tienden af Auerom Sogn, 5 Tdr. Korn af Kronens Part af Tienden af Rødeby Sogn og 8 Tdr. Korn af Kronens Part af Tienden af Randal[1] og Jemgiøde Sogne, indtil Borgerne i Byen kunne blive i Stand til at underholde ham. Sk. R. 1, 119.

— Aabent Brev, at Bønderne i Medelstad, Bregne, Øster og Lister Herreder maa være fri for at holde Knægte, saaledes som det tidligere er blevet paabudt, mod at forpligte sig til at fremsende saa mange vel udrustede Skytter som muligt, hvis Kongen har Brug for dem udenlands, hvilke skulle lade sig bruge ligesom de af Bønderne i Riget stillede Krigsfolk. Sk. R. 1, 122.

— Aabent Brev, at Indbyggerne i Søluitzborg, Ronneby og Auschier maa være fri for at svare Byskat og al anden Skat og Tynge i de næste 3 Aar, da Byerne endnu ligge ubebyggede siden Fejdens Tid og mange Gaarde og Jorder ere øde. Sk. R. 1, 123.

— Aabent Brev, at Erick Løcke selv maa oppebære Halvdelen af den uvisse Rente af Riberhus Len og Hundtzbeckgaard. Udt. i J. R. 1, 315.

— Forleningsbrev for Fru Karine Rønnov, Jens Bildis Enke, paa det Vreløf Klosters Gods, som hendes Husbonde ikke fik til Mageskifte, uden Afgift 1 Aars Tid. Udt. i J. R. 1, 315.

— Forleningsbrev for Jens Vogenssen paa Kronens

[1] Ramsdala, Øster H.

Part af Korn- og Kvægtienden af Ulborg Sogn, uden Afgift. Udt. i J. R. 1, 315 b.

14. Juni (Kbhvn.). Tilladelse for Borgerne i Olborg til at købe Lyng og Tørv hos de omkringboende Bønder og andre, der have saadant at sælge, da de have klaget over Mangel paa Ildebrændsel, fordi det nu er blevet dem forment at handle med Bønderne om Lyng og Tørv. J. R. 1, 315 b.

— Forleningsbrev for Hendrick Gyldenstiern til Aagaardt paa 6 Gaarde, 8 Bol og 5 Gadehuse i Vilsted, 1 Gaard i Høllestedt[1], 1 Gaard i Strette, 1 Gaard i Grønen, 1 Gaard i Huornbeck, 2 Gaarde i Suenstrup, 2 Gaarde i Haldrup og Vilsted Mølle. Han skal aarlig til 1. Maj svare 100 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. J. R. 1, 316.

— Aabent Brev, at Hr. Hans Pederssen, Sognepræst til Idding[2] Kirke, i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Idding Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 316 b.

— Forleningsbrev for Hr. Chresten Staffensen, som Borgerne i St. Bodels Sogn i Olborg for nylig have kaldet til deres Sognepræst, paa 1 Gaard i Hatzeriis, uden Afgift, da Borgerne have berettet, at de foregaaende Præster formedelst den ringe Underholdning til Embedet have været forlenede med denne Gaard. J. R. 1, 317.

— Skøde til Morthen Lauritzen, Borgemester i Nykiøping paa Mors, og hans Arvinger paa en øde Jord smstds., som Giesse Provst Suendtz sidst havde i Værge, med den dertil liggende Jord i Nykiøping Mark. De skulle aarlig svare 2 Mk. danske i Jordskyld til Hald Slot, opføre god Købstadsbygning paa Jorden og holde den vedlige. J. R. 1, 317 b.

— Til Vincentz Juel og Erich Løcke, Embedsmænd paa Koldinghus og Riiberhus. Da Kongen har bevilget, at Albret Friis maa faa Skiibet Præstegaard i Thorild Herred, som Hr. Morthen Buck nu bor i og er villig til at afstaa, til Mageskifte for 1 Gaard i Piested By og Sogn i Holmendtz Herred, hvilken Gaard skal udlægges til Kronen, der saa igen vil udlægge Hr. Morthen 1 Gaard i Vilsted[3] til Præstegaard, skulle de med det første besigte alle

[1] Hyllested. [2] Yding, Vor H. [3] Vilstrup, Tørrild H.

3 Gaarde, ligne dem og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 183 b.

15. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen erklærer, at Adelens Løfte om i Tilfælde af, at han ingen Sønner efterlader sig, da at vælge en, som maatte blive gift med en af hans Døtre, til hans Eftermand, ikke af følgende Konger skal anses for nogen Ret. Orig.

— Aabent Brev, at Lammert von Halteren maa blive boende i Varbierg og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i de næste 3 Aar. Sk. R. 1, 119 b.

— Aabent Brev, at Bønderne paa de 6 Gaarde og 2 Bol, som Malthi Jenssen, Landsdommer i Nørrejylland, ejer i Korup[1] i Lodrup Sogn i Sønder Herred paa Mors, herefter maa regnes for Ugedagsmænd til hans Gaard Hoyfnes[2] og nyde samme Friheder som Adelens Ugedagsmænd. J. R. 1, 318 b.

— Mageskifte mellem Chresten Vind Henrichssøn og Kronen. J. R. 1, 318 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at der herefter aarlig til hver St. Peders Dag i Høst [1. Avg.] skal holdes et Marked i Rodnebye, som alle, baade indlændiske og udlændiske, maa besøge med deres Varer, da det er gavnligt baade for Borgerne og Bønderne, at der holdes Markeder i Landet; hidtil er der nemlig ingen Markeder holdt i Blekinge, saa Bønderne klage over, at de ikke kunne faa de nødvendige Købmandsvarer til Købs, og de fremmede kunne ikke vide, paa hvilken Tid de kunne gøre Tilførsel paa fri Markeder. Der skal paa dette Marked svares Kronen sædvanlig Told og Rettighed. Sk. T. 1, 61[3].

— Forleningsbrev for Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa de Kronens Tjenere i Floes i Essingbeck Birk, der ligge under Drotningborg Slot, uden Afgift. J. R. 1, 318.

— Følgebrev for samme til ovennævnte Bønder. Udt. i J. R. 1, 318.

16. Juni (—). Aabent Brev, at Jesper Skamelssen, Kongens Kældersvend, der har lovet for Betaling at levere Kongen 2 Tdr. fersk Barstøl i Kiøpnehafn hver 14. Dag eller 3. Uge, saa ofte det kræves, indtil videre kun skal svare $^1/_2$ Mk. i den nu gældende Mønt i Sise af hver Tønde Barstøl. Sj. R. 11, 155 b. K.

---

[1] Kaarup, Løddérup Sogn. [2] Højris. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 626 f.

16. Juni (**Kbhvn.**). Skøde til Hr. Jens Lercke, Sognepræst til St. Peders Kirke i Slagelse, hans Hustru og deres Arvinger paa et øde Byggested paa Bredegade i Slagelse vest for Helliggejsthus med det gamle forfaldne Stenhus, som staar paa Pladsen, mod aarlig til hver Jul at svare Prioren i Anduorschouf Kloster paa Kronens Vegne 8 Sk. i den nu gældende Mønt i Jordskyld; der skal opføres god Købstadsbygning paa Grunden og svares sædvanlig Tynge deraf til Byen. Hvis Jord eller Bygning i Fremtiden for Nøds Skyld skal sælges, skulle de først tilbydes Prioren i Anduorschouf Kloster. Hvis Leje og Skyld ikke blive betalte i 2 Aar, skal der betales dobbelt Jordskyld, men Bygningen skal ikke være forbrudt. Sj. R. 11, 156.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Hr. Peder Schram har klaget over, at hans Gaard og Gods i sidste Fejde ere blevne afbrændte af Fjenden, og at han har haft stor Besværing med at holde Folk og Heste, har Kongen af Hensyn hertil givet ham 1000 Dlr., hvilke Peder Oxe straks skal betale ham; de 400 Dlr., som han er bleven skyldig i sit Regnskab, eftergiver Kongen ham, da han har berettet, at han ingen Betaling har faaet for det Skib, han for nogen Tid siden har overladt Kongen, og for de 2 Heste, som Pouel von Zare har faaet af ham til Kongens Arkeli. Sj. T. 13, 47.

— Til Borckordt von Papenheim. Kongen har bevilget, at Jacob Ulfeldtz Tjenere i Horns Herred maa faa Hjælp til Ildebrændsel og andet i Hornsvedt Skov paa samme Vilkaar som Peder Biildis Tjenere. Sj. T. 13, 48.

— Stadfæstelse for Bønderne i Porup[1] i Tyndelse Herred i Halland paa et Brev, dat. Kiøbnehafns Slot, St. Oluf Konges Dag [29. Juli] 1503, hvorved Kong Hans tillader Kronens Bønder i Porup at fiske i Laxevig ligesom de andre Indbyggere, der bo i Porup. Sk. R. 1, 120 b.

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Malmø indtil videre maa oppebære Halvparten af det Sagefald, som falder i Byen, til Byens Forbedring, lige saa frit, som det oppebæres her i Kiøpnehafn; de have nemlig efter deres Beretning altid oppebaaret denne Halvpart, indtil en Del deraf for kort Tid siden er bleven forment dem. Sk. R. 1, 123.

---

[1] Påarp.

16. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen giver 30,000 Mursten og 40 Læster Kalk til Istandsættelsen af Malmøe Bys meget bygfaldne Befæstning; endvidere have han og Rigsraadet bestemt, at da det er Indbyggerne i Malmøe meget magtpaaliggende, at Byens Befæstning holdes i Stand, skulle Indbyggerne selv hjælpe til dermed, hvorfor der i Aar skal gives et Aars Rente af alle Gaarde, Huse og Boder i Malmøe, baade Kronens og andres, medens alle de Borgere, der ikke have Gaarde, men bruge borgerlig Næring, skulle give efter deres Evne. Hjælpen skal være ude senest St. Morthens Dag og oppebæres af Borgemestre og Raad. Biørn Kaas, Lensmand paa Malmø Slot, skal sørge for, at Hjælpen bliver ydet inden den bestemte Tid, og at Istandsættelsen sker med det første. Sk. R. 1, 121.

— Aabent Brev til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Fers Herred, at hver 2 Mænd efter nærmere Tilsigelse af Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø, skulle sende Heste, Vogn og to færdige Hjælpere til Malmø for i 3 Dage at arbejde med paa Befæstningen af Malmø, der er meget bygfalden og nu skal gøres i Stand; i Stedet kan hver Mand sende en færdig Hjælper, der i 6 Dage skal arbejde paa Befæstningen. Sk. T. 1, 62 b.

— Lignende Brev til Bønderne i Malmø Len og Thorne Herred. Udt. i Sk. T. 1, 63.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne for Lyckov Bykirke i Aar maa oppebære Afgiften af Kronens Part af Tienden af Hiortebergs, Thuings og Listerby Sogne til Kirkens Bygning. Udt. i Sk. R. 1, 122.

— Befaling til Jens Holgerssens Bønder i Skaane og andensteds herefter at svare deres Landgilde og anden Rettighed til Biørn Kaas og Hans Skougord, indtil Jens Holgerssens Barn kommer til sin Lavalder og selv kan forestaa Godset; disse to skulle gøre Regnskab for al Oppebørslen, der alene skal komme Barnet til gode. Udt. i Sk. T. 1, 61 b.

— Til Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Hans Speyel. Da Peder Oxe paa sin Hustru Fru Mette Rosenkrantzes Vegne har begæret Boge Len i Fers Herred til Mageskifte for Kiulleruppe By og Mølle af hendes Arvegods, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det [og indsende klare Registre derpaa]. Udt. i Sk. T. 1, 61.

16. Juni (**Kbhvn.**). Til Jørgen Bilde. Da nogle af Kronens Undersaatter i Øster Herred i Blekinge have klaget over, at mange Bønder, der have ladet opsætte smaa Skvatmøller ved deres Gaarde, i de foregaaende Aar ere blevne skrevne for Skat af Møllerne, skønt saadanne Møller ikke før have givet Skat og kun indbringe lidt, har Kongen bevilget, at alle de Møllesteder i Blekinge, som ikke ere Landgildemøller, herefter maa være fri for Skat. Sk. T. 1, 63.

— Til Jomfru Margrette Urne, Abbedisse i Maribo Kloster. Da Kongen har bevilget, at Jacob Uldfeld til Koxbølle til Mageskifte maa faa 1 Maribo Klosters Gaard i Koxbølle, eftersom denne jo ligger langt fra Klosteret, skal hun lade ham faa Gaarden, blive enig med ham om, hvad Gods han skal udlægge Klosteret i Stedet, give ham Brev paa Gaarden og igen tage Brev af ham paa det, han udlægger. F. T. 1, 282.

— Livsbrev for Matz Kock, Borger i Riibe, og hans Hustru Mette paa 1 Gaard i Allerup i Sneom Sogn i Schatz Herred, som Matz Kock har fæstet af Erick Løcke, Embedsmand paa Riberhus; de skulle svare sædvanlig Landgilde, Ægt og anden Rettighed af Gaarden til Riberhus. J. R. 1, 320.

— Mageskifte mellem Fru Karine Gyldenstiern, Holger Rosenkrantzis Enke, og Kronen. J. R. 1, 320 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Fru Karine Guldenstiern, Holgier Rosenkrantzis Enke, og hendes Børn og Arvinger paa Rosenvold med deres Folk og Tjenere herefter maa søge til Starby[1] Kirke, medens de tidligere Ejere af Rosenvold hidtil have søgt til Baridt Kirke. Hendes Bønder i Starby Sogn skulle herefter regnes for Ugedagsmænd til Rosenvold med samme Friheder som andre Ugedagstjenere, ligesom hendes Bønder i Baridt Sogn ogsaa skulle regnes for Ugedagsmænd, som om de søgte til samme Kirke som Hovedgaarden og boede i samme Sogn, som denne ligger i. J. R. 1, 322 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Nørrejylland, hvorved Kongen beskikker Malti Jenssen til Landsdommer i Nørrejylland, da han nu har været hos Kongen og aflagt sin Ed. J. T. 1, 184 b.

— Befaling til Christen Schiel og Mogens Spend at være til

[1] Stovby, Bjærge H., Jylland.

Stede, naar Landsdommer Malti Jenssen, hvem Kongen har forlenet med Ødtzlof Kloster, modtager de Breve og andet, som skulle overleveres ham, besigte Klosterets Bygninger og give deres Besigtelse beskreven fra sig. J. T. 1, 184.

[**Omtr. 16. Juni**[1]] (**Kbhvn.**). Skøde til Peder Guldenstiern, Marsk. J. R. 1, 323. (Se Kronens Skøder.)

17. Juni (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Malthi Jenssen, Landsdommer i Nørrejylland, paa Ødtzløf Kloster, som tidligere Fru Anne Løcke og nu han selv har haft det i Værge. Han skal til hver 1. Maj svare 100 gl. Dlr. i Afgift. J. R. 1, 324.

— Forleningsbrev for Erich Rosenkrantz til Kiestrup paa Biskopsgaarden i Otthense med Nesbyhofuit Len, Stiftets Gods og St. Hans Klosters Len, som Hack Ulfstandt nu sidst har haft dem i Værge. Han skal gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, af Gæsteriet skal han desuden forlods have 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske; endvidere maa han, indtil videre, beholde al Avl og Affødning til Nesbyhofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde. Han skal aarlig svare Kronen 22 Læster Rug, 2 Læster Malt og 12 Tdr. Smør, skaffe frit Straafoder, Hø og Strøelse til Kongens egne, Hofsindernes og de fremmedes Heste, naar deres Vej falder dér forbi, og tjene Riget med 8 geruste Heste. Han skal aarlig gøre Regnskab for al vis og uvis Indtægt af det indløste og under Gaarden lagte Gods, indbetale Landgilden og Halvdelen af den uvisse Rente til Kongen og selv beholde Resten. F. R. 1, 73.

— Forleningsbrev for Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, paa 5 Gaarde i Rue, 2 Gaarde i Esterbølle og 3 Gaarde i Togerodt i Schouby Herred, 1 Gaard i Blangstrup og 1 Gaard i Gomerup[2] i Bog Herred, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer. F. R. 1, 74.

18. Juni (—). Befaling til Albret Oxe i Olleholm Len, Hendrich Gyllenstern i Han Herred, Ifuer Kaes paa Skarpenbergis Gods, Peder Brade i Fers Herred og Prebiorn Gyllenstern i Vestervig Klosters Len, der have deres Len paa Afgift og hidtil have oppebaaret al den uvisse Rente, om fra sidste 1. Maj at gøre Regnskab for al den uvisse Rente og indbetale Halvdelen deraf til Kongen, da denne nu har forbeholdt sig Halvdelen af den uvisse

[1] Indført mellem Breve af 16. og 17. Juni. [2] Gummerup, Baag H.

Rente af alle Forleninger, hvor Lensmændene hidtil have oppebaaret alt det uvisse. Sj. T. 13, 48.

20. Juni (**Frederiksborg**). Til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn. Da der bor mange i Kiøbnehafn, som hverken skatte eller gøre borgerlig Tynge, uagtet de drive borgerlig Næring, saa at Besværingen paahviler et ringe Antal Borgere, skulle de kalde M. Michel Bartskær, Jens Harniskvisker, Mattis Plu, Possementmager, Ameral von Vessel, Christopher Skiod, Bogbinder, Johan Ussings Hustru, Hans Mallis Hustru, Petter Pottemager, Berent Berentzøn, Hans Hendricksøn, Hattemager, Johan Reerssøn, M. Hans »Bereder«, Frederich Teltmager, Jørgen Sadelmager, Ditlef Remmesnider, Arent Oldense, Chresten Skriver, Lauritz Benedicht, Mouritz Skriver, M. Matz paa Vandkunsten og Hans von Isleben, Høvedsmand, der have faaet kgl. Fribreve, tildels dog kun indtil videre, op paa Raadhuset og meddele dem, at de herefter skulle skatte og skylde ligesom andre Borgere, saafremt de ville blive boende i Byen. Skibsfolk, Høvedsmænd og andre, som ere i Kongens daglige Tjeneste, maa som hidtil nyde samme Frihed for Skat og Tynge, som Kongens Tjenere pleje at have. Sj. T. 13, 48 b[1].

— Befaling til Chrestopher Valckendorp, Rentemester, at betale Matteus Buddi, hvem Kongen efter hans Bestalling har givet 200 Gylden aarlig i 2 Aar, de 200 Gylden for indeværende Aar, førend Matteus Buddi drager af Landet. Sj. T. 13, 49 b.

— Befaling til Jørgen Munck straks at overlevere Christiern Vind Lyddomgaard med Mølle og det andet tilliggende Gods, som han har faaet til Mageskifte for noget Gods i Koldinghus Len, og ikke mere befatte sig dermed. Da Kongen faar al Sæden og Avlen til Christiern Vinds Hovedgaard og derfor ogsaa har bevilget Christiern Vind al Sæden og Avlen til Lyddomgaard, skal Jørgen Munck, der har modtaget Lyddomgaard med Avlen, overlevere den til Christiern Vind med Sæd, Avl og Høbjærgning. J. T. 1, 184 b.

— Befaling til Vincentz Juel at lægge Velhingegaard med det paa vedlagte Seddel opførte Gods i Smedstrup Sogn, som Kongen har faaet til Mageskifte af Christen Vind, ind under Slottet [Koldinghus] og lade det indskrive i Jordebogen. Han skal lade

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 615 f.

Christen Vind faa nogle Vogne, hver en 4—5 Mils Vej, til Flytningen af hans Gods fra Vellinge til Lyddom. Udt. i J. T. 1, 185.

21. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen efter Raadslagning med Danmarks Riges Raad bestemmer, at ingen Borgere eller Købmænd herefter maa købe Græsøksne paa Landsbyerne, men skulle købe dem paa de fri Markeder i Købstæderne, og at Staldøksne skulle købes hos Adelen og andre, der stalde saadanne, da den Opkøbning af Øksne, som hidtil har fundet Sted paa Landsbyerne, vil medføre, at Øksnene blive dyre, og at man ikke kan faa gode Staldøksne her i Riget. Forser nogen sig imod dette Forbud, skal Sælgeren have tabt Øksnenes Værdi og Køberen hvad han har med at fare; derimod skal det staa enhver frit for at sælge sine Øksne til Kongens Lensmænd, til Adelen eller paa de fri Markeder. Lensmændene skulle have Opsigt med dette Paabuds Overholdelse og maa ikke se gennem Fingre med nogen. Sj. R. 11, 156 b[1]. Orig.

— Til Provster, Præster og Bønder i Danmark, hvem de end tjene. Da Borgerne i Købstæderne og fremmede Købmænd opkøbe de Øksne, som kunne faas i Landsbyerne, holde dem paa Foder i Landsbyerne og siden uddrive dem af Riget, hvilket medfører, at Øksnene blive dyre, har Kongen i Forening med Rigsraadet forbudt al Opkøbning af Stald- eller Græsøksne i Landsbyerne og forbyder herved alle at sælge saadanne i Landsbyerne til Borgere eller fremmede Købmænd, derimod skal det staa enhver frit for at sælge sine Øksne paa Markederne i Købstæderne.[2] Sj. T. 13, 50[3].

22. Juni (—). Til Eyller Kraufze. Kongen har bragt i Erfaring, at Borgere og fremmede Købmænd aarlig opkøbe et stort Antal Græsøksne paa Landsbyerne i Skaane og Sjælland og drive dem gennem Toldstedet [Korsør] for siden at opsætte dem paa Foder i Jylland og Fyen, baade paa deres eget Foder og hos Bønderne. Da Øksnene derved blive dyre og Kongen af den Grund ikke vil, at Borgere eller fremmede Købmænd herefter maa købe Græsøksne af Bønderne, forbydes det ham herefter at lade Græsøksne, tilhørende Borgere, fremmede Købmænd

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 627 f. [2] Derefter opregnes alle Lenene med deres Lensmænd. [3] Tr.: Smstds. I. 628 f.

eller Adelen passere, medmindre der haves kgl. Bevilling. Sj. T. 13, 51 b.

22. Juni (**Frederiksborg**). Til Christen Munck, Embedsmand paa Visborg. Da Kongen har tilladt Hertug Carl af Sverrig at faa nogle godtlandsche Sten til noget Byggeri, skal han, naar Hertugens Skibe komme efter Stenene, give Kronens Bønder Ordre til at hjælpe Folkene med at bryde og indskibe Stenene; han skal sørge for, at Hertugen hurtig faar Stenene. Sk. T. 1, 64.

— Befaling til Erick Løcke om i Aar at lade Vincentz Juel oppebære alt Tiendekornet af Koldinghus Len til Kongens Brug. J. T. 1, 185.

— (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har lovet Jens Holgierssen paa dennes Dødsleje at tage sig af hans eneste Søn, overdrager Værgemaalet for denne Søn til Biørn Kaas til Starupgaard og Hans Schougaard til Gundestrup. De skulle overtage og forsvare det Gods i Sjælland og Skaane, som er tilfaldet Barnet efter dets Farmoder og Mormoder, skulle overvære Skiftet efter Fru Zitzille Knud Guldenstierns, paase, at Barnet faar alt, hvad der kan tilkomme det, og straks tage dets Part til sig og anvende den til dets Bedste. Endvidere skulle de modtage al Barnets Arv efter Forældrene af Gregers Holgierssen, forhøre dennes Regnskab for Oppebørslerne af Barnets Gods, medens han har været dets Værge, og give ham Tredjedelen deraf. De skulle herefter aarlig gøre Kongen Regnskab for deres Oppebørsel af Barnets Gods og anvende Indtægten til Barnets Bedste, dog skulle Udgiften til Fogder og Folk paa Barnets Gaard og Omkostninger, der gøres i Barnets Sager paa Tinge eller andensteds, afholdes heraf. Sj. R. 11, 157.

— Mageskifte mellem Morthen Venstermand og Kronen. F. R. 1, 486 b. (Se Kronens Skøder.)

23. Juni (—). Aabent Brev, at Hr. Axel Ifuerssen indtil videre til sin Præstegaard maa bruge et omstenet Stykke Jord paa Snede Mark, der er givet til Kirken til Anskaffelse af Brød og Vin, da Jorden skal være givet Kirken af frie Folk og ikke af Bønder, saa den ikke skal bortlejes til Bønder; han skal svare sædvanlig Rettighed deraf, forsyne Kirken med Brød og Vin og, hvis Bonden har givet noget Stedsmaal af Jorden, tilbagebetale det. J. R. 1, 325 b.

— (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hack Ulfstand

paa Lyckov Len, som Jørgen Bilde sidst havde det i Værge, mod aarlig til hver 1. Maj at svare 100 Dlr. i Afgift, gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, og tjene Riget med 4 geruste Heste. Han skal paa klare Registre optegne hvad der hugges i Skovene til Kongens Behov. Sk. R. 1, 126.

23. Juni (Frederiksborg). Til Lunde Kapitel. Da Christoffer Erichssen til Løgthued har begæret at faa 1 af Kapitlets Gaarde i Esperød i Fers Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Store Jordbierg i Høgs[1] Herred og, om nødvendigt, andet Gods, skal Kapitlet lade Godset besigte og Mageskiftet gaa for sig. Sk. T. 1, 63 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin at lade Hr. Gregersis Hustru Benthe i Søfde faa Hr. Gregersis efterladte Bo, som Jørgen Marsuin har ladet beskrive, da der efter hans Død ikke har meldt sig Arvinger i rette Tid. Udt. i Sk. T. 1, 64.

— Til Erich Rosenkrantz og Jacob Ulfeld. Da Oluf Bager, Borger i Otthense, har begæret at faa en St. Knudtz Klosters Gaard i Porupe Sogn, kaldet Ellegaard, som Prior Hr. Chresten Pouelssen har Livsbrev paa, til Mageskifte og selv vil blive enig med Prioren om at afstaa Gaarden, mod at udlægge Kronen Ejendommen med Bondeskylden af 2 jordegne Gaarde i Nybylle i Saling Herred, skulle de med det første besigte Godset, ligne det og indsende klare Registre derpaa. F. T. 1, 50 b.

— Gavebrev til Sognepræsteembedet til Vuldum[2] og Langschouf Sogne (Hr. Chresten Anderssen, Sognepræst), der kun har ringe Rente og ingen Præstegaard i Annekssognet Langschouf, paa Landgilden af 1 Gaard i Holthum, som Lensmanden paa Koldinghus efter kgl. Befaling har udlagt til Embedet, dog skal Herligheden vedblivende følge Kronen. J. R. 1, 324 b.

— Forleningsbrev til samme paa Herligheden af samme Gaard. Udt. i J. R. 1, 325.

— Aabent Brev, at Johan Krausse fra Bart i Sommer maa føre saa meget Barstøl til Kiøpnehafn, som han kan føre did med én Skude, og nøjes med at svare 12 Sk. danske i den nu gældende Mønt i Sise af hver Tønde. Naar han kommer med Øl, skal han først tilbyde Kongen det, førend han sælger noget deraf. Udt. i J. R. 1, 325.

---

[1] ɔ: Vemmenhögs H. [2] Uldum, Nørvangs H.

23. Juni (**Frederiksborg**). Kvittans til Fru Citzle Oxe, Erich Podebuskis Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Olborghus Len i den Tid, hendes afdøde Husbonde har haft det i Forlening, og for de i samme Tid i Lenet og i Vendelbo Stift oppebaarne Skatter. Hvad hun blev skyldig har hun betalt Rentemester Chrestoffer Valckendorff eller leveret Erich Rud til Inventarium. J. R. 1, 325 b.

— Til Provster, Præster og Kronens Bønder i Koldinghus, Hønborig og Skodborg Len. Da Kongen har befalet Vincentz Juel, Embedsmand paa Koldinghus, at købe en Del Øksne og vil betale ligesaa meget for Øksnene som andre, forbydes det dem, der ellers sælge deres Øksne til Borgere og andre, herefter at sælge Øksne, førend de have tilbudt Kongens Lensmand dem og han har faaet dem, han skal have; de skulle dog ikke tvinges til at sælge Øksnene for lavere Pris, end andre ville give. Overtrædelse heraf medfører for Sælgeren Fortabelse af Øksnenes Værdi og for Køberen af det, han har med at fare. J. T. 1, 185 b.

24. Juni (—). Gavebrev til Jens Fox, Kongens Enspænder, paa 1 Gaard i Slangerup, som Kongen har faaet af Niels Rossengaard, Hofsinde, og paa den Kronens Jord, som hidtil har ligget til en Gaard, kaldet Aagaard. Gaarden i Slangerup skal holdes vedlige med gode Købstadsbygninger, og der skal af den aarlig svares sædvanlig Jordskyld til Slangerup Kirke og af Jorden aarlig $5^1/_2$ Mk. 2 Sk. danske i den nu gældende Mønt til Sognepræsten. Sj. R. 11, 158 b.

— Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da der fra Sverrig er kommet et Skib til Sundet, tilhørende Gilis Mortenssen i Andorf, og denne har bekendt at skylde nogle Pund flamsk i Hamborg, skal han tage nøjagtig Borgen af ham for, at han inden førstkommende Paaske vil betale i Helsingøer det, han skylder i Hamborg, og derefter lade ham passere. Sj. T. 13, 52.

— Til samme. Da denne Brevviser, Skipper Hedde Simenssen, er kommen til Sundet med Skib og Gods, hjemmehørende i Koningsberg med Undtagelse af 2 Parter, der høre hjemme i Oldenstad[1], skal han lade disse 2 Parter vurdere, tage nøjagtig Borgen af Skipperen for, at Vurderingssummen skal blive betalt i

[1] Altstadt.

Helsingøer, naar det forlanges, og lade Skibet passere, naar det har betalt Tolden. Sj. T. 13, 52 b.

24. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til samme at lade Skipperne Thitke Jachoms og Hyldebrand Cornellissen, der ere komne fra Dantzick til Sundet, hver med 25 Læster Mel, tilhørende Adrian Pau i Hamborg, passere, naar de have svaret Told, da Adrian Pau ikke er bosiddende Borger i Hamborg, men ligger der som fremmed Gæst og er fordrevet fra Nederlandene for sin Religions Skyld. Sj. T. 13, 53.

— Aabent Brev, at Borgerskabet i Halmstadt, der har faaet Tilladelse til i nogle Aar at maatte oppebære Byens aarlige Byskat til Istandsættelse af Byens Befæstning, fremdeles, indtil videre, maa beholde den til Istandsættelse af Dybet ved Byen, hvilket i sidste Fejde er blevet meget ødelagt. Sk. R. 1, 123 b.

— Til Jørgen Bilde. Da Borgerne i Syluitzborg have berettet, at udenlandske Købmænd uagtet Kongens Faders Paabud om, at de kun i Syluitzborg, Rodnebye, Auschier og Lyckov maa handle med Borgerne og Bønderne, alligevel drive stor Handel i en nær ved Syluitzborg liggende ulovlig Havn, kaldet Pugeuigs Havn, ja endog blive liggende der hele Vinteren og ikke alene købslaa med Bønderne, men ogsaa tilforhandle sig hvad de Svenske føre derned, skal han, da saadant skader Købstæderne, først forbyde al Handel i denne og andre forbudte Havne og, hvis nogle alligevel besøge denne Havn for at drive Handel og ikke ere drevne derind af Storm eller Uvejr, anholde deres Skibe og Gods og lade dem straffe for Ulydighed mod Kongens Befaling. Sk. T. 1, 64 b[1].

— Forleningsbrev for Hr. Jens Tomessen, Sognepræst til Hald, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Dallerup[2], Finderup og Rafnstrup Sogne, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 326.

— Forleningsbrev for Erich Rud til Fugelsang paa Olborghus Len, det indløste og under Slottet lagte Gods og Hedensted Herred. Han skal i aarlig Genant have 1500 Mk. danske, 15 Læster Rug og Mel til 24 Tdr. pr. Læst, 25 Læster Byg til 24 Tdr. pr. Læst, 12 Læster Havre til 48 Tdr. pr. Læst, 13 Tdr. Smør, 200 Faar og Lam, 500 Gæs og Høns, 250

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 630 f. [2] Dollerup, Nørlyng H.

Skovsvin, 24 Skattekøer, 12 Tdr. saltede Sild, 81 Vol røgede Sild, 1300 tørre Flyndere, 1 Td. Honning, 15 Skpr. Gryn af Landgilden, $8^1/_2$ Td. dansk Salt, al Slottets Avl og Affødning (dog skal han heraf skaffe frit Hø og Strøelse til Kongens og Hofsindernes Heste, naar Kongen kommer did) samt Halvdelen af den uvisse Rente og af Gæsteriet. For Resten skal han gøre Regnskab til hver 1. Maj, ligesaa for Told og Vrag, som Kongen forbeholder sig alene. Kongen vil selv lønne og klæde Slotsskriveren. Erich Rud skal tjene Riget med 12 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han eller hans Folk rejse her i Riget i Kongens eller Slottets Ærinde. J. R. 1, 326 b.

24. Juni (**Frederiksborg**). Gavebrev til Sognepræsteembedet paa Rømme (Hr. Jesper N., Sognepræst), der ikke har tilstrækkelig Underholdning, paa Fiskerenten af alle de Skibe, som fiske der for Landet, ligesom Sognepræsterne paa Fannø Sønderside og de andre Fiskerlejer i Riberhus Len oppebære af de Fiskere, som fiske dér. J. R. 1, 328.

25. Juni (—). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Da Kongen har bevilget, at Anders Nielssen, Borgemester i Bergen, maa faa Hafsloe Præstegæld med en Gaard, kaldet Ølnes, og Frette Aa i Sogn i Bergenhus Len i Forlening for en passende Afgift, skal Chrestopher Valckendorp sætte Godset for en saadan. Sj. T. 13, 53.

— Til samme. Da Kongen har bevilget, at Borgerne i Vardbierg maa være fri for at svare Sise af 8 Læster Øl, som de have ført til Byen efter Udløbet af den Tid, hvori Kongen havde givet dem Sisefrihed, maa han ikke tiltale dem derfor; men for Fremtiden skal han kræve sædvanlig Sise af dem af det Rostocksøl og anden fremmed Drik, som indføres til Byen. Sk. T. 1, 65.

— Til Hendrich Mogenssen. Kongen bevilger, at Skipper Hans Horner fra Ruewolde[1], der har 24 Læster Aske inde, tilhørende en for Religionens Skyld fra Nederlandene flygtet Købmand, Hans von Elssen, som nu bor i Hamborg, maa passere, naar han har betalt Told, da Hans von Elssen efter Hendrich Mogenssens Erklæring ikke er bosiddende Borger i Hamborg, men ligger der for sine Penge som en anden fremmed Gæst. Sj. T. 13, 53 b.

[1] Rügenwalde.

25. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Bønderne i Blekinge, for bedre at kunne komme til Kræfter efter Fejden, herefter kun skulle skrives for halv Skat imod Bønderne i Skaane og andensteds, da deres Vilkaar med Ager, Kornsæd og anden Brugning ikke ere saadanne som andre Undersaatters her i Riget og det hidtil har været Sædvane, at de kun have svaret halv Skat. Sk. R. 1, 124.

— Aabent Brev, at Bønderne i Halland ligeledes kun skulle svare halv Skat. Udt. i Sk. R. 1, 125.

— Til Borgemestre og Raad i Otthense. Da Oluf Bagger og nogle andre Borgere i Byen i sidste Fejde have forstrakt dem med Penge til Skatten, naar denne ikke har kunnet inddrives til den bestemte Tid, men nu, efterat Kongen har eftergivet Købstæderne alle Skatterestancer fra Fejdens Tid, ikke kunne faa deres udlagte Penge tilbage, eftersom Byen ikke har Raad til at betale dem af sine egne Penge, skulle alle, der stode til Rest med Skat, betale Restancen til Borgemestrene, for at disse dermed kunne betale Oluf Bagger og de andre Borgere, da Kongens Eftergivelse af Restancerne ikke kan fritage Borgerne for at betale dem, der have lagt Skat ud for dem. Borgemestre og Raad skulle beregne, hvor meget Gælden til Oluf Bagger og de andre Borgere beløber sig til, for at Borgerne ikke skulle komme til at betale mere, end Ret er. F. T. 1, 51.

— Til Kronens Bønder i Hedenstedt Herred. Fru Jahanne Nilsdatter, Hans Løckis Enke, der har berettet, at Grindesløf Klosterkirke er meget bygfalden, og at Taarnet er helt faldet ned, har, da Kirkens egen Rente og Tiende ikke kunne forslaa til Istandsættelsen, tilbudt at bekoste det manglende. Det befales derfor Bønderne at møde med Heste og Vogne ved Hafue, naar hun eller hendes Fuldmægtig tilsiger dem, og hver føre 1 Læs Mursten eller Kalk til Grindesløf Kloster. Enhver, der ikke møder, maa hun lade pante og tiltale. J. T. 1, 186.

26. Juni (—). Lignende Befaling til Kronens Bønder i Saling om efter Tilsigelse af Gregers Holgerssen, Embedsmand paa Skifuehus, at møde med Heste og Vogne ved Hafue og hver føre 1 Læs Mursten eller Kalk til Grindesløf Kloster til Istandsættelse af Kirken, som Fru Jahanne Nielsdatter har fæstet Tienden af. J. T. 1, 186 b.

— Aabent Brev, at Suend Hald, Byfoged i Halmstadt,

der har klaget over, at han formedelst sin Bestilling i høj Grad maa forsømme sin egen Næring, uden at der paa Embeds Vegne er tillagt ham nogen Indtægt, herefter, saa længe han er Byfoged, maa faa den 10. Pending af Sagefald og al anden uvis Rente, som oppebæres i Halmstadt. Sk. R. 1, 125.

26. Juni (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Bønderne i Blekinge over, at der i Blekinge ikke bruges samme Alen og Vægt som andensteds i Riget, paabyder, at alt Klæde, Silketøj, Lærred og andet, som købes eller sælges i Blekinge, herefter skal udmaales med den sjællandske Alen, og at der overalt i Købstæderne og paa Landet skal bruges samme Vægt med Skippund og Skaalvægt som i Sjælland. Bruge nogle anden Alen eller Vægt, skulle de have forbrudt hvad de have med at fare og straffes for Brug af falsk Maal og Vægt og for Ulydighed mod Kongens Befaling. Lensmanden skal paase dette Paabuds Overholdelse. Sk. T. 1, 65 b[1].

— Forleningsbrev for Morthen Venstermand, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, paa 5 Gaarde i Bodisbye[2] paa Laaland, uden Afgift. F. R. 1, 486 b.

— Aabent Brev, at Morthen Venstermandt, der har faaet Krøenge Gaard og Birk med noget af det til samme Birk liggende Gods til Mageskifte for noget Gods paa Falster, maa bruge det til Krøenge Gods hørende Fællesfiskeri i Maribo Sø, uagtet der ikke er noget saadant Fiskeri til Godset i Falster og dette saaledes er ringere end Kronens Gods. F. R. 1, 490.

— Til Erich Løcke, Embedsmand paa Riiberhus, og Hans Linnenov til Drendrup. Da Kongen har bevilget, at Christen Lange til Brening maa faa en i hans Møllestøvning liggende og til Præstegaarden i Brening[3] hørende Jord og Eng samt nogle smaa Agerblokke, som Præsten har i Marken, og som ligge Christen Lange til Trængsel ved nogle Byggesteder, som han til Bedste for Præsten og sig selv vil udflytte fra Byen, til Mageskifte mod Udlæg af Jord i samme Mark til Præsten, skulle de med det første besigte Mageskiftegodset, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 186 b.

27. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 631 f. [2] Baadesby, Sønder H. [3] Brejning, Bølling H.

Præsten ved Hospitalet i Kiøpnehafn herefter aarlig skal have 25 enkelte Dlr., da den nuværende Præst Hr. Erasmus Rerauius ikke skal have mere end 15 Dlr. i Løn, hvormed han ikke kan klare sig. Det befales derfor Rentemesteren herefter aarlig at betale Præsten ved Hospitalet disse 25 Dlr. Sj. R. 11, 159[1].

27. Juni (Frederiksborg). Aabent Brev, at Bønderne paa Heslø[2] fremdeles maa have nogle Øer, kaldede Buløer[3], i Brug mod at svare samme Afgift som hidtil; de have nemlig berettet, at det Brev, som de havde paa Øerne, er blevet fordærvet for dem i sidste Fejde. Sk. R. 1, 127.

— Til Peder Skriver, Borgemester i Aarhus. Da Rasmus Ericksen har berettet, at der til de Bryllupper, som Kongen sidst lod gøre paa Aarhusgaard, blev laant allehaande Boskab hos ham, hvoraf han ikke har faaet en Bryggerkedel og et Tinfad tilbage, skal Peder Skriver undersøge denne Sag og, hvis det forholder sig rigtigt, befale Byfogden at betale disse to Ting. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Borgemestre og Raad i Visbye paa Godtlandt over, at de Varer, som ere til Salgs, opkøbes af Landfogden, Havnefogderne eller Slotstjenere, som ikke ere bosatte Borgere, fastsætter følgende Ordning af Handelen i Visbye: Det skal staa Borgerne frit for at handle og vandle med Bønderne og ligesaa Bønderne at sælge til og købe af de Borgere, som de kunne faa bedst Køb hos og have Lyst til at handle med. Lensmanden paa Slottet maa ikke bruge nogen Handel til Forprang for Borgerne, ej heller maa Landfogden, Havnefogderne eller nogen af Slottets Tjenere, som ikke ere Borgere, drive nogen Handel udover det, de købe til deres egne Huses Underholdning; hvis Lensmanden, Landfogden, Havnefogderne eller Slotstjenerne ville købe noget til deres eget Behov af Almuen, skulle de betale det ligesom de fremmede; hvis det kan bevises, at Lensmændene for deres egen Person handle herimod eller lade Landfogden, Havnefogderne eller andre gøre det uden at straffe dem, naar der klages derover, skulle de staa Kongen til Rette derfor. Præsterne maa som hidtil købe baade hos fremmede og Borgerne til deres egen Husholdning, men de maa ikke i nogen Maade købe og udsælge til Forprang for Borgerne. Portene skulle opgives

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 350 f. [2] Hasslö, Medelstads H. [3] Båldö, samme H.

til St. Hans Dag Midsommer, naar Tjæretiden er for Haanden, men indtil da skal Lensmanden passe godt paa, at der ikke indføres anden Tjære end den, som tilkommer Kronen, hvis han ikke selv vil staa til Rette derfor; dog maa de Bønder, der svare deres Tjære til Slottet før St. Hans Dag, indføre deres Tjære i Byen, naar de ville, og forhandle den dér saa godt, de kunne. Lensmanden skal befale Landfogden og Dommerne paa Landet at hjælpe Borgerne med at faa deres Tilgodehavende hos Bønderne indkrævet, ligesom ogsaa Borgemestre og Raad skulle hjælpe Bønderne med at faa deres Tilgodehavende hos Borgerne. Da der hidtil er taget Kvindfolk op i Slagterhuset paa Slottet og til andet Slotsarbejde, hvorved der er bedrevet Synd og Ondskab, maa herefter ingen Kvinder tvinges op i Slagterhuset eller til andet Slotsarbejde, men Lensmanden skal, naar der behøves Folk paa Slottet, betale dem for deres Arbejde og ikke tvinge nogen. Lensmanden paa Visborg skal paase denne Ordnings Overholdelse, saafremt han ikke selv vil staa til Rette derfor. Sk. R. 1, 127 b[1].

28. Juni (**Frederiksborg**). Stadfæstelse af Privilegierne for Visbye paa Godtlandt. Sk. R. 1, 129 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Arvingerne efter Fru Citzel Knud Pederssens, som nu ere forsamlede der i Byen [Kbhvn.] for at skifte efter hendes Død, have begæret at faa Pantesummen for Villandtz Herred, der nu er forlenet til Holger Brade, tilbagebetalt straks, for at disse Penge ogsaa kunne blive skiftede, maa Peder Oxe endelig skaffe dem Pengene, da de have ventet saa længe paa dem, og sende Pantebrevene til Kongen. Sj. T. 13, 53 b.

— Befaling til Morten Venstermandt at hjælpe Hertug Adolf af Holstens Skibe, der skulle hente Kalksten paa Saltholmen, med at faa saa mange Sten, de behøve, og give Bønderne Ordre til at hjælpe til med Brydningen. Sj. T. 13, 54.

— Til Kronens Bønder i Halmstad Herred. Da det falder Bønderne i Aarsted Herred meget besværligt ene at underholde de Tømmermænd og Savskærere, som aarlig sendes did for at hugge og save Tømmer til Kongen, og køre Tømmeret ned til Ladestedet, befaler Kongen dem strengelig herefter at underholde

[1] Tr.: Strelow, Den Guthilandiske Cronica S. 275 ff. (efter Orig.). Secher, Forordninger I. 632 ff.

Kongens Tømmermænd og Savskærere, naar det befales, og hjælpe til med at føre det huggede Tømmer ned til Ladestedet lige saa fuldt som Kronens Bønder i Aarsted Herred; viser nogen sig modvillig, vil han blive straffet. Sk. T. 1, 66.

28. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at der finder stor Uskikkelighed Sted med Kirkernes Jorder i Alminde Syssel i Koldinghus Len, fastsætter følgende Bestemmelser herom: Menige Grander skulle, hvor Kirkejorder ere fratagne Kirkerne, igen udvise Kirken dens Jord efter Kirkens gamle Jordebøger og Hævder eller udlægge Kirken lige saa god Jord igen. Det forbydes herefter alle at lade Kirkejorder komme til Arveskifte, ligesaa at sælge eller bortpante dem, gøre Fremlaan af dem eller bortleje eller bortfæste dem; kun den, der er Hovedmand for Gaarden, maa nyde den Kirkejord, som altid med Rette har ligget til Gaarden, og den, der i Husbondens Jordebog staar indskreven for Gaarden og dens Afgift, skal alene svare Kirken dens Herlighed; enhver, der herefter lader Kirkejorder komme til Arveskifte eller sælger dem, skal hermed have forbrudt dem, og den, der faar dem, skal ikke alene miste Ejendommen og hvad han har givet derfor, men desuden bøde til Kronen og Kirken. Kantoren i Riber Domkirke og alle Herredsprovster og Sognepræster i Alminde Syssel skulle affatte en klar Jordebog over hver Kirkes Jorder med Angivelse af, hvad hver Jord aarlig skylder til Kirken, hvem der har den, og hvilken Gaard den bruges til, og indlægge en af dem beseglet Jordebog i hver Kirkes Brevkiste; endvidere skulle de indkræve alle Kirkernes Breve, registrere dem og indlægge dem i Kirkernes Brevkister; skjuler nogen Kirkens Breve efter at have faaet Ordre til at udlevere saadanne, skal han, hvis det opdages, tiltales og straffes som for forfulgt Gods. Hvis nogle have Kirkejorder i Brug uden at have fæstet dem, skulle de fæste dem af Kantoren i Riber Domkirke, der paa Kapitlets Vegne har Forsvaret og Herligheden til Kirkerne. Kantoren skal paase, at alt gaar rigtigt til, og at Kirken ikke kommer til kort, saafremt Kongen ikke skal »vide« det hos ham. J. R. 1, 328 b[1].

29. Juni (—). Aabent Brev, at det Marked, der hidtil har været holdt i Vardbierg St. Lauritz Dag [10. Aug.], herefter skal holdes fjortende Dagen før Pinsedag, fordi det nu falder midt i

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 635 ff.

Borgernes Høst, saa deres Korn nedages og nedtrædes af dem, som søge til Markedet. Sk. R. 1, 130.

29. Juni (**Frederiksborg**). Til Jørgen Skram og Claus Glambeck, Embedsmænd paa Drotningborg og Skanderborg. Da Christen Skiel, Embedsmand paa Bøufling, har begæret Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde og -bol: 1 Gaard og 1 Bol i Vorum[1], 1 Gaard i Kuorning, 2 Gaarde og 1 Bol i Vorning, 1 Gaard og 1 Bol i Nørbeg, 1 Gaard i Reistrup, 1 Bol i Synderbeg, 2 Bol i Biergrof, 1 Gaard og 1 Bol i Allum[2], 1 Gaard i Suending[3] og 2 Gaarde i Hamerslef[4] til Mageskifte for 1 Gaard i Hørslef, 1 Gaard i Lille Fuldum i Ning Herred og 1 Gaard og 2 Gadehuse i Vitten i Saubro Herred, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 187 b.

30. Juni (U. St.). Befaling til Biørn Kaas at lægge 2 Gaarde i Skaane, den ene i Bierckagger og den anden i Sludstrup[5], hvilke Kongen har faaet til Mageskifte af Hack Ulfstandt, Embedsmand paa Lyckov Slot, og Arrild Olssen, Befalingsmand paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot, ind under Malmø Slot, indskrive dem i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods, gøre særligt Regnskab af dem og levere Indtægten til Kongen selv. Sk. T. 1, 66 b.

Juni (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Jørgen Bilde paa Syluitzborg Len, som han nu selv har i Værge, mod aarlig til hver 1. Maj at svare 200 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente, gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, og tjene Riget med 6 geruste Heste. Kongen forbeholder sig alene al Told, Sise og Vrag, som falde i Lenet. Sk. R. 1, 125 b.

[**Juni**[6]]. Til Axel Vifferdt og Eyller Kraufsse. Da Fru Edle Hardenberg, Frantz Biildis Enke, har begæret 3 Gaarde i Horne, 1 Hus i Skoufhus, Kronens Rettighed af 2 jordegne Bøndergaarde i Suaninge og af 1 jordegen Bondegaard i Nybbil og Herligheden af 2 Kirkegaarde i Horne og af 3 Kirkegaarde i Biernit til Mageskifte for 1 Gaard i Skippinge, 1 Gaard i Fellitzløf[7], 1 Gaard i Algistrup og af Huine Mølle 1 Mølle, kaldet Høiekværn, saa vidt hendes Gods kan forslaa herimod, skulle de med det allerførste

[1] Vejrum, Sønderlyng H. [2] Aalum, samme H. [3] Svinning, samme H. [4] Hammershøj, samme H. [5] Slogstorp, Froste H. [6] Indført mellem Breve af 3. og 23. Juni. [7] Følleslev, Skippinge H.

besigte Godset, ligne det, optage to Registre derover, levere Fru Edle det ene og sende det andet til Kongen. F. T. 1, 49.

[**Juni** [1]]. Til Hack Ulfstandt. Da Hans Jesperssen i Gammelby[2] i Rudgaardtz Len har tilbudt Kongen sin jordegne Bondegaard, som han har opladt et af sine Børn, paa den Betingelse, at hans Barn, saa længe det lever, maa nøjes med at svare samme Landgilde som hidtil og være fri for Sandemænds- og Nævningetov, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, skal Hack Ulfstandt undersøge Gaarden, blive enig med Bonden om, hvad Gaarden skal koste, tage nøjagtigt Skøde paa Gaarden og betale Bonden Købesummen. F. T. 1, 50. K.

3. Juli (**Frederiksborg**). Til Frantz Lauritzen, Foged paa Draxholm. Da Kronens Bønder i Viig i Otz Herred, der havde klaget over at være satte for højt i Landgilde, nu have berettet, at 13 Oldinge med kgl. Tilladelse have omsat Gaardenes Landgilde, skal han, hvis Oldingenes Ansættelse er rimelig, straks lade den indskrive i Jordebogen og herefter ikke kræve højere Landgilde af Bønderne. Sj. T. 13, 54 b.

4. Juli (—). Til de højlærde i Kiøbenhafn. Kongen har paa Grund af de mange grove Klagemaal over Præsten[3] i Engelholm stævnet ham og hans Modpart i Rette for de højlærde, hvorfor det befales disse, naar Præsten kommer, at kalde ham og hans Modpart for sig, undersøge Sognefolkenes Beskyldninger mod ham og afsige endelig Dom om, hvorvidt han skal afsættes fra sit Embede eller ej. Orig.[4] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 184.

— (U. St.). Til Bønderne paa Langeland, hvem de end tjene. Da Sporsbierg Bro paa Langeland trods den tidligere Ordre om at gøre den i Stand endnu er meget ufærdig, saa man ikke uden Fare kan passere den, befales det paany strengelig alle at møde med Heste, Vogne og færdige Hjælpere ved Broen, naar Mouritz Podebusch eller hans Fuldmægtig tilsiger, og køre Tømmer, Sten og Grus til Broen, indtil den bliver helt færdig, saa den kan blive færdig en Gang inden St. Mikkels Dag. Hvis nogen ikke møder eller Broen ikke bliver færdig til ovennævnte Tid, ville de blive tiltalte for Ulydighed. F. T. 1, 282 b.

5. Juli (**Frederiksborg**). Tilladelse for Johan von Alden,

---

[1] Indført mellem Breve af 3. og 23. Juni. [2] Gamby, Skovby H. [3] Denne hed efter nogle Bilag til Brevet: Hr. Peder. [4] Tr.: Ny kirkehist Saml. IV. 348 f.

Kongens Ritmester, til herefter aarlig at købe og udføre 2 Læster saltet Oksekød til sin Underholdning; dog skal han aarlig lade notere paa Brevet, hvorfra Kødet udføres. Sj. R. 11, 159 b.

5. Juli (Frederiksborg). Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Da Arvingerne efter Olluf Mouritzen nu have gjort dennes Regnskab af Helsingborg Slot og Len klart med Undtagelse af Regnskabet for Inventariet, har Kongen kaldt Koruitz Viffert, Embedsmand paa Helsingborg, til Kiøbnehafn for at aflægge Beretning om Inventariet til Christopher Valckendorp. Hvis Regnskab og Inventarium befindes at være i Orden, skal han give Arvingerne Kvittans derfor. Sj. T. 13, 55.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Daniel Rantzous Broder og Arvinger have anholdt om de 3 Rustvogne og 1 Kuskvogn, som Kongen har faaet af Daniel Rantzou, skal Peder Oxe straks betale dem disse mod Tilbagelevering af Kongens Forskrivninger. Sj. T. 13, 55.

— Befaling til Bønderne i Vellinge[1], Jonstrup, Feraldt[2], Brøndbye og Vesbye Sogne, der for nogen Tid siden bleve fritagne for at holde Kyllinge Bro i Stand, om herefter at istandholde Kyllinge Bro ligesom tidligere og svare deres Part af de Bropenge, som ere lovede den, der holder Broen i Stand, da de, der tidligere vare fælles med dem om at holde Kyllinge Bro i Stand, ere blevne uvillige over Fritagelsen, fordi Indbyggerne i ovennævnte Sogne fra Arilds Tid have været med til at holde Kyllinge Bro i Stand og derfor have været fri for at svare Bropenge til Haslerup Bro, hvilken de ellers ligesom andre Lugude Herredsmænd skulde holde i Stand. Sk. R. 1, 130 b.

— Aabent Brev, at Michel Pederssen, kaldet Gyding, der tillige med sin Hustru er bleven forlenet med Himlinge Len og Glimagger Ørken i Skaane paa nogle Aar, fremdeles maa beholde disse Len i de næste 5 Aar, uden Afgift. Dør han før Udløbet af de 5 Aar, maa hans Hustru beholde Lenene afgiftsfrit i Resten af Tiden. Sk. R. 1, 131.

— Til Kapitlet i Lund. Da Mouritz Podebusch har berettet, at der er Trætte paa noget Gods, som Moritz Olssen har faaet tilbage fra St. Morthens Alter i Lunde Domkirke, og som nu er tilfaldet ham og andre Oluf Mouritzens Arvinger, og at

[1] Sk. R. har urigtigt: Mellinge. [2] Farhult.

han ingen Breve har til Godsets Forsvar, skal Kapitlet med det første opsøge den Fundats og de Breve og Jordebøger, som findes ved Kapitlet angaaende dette Gods, og give ham Vidisser og Udskrifter deraf eller lade ham faa Fundatsen og Brevene, hvis han har alt det Gods, som Fundatsen og Brevene lyde paa. Sk. T. 1, 67.

5. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Kaas og Hans Skougaardt at besigte 6 Gaarde i Giers Herred, som Arrild Uggerup begærer til Mageskifte for sit Gods i Frølundt ved Korsøer, og ligne Mageskiftegodset. Udt. i Sk. T. 1, 67 b.

— Følgebrev for Mouritz Podebusk til Kiørup til de Anduorschouf Klosters Bønder i Fyen, som han hidtil har haft i Værge, og til de Anduorschouf Klosters Bønder i Jersore, som Fru Birgitte Rønnov, Henning Quitzovs Enke, sidst havde i Værge. Udt. i F. R. 1, 74 b.

6. Juli (—). Naturalisationspatent for Christoffer von Festenberg, kaldet Pachisk, Embedsmand paa Holbeck, og hans ægte Livsarvinger, da han i lang Tid har tjent Kongen som en ærlig Adelsmand, nu har giftet sig med en dansk Adelsdame og har lovet for sig og sine Livsarvinger fremdeles at ville være Kongerne af Danmark og Danmarks Rige huld og tro. Sj. R. 11, 160.

7. Juli (—). Aabent Brev, at M. Jørgen Christofferssen Diibvad, der en Tid har studeret i Tyskland med kgl. Stipendium og nu efter dettes Ophør er kommen hjem og har tilbudt at læse i den høje Skole i Kiøpnehafn, indtil videre herfor aarlig skal have 150 Dlr. af Rentekammeret, da der for Øjeblikket ikke er nogen Plads ledig ved Universitetet. M. Jørgen maa hverken offentlig eller privat læse andet end det, der bliver paalagt ham, og det forbydes ham hemmelig eller aabenbart at læse, prædike eller skrive noget om Alterens Sakramente, hvoraf der kan opstaa nogen Disputats, eller opvække nogen Uenighed derom, da Kongen ikke vil have den i Udlandet førte Strid herom forplantet til sit Rige. Sj. R. 11, 160 b[1].

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at skaffe 2000 Tdr. Havre hid til Slottet saa snart som muligt, deraf de 300 Tdr. ufortøvet, da der er Mangel paa Havre til Hestene paa Slottet. Orig.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe de Bøsse-

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. II. 107 f.

skytter, der nu sendes til dem for at ligge i Borgeleje nogen Tid, Herberg i Byen og nødtørftig Underholdning med Mad og Øl efter den derom gjorte Skik; vil nogen af Bøsseskytterne tage Penge i Stedet for Kosten, maa han ikke faa Kostpenge udbetalt for mere end 8 Dage ad Gangen; beder nogen om Orlov i eget Ærinde, skal han ikke have Kostpenge for den Tid, han er borte; drage nogle bort fra Byen uden Tilladelse eller opføre sig utilbørligt, maa Borgerne lade dem indsætte i Byens Hægte og Jærn og skulle siden melde det til Arkelimesteren, for at denne kan lade dem straffe. — Malmø 50 Bøsseskytter; Landtzkrone 23; Aahus 10; Halmsted og Ydsted hver 7; Lund, Semershafn og Lauholm hver 5; Trelborrig, Vee og Skonnøer med Falsterboe hver 4; Riibe 22; Olborg 19; Randers 11; Viiborg 10; Skaufn, Varde og Veylle hver 6; Ringkiøbing, Hofbrou og Nyekiøbing p. Mors hver 3; Aarhus, Grinnou og Tydstedt hver 2; Ottense 50; Nestuedt 20; Suenborg 12 Bøsseskytter. Sj. T. 13, 55 b.

8. Juli (**Frederiksborg**). Til Kapitlet i Lund. Da Kongen har bevilget, at Niels Ulfstandt til Barsebeck maa faa noget Lunde Kapitels Gods i Barsebeck og Hotterup[1] til Mageskifte for noget af sit Arvegods i Skaane, skal Kapitlet besigte begge Parters Gods, ligne det, indsende klare Registre derpaa og paase, at Kapitlet faar Fyldest. Sk. T. 1, 67 b.

— Til Biørn Kaas til Starupgaard og Hans Skougardt til Gundestrop. Da Niels Ulfstandt til Barsebeck har begæret 1 Gaard i Barsebeck, Herligheden af 1 jordegen Bondegaard i Hotterup[1] og 1 Fiskerbo ved Stranden i Barsebeck Fiskerleje i Skaane til Mageskifte for 2 Gaarde i Mandemarck paa Møen, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, [ligne det og indsende klare Registre derpaa]. Sk. T. 1, 68 b.

9. Juli (—). Aabent Brev, at Bendt Vindt uden Indfæstning maa faa den Gaard i Engelholm, som hans nu afdøde Moder Bodel Peder Vindtz boede i, med Fiskeri og andet Tilliggende mod aarlig at svare sædvanlig Landgilde deraf til Hospitalet i Landtzkrone; derimod skal han indtil videre være fri for Skat, Ægt, Arbejde og al anden Tynge af Gaarden. Sk. R. 1, 132.

10. Juli (—). Til Henrich Mogenssen. Kongen har jo anholdt Hamborgernes Skibe og Gods, men dog tilladt en Del

[1] Hofterup, Haragers H.

at sætte Borgen og sejle videre, dels fordi nogle af Kongens egne Undersaatter havde fragtet disse Skibe, dels fordi andre vare gaaede i Borgen for dem. Da der endnu ikke er kommet mange af disse Skibe tilbage, skønt det nu er paa andet Aar efter deres Bortsejling, nødsages Kongen, hvor ugerne han end vil, til at tiltale Forloverne, da Skibene ved disses Forløfter ere slupne ham af Hænderne. Henrich Mogenssen skal derfor befale alle dem i Kiøbnehafn, Helsingøer og andensteds, som han har taget Forpligtelse af, senest inden førstkommende Bartholomei Dag [24. Aug.] at betale ham de Penge, de ere gaaede i Borgen for; hvis de ikke betale til den Tid, skal han alvorligt tiltale dem og indtræde i det Pant, de have sat ham. Da Kongen har skrevet til dem, som have forpligtet sig til Kongen selv, skal han ikke kræve dem. Da Thomis Tenneker, der er Hans Postelmanns Forlover for 1000 Dlr., og Villom Amsick, der er Forlover for en anden Hamborger for 50 Dlr., ikke ere bosiddende her i Riget, skal han skrive til dem om at indfri deres Løfte til samme Tid. Han skal af Frederich Leyel, Albret Albretzen, Jørgen Mehr og Anders Hess indkræve de Penge, de ere gaaede i Borgen for. Sj. T. 13, 56 b.

10. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Hans Nielssen, Borger i Helsingøer, der er gaaet i Borgen for Hans Kostemans og Hans Bermans Skibe fra Hamborg med 2700 Gylden Kurant og for en Sekstendepart i Otte Wedemanns Skib med 100 Gylden Kurant og tidligere har faaet Paamindelse om enten at skaffe Skibene til Stede eller indbetale Pengene, om nu inden førstkommende St. Bartholomei Dag at indbetale Pengene til Tolderen i Helsingør. Sj. T. 13, 57.

— Lignende Befalinger til Jacob Hanssen, der er Forlover for Henrich Kreues's Skib med 600 Dlr., og til Simen Suerbeck, Borger i Kiøbnehafn, der er Forlover for Hermend Tegetmeyrs Skib med 800 Dlr. Udt. i Sj. T. 13, 57 b.

— Befaling til nedennævnte Borgere i Helsingøer og Kiøbnehafn, som ere gaaede i Borgen for nogle anholdte hamborger Skibe, der have faaet Lov at passere, men ikke ere vendte tilbage, skønt det er over Aar og Dag siden, om at betale de Penge, de ere gaaede i Borgen med, til Rentemester Chrestopher Valckendorp inden Bartholomei Dag, da Kongen, hvis Skibene ikke komme til Stede eller Pengene blive betalte, ellers i Henhold til deres Forskrivninger vil tage deres Huse, Gaarde og Gods. — Register: Hans

Oelssen og Albret Albretssen ere gaaede i Borgen for Cordt Bødickers Skib med 1000 Dlr. og have sat deres Huse og Gaarde i Pant, Marcus Hess for Jørgen von Bergens Skib med 2000 Dlr., Jahan von Geldern, Albret Albretzen, Niels Pederssen og Claus Rytter for Petter Stofuesand med 1000 Dlr., Anders Hess og Jørgen Mehr for Petter von Bommen med 3500 Dlr. og Jahan von Geldern, Albret Albretzen i Kiøbnehafn, Frederich Leyel og Dauid Hanssen for Hans Aldack med 3000 Dlr. paa de samme Betingelser. Sj. T. 13, 58 b.

10. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Mehr i Helsingøer, der skal give en hamborger Skipper Dyrick Backhus 352 Dlr. i Fragt og har lovet at betale dem til Kongen, naar det forlanges, om nu inden St. Bartholomei Dag at betale disse Penge til Tolderen i Helsingøer. Sj. T. 13, 59 b.

— Lignende Befaling til Anders Hess, der har købt Dyrick Backhussis Skib for 300 Dlr., om at betale disse Penge til Tolderen i Helsingøer. Udt. i Sj. T. 13, 59 b.

— Befaling til Chrestopher Valckendorp, Rentemester, at lade de ved Landzkrone oplagte arresterede hamborger Skibe løbe til Kiøbnehafn og bruge dem, hvis der skal bruges Skibe til at hente Tømmer, Fetalje eller andet. Han skal lade det Gods paa Skibene, som tilhører Hamborgere, sælge eller bruge det til Kongens Behov og optegne det altsammen. Kongen har skrevet til de Borgere i Kiøbnehafn og Helsingøer, der ere gaaede i Borgen til Kongen selv for hamborger Skibe, om inden St. Bartolomei Dag enten at skaffe Skibene til Stede eller betale Pengene og befaler nu Chrestopher Valckendorp at indkræve Pengene til denne Tid og, hvis de ikke blive betalte, tage de stillede Panter til sig; Kongen vil inden den Tid sende ham Forlovernes Forpligtelser. Sj. T. 13, 57 b.

— Befaling til Hr. Bertil Søfrenssen, Prior i Anduorschouf Kloster, at lægge 1 Gaard i Ørnitzlef[1], som Kongen har faaet til Mageskifte af Fru Caren Gyllenstern, Holger Rossenkrantzis Enke, ind under Klosteret, indskrive den i Jordebogen og gøre Regnskab af den sammen med Regnskabet af Klosteret. Sj. T. 13, 59 b.

— Aabent Brev, at Kongen og Danmarks Riges Raad have besluttet at lade Riibe befæste, da der nu ikke findes nogen befæstet

[1] Ormidslev, Slagelse H.

Købstad i Nørrejylland, hvortil Indbyggerne kunne søge i Tilfælde af Oprør eller andet uformodet, og have befalet Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rossenkrantz at begive sig til Riibe for i Forening med Bygmester og Voldmester at undersøge, hvorledes Byen bedst kan befæstes med Vold, Grave og Runddele, og træffe Foranstaltninger til Arbejdets Udførelse. De skulle af og til selv være til Stede i Riibe for at tilse og give Ordrer om Bygningen og selv slutte Akkorder om det betydeligere Arbejde med Bygmester, Voldmester, Graver og andre. De skulle give Erich Løcke Ordrer til at udbetale Penge til Arbejdet, og der maa ikke udbetales noget uden deres Befaling. Da Kapitlet i Riibe skal bidrage 2000 Dlr. til Befæstningen, skulle de taksere de ved Domkirken residerende Kanniker for, hvor meget hver skal betale. Lensmændene i de omliggende Len skulle rette sig efter deres Ordrer med Hensyn til at sende Folk til Brug ved Befæstningsarbejdet. J. T. 1, 192.

10. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz straks at begive sig til Riibe, naar den Bygmester, som Kongen med det første vil sende, kommer til dem, og undersøge, hvorledes Befæstningen bedst kan udføres. Det meddeles dem, at der er udstedt Breve til Købstæderne i Jylland og Fyen om at svare en Hjælp til Befæstningen, til Bønderne i de omliggende Len om at arbejde med paa Befæstningen og til Erich Løcke om at rette sig efter deres Ordrer. Ovenstaaende aabne Brev sendes dem tillige med et Pasbord til hver, at de skulle befordres med Vogne, naar de rejse til eller fra Riibe. J. T. 1, 191.

— Til Erick Løcke. Hoslagt sendes ham den Takst, hvorefter Købstæderne i Nørrejylland og Fyen skulle bidrage til Riibe Bys Befæstning. Da Hjælpen af Købstæderne skal oppebæres af Stiftslensmændene, der saa igen skulle levere Pengene til ham, befales det ham at indkræve Købstædernes Bidrag i Riiber Stift i rette Tid, oppebære de af Stiftslensmændene til ham sendte Penge fra de andre Købstæder og give Kvittering derfor samt siden, efterhaanden som det behøves, udbetale Pengene til Befæstningen. Han skal ogsaa oppebære de 2000 Dlr., som Kapitlet i Riibe skal bidrage til Befæstningen. Da Kongen har befalet Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz at forestaa Befæstningen, maa der uden deres Viden og Vilje ikke sluttes Akkord om eller paabegyndes noget Arbejde, ej heller udbetales Penge dertil uden deres Befaling. Han skal med det første lade bryde Sten og Kamp til Befæstningen

og lade dem føre til Byen, i alle Maader rette sig efter ovennævnte 2 Raaders Ordrer og med største Flid sørge for Befæstningsarbejdets Fremgang. J. T. 1, 189.

10. Juli (Frederiksborg). Til nedennævnte Købstæder i Fyen og Jylland. Da Kongen vil lade Riibe befæste, hvortil der vil medgaa en stor Sum Penge, have Kongen og Danmarks Riges Raad besluttet, at de inden St. Mikkelsdag i det seneste skulle svare en Hjælp til denne Befæstning og levere den til Stiftslensmændene. — I Fyen: Ottense 1000 Dlr.; Assens 300; Suinborg 250; Kierteminde 200; Faaborig og Medelfart hver 150; Boense og Nyborig hver 100 og Rudkiøping 50. — I Jylland: Riiber Kapitel og Olborig hver 2000 Dlr.; Riibe 1000; Aarhus 600; Viiborig, Randers og Horsens hver 400; Kolding 300; Vedle 250; Ringkiøping og Varde hver 200; Nykiøping, Skafuen og Tydsted hver 150; Holstebro, Lemuig, Seby og Grinnov hver 100; Hofbroe, Skiifue, Høring og Efueltofte hver 50 Dlr. J. T. 1, 189 b. Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense.

— Befalinger til Erich Rossenkrantz, Biørn Anderssen, Erich Rudt og Niels Jonssen [Stiftslensmænd i Fyens, Aarhus, Aalborg og Viborg Stifter] at indkræve Købstædernes Pengehjælp til St. Mikkels Dag og sende Pengene til Erich Løcke paa Riiberhus. J. T. 1, 190 b[1].

— Til Kapitlet i Riibe. Kongen og Rigsraadet have, da Befæstningen af Riibe lige saa godt er til Gavn for Kapitlet som for de andre Indbyggere i Byen, takseret de ved Domkirken residerende Medlemmer af Kapitlet til at bidrage ialt 2000 Dlr. til Befæstningen. Hr. Jørgen Lycke og Jørgen Rosenkrantz skulle taksere, hvor meget enhver i Forhold til sin Evne og Indkomst skal give, og Pengene skulle betales til Erick Lycke inden St. Mikkels Dag. J. T. 1, 190 b.

— Til Bønderne i Riiberhus, Trøyborig, Skodborig og Møgeltønder Len, Vesterlandzfiord, Øster og Nørre Herreder i Koldinghus Len, Lundenæs og Bøuling Len, Hing og Voldborg Herreder, hvem de end tjene. Da der til Befæstningen af Riibe vil gøres stor Hjælp fornøden af Folk baade til at age Jord og Sten og til at grave og andet, hvilket Borgerne ikke ene kunne overkomme, har Kongen efter Raadslagning med Rigens Raad bestemt, at enhver

[1] Tr.: Orion, Qvartalskrift, II. 151 f. (Brevet til Stiftslensmanden i Aalborg Stift).

Bonde i de omkringliggende Len, der besidder nogen Gaard, skal enten selv gøre 6 Dages Arbejde paa Befæstningen eller sende en Karl til Arbejde i 6 Dage; kun Adelens Ugedagsmænd, der bo i de Sogne, hvori dens Sædegaarde ligge, skulle være fri for dette Arbejde. Bønderne skulle møde i Riibe til den Tid, Lensmændene tilsige dem. Lensmændene skulle give Erick Løcke Registre over Bønderne i Lenene, og denne skal deri afskrive dem, der møde; Navnene paa dem, der sidde overhørige, skulle optegnes, for at de siden kunne blive tiltalte og straffede for Ulydighed. J. T. 1, 188.

10. Juli (**Frederiksborg**). Til Fru Karine Rønnov, Jens Biildis. Da Jens Biilde i det Mageskifte, hvorved han fik Vrelof Kloster, er bleven Kongen nogle Læs Eng skyldig og har forpligtet sig til at udlægge Kronen 1 Gaard i Nedre Draaby i Horns Herred i Sjælland derfor, befales det hende inden St. Mikkels Dag at udlægge Kronen denne Gaard. J. T. 1, 192 b.

11. Juli (—). Gavebrev til Niels Kaas, Kansler, paa den Gaard i Kolding, som Mathias Italiener bor i, og som Kronen nu har faaet af denne. J. R. 1, 330.

— Aabent Brev, at Tomes Farssen, Foged paa Koldinghus, uden Indfæstning maa faa den Gaard i Velling, som Kongen har faaet til Mageskifte af Chresten Vind, og som Chresten Vind selv har boet paa. Han skal svare den Landgilde, som Vincentz Jul, Embedsmand paa Koldinghus, sætter Gaarden til, men maa være fri for at gøre Ægt og Arbejde, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste; han maa faa Ildebrændsel og Gærdsel i Gaardens Skov efter Anvisning af Lensmanden eller dennes Skovfoged, men maa ellers ikke hugge i Skoven. J. R. 1, 330 b.

14. Juli (—). Befaling til Vincentz Juel med det første at lade nogle gode Dannemænd sætte Velling Hovedgaard for en passende Landgilde og lade denne indskrive i Jordebogen. J. T. 1, 193.

15. Juli (—). Til Chrestopher Valckendorp. Kongen har, da Olluf Kuld, forhen Tolder ved Kiøbnehafns Slot, er bleven en Del Penge skyldig i sit Regnskab, taget dennes Gaard i Kiøbnehafn og ladet hans efterladte Gods beskrive, men har nu alligevel bevilget, at Olluf Kulds Enke og Barn maa faa 200 Dlr. af Olluf Kulds Tilgodehavende i Kiøbnehafn, hvorfor det befales Chrestopher Valckendorp at give Borgemestre og Raad Ordre til uden lang Forhaling

at skaffe Enken disse Penge. Resten af Olluf Kulds Tilgodehavende skal indkræves til Bedste for Kongen. Sj. T. 13, 60.

15. Juli (Frederiksborg). Aabent Brev, at Kongen har befalet sin Øverste Jens Kaaes at mønstre de Knægte, som Kongen med Rigsraadets Samtykke for nogen Tid siden har befalet Bønderne at holde, hvorfor det befales Lensmændene efter nærmere Tilsigelse af Jens Kaaes at fremsende Bønderknægtene fra deres Len, saa Knægtene samles i hvert Stift paa den Tid og det Sted, Jens Kaaes angiver. De skulle sende den Renteskriver, der følger med Jens Kaaes, klare Registre over Knægtene; hvis nogle af disse ere uduelige eller ikke tilbørligt forsynede med Værger, skal Jens Kaaes have Fuldmagt til at udmønstre dem og tilskikke andre i Stedet og i det hele have samme Myndighed, som om Kongen selv var tilstede. Sj. T. 13, 60.

— Befaling til Jens Kaaes, der har overtaget Befalingen over de af Bønderne stillede Knægte, at holde en almindelig Mønstring stiftsvis over disse Knægte. Der sendes ham en Renteskriver, der skal følge med ham og optage klare Registre og Mønstringssedler over de mønstrede Knægte. Der sendes ham Pasbord paa fri Befordring, fri Færger og fri Underholdning, naar han rejser. Naar Mønstringen er endt, skal han sende Registrene over Knægtene til Kongen. Sj. T. 13, 61.

— Befaling til Biørn Kaas og Hans Spegel om hver at bestille og købe 2000 Tdr. Havre til Kongen saa billigt som muligt, saaledes at Kongen kan faa dem ved St. Mikkels Dags Tid eller saa snart efter som muligt. Kongen vil betale dem hvad Havren kommer til at koste. Sk. T. 1, 69.

16. Juli (—). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Hans Rossenou, Borger i Lybeck, vil lade 2 Skibe løbe gennem Sundet, men er bange for, at de skulle blive anholdte, da han for nogen Tid siden har købt dem af Hamborgere. Da han imidlertid efter sin Beretning har købt Skibene, førend Kongen har advaret de Lybsker mod at købe Skibe af Hamborgerne, og vil bevise, at Skibene høre ham til, har Kongen bevilget, at Skibene maa løbe igennem, naar Hans Rossenou certificerer, at ingen Hamborgere have Part deri, og svarer sædvanlig Told. Sj. T. 13, 61 b.

— Til Bent Gregerssen, Abbed i Ringsted Kloster. Da Fru Hylleborg Thinhus har klaget over, at der efter hendes Husbonde Claus Daas Død gøres hende Hinder paa de 6 Gaarde

i Sprauelse og 4 Gaarde i Helloflille, der bleve udlagte hende og hendes Husbonde i Stedet for noget Gods af Padborg Len, som Kongen har udlagt Peder Oxe, Hofmester, forbydes det ham hereſter at gøre hende nogen Hinder derpaa. Da hun ogsaa har klaget over, at der gøres hende Hinder paa noget Gods i Thredløsse og Skullerup, som hendes Husbonde har faaet til Mageskifte af Kronen, skal han undersøge denne Sag, tilskrive Kongen bestemt Besked derom og ikke før nærmere Ordre befatte sig med Godset. Sj. T. 13, 62.

16. Juli (Frederiksborg). Mageskifte mellem Gregers Ulfstand til Estrup og Kronen. J. R. 1, 331 b. (Se Kronens Skøder).

— Til Biørn Anderssen, Folmer Rossenkrantz og Claus Glambeck. Da Fru Pernille Oxe, Otthe Rudtz Enke, har begæret Kronens Rettighed i 2 jordegne Bøndergaarde i Glaptrup i Bierre Herred i Nørrejylland til Mageskifte for andet Jordegods i Nørrejylland, hvorom hun selv skal give dem nærmere Besked, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 193.

17. Juli (—). Til Erich Løcke. Da Kongen straks vil lade begynde paa Riibes Befæstning, skal han lade saa mange Kampesten som muligt føre til Riibe og straks bestille en 5—600 Hjulbøre, saa de kunne være rede, naar de skulle bruges. J. T. 1, 193 b.

20. Juli (Avnsø). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, og Niels Kaas, Kansler, at sørge for, at det paa vedlagte Seddel opførte Tømmer, Sten og Jærnfang til Bygningen paa Krogen bliver bestilt med det første. Orig.[1]

— Til Axel Jul. Da Jørgen Schram, Embedsmand paa Drotningborg, har berettet, at den under Drotningborg hørende By Flas[2], som Axel Jul har faaet i Forlening, ikke kan undværes fra Slottet, fordi den ligger i Essenbeck Birk lige op til Slottet og Bønderne deri ere daglige Ugedagsmænd til Biellerup og Torup Ladegaarde, ligesom ogsaa en Del af Kongens Laksefiskeri og andet Fiskeri støde op til Byens Grund, maa han herefter ikke befatte sig med denne By. Jørgen Schram har faaet Ordre til i Stedet at udlægge ham lige saa meget og godt Gods. J. T. 1, 194 b.

— Befaling til Jørgen Skram at lægge Flas[2] By ind under

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 280 f. [2] Floes, Sønderhald H.

Drotningborg igen og i Stedet udlægge Axel Jul lige saa meget af Slottets Gods paa et andet Sted, der ikke ligger saa nær ved Slottet. J. T. 1, 194.

21. Juli (Avnsø). Aabent Brev, at Borgerne i Holbeck, der ikke have noget Raadhus, maa faa det gamle Stenhus syd for Sognekirken og lade det istandsætte til Raadhus. Sj. R. 11, 161.

— Aabent Brev, at Mierløsse Herredsting straks skal flyttes fra det Sted, hvor det nu holdes, til Holbeck, da Borgerne i denne By kun have ringe Næring, fordi de ikke have noget særligt Akseltorv i Byen og de omkringboende Bønder ikke søge til Byen. Sj. R. 11, 161 b. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.[1]

— Befaling til Chrestopher Packisch straks at flytte Mierløse Herredsting til Holbeck, lade det aabne Brev om Flytningen forkynde for Herredsmændene og paase dets Overholdelse. Sj. T. 13, 63.

— Til Henrick Mogenssen. Da Jørgen Mehr og Anders Hess, af hvem han har faaet Ordre til at kræve de 3500 Dlr., hvormed de forgangen Aar gik i Borgen for en hamborger Skipper, Peitter von Bremen, der paa Rejsen til Hispanien blev anholdt i Sundet, have berettet, at Skibet er gaaet under paa Rejsen, og erklæret at kunne bevise det, skal han, hvis Skibets Undergang nøjagtig kan bevises, fritage dem for deres Borgen og tilskrive Kongen Besked derom. Sj. T. 13, 62 b.

— Fortegnelse over den Fetalje, som er forskrevet til Kiøbnehafn til Slottets og Skibenes Behov: Chrestiern Munck skal sende 43 Øksne af Beholdningen paa Aakeer, købe 50 Øksne til Kongen og modtage Byg til 4 Læster Gryn af Stiftets Byg af Biørn Anderssen; Jens Kaaes skal af sin Beholdning sende 1000 Sider Flæsk og 27 Øksne, hvis han kan undvære saa meget, købe 20 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Claus Glambeck skal af sin Beholdning sende 100 Øksne og 6 Læster Gryn; Jørgen Rossenkrantz skal af sin Beholdning sende 100 Sider Flæsk og 13 Øksne, købe 50 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Jørgen Skram skal sende 800 Sider Flæsk, købe 60 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Vincentz Juel skal købe 60 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Erick Rudt skal købe 150

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 639 f.

Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Biørn Anderssen skal sende 35 Øksne af Beholdningen paa Aarhusgaard, købe 50 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag, lade bage 50 Læster Brød af Stiftets Rug og male 6 Læster Gryn af Stiftets Byg og levere Chrestiern Munck Byg til 4 Læster Gryn; Niels Joenssen skal sende 800 Lammekroppe af sin Beholdning af Stiftets Indkomst, købe 50 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Fru Abbel Skel, Hr. Niels Langes, skal købe 40 Øksne i Lundenes Len og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Gregers Holgerssen og Loduig Munck skulle købe henholdsvis 50 og 40 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Chresten Skeel skal sende sin Afgift 10 Tdr. Oksekød, 6 Tdr. Faarekød og 100 Gaasekroppe; Prebiørn Gyllenstiern skal købe 30 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Otte Banner skal købe 30 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Axel Viffert skal af sin Beholdning sende 400 Sider Flæsk og 19 Øksne, købe 50 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Erick Rosenkrantz, Otte Emmickssen, Erick Hardenberg og Hans Johanssen skulle købe henholdsvis 50, 30, 50 og 40 Øksne og fremsende dem til St. Mikkels Dag; Coruitz Viffert skal fremsende 300 Faar og Lam, 100 Gæs, $4^1/_2$ Læst Smør og saa meget Havre, som kan undværes; Jørgen Marsuin skal lade male 5 Læster Byggryn og bage 100 Læster Brød og straks sende det til Kiøbnehafn tillige med Stiftets Havre; Anders Bing skal sende 20 Læster Smør af Vardberg Slots Indkomst, købe 150 Øksne til Kongen og sende dem til St. Mikkels Dag; Hendrick Brade skal sende 16 Øksne af sin Beholdning; Chresten Munck skal sende 5 Læster Smør og 1000 Lammekroppe; Eggert Ulfeldt skal af Roskyldgaards Indkomst sende 500 Faar og Lam, 250 Gæs, $5^1/_2$ Læst Smør, saa megen Rug, Malt og Havre, han kan undvære, dog skal han beholde Rug til 120 Læster Brød og Byg til 4 Læster Gryn og levere Chrestopher Pax Rug til 30 Læster Brød, og al den Havre, der kan tilkomme Kongen af Sjællands Stift; Frandtz Lauritzen skal sende 800 Faar og Lam, 550 Gaasekroppe, 4 Læster Smør og saa megen Rug og Malt, som kan undværes; Peder Bilde skal fra Kallingborg sende 100 Faar og Lam og 2 Læster Smør, lade bage 120 Læster Brød og male 3 Læster Gryn og sende det tillige med al den Rug, Malt og Havre, som ellers kan undværes; Borckort von Pappenheim skal fra Abramstrup sende 50 Faar og Lam og lade bage 20 Læster Brød; Abbeden i Ringsted skal sende 150 Faar og Lam, 100 Gæs og saa megen Havre,

som kan undværes; Abbeden af Soer skal sende 500 Faar og Lam, 300 Gæs, $1^1/_2$ Læst Smør og al den Havre, som kan undværes, og lade bage 20 Læster Brød; Prioren i Anduorskouf skal sende 300 Faar og Lam, 200 Gæs, $1^1/_2$ Læst Smør og saa megen Havre, som kan undværes; Chrestopher Pax skal modtage Rug hos Eggert Ulfeld og lade bage 30 Læster Brød; Albrit Oxe skal lade male 3 Læster Gryn og købe 10 Læster Ærter; Peder Jude, Byfoged i Naxskouf, og Bunde Mortenssen, Tolder i Rødbye, skulle købe 10 Læster Ærter og med det første sende dem til Kiøpnehafn. Sj. T. 13, 63 b.

22. Juli (Avnsø). Til de højlærde i Kiøbnehafn. Hr. Hans Brunckel i Brøndby har for nogen Tid siden ved Uddelingen af Alterens Sakramente givet Vinen først og, da han af en Pige, der skulde modtage det, blev paamindet om, at Brødet skulde gives først, har han paany først uddelt Brød og siden igen Vin. Da denne Sag, der har været indstævnet for det sidste Præstemode i Skaane, er bleven henvist til de højlærdes Dom og Kongen ikke kan lade en saa grov Forseelse, der vil vække stor Forargelse blandt Menigmand, gaa ustraffet hen, skulle de alle overveje Sagen og tilskrive Kongen deres Betænkning om, hvad der bør gøres mod Præsten. Sj. T. 13, 67. Orig.[1] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 184.

— Til Jørgen Marsuin, Steen Bilde og Coruitz Viffert. Da Biørn Kaas har begæret 2 Gaarde i Beden, 2 Gaarde i Store Thuer og 1 Gaard og 1 Fæste i Bierresøe i Skaane, hvilke laa til Lunde Biskopsgaard, til Mageskifte for Gods i Skaane, hvorom han selv skal give dem nærmere Underretning, skulle de besigte begge Parters Gods [ligne det og indsende klare Registre derpaa]. Udt. i Sk. T. 1, 69.

[**Omtr. 22. Juli**[2].] Til Chrestopher Valckendorp. Da Fru Pernelle Oxe, Otte Rudtz Enke, har berettet, at han ikke vil give hende Kvittans for de af hende i Korsøer Len oppebaarne Mad-, Kvæg- og Havreskatter, fordi der er nogle Mangler i Regnskaberne derfor, befales det ham nu at give hende Kvittans, da Kongen har eftergivet hende hvad hun skylder. Sj. T. 13, 68.

23. Juli (Avnsø). Befalinger til Lensmændene i Kiøbnehafns, Roskyld, Holbeck, Korsøer, Vordingborg, Frederichsborg, Krogen, Hørshollum, Draxholm, Kallundborg, Tryggeuelde, Stege og Abramstrup Len, Soer Birk med Alsted Herred og Anduorschouf Birk straks

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 349 f. [2] Indført mellem Breve af 22. og 23. Juli.

at sende alle de Knægte, som holdes hos Bønderne i deres Len, til Kiøbnehafns Slot, da Kongen nu har Brug for Knægtene, og lade deres egen Tjener følge dem did med klare Registre over dem. De skulle medgive Knægtene Besolding for den tilkommende Maaned. Sj. T. 13, 68.

23. Juli (**Avnsø**). Til Chrestopher Valckendorp. Da Kongen vil sende 500 Knægte til Øssel, skal han straks lade Gallejen og 3 andre Skibe gøre i Stand og skaffe den nødvendige Proviant; han skal sørge for, at Knægtene i Kiøbnehafn og Kiøbnehafns Len kunne være rede, naar det forlanges; Kongen vil sørge for, at de andre Knægte her i Landet [Sjælland] med det første komme did. Han skal skaffe 4 Jærnkartover med 100 Kloder til hver, nogle Lod til Trekvarter [og] halve Slanger og Falkonetter, $2^1/_2$ Læst Slangekrudt, $^1/_2$ Læst Kørnekrudt, 2 eller 3 Skippd. Bly, 1 Læst Smør, nogle Hundrede Sider Flæsk eller anden Fetalje i Stedet, hvis der ikke er Flæsk, nogle Læster Malt, 1 Læst Ærter og 2 eller 3 Læster Salt, hvilket skal sendes afsted med Skibene. — Han skal levere Fridz von Werden 40 Dobbelthager, saa denne straks kan faa dem med sig, og befale Profossen Albrecht Brock at følge med Knægtene, indtil der kan tilskikkes en anden til at have Befalingen over dem. Sj. T. 13, 68 b.

24. Juli (—). Befaling til samme straks med dette Bud at sende Kongen et Fad Emstøl. Orig.[1]

— (**Frederiksborg**[2]). Til samme. Da Kongen har bevilget, at Erich Rud, Embedsmand paa Olborghus, der resterer med noget Korn i Regnskabet for 1574, maa give 18 Dlr. for hver Læst Rug og Byg og 1 Orts Dlr. for hver Td. Havre, skal Chrestopher Valckendorp give ham Kvittans, naar han har betalt Pengene. Sj. T. 13, 69.

26. Juli (**Avnsø**). Til samme. Kongen er tilfreds med hans Dispositioner med Hensyn til de Skibe og andet, som skulle til Øssel, og befaler ham desuden at lade indskibe 24 Læster Malt og 30 Skippd. Humle samt 500 lange Spyd paa Skibene; han skal sørge for, at Skibene med det første blive rede og komme afsted. Der sendes ham Bestallinger for Skibshøvedsmændene. Sj. T. 13, 69 b.

27. Juli (**Kallundborg**). Befaling til Axel Veffert straks at

---

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 11 f. [2] Frederiksborg er maaske en Fejl for: Avnsø.

lægge det Gods i Guddum og Vinding[1] Herreder, som Kongen har indløst fra Claus Daas Arvinger, ind under Nyborg Slot, lade det indskrive i Jordebogen og gøre Regnskab derfor. F. T. 1, 52.

27. Juli (**Kallundborg**). Til Borgemestre og Raad i Othense. Da Kongen har befalet Erich Rosenkrantz at bygge noget paa St. Hans Kloster i Othense, skulle de af Hensyn hertil forbyde al Passage gennem det Stræde, som ligger bag ved St. Hans Kloster, skaffe Erich Rosenkrantz de nødvendige Haandværksfolk, saa vidt de kunne faas i Byen, og forbyde disse at drage bort fra Byen, da Kongen vil give dem tilbørlig Betaling for deres Arbejde. F. T. 1, 52 b[2].

— Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Hidtil have 12 Degne faaet deres Underholdning af Biskopsgaarden for at synge i St. Hans Kloster, men nu skal han ordne det saaledes, at 12 Degne fra Graabrødre herefter synge i St. Hans Klosterkirke. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Til Morthen Brock. Da det Gods, som han for nogen Tid siden er bleven forlenet med, ikke kan undværes fra Otthensegaard, sender Kongen ham Forlenings- og Følgebrev til nogle andre Bønder og befaler ham ikke mere at befatte sig med ovennævnte Gods. F. T. 1, 52.

— Forleningsbrev for Morthen Brock, Landsdommer i Fyen, paa 2 Gaarde i Sandagger, 1 Gaard i Stubberup, 1 Gaard i Gommerup, 1 Gaard i Orthe og 1 Gaard i Arsbierg[3], alt i Bog Herred, 2 Gaarde i Esterbølle, 4 Gaarde i Haasløf og 1 Gaard i Melby i Skamby[4] Herred, uden Afgift. F. R. 1, 74 b.

28. Juli (—). Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. Udt. i F. R. 1, 75 b.

— Til Erich Rosenkrantz. Da nogle af Kronens og Kirkernes Parter af Tienden i Fyens Stift endnu ikke ere forpagtede bort og andre daglig blive ledige, overdrager Kongen ham at bortfæste baade Kronens og Kirkernes Parter af Tienden i Fyens Stift. Han maa indtil videre holde Hus paa Ladegaarden udenfor Otthense, da Otthensegaard skal nedbrydes. F. T. 1, 53.

— Til samme. Da Kongen selv har beset St. Hans Kloster

---

[1] F. T. har ved en Fejlskrift: Ginding. [2] Tr.: Vedel Simonsen, Bidrag til Odense Byes Hist. II. 2. 171 f. [3] Ørsbjærg. [4] ɔ: Skovby.

og fundet, at det er langt bedre at holde Hus paa og bo i for Kongen end Biskopsgaarden, skal Erich Rosenkrantz straks lade Klosteret istandsætte og forsyne med Kamre og gode Værelser. Han maa ikke alene, som han har begæret, nedtage de ny Stalde og gamle Huse paa Biskopsgaarden og opsætte dem paa St. Hans Kloster, men ogsaa det ny Hus paa Biskopsgaarden, da der heri findes Sten, Tømmer og andet, som kan bruges til Klosterets Bygning. Udgiften til Arbejdsfolk og andet skal blive godtgjort ham i hans Regnskab, men han skal paase, at der kun bygges til Nødtørft, og selv paa det allernøjeste tinge med Haandværksfolkene om Arbejdet. Der sendes ham et Brev til Bispen om, at 12 fra Graabrødre herefter skulle gøre samme Tjeneste som de 12 Degne, der hidtil have sunget i St. Hans Kloster. Da Kongen nu ikke længere kan undvære de Klosterhaver, som en Tid have været forlenede fra Klosteret, og ikke vil lade det Stræde, som ligger bag ved Klosteret, blive ved Magt, skal Erich Rosenkrantz straks tage Haverne tilbage og befale Borgemestrene at forbyde al Passage gennem Strædet. F. T. 1, 53 b[1].

[**Omtr. 28. Juli?**[2].] Til samme. Da Borgerne i Byen [Odense] ikke, saaledes som andensteds, søge Ting eller sidde til Doms sammen med Byfogden, hvilket medfører, at der næppe er nogen, som vil overtage Byfogedembedet, har Kongen, for at Byfogden kan have nogle at raadføre sig med, bestemt, at Byen skal deles i 4 Fjerdinger, og at [Borgerne i] en Fjerding hver Uge under Faldsmaals Bøde skulle søge Ting og sidde til Doms sammen med Byfogden, saafremt de da ikke have lovligt Forfald. Erich Rosenkrantz skal iværksætte dette Paabud og fastsætte en Straf for Udeblivelse. F. T. 1, 54.

[—[2]] Skrivelse til Borgerskabet i Otthense om det samme. Det skal i Forening med Erich Rosenkrantz dele Byen i 4 Fjerdinger og tilholde Borgerne at søge Ting med Fogden og sidde til Doms med ham. F. T. 1, 54 b[3].

30. Juli (**Kallundborg**). Til Hr. Bertil Søfrenssen, Prior i Andvorskouf Kloster. Kongen har, indtil videre, eftergivet Mølleren i Pine Mølle 1 Td. Aal af hans aarlige Landgilde. Udt. i Sj. T. 13, 70.

---

[1] Tr.: Vedel Simonsen, Bidrag t. Odense Byes Hist. II. 2. S. 172 f. [2] Brevene ere indførte mellem Breve af 28. Juli og 30. Nov. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 640 f.

31. Juli (**Kallundborg**). Til Chrestopher Valckendorp. Da Anders Bing, Embedsmand paa Vardberg, der har klaget over, at Avlen til Slottet ikke forslaar til nogen Husholdning, har begæret at faa Aas Klosters Avl paa Afgift, hvilket Kongen ogsaa har bevilget, skal Chrestopher Valckendorp sætte Klosterets Avl for aarlig Afgift. Sj. T. 13, 70.

— Til samme. Da han har meldt, at de Skibe, der skulle til Lifland, nu ligge sejlfærdige med det, der skal sendes did, og kun vente paa Knægtene, hvoraf en Del endnu ikke er kommen, befales det ham ufortøvet at lade de Knægte, der ere mødte, gaa om Bord paa Skibene, saa at disse straks kunne sejle afsted, naar de faa Vind; blive Skibene opholdte af Vinden, skal han lade de Knægte, der imidlertid møde, indskibe paa Skibene, efterhaanden som de møde. Kongen vil lade de [ved Skibenes Afsejling] ikke mødte Knægte sende til Lifland paa Koffardi- og andre Skibe. Sj. T. 13, 70 b.

— Befaling til samme, der tidligere har faaet Ordre til at gøre Afregning med Hendrich Mumme for noget hos ham udtaget Silketøj og andet, om efter Afregningens Tilendebringelse at anvise Hendrich Mumme Betaling i Korn og andre Varer, men sørge for, at den Betaling, han allerede har faaet, bliver afkortet. Sj. T. 13, 71 b.

— Til Peder Bilde. Da Espern Mortenssen i Brundby paa Samsøe har klaget over, at han besværes med en Pengeafgift ydermere end sine Naboer, der bo i By sammen med ham, uagtet de have ens Jord i Marken, hvilket skyldes en Fejltagelse dengang, da han og hans Naboer bleve indskrevne i Jordebogen for Lam og anden Rente i Stedet for Penge, som de hidtil havde givet, skal Peder Bilde lade hans Landgilde forandre, saa han ikke kommer til at svare mere end de Naboer, der have ens Jord med ham. Sj. T. 13, 71. Orig.

2. Aug. (—). Aabent Brev, at Matz Billessen i Østrup maa være fri for at svare Afgift af sin Gaard smstds., saa længe han er Skovfoged. Han skal paase, at Kronens Skove ikke forhugges eller ødelægges og at der ikke skydes Vildt i Kongens Vildtbane, og være Lensmanden paa Kallundborg lydig. Sj. R. 11, 162.

— Befaling til Peder Biilde, Embedsmand paa Kallundborg, at sætte en paalidelig Mand til at bo i Kongens Jagthus paa Asnes og have Tilsyn med det, da det hidtil har staaet øde,

hvilket har medført, at Vinduerne ere blevne slaaede ud, og at der er bleven gjort anden Skade; han skal blive enig med Manden om, hvad denne skal have i Underholdning, og levere ham det. Orig.

2. Aug. (**Kallundborg**). Til Borgemestre og Raad i Helsingør. Da mange af Borgerne i Helsingør trods Borgemestres og Raads Forbud holde Svin i Byen, hvilke løbe omkring paa Gaderne og foraarsage Stank og Urenhed, hvoraf der kan opstaa Sygdom og Død blandt Folk, befales det alle, der have Svin, herefter at holde dem udenfor Byen, i Skovene eller andensteds; Borgemestre og Raad skulle have Fuldmagt til at lade de Svin, der herefter komme ind i Byen, drive ind i Hospitalet, der saa maa beholde dem. — Efterskrift: Det befales dem paany at indskærpe Paabudet om at holde Hundene i Byen bundne eller skille sig ved dem, da der endnu holdes mange løse Hunde, som løbe ud i Mark og Skov og gøre Skade paa Kongens Vildt. Afskrift indsendt 1648[1].

— (U. St.). Til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg. Da Forstanderne for Hospitalet i Helsingøer have berettet, at han indtil nærmere kgl. Ordre vil gøre dem Hinder paa nogle til Hospitalet henlagte Tiender i Frederichsborg Len og paa Hueen, befales det ham herefter ikke at gøre Hospitalet Hinder paa disse Tiender, men sørge for, at Hospitalet faar Tienden i Negene, hvor det tidligere har faaet den saaledes. Sj. T. 13, 72.

3. Aug. (**Kallundborg**). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg. Da Bønderne i Biørnstrup paa Røsnes have erklæret, at de ikke kunne svare deres Landgilde, fordi de bo i en meget skarp Egn, saa deres Korn brænder op, naar det er en tør Sommer, og drukner, naar der er megen Regn og Væde om Foraaret, og Dyrene desuden gøre stor Skade paa Kornet, skal han undersøge denne Sag og, hvis Bøndernes Fremstilling er rigtig, lade uvildige Mænd sætte Gaardene for en passende Landgilde og lade denne indskrive i Jordebogen. Orig.

4. Aug. (—). Befaling til samme at lade undersøge, hvilke Bønder i Lenet [Kallundborg] der have lidt Skade paa deres Korn ved Kongens Jagt baade af Kongens Jagtduge og paa anden Maade, og siden afkorte saa meget, som Skaden kan beløbe sig til, i deres Landgilde. Sj. T. 13, 72. Orig.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 641 f.

4. Aug. (**Kallundborg**). Befaling til Chrestopher Valckendorpf at sende nogle Læster Malt og Mel og nogle Skippd. Flæsk op til Norge med Skibet Hercules, der nu sendes did for at blive gjort i Stand, eller sende det op med andre Skibe, da der hverken paa Aggershus eller hos Almuen er Malt, Mel eller Flæsk i Forraad til Brug under Skibsbygningen. Sj. T. 13, 72 b.

— Befaling til Coruitz Viffert at indløse det Gods i Helsingborg Len, som Jacob Grubbe har i Pant, lægge det under Slottet og sende Pantebrevene til Kongen; der sendes ham et Brev til Tolderen i Helsingør om at levere 500 Dlr. til Godsets Indløsning. Beløber Pantesummen sig til mere, skal han selv lægge Resten ud, og Kongen vil da, naar Pantebrevene indsendes, tilbagebetale ham Pengene. Sk. T. 1, 69 b. Orig.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at levere Coruitz Viffert 500 Dlr. Udt. i Sk. T. 1, 70.

— Befaling til Jacob Grubbe at modtage Pantesummen for ovennævnte Gods og levere Coruitz Viffert Pantebrevene og Godset. Udt. i Sk. T. 1, 70.

7. Aug. (**Gelstrup**). Livsbrev for Hans Mickelssen i Kanne og hans nuværende Hustru paa den jordegne Bondegaard i Kanne, som Hans Mickelssen nu har solgt til Kronen, fri for Landgilde, Skat, Ægt, Arbejde og al anden kgl. Tynge. De skulle i Skoven have fri Olden til deres egne hjemmefødte Svin, Ildebrændsel til Nødtørft og Hjælp til Gaardens Bygning efter nærmere Anvisning af Lensmanden paa Aackier eller hans Fuldmægtig og skulle være Lensmanden paa Aackier lydige. J. R. 1, 333.

— Livsbrev for Ofue Rasmussen i Kanne paa den Gaard i Kanne, som han selv bor i, mod at svare samme Afgift deraf, som der svaredes, førend han solgte den til Kronen. Udt. i J. R. 1, 333 b.

8. Aug. (**Nygaard**). Livsbrev for Frantz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, paa Kronens Part af Tienden af Tykiøb Sogn, som han har fæstet af Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg; overlever hans Hustru ham, maa hun uden Indfæstning beholde Tienden, saa længe hun sidder som Enke. De skulle af Tienden aarlig svare 20 Dlr. til Sognepræsten i Helsingør. Sj. R. 11, 162 b. K.

9. Aug. (—). Livsbrev for Pouel Jørgenssen i Gielstrup paa 1 Gaardsæde i Hølckerup, som han for nogen Tid siden

har fæstet af den daværende Lensmand paa Kallundborg Slot, uden yderligere Indfæstning; dog skal han eller de, som have Gaardsædet af ham, svare sædvanlig Landgilde deraf. Han skal være Lensmanden paa Dragsholm Slot lydig. Sj. R. 11, 163.

10. Aug. (**Nygaard**). Til Axel Jul. I Anledning af hans Skrivelse om at maatte beholde Flas[1] By, som han er bange for at Lensmanden paa Drotningborg skal fravende ham, meddeles ham, at Kongen, hvor gerne han end vil, ikke kan lade ham beholde den, da den ikke kan undværes fra Drotningborg Slot; Lensmanden paa Drotningborg har dog tidligere faaet Ordre til at udlægge ham lige saa meget Gods i Stedet. J. T. 1, 194 b.

11. Aug. (—). Aabent Brev, at Hendrich Claussen i Egebierg, Herredsfoged i Odtz Herred, i sin Livstid maa være fri for Landgilde, Skat, Ægt, Arbejde og al anden Tynge af den Gaard i Egebierg, som han nu bor i; han skal være Lensmanden paa Dragsholm Slot lydig og forestaa Herredsfogedembedet, saa længe han »gider« og er duelig dertil. Sj. R. 11, 163 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Sjælland, at Kongen har beskikket Herluf Schaufue til Landsdommer i Sjælland. Sj. R. 11, 164.

— Befaling til Peder Oxe straks at udlægge Herluf Skafue, der har bevilget at ville være Landsdommer en Tid, Fridzgaard med saa meget Gods, som Kongen og Peder Oxe ere blevne enige om skal udlægges til Landsdommerembedet i Sjælland. Sj. T. 13, 73.

— Befaling til Bent Gregerssen, Abbed i Ringsted Kloster, der hidtil undertiden har hjulpet til med at forrette de forefaldende Landtingssager, om vedblivende at sidde Landsting sammen med Herluf Skafue, naar denne tilsiger ham og der er vigtige Sager for Haanden. Sj. T. 13, 72 b.

— Forleningsbrev for Jacob Hanssen, Borgemester i Helsingør, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Grefuinge Sogn i Odtz Herred, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 11, 164 b.

14. Aug. (—). Aabent Brev, at Jens Pederssen i Lumsaas i Odtz Herred, hvis Gaard er saa ringe, at han ikke kan ernære sig af den og holde tilbørlig kongelig Tynge, hvorfor han har fæstet en anden ringe Gaard smstds., herefter maa bruge begge

---

[1] Floes, Sønderhald H

Gaardene under én Gaards Brug; dog skal han svare samme Landgilde og Afgift, som der hidtil er svaret af begge Gaardene, og være Lensmanden paa Dragsholm Slot lydig. Sj. R. 11, 164 b.

14. Aug. (**Nygaard**). Forleningsbrev for Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa 1 Gaard i Thuenstrup og Rudegaard i Hadtz Herred, 3 Gaarde i Flastrup i Sønder Herred og 2 Gaarde i Saubro Herred, uden Afgift, i Stedet for Flaas[1] By i Essenbeck Birk, som han tidligere har faaet i Forlening, men nu igen har maattet afstaa, da Byen ikke kan undværes fra Drotningborg. J. R. 1, 334.

— Til Axel Jul. Ovenstaaende Forleningsbrev og et Følgebrev til Bønderne sendes ham med Ordre til ikke mere at befatte sig med Flas[1] By. J. T. 1, 195.

15. Aug. (—). Forleningsbrev for Claus Nielssen, Byfoged i Helsingør, paa Afgiften af Kronens Part af Korntienden af Assins[2] Sogn, kvit og frit. Udt. i Sj. R. 11, 165 b.

16. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Lensmænd, der til Kongens store Forundring uagtet tidligere Paamindelser endnu staa til Restance med deres Regnskaber og Afgift, om med det første at sende deres Skrivere hid med Regnskaberne og Afgiften for at gøre alting klart hos Rentemesteren og herefter aarlig indsende deres Regnskab og Afgift til den i deres Lensbrev fastsatte Tid, saafremt Kongen ikke skal give Lenet til en anden. — Register: Hack Ulfstand med Ottensegaards Regnskab fra 1. Maj 1573 til 1. Maj 1575 og med Manntalsregistre paa 2 Landeskatter til Juledag 1573 og til Luciæ 1574; Axel Viffert med Stiftets Regnskab i Nyborg Len og Eskebergs Regnskab til 1. Maj 1575; Otto Emickssen med Afgiften af Rudgaardtz Len; Hendrich Gyllenstern med Afgiften af Han Herred og Vidskyld Klosters Gods fra 1. Maj 1574 til 1. Maj 1575 og Afgiften af Vidskyld Klosters Gods fra 1. Maj 1573 til 1. Maj 1574, med Manntalsregistre paa Landeskatten af Han Herred og Aastruppe Len til Luciæ 1574 og med $304^1/_2$ Dlr. $11^1/_2$ [Sk.] af forskellige Kongeskatter af Han Herred; Ifuer Kaaes med Afgiften af Skarpenbergs Gods fra 1. Maj 1574 til 1. Maj 1575; Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Aalborg Stift, med Regnskabet for Restancen af Vendelbo Stift til 1. Maj 1572; Hans Lauritzen i Testrup med

[1] Floes, Sønderhald H. [2] Asnæs, Ods H.

hans Regnskab af Viborg Stift og andre uforklarede Regnskaber til 1. Maj 1572; Fru Anne Hr. Ottis og Hr. Otte Krumpens Arvinger med Inventarium og Restance af Hald Len til 1. Maj 1569; Erick Lycke med 1521 Dlr. af Riiberhuus og Riber Stifts Regnskab; Jørgen Marsuin med Landtzkrone Slots og Stiftets Regnskab fra 1. Maj 1574 til 1. Maj 1575; Olluf Moritzens Arvinger med Olluf Moritzens Restance af Helsingborg Len til 1. Maj 1573; Coruitz Vifferd med Regnskabet af Helsingborg fra 1. Maj 1574 til 1. Maj 1575; Jahan Urne med Regnskabet for Stiftets Jurisdiktion paa Bornholm fra 1. Maj 1573 til 1. Maj 1575[1]; færøeske Bønders Afgift af Ferøe fra St. Hans Dag Midsommer 1573 til samme Dag 1575; Johan Bockholt med Regnskabet af Island fra St. Hans Dag 1573 til samme Dag 1575 og med 1 Aars Afgift. Sj. T. 13, 73 b.

16. Aug. (**Frederiksborg**). Indbydelse til nedennævnte Herremænd og Fruer med deres Jomfruer til at møde paa Frederichsborg Slot Lørdag d. 1. Okt. for næste Dag at deltage i Bendictz von Allefeldz, Klaus Glambecks, Knud Grubbis og Tyge Bradis Bryllupper, som Kongen vil lade holde paa Frederichsborg Slot. — Fru Magdalene Banner, Fru Karen Niels Skeels, Otte Banner og Frue, Axel Viffert og Frue, Fru Birgitte Banner, Erich Lycke og Frue, Niels Trudssen og Frue, Hack Ulfstand og Frue, Peder Bilde og Frue, Arrild Uggerup og Frue, Jørgen Skram og Frue, Hendrick Brade og Frue, Peder Brade og Frue, Eyller Krasse og Frue; Eggert Ulfeld og Frue, Erick Rosenkrandz og Frue, Peder Gyllenstern, Michel Seestet og Frue, Coruitz Viffert og Frue, Hans Spegel og Frue, Chrestofer Packisch og Frue, Biørn Kaaes og Frue, Gregers Trudssen og Frue, Fru Idde Falck Giøes, Peder Oxe og Frue, Hans Skougaard og Frue, Moritz Podebusch og Frue, Steen Bilde og Frue, Holger Brade og Frue, Jørgen Bilde og Frue, Eyller Grubbe, Folmer Rosenkrandtz og Frue, Axel Gyllenstern og Frue, Hendrich Gyllenstern og Frue, Chresten Munck og Frue samt 6 holstenske Herremænd med Fruer. Sj. T. 13, 75 b. Orig. (til Erik Rosenkrantz).

20. Aug. (—). Aabent Brev til Bønderne i Danmark, hvem de end tjene, at Danmarks Riges Raad til Afbetaling af den store Gæld, hvori Riget er kommet i den sidste Fejde, have bevilget Kongen en

[1] Derefter følger en Del norske Lensmænd.

almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 enkelte Dlr. og hver 10 Bønder, som ikke have frit Gods, men have fæstet deres Gaarde og bruge Avl, 10 enkelte Dlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand, Kæltring og Møller, som bor paa Landsbyerne og bruger Avl, skal give 2 enkelte Dlr., og hver, som ikke bruger Avl, 1 enkelt Dlr., hver Pebersvend og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 1 Dlr., hver Husmand og Inderste $^1/_2$ Dlr. og hver Ugedagsmand, som bor for Kongens egne Slotte, Klostre og Gaarde, $^1/_2$ Dlr. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv. og have været fri fra Arilds Tid, skulle være fri, og Lensmændene skulle staa til Rette, naar de ikke have tilbørlig Opsigt hermed. Skatten skal være ude inden førstkommende 25. Nov. Sj. T. 13, 76 b.

20. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Lensmændene[1] i Jylland, Fyen, Langeland, Taasinge, Smaalandene, Sjælland, Møen, Skaane, Halland, Blekinge og Bornholm straks at forkynde ovenstaaende Brev, skrive Skatten uden Persons Anseelse, indkræve den og inden St. Catharinæ Dag [25. Nov.] sende den til Rentemesteren i Kiøbnehafn med klare Mandtal. Sj. T. 13, 77 b.

— Til Chresten Munck, Embedsmand paa Visborg. Da Kongen nu har sendt Skibe did [til Gulland] efter 200 Render til Vandkunster og de Deler, som Chresten Munck tidligere har faaet Ordre til at lade savskære, skal denne skaffe Skibene denne Ladning, naar de komme. Sj. T. 13, 79.

— Befaling til Chrestopher Valckendorp straks at sende 1 eller 2 Skibe til Gutland efter ovennævnte Render og Deler og befale Skipperne straks at løbe til Dauløcke Slette, naar de komme fra Gutland. Sj. T. 13, 79 b.

— Aabent Brev, at Stiftslensmanden og Bispen i Fyens Stift maa annektere Breginge Sogn paa Taasinge, som er et meget ringe Sogn og i en to Aars Tid ikke har haft nogen Sognepræst, men har søgt til de nærmest liggende Sogne, til et af de nærmest liggende Sogne, hvortil det siden bestandig skal høre. Præsten i dette Sogn skal have Præstegaarden og Renten af Breginge Sogn. F. R. 1, 75 b[2].

21. Aug. (—). Til Chrestoffer Valckendorp. Da han i Anled-

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 340 f.

ning af, at nogle Borgere i Kiøbnehafn, der ere gaaede i Borgen for hamborger Skibe, have tilbudt at stille Kongen nøjagtigt Underpant, hvoraf Kongen saa skulde have fuld Rente af den Sum, de ere gaaede i Borgen med, og have forment, at deres Forskrivninger kun lyde paa Underpant, har begæret nærmere Ordrer, befales det ham, efterdi de ere gaaede i Borgen med Penge og have sat rørligt og urørligt Gods til Underpant og deres Forskrivninger ikke lyde paa Rente af Underpantet, at indkræve de Penge, de ere gaaede i Borgen med, da Kongen, hvis de ikke betales, vil holde sig til deres Forskrivninger eller sælge deres Panter til andre. Deres Forskrivninger sendes ham, for at han kan rette sig efter dem. Sj. T. 13, 79 b.

21. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til samme at betale Hr. Peder Skram 1000 Dlr., som Kongen har givet ham for den Skade, han i sidste Fejde har lidt ved, at hans Gods er blevet afbrændt, og eftergive ham de 400 Dlr., han skylder af Bradtzbierg Regnskab, som Betaling for et Skib, Kongen har faaet af ham, og for 2 Heste, som Pouel von Zara har faaet til Kongens Arkeli. Sk. T. 1, 70.

— Aabent Brev, at Nickel Suabe endnu et Aar maa være fri for al Afgift af den Gaard i Halland, kaldet Gammel Kiøpstedt, som han nu selv har i Værge; efter den Tids Forløb skal han svare Kronen sædvanlig Afgift af Gaarden. Sk. R. 1, 132 b.

— Befaling til Kapitlet i Riiber Domkirke at give den af Kapitlet mellem M. Hans Suanning og M. Tamis Knudssøn, Kannik smstds., afsagte Dom beskreven, hvilket M. Hans har klaget over at han hidtil ikke har kunnet faa. Orig. i Provinsark. i Viborg.

22. Aug. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Otthensøe, der endnu restere med 150 Mk. af den Byskat, som skulde have været betalt til St. Mortens Dag 1574, om straks at indbetale Restancen til Rentemesteren. Orig. i Provinsark. i Odense.

23. Aug. (—). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len, der endnu ikke have fremsendt Mandtalsregistre paa Landeskatten til Lucie [3. Dec.] 1574, om straks at fremsende disse. — Register: Roskyldegaards, Korsøer, Hindzgafuel, Nykiøbing, Olborghus, Hald, Bøulinge, Skifuehus, Møggelthønder, Lundenes, Landzkrone og Bornholm Len, Soer Birk, Hing og Uldborg

Herreder, Synderliung og Meddelsom Herreder (Fru Anne Hr. Ottis Arvinger), Giers Herred og Fers Herred. Sj. T. 13, 80.

24. Aug. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Herluf Schaufue som Landsdommer i Sjælland paa Fridtzgaard med 6 Gaarde i Hielmsø i Snedtzløf Sogn, 1 Gaard i Bierrit i Tersløf Sogn, 2 Gaarde i Kastrup[1] i Ørslef Sogn, 4 Gaarde i Testrup, 2 Gaarde i Førslef By og Sogn og 4 Gaarde i Hesselbierre, alt i Ringsted Herred, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer. Sj. R. 11, 165 b.

— Befaling til Christoffer Valckendorf, Rentemester, straks at sætte de Forleninger i Norge, som Moens Pederssen sidst havde, for en aarlig Afgift, saaledes at baade Kongen og den Mand, der faar dem, kunne være tjente dermed, og sende Kongen Taksten. Orig.[2]

25. Aug. (—). Til Erick Løcke. I Anledning af hans Skrivelse om Hjulbøre til Brug ved Riibes Befæstning har Kongen skrevet til Vincentz Juel og Claus Glambeck om at lade lave henholdsvis 100 og 200 Hjulbøre og med det første sende ham dem; Resten kan han selv lade lave. Det aabne Brev til Bønderne i de omliggende Len om at føre Kampesten til Riibe sendes ham med Ordre til selv at sende det videre og blive enig med Lensmændene om, hvorledes Kampestenene bedst og hurtigst kunne fremkomme. Der sendes ham et Pasbord, at de Bud, han sender enten til Kongen selv eller til Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz, skulle befordres med Vogne. De Mursten, der skulle bruges til Befæstningen ud over dem, som kunne brændes ved Riibe, maa han bestille i Hussom, Bremen, Stade og andensteds, hvor de kunne faas, og han skal hos Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz faa at vide, hvor mange han skal bestille. J. T. 1, 195 b.

— Til Bønderne i Riiberhus, Throyborg, Skodborg og Møgelthønder Len, Vesterlandzfior, Øster og Nørre Herreder i Koldinghus Len, Lundenæs og Bøuling Len og Hing og Volborg Herreder, hvem de end tjene. Da der til Riibe Bys Befæstning behøves en Hob Kampesten og der ikke kan faas mange omkring Riibe, hvorfor det bliver nødvendigt at hente dem i de nærmest liggende Len, har Danmarks Riges Raad, efterdi Kronens Bønder ene ikke kunne fremføre Stenene, bevilget, at alle de nærmestboende Bønder maa hjælpe til

[1] Kagstrup. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 12.

dermed; de skulle derfor, naar Lensmændene tilsige dem, hver køre 6 Læs Kampesten til Riibe Bys Befæstning og levere dem, hvor Erick Løcke befaler. J. T. 1, 196.

26. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen, da Graabrødre Sogn i Roskilde er henlagt til Domkirken, bevilger, at Graabrødre Kirke med den derved liggende St. Michels Kirke, hvori Klokkerne til Graabrødre Sogn hængte, maa nedbrydes, og Sten, Tømmer og andet derfra anvendes til Domkirkens Bygning og Fordel; ligeledes skulle de Kirkegaarde, Huse, Boder, øde Pladser og Jordsmonner i Byen, der have tilhørt Graabrødre Kirke, herefter følge Domkirken, og Kirkeværgerne maa bortleje og »forunde« disse til Borgere, som ville bebygge dem; de skulle dog sættes for en tilbørlig Jordskyld, som Kirkeværgerne skulle oppebære, anvende til Kirkens Bedste og gøre Regnskab for. Sj. R. 11, 166[1].

— Forleningsbrev for Mouritz Podebusk paa 10 Gaarde i Jersore, 10 Gaarde og 1 Gadehus i Hørup[2] By og Sogn, 4 Gaarde i Renge[3], 2 Gaarde i Kiørup, 7 Gaarde i Røfuersløf[4], 13 Gaarde i Boresø[5] By og Sogn, 1 Gaard i Torresø[6], 3 Gaarde i Kroxbølle, 4 Gaarde og 1 Hus i Gøndstrup[7], 1 Gaard i Bredstrup, alt i Scham Herred, 8 Gaarde i Haarsmarck[8] og 6 Gaarde i Somerbye[9], mod til St. Mikkels Dag om et Aar og siden hver 1. Maj at svare 800 gl. Dlr. i Afgift; dog maa han ikke befatte sig med Landgilden af de 6 Gaarde i Somerbye, der som hidtil skal svares til Superintendenten i Fyens Stift, men skal alene nyde Gæsteriet og Herligheden. F. R. 1, 76.

27. Aug. (—). Til Peder Oxe. Jahan Foxals Tjener har paa sin Husbondes Vegne begæret at faa nogle Penge paa Haanden paa den med denne sluttede Kontrakt om Køb af Skyts i England. Da der allerede er kommet nogle Stykker Skyts til Kiøbnehafn og Peder Oxe bedst ved, hvor meget Johan Foxal har faaet, og hvor meget han endnu skal have, skal han give Johan Foxals Tjener saa meget paa Haanden, som han selv synes. Sj. T. 13, 81.

31. Aug. (—). Kvittans til Hans Ollufssen, Borgemester, og Albret Albretssen, Raadmand i Kiøpnehafn, paa 5966 gl. Dlr. og 10 Portugaløser, som de have indbetalt i Kongens eget

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 256. [2] N. Højrup. [3] Ringe. [4] Rorslev. [5] Baardesø. [6] Tørresø. [7] Gundstrup. [8] Hasmark, Lunde H. [9] Vistnok Lumby, Lunde H.

Kammer, og hvormed de have afbetalt det Rug, Byg og Smør, som de sidste Aar have faaet fra Frederichsborg Len. Sj. R. 11, 166 b[1].

31. Aug. (**Frederiksborg**). Til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har givet Jochim Møller, Borger i Malmø, der er gaaet i Borgen for et Skib, tilhørende Hendrich Krefft, Borger i Hamborg, og nu ligesom andre skal betale den Sum, han er gaaet i Borgen med, Henstand til 14 Dage efter St. Mikkels Dag, men han skal da bestemt betale Pengene. Sj. T. 13, 81.

— Befaling til samme at betale en nederlandsk Sejermager, Anders Pederssen, der har præsenteret Kongen nogle Sejerværker, 40 Dlr., som Kongen har givet ham, og indskrive dem i Regnskabet. Udt. i Sj. T. 13, 81 b.

— Til Chrestopher Valckendorp. Af hoslagte Skrivelse fra Statholderen i Norge ses, at de Engelske, der have indrettet Jærnhytten i Bradtzberg Len, formedelst Mangel paa Kul paa dette Sted, hvilket ofte forhindrer Smeltningen, ville overlade denne Hytte til en Jost Zegler, der vil anlægge en Hammersmedje dér, og flytte Jærnhytten til et Sted i Aggershus Len, som er rigt paa Materie og bedre beliggende for Kul og andet, som de skulle bruge. Da de Engelske nu ere i Byen [Kbhvn.], skal han kalde dem til sig, høre hvad de foregive og, hvis han mener, at det kan bringe Kongen nogen Fordel, blive enig med dem om, hvad de skulle give Kongen af Jærnhytten, og meddele Kongen det. Sj. T. 13, 81 b.

1. Sept. (—). Følgebrev for Erick Rosenkrantz til Bønderne i Vissenberg Birk og alle de Tjenere, som Fru Beate Bilde havde under samme Pant, at de herefter skulle svare ham til Otthensegaard. Udt. i F. R. 1, 77 b.

2. Sept. (—). Til Hendrich Mogenssen. Da Thomes Thennicker, der er gaaet i Borgen for hamborger Skibet Stjærnen med 1000 Dlr., hvoraf han vil betale de 500 Dlr. nu og Resten til St. Mortens Dag, har berettet, at han ikke kan faa nogen Erstatning derfor hos Hamborgerne, medmindre han har Bevis for at have betalt Pengene, skal Hendrich Mogenssen tilbagelevere Thomes Thennicker hans gamle Forskrivning, give ham et Bevis for at have betalt Pengene og tage en anden Forskrivning af ham paa de 500 Dlr., der skulle betales til St. Mortens Dag. Sj. T. 13, 82.

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 351.

3. Sept. (**Frederiksborg**). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Helsingøer. Da mange fra Nederlandene, England og andre Steder begive sig her ind i Riget for at bosætte sig her og foregive at være fordrevne for deres Religions Skyld, uagtet de undertiden ere rømte formedelst begaaede Misgerninger eller anden Utilbørlighed, og da en Del af disse har i Sinde at nedsætte sig i Helsingøer, hvor i Forvejen flere fremmede holde et uskikkeligt og utugtigt Levnet i deres Huse, forbydes det dem herefter at lade fremmede bosætte sig i Helsingøer og bruge borgerlig Næring uden kgl. Tilladelse, ligesom det befales dem at paase, at der ikke drives noget uskikkeligt og utugtigt Levnet i Byen, og, hvis saa er, enten straffe de skyldige eller udvise dem af Byen. Orig.[1] i Provinsark. i Kbhvn.

6. Sept. (—). Til Kapitlet i Lund. Da M. Niels Huid, Sognepræst til Helliggejsthus Kirke i Kiøpnehafn, hvem Kongen har forlenet med et Kannikedømme i Lunde Domkirke, har klaget over, at det formenes ham at nyde bona communia med Kapitlets Medlemmer, at optere og faa Del i bonis mensalium, fordi han ikke residerer ved Domkirken, befales det Kapitlet at lade ham nyde Kannikedømmet med de samme Rettigheder, som de residerende Kanniker have, da han ved sin Embedsvirksomhed er forhindret i at residere ved Domkirken. Sk. T. 1, 70 b.

— Forleningsbrev for Chrestoffer Rosengaard, Hofsinde, paa Meeltofthe Birk paa Laaland, saaledes som hans Broder Niels Rosengaard sidst havde det i Værge, uden Afgift. F. R. 1, 490 b.

8. Sept. (**Hørsholm**). Aabent Brev, hvorved det Marked, der hidtil har været holdt i Sneckerup i Ringsted Herred Hellig Kors Dag, men i Henhold til Forordningen om Landsbymarkedernes Henlæggelse til de nærmeste Købstæder nu var henlagt til Ringsted, i Stedet henlægges til Kiøge, da Ringsted det foruden har Markeder nok, medens Kiøge mere trænger til et Marked. Sj. R. 11, 167[2].

— Befaling til Eggert Ulfeldt om paa Tinge at lade bekendtgøre, at Sneckerup Marked herefter hverken skal holdes i Sneckerup eller Ringsted, men i Kiøge, hvorhen han skal befale alle at søge med deres Varer. Sj. T. 13, 83.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 643. [2] Tr.: Smstds. I. 644.

8. Sept. (**Hørsholm**). Til Eyller Grubbe. Borgerne i Kiøge have berettet, at den mellem Stefns Herred og Kiøge liggende Pran[1] Bro er meget daarlig og kun med stor Fare kan passeres, hvilket skader dem meget, da de af den Grund ikke kunne faa nogen Tilførsel fra Stefns Herred, hvorfra de ellers have deres største Næring. Da Eyller Grubbe skal holde den ene Halvpart af Broen i Stand, hvortil han oppebærer Brokorn af Bønderne, og Peder Bilde den anden, der imidlertid ogsaa er holdt i Stand, befales det Eyller Grubbe straks at istandsætte Broen med gode Pæle, stærke Bulfjæle og Rækker paa begge Sider, saa ingen med Billighed kan have noget at klage over. Sj. T. 13, 82 b.

11. Sept. (—). Befaling til Christen Munck paa Gotland at have god Opsigt med Fribyttere og andre, som løbe dér under Landet, og lade holde Vagt ved Strandsiden. Sk. T. 1, 71.

14. Sept. (**Ballerup**). Mageskifte mellem Jens Kaas til Vorgaard, Øverste, og Kronen. J. R. 1, 334 b.

16. Sept. (**Frederiksborg**). Til Morthen Venstermand. Da Kronens Bønder i Herlofsyndere have berettet, at nogle af dem ikke kunne vedblive at svare samme Landgilde som hidtil, fordi noget af deres Gaardes Ejendom er blevet indtaget til den Enghave, som Kongen har ladet indhegne paa Islef Mark, skal han, hvis nogle ere brøstholdne og ikke have faaet Vederlag for den Jord, de have mistet, lade Oldinge nedsætte Landgilden i Forhold til den mistede Jord og lade den ny Landgilde indskrive i Jordebogen. Da ovennævnte Bønder have klaget over, at de mangle Ildebrændsel og Gærdsel og ikke maa faa noget i Skovene uden Betaling, har Kongen bevilget, at de herefter maa faa fri Ildebrændsel og Gærdsel til Nødtørft, dog kun efter Udvisning af Skovfogderne, og befaler ham at give Skovfogderne de i den Henseende nødvendige Ordrer. Sj. T. 13, 84.

17. Sept. (—). Befaling til Abbederne i Soer og Ringstedt Klostre om med det første at opsætte et Hus i Hestehaven ved Klostrene, hvor der er bedst Ly, og lade Foder føre did, saa Kongens Stod i Vinter kan faa Underholdning dér uden, som hidtil, at behøve at komme til Klostrene. Huset skal bygges saaledes, at Hestene kunne gaa ind under Huset og faa deres Føde dér. Sj. T. 13, 84 b.

---

[1] Pram.

17. Sept. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hr. Rasmus N. paa Afgiften af Korntienden af Lenidt[1] Sogn, kvit og frit. Udt. i J. R. 1, 334 b.

18. Sept. (—). Til de højlærde i Kiøpnehafn. I Henhold til deres Betænkning bevilger Kongen, at de formedelst den pestilensiske Syge iblandt Studenterne maa lukke Skolen, indtil Sygdommen begynder at tage af. Orig.[2] i Konsistoriets Arkiv, Pk. 3.

19. Sept. (—). Befaling til Claus Glambeck at lægge 1 Gaard i Sandby i Saubro Herred, som Kongen har faaet til Mageskifte af Jens Kaas, ind under Schanderborg Slot. Udt. i J. T. 1, 196 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz at lægge 2 Gaarde i Egense By og Sogn og 2 Gaarde i Grønfeld i Arii Sogn i Mols Herred samt 2 Gaarde i Todberg By og Sogn i Øster Liisbierg Herred, som Kongen har faaet til Mageskifte af Jens Kaas, ind under Kaløe Len. Udt. i J. T. 1, 196 b.

20. Sept. (—). Aabent Brev, at Kongen — da det ved den af Øverste Jens Kaaes til Vorgaard foretagne Mønstring over de hos Bønderne i Nørrejylland og Fyen holdte Knægte har vist sig, at mange af Knægtene ere blevne borte, saa de af Jens Kaaes indsendte Mønstringssedler kun opvise et ringe Antal, hvoraf han endda har udmønstret en Del som ubrugelige — nu har sendt Renteskriver Hendrich Anckerssen rundt til alle Lenene i Nørrejylland og Fyen for at optage Registre over alle Bønderne i hvert Herred og Len, baade Kronens og Adelens, saa Kongen kan faa bestemt at vide, hvor mange Knægte der kan holdes i hvert Land. Det befales Lensmændene at skaffe Renteskriveren Registre over Bønderne og paase, at ingen glemmes eller skaanes. Overalt, hvor der mangler Knægte hos Bønderne, enten fordi Øversten har udmønstret dem eller de ikke ere mødte eller af anden Grund, skulle Lensmændene tilskikke andre duelige Knægte i Stedet, saa der ingen kommer til at mangle. Lensmændene skulle sørge for, at Renteskriveren snart kan komme tilbage til Kongen med klar Besked. Sj. T. 13, 85.

23. Sept. (—). Aabent Brev, at Hans Ollufssen, Borgemester i Kiøpnehaufn, Albret Albretssen, Raadmand smstds., og Hans Nielssen, Borger i Helsingør, der for nogen Tid siden

[1] Lønaa, Gern H. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 266 f.

ere gaaede i Borgen til Kongen med en Sum Penge for nogle arresterede hamborger Skippere og nu, da disse ikke ere vendte tilbage, skulle betale Pengene, maa lade beslaglægge alt det Hamborgere tilhørende Gods og Penge, som de kunne opspørge her i Riget, og som ikke allerede er beslaglagt af Kongen, og søge Erstatning deri for deres bevislig lidte Skade; dog forbeholder Kongen sig alene al Arrestering af hamborger Gods i Sundet og paa Rigets Strømme. Sj. R. 11, 167 b.

23. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, og Niels Kaas, Kansler, om i Forening med de andre i Kiøbnehafn tilstedeværende Raader at høre det til Kiøbnehafn ankomne svenske Sendebud, da Kongen formedelst Svaghed ikke selv kan høre det, gøre en Undskyldning for, at Kongen ikke selv kan give Sendebudet Avdiens, og meddele Kongen Sendebudets Forebringende med deres Betænkning om Svar derpaa. Hvis Gesandten yderligere har noget mundtligt at forebringe, er Kongen ikke utilbøjelig til efter Lejligheden selv at tale med ham. Sj. T. 13, 86.

25. Sept. (—). Tilladelse for Dr. Joachimus Hinck i Bremen til nu at købe 16 Staldøksne her i Riget til sin Husholdning og udføre dem mod at svare sædvanlig Øksentold; andre 16 Øksne, som han har faaet af Kongen, maa han uddrive toldfrit. Udt. i Sj. R. 11, 168.

— Til Chrestopher Valckendorp. Da Dr. Hinck i Bremen, der aarlig plejer at faa 8 Øksne, har klaget over, at han sidste Aar ingen har faaet, skønt han har sendt Bud efter dem, skal Chrestopher Valckendorp lade anvise Dr. Hincks Fuldmægtig, hvor han kan faa 16 Øksne for dette og det foregaaende Aar, saa Dr. Hinck ikke forgæves skal sende Bud efter dem. Sj. T. 13, 86 b.

— Til Biørn Kaas. Da Hr. Niels Pederssen, Sognepræst til Løderup Kirke, har berettet, at Hr. Jens Kande for nogle Aar siden har givet nogle Bønder, der have haft 4 Aaledræt paa Sandhammeren til deres Gaarde, til Løderup Præstegaard, men at de to af disse Aaledræt i sidste Fejde ere komne ind under Slottet [Malmøhus], skønt hans Formænd have haft Aaledrættene, skal Biørn Kaas undersøge Sagen og lade Hr. Niels faa Aaledrættene, saafremt denne kan bevise, at Aaledrættene ere givne til Præstegaarden. Sk. T. 1, 71 b.

26. Sept. (—). Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i

Helsingøer, at opholde de Skibe, der ere komne og i den første Tid komme til Sundet med Salt, og sætte en rimelig Pris paa Saltet, omtrent 36 eller 38 Dlr. pr. Læst, da de først ankommende Saltskibe ellers pleje at sætte Prisen paa Saltet meget ubilligt op. Sj. T. 13, 86 b[1].

27. Sept. (**Frederiksborg**). Til samme. Da denne Brevviser, Skipper Hermand, har berettet, at han ved sin Ankomst til Sundet med et Skib, ladet med Salt, er bleven arresteret i Henhold til en kgl. Ordre, fordi Hans Kaaes i Kønigsberg, der for nogen Tid siden har ført noget af sit eget Gods toldfrit gennem Sundet i Hertugen af Preussens Navn, har Part i Skibet, befales det Hendrich Mogenssen at opskibe alt det Salt, som tilhører Hans Kaaes, lade det oplægge i Byen, lade Hans Kaaes's Part i Skibet vurdere, tage Borgen for, at denne Part vil blive betalt inden en vis Tid, og derefter lade Skibet passere mod Erlæggelse af den sædvanlige Told; dog skal han i Henhold til Ordren om Saltskibene opholde det en Tid. Sj. T. 13, 87.

— Til samme. Da en hamborger Skipper Mattias Sche har Part i et af ham ført Skib, den lille Adler, fra Lybeck, der nu er kommet til Sundet med Salt, skal Hendrich Mogenssen lade det Skipperen tilhørende Salt og andet Gods opskibe og belægge med Arrest, lade Skipperen selv blive til Stede og ikke lade Skibet sejle bort, før den Borgen, som Skipperen har stillet for sin Part i Skibet, er bleven betalt. Sj. T. 13, 87 b.

— Kvittans til Peder Oxe, Hofmester og Embedsmand paa Nykiøping og Raufnsborg Slotte, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nykiøping og Raufnsborg Len fra 1. Maj 1574 til 1. Maj 1575, heri ogsaa medregnede hans Restance og Beholdning af forrige Aars Regnskab. Han blev skyldig 2815 gl. Dlr. $12^1/_2$ Sk.; heri afkortes dog 948 Dlr. 1 Ort for 2081 Sider Flæsk og $347^1/_2$ Dlr. for 556 Tdr. Havre, hvilken Havre og Flæsk er sendt til Kiøpnehafns Slot og modtaget af Niels Paaske, Slotsskriver smstds., samt $287^1/_2$ Dlr. for 460 Tdr. Havre, som Hans Rosenov i Lybeck har faaet og skal betale Kongen for, ialt 1583 Dlr. 1 Ort; Resten 1232 gl. Dlr. $4^1/_2$ Sk. har han nu betalt Rentemesteren. For Beholdningen[1] af Kvæg, Fetalje og andet skal han fremdeles staa til Regnskab. Restancerne hos Bønderne skal han,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 644 f. [2] Den specificeres udførligt.

saavidt de ere til at faa, indkræve og gøre Rede for dem i næste Regnskab. F. R. 1, 491.

28. Sept. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Eggert Ulfeld paa Roskildegaards og Schioldenes Len, som han nu selv har dem i Værge. Han skal i aarlig Genant have 5 Læster Rug, 6 Læster Byg, 2 Læster Havre, 2 Tdr. Smør, 4 Øksne, 40 Lam, 50 Gæs, 150 Høns og al den til Gaarden liggende Avl, desuden 100 Dlr. paa sit eget Liv, Hofklædning til sig selvfjerde og den 10. Pend. af Sagefald, Gaardfæstning og Oldengæld; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste. Han skal bo paa Roskildegaard, holde den i Stand paa Kongens Bekostning og, saa ofte Kongens Vej falder der forbi, skaffe frit Rufoder, Hø og Strøelse til Kongens Heste, ligesom han ogsaa om Vinteren skal holde de Øksne, som tilfalde Kongen af Sagefalds- og Gaardfæstningsøksnene. Han skal frede Kongens Vildtbane og maa kun hugge i Skovene efter Kongens Befaling; Ildebrændsel skal han have af Vindfælder og fornede Træer. Han skal indkræve Kronens Part af Tienden i Stiftet og aarlig gøre Regnskab for den, lade affatte en klar Jordebog over alt det Gods, som Kongen har tilmageskiftet sig og henlagt under Roskildegaard, gøre Indtægten deraf i Penge og indbetale disse til Kongen selv. Sj. R. 11, 168.

30. Sept. (—). Befalinger til Niels Kaaes, Kansler, Peder Gyllenstern, Rigens Marsk, Peder Bilde, Erick Rossenkrantz, Jørgen Rossenkrantz, Jacob Ulfeldt, Peder Munck og Axel Vifferdt at møde i Kolding St. Mortens Dag for i Henhold til Bestemmelserne i det mellem Riget og Fyrstendømmet oprettede Forbund i Forening med 8 Raader fra den anden Side at dømme i de Stridigheder, der ere mellem Kongen og Hertug Hans den ældre af Holsten. Sj. T. 13, 88. Orig. (til Peder Bilde).

1. Okt. (—). Til Jørgen Bilde, Embedsmand paa Syluitzborg. Da Indbyggerne i Gamildtorp, Giemse, Morum[1] og andre Sogne i Lyster i Blekinge have klaget over, at der er udstedt Forbud mod at drive Handel i Pugeuigs Havn, og berettet, at fremmede lige fra Arilds Tid af have solgt dem Mel, Malt og andet i denne Havn, og at Syluitzborg Borgere efter Byens Brand endnu ikke ere komne til den Formue, at de kunne bespise Landet, har Kongen bevilget, at Bønderne fremdeles maa bruge Havnen, indtil

[1] Mörrum.

Købstæderne kunne forsyne Landet, og befaler, da Havnen i Kongens Faders Brev[1] hverken er tilladt eller aldeles forbudt, Jørgen Bilde indtil videre at tillade Handel i Havnen, men paase, at der ikke bruges noget Landkøb. Sk. T. 1, 72.

3. Okt. (**Frederiksborg**). Til Hendrich Mogenssen. Han har i Anledning af Ordren til at opholde de til Sundet kommende Saltskibe og sætte Prisen for Saltet til 36 eller 38 Dlr. pr. Læst, for at Kongens Undersaatter fremfor andre kunne blive forsynede med Salt, berettet, at Skipperne besvære sig over at skulle sælge Saltet til saa lav en Pris, og at han lægger sig et ondt Ord til hos fremmede Folk ved denne Sag; dog har han sat igennem, at hvert Skib har bevilget at levere Kongen 10 Læster Salt til en Pris af 40 Dlr. pr. Læst, og begærer nu Besked herom. Da disse 10 Læster af hvert Skib efter det gjorte Overslag imidlertid ikke ville kunne løbe ret meget op, vil Kongen, at de ankomne Saltskibe skulle levere 200 Læster Salt til ham og 400 Læster til Borgerne i Helsingøer, Kiøbnehafn, Malmøe og andensteds, thi da der er stor Mangel paa Salt allevegne, vilde det være urigtigt af Kongen, hvis han ikke, da han jo nu kan, først forsynede sig selv og sine egne Undersaatter, særlig da en Pris af 38 Dlr. pr. Læst i det højeste maa være nok for Købmændene, hvem Saltet ikke koster det halve i Spanien. Hendrich Mogenssen skal derfor erklære Skipperne, at Kongen ikke vil lade dem passere, førend de have leveret de 600 Læster Salt til ovennævnte Pris, og befale nogle Skippere at sælge Salt til Indbyggerne i Helsingøer og andre at løbe til Kiøpnehafn. Kongen ser hellere, at Hendrich Mogenssen faar nogen Uvilje hos Folk derfor, end at mange af hans Undersaatter skulle lide Mangel, da disses Nød og Trang bør ligge ham som en kristelig Konge mere paa Hjærte end den gode Omtale, Hendrich Mogenssen kunde faa, og det saa meget mere som, hvis denne ikke var, var der andre til at udføre Kongens Ordrer. Sj. T. 13, 88 b.

— Befaling til samme om i alle Maader at rette sig efter den i den tidligere Skrivelse givne Ordre om Arresteringen af det af hamborger Skipperen Mattias Sche førte lybsker Skib, den lille Adler; de 16 Læster Salt, som Skibet har inde, har Kongen bevilget, at Jørgen Mehr, Borger i Helsingør, maa faa til Købs, hvorfor det befales Hendrich Mogenssen

[1] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 453 f.

at levere denne Saltet, men tage Betalingen derfor til sig paa Kongens Vegne og belægge den med Arrest ligesom det andet hamborger Gods. Sj. T. 13, 89 b.

3. Okt. (**Frederiksborg**). Til Albrit Oxe. Da M. Hans Jørgenssen, der var Præst i Flintinge, har beligget en af de Jomfruer, som have været i Maribo Kloster, skønt han selv har en Hustru, og mener, at det vil kunne gaa ustraffet hen paa Grund af den Frihed, Kongen for nogen Tid siden har givet ham, skal Albrit Oxe straks lade ham fængsle, opskrive hans Gods og lade gaa saa meget, som Lov og Ret er, over ham. F. T. 1, 283[1].

4. Okt. (—). Aabent Brev, at M. Hendrich fremdeles maa blive boende i Kiøge, bruge sit Embede som Bartskær og indtil videre være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge. Udt. i Sj. R. 11, 169 b.

— Til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn. Da mange Borgere uden Tilladelse bygge Hytter og smaa Boder ud for deres Huse paa Byens Grund, hvorved Gaderne blive saa smalle, at man vanskelig kan komme frem, naar man mødes med Vogne, og da en Del indtager af Byens Grund og opfører Bygninger derpaa uden at gøre Byen Fyldest derfor, befales det Borgemestre og Raad straks at paabyde, at alle for Byen skadelige Hytter og smaa Boder inden en bestemt Tid skulle nedbrydes, og for Fremtiden ikke tilstede Opførelsen af saadanne uordentlige Bygninger; hvis nogle af de paa Byens Grund byggede Hytter og Boder uden Skade kunne blive staaende, skulle de befale dem, der have bygget dem, at gøre Byen Fyldest derfor, hvis det ikke er sket. Sj. T. 13, 90[2].

— Til Chrestopher Valckendorp. Da Kongen har eftergivet Indbyggerne i Falckenberg al den Sise, som de restere med til denne Dag, fordi de i sidste Fejde have lidt stor Skade, skal han give dem Kvittans derfor. Sj. T. 13, 90 b.

— Befaling til Gregers Holgerssen, der skulde have mødt i Kiøbnehafn sidste St. Mikkels Dag for at gøre Regnskab for sin Indtægt og Udgift paa Holger Ulfstandtz Vegne i den Tid, han har været dennes Værge, men endnu ikke er mødt, om uden al Undskyldning at møde i Kiøbnehafn 3 Uger efter St. Mortens Dag for at gøre Biørn Kaaes, Hans Skougaard og Christopher

[1] Tr.: Kall-Rasmussen, Musse Herred S. 182 f. Kirkehist. Saml. 4. R. II. 289. [2] Tr.: Thaarup, Journal for Kjøbenhavnere I. 383 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 459 (efter en Afskrift). Secher, Forordninger I. 645 f.

Valckendorp Regnskab for alt det, som er tilfaldet Holger Ulfstandt efter hans Fader og Moder, og for al sin Oppebørsel af Holger Ulftandtz Gods i den Tid, han har været dennes Værge; samtidig skal han udlevere den Guldkæde, Kongen gav salig Jens Ulfstandt, Jens Ulfstandtz og Lizabet Gyllensterns Signeter, Jens Ulfstandtz egenhændig skrevne Gældsbog, alt det Guld, Sølv, rede Penge, Klæder, Klenodier og andet, som han i Følge den hos ham beroende og af Peder Gyllenstern underskrevne udskaarne Skrift har oppebaaret efter Fru Citzle Ulfstand, samt klart Inventarium over alt det, som han paa sin Brodersøns Vegne har modtaget paa Skabersøe og andensteds. Gør han ikke det, vil Kongen blive nødt til at kræve det af ham med Rigens Forfølgning eller paa anden Maade. Sj. T. 13, 91.

4. Okt. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Mouritz Podebusk paa Herlighed, Ægt og Arbejde af 5 Kirkeboliger i Fyen, nemlig 1 i Renge[1] og 1 i Rofuersløf, der svare Landgilde til Nedou[2] Kirke, 1 i Grønstrup[3], der svarer Landgilde til Hundstrup Kirke, 1 i Boresø[4], der tjener Hr. Lauritz i Agernis, og Smeden i Hørup[5], der ogsaa bruger Kirkens Jord. Udt. i F. R. 1, 77 b.

5. Okt. (—). Befaling til Biørn Anderssen, Jørgen Skram, Niels Jonssen og Claus Glambeck, der tidligere have faaet Ordre til at besigte noget Gods, som Otte Banner begærer til Mageskifte, om med det første at besigte Godset og, hvis der, som Kongen har erfaret, deriblandt findes noget Skovgods og andet belejligt Gods, som ikke kan undværes fra Børlum Kloster, da optegne det i Besigtelsen. J. T. 1, 197.

6. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Sekretær Elias Eysenbergs aarlige Løn forhøjes med 100 Dlr. Sj. R. 11, 169 b.

— Befaling til Tolderne Hendrick Mogenssen, Peder Holst, Pouel Bang, Søfren Skriver, Hans Bang og Bonde Ibssen herefter kun at lade den meklenborgske Rentemester Gabriel Bruckmanns Gods passere mod Erlæggelse af den sædvanlige Told, da Kongen ikke længere vil lade ham nyde den ham tidligere indtil videre indrømmede Toldfrihed. Sj. T. 13, 91 b.

— Befaling til Henrich Monssen, Tolder i Helsingøer, at betale Harmen Ploger, Kongens Teglbrænder paa Kulden, 100 Dlr.

---

[1] Ringe, Skam H. [2] N. Næraa, samme H. [3] Gøngstrup, samme H. [4] Baardesø, samme H. [5] N. Højrup, samme H.

paa Regnskab mod Teglbrænderens Brev paa, at de til næste Sommer skulle afkortes i Betalingen for de Sten, han brænder til Kongen; han skal skrive til Koruitz Veffert, Embedsmand paa Helsingborg, om at afkorte de 100 Dlr. Orig.

6. Okt. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Niels Anderssen, Landstingsskriver i Skaane, paa Afgiften af Kronens Part af Tienden af Fiellie og Store Haragger[1] Sogne, kvit og frit. Udt. i Sk. R. 1, 132 b.

— Befaling til Claus Glambeck om i Schanderborg og Rye Skove at lade hugge og savskære 500 Tylter Planker af samme Længde og Tykkelse som de i sidste Aar huggede og, naar de ere færdige, lade Kongen det vide, for at han kan lade Breve udgaa til Bønderne i de omkringliggende Len om at hjælpe til med at fremage dem. J. T. 1, 197.

7. Okt. (—). Aabent Brev, at Kapellanerne i Malmø — der have berettet, at de hver have 40 Dlr. i Løn af den Jordskyld, som svares til Kirkerne, men ikke efter den ny Møntordning maa faa 4 Mk. for hver Daler, uagtet Jordskylden nu oppebæres saaledes — herefter skulle have 4 Mk. for hver Daler, som tidligere gik. Sk. R. 1, 133.

— Forleningsbrev for Constantinus Balthazari paa Erasmi Vikarie i Lunde Domkirke, som Ærkedegnen i Lunde Domkirke har Forleningsret til, og som hans Fader M. Baltzer Jacobssen, Ærkedegn, nu har overdraget ham. Naar han ikke længere studerer, skal han residere ved Domkirken. Sk. R. 1, 133.

— Aabent Brev, hvorved det paany tillades at handle i Pugeuigs Havn, da Indbyggerne i Gamelstrup, Giemsø, Mørum og andre Sogne have klaget over, at Borgerne i Syluitzborg og andre Købstæder ikke endnu kunne forsyne Indbyggerne med det nødvendige, og have berettet, at Pugeuigs Havn fra Arilds Tid af har været besøgt af fremmede og aldeles ikke kan undværes; dog maa der ikke bruges Landkøb til Forprang for Borgerne i Købstæderne. Sk. R. 1, 134[2].

— Til Jørgen Bilde. Da Indbyggerne i Elleholms Len have klaget over, at Borgerne i de omkringliggende Købstæder ikke kunne forsyne Indbyggerne paa Landet, har Kongen indtil videre tilladt Handel i Pugeuigs Havn, hvorfor Jørgen Bilde ikke maa gøre

[1] St. Harrie, Harager H. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 646 f.

nogen Hinder derpaa, særlig da Havnen ligger i Elleholms Len. Kongen har skrevet til Arrild Uggerup, der har Elleholms Len, om at paase, at der ikke bruges Landkøb. Sk. T. 1, 72 b.

7. Okt. (**Frederiksborg**). Brev for Hans Pederssen, Borger i Riibe, og hans Hustru Anne Søfrensdatter paa et Bol udenfor Riibe, kaldet Undafthen, som hans Moder nu vil oplade ham, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. J. R. 1, 336 b.

— Til Niels Michelssen til Kye. Da Fru Margrette Christensdatter, Niels Kieldssens Enke, har Livsbrev paa det Gods i Nørrejylland, som Kongen har givet ham Forleningsbrev paa efter hendes Mand, skal han lade hende beholde Godset. J. T. 1, 197 b.

8. Okt. (—). Forleningsbrev for Christoffer Valckendorff, Rentemester, paa noget af Roskilde Vor Frue Klosters Gods, nemlig 8 Gaarde i Thierebye, 1 Gaard i Giøderup, 5 Gaarde i Darup, 4 Gaarde i Suersløf[1], 2 Gaarde i Glim, 2 Gaarde i Skalstrup, 1 Gaard i Herningløs, 1 Gaard i Camstrup, Languatz Mølle, 1 Gaard i Vedeløf, 3 Gaarde i Broerdrup, 3 Gaarde i Jullinge[2] og Vesby Mark i Sømme Herred, 8 Gaarde i Vindinge, hvoraf den ene bruges af Jørgen Viibe i Roskilde, 1 Gaard i Tune, 1 Gaard i Hastrup, 2 Gaarde i Kalslund, 3 Gaarde i Salløf, 1 Gaard i Skendtzved, 3 Gaarde i Reersløf og de 3 Capellegaarde i Tune Herred, 2 Gaarde i Vinderup, 2 Gaarde i Tockerup og 2 Gaarde i Karleby i Valdborgs Herred, 3 Gaarde i Søndersted, 1 Gaard i Baarup, Hesle Mølle, 1 Gaard i Oestrup[3] og 1 Gaard i Viiberød[4] i Mierløsse Herred, 1 Gaard i Høfby, 1 Gaard i Assindløsse og 4 Gaarde og 2 Gadehuse i Stubberup i Ramsøe Herred, 1 Gaard i Sneckerup i Ringsted Herred, 1 Gaard i Giørløf og 1 Gaard i Hersløf i Løfue Herred, dog skulle Bønderne paa Godset vedblivende gøre Ægt og Arbejde til Roskildegaard; han skal aarlig svare 200 Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Sj. R. 11, 170.

— Til samme. Da Kongen har løsgivet de af Statholderen paa Øssel hidsendte liflendiske Fanger paa den Betingelse, at de skulle gøre Kongen og Riget en stærk Orfejde, skal han lade en saadan stille og tage den af dem; endvidere skal han tage Bevis af ovennævnte paa Sønneberg fangne Knægte om, at de ere

[1] Svogerslev. [2] Jyllinge. [3] Østrup. [4] Vipperød.

Hertug Magnus's edsvorne Tjenere og ikke Kongen af Sverrigs, og derefter lade dem drage til Tyskland. Orfejden og Beviset skal han sende til Kongen. Sj. T. 13, 92.

8. Okt. (**Frederiksborg**). Til alle Kron-, Stifts-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Sjælland, Skaane, Fyen, Laaland og Falster. Da Kongen behøver en stor Hob Fetalje til Udspisningen paa Slottene og Orlogsskibene og det er sædvanligt, at Bønderne, naar der er Olden, hvad der i Aar dog ikke er i Nørrejylland, komme Kongen til Hjælp med Hjælpesvin, skal hver jordegen Bonde og ligesaa hver 2 Bønder, som ikke have frit Jordegods og sidde for Gaarde, give Kongen et godt, levende Oldensvin; kun Adelens Arvetjenere skulle være fri. Bønderne skulle levere Lensmændene Svinene senest 8. Dagen efter Mortens Dag. Lensmændene skulle skrive Bønderne i Mandtal, modtage Svinene og levere dem, hvor de have faaet Ordre til. Sj. T. 13, 92.

— Befaling til Lensmændene[1] i Sjælland, Skaane, Fyen, Laaland og Falster straks at lade Bønderne skrive for Hjælpesvin og paase, at Kongen faar gode Svin. Lensmændene skulle inden St. Mortens Dag lade Svinene fremdrive (i Sjælland til Kiøbnehafn, i Laaland og Falster til Nyekiøbing, i Fyen og Langeland til Nyborg, i Skaane til de Steder, som Hofmesteren eller Rentemesteren befaler). Sj. T. 13, 93.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at give Kongens Dynniker Kostpenge til sig selvfjerde fra den Tid af, da han begyndte at arbejde for Kongen paa Krogen, og saa længe han vedbliver at arbejde dér. Orig.

9. Okt. (—). Befaling til samme at betale Hans Wintrach, Kongens Dynniker, 50 Dlr., som er et halvt Aars Løn fra Paaske til St. Mikkels Dag. Orig.

10. Okt. (—). Stadfæstelse paa Lunde Domkapitels Privilegium paa Frihed for Told eller Sise af den Vin, det køber til eget eller Kirkens Brug, og for Sise af aarlig 12 Læster Rostockerøl til eget Brug, dog maa der ikke udsælges noget heraf eller købes til Forprang; køber Kapitlet mere Rostockerøl, skal det svare Sise deraf ligesom andre. Sk. R. 1, 134 b.

— Til Peder Jude, Sisemester i Malmøe. Kapitlet i Lunde Domkirke har berettet, at han paa Kongens Vegne kræver det for

[1] De opregnes alle med deres Len.

Sise af 3 eller 4 Læster Rostockerøl. Da Kapitlets Privilegier imidlertid hjemle det Sisefrihed for den fremmede Drik, det køber til eget Brug, og Kongen ogsaa nu har bevilget Kapitlet den fremdeles for nogle Læster, skal han lade det være fri for Sise af alt det Øl, som det hidtil har faaet, og ej heller mod det Kapitlet givne Brev kræve det for Told og Sise af den fremmede Drik, som det køber til eget Brug. Sk. T. 1, 73.

12. Okt.[1] (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Frantz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, paa 1 Gaard i Kielstrup i Viig Sogn i Odtz Herred med en Eng, kaldet Truelse Mad og Hetten, og 2 smaa Gaardsæder, uden Afgift, saa længe han er i Kongens Tjeneste, og derefter for sædvanlig Landgilde, Tynge og Tjeneste. Sj. R. 11, 171 b.

— Stadfæstelse paa den af Borgemestre, Raad og Byfoged givne Skraa for Tømmermændene i Kiøpnehafn. Sj. R. 11, 172[2]. Orig.

14. Okt. (—). Bestalling for Hr. Christoffer i Brøndby som Forstander for Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn. Han skal i alt rette sig efter Fundatsen, forsvare Hospitalets Tjenere paa Herredsting, Landsting og andensteds og aarlig gøre Regnskab i Borgemestres og Raads, Bispens og Sognepræsternes Nærværelse. Han skal straks flytte fra sine Sogne paa Landet ind i Hospitalet, hvor han skal have Underholdning til sig selv, sin Hustru, en Pige og en Dreng, der ogsaa skulle lønnes af Hospitalet; dog maa han fremdeles beholde sine Sogne mod at holde en Kapellan til at gøre Tjeneste i dem, hvilken skal lønnes af ham, men have sin Underholdning i Hospitalet. Sj. R. 11, 177 b[3].

— Forleningsbrev for Bertil Lauritzen, Bispens Søn i Aarhus, paa det Kannikedømme [i Aarhus], som hans Broder M. Jens Lauritzen havde; naar han ikke studerer, skal han residere ved Domkirken. Udt. i J. R. 1, 337.

15. Okt. (—). Aabent Brev, at Borchart Guldsmed maa bosætte sig i Kiøpnehafn, bruge sit Haandværk og indtil videre være fri for Skat. Udt. i Sj. R. 11, 178[4].

16. Okt. (—). Til Adelen i Skaane. Da der for det meste hvert Aar er bleven holdt en almindelig Mønstring over hele

[1] Sj. R. har urigtigt: 1576. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 351 ff. [3] Tr.: Smstds. II. 358. [4] Tr.: Smstds. II. 359.

Riget, vil Kongen selv holde Mønstring ved Lund 29. Okt., hvorfor det befales den Dagen i Forvejen at møde i Lund med den Rustning, den skal holde af Forleninger og Arvegods, og siden lade sig mønstre. Sj. T. 13, 94.

16. Okt. (**Frederiksborg**). Lignende Breve til Adelen i Sjælland, Laaland og Falster, der skal mønstres ved Ringsted 18. Nov., og til Adelen i Fyen, der skal mønstres ved Ottense 2. Dec. Udt. i Sj. T. 13, 94 b.

— Befalinger til Jørgen Marsuin for Lunde Stift, Eggert Ulfeldt for Sjælland, Laaland og Falster og Erick Rossenkrantz for Fyen om straks at forkynde det aabne Brev om Mønstringen for Adelen, tilskrive hver enkelt og sende dem Kopi af det aabne Brev. De skulle til Mønstringen medtage klare Mønstringssedler over Adelen i deres Stift med Angivelse af, hvor mange der er, og hvor stærke de tidligere have været mønstrede. Sj. T. 13, 94 b.

— Befalinger til Landsdommerne Herlof Skafue, Morten Brock, Aage Oelssøn, Biørn Saxtrup, Coruitz Lauritzen og Lauge Venstermand om straks at forkynde det aabne Brev om Mønstringen paa Landstingene (i Lauge Venstermandtz Brev: og straks sende Adelen i Laaland og Falster Kopi af Brevet). Sj. T. 13, 95.

17. Okt. (—). Aabent Brev, at Borgerne i Riibe herefter som tilforn maa købe Øksne, Slagtefæ og andre Varer paa de fri Markeder i hele Riget og paa Torvedagene i Købstæderne, saaledes som de tidligere have faaet Privilegium paa, fordi de bo afsides og derfor faa ringe Tilførsel; dog Kronens Told og Rettighed hermed uforkrænkede. J. R. 1, 337.

— Aabent Brev, at der herefter skal holdes Torvedag i Riibe hver Fredag, hvortil Bønderne og andre frit maa søge med deres Øksne, Slagtefæ og andre Varer og sælge disse til Borgerne; Borgerne i Riibe have nemlig berettet, at der hidtil ikke har været holdt Torvedage i Riibe, hvorfor de altid have haft Tilladelse til hos Bønderne og andre i Riget at købe hvad de have behov til deres Husholdning, men nu lide de stor Mangel paa Slagtefæ og Øksne til at opsætte paa Foder, da Kongen har forbudt Borgerne i Købstæderne at opkøbe Øksne paa Landet og der saa godt som ingen Tilførsel gøres til Riibe, fordi de Bønder, der bo langt fra Byen, ikke ville drive deres Øksne og Slagtefæ den lange Vej over Folding Bro eller Gredsted Bro og selv svare Tolden. Den, der vil drive Øksne, Stude eller andet Fæ til Riibe for at sælge det paa

Torvet, skal give dette tilkende ved Folding Bro eller Gredsted Bro og lade optegne, hvor meget han driver til Riibe; naar han kommer tilbage, skal han have Bevis med fra den Borger, han har solgt Øksnene eller Fæet til, og denne Borger skal betale Tolderen i Riibe den sædvanlige Told; dog maa Borgerne i Riibe, ligesom Skik er i andre Købstæder, være fri for at svare Told af det Slagtefæ, som de købe paa Torvet til deres egne Huses Ophold og lade slagte. Hvis nogle af Øksnene eller Fæet ikke kunne sælges i Riibe og derfor drives tilbage igen, skal Ejeren melde det ved Folding Bro eller Gredsted Bro og være fri for at svare Told deraf. Driver nogen Øksne eller Kvæg over ovennævnte Broer uden at melde det, eller bliver Tolden ikke betalt af dem, som købe Øksnene, skal baade den, som har solgt Øksnene, og den, som køber dem, straffes som for aabenbart Tyveri og have forbrudt hvad de have med at fare. Borgerne i Riibe skulle være forpligtede til at holde Klæde, Humle, Jærn, Salt og andre Købmandsvarer fal til en rimelig Pris. J. R. 1, 338[1].

18. Okt. (Frederiksborg). Forleningsbrev for Dr. Peder Seuerinssen, kgl. Livlæge, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter M. Olluf Offessen, Kantor smstds.; da M. Olluf uden Option har faaet dette Kannikedømme efter Dr. Hieronimus Thenner, skal Dr. Peder nu ogsaa uden Option indtræde i M. Ollufs Sted. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste eller andensteds med kgl. Bevilling, skal han residere ved Domkirken. Sj. R. 11, 178 b.

— Til Kapitlet i Roskyld. Kongen har forlenet sin Livlæge Dr. Peder Sefrenssen med det Kannikedømme i Roskyld Domkirke, som er ledigt efter M. Olluf Offessen, Kantor smstds., og beder, skønt der efter Kapitlets Statuter egentlig skulde finde en Option Sted, Kapitlet lade Dr. Peder uden Option faa M. Olluf Offessens Kannikedømme, da denne ogsaa uden Option har faaet samme Kannikedømme efter Dr. Hyeronimus Thenner; dog skal saadant ikke i Fremtiden komme Kapitlet til Skade paa dets Privilegier, men skal regnes som en Bevilling for Kongens Skyld. Sj. T. 13, 95.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da M. Oluf Offessen, Kantor i Roskilde Domkirke, nu er død, beder Kongen Kapitlet, der selv

[1] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 678 (tildels). Secher, Forordninger I. 648 ff.

har Valgret til Kantordømmet, om at lade M. Ifuer Berthelssen, Abbed i Soer Kloster, der har henvendt sig til Kongen om en Forskrift til Kapitlet, faa det ledige Kantordømme, hvis det da behager Kapitlet, eftersom Kongen ikke i Modstrid med de af ham selv bekræftede Privilegier for Kapitlet vil indsætte nogen til Kantor imod Kapitlets Vilje. M. Ifuer vil forpligte sig til at residere ved Domkirken, naar han bliver Kongens Bestilling kvit, og i alle Maader rette sig efter Kapitlets Statuter. Afskr. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c.[1]

18. Okt. (**Frederiksborg**). Til Hendrick Mogenssen. Efter hans Beretning har Skipper Hans Kesse haft nogle Læster Aske paa det køningsberger Skib, som i den store Storm drev paa Stranden i Sundet; da en Del af Godset blev bjærget og Skibets Skipper ogsaa med stor Bekostning har faaet Skibet bjærget, hvorpaa han nu vil indskibe det bjærgede Gods, har Hendrick Mogenssen forespurgt, om han uden videre Ophold maa lade Skib og Gods passere eller ej; i Betragtning af, at Hans Kessis Part er saa ringe, tillades dette, dog mod Erlæggelse af den sædvanlige Told, men ellers maa han ikke løsgive noget af det Hans Kesse tilhørende Gods, som han har i Arrest. Sj. T. 13, 95 b.

— Forleningsbrev for M. Christian Machabæus paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Lauritz Anderssen, Kancelliskriver. Udt. i Sk. R. 1, 135.

— Aabent Brev, at Valther Didrichssen maa bosætte sig i Engelholm i Skaane og indtil videre bruge sit Haandværk som Guldsmed mod at svare samme Tynge som andre Borgere smstds. Sk. R. 1, 135 b.

22. Okt. (—). Aabent Brev, at Hans Ollufssen, Borgemester i Kiøpnehafn, Albret Albretzen, Raadmand smstds., og Hans Nielssen, Borger i Helsingør, der ere gaaede i Borgen for nogle arresterede hamborger Skippere og nu skulle betale Pengene, maa beslaglægge alt, hvad de kunne opspørge her i Riget af Gods, Penge og Tilgodehavende, tilhørende Hamborgere, saafremt det da ikke i Forvejen er beslaglagt af Kongen, og deri søge Erstatning for deres bevislig lidte Skade; dog forbeholder Kongen sig alene Arrestationen af hamborger Gods i Sundet og paa Rigets Strømme. Det befales alle Øvrighedspersoner at være dem

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 562 f.

behjælpelige heri og tilholde alle, der have hamborger Gods og Penge hos sig eller skylde Hamborgere Penge, at aflægge Tilstaaelse herom. Sj. R. 11, 179.

22. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Sisemestrene i Kiøbnehafn, Kiøge, Helsingøer, Malmø, Falsterbo, Semershafn, Nestved, Marstrand, Landzkrone, Ydstedt, Helsingborg, Nyborg og Suenborg herefter at tage sædvanlig Sise af det Rostockerøl, som Gabriel Bruckmandt, meklenborgsk Rentemester, lader indføre, da den ham givne Tilladelse til i ét Aar sisefrit at indføre 100 Læster Rostockerøl paa det nærmeste er udløben og Kongen ikke mere vil unde ham denne Frihed. Sj. T. 13, 96.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at gøre Afregning med Reinholt Skifertækkers Enke, der har berettet, at hendes Husbonde har udført noget Arbejde for Kongen og ikke har faaet hele Betalingen derfor, og betale hende hvad hun med Rette har til gode. Da hun har berettet, at hendes Husbonde allerede har faaet 20 Dlr., og at Claus Blystøber, der en kort Tid har været sammen med hendes Husbonde om Arbejdet, i den Anledning har beslaglagt hendes Gods, skal han forbyde Claus Blystøber at beslaglægge noget af hendes Gods og befale ham, hvis han har noget til gode, at tiltale hende ad Rettens Vej, naar hun faar sin Betaling. Orig.

24. Okt. (—). Til Chrestopher Valckendorph. Da Matthias Vestenou, Vandkunstner i Vandmøllen i Kiøpnehafn, har berettet, at han ikke har faaet kgl. Bestalling paa den Løn og Underholdning, som Biørn Anderssen og Jacob Beck have fastsat for ham for hans Pasning af Vandkunsten paa Kiøbnehafns Slot, og da den ham tillagte Løn og Underholdning skal være lovlig stor, skal Christopher Valckendorph fastsætte en ny, rimelig Løn for ham, hvorpaa Kongen saa vil give ham Brev. Sj. T. 13, 96 b.

— Befaling til Fru Karine Krabbe straks at erklære sig om, hvad Vederlag hun begærer for sin Gaard Ødstedt med mere Gods i Elde Herred, hvilket hun har bevilget Kronen til Mageskifte, for at Kongen kan udstede Befaling til gode Mænd om at besigte Mageskiftegodset. Angaaende Mageskiftet mellem hendes Hovedgaard Nygaard og Kronens Gaard Vorgaard i Vendsyssel vil Kongen selv tale med hende, naar han kommer did [til Jylland]. J. T. 1, 198 b.

25. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved den i Sjælland, Skaane,

Fyen og Smaalandene paabudte Mønstring opsættes til en anden belejligere Tid. Udt. i Sj. T. 13, 97.

27. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Borgemestre og Raad i Vedle med det første at sende 2 gode Tømmermænd fra Byen til Kiøbnehafn for at hjælpe Kongens Skibsbygger med Arbejdet paa Kongens Skibe; Kongen vil betale Tømmermændene en af Skibsbyggeren i Forhold til deres Dygtighed fastsat Dagløn. Orig. i Provinsark. i Viborg.

28. Okt. (—). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg, at være til Stede i Anduorschouf Kloster den 13. Nov., da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med ham om. Orig.

29. Okt. (—). Til Peder Holst, Foged paa Vordingborg. Da Hofmester Peder Oxe, der havde Vordingborg, Junxhofuit og Leckinge Len i Forlening paa Livstid, nu er død og Kongen endnu ikke ved, hvem Iran vil sætte til Lensmand i Stedet, skal Peder Holst foreløbig overtage Lenene, oppebære al Indtægten fra Peder Oxes Død til førstkommende 1. Maj og i Forening med Skriveren forestaa Regnskabet. Der sendes ham et aabent Brev til Bønderne derom. Sj. T. 13, 97.

30. Okt. (—). Befaling til Christoffer Valckendorff, Rentemester, straks at hidsende 12 Al. rødt Engelst af samme Slags, som han sidst sendte, og levere Jørgen Munck det til Hans Lyckov og dennes Tømmermænd; endvidere skal han skaffe Kongens Buntmager Christoffer saa mange Ræve, som denne behøver til at fore Kongens Drenges Kjortler med. Orig.[1]

[**Okt.**[2]] (—). Til Vincentz Juel. Da Bernt Foltckamp, Borger i Kolding, der for nogen Tid siden har givet Kongen sin Gaard smstds. i Pant for resterende Øksentold, har klaget over, at han af Tolderne er bleven sat i Fængsel for den resterende Told og har maattet sætte dem stærk Loven og Vissen for, at han vil stille Kongen tilfreds, og nu har tilbudt at sælge sin Gaard i Kolding til Kongen, skal Vincentz Juel med det første lade uvildige Mænd vurdere Gaarden og straks meddele Kongen, hvor højt den bliver vurderet; Kongen vil da betale Bernt Foltckamp hvad Gaarden er mere værd end den resterende Øksentold og give Vincentz Juel nærmere Ordrer med Hensyn til Gaarden. J. T. 1, 197 b.

---

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 12. [2] Indført mellem Breve af 7. og 24. Okt.

[**Okt.**[1]] (**Frederiksborg**). Til Folmer Rosenkrantz, Vincentz Juel og Claus Glambeck. Da Ifuer Lunge til Tiirsbeck har bevilget Kronen 1 Gaard i Marcke i Kundby Sogn, 1 Gaard i Høid i Juderup Sogn og 1 Gaard i Aarnack i Suinning Sogn i Tudze Herred samt Fristrup Mølle i Juderup Sogn i Merløs Herred til Mageskifte for 3 Gaarde i Assendrup, 1 Gaard i Engom med en Gaards Eje paa Bredal Mark og Herligheden af 1 Præstegaard smstds., 1 Gaard og 1 Bol i Bred By og Sogn i Bierre Herred og 1 Gadehus og Herligheden af 1 Kirkebol i Nefsagger, skulle de med det første besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 198.

6. Nov. (**Antvorskov**). Til Hendrich Mogenssen. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorvidt Kongen vil forandre noget i den af ham og Bygmesteren affattede Fortegnelse over det, som endnu behøves til Byggeriet paa Krogen og skal bestilles fra Nederlandene, og over det Arbejde, som Stenhuggeren og andre Haandværksfolk endnu skulle lave, befales det ham at lade det paa medfølgende, af Kongen underskrevne Register opførte forskrive fra Nederlandene eller bestille og gøre her i Landet; derimod skal det staa hen med det paa hans Fortegnelse opførte glasserede Astrag, Cement, Hornlim, Linolie og Fernis, indtil Kongen selv faar besét Lejligheden. Kongen har allerede bestilt Sten og Kalk til Skansen ved Slottet og den anden Bygning og venter, at det vil komme i rette Tid. Opførelsen af det Hus, som skal sættes ud imod Byen, skal opsættes, indtil den anden Bygning er færdig. Kongen vil ikke mere bruge hugne Sten til Skorstene og vil heller ikke, at M. Hans skal opmure flere Skorstene paa den Bygning, han nu har under Hænder, men kun, at han, indtil Kongen selv kan komme og give Befalinger desangaaende, skal afmaale og udvise Stedet, hvor de skulle være. I Anledning af hans Begæring om, at der maa blive gjort Afregning med Stenhuggeren for det af denne udførte Arbejde, meddeles ham, at Stenhuggeren foruden det, han har faaet af Hendrich Mogenssen, har faaet 600 Dlr. paa Haanden af Kongen selv for de to Porte ved Skanderborg Slot; siden er der med Stenhuggeren sluttet en Kontrakt, hvilken uden Tvivl Hendrich Mogenssen maa have, om, at han skal lave Portene ved Krogen for samme Betaling som Portene ved Skanderborg; Hendrich Mogenssen skal

[1] Indført mellem Breve af 7. og 24. Okt.

derfor i Forening med Hans Bygmester, Claus Snedker og Husfogden paa Krogen afmaale, hvor mange Sten han har hugget ud over dem, der skulle bruges til Portene, gøre Afregning med ham derfor og indskrive Betalingen i sit Regnskab; siden skal Stenhuggeren gøre Portene færdige. Hvis det behøves, maa Stenhuggeren og hans Svende drage over til Stengraverne og arbejde der, for at alt kan blive hurtigere færdigt. Arbejdet paa Studiegaarden maa foreløbig staa hen, da der kun er lidt i Forraad til at bygge med og Kongen gerne først vilde have sin egen Bygning færdig. Sj. T. 13, 97 b[1].

8. Nov. (**Antvorskov**). Befaling til Hans Spigel om til Foraaret at købe 500 Læster graa Kalk til Byggeriet paa Krogen og efterhaanden sende den over. Kongen vil betale ham hvad Kalken kommer til at koste. Sk. T. 1, 73 b.

9. Nov. (—). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøge til deres Kirke maa faa den Klokke, som Kongen har staaende der i Byen, mod, naar det forlanges, at levere Kongen lige saa meget Kobber, som Klokken vejer. Udt. i Sj. R. 11, 180.

— Aabent Brev, at Rasmus Pederssen, Byfoged i Kiøpnehafn, aarlig, saa længe han er Byfoged, maa faa 1 Læst Korn til sin Husholdning af Loftet paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i Sj. R. 11, 180.

— Aabent Brev, at Bønderne i Norderup Sogn, der hidtil have søgt til Slaugelse Herreds Ting, men nu efter dette Tings Henlæggelse til Korsør have klaget over, at det er dem meget besværligt at søge Ting saa langt borte, indtil videre maa søge til Løfue Herredsting, hvor Tiltale mod dem herefter skal finde Sted. Sj. R. 11, 180[2].

— Til Holger Brade. Borgerne i Aahus have berettet, at de i Forening med Indbyggerne i Villandtz Herred skulle holde en almindelig Landebro, kaldet Strømme Bro, i Stand, og at Indbyggerne i Villandtz Herred for deres Part havde lovet Borgerne 4 Sk. af hver hel Gaard og 2 Sk. af hver halv Gaard til Istandsættelse af den i sidste Fejde af Fjenderne afbrændte Bro. Da imidlertid flere Sogne nu efter Broens Istandsættelse af Borgerne nægte at betale deres Del af de lovede Penge, uagtet de ere lovlig

[1] Tr.: Dsk. Samlinger V. 137 f. (tildels). [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 651.

delte derfor paa Herreds- og Landsting, skal Holger Brade være Aahus Borgere behjælpelig med at faa Pengene og give Herredsmændene Ordre til herefter altid at holde deres Part af Broen i Stand, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. Sk. T. 1, 74.

12. Nov. (**Antvorskov**). Aabent Brev, at 10 Bønder i Fers Herred, der vare gaaede i Borgen til Peder Brahe, som har Fers Herred i Forlening, for en, ved Navn Niels Jenssen, som en Tyv har beskyldt for at have været hans Medskyldige i et Tyveri, herefter maa være fri for denne Borgen. De have nemlig berettet, at Niels Jenssen har været paa Fers Herredsting og budt sig i Rette for Sagen, uden at der er fremstaaet nogen, der har villet rette Beskyldninger mod ham, men siden er kommen for Skade at begaa et Manddrab og derfor er bortrømt, hvorfor nu Peder Brahe forlanger, at de enten skulle skaffe ham til Stede igen eller betale en stor Sum Penge, hvilket de mene er Uret mod dem, da Niels Jenssen ikke er overbevist om noget Tyveri og slet ikke er rømt for den Sag. Sk. T. 1, 74 b.

— Til Vincentz Juel. Da Bernt Follenkamps Gaard i Kolding er bleven takseret til 1400 gl. Dlr. og det ikke er Kongens Mening at beholde Gaarden, men kun at faa Sikkerhed for sine Penge, skal Vincentz Juel lade tilvurdere Kongen en til Bernt Follenkamps Toldrestance svarende Part i Gaarden og sætte en Mand ind deri, der kan svare Kronen Husleje, indtil Gaarden kan blive solgt; naar dette sker, skal Vincentz Juel sørge for, at Kongen før nogen anden faar sine Penge. J. T. 1, 199.

15. Nov. (—). Aabent Brev til Borgerskabet i Korsør, at Kongen formedelst den store Uskikkelighed i Byen med Slagsmaal, Vold og Overfald, hvilket ikke bliver straffet, har befalet Eyller Kraufse, Embedsmand paa Korsør Slot, indtil videre at have Korsør By i Forsvar og i Forening med Byfogden at hjælpe enhver, som lider Uret, til Ret samt paase, at hverken Sagefald eller anden Kronens Rettighed underslaas eller forsømmes; hvis nogen, som hidtil overfaldes i sit Hus med Vold og Uret og det kan skellig bevises, skal den skyldige ligesom i andre Købstæder straffes paa Halsen. Det befales alle at være Eyller Kraufse lydige, saafremt de ikke ville straffes for Ulydighed. Sj. R. 11, 180.

— Aabent Brev, at Kirkeværgerne ved Sognekirken i Korsør i 2 Aar maa oppebære al Kronens Sagefald i Korsør til Kirkens Istandsættelse, da Kirken er meget byg-

falden og Borgerne ikke uden Hjælp fra Kongen formaa at sætte den i Stand. Eyller Kraufse, Embedsmand paa Korsør, skal paase, at det af Kirkeværgerne oppebaarne Sagefald anvendes til Kirkens Istandsættelse, skal aarlig overvære Høringen af Kirkens Regnskab og sørge for, at Kirken ikke lider Uret, saafremt han ikke selv vil staa til Rette, hvis han viser sig forsømmelig. Sj. R. 11, 181.

15. Nov. (**Antvorskov**). Følgebrev for Eyller Grubbe, Rigens Kansler, til 1 Bonde i Ruolte[1], 3 i Borup, 1 i Vindbyholt, 4 i Leestrup, 1 i Frenderup, 4 i Raade[2], 2 i Thaagerup[3], 2 i Olstrup i Ulse Sogn, 1 i Atterup og 1 i Vester Egede, hvilke Peder Oxe sidst har haft i Værge, men som nu skulle svare Eyller Grubbe til Tryggeuelde. Sj. R. 11, 182.

— Befaling til Chrestopher Valckendorp at betale Skibshøvedsmand Johan de la Ru, der har Bestalling paa 300 Dlr. aarlig, men har klaget over, at han siden Møntens Omsættelse kun faar 3 Mk. for hver Daler, med enkelte Dalere eller give ham 4 Mk., som tilforn gik, for hver Daler samt gøre op med ham, hvor meget han har faaet for lidt i de foregaaende Aar, og betale ham det. Sj. T. 13, 99.

— Til samme. Han har meddelt, at Albrecht Oxe og Fru Mette Rossenkrandtz, Peder Oxis Enke, besvære sig ved at udlevere de Rigens Breve og Handel, der findes i Peder Oxis Værge, forinden deres Medarvinger komme sammen, og have begæret Henstand dermed, indtil Begravelsen er forbi. Da Kongen imidlertid af de Grunde, han tidligere har tilkendegivet dem, ikke kan vente længere med at faa disse Sager, skal Chrestopher Valckendorp meddele dem dette og befale dem straks at gaa ind i Peder Oxis Kammer paa Slottet og i hans Nærværelse opsøge de Breve og den Handel, som tilkomme Kongen, og levere ham dem; ville de ikke dette, skal han meddele dem, at han har Kongens Ordre til straks at lade Kammeret bryde op, tage godt Folk til sig og i deres Nærværelse udtage de Kongen tilkommende Breve, som findes i Peder Oxis Værge, og lade Ordren iværksætte, hvis de fremdeles vægre sig. Med det Salt og andet, som Peder Oxe i Følge sit Regnskab maatte blive Kongen skyldig, maa det staa hen, indtil Begravelsen er forbi, skønt Kongen selv har Brug for disse Ting og maa købe dem andensteds. Kongen saa gerne,

[1] Roholte, Fakse H. [2] Rode, samme H. [3] Tokkerup, samme H.

at de med det første, naar de selv synes, vilde overlevere Nykiøbing, Rafuensborg og Halstedt Klosters Len med Inventarium og andet til Chresten Vind, og han har bestemt, at Chrestopher Valckendorp, Herluf Skafue og Lauge Venstermand skulle overvære Overleveringen; Chrestopher Valckendorp skal derfor tilskrive disse to herom og blive enig med Albrecht Oxe og Fru Mette Rosenkrandtz om, naar Overleveringen skal foregaa. Paa Arvingernes Begæring om at maatte beholde de hjemmefødte Svin paa Vordingbore kan Kongen ikke give dem Besked, førend han faar at vide, om de skulle levere Svin til Inventarium, og hvor mange Svin der tilkommer dem. Sj. T. 13, 99.

15. Nov. (**Antvorskov**). Til Hendrich Brade. Da Borestadt Mænd efter hans Beretning fra Arilds Tid af have holdt en Skovgemmer i Borestadt Skov, indtil de for nogle Aar siden formedelst deres Armod ere blevne fritagne derfor, skal han, efterdi Skovgemmeren nu ikke længere kan undværes uden Skade for Kongen og Bønderne igen ere komne til deres Næring, atter indsætte en Skovgemmer til at have Opsyn med Skoven, paase, at Skovgemmeren varetager sin Bestilling paa rette Maade, og give Bønderne i Borestadt og Kiøbinge Ordre til at underholde Skovgemmeren ligesom tidligere. Sk. T. 1, 75 b.

— Til Jørgen Marsuin i Landtzkrone og Lundegaardtz Len, Sten Brade i Froste Herred, Aruid Huitfeldt i Giers Herred, Hendrich Brade i Halmstedt Herred og Anders Bing i Vardbierg Len. Kongen har eftergivet Kronens Bønder i deres Len de Oldensvin, som de skulde komme Kronen til Hjælp med, da Bønderne have berettet, at der i Aar saa godt som ikke har været Olden. Sk. T. 1, 76.

19. Nov. (—). Til Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og Hans Schoufgaardt. Da Kongen har bevilget, at Jørgen Daa maa faa Birckebierg Len i Gydinge Herred til Mageskifte for Volderup Hovedgaard, Godset i Volderup By, noget Gods i Bierup, 1 Gaard i Gimlinge og 2 Gaarde i Helsinge, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Hvis Birckebierg Len ikke kan veje op mod det andet Gods, skulle de udlægge Jørgen Daa Fyldest for det manglende af det nærmestliggende Gods i Landtzkrone Len. Udt. i Sk. T. 1, 76.

24. Nov. (—). Kvittans til Eggert Ulfeld, Embedsmand paa Roskildegaard, paa 917 gl. Dlr. 3 Sk. 3 Pend. samt en Sølv-

stob og 3 Sølvskeer, der tilsammen vejede 20 Lod 1 Kvintin, som han har oppebaaret af det under Roskildegaard henlagte tilmageskiftede Gods og nu har indleveret paa Regnskab i Kongens eget Kammer i Anduorschouf Kloster. Sj. R. 11, 182 b.

24. Nov. (**Antvorskov**). Befalinger til Axel Vefuerdt, Erick Hardenberg, Hans Johanssen, Fru Heluig Erich Rossenkrantzis, Otte Emickssen, Biørn Anderssen, Christiern Munck, Vincentz Juel, Erick Lycke og Claus Glambeck om straks at sende deres Skrivere til Ottense med de Penge, som ere oppebaarne i deres Len af den til St. Catharinæ Dag [25. Nov.] paabudte Skat, og levere dem til Renteskriver Jørgen Michelssen, da Kongen har Brug for dem til førstkommende Omslag. Sj. T. 13, 100.

— Følgebrev for Hans Skoufgaard til Helsingborg Len. Udt. i Sk. T. 1, 76 b.

— Befaling til Coruitz Viffert straks at overlevere Hans Skoufgaard Helsingborg Slot og Len med Inventarium og andet. Udt. i Sk. T. 1, 76 b.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da Kongen til Sommer skal bruge en Del Mursten til Byggeriet paa Krogen, beder Kongen Hr. Jørgen overlade sig alle de Mursten, han har brændt eller lader brænde til Sommer, samt betinge alle de Mursten, der kunne faas deromkring nu eller til Sommer, til Kongen, lade Stenene føre ned til de nærmeste Ladesteder og skaffe Skibe til at transportere dem til Krogen; Kongen vil betale hvad han lægger ud. J. T. 1, 199.

[**Omtr. 24. Nov.**[1]] Befaling til Kapitlet i Lund at lade Christoffer Erichssen faa 1 Kapitlets Gaard i Vom i Fers Herred til Mageskifte, da han vil udlægge mere end Fyldest derfor; dog skal Kapitlet lade Godset besigte og paase, at det faar Fyldest. Udt. i Sk. T. 1, 77.

30. Nov. (**Vordingborg**). Aabent Brev, at Christoffer Valckendorff, Rentemester, indtil videre afgiftsfrit maa beholde det tidligere til Vor Frue Kloster i Roskilde liggende Gods, som han for nogen Tid siden fik Forleningsbrev paa mod at svare Kronen Halvdelen af den uvisse Rente og 200 Dlr. af den visse Rente. Sj. R. 11, 182 b.

— Til Rasmus Pederssen, Byfoged i Kiøbnehafn. Da der i Kiøbnehafn findes mange øde og forfaldne Boder, Jorder

[1] Indført mellem Breve af 24. og 30. Nov.

og Byggesteder, der i lang Tid ikke have været beboede og derfor efter den derom gjorte Skik med al Rette ere forbrudte, skal han, for at Byen kan blive bebygget og andre deri kunne se et advarende Eksempel mod at lade deres Gaarde og Ejendomme forfalde, straks gaa omkring i Byen, baade ved Volden og i Gaderne, undersøge, hvilke Jorder, Boder, Gaarde eller Byggesteder der i en 3 Aars Tid eller mere have ligget øde, og, hvad enten de tilhøre Adelen eller andre, tage Syn paa dem og endelig Dom for, hvorvidt de bør være forbrudte eller ikke, samt siden tage dem til sig, som siges i Fald, saafremt han ikke, hvis han ser gennem Fingre med nogen, selv vil staa til Rette derfor. Sj. T. 13, 100 b[1].

30. Nov. (Vordingborg). Til Fru Mette Rossenkrantz, Peder Oxis Enke. For nogen Tid siden har hun begæret at maatte beholde Vordingborge og nogle andre Len, som hendes Husbonde havde haft, endnu i nogen Tid, i det mindste at maatte beholde dem til førstkommende 1. Maj med indeværende Aars Indkomst, og hun husker jo nok, at Kongen da svarede hende, at da Livsbrevet paa Lenene kun lød paa hendes Husbonde, der nu i saa lang Tid har haft dem frit, kunde han ikke gaa ind derpaa, og hun kan heller ikke fortænke Kongen i, at denne nu efter saa lang Tids Forløb kræver sit eget tilbage igen. Kongen sagde samtidig, at hun maatte lade sit Kvæg og sine Øksne her paa Slottet blive staaende, indtil Beholdningen af Foder var fortæret, men da Kongen siden har bestemt sig til af og til at holde Hus her og derfor vil faa Brug for Foderet til sine egne Heste og sit eget Kvæg, skal hun straks lade sit Kvæg føre bort og sørge for, at Kongen inden faa Dage kan blive fri for det, da Kongen ellers, hvor ugerne han end vil, bliver nødt til at lade det drive til Gislefeldt eller Valløe; hendes Kvæg og Øksne paa Junxhofuit maa derimod blive staaende til 1. Maj. Da Kongen efter sin Ankomst her til Slottet har erfaret, at hendes Husbonde har modtaget Slottet af Niels Trudssen med fuld Avl og et fuldt Aars Indkomst, og at Niels Trudssen har maattet betale hendes Husbonde 800 Dlr. for den allerede oppebaarne Rente, og da den største Del af Renten til Slottet er falden efter hendes Husbondes Død og derfor med Rette tilhører Kongen, kan Kongen ikke se andet end, at Avlen og den allerede oppebaarne Rente tilkomme ham. Sj. T. 13, 101[2].

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 616. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 338 ff.

30. Nov. (**Vordingborg**). Befaling til Johan Urne, der endnu ikke har indbetalt den til Lucie 1574 oppebaarne Skat til Rentemesteren, om straks at betale den tillige med det, der resterer af den sidste Skat, og hvad han ellers skylder af sit Regnskab. Sk. T. 1, 77.

— Befalinger til Jacob Ulfeld, Mouritz Podebusk, Axel Urne, Niels Friis og Lauritz Brockenhus straks til Sommer at lade brænde saa mange Mursten som muligt, da Kongen vil faa Brug for et stort Antal Mursten til den Bygning, som til Sommer skal opføres paa Krogen. Rentemesteren skal betale dem samme Pris for Stenene, som andre ville give, og Kongen vil efterhaanden lade Stenene hente af sine egne Skibe, hvorfor de skulle underrette Rentemesteren om, naar de ere brændte. F. T. 1, 55 b.

—[1] Aabent Brev, at Kongen — der tidligere har paabudt, at den Told, der forhen har været betalt i Rudby af de Øksne, Heste, Foler, Øg, Føl og Køer, som købes enten i Skaane eller Sjælland og udføres over Færgestedet ved Vordingborg Slot, herefter skal betales i Vordingborg, fordi Indbyggerne i Laaland og Falster ellers udføre dem til Tyskland og tilholde sig Toldfrihed under Paaskud af, at det er deres egne Hjemmefødninge — nu har beskikket Christoffer Biørnssen, Borger i Vordingborg, til Tolder smstds. og paabudt ham at oppebære baade af indlændiske og udlændiske 1 gl. Dlr. af hver Okse, Hest, Fole, Øg, Føl og Ko, som fra Sjælland føres over Færgestedet ved Vordingborg enten til Laaland, Falster, Tyskland eller andensteds, og aarlig gøre Rentemesteren Regnskab derfor. Ingen skal være fri for denne Told, og Christoffer Biørnssen skal give alle, der føre Øksne, Heste, Foler, Øg, Føl eller Køer over, en Toldseddel paa, hvor mange de have overført og fortoldet, hvilken Seddel siden skal leveres til Tolderen i Rudby, der saa ikke maa besvære dem med yderligere Told; dog maa Adelen frit overføre deres egne Øksne, Heste, Foler, Øg, Føl og Køer til deres Gaarde paa Laaland og Falster, men ikke udføre dem af Riget. Christoffer Biørnssen skal endvidere oppebære al Kronens Sise af den fremmede Drik, som indføres til Byen, og aarlig gøre Regnskab derfor. Det befales alle, der ere pligtige dertil, at svare Christoffer Biørnssen Told og Sise, saafremt de ikke

[1] Brevet er dateret: 31.(!) Nov.

ville have forbrudt hvad de have med at fare og straffes. Sj. R. 11, 183[1].

30.[2] **Nov.** (**Vordingborg**). Til Erich Rud. Da Fru Karine Rønnov, Jens Biildis Enke, har berettet, at der paaføres hende Trætte paa noget af Vreløf Klosters Gods, og at der paa Slottet [Aalborghus] findes nogle Breve, hvormed Godset kan forsvares, skal han opsøge disse Breve og lade hende faa Vidisser deraf. J. T. 1, 199 b.

5. Dec. (**Gedsør**). Til Peder Gyldenstiern, Rigens Marsk, Jørgen Rosenkrantz, Peder Munck, Axel Veffert, Erich Løcke og Vincentz Jul. Da Fru Karine Krabbe, Niels Schiels Enke, har begæret 1 Gaard i Jerløf, 1 Gaard i Ødstedt, 2 Gaarde i Vesterbye, 2 Gaarde i Rafning i Thørild Herred, 1 Gaard i Brestenlund, 1 Gaard i Hornstrup, 1 Gaard i Farup[3], 2 Gaarde i Starup i Brusk Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Ødsted i Eld Herred, 2 Gaarde i Brestrup, 2 Gaarde i Stallerup, 1 Gaard i Jegom[4] og 1 Gaard i Lumholt, skulle de straks, naar Forhandlingen i Kolding med Holstenerne er til Ende, besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. J. T. 1, 200.

— Aabent Brev, at Hans Kiøn, Kromand i Kroen i Giesby, der kun har ringe Formue og derfor ikke kan holde saa meget Tyskøl fal, som han behøver, for bedre at kunne gøre dette indtil videre aarlig maa faa 8 Læster Rostocksøl sisefrit; dog maa han ikke sælge noget deraf udenfor Huset til Forprang. F. R. 1, 493.

— Forleningsbrev for Nils Anderssen paa Giedtzørgaard, som han nu selv har den i Værge, mod aarlig at svare $^1/_2$ Læst Korn i Afgift paa Nykiøping Slot. Han skal, naar Kongen kommer did, skaffe Kongens Heste frit Hø og Foder og holde Gaarden og Ladegaarden i Stand med Vinduer, Tag og anden Smaabygning, medens Kongen selv vil bekoste det, naar der skal bygges noget særligt. Han skal være Lensmanden paa Nykiøbing Slot lydig, paase, at Kongens Jagt fredes, og maa ikke hugge noget i Skoven uden Lensmandens Tilladelse. F. R. 1, 493 b.

6. Dec. (**Nykøbing**). Aabent Brev, at Hendrich Holst i Giedisby indtil videre aarlig maa være fri for 1 Pd. Korn af sin Landgilde. Udt. i F. R. 1, 494.

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 652 ff. [2] Brevet er dateret: 31 (!) Nov. [3] Faarup, Tørrild H. [4] Igum, Elbo H.

6. Dec. (**Nykøbing**). Følgebrev for Hendrich Norby til Bønderne i Nykiøping Len, Maibølle, Tureby[1] og Nauelsti Birker, som Peder Oxe sidst havde i Værge. Udt. i F. R. 1, 494.

— Aabent Brev, at Hollænderne paa Bøtte, hvoraf en Del endnu er i Live, foruden den Ejendom paa Bøtte, som de for nogle Aar siden fik Livsbrev paa for en aarlig Afgift, endvidere maa faa en Del af det Overdrev, som hidtil har ligget til Giedtzør, og lade det indtage til det Overdrev, de allerede have, dog efter Hendrich Norbys nærmere Anvisning. De skulle foruden den tidligere Afgift svare 10 Dlr. til, ialt 80 Dlr., paa Nykiøping Slot. Dette Brev skal ikke strække sig videre end det Brev, de tidligere have faaet. F. R. 1, 494 b.

8. Dec. (**Vordingborg**). Aabent Brev, at Hans Pederssen i Mern, Herredsfoged i Borse Herred, der besværes meget med at sidde Herredsting og møde paa Landstinget og derfor maa forsømme sin egen Næring, maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard, saa længe han er Herredsfoged. Sj. R. 11, 184 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bevilger, at Indbyggerne paa Bøtthe i Falster, hvem det en Tid lang har været forbudt at sejle, fordi de i sidste Fejde havde overført nogle Folk til Tyskland, der ikke havde Pasbord eller Besked med sig, igen maa bruge deres Sejlads lige saa frit som andre Indbyggere i Landsbyerne paa Falster, da de have klaget over, at en stor Del af deres Næring er bleven dem berøvet ved dette Forbud; dog maa de aldeles ikke overføre Folk eller Gods, førend de have gjort Besked derpaa hos den Foged, som Lensmanden paa Nykiøbing Slot tilskikker til at have Befalingen paa Bøtthe og oppebære Kronens Told, Sise og anden Rettighed; gør nogen dette, eller indføres der Tyskøl eller andet, som ikke forsises eller fortoldes, skal den skyldige have forbrudt alt sit Gods og uden al Naade straffes paa Livet. F. R. 1, 495[2].

— Aabent Brev, at Borgemester og Raad i Stubbekiøping maa oppebære Halvparten af dette Aars Byskat af Byen til deres Raadhuses Bygning, men kun dertil. Udt. i F. R. 1, 495 b.

9. Dec. (—). Brev ad gratiam for Peder Stercke, Kongens

---

[1] Toreby. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 654 f.

Trompeter, paa det Hus i Kongensgade i Kiøpnehafn, som Hans Sur boede i, kvit og frit. Sj. R. 11, 185 b[1].

9. Dec. (**Vordingborg**). Aabent Brev, at Jens Hanssen i Lundby, Herredsfoged i Hammers Herred, maa være fri for Halvdelen af sin Landgilde, saa længe han er Herredsfoged. Udt. i Sj. R. 11, 186.

— Aabent Brev, at Oluf Hanssen paa Vols[2] i de næste 2 Aar maa være fri for at svare Landgilde af sin Gaard til Nykiøping Slot. Udt. i F. R. 1, 495 b.

— Aabent Brev, at Borgerne i Vordingborg, der bruge nogle Jorder, hvoraf der svares Landgilde til Slottet, have klaget over, at de maa svare nyt Stedsmaal af dem, saa ofte der kommer en ny Lensmand; det bevilges derfor, at de Borgere, der én Gang have fæstet disse Jorder, maa beholde dem deres Livstid uden at svare nyt Stedsmaal; dog skulle de svare Afgifterne af dem i rette Tid og maa ikke, under Fortabelse af Jorderne, gøre Fremlaan af dem. Kongen forbeholder sig Ret til at gøre Forandring heri, hvis Jorderne i Fremtiden skulle bruges til Slottet. Sj. R. 11, 184 b.

10. Dec. (—). Til Rasmus Pederssen, Byfoged i Kiøbenhafn. Da Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn have klaget over, at de fremmede Kræmmere, der staa i Byen med deres Varer og Kramgods, ikke ville svare den Afgift, som de i Følge Byens Privilegier skulle svare til Byen, og det uagtet en Del af dem selv lejer Huse, bor i disse og bruger deres Handel hele Aaret igennem til Skade for Borgerne, skal han alvorligt befale alle de fremmede Købmænd og Kræmmere, der ikke svare Byen deres Afgift i rette Tid, med det første at stille Borgemestre og Raad tilfreds derfor og, hvis de alligevel ikke ville, lade dem tiltale og tage Dom over dem. Afskrift i Kbhvns Raadstuearkiv[3].

— Brev til Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn om det samme. Ovenstaaende Brev sendes dem. Afskrift i Kbhvns Raadstuearkiv[3].

— Forleningsbrev for Christiern Vind paa Kiøpnehafns Slot, som Morthen Venstermand hidtil har haft det i Værge. Han skal aarlig have 100 Dlr. paa sit eget Liv, sædvanlig Hofklædning og Penge til 4 Personer, Foder og Maal til 4 Rideheste og

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 359. [2] Vaalse, Falster. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 459 f.

2 Vognheste og den 10. Pending af Gaardfæstning og Sagefald, medens han skal gøre Regnskab for alt andet. Han skal annamme Slottet i en Slotslov og holde Kongen og Riget det til en troer Haand, og han maa kun laane Folk Vogne, naar det sker efter Kongens mundtlige Befaling, naar Folkene have Kongens egenhændig underskrevne Pasbord med sig eller de have et saadant Ærinde, at de skulle have Vogne. Sj. R. 11, 188 b.

11. Dec. (**Vordingborg**). Befaling til Morten Venstermand, der tidligere har begæret at komme af med Kiøbnehafns Slot og Len, om at overlevere Slot og Len med alt det, han har modtaget derpaa, til Chresten Vind. Sj. T. 13, 102 b.

— Til Morthen Venstermand. Kongen, der tidligere havde givet ham Løfte om at faa Nyekiøping Slot og Len i Forlening, har nu bestemt, at Hendrich Norby fremdeles skal beholde det, da han bedst kender Almuen og Forholdene i Lenet, men vil i Stedet forlene Morthen Venstermand med Raunsborg Len paa Afgift paa de Vilkaar, Kongen har meddelt Chrestoffer Valckendorff, Rentemester. Hvis Morthen Venstermand ønsker at faa Lenet, skal han blive enig med Chrestoffer Valckendorff om Afgiften, hvorefter Kongen vil give ham Forleningsbrev. F. T. 1, 283 b.

— Forleningsbrev for Eyller Grubbe, Rigens Kansler, paa Vordingborg, Jungshofuit og Leckinge Len, som Peder Oxe sidst har haft dem i Værge. Han skal i aarlig Afgift af den visse Rente, af Avlen til Vordingborg Slot og de under Slottet lagte Tiender svare 5500 Dlr. og gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, derimod forbeholder Kongen sig al Avlen og den uvisse Rente af Jungshofuit og al Told, Sise, Vrag og Fredløsmaal. Han skal holde Slottet [Vordingborg] i Stand, men Kongen vil selv bekoste det, naar der skal bygges noget særligt; de Vindfælder, der ikke behøves til Ildebrændsel paa Slottet, skal han bruge til Teglovnen, og han maa ikke sælge noget deraf undtagen i de Skove, der ligge saa langt borte, at Veddet ikke kan føres hid. Da hans Forleningsaar først skal begynde til 1. Maj 1576, maa han til sin Underholdning fra nu af og til den Tid oppebære Kornet af Avlen til Vordingborg Slot, de til Slottet lagte Tiender, forskellige Varer af Slottets Indkomst til et Beløb af 200 Dlr., beregnet efter Rentekammerets Takst, og Halvdelen af den uvisse Rente. Sj. R. 11, 186.

11. Dec. (**Vordingborg**). Aabent Brev, at Hans Pederssen i Odderup[1], Herredsfoged i Tybiergs Herred, der maa forsømme sin egen Næring meget for at sidde Ting og møde paa Landstinget, herefter, saa længe han er Herredsfoged, maa oppebære $^1/_2$ Skp. Korn af hver Bondegaard i Tybiergs Herred, da Herredsfogderne i de andre Herreder ogsaa have nogen Hjælp af Bønderne. Sj. R. 11, 187.

— Bestalling for Biørn Knudtzen som Landsdommer i Sønderhalland. Udt. i Sk. R. 1, 135 b.

— Befaling til samme straks at overtage Embedet, da han har aflagt Ed til Peder Oxe paa Kongens Vegne. Udt. i Sk. R. 1, 135 b.

— Aabent Brev, at Jens Bendtzen i Kierckeby, Herredsfoged i Nørre Herred paa Falster, der tit maa forsømme sin egen Næring for at sidde Ting, møde paa Landstinget og andet, maa være fri for at svare Landgilde, saa længe han er Herredsfoged. F. R. 1, 496.

— Lignende Fritagelse for Meus Pederssen i Nørre Ørslef, Herredsfoged i Sønder Herred paa Falster. Udt. i F. R. 1, 496.

— Forleningsbrev for Hendrich Norby paa Nykiøping Slot og Len, Tureby[2], Mabøl og Nafuelsti Birker, saaledes som Peder Oxe sidst har haft dem i Værge. Han skal i aarlig Løn have 100 Dlr. paa sit eget Liv, Foder og Maal til 6 Klippere og Besolding og Hofklædning til sig selvfjerde samt i aarlig Genant 3 Læster Mel, 6 Læster Malt, 300 Skpr. Humle fra Slottets Humlehaver, 300 Sider Flæsk, 20 Nødkroppe, 200 Faarekroppe, 200 Gaasekroppe, 6 Tdr. Smør, 20 Tdr. norske Sild, $1^1/_2$ Læst saltet Torsk og 1 Læst Ærter; de paa Slottet og i Ladegaarden tjenende Folks Løn skal betales som fra gammel Tid af; hvad der saa bliver tilovers af Slottets Indkomst og Ladegaardens Avl skal altsammen komme Kongen til Bedste. Han skal gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Fjerdeparten. Genanten skal begynde fra førstkommende 1. Maj af, og fra nu af og til den Tid maa han oppebære et halvt Aars Genant. Han skal holde Slottet og Ladegaarden i Stand, men Kongen vil

[1] Aaderup, Tybjærg H. [2] Toreby.

selv bekoste det, naar der skal bygges noget særligt. Han skal paase, at den til Lenene hørende Ejendom og Herlighed ikke formindskes uden Dom eller Rettergang og indtale det, som med Urette er kommet derfra. F. R. 1, 496 b.

13. Dec. (**Antvorskov**). Til Jorgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg. Da Kongen har sendt sin Hofsinde Jochim Leyst til Frederichsborg for at lade Kongens Vandkunstner M. Hans undersøge, om han kan indlede Grib Sø i nogle af de ny, sidst lavede Foreldamme, skal Jorgen Munck, hvis Vandkunstneren mener at kunne gøre det, straks lade Arbejdet udføre af Bønder og Gravere, hvis det er muligt, inden Kongens Ankomst til Slottet. Han skal meddele Kongen, om der er Vand nok i de nye Damme, om Herlef Aa løber endnu, om det Panel paa Salen, som han sidst fik Ordre til at lade lave, er færdigt, i hvilket Tilfælde han skal lade det bestryge med rødt og fernisere, og hvorledes det i det hele staar til paa Slottet. Sj. T. 13, 103.

— Befaling til Henrich Monssen, Tolder i Helsingøer, om i Embden eller andensteds i Nederlandene at bestille 6 eller 8 Maal 100,000 Mursten til Byggeriet paa Krogen, saa at de kunne komme efterhaanden i Sommer. Orig.

— Til Axel Veffert. Da Kongen til Sommer vil lade den paa Krogen begyndte Bygning gøre færdig, hvortil der vil medgaa et stort Antal Mursten, skal han med det første paa Kongens Bekostning lade den Teglovn, som plejer at være ved Slottet [Nyborg], gøre i Stand, bestille Teglbrændere og Folk i Tide og straks til Foraaret lade brænde saa mange Mursten som muligt, hvilke han, efterhaanden som de blive brændte, skal sende til Krogen, for at Bygningen kan blive fuldendt. F. T. 1, 55 b.

14. Dec. (—). Til Eyller Grubbe. Da Kongen har bevilget, at Laurentz von Nørenberg paa Vindstruppe maa faa en af Kronens øde Gaarde og Jorder i Nestued, hvorover Borgemestre og Raad smstds. efter kgl. Befaling have optaget hoslagte Fortegnelse, skal Eyller Grubbe, der har Nestued i Befaling, udlægge ham en af disse øde Gaarde og Jorder, hvilken Eyller Grubbe synes han kan være tjent med, med saa megen belejlig Jord, at han kan have sin Kaalhave dér, og derefter sende ham til Kongen med en Skrivelse, hvorefter Kongen saa vil give ham Brev derpaa. De andre øde Byggesteder skal han sætte for Jordskyld, hvis det ikke allerede er sket, og derefter sælge Bygningerne, saa der siden

kan blive svaret baade Kronen og Byen tilbørlig Tynge deraf. Sj. T. 13, 103.

14. Dec. (**Antvorskov**). Til Christen Munck. Da Kongen vil bygge noget paa Vordingborg Slot og mangler Bjælker, Sparrer og Lægter dertil, skal Christen Munck straks skaffe 100 Bjælker, 18 Al. lange og $1^1/_2$ Fod i Kanten, 100 Sparrer, 16 Al. lange, 50 Hanebjælker, 14 Al. lange, og 600 Lægter paa Gulland, saa de kunne ligge rede, naar Kongen til Sommer sender Skibe efter dem. Sk. T. 1, 77.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Indbyggerne i Lyckov Len herefter at udføre Kød eller andre forbudte Varer, hvilket en Del af dem efter Lensmanden Hack Ulfstands Beretning hidtil har gjort; enhver, der forsér sig herimod, skal have forbrudt hvad han har med at fare og desuden straffes. Sk. R. 1, 136.

15. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved det strengelig befales Bønderne i Lyckov Len at rette sig efter den af Kongens Raader og Tilforordnede gjorte Skik i Blekinge, hvori der blandt andet bestemmes, at der skal holdes Ting hver 14. Dag; en Del holder nemlig kun Ting, naar det behager dem selv, og overtræder ogsaa i andre Henseender Skikkens Bestemmelser; handle nogle fremdeles herimod, skulle de have forbrudt deres Boslod og uden al Naade straffes paa Livet. Sk. R. 1, 136[1].

16. Dec. (—). Mageskifte mellem Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, og Kronen. Sk. R. 1, 137. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Jørgen Marsuin paa St. Hans Kloster i Otthense med det Gods, som laa under Biskopsgaarden og Nesbyhofuitz Len, samt Stiftets Gods, Vissenberg Birk og det Gods, som er indløst og lagt under disse Len, saaledes som Erich Rosenkrantz sidst har haft disse Len i Værge. Han skal svare 20 Læster Malt, 2 Læster Rug og 1 Læst Smør af den visse Indtægt til Klosteret og Gaarden og gøre Regnskab for al den visse Indtægt af Vissenberg Birk og det indløste Gods, hvoraf Rug, Byg, Malt, Havre, Bolgalte, Smør, Skattekøer og Penge skulle tilfalde Kronen og Resten ham. Han skal gøre Regnskab for al den uvisse Indtægt, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, af Gæsteriet skal han desuden forlods have 6

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 655 f.

Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske, og maa selv beholde al Avlen og Affødningen paa Nesbyhofuitz og St. Hans Klosters Ladegaarde, dog forbeholder Kongen sig frit Hø og Strøelse til sine egne, Hofsindernes og de fremmede Herrers Heste, naar Kongens Vej falder der forbi. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste. Da Kongen vil lade Biskopsgaarden nedbryde og istandsætte St. Hans Kloster paa sin Bekostning, skal han tage sig af dette Byggeri. F. R. 1, 77 b.

16. Dec. (**Sorø Kloster**). Befaling til Eyller Krausse, hvis Fogder have tiltalt nogle af Universitetets Bønder for Hjælpesvin, ikke at kræve saadanne af Universitetets Bønder, da de højlærde i Følge Universitetets Fundats have samme Frihed for deres Bønder, som Adelen har for sine Arvetjenere. Sj. T. 13, 104.

17. Dec. (—). Til Eggert Ulfeld. Da de højlærde have berettet, at Fundatsen giver dem samme Frihed for deres Bønder, som Adelen har for sine Arvetjenere, og med Hensyn til de Kannikedømmer, som siden ere lagte til Universitetet, have gjort gældende, at den sidste Fundats refererer sig til den første, og at de altid have haft dem fri ligesom deres Tjenere til St. Clare Kloster, skal han rette sig efter Fundatsen og ikke kræve Hjælpesvin af de højlærdes Bønder. Sj. T. 13, 104.

— Til Jørgen Marsuin. Hans Jesperssen i Gamelby[1] har berettet, at Hack Ulfstandt som Lensmand paa Otthensegaard efter kgl. Befaling har forhandlet med ham om hans jordegne Bondegaard i Gamelby og i godt Folks Nærværelse er bleven enig med ham om Købet paa den Betingelse, at Hans Jesperssens Datter og hendes Husbonde uden Stedsmaal skulle beholde Gaarden; da Hack Ulfstandt imidlertid er kommen fra Lenet, førend Sagen er bleven helt ordnet, skal Jørgen Marsuin tage nøjagtigt Skøde paa Gaarden, betale den Sum, som Hack Ulfstandt og Hans Jesperssen ere blevne enige om, lade Datterens Mand beholde Gaarden uden Stedsmaal og lade Oldinge vurdere, hvad Gaarden kan taale at svare ud over den rette Kronskyld. Den rette Landgilde skal svares paa Rudgaard og det, som Oldingene sætte paa, paa Otthensegaard. F. T. 1, 56.

20. Dec. (—). Aabent Brev, at Rasmus Jonssen, Byfoged i Nykiøping p. Falster, maa være fri for Skat, Hold,

[1] Gamby, Skovby H.

Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged. Udt. i F. R. 1, 497 b.

22. Dec. (**Sorø Kloster**). Befaling til Jørgen Marsuin at lægge 1 Gaard i Høytofte i Ingelstrup Sogn i Oxe Herred, 1 Gaard i Rye i Allerum Sogn i Liunitz Herred og 1 Gaard i Klaubye i Brandsted Sogn i Fers Herred, som Kongen har faaet til Mageskifte af Biørn Kaas, ind under Lundegaard og indskrive dem for sig selv i Jordebogen blandt det tilskiftede Gods. Sk. T. 1, 77 b.

23. Dec. (—). Gavebrev til Lorentz von Nørrenborg, hans Hustru og deres Livsarvinger paa en Gaard paa Brogade i Nestved med et Stykke Jord til Kaalhave, hvorpaa der nu staar et gammelt Hus; der skal svares sædvanlig Jordskyld deraf til Vordingborg Slot og holdes god Købstadsbygning derpaa med Tegltag. Sj. R. 11, 187 b.

— Befaling til Hendrich Mogenssen straks at bestille 3000 Vognskud i Dantzick, saa Kongen kan faa dem til Foraaret med de første Skibe. Sj. T. 13, 104 b.

— Befaling til Chrestopher Valckendorp, Rentemester, saa snart som muligt at sende 1 Fad god Vin og 2 Læster Sild, som Kongen har skænket sin Modersøster, Fru Clara, Hertuginde af Brunsvig og Lyneborg, til Priro(!) til Simen Leddicke. Sj. T. 13, 104 b.

24. Dec. (—). Forleningsbrev for Morthen Venstermandt paa Rafnsborg Len paa Laaland, saaledes som Peder Oxe sidst har haft det i Værge. Han skal til hver 1. Maj svare 4500 gl. Dlr. i Afgift af den visse Rente og gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Tredjeparten, dog forbeholder Kongen sig al Told, Sise, Vrag og Fredløsmaal, som falde i Lenet; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste. Hans Afgift skal først begynde til førstkommende 1. Maj, men han maa saa heller ikke før den Tid befatte sig noget med den visse Rente af Lenet; derimod maa han oppebære Tredjeparten af den uvisse Rente, dog forbeholder Kongen sig alene de Sager, som nu ere faldne, selv om de endnu ere uaftingede. Da hans Genant altsaa ikke kommer til at begynde før 1. Maj, skal han indtil den Tid have Maanedspenge paa 4 Heste af Lenets visse Rente. F. R. 1, 497 b.

26. Dec. (—, 1576). Aabent Brev, at tre af Hans Skougaards Bønder, de to i Aasløf og den tredje i Halløf, her-

efter maa søge til Løfue Herredsting, da de efter Slagelse Herredstings Henlæggelse til Korsøer have faaet saa langt til dette, at de ikke kunne tilendebringe Rejsen paa mindre end 2 Dage. Sj. T. 13, 107.

26. Dec. (**Sorø Kloster,** 1576). Aabent Brev, at Hendrich von Athem, der for Religionens Skyld er fordreven fra Nederlandene og er bleven berøvet sit Gods, maa bosætte sig i Kiøbnehafn og bruge sit Embede som Bartskær mod at svare sædvanlig borgerlig Tynge; han maa ikke udover Recessens Bestemmelser herom besværes med at gøre Lav. Udt. i Sj. T. 13, 107 b.

— Til Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Jørgen Marsuin og Hans Schougordt. Da Hack Ulstand har bevilget Kronen Schafteløf Hovedgaard i Sjælland med mere Gods deromkring til Mageskifte for noget Gods i Fers Herred, som han selv skal udvise dem, skulle de besigte begge Parters Gods, ligne det og indsende klare Registre derpaa. Sk. T. 1, 80.

— Forleningsbrev for Seueren Anderssen paa Halvparten af Huornum Vase med det dertil liggende Brokorn mod at holde Vasen i Stand. Udt. i J. R. 1, 341.

— Forleningsbrev for Hans Søfrenssen paa Tyckebye Kloster paa Island mod aarlig at svare den Afgift, som Befalingsmanden paa Island fastsætter. N. R. 1, 136.

30. Dec. (—). Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe de Baadsmænd, som skulle ligge i Borgeleje hos dem, Herberg og nødtørftig Underholdning; de skulle saa snart som muligt igen blive fri for dem. (I Brevene til de 3 Købstæder i Fyen desuden: Hvis de hos sig have nogle af de Bøsseskytter, der have faaet Ordre til at ligge i Borgeleje i Ottense, skulle de sende dem tilbage til Ottense.) — Register: I Sjælland Roskyld 22 Baadsmænd; Stege og Kiøge hver 20; Skelskøer og Slagelse hver 12, Kallundborg 11; Ringsted 8; Prestøe, Heddinge, Holbeck, Nykiøbing i Otz Herred og Vordingborg hver 6. — Paa Lolland og Falster Naxskouf 20; Stubbekiøbing 12; Nykiøbing 8; Nysted 6 og Saxkiøbing 4. — I Fyen Assens 20; Faaborg og Medelfar hver 8 Baadsmænd. Sj. T. 13, 107 b.

— Til Chrestopher Valckendorp, Rentemester. Kaptejn Raf Kleton har paany begæret at faa 750 Dlr., som han har udgivet i Tærepenge og Besolding til nogle Baadsmænd, hvilke han i sidste Fejde efter Admiralens Befaling har antaget i England og ført her

ind i Riget, og han har berettet, at han har lagt disse Penge ud af sine egne, i hvilken Anledning han har maattet pantsætte Hus og Gaard i England, ligesom at han har mistet to af sine Skibe paa Kongens Rejser, saa han vil komme helt til Agters, hvis Kongen ikke vil betale ham; da Kongen ikke ved, hvorledes det forholder sig hermed, skal Chrestopher Valckendorp en Gang for alle undersøge denne Sag, betale ham, hvad Kongen med Rette bliver ham skyldig eller blive enig med ham om en rund Sum derfor, saa Kongen engang kan blive fri for hans Krævning. Sj. T. 13, 108 b. Orig.

Supplement.

1573. 29. Nov. (Frederiksborg). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at betale Dauid, Kongens Organist, der skal have 100 Dlr. i aarlig Løn, med enkelte Dlr. eller med Mønt og da give 2 Mk., som Mønten nu er omsat, for hver Dlr., medens han hidtil har villet betale 3 Mk., som Mønten før gik, for hver Dlr. Orig.

Rettelser og Tilføjelser.

1571—75.

S. 3 L. 12 f. o. Det aabne Brev, vedrørende Kristoffer Pax, er ved en Fejl henført til 1571, men er af 1572 (jvfr. S. 98).
- 20 - 2 f. n. Gallebæk, læs: Galtebæk.
- 90 - 14 f. o. Tilføj: K.
- 133 - 1 f. n. Læs: 1537—1621.
- 140 - 3 - - Skødstrup, læs: Skrødstrup.
- 149 - 11 f. o. sine Søsterbørns, Christoffer Ulfeldtz Børns, Værge, læs: sine Søsterbørns Værge efter Christoffer Ulfeldtz Død.
- 182 - 17 - - Tilføj: K.
- — - 19 f. n. Tilføj: K.
- 219 - 2 - - Frægdrup, læs: Fragdrup.
- 311 - 11 f. o. Tilføj: K.
- 322 - 1 f. n. Sokkelunds H., læs: Ølstykke H.
- 343 - 3 - - Tyrsting H., læs: Tørrild H.
- 374 - 2 - - Norup, læs: Nørup.
- 377 - 12 - - Tilføj: K.
- 614 - 1 - - V. Horne, læs: Ø. Horne.